Auguſtini Nyphi Medices Sueſſani de Intellectu libri ſex.

Eiuſdem de demo-
nibus libri
tres.

✠

Eminentissimo viro Sebastiano Baduario Patritio Veneto. Augustinus Niphus Medices philosophus suessanus/Sal.

DIcaueram tibi anno superiori qõnem meam de intellectu:in eo qp/pe genere(tuo iudicio loquor) vel maxime cõmendan/dam. Eamqȝ ne labores iuuentutis meę perditum irent imprimendam esse curauissem. Nisi ęmuli affuissent:qui me hęrescos accusassent. At malui ad hoc temporis peruenire morando:q̃ huiuscemodi criminis culpam subire. Iam ces/sant accusationes:ęmulorum iniquitas:sic mea fide postulante:in propatulo est. Ergo suo tribuant cõmodo:si quã vtilitatẽ accepere:qui me insidijs ꝓsequuti sunt:discantqȝ interea diligentius legere quę volunt criminari:vt cautius egisse videantur. Sed va/leant isti satisqȝ mihi sit Petrum Barotium episcopum Patauinũ:christianorũ no/strę etatis decus ꝛ splendorem:ꝛ cui non minus in fide q̃ in philosophia tribuo:ꝛ q̃ plurimos alios tum theologos tum phos iudices ac defensores habuisse:qui semper innocentię meę testes eritis. Tractauerã hanc nobilissimam mãm:ꝛ de fontibus oĩuȝ antiquorum philosophoꝝ exhaustaȝ:recenti stilo:q̃ omnes fere cõmendare visi sunt. pręter admodũ paucos:quoꝝ ꝑcipuus fuit Hieronymus Malchauellus:tunc priua/tus scholaris:nunc nostrę academię diligens ac iustus moderator:qui vt est rectus in/genio:acer iudicio:splẽdidus in oĩbus atqȝ liber:nunq̃ vbi de honore ac vtilitate ami/corum suoꝝ agitur assentari nouit:hic hortatus est me:vt vniuersum opus in capitula secarem:asserens antiqua/stilo esse antiquo tractanda:hac vnica huiusce viri ratione ꝑ/suasus:lȝ alias adduxerit:quarum illi copia est:pristinã mutaui sententiã:placuit quę/daȝ tollere:mutare alia:addere plurima. Nihil deleui qȏ sit contra fidẽ catholicam:nõ enim potest destrui qȏ factum nõ inuenitur. Deo igiť optimo maximoqȝ trino ꝛ vno fauente operi extremã manum imposui:sicut enim semper in eum credidi:ꝛ fidem su/am catholicam:sancta matre ecclesia iubente:colui ꝛ obseruaui:ita se mihi propitiuȝ ꝑstitit:finemqȝ optatum me pertingere permisit. Accipe igitur partem iuuenilium la/borũ meoꝝ:quos si intellexero tibi placuisse:altiora fortasse tuo ductu atqȝ auspicio ag/grediar. Neqȝ putes velim adeo me ingenio esse confisum meo:vt(si opus fuerit)casti/gationem tuam recusare velim. Immo te iterum atqȝ iteruȝ oro:obsecroqȝ:vt si quid inuenies non consonum tuis auribus:non solum deleas:sed mutes etiam. ꝛ si quid in/uenies diminutum:quod par est:addas. Non enim viri tanti ingenij iudiciũ subterfu/gerim. Vale etatis nostrę decus ꝛ splendor.

¶ Tabula capituloꝝ oim̄ in sex libros de intellectu: itē q̄ in libros tres de demonibus: Augustini Niphi Medices Suessani.

Incipit liber sextus de intellectu:qui est de statu aie.

Liber primus de demonibus.

ℭ Incipit liber scds de dęmonibus.

ℭ Incipit liber tertius de dęmonibus.

FINIS.

Ad lectorem.

Qui prius egregios anime conscripsimus actus
Quiqꝫ intellectus dogmata certa dedit:
Demonia explicui cunctis occulta latinis:
Perlege lector opus:munera prima:deum.
Nypbus ab augusti clarus cognomine dicor:
Euthycus:est patrius nota suessa locus.

¶ Augustini Nyphi medice de itellectu ad excellentissimuz Equitem Sebastianuz baduarium patritium Venetum. Liber primus.

¶ Proemiū: in quo declaratur intentio ꝛ modus ꝑcedēdi.

NEgociū de anima nō mō apud veteres excellentissime Sebastiane difficile: sed ēt iuniores arduum hactenus recipit. qđ ex eoꝝ discrepantia nobis p̄zcuz enim dicta eoꝝ legimus: non tm̄ eos circa gen⁹ remotum discrepare: verū ꝛ circa ꝑximū amplectitubare cōperimus: ꝛ quanto magis in aīe diffōne cōmuni ac ꝑpria. ¶ Unde in genere remoto disceptantes dixerūt hoꝝ qdam eaz esse q̄titatē ac numerū: vt Xenocrates Platonis auditor. Plato ipse ac preceptor Socrates. ¶ Alij qualitatez: vt Gal. ꝛ Asclepiades ꝛ Homerus cōplexionē. s. ¶ Alij relationez: vt Empe. Agrigentin⁹ armoniā ꝛ ꝑportionē. ¶ Alij subaz eaz esse tanq̄ p̄ma certitudine patens: vt Aristo. ꝛ Anaxag. ꝛ alij multi asseuerant. ¶ Adhuc ꝛ circa ꝑximū genus ambigūt: an. s. corpus: an incorpea: q enīz ex motu eā adinuenire conant̄: fere oēs eam in corpis genere componunt: vt Democritus igneuz caloꝛez ex igneis atomis eam ait esse. Tum qdē qa oīuz corpoꝝ formalī⁹ ac in actione ꝑmpti⁹. Tum v̄o qm̄ oīum corporū maxime ad motū celer. Leucippus ei⁹ socius ait fere eadē de causa eā corpus esse sphericū: ꝑpter motū f̄m oēm dīīaz positionis. ¶ Diogenes quoqz aerē: Hippon aquā ꝑpter seminis cōpulsionē. Critias sanguinē: Hippocrates spūz per totū corpus diuulsuz ait. Rursuz ꝛ alij q cognitione eaz inuenire laborant: inter quos Heraclitus Ephesius p̄ncipia oīuz reꝝ vapores esse affirmans: aīam vaporē inquit: cui Cratillus eius fidus collega: pp eam esse in continuo motu: nāmq̄ celi eam pronunciat: q̄ igit̄ aīa corpus hi testant̄ veteres. ¶ Qđ v̄o incorporea Pythagoras/ Archelaus Socratis preceptor/ Anaxagoras/ Aristoteles/ Cōstabel: qui actor de dīīa spūs ꝛ aīe dī: Auicenna Auerro. ꝛ oēs latini conati sunt demōstrare. ¶ Que qdē igit̄ in genere remoto ac ꝑximo veteres ambigunt hec sunt. Cuz igit̄ intētio mea est de aīa rōnali: que vna aīe species dignissima est pertractare quecūqz dicta ab antiquis relinquēs: p̄mo aīe diffōnē cōem: que non tm̄ humanā: de qua tātū priores: ptim q̄ ita collibitū erat: partim q̄ inuiti fallebant̄ egerunt: sed eaz que aīas oēs ambitu suo ꝯtineat: accurate tibi inducam: post hoc ad proprias anime diffinitionem condescendam: accidentia quesita in ea exponens: ꝛ sic sermo complebitur.

¶ Caput p̄mū de diffinitione cōmuni anime Aristo.

CUm igitur Aristo. aīam prestabiliorē oībus accidentibus: eaqz dissipata corpus dissipari primo inuenit: quasi tanq̄ p̄ma certitudine firmā entiū in p̄mo gn̄e subē. s. aīam esse asseuerauit. ¶ Et cū eam subam: ꝛ subē rem nō corpus plurib⁹ rōnibus ꝯfirmat: actuz aīam ꝛ formā ingt: cū mā m esse eam cōis testet̄ snīa sapientū: ꝛ qꝛ vt Auer. inquit ꝑprium est forme ꝛ actus ꝛ ꝑfectionis esse in subito corpore: hoc enīz hz forme: qꝛ forma: est enim cōe hoc oībus formis vt forme sunt q̄ ipsius opatio certificat: sine enīz corpore nulla est forme opatio: queadmodū Aris. inductione ꝛ diuisione manifestauit in lib. de aīa. aīa ergo relinquit̄ actus corporis. ¶ Et qꝛ actus duplex. s. primus ꝛ scđs: p̄mus qdē queadmodū scia: scđs v̄o queadmodū studium ꝛ cōsiderare: aīa nō scđs actus: sed p̄mus erit: q̄ Ari. exponente Simplicio sic syllogiçat. Ois actus p̄or gnōne operationeqz est actus p̄mus. Sed aīa est actus prior generatione opationeqz vt manifestū est: ergo aīa ois actus erit p̄mus: aīa igit̄ actus p̄mus corpis: vsqz igit̄ huc palā aīam esse actuz p̄mū corporis: sed qualis nā corpis hoc exqsitu⁹ videndū: cōstat corpora: aut nālia: aut nō nālia. Nālia voco que p̄ncipiū motus ꝛ qetis ꝯtinent: vt elementa: aīalia: ꝛ plante: ꝛ hoꝝ ptes nō nālia sunt que hoc carēt p̄ncipio vt nauis/ palliū. ¶ Iterū nālia corpa secamus in duo genera: quedā qdē viuunt: quedā v̄o nō viuunt: viuunt eqdē que per se alunt̄ ꝛ crescunt: vt aīalia ꝛ frutices: elnta enim: ꝛ si nālia sint qꝛ initiū motus: nō intra se possident: sed in his vite vacuitas est: qꝛ per se: nec alunt̄: nec crescunt: cū igitur corpoꝝ quedā sint nālia: quedā nō nālia. Iterū ꝛ nāliuz: hec qdē vita participāt: alia qbus hec ratio negata est: non pōt aīa perfectio cuiuslibet corpis dici: sed nālis: qm̄ corpus: cuius aīa actus est: nō est ex accidētib⁹: mō corpus nāle ꝛ artificiale differūt accidēte: aīa est forma corpis: sz nālis: nō ois: sed viui: viuū aūt omne organicū: ꝛ potentia viuens: nihil enīz est q̄ simplr̄ cōsistat expletūqz sit: de mortalibus loquor: sed omne viuū ꝯtinēter labit̄: ꝛ subinde sarcitur ita: q̄q̄ partes fluant cōtinue ꝛ refluāt: tn̄ semꝑ supplet̄ idētitas. eo qꝛ incolumis exigit: q̄re fit: vt quedā organa vis hec desiderat qb⁹ ad nutritionē vtat̄. ¶ Hec insita in aīalibus perspicua sunt os/ gula/ ventriculus/ aluus/ ꝛ reliqua que ad vsum alimonie his sunt. In plantis aūt q̄q̄ ea minus exposita sint: tn̄ ex his pōt ꝛ id ꝑcipi primū radices oris vicem gerunt: naz vt animal per os ita frutex per radicem succū trahit. demū meatus quidā ꝛ fibre venaruz vice fungunt̄. Iam intestina: ꝛ que vesicas aīaliū referant hūt: ꝛ adipes suos alburnuz liber ꝛ lignū/ cuti/ carni/ ꝛ ossi/ ꝑportione cōsentiunt: folia: vt operimētū ꝛ nutrimentum pulpis adiuncta pulpe fructib⁹ presidij gratia obducte: nā pulpas appello intra quas a nā semen ꝯditū: siue exiti sint atqz admittant̄ in cibos: siue nō mandant̄: fructuz genituras ipsaz ac semen a se vero: si qua igit̄ cōmunis descriptio anime reddi pōt: videt̄ aptissima hec esse: aīa est actus primus corporis nālis organici viuētis in potētia. Quid qdez sit anima singulr̄ dictū sit: que quidē igit̄ sit aīe cōis diffō: ꝛ f̄m Aristo. ex his patet. ¶ Questiones ꝛ ambiguitates aduersus hanc in alio differantur loco: cum intentio mea non sit in hoc insistere.

¶ Caput 2m declarans diffinitionē cōmunē f̄m Platonē.

PLato igitur vt Constabel inquit: sic aīam definit. Aīa est substātia icorporea mouēs corpus: in fine v̄o. 10. de legibus Plato ingt: aīa est suimet mouens: aut potēs ipsaz se mouere: ꝛ hanc diffōnē Platonis esse The. affirmat in p̄mo sue paraphrasis de aīa capite. 16. vt ergo intellectus harū clarescat: ꝛ inuicem cōcordent̄: p̄mo ptes eaꝝ exponā: post recolligā intellectū earuz. ¶ Dico ergo aīam esse subam est quasi manifestū per se: ꝛ nō eo qꝛ moueat corpus aīaz esse subaz scimus: vt Cōstabel ponit: sed potius: qm̄ suba est mouet corpus. Qđ ergo anima suba sit tanq̄ ꝯfessam relinquit̄. tribus v̄o entibus sube partibus: hec quidē: vt subiectū ꝛ mā. Illa v̄o vt forma ꝛ actus: hec quoqz: vt cōpositū ꝛ corpus: palā: qm̄ aīa nō mā: neqz compositū. ergo subaz eaz esse: sicut forma: Plato inquit: q̄ v̄o nō materia sillogiçat in scđa figura Aristo. sic. Omnis mā

pura est potētia:aīa nō pura potētia:aīa ergo nō materia.
¶ Amplius ꝙ nō sub̄a sit sicut cōpositum Themistius in
scđo sue paraphrasis de aīa capite.3° tribus demr̄at rōni-
bus:quas(vt breuius loquar)nūc tanꝗ̄ cōfessas relinquā.
¶ Cum ergo aīa sit in caplo sub̄e:ꝛ nō sit mā:neqꝫ cōpo-
sitū.Tunc ex negatiua.cū subiecti ꝯstātia:licꝫ īferre hāc af
firmatiuā:aīa est sub̄a sicut forma:cū itaqꝫ Plato aīam sub
stantiā incorporeā dicit esse:sub̄aꝫ audit sicut forma:sub̄a
enim cū tripl̄r dicat̄ potissime de forma ꝛ actu:cū absolu-
te ponit̄ subintelligit̄:qūo ḡ aīa sit sub̄a apponit(ꝛ īcorpo
rea)vt sciam⁹ eā esse:neqꝫ mām:neqꝫ cōpositū:ꝛ ꝓ ꝯñs qđ
apud Pla.īportat sub̄a incorpea a peripateticis actuꝫ seu
ꝑfectionē īportat.¶ Addidit(ꝛ mouēs corpus)qđ Cōsta-
bel.sic cōmētat⁹ est:omne mouēs alterū:aut mouet:ꝛ mo-
uet̄:quēadmodū plaustrū mouet̄ a bobus:q nō mouēt ip̄ꝫ
nisi sint moti:aut mouet ꝛ nō mouet̄ sup.inquātuꝫ mouēs.
¶ Si qđē ꝓmo mō adhuc cōtingit dupl̄r:aut vt moueat̄
ꝑ se eo gn̄e motus quo mouet:aut altero gn̄e:quēadmodū
aīa bouis mouet corpus:desiderio sc̄z:ꝛ volūtate ipsis mo-
uet̄:ꝛ si motu locali ipsa ꝑ se nō mouet̄.¶ Tūc inquit ille
ꝙ aīa mouet corp⁹:cū ipsa sit imobilis ꝑ se:mouet ꝟo ip̄ꝫ
cū sit p̄n̄ᵐ motus corpus:nō motuꝫ:nisi forte altera specie
motus:desiderio.s.ꝛ voluntate.Et per hoc remouet̄ eīuto
rū formas esse aīas:qm̄ ꝛ si ille mouent corpus:nō imobi-
les mouent:vt pꝫ:recolligit̄ ergo ſm hunc virū:Platonis
aīę ꝓma diffō.s.aīa est sub̄a incorporea.i.sub̄a sicut act⁹ mo
uens corp⁹.s.ipsaꝫ se imobilē h̄ns:eo motu quo mouet:nisi
forte ꝑ accidēs.¶ Sed hic modus exponēdi pōt in hunc
modū calūniari:cū eniꝫ de motu loquimur:nō nisi de pro-
gressiuo loq debemus:gradus eniꝫ aīatoꝝ motiuus.s.non
nisi aīalibus ꝑfectis debet̄.¶ Si ergo aīa esset mouēs cor
pus motu ꝓgressiuo:tūc nō nisi aīaliū ꝑfectoꝝ aīa esset:nō
ergo cōmunissima erit oīb⁹ aīabus oīuꝫ aīaliuꝫ:ꝛ viuētiuꝫ:
qđ quęrimus.¶ Propter qđ.Alter modus expōnis colli-
gitur a Themist.ꝙ aīa est sicut sol a quo illuminatio ema-
nat:aīa eniꝫ in se cōsistens corpi vitā porrigit:quā aīationē
seu scđaꝫ aīaꝫ Pla.appellat:ꝛ tūc dicemus,aīa est sub̄a sic̄
forma mouēs corp⁹ motu vite.s.aīationē ꝛ vitā ei pręhens.
Tunc sensus erit:aīa est sub̄a sicut forma mouens corp⁹.i.
corpus viuificās ꝛ hāc expōnē The.inqt in ꝓmo sue para
phrasis đ aīa capite.23.quę si sic h̄ꝫ diffō exponit̄ poterit ꝛ
scđa cū ea icidere:cū.n.inqt Plato aīa est simplius mouēs:
intendit duob⁹ modis aliqđ viuere:vno mō vt particip̄ās
vita:ꝛ sic vnū corp⁹ viuit cū vita.s.ꝑticeps sit.¶ Alio mō
vt id qđ in sui essentia est vita:ꝛ nō ꝑ aliud:sed seipso:quē-
admoduꝫ albedo se ipsa albedo:sic aīa se ipsa vita:est ergo
sensus aīa est suimet mouēs.i.forma ꝛ act⁹:ꝑ essentiā:ꝛ non
ꝑ ꝑticipationē viua:ꝛ tūc cuꝫ dicit(mouēs)intendit viuēs,
ergo dat itelligere eā esse sub̄aꝫ:sicut ꝓma diffō expssit:cuꝫ
ꝟo addit suimet dat intelligere esse subam eā:quę est:sicut
essentia ꝛ forma:est ergo.sensus aīa est sub̄a sicut forma:se
ipsa vita.qn̄ ergo ꝯsiderant̄ ambe h̄ꝫ definitiones:inuenie
mus eas quodāmodo coincidere:quēadmodū diffō albi ꝛ
albedinis:ꝓma enim est aīę vt cōcreta est corpi:scđa ꝟo vt
abstracta est:ꝛ se sola:ꝛ tunc h̄ꝫ definitiones cōes sunt am-
bitu suo oēs aīas amplectētes:quę igit̄ sit aīę cōmunissima
diffinitio ſm Platonem:sit dictum in tantū.

¶ Caput 3ᵐ declarans comparationem diffinitionis Pla-
tonis:cum illa Aristotelis.

Cum due sint assignate animę cōmunis-
simę ac figurales diffōnes:ꝛ
declaratū est in posterioribus nulli diffinibili
posse ꝯuenire duo per se pręedicata ęque ꝓmo:
nisi vnū vt mediū ꝛ ꝓpositio ꝛ alterū vt ꝯclo
habeat̄:ambiguitas erit nō parua:quę nam harū sit:sicut
ꝓpositio ꝛ mediū.Et quę vt ꝯclo.¶ Ad qđ Thomas ex-
positor integerrimus Aristo.in cōmento suo de aīa inqt ꝙ
ꝓma Aristo.diffō est sicut medium ꝛ cā.¶ Scđa ꝟo sicut
effectus:ꝛ ꝯclo:cui⁹ rōneꝫ reddit ꝛ inquit:ex eo.n.ꝙ aīa est
forma corpis viuētis p̄n̄ᵐ erit operū vitę ꝛ nō econuerso.
¶ Et cū ita sit demr̄atio hęc:aīa est sub̄a mouēs corp⁹:oīs
sub̄a mouens corpus est actus corpis physici potētia vitā
habētis ꝛc̄.ergo aīa est actus corpis physici ꝛc̄.nō a priori:
sed a posteriori dicet̄ vt inquit.¶ Huius ē& sentētie Alfa-
rabius in suo cōmēto de aīa esse vr̄:inqt eniꝫ motū vite eē
opus aīę:opus aūt posterius est actu a quo emanat:q̄re pri
ma Aristo quę ꝑ actū dat̄ ꝓor erit diffō quā ea Platonis q̄
ꝑ opus.¶ Rursuꝫ ꝛ hoc Alpharabius fortiori argumēto
vr̄ cōfirmare:qm̄ cā formalis est potior causa q̄ agēs:imo
magis digna dici cā ipsius agētis q̄ econtra:qm̄ for⁹ in ge
nus incidit finis:non sic agēs:mō diffinitio data est ꝑ cām
formalē:actus eniꝫ ꝛ ꝑfectio ꝛ forma idē:illa quoqꝫ Pla-
tonis pro agēs:cū eniꝫ dr̄ p̄n̄ᵐ intelligit̄ de agente.¶ Ergo
illa Aris.oꝫ dici pp qđ:respectu illius quā Plato dat:ergo
erit velut mediuꝫ:ꝛ illa Platonis tanꝗ̄ ꝯclo:est ḡ Tho.ꝛ
Alpharaby sermo ꝙ ꝓma diffō sit:sicut ꝓpositio ꝛ mediū:
ꝛ 2ᵃ sicut ꝯclo ꝛ effect⁹.¶ Sꝫ obijcit ꝯ hos Egidius roma
nus fundatus expositor in cōmēto suo de aīa:inqt enim id
nō videri bn̄ dictū:cū.n.dictū sit in ꝓ physi.ꝙ via inata sit
nobis ex notiorib⁹ nobis ꝛ certiorib⁹ in certiora ꝛ notiora
nāe:ḡ ꝓus a scđa tanꝗ̄ posteri⁹ nota nāe:ꝛ nobis ꝓus nota in
cepisset Auer.Hoc idē ꝯfirmat ꝑ modū ꝓcedēdi Arist.in
meta.vbi ꝓus de sub̄a sensibili determinauit:qđ in.7.8.ꝛ.9.ꝛ
post in.12.de insensibili:q̄re si ita eēt:tūc Arist.trāsgressus
esset ordinē incipiendo nō a notiorib⁹:q̄ ad nos:sꝫ a notio
rib⁹ simpl̄r ponēdo ꝓ diffōnē ꝓorē in eē q̄ diffōnē priorē
quo ad nos.¶ Sed hoc motiuum ꝯ Tho.ꝛ Alphar.pace
Egidij dixeriꝫ cogere nō vr̄:cū declaratū sit in libris ꝓhoꝝ
semꝑ famosius ꝛ cōius eē noti⁹:mō ꝛ si ambę illę diffōnes
sint ęque cōes aīę:ꝓma quę Aris.est famosior erat:ꝛ magis
cōis:q̄ ꝟo erat Platonis min⁹ famosa:ꝛ q̄si ꝓpa cuꝫ opus
ꝓpriū cuiusdā aīę accipiat:ið illo stāte Aris.ordinē rōna-
bil̄r cōmutauit:ꝓmo eā ponēs aīa est act⁹ ꝛc̄.deinde posuit
illā Platonis.d.aīa est p̄n̄ᵐ viuēdi in corpe organico:q̄ in
hāc incidet:aīa est sub̄a mouens corpus ꝓpea qꝛ ꝓ⁹ cōis ac
famosior habita est 2ᵃ.¶ Al̄r ḡ pōt argui ꝯ Alpha.ꝛ diuū
Tho.sic.Oīs diffō data ꝑ gen⁹ cāę finalis est potior:ꝛ pp
qđ:respectu datę ꝑ gen⁹ cāę mālis qđ in posteriorib⁹ pꝫ:sꝫ
ꝓ⁹ dat̄ ꝑ gen⁹ māę:cū dr̄ aīa est act⁹ corpis physici.Scđa
ꝑ gen⁹ finis:dr̄.n.aīa est p̄n̄ᵐ mouēs ꝛc̄.finis.n.ꝑmanentię
aīę est corpi dare eē ꝛ vitā:ꝛ iō scđa tanꝗ̄ ꝓpō ꝛ mediū dr̄.
respectu ꝓmę:ꝛ hęc rō ex Auerroi colligit̄ in cōmento suo
de aīa.s.12.¶ Hōm igit̄ al̄r ꝙ Auer.inqt ꝓ⁹ diffō dr̄ quasi
demr̄onis ꝯclo:ꝛ qꝛ scđa quā dedit Ari.quę Platonis fuit
est q̄si ꝓmissa:ꝛ pp qđ:vt in cōmento expressit ꝓposito.
¶ Uerū debes scire ꝙ ad h̄ ꝙ ꝓpō sit ꝯclo duo reqrit̄:vt
scilꝫ ignotior ꝓpōne:ꝛ vt sit tanꝗ̄ effect⁹ illi⁹:ꝛ eꝯ duo req
rit ꝓpō ad hoc vt sit ꝓmissa:vt.s.sit notior ꝯclone:ꝛ vt ve-
rā essendi cām ꝯtineat illi⁹:qn̄ ꝟo altera illaꝝ ꝯditionum
alicui deficit:tūc ꝯclo ſm qđ vel ꝓmissa ſm qđ dr̄.¶ Tūc
dōm ꝙ ꝓ⁹ Aris.diffō.s.dicēs aīa est act⁹ corpis ꝛc̄.est ꝯclo
ſꝫ qđ:h̄ꝫ.n.de ꝯclone tm̄:qꝛ est effect⁹ scđę:qꝛ tn̄ est notior
scđa iō q̄si ꝯclo:ꝛ qꝛ dr̄:scđa ꝟo:qm̄ cām ꝯtinet ꝓmę:ꝓmis-
sa dr̄ ꝛ mediū:qꝛ ꝟo ignotior:nō absolute:sꝫ q̄si ꝓpō:ꝛ q̄si
pp qđ dr̄ respectu ꝓmę:verificatū est ḡ diffōnē ꝓmā Aris.
scilꝫ aīa est actus ꝛc̄.esse tanꝗ̄ ꝯclonē ꝛ qꝛ scđaꝫ Platonis
in scđo loco ab Aris.enumeratā eē tanꝗ̄ ꝓmissaꝫ:ꝛ pp qđ.
¶ Tūc ea q̄ ꝑ Alpha.ꝛ Tho.faciebāt facile absoluuntur:
ꝓmū.n.ꝙ Thomā mouit absoluit̄ ex hoc ꝙ ꝓma dat̄ per
genus causę mālis ꝛ scđa per genus finis:ꝛ iō illę diffōnes
sunt inuicem in

sunt invicē causę: vez q̄ finis cā est causaz: inde scđs diffō pp gd ꝛ iāṁ pmissa dē pmę. ℭ Id quoqꝫ ꝙ Alpha. decepit est: ꝙ lꝫ viuē sit verū aię opus: ꝛ effect⁹ sꝫ eē: atā sm intētionē est dē finis agētis ꝛ aię: nō. n. alio aīa iest corpi: nisi vt det corpi viuere alatione ac vitaz. ℭ Pręterea qđ scđo monit Alpha. nihil est: qm̄ lꝫ act⁹ sit for⁹ corpis physici: nō tn̄ corp⁹ physicū est id qđ diffinit: sꝫ aīa mō act⁹: nō aię est for⁹: sꝫ corpis physici: ꝛ iō hęc diffō p mām pon⁹ accōmodata est q̄ꝫ per formā. ℭ Quō gdē hę aię diffōnes cōparentur: ꝛ quę pōr: ꝛ quę posterior: ex his tibi pꝫ: quę ēt sit altera perfectior ēt eisdem pōt clarescere.

ℭ Caput 4m: in quo declarat̄ gd nominis animę rōnalis: ꝛ enumerantur omnia quęsita in ea.

CUm visa sit diffō cōis aię: tam sꝫ Aris. q̄ꝫ sm Pla. adhuc q̄ōo ꝯparant̄ur invicē. Ad p priā ꝛ specificā trāsiens diffōnē dico q̄situ eē ab expositorib⁹ gd Aris. in z⁰ de aīa p diffōnē ꝓpriā aię intēdat: pmittit. n. assignare vtrasqꝫ: cōez. s. ꝛ ꝓpriā: gd gdē p cōez intēdat expositores ꝯueniūt. ℭ Quid vō p ꝓpriā expositores ambigūt. ℭ Ingt. n. Ale. ꝙ quēadmodū in pōrib⁹ analeticis ꝓponē diffinitiōs p ei⁹ diffinit spēs. d. (ꝓpō igit̄ est ōrō affirmativa vel negativa alicui⁹ de alq̄) sic ꝛ ꝓpria aię diffō dabit̄ per spēs aię vel opa spēꝝ sic: aīa est pn̄m sive act⁹ corpis q̄ vegetat̄ movet̄ sentit ꝛ intelligit pmo: opa. n. hoc loco ponunt̄ spēꝝ aię vegetatiuę sensitiuę ac intellectiuę tanq̄ notiora. ℭ Et hui⁹ Ale. cām ingt: qm̄ analogo nulla rn̄det nā nisi spēꝝ q̄ ꝯtinent̄ in eo: iō ꝯuenient̄er analogū explicat̄ cū species ponat̄: cum illi⁹ sint adequatū signatū: qꝛ igit̄ aīa ꝛ ꝓpositio analoga dr̄: hinc p spēs diffiniri ꝓprys diffōnib⁹ prīte p aligd loco gn̄is: ꝛ aligd loco dī ie. Verū z⁰ dī diffō ꝓpria: qꝛ amplectit̄ spēs: q̄ sunt indiuiduę sub analogo. p⁹ vō cōis cū nihil accipiat sui ꝓpry ꝛ indiuiduoꝝ. ℭ Expositores aūt latini credūt diffōnē cōem eē eaꝫ q̄ ambitu suo oēs cōtineat (vt dictū est.) p ꝓpriā aūt nō vnā: sed tres intelligūt: quēadmodū tres aię sunt spēs: est. n. aīa pma vegetabilis: post hāc sensitiua: vltima rōnalis: aīa g̊ vegetabilis erit p⁹ pn̄m nutriēdi augēdi ꝛ gnāndi tale quale est aiatuꝫ cuius est. Sensitiua aīa: erit pmū pn̄m vegetādi ꝛ sentiendi ac sm locū mouēdi: aīa vō rōnalis erit p⁹ pn̄m vegetandi sentiendi mouēdi sm locū ac intelligēdi: itendit Aris. p ꝓpriā diffōnē aię nō vnā: sed tres hę tibi enarratas. ℭ Aly aūt gręci: vt Simpl. ꝛ Ioan. grāmatic⁹ in cōmento eoꝝ de aīa: postq̄ laborarūt vālr dicere ꝙ quēadmoduꝫ in misto sūt oīum elntoꝝ ptātes: ꝛ quodāmō est vniuersuꝫ elntoꝝ: sic rōnalis aīa ptāte ꝯtinet alias vt vegetabilē sensibilē ac motiuꝫ. ℭ Ideo sicut g diffinit mistū vī quodāmō diffinire elnta: ēt cū elnta in misto ꝯtineant̄: sic g diffinit rōnaleꝫ quodāmō oēs vī definire: cuꝫ omnes in rōnali cōplicent̄. ℭ Propter qđ vt Philoponus ait: nō male fecerūt antiq g de aīa intendētes: solū de hūana locuti sunt: cū in hūana oēs alię ꝯtineant̄: verū nō satis bn̄ fecerūt: qm̄ diffō hūanę aię nō cōpetit oīb⁹ alys actu: sꝫ virtualr: iō debēt esse duę: quaꝝ vna cōis dicet̄ actualr p pdicationē. ℭ Scđa ꝓpria cū sit vni⁹ spēi tn̄: tn̄ cōis p cōnnētiam ꝛ ptātē. ℭ Mouit aūt pmus noster expositor in cōmēto de aīa subtileꝫ q. cur potestates aię gnqꝫ. s. vegetatiua sensitiua motiua appetitiua ꝛ intellectiua: gradus aūt q̄tuor. s. vegetatiuus sensitiuus motiuus ꝛ intellectiuus: aię quoqꝫ tres. s. vegetalis sensilis ꝛ rōnalis seu intellectiua. ℭ Ad quē ingt sermone plixo solū vt puto in h ꝯsistit ꝙ. s. aīa ab esse sumit̄ potētia ordo dicit̄ ad opus. Gradus sm ꝙ p ipsuꝫ variant̄ viua: ꝛ qꝛ triplex est esse simplr. s. abstractū: simplr quoqꝫ in mā: ꝛ medium vtrinqꝫ: iō triplex aīaꝝ: p⁹ gdē simplr abstracta rōnalis simplr in mā vegetabilis: media vō sensibilis. ℭ Et qꝛ ognes aię sunt numero gnqꝫ: ꝛ potētię p ordines multiplicant̄ ad act⁹. Inde gnqꝫ po⁰ oriunt̄: qꝛ vō q̄tuor sūt gb⁹ viua variāt̄: appetitiuū. n. nō variat viuū cū oē viuū fere ꝯsequat̄. ℭ Ex his tres aīas gnqꝫ potētias q̄tuor gradus aię expositor affirmauit. ℭ Sꝫ pace ei⁹ dixeriꝫ qōnis ꝓpositę non dū ex his sol. ꝯstat. ℭ Qm̄ si aīa ab eē sumit̄: vt igr: vel ab eē simplr ꝛ absolute: vel ab eē relato ad opus: sigdē ab eē simp⁰: ꝛ absolute: cū ēt elntoꝝ for⁰ dent eē māꝯs ꝓprys: tūc q̄lꝫ illarū aīa dī mãę ꝓprię: si ab eē relato ad opus: tūc nō tn̄ tres erūt aię: imo 4m: cū 4m sint aię opa iuicē nō reducibilia. ℭ Iō alr dōm puto: alam. s. a for⁰ differre: qm̄ aīa est aīa: qꝛ pn̄m eēndi est corpi: sm quēdā circularē modū relatuꝫ ad opus: for⁰ vō dī ꝓut dat esse tn̄: ꝛ p⁹ pn̄m est operis absolute: ꝛ qꝛ opōnes circulares iuicē nō reducibiles tres sunt: itelligere. s. sentire ꝛ vegetare: moueri. n. subordiat̄ cognitioni: iō tres aię sunt tn̄ lꝫ plurimę possint esse formę. ℭ Sunt quoqꝫ gnqꝫ po⁰: cuꝫ gnqꝫ sint opa ad q̄ relatiuę dr̄. ℭ Sunt vō q̄tuor gradus: qm̄ gradus nō po⁰ est: sed ipsamet aīa sub rel'one accepta ad opus: q̄ variat̄ viuū: ꝛ qꝛ q̄druplex est opus variās: iō ꝛ q̄tuor gradus sūt: igit̄ tres aię gnqꝫ po⁰: ꝛ q̄tuor gradus: ꝛ sic ꝓpria aię diffō: est diffō rōnalis aię: q̄ ꝯtinet oēs ptāte: ꝛ nō actu. Accipiamus g̊ p nūc aię rōnalis diffōnē gd nois: qm̄ ipsam esse palā est ex opꝫ: ꝛ dicam⁹ ꝙ rōnalis aīa est pn̄m: quo hō itelligit cōponit ac diuidit ꝓpōnē: ꝛ rōcinat̄ p. Hęc. n. est gd nois ei⁹ descriptio: in q̄ oēs ꝯuenirēt. ℭ Post enumerem⁹ oīa q̄ dubitant̄ de ea: ꝛ dicam⁹ ꝙ p⁹ ꝛ potissime desideratū est: an rationalis aīa mortalis sit an imortalis. ℭ z⁰ an vna oīum hoīuꝫ nūero: an plures nūero. ℭ 3⁰ quō corpi vniat̄: an sꝫ inesse: an sm adesse ꝛ adherere: nō sm iherere. ℭ 4⁰ quot sunt ei⁹ ptes. ℭ 5⁰ gd sit vna quęqꝫ illaꝝ. ℭ 6⁰ quō fiat intelligere simplr: ꝛ quō cōplexuꝫ: ꝛ quō rōcinatio. ℭ 7⁰ de statu rōnalis aię post mortē. Et multa alia suo loco mouebunt̄ ꝛ ampliora ꝛ difficiliora. ℭ Sūt aūt q̄sita ista multū desiderata: pp q̄tuor: p⁹ qꝛ sūt de bono honorabili admirabili nobili ꝛ diuino: est. n. aīa rōnalis bonū qđdā: qm̄ finis est corpis hūani. ℭ Honorabile: qm̄ subm speculatiuaruꝫ est sciaꝝ: quę honorabiles sūt: vt p⁹ ingt ethicoꝝ capite. 16. ℭ Admirabile qm̄ est vna suba abstracta quodāmō: nō gd admirabilius. ℭ Nobile qm̄ nō mouet quēadmoduꝫ nā p q̄litates: vt Aris. ingt in lib. de aīa. ℭ Diuinū vō qđdā: qm̄ for⁹: qm̄ quēadmodū Aristo. ingt for⁹ qđdā est diuinū ꝛ optimū: aīa g̊ rōnalis bonuꝫ honorabile admirabile nobile ꝛ diuinum qđdā vī: q̄re ꝛ q̄sita ista erūt desiderata: quēadmodū. n. Aris. ingt: desiderabili⁹ est scire aligd de re nobili ꝛ dialectice: q̄ꝫ multū ꝛ demonstratiue de re ignobili. ℭ z⁰ qm̄ ex sol'one istoꝝ dirigimur in opōnib⁹ vtuosis: g. n. ponit intellectū mortalē nō opus est vt vtuose viuat: sꝫ ꝛ g vnicā: gꝙgd credat ille pauper Auer. in cōmēto. xiiij. 3 Alex. ℭ 3⁰ qm̄ his q̄sitis absolutis excitabit̄ in pscrutatiōne entiū sepatoꝝ: vt Aris. ingt. ℭ 4⁰ qꝛ istis solutis satisfaciamus toti cōitati: populi. n. omnes nā scire appetunt: sicut Aristo. ingt: his enumeratis ad pmū quęsitū occurro.

ℭ Caput 5m in quo narrat̄ pma positio cū illa Alex.

QUerebatur profecto id nō parū difficile. si rōnabilis. sꝫ aīa mortalis an nō: an q̄ ꝓblemate dici id pōt aut ꝙ nec cadet aliqn̄: nec exordiū vllū acceperit: aut ꝙ tum dissipabit̄: tum ꝓcreata q̄sqꝫ fuit: vel ꝙ nouū accepit esse qđ nunq̄ pditura sit. Aut ꝙ nullū ei⁹ fuerit initiū: sed dissipāda qñqꝫ: q̄rtū gdē hoꝝ reliquorū pscrutatu dignū nō sńteo qꝛ nec hoīuꝫ aligs dudū id pcepit: restā igit̄ ꝑtractatio in trib⁹ ꝯtinebit̄ residuis. Dixere ergo veteꝝ plurimi q̄les Aristox. Zeno cleanthes. Sardanapallus g vltimus assirioꝝ rex fuisse fert̄: rōnalē animā

concentū ac ꝓportionē mēbroꝝ viscerūqꝫ:quēadmodum
eniꝫ i fidib⁹ necesse est effici ɔcordē sonū quā musici armo
niā ⁊ cōcentū nuncupāt:ita in corpib⁹ dicūt ex cōpagibus
viscerū:ac vigore mēbroꝝ vim sentiēdi vegetādi mouēdi
ac itelligēdi existere. Qđ Dicearchus ⁊ Democritus inspi
cientes:ɔ imortalitatē animi pugnātes:rem in dubiū reuo
cantes:cū qb⁹ Lucretius Empe. Paraphrasticus ɔsentiens
inqt sui lib.3° qm̄ cū corpe aīa nascit:cū corpe itereat neces
se est. ¶ Amplius ⁊ Plinius toti⁹ veritatis ꝓpugnator:se
ptimo nālis hystorie inqt:capite.45.oībus ꝓ suprema die
eadē quę an̄ p̄mū:nec magis ꝓ morte sensus vllus:aut corpi
aut aīę:q̄ȝ an̄ natalē. Isti igit sunt q armoniā rōnalē aīam
esse autumāt. ¶ Alex. vo q pro pte hos insequit rōnalē aīaȝ
inqt esse formā corpis ab eo īsepabilē:ac in concentu ⁊ ar
monia ɔsistēs sil' cū corpe interituraꝫ:quēadmodū ⁊ cuꝫ ea
oriebat. Qđ rōnalis aīa sit hoīs forma p̄ ex v̄bis Alex. acci
pientis ɔfessū:scđo rōnib⁹ suis approbabim⁹. ¶ Primo
ergo sic. Oīs aīa q̄ sil' est p̄n^m delectationis mot⁹,ire,amo
ris,ody,doctrinę,⁊ itellectionis in hoīe est for⁹ vna ⁊ simplr
vna nūero ei idiuiduo:cuius est:sed Alex. in lib. de aīa suo
capite.8.sic ait:verum .n. vo hō p aīam delectat:⁊ mouetur
iracūdus ⁊ meticulosus est:amat.odit:addiscit ⁊ intelligit
reminiscit mādatqꝫ memorię:⁊ nō alia de cā hęc agit q̄ȝ qđ
eiusmodi ꝑfectione ac spē p̄ditus est. ġ rōnalis aīa est vere
for⁹ ⁊ act⁹ hoīs. ¶ Ampli⁹ oīs for⁹ postrema aīaliū pote
statū:est spēs ⁊ actus p se aīalis:sꝫ dicit Alexā. in suo lib. de
aīa capite.10.postrema vo aīaliū potestatū spēs est q̄ pas
sim rōnalis dr̄:sunt aūt in ea v̄tutes plurimę ⁊c. ġ rōnalis
aīa for⁹ est corpis hoīs. ¶ Adhuc oīs for⁹ quā hō possidet
p̄cipuā iter cętera aīalia:⁊ p quā absolutissimū aīal eē cen
set:⁊ p quā rōnalis dī differēs ab alijs est hoīs act⁹:⁊ per
fectio intrinseca. ⁊ p sꝫ dicit Alex. ibidē capite.23.est aūt
quēadmodū retro iā dictū est p̄ter has ptātes supra oēs cō
stituta rōnalis vis:q̄ ipsa quoqꝫ iudicij functione adepta
est:quā iter cętera aīantia hō p̄cipuā possidēs oluꝫ nobilis
simū:atqꝫ absolutissimū aīal esse censet:p quā ptātē id hꝫ
vt rōnalis vocet:⁊ sic patet minor tunc cōcludas:vt p̄us.
¶ Rursuꝫ oīs habitus in quo:⁊ cū quo gignit hō est for⁹
⁊ eēntia ⁊ spēs hoīs:sꝫ dicit Alex. eodē capite(vbi q ab in
tellectu cognoscit deliberatio atqꝫ appetētia comitat:alia
eniꝫ actiōis:alia ɔtēplationis gr̄a quęrimus:gignit aūt hō
haudquaq̄ȝ ɔfestim h̄ habitu' p̄dictus:sed idoneꝫ dumta
xat excipiēdi habit⁹ facultatē hn̄s:deinceps aūt habitū adi
pisicit)ecce minor:tūc ɔclude ɔclonē. ¶ Et q Alex. intelli
gat hoīeꝫ gn̄ari cū itellectu potētię:sicut in minori dixim⁹:
pꝫ in capite.xxiiij.inqt eniꝫ sic(intellͦs aūt potētię is est:quē
tūc habem⁹ cū generamur:⁊ in lucem edimur)ecce quō pꝫ
minor. Etiā in capite.32.ait:sup has aūt accidit rōnalis po
testas:quę ⁊ postrema:⁊ sup ceteras potestates ɔstituta:p
fectis dūtaxat aīalib⁹:neqꝫ his ɔfestim:vbi sunt genita:sed
vbi accedēte tēpore adolescunt ɔspicit:ecce quō ponit vir
tutē hāc hoī in ortu inesse verū eā nō apparere nisi cū adole
scunt:⁊ operant:vt Aristo. dicit ⁊c. ¶ Ultimo oīs for⁹:quę
est in hoīs corde:tanq̄ȝ in ꝓprio subo:a quo insepabilis ha
bet:est hoīs forma:⁊ vita:⁊ spēs:q rōnalis aīa in corde te
stat Alex. capite. vltio. d. verū ipsaꝫ quoqꝫ rōnalis aīę por
tionē:q̄ vna ꝓprie p̄cipatū aīę possidere credit in corde
statuēdū eē nō dubitam⁹:q aūt īsepabilis testat Alex. ibi
dē eodē capite:⁊ inqt:ꝑfectio aūt in illo:⁊ cū illo est:cui⁹ est
ꝑfectio:ꝑfecto rōnalē quoqꝫ ptātē penes cor eē ɔsueri ne
cesse est:qđ si rōne ducimur:vt vis aīę:cui actio opusqꝫ tri
buit:neqꝫ diuulsa:neqꝫ disiuncta:in alia:aut alia pte statua
tur:sed in eadem pte tota sit certa:neqꝫ vis illa:quę iudicio
fungit distinguet:sꝫ ipsa quoqꝫ in eadē pte poni debere vi:
ex his colligit plane de mēte Alex. eē rōnalē aīam:⁊ intel
lectū po⁹ eē vitā ac formā:⁊ spēm corpis humani. ¶ Hoc
aūt non tm̄ verbis eius pꝫ his ꝓpositis:sed rōcinat idem
Alex. fortissimis argumētis:quę sunt tria:quę ponunt capi
te q̄nto sui libri de aīa:⁊ hoꝝ potissimū est:qm̄ oēs functio
nes liquidissime cū corpe sūt:neqꝫ .n. inqt eē p̄ōt:vt functio
siue actio vlla aīalis fiat abdicata corpis motione:qđ ostē
dit:tum in altrice:tum in sensibili:tum in rōnali:⁊ qm̄ in
p̄mis ꝑspicit p se in rōnali inqt:neqꝫ p̄terea sine imagina
tione deliberam⁹:⁊ sapim⁹.imaginatio aūt q̄dpiā est qđ cū
corpe fit:qđ si absqꝫ corpis motu:nulla eē p̄ōt aīę functio:
ꝑfecto aīa est aliqd corpis:⁊ a corpe insepabilis:incassum
enim illā sepabilē esse ɔtingeret:si peculiaribus ac ꝓprijs
opōnib⁹ fungi nō posset. ¶ Ampli⁹:⁊ eodē capite:ostēsis
oībus modis:qb⁹ aīa in corpe intelligi eē p̄ōt q nō illis in
sit:ostēdit eā nō eē in corpe sicut gubernator in naui:⁊ inqt
postremo non est in corpe aīs velut gubernator in naui:at
vo si ita gubernationē accipias quasi p gubernatorē artē
gubernatoris intelligas:aīa hoc pacto esse in corpe poterit
velut habit⁹ ⁊ spēs in mā:ita eniꝫ sese hn̄t habit⁹ in his re
bus in q̄bus habit⁹ esse noscunt:incorpei eniꝫ sūt atqꝫ ab
his reb⁹ in qb⁹ sunt insepabiles habent:at vo si ita guber
natorē admiseris:vt cū q artē ⁊ habitū hꝫ accipias:statim
efficit vt aīa corpus sit:neqꝫ .n. esse p̄ōt gubernator absqꝫ
corpe ⁊c. ¶ Itē ostendit ibidē q diffinitio aīę sit cōis oī
bus spēb⁹ aīę vniuocę. ergo q̄lꝫ est act⁹ ⁊ ꝑfectio corpis in
trinseca:ex his plane relinqt Alexā. extimasse rōnalē aīam
esse vitā p̄mā:⁊ ꝑfectionē corpis:⁊ nō vtentē tm̄:vt alij di
cunt:⁊ capite.8.tangit:in his .n. nullas aīaliū functiōes per
se opat aīa:sed p aīam id qđ aīam hꝫ:neqꝫ tm̄ id verū est eē
has actiones aīę:q corpe:vt organo vtat:nā sicut in cęte
ris potestatibus habitibusqꝫ nihil hoꝝ ita agit:vt eo vtat
cui⁹ habitus est:sed e diuersa rōne quęcūqꝫ ptātes ⁊ habit⁹
sortita sunt:itercedētib⁹ ptātib⁹ atqꝫ habitibus operat ⁊c.
¶ Ecce quō abhorret aīaꝫ esse actū corpis:vt vtēs eo pro
functione:⁊ opatione. ¶ Qđ aūt s̄m eū aīa sit insepabilis
capitib⁹ sexto ⁊ septimo ostēdit:inqt eniꝫ ceterū hi quoqꝫ
vehementer errāt:q aīam aīalis q̄dē spēꝫ faciūt:sed eā spēꝫ:
siue formā velut subāꝫ aliquā sepabilē:⁊ ipsam per se exi
stentē affirmāt:quō naui gubernator assistere dī:guberna
torē .n. nauis spēꝫ ⁊ ꝑfectionē eē cōtendūt:fallunt sane:cū
gubernator:neqꝫ forma:neqꝫ ꝑfectio nauis sit:abdicato .n.
⁊ absente gubernatore:nihilominus nauē eē ɔcedim⁹:qđ
si forte actionis nauticę forma gubernator dici possit:ꝑfe
cto fiet nauigij spēs talis schemate:quor ipsa nauigij actio
est:ad illā .n. gubernator aliqd ɔfert,aīa vo spēs est aīalis:
quatenus aīal est:ꝓbat post ⁊ hoc idē trib⁹ alijs argumen
tis:⁊ sic manifestū est huc vsqꝫ rōnalē aīaꝫ apud Alex. esse
formā corpis:⁊ vitā intrinsecā hoīs p̄mā:⁊ p se. ¶ Qđ vo
rōnalis aīa ex armonia ⁊ p̄moꝝ ꝓportione in mā resultet:
nec foris accedat:ostēdit Alex. ibidē capite 4.°⁊ inqt verū
aīantiū:aīa tāto stirpiū for⁹ ac spē ꝑfectior est:quanto ipsa
stirpiū aīa p̄moꝝ ac simpliciū corpoꝝ formas excellit:rur
suꝫ sensibilis aīę dīię eandē inter se analogiā seruare vilr
quā simpliciū corpoꝝ spēs ad stirpiū aīaꝫ ⁊ ipsa stirpiū aīa
ad sensualē aīaꝫ hꝫ:ei⁹ vo analogię dīię eā nihil aliud est
q̄ȝ ipsa subtoꝝ corpoꝝ dīia:⁊ pp spēꝝ multitudinē:⁊ pp
eiusmodi tēperamēti ac mistionis ɔstitutionē:neqꝫ imeri
to:qm̄ q̄dē p̄n^m nō solū mediū:sed potissima fere ps totius
est:⁊ diuersitas illa:q̄ circa p̄n^m aducnit tamētsi exilis ad
modū ⁊ friuola sit:nō ab re maxię dīię eā eē p̄ōt:est ġ fun
damentū p quātū for⁹ eīnti eleuat a mistione suę mā:ꝑ
tantū forma stirpiū a mistione suę:⁊ per quātū forma stir
piuꝫ eleuat ꝓ sua:ꝑ tantū aīa sensualis a suę mā mistura
remouet:⁊ p q̄ntū aīa sensualis a sua:ꝑ tātū rōnalis a sua:
ergo si illa modica sufficit materię elementi:vt mereatur
formam

formā elemēti ita ꝛ illa stirpium: vt mereat alas stirpium:
ꝛ illa sensibilis: vt illā sensualē: ꝛ illa rōnalis: vt illā rōna-
lē: ꝛ hoc fuit fertilissimū argm̄ Alex. quo cōuictus dixit rōna-
lē aiam eē in ꝓportione ac cōcentu pmoꝝ ꝯsistere: tamētsi
nō sit ipsa armonia: nec primoꝝ ꝯcentus. Dat aūt Alexan.
sup hoc testimoniū: qd Auer. ꝓ eo accepit in 3° de aia: ꝛ eo-
dē capite: quo circa hi q cās vicissitudinis: quę in subiectis
versat: manifeste pcipiunt spēꝝ diaꝝ: quę in corporib⁹ est
mirari nō debēt enimuero multitudo spēꝝ earūqʒ diuer-
sa cōmistio: in subiectis corpib⁹ ęquabilē: ꝛ rōni ꝯsentaneā
mutationis cām afferre posse censet: nā si vbi vnū dūtaxat
sub in est: qd his quę ex se facta sunt: nullā diaꝝ ꝯfert: tale
aūt subʒ est mā siccitas ꝛ humiditas caliditas ꝛ frigiditas:
vbi duę sit qualitates coeunt in his quę ex ipsa mā gignun
tur: tantā diię cām pręse ferunt vt ex vna eadeʒ mā: aliud
ignis/aliud aer/aliud terra/aliud aqua gignat/cur nō rōni
ꝯsentaneū esse poterit: vt ꝑ spēs motrices vtutesqʒ q̄plm
inter se differūt ea corpa: quę ex hoꝝ oiuʒ cōmistione: ꝛ tē-
peramēto ꝓueniūt ꝛc. his pʒ rōnalē aiam apud euʒ ex mi-
stura ꝓportione ac ꝯcentu primoꝝ in lucē edi. ¶ Qd aūt
ipsa mistio aut pmoꝝ ꝯcentus rōnalis anima nō sit: pbat
Alex. ibidē capite. 9. ꝛ tu vide rōnes eius: q qdem igit fm
Alex. rōnalis aia forma sit corpis: ac ab eo insepabilem: ac
nō armoniā: ꝛ ꝯcentū pmoꝝ: sed in ꝯcentu ꝛ armonia qd-
piaʒ ꝯsistens his pʒ. Qd ꝟo sit cū corpe interitura: quēad-
modū cum eo oriebat: syllogiʒare ex his quis pōt aperte.
¶ Quid igit est q balbutiunt loquaces: qui vt detrahant
Auer. dicūt Auer. opinionē Alexā. nō recte recitasse: sʒ per-
uersē: cū tantus phs: quātus Alex. nō est dignus hac pōne:
ꝯtra quos volui monstrare positionē Alexādri esse eaʒ: vt
sibi Auer. ascripsit: qui. n. non stolidus est: ex his opinionē
Alex. oppido accipiet: vt Auer. dixit: ꝛ hanc positionē non
solū ibi Alexā. expressit: sed in lib. quē de pncipijs nāę mā
ꝛ forma ꝯscripsit cui⁹ verba taceo ꝑꝑ breuiloquiū. Ampli⁹
oēs greci vt Simplicius Philoponus ꝛ Themistius sibi
idē imponūt: vnde Themistius in ꝓemio physicę auscul-
tationis inqt: ex agente ꝟo intellectu quē caput esse animi
Aristo. ostēdit aiunt esse aiam ab oī mā prorsus abiunctaʒ
q̄uis nō idē Alexā. videat: taceant ergo hi cū Auer. solus
nō fuit qui sic de Alex. extimauit. ¶ Hanc aūt positioneʒ
Alex. visus est sentire Aristo. inquit eniʒ in 2° de aia (vlam
aūt ꝛ minimū rōcinationē: ꝛ intellectum) vbi Themistius
capite. 12. ait. vsqʒ dum ad postremā: ꝛ nobilissimā ascēda-
mus: est rōnalis: quę q̄q̄ʒ vltima ortu est: tñ dignitate ꝛ po
testate cognoscat pnceps. Illuc progressa nā mortalis rece
ptui canit: nec ꝓcedit vltra: ecce quō rōnaleʒ ex potentijs
ꝓgressaʒ Aristo. inqt interpte Themi. auctore nō deriden-
do. ¶ Itē Aristo. 2° physi. regulans terminū ad quē discen
dit phs nālis inqt. vsqʒ ad formā hois: ꝛ reddit rōnē: hō. n.
hoiem generat ex mā: ꝛ sol. vbi Auer. cōmēto. 26. opʒ nālē
ꝓuenire in ꝯsideratiōe vsqʒ ad formā: ꝑꝑ quā fuit mā. ꝟ. g.
ad formā hois. ergo vltima est humana for⁹ ex māę posse
in lucē edita: est ꝟo posse māę nō nisi elemētoꝝ cōcentus.
¶ At in. 7. meta. inqt manifestū est aūt q subaꝝ esse exti-
mataꝝ plurimę potestate sunt: vt ipsę ptes aialiuʒ: nihil. n.
separatū est: qñ aūt separata fuerint: tunc entia sunt vt mā
vt elnta oia: terra ignis ꝛ aer: ecce quō ptes: quę pñt rema-
nere separate a toto: solum sunt vt mā: vt elnta. ¶ Rursus
Arist. in rhetoricis inqt corpus hre opus vsqʒ in annos. 35.
aiam ꝟo rōnalē opus habere vsqʒ in annos. 50. quo fit vt
senescat aia: ꝛ sic interitura. ¶ Ex hoc totū saducei iudeoꝝ
dixerūt in quoꝝ dogma multos coegerunt. ¶ Tūc Auer.
in lib. de aia Alexā. ascripsit virtutē rōnalem ex necessitate
māę editā excultāqʒ esse: ꝛ nō per agens ꝯtinēs rōnalē vir
tutē in suo posse qd pro tanto erat: qm sola mā cum ꝯcentu
pmoꝝ sufficit pro esse rōnalis virtutis: ergo sola mā abla-
to agente videt posse edita lucere: quo fit vt sola necessitas
māę sit cā eius. ¶ Qd si Auer. intelligat rōnalē virtutē fie
ri necessitate māę de mente Alex. nullo agēte mouente ac
extrinseco occurrēte: ꝓfecto temere est dictū: nō ne Alexā.
2m auscultationis physicę perlegit ac exposuit: Si igitur
Aristo. antiquos accusat qui formas necessitate māę ꝓcrea
ri ediqʒ dixerūt. Alexā. quo (dicas mihi) pacto id nō vidis-
set cōseruassetqʒ: Si ꝟo Auerro. intelligat rōnalē vim ex
necessitate māę ꝓfluere appellando oē agens nāle ac phy
sicū mām: respectu agēns supra celum: adeo q ꝛ totus hic
mūdus mā superioris dicat: ꝓculdubio hn̄ ꝛ recte est Ale.
mens. Alex. n. cū rōnale vim ex necessitate māę inqt euení
re ꝑ mām: nō qdē ens in potētia audit: sʒ agēs māle: sic vo
luit Alex. rōnalē virtutē ex semine ꝓpagari: est aūt semen
tanq̄ mā cōparatione saltē: sʒ quocūqʒ mō fiat cā nō ex deo
venire ait: quo pacto Plato: ꝛ nos dicemus. ¶ Sʒ qm po-
sitio hęc pmo aspectu videt: tum ꝯtra verba Aristo. tum ꝯ
demonstrationē: verba qdem: qm dixit intellectū esse imi-
stum simplex ꝛ separatū in quo laudauit Anaxag. cōtra de
monstrationē ꝟo: qm sic argutū est: omne generabile ꝛ cor
ruptibile est corpus: vel virtus in corpore: intells nō est ħ
corpus: neqʒ virtus in corpe: ergo intells nō est generabi-
lis: neqʒ corruptibilis: minor ꝓbat adhuc: oē denudatuʒ a
naturis oium formaꝝ māliū: nec est corpus: nec virtus in
corpore intells est denudatus ab his. ergo minor predicta.
¶ Adhuc ꝛ minor huius scdi approbat hoc pacto: oē reci-
piens oēs māles formas est denudatū ab dis: sed intellect⁹
est recipiens: ergo ꝛ denudatus ꝛc. Sed qm positio hęc in-
quātū cōtra verba ꝛ demōstrationeʒ apparet Alex. in lib.
suo de aia capite. 26. de itellectu practico ꝛ speculatiuo. Ap-
posuit in hō aia rōnali pręparationeʒ ad intelligibilia: qua
rōnalis aia prompta aptaqʒ est intelligere quę nec est cor-
pus: nec virtus in corpore. ¶ Sed qd itelligat per pręps-
rationem Auer. nec Alex. satis explicant: ideo Joā. iando-
nus potētiā aię Alex. appellare: est ꝟo hō potētia qualitas.
scilʒ potētia nālis: qua rōnalis aia ꝓmpta ac ꝑparata exi-
stit ad intelligibilia oia. quēadmodū mā sua potentia pręp-
parata est ad omnes sensiles formas recipiendas. ¶ Sed
pace huius dicā Alex. per pręparationē nō potentiā sentit:
ait enim ibidē preparationē intellectiuā rasurę tabulę pro
portionari: magisq̄ʒ tabellę: quid mō est rasura tabellę: nisi
mundiciei priuatio. ¶ Amplius ꝛ Auer. de mēte Alexan.
dicēs pręparationē corrumpi in aduētu intelligibilis for-
mę: mō potentia nālis nō corrumpit: sed in aduentu forę
saluat. Rursum Auer. inquit cōmento. 14. tertij de mente
Alex. preparationē eē priuationē aliquā: apparet itaqʒ mihi
Alex. per pręparationē rōnalis aię priuationē itelligibiliū
sentire qua. s. rōnalis aia priuata illis est: cum ꝓmptitudi-
ne: ꝛ potestate ad illa: hęc enim rōnalis aię priuatio cā est
illi: cur rōnalis aia appetit intelligibilia: quemadmodū ꝛ
mā per priuationē formas: ꝛ tunc maxime apparet Aristo.
intentio: inquit. n. ipse in tertio nullū intellectū hre nāʒ nisi
fm q possibilis est vocatus ꝛc. ex quo Alex. sumpsit suam
intentionē. d. siquidē illa intellectio aduenit qd intelligibi-
lis rei spēm hʒ: solum igit materialis intellectus facultas:
ꝛ ꝓmptitudo quędā est ad formas excipiendas: tabulę nō-
dum scriptę similis: ꝛ qm quis posset intelligere per intel-
lectū nām intellectiuā: sicut per tabulā: naturā tabulę sub-
dit Alexā. quinimo ipsius tabellę agrapho: hoc est inscri-
ptionis carentię q̄ʒ tabellę similior: tabella enim iam in en-
tium numero est: quapropter id qd anima pręditum est ta-
bellę potius comparari pōt: ipsa ꝟo inscriptionis carentia
fere intellectus est: intellectus materialis est promptitudo
ꝛ facultas quępiam excipiendis inscriptionibus accōmo-

data/hec Alex. Quibus facile: tum verba: tum demonstratio verificari pñt. Que qdē igit sit Alex. positio circa aie rationalis casum ac vitā: ⁊ pmanētiā his manifesta est.

¶ Caput 6m in quo destruitur positio Alexandri.

Et quia positio hec reddit hoies bestias ac silez iumētis: ⁊ destruit oēs leges: ac totā phiā moralē: debebat hoiez ad bom hois in eo φ hō: negat pprių finē hois: ad quē sume inclinat: nō debem⁹ eē soliciti: circa hunc errorē pessimū: oēs.n. hoies se esse bestias nolūt audire: qd eniz pei⁹ hoi: φ̄ cum ipsi bestiā eē ascribi pōt. Aduersus g̊ Alexā. excellētissimoꝝ latinoꝝ arg⁹ hec sunt: pmo nāqz ex verbis Aris. ait.n. Aris. in. z. lib. de aia: s3 vī hoc aie gen⁹ eē diuersuz: idqz solū perinde atqz ppetuū: ex eo φ accidit seiungi separiqz pōt. Ampli⁹ in his q̄ in 3° ait: sensus.n. ex vehemēti sensibili sentire nō pōt: at intellā aliq̄ valde itelligibili intellecto: nō min⁹ sane: s3 magis pcipit: intelligitqz inferiora: ⁊ reddit cām: sensitiuū.n. nō sine corpe: at itellā ab eodē est sepabilis: ecce φ̄ plane ꝯ Alex. ¶ Rursuz in. 12. pme phie ait: si aūt posteri⁹ aliqd manet pscrutandū est: in qbusdā eni nihil phibet: vt si aia est tale: nō ois: s3 itellā: ecce qūo vult dicere: foꝛaꝝ sola manēs post cōpositū rōnalis aia est. ¶ Adhuc in z° de aialiū gnōne. ca. 10. ingt Aris. restat igit vt mēs sola extrinseca accedat: eaqz sola diuina sit: nihil.n. cū ei⁹ actiōe cōicat actio corpalis: s3.n. ois aie sīue vitus siue po⁹ corp⁹ aliqd pticipare vī: idqz magis diuinū φ̄ ea que elmta appellant ⁊c. Ecce φ̄ remotus est sermo Alex. ¶ z° aduersus Alex. rōnes pñt componi: ⁊ ex dictis Ari. mistę: p⁹ oē appetēs nāl'r semp esse: semp erit: qm̄ cōis animi ꝯceptio apud pipateticos est desideriū nāle nō frustrari: s3 rōnalis aia nāl'r appetit semp esse: cur g̊ nō semper erit. ¶ Preterea/oē in sui essentia sepatū a mā caret po⁹ ad nō eē: mā.n. vt in meta. ingt: po⁹ est nō essendi: sed rōnalis aia in sui pura eēntia separa est a mā: ⁊ si fm eē sit in ea: est eni 3 rōnalis aia for⁹ simplex: nō ꝯposita ex mā ⁊ foīa: q̄re ergo nō ppetua. ¶ Itē argumēto morali Ari. 3. ⁊ 9. ethi. ondit forte p re publica morti eē exponēdū: imo fz iduiduū rōnis ꝯfirmat hoc eē exequēdū: mō h nō liceret nisi Aris. cognouisset aie rōnalis imortalitatē: nullus.n. ita fatuus vt dixerim pp qōcūqz bonū vtutis: vel in se: vel in alio: vel in tota cōitate: dz intrare in nō eē suū simplr: cū nō eē a nullo sit desiderabile. Adhuc Aris. in lib. de morte ⁊ vita iuuentute ⁊ senectute docuit oē corruptibile interire: vel pp ꝯtrium a quo supat vel pp defectū sui subi a q̄ ꝯseruat ⁊ dependet in eē: ⁊ fieri sed rōnalis aia nō h3 ꝯtriū: vt ꝯstat: neqz a subo dz in eē ⁊ fieri: cū idē eē hēat in corpe qd ex̄ corp⁹. g̊ in z° figura rōnalis aia nullo⁹ mortalis erit. ¶ Rursuz nullū ens simplex pōt separi a suo esse vel a se: s3 rōnalis aia simplex est: vt liquet: g̊ isepabilis erit a suo eē: ⁊ ita semp erit. Ex his Alex. positio q̄tū ad rōnalis aie imortalitatem siue mortalitatem relinquitur reprobata: quantuz autem ad alia que inquit posterius perscrutabor.

¶ Caput 7m declarans opinionem quorundā latinorū qui in parte Alex. defendere conantur.

Fuerunt qdā pstātissimi viri ex latinoꝝ secta acutissimi ingenij q Aris. in hoc pblemate aiunt nihil certi habuisse: cū varia visus est sentire: locis.n. diuersis diuersa dicere vī: pptea ingunt pbabile esse Aris. h in pblemate semp fuisse ambiguū. ¶ Addūt ⁊ rursuz pblema de imortalitate aie eē neutrū: cū ad neutrā ptē demonstrationes repie dudū sint: pp qd ingunt rōne nāli aie rōnalis imortalitatē sciri nō posse: sed eā esse ęternā est tm̄ fide creditū: ⁊ ex reuelatiōe pphetica nobis traditū. ¶ Cui⁹ snie Gal. extitit: medicoꝝ pnceps aiaz rōnalē eē imortalem inter ea pblemata q̄ credit apposuit: fecit.n. librū de his q̄ creditur an q̄ aiaz rōnalē ęternā eē magis pprie creditur φ̄ scitū ingt eē. ¶ Propter qd Plotinus ait φ de rōnali aia disputantes: an mortalis an imortalis sit: satis erit nobis si arg⁹ pbabilia tāgem⁹: cū in pblemate de aia nihil demōstratione repit dictū. ¶ Ampli⁹ Cicero expositis oiuz de imortalitate ac morte sententijs nescire se qd sit verū pnūciauit. ¶ Rursus ⁊ alibi ait: qm̄ vtraqz earū sniaꝝ doctissimos habuit auctores: nec qd certi diuinari pōt: vex opus nobis diuinatiōe nō est: qb⁹ vitatē diuinitas ipsa patefacit: qd ēt Aug. sūm⁹ platonic⁹ testat⁹ est. d. vix pauci magno pditi ingenio vacātes ocio ad idagādā soli⁹ aie imortalitatē potuerūt puenire: s3 si fides adsit q̄ est i eis qb⁹ dedit Jesus filios dei fieri: nulla qd est: qr ipse suos credētes in h certissimos reddit. ¶ Qd aūt hō sit pblema neutrū facile tibi apiet si induxerimus rōnes pbātes aie mortalitatē: sunt enim rōnes ad hoc nō minoris pbabilitatis: φ̄ rōnes ꝯcludentes aie imortalitatem: rōnes g̊ ad hoc sunt. ¶ Prima ois suba cuius inceptio ab inceptione alterius depēdet destruit illo destructo. Si eniz depēdet ab aliquo quo ad inceptionem sui eē rōnalr: ⁊ quo ad ꝯseruari. ¶ Sed aia rōnalis fz consensuz oium sapientiū incipit esse cum corpis innouatione ante eniz eius generationē nō erat: ergo ⁊ cuz eo ꝯsonū est eā extingui. ¶ Scda ois forma fm suā essentiā pficiēs aliqd corruptibile corrūpit corruptione illius: hec manifesta est: qm̄ qd eēntiale est forę nō pōt ab ea amoueri: s3 rōnalis aia fm suā eēntiā pficit corpus physicū ⁊c. qm̄ esse pfectionē corpis est ei⁹ diffō ⁊ p se pmo mō sibi inest. g̊ aia rationalis destruit corpe soluto. ¶ Tertia si aia rōnalis remanet post mortē: vel h3 esse nobili⁹ φ̄ pus: vel vilius: vel eque nobile eē ⁊ intra corpus: nō nobili⁹: qm̄ tunc violenter stetisset in corpe: ois.n. forma in cui⁹ ꝯiunctione alteriuz vilescit violēter refert in illud: vt cōis est cōsensus sapientū. ¶ Nec eque nobile: qm̄ frustra esset mā e vnita cū nullaz recepisset dignitatē pter illius vnionez in illo. ¶ Si esse suū post corpus esset vilius. g̊ semp appeteret reuniri: ⁊ cū desideriū nāle nō sit frustra: aliqn reuniret: ⁊ sic sicut eius solo a mā fuisset violēta: ⁊ nālis eius vnio: ⁊ sic poterit nāli rōne sciri resurrectio. ¶ Quarta ratio: oē cōpositū qd p se nāli corruptione corrūpit: ideo dissoluit: qr aliqd formale dissoluit in eo: sed hō nāli corruptione corrumpitur. ergo aliqd formale in eo corrumpit: mō cum id nō sit mā. ergo erit forma: cuz ergo hois forma sit rōnalis aia. g̊ vt pus. ¶ Quinta: ois for⁹ que debilitat ⁊ fortificat ad debilitatē: ⁊ corpis robur: est corruptibilis fm illi⁹ corruptionē: hoc.n. ait Aris. in lib. de aia: pbat.n. hoc exēplo de oculo visum esse formā corruptibilē pp esse debilitabile ⁊ fortificabile ex oculi senectute ⁊ iuuentute. ¶ Sed rōnalis aia huiō sicut Aristo. ingt molles carnes bene aptas mente videmus. Et in lib. physionomię: aie sequunt corpa quemadmodū p3 in egritudinib⁹ ⁊ ebrietatibus. ¶ Sexta: ois forma: cuius nulla opatio est sine corpore: nō pōt esse fm suā essentiā sine corpe aliqn: sicut Aristo. inquit in. 16. de aialibus alr esset ociosa. i. sine opatione: qd nā abhorret. ¶ S3 aia rōnalis est forma: cuius nulla operatio est sine corpe: ⁊ vt Aris. in lib. de aia sillogizat: vt liquet pcipue de intelligere: qd sine phantasmate nequaq̄ sit. ¶ Septima q̄cūqz genere prima sunt vtraqz corruptibilia esse debēt: alr corruptibile ⁊ incorruptibile gñe ꝯuenirent qd Aristo. displicet in metaphysica. ¶ Sed aia hois ⁊ iumentoruz genere nō differunt: vt ꝯstat oibus. ergo si illa iumentoꝝ interitura fiet: ⁊ illa hois etiam. ¶ Octaua: ois forma cuius virtus est durandi fm esse tēpore infinito: potest mouere tēpore infinito: sed aia rōnalis fm Aris. non mouet neqz mouere pōt tpe infinito. g̊ non est virtus infinito tpe permansura:

maioꝝ

maior pz:nullo eniz alio Aris. voluit formã movere semp:
nisi qz hz v̄tutẽ pmanendi semp. Nona quecũqz sunt eadẽ
in subã mutuo:vno eorũ interẽpto:z reliquũ peribit. Sed
rõnalis anima z sensitiua:vna sunt subã:quare:quẽadmo-
dum sensitiua destrusibilis:ẽt z rõnalis destruet. ¶ Ulti-
mo z hoc Aris.in.i.de morte z vita inqt:corruptis aialibus
corrũpit doctrina z sanitas:itẽ eniz de aia rõnabit ex his:
si eniz nõ nãlr:sed sicut accñtia aia in corpore est:sit vtiqz
ipsi⁹ altera nãlr corruptio pter corruptionẽ:qua corrũpit
corrupto corpe. ¶ Rursuz Hippocrates inqt:queqz dolẽ
tes aliqd corpis dolorẽ nõ sentiũt:his mens egrotat.ergo
z corruptibilis erit mens. Ex his z alijs plurib⁹ relinquit
tanqꝫ patẽs pblema de aiç mortalitate hãc nõ minora ar-
gumẽta p pte vna:qꝫ p altera:vt ex his z alijs licz fidẽ ac-
cipere. ¶ Et tunc pposita viri conant argumẽta ꝫ Alexã.
soluere. Ad pmã conant dicere duplicẽ moduz corruptio-
nis:vnus est quo po⁹ corrũpitur pp debilitatẽ:z organi so-
lutionẽ:alter est quo virt⁹ corrũpit:pp cõpositionẽ totalẽ
cõpositi:cui⁹ ponit z his duob⁹ modis corrũpit forma or-
ganica. V.g. sensitiua aia bruti:inqt mõ Aris. rõnalẽ animã
esse alterũ genus quãtũ ad hoc q icorruptibilis est corru-
ptione organica:nõ tñ negat ibi Aris. qn corruptibilis esset
alteri⁹ mõ. Alr aũt Alexã. rñdet:inqt eniz rõnalẽ aiam vi-
deri alterũ gen⁹ esse aiç:qm plus eleuata inuenit a mistu-
ra elmtorũ:eo igit qz plus eleuat alterũ:vt inqt: videt gen⁹
aiç:nõ tñ in rei veritate asserit Aris. esse alteruz genus aiç.
¶ Et hõ expõ multũ lrç ɔsona videt. cũ eniz Aris. vt Ale.
inqt:monstrasset in qbus potẽtijs palã ipsas non separari
loco z subto:qm cogitatiua/sensitiua/z motiua:nunc z in q-
bus dubiũ osidit in eo tex. z inqt:de intellectu aũt z pspecti
ua po⁹ vbi ly (et) nõ diuersum fm rẽ:sed fm nomẽ. notat
q.d. de intellectu autẽ z siue alio nomine pspectiua po⁹:ni-
hil adhuc mãifestũ est sup. an separat re ab alijs aiç ptib⁹:
apponit tñ id qd pmo aspectu:z in supficie vi.d. sed videt
gen⁹ alterũ esse aiç:z hoc solũ ɔtingere separari:sicut ppe-
tuũ a corruptibili:vbi illa pticula (vi) nõ existẽtiã:sed ap-
parentiã ad totũ sequẽs notat:vt Alexã. inqt:cũ q solus i-
tellect⁹ videt alterũ genus aiç:nõ tñ fm rei veritatẽ a ca-
duco separat⁹ est:z sic Alexã. illũ locũ cõmẽtat:vbi palam
ex his nõ esse acceptũ rationalẽ aiam eẽ icorruptibilẽ:fm
Aris. cũ nõ asserat:sed apparẽter absoluat. ¶ Ad 2ᵘᵐ solu-
tionẽ pz ex pma solone:sensus eniz nõ tñ corruptione cor-
poris corruptibilis est:a quo depẽdet:verũ z corruptione
organica quo in operari dependet. Uult ergo Aristo. intel-
lectũ nõ esse corruptibilẽ:quẽadmodũ sensus corruptione
organi qz separat⁹ est a corpe. s. organice:q aũt alio genere
corruptiõis corrũpat:nõ dicit in lra. Alexã. aũt v̄bũ id ad
sparationẽ refert:vult. n. Aris. sparationẽ aiç rõnalis non
corrũpi ad ipsi⁹ organi corruptionẽ:qz vt dicebat priuatio
nullo mõ corruptibilis erat. ¶ Ad 3ᵘᵐ. i. z. Aris. loqtur:cuz
verbo ambiguitatis. Alexã. aũt refert verbũ Aris. ad intel-
lectũ agẽtẽ:q fm Alexã. icorruptibilis est:ideo Aris. subdit
nõ ois anima:sed intellã sup. agẽs:oẽ nãqz impoẽ forsan.
¶ Ad 4ᵘᵐ inquiũt:q cũ nõ sit pbabile rõnalẽ aiam acci
pere eẽ:nisi imediate a deo:ideo Aris. voluit solã rõnalẽ i-
mediate a deo corpus aiare:nec seqtur fz Aris. creatio:qm
nõ dicit aliã pductionẽ eẽ cõpositi:alterã rõnalis aiç:sicut
nec in igne:z forma ignis:sed illã aiationẽ corpis organici
voluit esse pductionẽ p se totius z p accñs aiç. Creatio aũt
eẽt qn aia se sola crearet:z post fm instãs nãç:vel tpis in-
funderet:ita. s. vt altera eẽt aiç pductio:altera z cõpositi:q
igit ponit 2ᵘᵐ pductionẽ cõpositi:sine pma nõ creatio:sed
aiatio dici dz:z totũ h̄ ex The. v̄bis colligi põt:in. i. de aia:
ca. 23. vide. Ecce igit quõ rõnalis aia sola deforis aduentat
corpi. Alexã. aũt voluit rõnalẽ aiam ex semine propagari

verbũ. Aris. aũt ad mentẽ. s. agẽtẽ itellectũ refert q nos intrat
deforis p creationez itelligibiliũ in nobis. vt loco suo tage-
tur:z sic ex illo loco nihil ꝫ Alex. capit. ¶ Ad pmã rõnem
minor falsa est:imo Linco. in lib. de reflexiõe radiorũ:po-
nit quosdã eẽ mõtes ita tpatos:q hoies viuũt tãto q sibi
vita displicet:pp qd se in fluuiũ eyciũt in q submergunt:z
hoc qz vita eorũ nõ plus duratura erat:dicã ergo aiaz hie
desideriũ nãle ad semp eẽ:fm q põt. s. in spẽ:non fz idiui
duũ:cũ desideriũ nãle sit ipsa res nãlis:sic apta:z nõ vltra
capax. ¶ Ad 2ᵘᵐ dõm:q maior est vera:qm in sui essentia
nõ est cõpositũ:neqz alteri:z mãç cõponibile:vt pspicue vi
det in for⁹ ignis. ¶ Ad 3ᵘᵐ dicũt:q posito q Socrates nõ
cognoscit aiç imortalitatẽ:adhuc p republica morti dz se
exponere pp duo:pmo pp momẽtaneũ sibi bonũ. scdo pp
maius bonũ cõitati:bonũ. n. cõe mai⁹ est bono pprio. ergo
z si sibi simplr sit malũ:qz tñ toti cõitati bonũ:non dz mor
tẽ euitare:vt Aris. inqt:cũ nã tñ p accñs curet de idiuiduo:
sed de spẽ. ¶ Ad 4ᵘᵐ dicũt minorẽ eẽ falsaz:p 2ᵃ partẽ:lz
eniz aia nõ habeat ɔtrium:tñ dz inesse z ɔseruari a mã:z cõ
posito:cui⁹ est ps eẽntialis:vt dicũt. ¶ Ad 5ᵘᵐ dz maior i-
telligi sic:de esse simplici absolute:qd in se nõ hz cõpõnez:
nec alter:quẽadmodũ deus:modo z si aia in se simplex sit:
quẽadmodũ z ignis forma:tñ alteri cõponibilis est:ppter
cuius corruptionẽ/seqtur z aiç rõnalis iterit⁹:z sic pz:quõ
argumẽta imortalitatẽ aiç pbantia non cogũt. Qd aũt:nec
ad alterã ptẽ argumẽta valeãt:iterũ z osditur ea absoluẽ-
do. ¶ Ad pmũ ergo põt dici:q qn aliqd depẽdet ab alte-
ro fm suũ incipere:ita q fm iceptionẽ eius pducat in eẽ
completo ex pncipijs illius:tũc maior vera est:z sic minor
falsa est:non eniz aia incipit a corpe. sic q ei⁹ inceptio depẽ
deat a pncipijs corpis cũ cõplementũ aiç rõnalis sit ex cã
pma agẽte in gñatione hois:vt Alber. inqt in lib. de origi-
ne aiç. ¶ Ad 2ᵘᵐ maior dz distingui:qm ly (fm essentiaz)
potest capi duplr:vno modo vt distinguit ꝫ mediatuz:z
sic maior est falsa:stat. n. aliqd imediate esse tale:z nõ neces
sario. Alio modo capit ly (Scdz essentiã) pro essentialr:
z per se:z sic oẽ tale fm essentiã nec(ess)io:z semp est tale:z sic
maior est vera:z minor falsa:z pbatio minoris non cogit:
qm diffinitio nõ actũ dicit:sed aptitudinẽ:aia eniz est act⁹
corpis nõ actu iherẽs:sed po⁹:z hoc cõpetit ei p se z semp:
z sic arg⁹ⁿ nullũ. ¶ Ad 3ᵘᵐ potest dici q aia sepata est pfe
ctior se met vnita:fm qd:qm vt sic ɔuenit cuz substãtijs se-
paratis:attamẽ simplr:z nãlr:est pfectior qñ corpi vnitur.
Cuz tunc habeat eẽ nãlius:z sic taz sepatio qꝫ vnio sunt na
turales:diuersimode loquẽdo. ¶ Ad 4ᵘᵐ dõm vt infra di
cam hominẽ non p se gñari. s. nãli gñatione:cũ rationalem
aiam vniri mãç sit quasi supra nãm:vt dicã:ideo z corru-
ptio non est oi modo nãlis:maior g est vera in corruptiõe
simplr:z oi modo nãli:ibi. n. totũ corrũpit pp corruptionẽ
pncipij formalis:sed in corruptione quasi supra nãli suffi-
cit q totũ corrumpat per separationẽ formç a mã. ¶ Ad
5ᵘᵐ potest dici q maior dz intelligi de debilitata z fortifi-
cata per se:z non p accñs:vt Auer. inqt in 3° de aia:cõmẽto
7. v̄tutes eni sensitiuç seruiũt itellectui:qn ergo insti a debi
litant agens nõ in se:sed in sui opatione debilitat:z sic mi-
nor falsa est. Et exẽplũ Aristo. nõ est ɔtra me:sed ad oppo
situ. ¶ Ad 6ᵘᵐ maior est simplr vera:sed minor falsa:rõ-
nalis eniz aia aliquã habet opationẽ sine corpe:vt illã sal-
tẽ qua itelligit entia sepata:dictũ aũt Aris. verificat de in-
telligere rerũ materialiũ ex auxilio agẽtis nãlis. Immo &
Auer. in cõmento suo de aia ponit rõnalis aiç aliquã opa-
tionẽ:ad quã corpus nõ ɔcurrit:vt opatio eterna:qua itelli
git se:z subãs sepatas. ¶ Ad 7ᵘᵐ:maior dz intelligi de gñe
phicç mãç:rõnalis aia z sensitiua sunt in eodẽ gñe logico:
imo fm viã istorũ intelligẽtie sunt in pdto subç:quõ autez

intelligatꝰ verbū Aristo. alibi exposui. ¶ Ad 8ᵐ maior est
falsa: corpus enim celeste hꝫ virtutē durandi tpe infinito: ⁊
tñ non mouet tpe infinito. ¶ Amplius mā est eterna: ⁊ tñ
non mouetꝰ semꝑ: sed id dꝫ intelligi de virtute abstracta
actu ⁊ potētia a mā: cuiusmodi sunt subē separatē: rōnalis
aūt suba est abstracta actu: attamē pōt materię vniri: ⁊ sic
ꝓbatio Aris. nō est ad ꝓpositū. ¶ Ad 9ᵐ: dōm ꝙ aia sensi
bilis in bruto est corruptibilis: i hoīe est eterna: quēadmo-
dū rōnalis aīa q̄ est eadē: quēadmodū aīal ↄctū ad brutū est
corruptibile: ↄctū ad celū ē eternū: verū aia sepata nō sen-
tit ꝑ defectū instrōrū. ¶ Ad Hippocratē, forte loqtur de
ṽtute aiali sita in organo: q̄ nō nisi ꝑ accñs egrotat: vt dcm̄
est. ¶ Ad verbū Aris. dicēdū ꝙ loqtur de aia: q̄ nō sepa-
ratur a mā: ⁊ ab organo: hęc enim destruitꝰ destructione sen-
sibilis ⁊ vegetabilis: sed de rōnali ꝓbat ipse ꝙ nō sic est in
corpore: quare nō cōpetit ei iste modus corruptiōis. Quę
pro Alexā. iducebantꝰ: nihil sunt: illa enim diffō dī analogi-
ce de aiabus: sicut diffō figurę de figuris: vt Aristo. inquit.
¶ Qd ēt 2° adducebatꝰ: nihil est: qm̄ similitudo claudicat:
anima enim rōnalis nō claudit in numero sensibiliū: ⁊ iō
exclusa est a tali modo siēdi. ¶ Id etiam qd 3° inducebatꝰ
Themi. verificat de aia 2ª: quę animatio dī: a pma ↄsisten
te ꝑcreata. ¶ Auerrois aūt de cogitatiua: q̄ est vltima for-
ma nāę. Latini de rōnali quę vltima ortu est respectu ve-
getabilis ⁊ sensibilis: nō tñ ab agēte nāli: sed diuino ꝑcrea
ta: vt dicam post: eodē modo ⁊ id scōi physicorū pōt expo-
ni: sꝫ diuersos diuersimode cōmentādo. Id ēt qd in 7° me-
taph. scribitꝰ verificatꝰ de ꝑtibus: quę possunt manere in eē
corporeo ⁊ loco: sunt elemēta cuiusmodi nō est aia. Anima
enim nō pōt manere in esse corporeo ⁊ loco sepata a toto: ⁊
ideo id nō valet. Reliqua quę pro Alexā. sunt inducta ma
nifeste soluuntꝰ seipsis. ¶ Et qui sapiēs considerat vtrius
partis argta: ⁊ solōnes eorū: iudicabit ꝓblema de eternita
te rōnalis aīę esse neutrū: vt dicūt licꝫ fide oino firmiter te-
nendū sit: ꝙ rōnalis aia perpetua sit: vt inquiūt: hęc est ho
rū snia fideliter recitata: sicut in eorū libris inueni.

¶ Caplm 8ᵐ impugnans opinionem istorum latinorum per rationes Platonis.

Hec tantorum dixerim animā nō extingui sm extin-
ctionē corpis nō tm̄ fide teneo: sed ēt rōnibus
demonstratiuis: ac phōrū: ⁊ maxime Aris. cō-
firmabo auctoritatibꝰ: ⁊ post redibo ad sniam
istorū: indicans qd veri: qdqꝫ falsi dicāt: semꝑ tñ cū tātorū
pace ac reuerētia loquar: nihil. n. plus mēti meę incōpossi
bile dudū in phia reperi q̄ animā corpis morte mortem
accipere: hoc enim nō solū dignū nō est vt in scriptis relin-
quatur: sed ne excogitetꝰ qdem: inqt enim Alg. ⁊ cū homo
erit vitiosus fingit opiones: quas adeo ⁊ sepe meditatꝰ vt
quasi ei fiunt firmę: sicut Epicurus fecit: credens rōnalem
aiam extingui: ꝓpter corpis extinctionē: hoc enim vtiqꝫ pec-
catū est adeo ꝙ qlibet abhorret ipm: ⁊ valde extraneū a
natura nostra ac mēte hūana. ¶ Qd ergo rōnalis anima
ꝓpter corporis casū ipsa in mortē nō cadat sꝫ post semꝑ
remaneat demōstrationibꝰ Platonicis pmo nitar ꝓbare:
deinde aliorū rōnibus. Sunt ergo Plotini: vt mihi videtꝰ
quatuor rōnes. Prima sumitꝰ ex eo ꝙ aia rebus caducis
dominatꝰ incitamētisqꝫ corpis repugnare videtꝰ. Scda ex
eo ꝙ multa a corpibus separata frequenter excogitat: siue
res ipsas attingat per se separatas: siue separet ipsa. Ter-
tia ex eo ꝙ naturalr eterna desiderat: ac sepe eternorū fi-
ducia negligit tēporalia. Quarta ex eo: qꝛ eternū colit deū
vitę sempiternę gra. Prima via sic cōponitꝰ: nulla forma:
quę sm se est cā pncipalis: ⁊ dña suorū actuū corrūpitꝰ sm
corpis corruptionē: sed aia rōnalis est sm se cā pncipalis:

⁊ dña suorū actuū: ergo aia rōnalis nō corrūpitꝰ ⁊c. Maior
declaratꝰ: qm̄ eo ipso: qd corrūpitur erit dependēs sm esse:
⁊ essentiā ad corpus: eoipso ꝙ dependet a corpore: opōnes
nō tm̄ erūt aīę: sed totius ↄiuncti: ⁊ sic ex opposito maioris
seqtur ↄdictio. ergo vera est maior. s. ꝙ id qd ex se solo est
causa ⁊ dñū suorū actuū nullo mō dependet ab alio: sm
esse ⁊ eēntiā: ⁊ hoc Plato vocat esse seipsum mouēs: minor
aūt ꝑspicua est in artibus: ⁊ in oibus: quorū pnm operatiuū
est sm intellectū ⁊ prudentiā: ad has enim opationes a nā
non cogitꝰ: neqꝫ ipellitꝰ. Alr pōt deduci: ⁊ magis Platoni-
ce: nullus actus ꝓprius ⁊ specificus alicui pncipio est li-
beralior ⁊ abstractior suo pnmº. Sed in nobis experimur
multos actus q nulli virtuti agētis nālis videntꝰ subesse: g
nec eorum pncipiū qd est aia rōnalis suberit potētię nālr
agēti: ⁊ per ↄns incorruptibilis remanet: maior plana est:
minor declaratꝰ: qm̄ pñtata fornicatione cōtinenti ⁊ castita
te: ⁊ si ↄtinens inclinetꝰ ad fornicationē: attamē eligit casti-
tatem: quę electio: nec cęlo: nec alicui virtuti nālis agentis
subest. ¶ Itē post quascūqꝫ demrōnes nobis factas libe-
re indicamus ⁊ eligimꝰ. Etiā ↄcessū est in nobis adesse li-
berū arbitriū: qd nec subest agēti naturali corruptibili: nec
eterno: ergo pnm huiꝰ dꝫ esse liberalius: ⁊ magis dominās
agēti nāli ⁊ corporeo eterno: ꝑꝑ qd Ptolemeus ait: sapiēs
dñabitur astris: est g hęc pma via sumpta ex eo: ꝙ anima
est dña suorū actuū ⁊ caducorꝫ. ¶ 2ª via pōt iterū duplr
formari: pmo sic: nulla forma: quę per se est subm incorru-
ptibiliū ⁊ a mā separabiliū: nec in se: nec ꝑ dependentiā ad
alterū est corruptibilis: detꝰ. n. oppoᵐ. tūc igitꝰ icorruptibile
qd fuit in ea sꝫ eē: qd hꝫ in ipsa erit corruptibile: qd est ↄdi
ctio. idē. n. eēt corruptibile ⁊ icorruptibile sm esse: cū nihil
corrūpatur: nisi sm eē: eēntię. n. simplices nō corrūpuntꝰ: ꝑ
hoc ꝙ simplices eēntię sunt: sed potiꝰ sꝫ eē qd habēt. Tūc
minor: sed aia rōnalis sm nāz suā est subm icorruptibiliū:
qꝛ vliū: quę sm Alber. in lib. de aia: ⁊ in lib. de itellectu ⁊
itelligibili: vt sunt in aia sunt sine motu: ⁊ tpe: ⁊ icorruptibi
lia ēt sm esse: sm ꝙ sunt in itellectu: alr enim vbiqꝫ ⁊ semꝑ
non eēnt: aia ergo rōnalis nullo mō est corruptibilis. Uel
alr ⁊ plus Platonice nulla forma: quę recipit itelligentias
separatas: sub rōne simplicis ꝑpetui: ⁊ itransmutabilis sꝫ
eē: ⁊ potestatē: dependet a corpe in fieri ⁊ in eē ⁊ ↄseruatio
ne. Detꝰ enim oppositū cū oē qd recipit aliquā formam reci-
piat eā: sm ꝓpriā ipsiꝰ recipiētis potestatē: vt Boetiꝰ inqt:
⁊ in dubio testatꝰ de calore solis in elimētis: semine ⁊ alijs: id
tale recipit sibi ipressā formā corpalr ⁊ mālr. ¶ Tūc mi-
nor: sed anima rōnalis recipit formā hōi: vt notū est per se
oibus: qd ēt pōt ↄfirmari: ꝑ id Socratis ⁊ Hermetis Tri
megisti: cuiꝰ auus fuit Promethēꝰ pcipuus phs ⁊ stoicorꝫ
pmus: ⁊ pater: quędā fiūt verę intelligētię: quę nō habent
somnij rōnem: sed potiꝰ oracula sunt ab itelligētijs supius
in intellectu aīę influxa: mō ↄstat ꝙ talis receptio non est
nisi sm ↄformitatē aīę humanę: ad intellēs supernos: ⁊ non
sm aliquam dependentiā ad corpus: ⁊ ideo nec perire po-
test talis suba talia recipiēs oracula corpe pereūte. Quare
ↄclude vt sup. ¶ Et sup hac rōne fere oēs inimici sūt phi de
anima itellectuali loquētes: vt Alber. inqt: in loco eiꝰ. ¶ 3ª
via sic deduci pōt: nulla forma appetēs ⁊ quęrens ⁊ inue-
niens honesta: pia: ⁊ religiosa: ad corpus hꝫ dependentiam:
sm fieri ⁊ corrūpi: detꝰ enim oppositū: cū honestum sit quod
sua ꝓpria ⁊ eēntiali vi nos trahat: pium etiam qd sua pro-
pria: ⁊ essentiali dignitate nos alliciat. Et religio sit cura ⁊
scia cerimoniarū diuinarꝫ: si g appetēs dependeret a corpo-
re: erit operās in corpe: virtꝰ aūt in corpe appetēs: nō appe
tit: nec iclinatꝰ: nisi sm armoniā corpis: ergo id qd appetit:
est sm ↄueniens ↄiuncto: qꝛ ois appetitꝰ est inquisitio: quę
per aliquid simile ⁊ conueniens perficitꝰ: nec vnqꝫ aliquid

appetit̃:nisi p hoc:qd̃ est simile appetẽti:dico aũt simile: sicut id qd̃ est in po° sile ei qd̃ est in actu:gcquid autẽ appetitur sm̃ cõueniẽs ꝯiunctõ:appetit̃ sm̃ rõnez vtilis vel delectabilis:qd̃ est cõtra diffinitiones pij religiosi:⁊ honesti. Huius signũ est:nullũ aliorũ aialium:pter hominẽ:appetit querit ⁊ inuenit aliquid honestorũ:vel piorum vel religiosorũ. ¶ Quod autẽ anima rõnalis sit talis tu experientia tua potes hoc sentire ⁊ hꝰ ratio fundamentuz accipit a Platone in Thimeo:in qua Macrobiꝰ fundauit opinionem suaz:de somno Scipionis:⁊ quã efficax sit hec ratio tu vides:⁊ certe apud me tantam efficaciam habet quanta est possibilis haberi:qui enim conatur soluere hanc stultus erit omnibus patẽs. ¶ Quarta sic deduci põt:id cuiꝰ vna est analogia:cũ deo:⁊ cũ intellectibꝰ diuinis ad aliqd bonum optimũ:sm̃ nãm:nullã hꝫ dependentiã ad corpus sm̃ eẽ.vel sꝫ oþationẽ:detur eniz oppositũ:sequitur ꝙ ipsiꝰ ⁊ dei ⁊ itellectuũ separatorũ nõ est vna analogia.ad aliqd̃ bonũ ⁊ optimũ:cum talis analogia:non possit esse:nisi sm̃ felicitatẽ:⁊ oþationẽ essentialẽ separatã ⁊ ppetuam:nihil cõe cũ corpore corruptibili inquãtũ hꝫ habentẽ. ¶ Sed rõnalis aia hꝫ.cuiuslꝫ enim itelligibilis nãe:sm̃ nãz cõtemplatiua felicitas est optimũ sicut in Ethicorũ.10.demõstratum est:sm̃ quorũcũqꝫ est idẽ bonũ optimũ:sm̃ nãm hñt vnã analogiã ad id optimũ pcipiendũ:qꝛ vel sunt eiusdez spẽi:vel eiusdẽ gñis:vel ipsorũ saltem est vna analogia ad boni ⁊ optimi illius ꝓportionẽ:alr̃ enim ipsorum nõ esset vnum bonũ ⁊ optimũ sm̃ nãm:hꝰ rõ fuit tanti valoris:ꝙ multi pħi hac rõne facti sunt heremite. Uel aliꝰ:id cuiꝰ eẽntialis oþatio formalr̃:ac essentialr̃ ꝯuenit cũ oþatione diuina:ac intellectuũ eternorũ:nullã sm̃ eẽe ⁊ oþationẽ hꝫ ad corpus dependentiã:det̃ eniz oppositũ.sequitur ineuitabilr̃. ꝙ eius oþatio erit sm̃ v̈tutes:quę operant̃ sꝫ armoniã corporis:hęc autẽ oþatio nec in gñe:nec in forma ꝯuenit oþationi diuinę:⁊ intellectuũ separatorum. ¶ Sed aia rõnalis est hꝰ:aiam enim rõnalẽ formalr̃ ⁊ essentialr̃ ꝯuenire operationi diuinę ⁊ intellectuũ superiorũ demonstratũ est in lib.de aia:ipsa eniz nõ tñ nõ itelligit cũ ꝯtinuo ⁊ tpe:sꝫ ẽt ea quę sm̃ seipsa intelligibilia sunt:hęc eniz est eius oþatio ꝓpria:sicut eniz lucis ꝓpria opõ est lucere:sic ⁊ itellectualis nãe itelligere:qꝛ igit̃ rõnalis aia deũ colit gr̃a sempiternę vitę:in quo cũ deo:⁊ alijs spiritibꝰ ꝯuenit:⁊ in quo felicitat̃ ⁊ analogat̃ deo:relinquitur ipsaz nõ extingui sm̃ Platonez:corpe extincto:⁊ si bene ꝯsideres hꝰ rõnes:cuilibet bono ac ꝓteruo pħo sufficiẽt:nec ad eas põt solo accõmodari:nisi aliqua fuga ficta ꝓpea vt monstret̃ ingeniꝫ solertia. ¶ Ad idẽ est alia Platonis rõ:sumpta ex eo ꝙ rõnalis aia est sicut artifex vtens corpe:⁊ corpus velut instr̃m obediẽs ei:quę põt sic formari:id qd̃ est cã gubernatiõis ⁊ motus alicuiꝰ corporis:absqꝫ hoc ꝙ v̈tutẽ gubernatiõis ⁊ motus formã accipiat ab eo qd̃ sic gubernat ⁊ mouet:non dependet sm̃ eẽe a corpe illo:qꝛ oẽ tale ex seipso est cã gubernationis ⁊ motꝰ non dependẽs ab illo corpe sm̃ eẽe:⁊ potestatẽ gubernãdi:lꝫ actus gubernãdi nõ explicet̃ sine corpe:hęc aũt pꝫ in oĩbus:velut in nautis militibꝰ gubernantibus equos ciuitates ꝓuincias ⁊c̃. ¶ Sed aia hoc modo gubernat corpus:qꝛ itellectualr̃ gubernat in oĩbus virtutibus intellectualibꝰ:in qbus non gubernat̃ corpus:nisi rõne recta:sicut in sciẽtijs:vel rõne recta cãrũ pmarũ:sicut in sapiẽtia:vel in cõprobatione pmorũ pncipiorũ:in qbus mouet̃ sm̃ virtutẽ materialẽ:quę intellꝰ dr̃:nullo eniz horũ accipit formã:vel virtutẽ gubernãdi a corpe. Et hꝰ rõ est ẽt peripateticorũ:⁊ oĩum dicentiũ aiam nõ esse pfectionẽ corpis:sed sicut nauta est pfectio nauis gubernãtę ⁊ motę ab ipso:cuius forma gubernationis sumit̃ ab arte nautica:⁊ non a naui eo qꝛ artifex non sumit formaz operandi sed potius per instr̃m ponit eaz in oþatione:⁊ hęc rõ Plotini est in lib.de imortalitate aię:lꝫ nõ sit posita sic:quẽadmodũ Albertꝰ eaz ponit. ¶ Hęc sunt argumẽta quę collegi ex diuo Alberto in lib.de origine animę:tracta.2°capite 6° quę videas:qm̃ breuiter hic posita sunt:⁊ sub strictiori formula. ¶ Post hęc sunt ⁊ adhuc fortissima argumenta Auicẽ.in 6° naturaliũ:particula 5ª:quę ẽt inducunt Algazel.Constabel ⁊ plures pħorũ arabes:quorũ potissimũ:⁊ breuius curaui accipere:qd̃ põt sic ordiri. Si aia rõnalis corrũpitur:aut corrũpitur aliquo agẽte in ipsaz:⁊ corrũpente eam:aut corrũpit̃ per seipsaz:distantibꝰ his quę cõponũt eam:aut corrũpitur si simplex est p potentiã mãę:quę machinat̃ ad maleficiũ:aut corrũpitur corpe corrupto. Si primo modo opꝫ vt id sit ei ꝯrium:modo ꝯstat animaz rõnalẽ nullũ penitus habere ꝯrium. Si vo 2° modo erit vtiqꝫ cõposita ex ꝯtrarijs:qd̃ iterũ oĩbus videt̃ absurdũ. Si vo 3° modo:quemadmodũ elemẽta corrũpunt̃:tũc iterũ opꝫ ꝙ habeat ꝯriuz sm̃ vnaz vel duas qualitates:aut plures si sequimur Empedo. Si vo 4° modo:tunc sequitur ꝙ aia non est separata a corpore:sm̃ operationẽ:⁊ quãto minus sm̃ eẽ:sed est aut cõponibilis forma:aut virtus operãs in corpore ex pncipijs corporis ad esse deducta:⁊ operãs p corporis armoniã:⁊ cũ hęc sit autẽticata ratio solo.quã priores dederũt in capite pcedenti:tãqꝫ insufficiẽs relinquat̃:nõ enim vt hac rõne pꝫ:aia rõnalis in esse ⁊ ꝯseruari a materia pendet:sic enim nec eẽ:nec operari posset absqꝫ mã vt dixi. ¶ Itẽ fortissime Plotinus arguit:quęcũqꝫ eligentia ad eundẽ actũ cõparata:eodẽ modo intellectũ ac ꝯceptũ:ꝯtradictorie se habẽt:oĩno ⁊ penitus naturarũ sunt diuersarũ:⁊ hoc deducere supfluuꝫ est:sed rõnalis aia:⁊ appetitus sensitiuus ⁊ corpalis cõparata ad actũ fornicatiõis cõparata sub rõne suauis ⁊ delectabilis:ꝯdictorie se habẽt.s. rõnalis aia fugiẽdo:⁊ appetitꝰ sensitiuus ꝓsequendo:ergo oĩno sunt diuersaruꝫ nãrum:quare si corpus corruptibile rõnalis anima eternę erit nãę. ¶ Ultima rõ Platonis in Phedone sic a qbusdaz cõponit̃:omne qd̃ p seipsuꝫ:⁊ sentit:⁊ mouetur imortale:qd̃ enim pncipiũ motus nõ habet: nec finez habiturus:qꝛ deseri a semetipso nõ põt. ¶ Sed rõnalis anima per seipsaz ⁊ sentit:⁊ mouet̃:ergo ⁊ rõnalis anima imortalis. ¶ Aliqui cõtra hanc rõnẽ instant dicẽtes argumentũ hoc etiã mutis aialibus eternitatem dare: cũ ⁊ eorũ aię.⁊ sentiãt:⁊ moueantur p seipsas. ¶ Propter qd̃ diuus Albertus in lib.de origine aię rõnẽ hãc format: ⁊ alio modo.⁊ reddit eã demonstratiue:vt tracta.2.capite.pmo pꝫ:⁊ ego in cõmẽto meo de aia eã breuibꝰ ex Jamblici ⁊ Plotini sentẽtia ordinaui:⁊ tu vide si opus est.

¶ Capl̃m 9m̃:in quo inducuntur verba philosophorum in confirmatione predictorum.

Hec cum imortalitatẽ aię rõnes tacitę ostẽdãt:⁊ testimonijs ẽt veritas admodo ꝯfirmat̃:ideo ea nõ recusabo inducere in pmis Hermes ab ęgyptijs in deos relatus Mercurij noie ait:⁊ idẽ ex vtraqꝫ nã mortali ⁊ imortali:vnã faciebat nãm hoĩs:eundẽ in aliquo qdez mortalẽ:in aliquo aũt imortalẽ faciẽs:⁊ hunc ferẽs in medio:diuinę ⁊ imortalis naturę ⁊ mortalis mutabilisqꝫ constituit:vt oĩa videns:oĩa miret̃. ¶ Adhuc Polites qdam apollinẽ milesiuꝫ ꝯsuluit verũ ne maneat aia post mortẽ: an resoluat̃:rñdit his versibꝰ:passiones sentiẽs mortalibꝰ cedit doloribꝰ:cũ vo solonẽ hũanã post corpus iuenier:facile abiẽs a terra nũqꝫ senescit aia qdẽ:quo ad vinculis corporis tenet̃ corruptibiles passiões sentiẽs mortalibꝰ cedit doloribꝰ:cũ vo hũanã solonẽ velocissimã post corruptuꝫ corpus inuenerit:oĩs e terra fert̃:nunqꝫ senescens ⁊ manet ⁊ eternũ. ¶ Amplius Cyrus maior moriens a Xenofonte

introduct⁹:hęc filijs ingt:nolite arbitrari mihi charissimi filij me cu3 a vobis discessero nusq̃:aut nullũ fore:nec.n. dum erã vobiscũ animũ meu3 videbatis:s3 cũ esse3 in hoc corpe:ex his rebus quas gerebã itelligebatis: eũdẽ igif eẽ creditote:ẽt si nullũ videbitis:qd tribus signis eis suadet: primus q2 nõ tot honores clarissimis viris tota exhiberet vniuersitas:si nihil eorum animi efficerent:post mortem. Scdo q2 omne qd in morte dissolui:in quoddam resolui videt:in qd aũt animus resoluat nõ videtur. Tertio cum sõniũ aliqualr morti simile sit:z tñ animus diuinitatem a superis sentit:eo q2 animus a corpore tunc soluit aliqualiter.ergo cu3 animus totalr a corpore relaxabit:maxime diuinitati coniunget. ¶ His ergo signis cõcludit:quare si hęc ita sunt:sic me colite vt deum.m ¶ Rursum Pithagoras inquit:migrare animas de corporib⁹ vetustate ac morte ɔfectis z insinuare se nouis recenter natis:z easdẽ semp renasci:mõ in homine:modo in pecude:mõ in bestia:modo in volucre:z hac rõne imortales esse:qd sepe variorũ: ac dissimiliũ corporũ domicilia cõmutẽt. ¶ Iterũ Protinus stoicus:z Cleombrotus Ambraciensis:cum Platonis Phedonẽ audiuissent:in quo aia imortalis esse pbat:interfecerunt seipsos:vt de his ipertijs obligata vita animã redimerẽt:z sine corpore viuẽtes felicioribus contẽplationib⁹ ab itellectib⁹ diuinis perficerent. Cũ his Cleanthes. Chrysippus. Zeno. Empedo. z Cato eternos animos credentes in idẽ cucurrerũt. Post hos z Cicero in Tusculanis ingt: fidẽti animo si ita res foret gradiet ad mortẽ:in qua sũmũ bonũ:aut nullũ malu3 esse cognouim⁹:z reliqua. Itez doctissimus Socrates Archelai auditor:aduersus Simiã:sic ingt:pape o Simia q̃ difficile alijs persuadere3:hanc me fortunaz haud quaq̃ aduersam existimare:qñ ne vobis quidem id persuadere possum:quippe cũ ipsi metuatis ne difficilior molestiorq3 sim in p̃sentia:q̃ in superiori fueri3 vita:atq3 vt apparet deterior cygnis ad diuinãdũ vobis esse videor. Illi qdem quãdo se breui p̃sentiunt morituros:tũc magis ad modum:dulciusq3 canunt q̃ antea cõsueuerint: cõgratulantes qd ad deu3 sint:cuius erant famulitium migraturi:atq3 z ego arbitror me cygnorũ esse ɔseruũ:eidẽq3 deo sacrũ:neq3 deterius vaticiniũ ab eodẽ domino habere q̃ illos:neq3 ignauius e vita decedere:hęc Socrates in morte quã ab atheniẽsib⁹ accepit. ¶ Post hos z Plato in Thimeo circa finẽ:ingt:necesse est oino siqdem veritatez attingat imortalia diuina cõprehẽdere:z quatenus hũana nã imortalitatẽ assequi põt:eatenus hunc penitus imortalez euadere:nulla.v3.imortalitatis pte dimissa:qñ ẽt cum semp diuinũ colat:psimq3 familiarẽ demonem in se hẽat ornatissimũ p̃cipue beatum fore:hęc Plato. Itẽ Alpetragoras in p̃n⁹ suę astrologię de quodã p̃ho qui e vita decesserat loquẽs:ingt:locu3 aię eius esse inter sanctos in sempiterna gloria. ¶ Amplius, Ptolęmeus in p̃ncipio almagesti ingt:sciẽtia stellarũ in actionib⁹ z honestatib⁹ mor3 laudabiliũ nõ est necessitas paruazimo nihil est magis adiuuans ad acuẽdos oculos mẽtis nostrę:z intell's ad considerandũ ea:quę operib⁹ assimilant diuinis: pp̃ter subtilitatẽ ęqualitatis:z paruitatẽ arrogantie z qm̃ ipsa facit eum qui p̃seueranter eã ingrit hanc celestẽ pulchritudinẽ diligere: z ducit eum ad perseuerantiã diuini studij:z cõiungit eu3 ipsi:qd animę simile est: pp̃ter bonitatẽ formę:z assimilat eu3 creatori suo:hęc ille. Ecce q̃ñ habetur aię rõnalis imortalitas:cum totu3 hoc intelligat de aia post mortẽ:cu3 antea dixit:q nõ est mortuus quẽ sapiẽtia viuificauit. Itẽ Cõstanbebenluce ait:in libro de diis spũs z aię:spũs a corpore separat⁹ perit:opõ quoq3 aię cu3 ipse separat a corpe perit:ipsa aũt 3 se nõ perit z logtur de spũ corporeo:vt p3 in p̃n⁹ libri. Adhuc Crispus Salusti⁹ in Catbilinario:ingt: sed nostra ois vis in corpe z animo sita est:animi iperio: corporis seruitio magis vtimur:alterũ nobis cũ dijs:alteru cum beluis cõe est:h3 igif corruptibile corpus cu3 beluis animũ imortalẽ cum intelligẽtijs. ¶ Ex his z alijs fere infinitis p̃horu3 antiquo3 sentẽtijs haberi põt certitudo q rõnalis aia nõ extinguit ex corporis extinctione:nec marcescit animus corpe dissipato:queadmodũ Epicurus credit.

¶ Caplm 10ᵐ in quo inducuntur verba z veritates sententiarum Aristo.in confirmatione supradictorum.

Et cum inductę sint ratiões ac antiquorũ auctoritates:quibus concluditur rõnalis aię imortalitas:superest modo inducere verba Arist.ad hoc:z tunc declarabit: q̃ño mens Aris.vt dixi. ¶ Inquit ergo Arist. in p̃mo de aia.intell's aũt aduenire videt z suba quędã eẽ: z nõ corrũpi:maxime enim corrũperetur vtiq3 ab ea:quę est in senio debilitate:z reliqua. ¶ Ex hoc ɔstat intellectũ esse imortalem:eo signo:q2 maxime videret corrũpi ab ea debilitate quę est in senectute.tunc autẽ ipm nõ corrumpi ostẽdit eius optima ac sublimior operatio. ¶ Absoluunt z hoc dicẽtes ipsu3 nõ corrũpi eo modo:quo organica forma ab excellẽti obiecto corrũpit. ¶ Stat autẽ ipsum corrũpi alio mõ.s.corruptione tot⁹. ¶ Sed hęc solo nõ videtur ire ad mentẽ Aris.qm̃ statim postq̃ ɔclusit intellectus imortalitatẽ:absoluit.q.cur nõ reminiscimur post mortẽ:si intell's ipse imortalis est:cui respõdet z inquit.intelligere aũt z cõsiderare marcescunt alio quodã interi⁹ corrupto. Ipsum autẽ ipassibile. Memorari autẽ aut amare z odire nõ sunt illius passiones:sed huius:qd habet id ea rõne h3: quare z hoc corrupto:neq3 memorat:neq3 amat:nõ enim illius erant.s.cõis:qd qdem destructũ est. Intellect⁹ autem fortassis diuinu3 aliqd z ipassibile. ¶ Ecce q̃ño sol.p̃dicta abscindit: pbat eni3 intelligere corrũpi hoc syllogismo:ois opatio alicuius qd p̃mo corrũpitur ipsa corrũpit:sed itelligere z contẽplari opatio alicuius:qd corrũpit:qd declarat eo q2 itelligere nõ intell's est:sed colligati ex itellectu z corpore z h corrũpi relingt tanq̃ palã. ¶ Si igitur intell's imortalis simplr nõ p̃acciperet in pposita auctoritate:tũc q.s.an intelligere remaneat ad nihil esset. ¶ Et quãto minus solo. Illa ergo glossa tñ supficialis est:z non ad rem. ¶ Et q hęc sit Aris.mens Auer.in cõmẽto illius partis.s. 65.inquit incepit declarare q intell's materialis inter partes aię:videt esse nõ mobilis:neq3 accidere ẽt:est enim nõ gñabilis:z nõ corruptibilis:nisi s3 id in quo agit ex corpore:aut sm id a quo patitur:q2 habet instrm corporale:qd corrũpitur per sua3 corruptionẽ sicut est dispositio in alijs virtutib⁹ aię. ¶ Itẽ Themistius ibidẽ capite.25.inquit.videtur intell's intus accidere:vt suba quędã:nec aboleri:aut corrũpi:alioquin maxime aboleret ab ea inualentia:quę senectuti ɔtingit z reliqua. ¶ Pręterea 3° de anima inquit separat⁹ autẽ est solũ hoc qd vere est:z hoc solũ imortale z perpetuũ est.z qa quis posset dicere:q intelligere z contẽplari remanet post mortẽ:cum z ipse intell's remaneat:soluit.o.nõ reminiscimur aũt:q2 hoc qde3 ipassibile:passiuus ãõ intellectus corruptibilis:z sine hoc nihil intelligit anima. ¶ Si ergo intell's z dissipatione corporis marcescere: ad qd Aris.tñ laborauit in qõne cur anima nõ reminiscit: omnis eni3.q.vt in meta.7° ingt Aristo.supponit verum/z dubiu3 quęrit:modo tenere animã corrũpi sm corruptionẽ totius:quęstio cur intelligere z considerare nõ remanẽt ociosa est. Quod aũt hęc sit Aristo.mens Alex.z The.vide quos Auer.cõmẽto.20.illius partis narrat:z statim confirmabit veritas. ¶ Rursum Aris.in 2° de aia ingt:z hoc solu3 ɔtingere separari sicut ppetuum a corruptibili:z hoc potest dupliciter absolui:vno modo vt Alex.alibi Aris.

nihil asserere certi:cum loquat̃ cū ly (videtur). ¶ Uel vt dicat intellectū separari:q₂ incorruptibilis est ab obiecto quo modo aliȩ vires animȩ sensilis marcescūt ꝓpter excellentiā obiecti. ¶ Primā solu.excludit Aristo.per id qđ subdit:reliquȩ autē partes animȩ manifestū ex his ꝙ non separabiles sunt. ¶ Si igit̃ Aristo.subdit in alijs esse certū non separari oportet vt quȩstio de intellectu soluta habeatur.s.ipsum esse separabilē. ¶ 2m excludo:qm̃ Aristo. nondū ibi:quoniā ab obiecto vis soluitur expressit ⁊ manifestauit intellectū esse actū corporis:ergo verbū suū cadere dȝ supra iā dicto:⁊ nō supra id quod nondū dixit:decēt enim exire terminos. Etiā arguī pōt eo modo dixit intellectū separari:quo modo per contrariū dixit alias partes animȩ non separari. ¶ Sed eas dixit non separari:ꝓpter eas eē virtutes in corpore.ergo per oppositū intellectū separari voluit p abstractionē a corpore. ¶ Hoc confirmari potest per verba Auerrois:ibi.cōmētis.21.⁊.22.quȩ nolo inducere ꝓpter breuitatē. ¶ Itē prius formidatus est d.ampli⁹ aūt imanifestū si sit corporis act⁹ aia:sicut nauta nauis. Hoc quidē relinquit:atꝗ̃ dubium:ergo ꝯsonū id dubium aliqualiter esse solutū in verbis post:⁊ per ꝯsequēs eam esse separabilē:non ꝓpter obiecti ipatibilitatē:⁊ hoc patet per verbū Ale.quod Auer.dicit ibi.cōmento.11.ait enim:⁊ nos loquemur de hoc:quādo loquemur de virtute rationali:ecce quō dubium id absoluendū reliquit in loco post dicēdo. ¶ Amplius principalr in tertio de anima libro inquit:necesse itaꝗ̃:quoniā omnia intelligit:imixtum esse:sicut dicit Anaxago.⁊c. ¶ Sed dices vt prius Aristo. nihil aliud velle nisi ipsū separatū eē ab organo:nec ipm corrūpi ꝓpter organi absolutionē:stat tn̄ ipsum alio modo corrumpi.s.corruptione totius compositi:vt dictū est. ¶ Hanc solonē excludit Aristo.per id quod subdit:sicut dicit Anaxago.vt iperet:hoc autē est:vt cognoscat:arguo modo:plus imaterialitatis requirit̃ ad hoc vt aliquid imateriale formā recipiat q̃ ad hoc vt id in formas materiales agat. ¶ Sed ꝓpter primū Aristo.cōcedit Anaxa.positionē:quāto igit̃ magis ꝓpter 2m id cōcedet. ¶ Itē vbi intellectus a materia dependeret:⁊ in ea cōcretus esset:sicut brutalis forma hoc solo a sensu differret:quoniā sensus vteretur vt dixi corporis determinata parte:cū virtus sit ꝑticularis:intellectus ꝟo illa vel simili non vteret̃. Cū sensu quoꝗ̃ in hunc modū conueniret:sicut enim sensus dispositionē haberet:qua in corpore existit atꝗ̃ operatur:sic ⁊ intellectus. Arguo modo:si ad saluandā imālitatē operationis ac virtutis operantis sufficit virtutē non esse organicam:ac ꝓpter eā organo nō vti. Tunc calefactio:⁊ vlr quȩlibet elementorū operatio inorganica esset:⁊ vniuersalis ac imaterialis:quare quemadmodū ignis operat̃ particulariter ⁊ indiuidualr:quia in materia habet dispositionem certā:qua ad certū genus entis se extendit:sic quoꝗ̃ ⁊ intellectus. Et hoc remouet Aristo.intellectus enim apparens ꝓhibet extraneū ⁊ obstruet. Quod in grȩco sic habetur:alienū nāꝗ̃ cū apparet:iuxta ꝓhibet atꝗ̃ seiungit: quasi velit intellectū ipediri ex illa dispositiōe:qua in materia existit:pro intētione rei forinsece. ¶ Sed dicet rursum quispiā ꝙ proximū receptiuū operationis intellectiuȩ est anima tn̄:in intellectione operationis ꝟo organicȩ est congregatū ex potētia ⁊ organo. ¶ Nec ⁊ hoc euitabit ꝓpositum:quoniā lȝ hoc saluet operationē imaterialē imamifeste determinatȩ partis corporis:nō ꝓpter hoc saluat: quin illa operatio sit ista:⁊ particularis:q₂ est formȩ in materia existētis per certas dispositiones:quȩ sunt ei necessariȩ:⁊ pro esse simplr:⁊ pro esse in materia. ¶ Adhuc vbi species visibilis esset tn̄ recepta in potentia primo:⁊ non organo:nōne esset ⁊ ista ⁊ singularis sensatio:ergo cū vniuersalitatis nō est:q₂ in forma recipit̃ tanꝗ̃ in proximo receptiuo. ¶ Hoc ⁊ Themistius confirmat ibidē:capite.16. inquit enim necessariū itaꝗ̃ est:cum oīa intelligat intellectus:vt omnia quoꝗ̃ potentia sit:hoc est:vt nullam spēm certā:aut ꝑcipuam habeat.recte igitur Anaxagoras quasi somniabundus de intellectu videt̃ sensisse:cum illum simplicem sincerum intemperatūꝗ̃ diceret ⁊ reliqua. ¶ Iterum lege cōmentū quartū Auerrois illius partis:q₂ fere Themistiū sectatur. ¶ Adhuc ꝑncipaliter ibidē paulo post ait Aristo.vnde neꝗ̃ misceri rationale est ipsum corpori:qualis enī vtiꝗ̃ fiet:aut frigidus:aut calidus. ¶ Sȝ dices ꝙ ibi tn̄ vult habere ipsum esse separatum ab organis:vt post subdit:quo tn̄ stat ipm posse corrūpi ꝑm corporis cōpositi dissipationē:vt dicebat. ¶ Et lȝ verū sit Aris. ibi sic intelligere:vt in Themistio capite.17.⁊ Auer.cōmēto 6o accipitur:tn̄ idē sequitur de intellectu:si ipse forma sit corporis a corpore dependēs:nō tantū quātū ad opus: imo quantū ad esse:⁊ fieri:qm̃ eo ipso ꝙ intellectus a materia pendet quantū ad esse ⁊ fieri:nō inest materie nisi ꝓpter dispositionē certam:qm̃ nihil dependet a materia inquantum materia:eo ipso ꝙ a materia dependet per certā dispositionē erit operans per illam tn̄:⁊ non per aliā:eo ipso ꝙ erit operans per illā:⁊ nō per aliā erit organicus: hȩc enim modo oēs peripatetici loquunt̃ de organicis virtutib⁹:vt cōstat in verbis illoꝝ inspiciēdo. Ergo eo ipso sic stanti:ipsū esse ꝗ̃lē relinquitur.i.per certū genus qualitatis agere vt Themi.⁊ Auer.exponunt. ¶ Iterū ꝑncipaliter Aris.in perigeneseos scđo inquit:inconueniens aūt ⁊ si anima ex elemētis sup.sit:quemadmodū Empedo.aut vnū aliquod eorū:quemadmodū Democritus:q ignem eā dixit esse. ¶ Cuius rationē reddit sub forma interrogationis.d.alterationes.i.operationes enī animȩ quō erunt. verbi gratia.musicū esse:⁊ rursū:si non musica:quo mō erit:aut memoria:aut obliuio:⁊ tunc concludit:palā autem qm̃ siquidē ignis anima:vt sup.Democritus inquit:passiones erunt ei queq̄ꝗ̃ ignis:ꝑm ꝙ ignis:si autē anima erit quoddā miscibile.i.in corꝑe misto permanēs:opera erunt eius corporalia:huius autē nulla operatio corporalis:ecce quō plane Aristo.ex eo quia nullū opus ꝓpriū animȩ est ꝑhicum ac indiuiduū:⁊ corporale:ipsam.nec ignem nec in elementis consistentē ait esse. Quā auctoritatē nec Alexā. nec aliqs illius sectator poterit persoluere:⁊ tu videas cōmētū.45.illius ⁊ relinquet̃ tibi in hoc certitudo. ¶ Prȩterea ꝑncipaliter Aristo.16.de animalibus regulā ponit capite.10.d.quorū enim ꝑncipiorū actio est corporalis:hȩc sine corpore inesse nō posse certū est.verbi gratia.ambulare sine pedibus. ¶ Tunc ex loco a 3rio:qn̄ aliqua opō nō est corpalis ꝑn̄ illi⁹:nec est:nec esse potest cū corpore:vt ēt ibidē ostēdit ⁊ ipse:⁊ qn̄ aīa ꝑncipiū ipsius:nec a corpore:nec ab aliquo corporali habet:tunc nec finē:⁊ cōplemētum.ergo omnino positio horū contradicit Aristo. ¶ Amplius hoc idē:⁊ Auer.in tertio de anima lib.ꝯfirmauit.d.⁊ vniuersalr ista intētio animȩ est per vera fundamēta ⁊ in ꝓpositionibus probabilibus:quȩ dant aiā esse vtrūꝗ̃.s. mortalē ⁊ non mortalem:probabilia autē ipossibile est vt sint falsa ꝑm totum:⁊ hoc apologizauerunt antiqui:⁊ in reprehensione illius omnes leges conueniunt. ¶ Et quādo hȩc sunt modo dicta:superest modo colligere qđ veri:qđ falsi:posteriores Alexan.dixerunt. ¶ Quādo ergo dicunt animam rationalē esse nouam in corpore nostro:⁊ immediate a deo sublimi:verū dicunt:⁊ in hoc non insisto propterea quia infra immorabor:quando dicā Aristo.in hoc quȩstio esse ambiguum:ex his quȩ hoc capite induximus patet Aristo.verba imortalitatem innuere omnino ⁊ sine dubio:quando etiam dicunt problema esse neutrum hoc

quo vterqz modus opinãdi habeat motiua ꝓbabilia: constat nõ tñ animę rõnalis imortalitatē eē fide e reditã: imo ꝛ rõnibus ꝛ demonstrationib⁹ a posteriori ꝛ a priori: quas reliqui: cũ eas apponat Auicen. in 6° naturaliũ pte quinta. ¶ Ultimo dixerũt rõnalez animã ad corpis corruptionē dissipari totaliter: factã tñ imediate a deo: nõ per opus creationis: sed per animationē ipsaz: vt dictũ est. ¶ Ex hoc nec mihi consonat: qm̃ eadē potẽtia forma ex trahit ad eē: qua reducit in nõ esse: s̄m fundamentũ peripateticorũ: modo tñ diuerso: quēadmodũ eniz nautę p̄sentia cã est salutis: sic ꝛ absentia cã erit submersionis nauis: quēadmoduz Aris. inqt in phica auscultatione. ergo si rõnalis aia desinet esse per destructionez totius: oportebit vt in potentiã mãę recedat nisi annihilet: qđ inconsonũ videbit phis: quare si in potentiã mãę redibit ex ea extra actus erit: quare non erit forinsecus: ꝛ a deo in corpe adueniēs. ¶ Preterea si rõnanalis aia desinit ad corporis destructionē: tunc sine dubio ipsa: ꝛ in esse: ꝛ in ꝯseruatiõe a mã depēdebit: ꝛ qm̃ forma fuerit dependēs in esse: ꝛ in ꝯseruari a mã: sine dubio deducta erit ex eius posse cũ eaz nõ excedat: ꝛ rõnalis aia continebitur in semine: cuius ꝯtrium dictũ est: ex verbis Aris. in 2° de gñatione aialium capite. 10. p̄dicto. ¶ Ex his ꝯspicuuz remanet quanta sit phię vtilitas: cũ ex ea non tñ rõnalis animę imortalitas sciri possit ex verbis Aris. verũ ꝛ alioꝝ antiquorum: ꝛ demonstrationibus apertis.

¶ Caplm. 11m in quo inducuntur qõnes The. contra Aris. in signo quo probat animę rõnalis imortalitatem.

Sicut in p̄cedenti capite diximus Aris. probauit intell's imortalitatez: hoc modo: si intellect⁹ mortalis eēt ad corpis mortē: ipse maxime debilitaret in senectute: sz q̄ nõ debilitet ostēdit Aristo. vt Themistius credit per locuz a maiori: sic magis videt debilitari sensuz in senectute q̄ intell's: sed q̄ sensus nõ debilitet signo ostēdit: qm̃ si senes acciperet organũ iuuenis nõ minus videret: ꝛ hoc significat sensum in se non esse debilitatũ: sed organũ: quãto ergo minus intell's debilitabit per seipsuz. ¶ Sed ad hoc signũ The. in p̄mo de aia capite. xxv. multas adduxit qõnes: ꝛ inquit in his verbis p̄mũ: continuatio ꝛ series ipsa sermonis dubitationē hz: cũ eniz id ageret atqz id vellet adjicere: ne moueri anim⁹ videret: nihil attinebat hac intētione intellectũ subam esse quandã que intus accederet nec aboleret: est ergo p̄ma questio circa sermonis cõnexum: qm̃ Aris. incepit disputare an rõnalis aia sic moueatur an non. ¶ Ad hanc qõnez ipertinens erat ostēdere intellectũ esse subam quandã que intus accederet: nec aboleretur. ¶ Deinde ꝯtra Aris. induxit ꝛ 2am. q. ꝛ inqt: nec erat ratio q̄obrē hoc loco de imortalitate animi disputaret: qz neqz de reliqua aia vtrũ mortalis eēt hac parte agitabat: sed soluz id in qõne erat: moueri ne an non moueri intell's posset. ¶ Est ergo 2a questio de irrõnalitate loci: hoc eniz in loco nõ decebat qõnem mouere de intell's perpetuitate: cũ hꝫ questio supponat diffõnez aie rõnalis: ꝛ etiam ad ꝓpositaz qõnem: vt dixi: cõnexuz hēe nõ videt. ¶ Mouit ꝛ tertiã. q. ꝛ inqt: deinde in eo quoqz verba illa calũniã sustinēt: q̄ rõ qua intell's incorruptus ꝛ imortalis asserit: videt idē in sensu pollere: atqz ita illum quoqz ab interitu vendicare: imo ꝟo si diligēter aduertas fere h̄ egisse Aris. cõperies: vt sensuz quoqz esse imortalē ostendat: si aboleri inquit intell's posset maxime id ab inualētia futurũ: quę in senectute ꝯtingeret: nunc ꝟo accedit ecõtra id qđ in sensorijs cernit: naz si vti posset senex oculo iuuenis videret vt iuuenis: ex qbus verbis talis ratio nectit: quēadmodũ sensus nõ patit laborantib⁹ senio: ꝛ fatiscētibus instrumentis: ita neqz itellectũ pati interiore illo affecto collabefactoqz neqz in sensu solo perstat: sed progredit vltra: q̄re inqt senectus non eo fit q̄ aia quicq̄ sit passa: sed eo q̄ id in quo aia cõtinet lacessitũ oblęsumqz est: quēadmodũ temulentia ꝛ egrotatio: hoc si ita est: vegetatrix aia eodē modo quo mens ipatibilis efficit perindeq̄ imortalis. ¶ Est ergo 3a quęstio multũ difficilis: naz Aris. arguit per locũ a maiori: ꝛ fundat argumētũ suum in hoc q̄ sensus in senectute nõ debilitat: ꝓpter signũ positũ: argumentoꝝ modo: vt de intellectu arguit Aristo. Si sensus esset corruptibilis debilitaret in senectute sed Aris. ꝓbat signo ipsum nõ debilitari g̃ sensus erit incorruptibilis. ¶ Et postq̄ mouit has tres q. circa id signũ Aris. alias adducit ad aliud Aris. verbum: dixit nãq̄ Aristo. intelligere aũt: ꝛ considerare marcescũt: alio quodã interius corrupto: ad qđ The. inquit: tertio subit querere: quale naz instrumētũ id sit qđ tam etsi interi⁹ corrũpatur. intellectũ tñ ipatibilem permansurũ dicat: est ergo quęstio p̄ma: quid intelligat Aris. per id interi⁹ corruptuz: quo marcefacto: ꝛ itelligere ꝛ considerare marcescũt. ¶ Scđam etiã induxit ad idē. ꝛ inqt: qui possit similitudinē: aut proportionē habere cũ corporalib⁹ instrumētis: iaz vtrum id hominib: an alijs quoq̄ aialibus habeat: est ergo 2a quęstio: an id interius sit posse haberi ab alio genere animaliũ: an solus homo. ¶ 3am adhuc dedit. q. ꝛ inqt: age ꝟo si latentiore aliquo interioreq̄ instr̃o intell's vtatur: querēda ratio est: cur nõ cõueniat aiam sensualem separatam ab instrumētis putare: nõ eniz ad constituēdã differentiã sufficit dicere intellectũ instr̃o interiore vti ꝛ cõdito: sensum exteriore ꝛ prompto: est ergo tertie qõnis sentētia: si ad h̄ vt homo differat ab alio aiali. verbi grã. leone: nõ opz intellectuz esse formã corporis perficientē: sed vtentē corpore: tanq̄ instr̃o: vel aliquo corporis: cur ēt sic non dici pōt de sensitiua. s. esse formã separatã: ꝛ non dare esse corpori ꝑfectiue: sed tñ esse formã vtentē corpore: cuz ꝛ hoc saluabit differẽtia: quemadmodũ ꝛ in rõnali saluat: ꝛ hęc quęstio est pulchra quęstio. ¶ Post dat quartaz. q. circa illa duo verba, itelligere: ꝛ ꝯsiderare: seu cognoscere: vt lr̃a hꝫ Themistij: ꝛ inqt: qr ꝟo Aris. modo verbũ hoc itelligere modo id cognoscere vsurpat sit noscenti hęc studiũ scire qđ intersit: cui respondet ꝛ inquit: an itelligere est simplices terminos cõprehendere: cognoscere terminos cõplexos iūgere: aut diuidere. ¶ Et qñ hoc dixit mouit. q. optimã ꝛ inqt: tũ quoqz succedit quęstio vtra p̄stantior virtus: eane quę appellationes simplices ꝑcipit: an ea quę ꝑceptas ad cõplexum coniunctioneq̄ reuocat. Est ergo quęstio an virt⁹ apprehensiua simpliciũ sit p̄stabilior virtute apprehendēte cõposita: ꝛ factiua cõplexionis: an econtra. ¶ Et p vtraq̄ parte arguit: ꝛ inquit: videri posset alicui posterior hęc maiore vi esse argumēto de artib⁹ capto: naz simplicia cognoscere ligna ꝛ lapides nullius est artis: sed cõnectere ꝛ cõponere. Ex hoc pz q̄ cõpositiua nobilior erit cum opus id sit artis. ¶ Tunc arguit ad oppositũ. d. tñ contrariũ est: q̄ quidem neq̄ difficile demonstrat: nam cũ in cõplexu: modo veritas modo falsitas verset: itelligere nõ nisi vere possumus: cognoscere ēt falso: est ergo argumētũ virtus in cui⁹ opere cadit. qñqz veritas: qñqz falsitas: ignobilior est virtute: cui id nõ accidit: minor aut additur ꝛ pz. ¶ 2° arguit d. p̄terea intelligere est tãq̄ amplecti ꝛ attingere rem quã itelligas: cognoscere est tanq̄ circuire lustrareqz rem: ꝛ circũspicere: nec accedere: eoqz ibecillitas quędaz intētionis monstrat: qualis differētia inter clariores oculos hebetioresqz habet: ecce 2m argumētũ quod pz. ¶ Et inqt The. hęc sunt quę de verbis illius vocari possunt in dubiũ: defensiones solutionesqz in aliud tēpus differre cõmodius est: quo se quoqz nobilissimus phs ad pleniorez discussionem sustinet ac reseruat: nam hoc loco causa discernendi

magis

magis disputandiqз diligentia: q̄ cum senten̄tia aut fiducia decernēdi disseruit. Iste sunt questiones Themistij: quas vt vides insolutas nobis relinquit: nec inuenimus solones in aliquo loco sue paraphrasis: vt pз legenti illaз. ¶ Aliaз dederunt ad Aristo. q̄ōnē expositores nō minoris dubij: et pōt sic ordiri. Si sensus essent corruptibiles maxime in senectute debilitati essent circa moralia obiecta: mō Aristo. ostendit in pmo ethicoꝝ sensus esse maxime fortes circa moralia obiecta in senectute q̄ in iuuentute. ¶ Qd si dicas id esse ex habitu acquisito: nō aūt ex natura illaruз potentiarū: vt Aristo. ostendit: in 2° ethicoꝝ: et ego a pari dicā intellectū esse in senio debilitatū fm naturā: verum ppter exercitiū ac habitū fortificatur: multo eniз maius erit exercitiū ad fortitudinē conferēs q̄ naturalis debilitas: et sic nō tolletur intellectus mortalitas ex illo signo. ¶ Que ergo et quot sint questiones accidentes ad Aristo. ex his cuilibet perspicuum erit: ac et alias multas poterit addere.

¶ Caput 2m in quo soluuntur q̄ōnes Themistij ad Aristo.

Questiones Themistij oēs vna solutione dissolui possunt. s. exposita lra illa: pōt autez lra Aristo. tripl'r legi: vno mō quo eā legit Themistius: et sic q̄ōnes reputo difficilis solutionis imo īpossibilis: vt videnti expositionē eius cōstat. ¶ Scdo mō pōt exponi: vt expositores latini conant exponere: et sic quodā mō oēs q̄ōnes abscindunt: dicunt ergo Aristo. pbare quatuor rōnibus aīam nō moueri: et loquit de rationali: qm̄ vt Arist. dicebat nūc quidē enim dicētes et querentes de aīa de humana vident solum intendere: vbi Platonem innuit: fm Expositores: dicebat autē Plato aīam esse numerū seipsuз mouentē. ideo Aristo. ostēdit rationalem aīam nō moueri: quatuor rōnibus: et q̄ hec sit Aristo. intentio Aristo ostendit in sua recapitulatione: ait enim q̄ quidē igitur nō possibile moueri aīam manifestū est ex his: si autem penitus nō moueat manifestuз: qm̄ neqз a seipsa: ecce quō innuit se pbasse aīam non moueri: dico ergo q̄ Arist. illo tex. (intellectus aūt videt) apponit quartaз rōnem: et fm latinos sic cōponit: subiectū motuū scilз memorie et reliquoꝝ aīe operuз debilitat vel natuз est debilitari ppter illa opera. Sз intellectus nō debilitat: nec natus est debilitari: cuз nō sit natus corrumpi: sed organa ipsa debilitantur vel nata sunt debilitari. ergo intellectus nō est subiectū hoꝝ: sed organa cōiuncta intellectui: huius syllogismi minor duas hз ptes: vt vides: pmā apponit Aristo. d. intellectus aūt videt substātia quedā existens. idest stabilis: et nō debilitabilis et nō corruptibilis hec est pma pas minoris: pbat autē hanc minoreз hypotetice per locū ab opposito ↄsequētis hoc modo sup. si intellectus corrumperet maxime corrumperetur ab eo: que est in senio debilitate: hui' hipotetice tacuit antecedēs et expressit cōsequēs: destruit aūt cōsequēs: sed sup. intellectus in senio nō debilitat: imo perficit magis: ostendit aūt quō debilitat aliqual'r. d. nunc autē fortassis quemadmoduз in sensitiuis accidit. s. ipsas potentias debilitari ppter lapsuз organoꝝ: nō ppter potentias in se: sic et intellectus: q̄ aūt id sensitiuis accidat ostēdit. d. Si eni accipiat senior oculuз iuuenis videbit vtiqз sicut et iuuenis: et ex hoc vult habere defectū visus esse ex defectu organi: et hoc cōcludit dicēs quare seniū nō est in sustinendo aliqd animā: sed est in quo. idest organū: qd ↄfirmat per simile in ebrietatibus et infirmitatibus: et pз oppositū ↄsequētis ex quo oppositū cōclude aīitis: et est ppositū. Post in textu sequenti ibi (intelligere aūt et cōsiderare) ostēdit scdam parteз minoris. s. ex debilitate organi esse lapsum intellectiue operationis: et sermo eius pз. Ex hac explanatione soluunt. q. prime tres Themistij: pз enim pmo quō ad ppositū cōtinuat textus cum habeat cōtinuationē ad precedentē: pñt est quarta ratio contra Plato. ¶ Patet scdo quō rōnaliter interseruit de intellectus imortalitate: pñt ex eo relinquit ipsum non esse subiectū motus fuit eniз id pma ps minoris: vt vidisti. ¶ Tertia vō qd facile dissoluit: qm̄ ibi Aristo. nō loco a minori pbat intellectuз nō corrumpi: sed signo sic vз sensus nō debilitat: ergo nec intellectus: et hoc mō non habet ex lra Aristo. sensuз esse perpetuū. Sed arguis ego pbabo sensuз esse perpetuū: qm̄. si non maxime debilitat in senio: sed non per Aristo. debilitat: vt pз: sed organū. ergo sensus fm se perpetuus est. Dōm q̄ adhuc differētia est inter intellectū et sensum: pmo qr et si sensus nō debilitet fm se: est tñ rōne organi per se debilitabilis: intellectus aūt nec per se nec rōne organi debilitari pōt: lз operatio sua nō videt perfecta: in se tamen debilitabilis nō est: nec per se: nec rōne organi. ¶ Scdo qm̄ sensus est solubilis rōne organi: intellectus aūt non: vt cōstat. ergo debilitas sensus est altera: et per ↄsequens nō sequitur sensuз perpetuuз esse: opз eniз addere non debilitat in senio per se nec per accidens: fm ppriam essentiā. ergo eternus: cuius minor vera est de intellectu: que autē falsa est in sensu. ¶ Et per hoc idem absolui pōt et vltima questio: quā Expositores dederunt: et si sensus nō debilitet ab obiectis moralibus est tamen debilitabilis: qd nō est verū de intellectu: nec enim est debilitabilis: nec debilitatus intellectus ab obiecto quātūcūqз excellenti. ¶ Potest et textus alio modo exponi: vt Auerrois videt innuere in cōmento illius partis: q̄ cū Aristo. pposuisset ostēdere ad Platonē aīam rōnalē nō moueri: et ostēdisset eaз nō moueri motu alterationis: nec motu augumētationis: nec motu locali: opus erat ostendere eam nō moueri motu generationis et corruptionis: et hoc est ostēdere eam nō esse generabilē et corruptibilē. ostendit ergo eā nō esse generabilē neqз corruptibileз: et tunc due pme q̄ōnes absolute sunt ex ↄtinuatione cōmenti. ¶ Tertia vō remouet ex intentione partis. Aristo. ergo intendit pbare intellectum esse inorganicū: et inde habere vult ipsuз esse separatum a mā: idem eniз inorganicū et a mā separatū in cognoscitiuis potentijs: vt pз in pgressu cōmēti. ¶ Organicam aūt virtutē esse pōt dupl'r pbari: pmo qm̄ debilitat in senectute ex organi debilitate: vt fit in oculo seni: scdo quando nō debilitat: sed debilitabilis est rōne organi. Primum fit semp in sensu exteriori. Scdm in sensu interiori: corrumpitur enim sepe imaginatio ex forti imaginatione: tūc potest syllogismus cōponi sic: ois virtus corruptibilis et organica est debilitabilis vel debilitat in senectute: sed intellectus nec debilitat: nec est debilitabilis ergo intellectus nec organicus: nec corruptibilis: et sic remouet tertia q̄stio Themistij et vltima: et series textus pз et necessitas ptis. ¶ Veruз Auerrois in fine cōmenti. 66. dicere videt id esse signū pbabile: et nō demonstratiuuз: et sic iterum q̄ōnes ille tertia. s. vltima remouebunt. ¶ Post hoc facile reliqu quatuor questiones soluunt: pma quidē. qm̄ intellectus et sensus hoc discrepāt: vt Simplicius ait in scdo de anima: qm̄ sensus organo vtitur partiali: vt oculo aure et sic de alijs: intellectus autē toto corpore vtitur: vt organo: quemadmodum nauta vtitur naui tota: vt organo: manus vō themone tātū et c. ¶ Et ex hoc patet quid sit organum intellectus fm peripateticos. ¶ Scda vō soluitur: qm̄ vt Aristo. ait in scdo de anima: et ppter hoc in corpore huiusmodi: et non sicut priores in corpus aptabant ipsaз: nihil definientes in quo et quali: et vere cum non videatur accipere quodlibet contingens. ¶ Et ex hoc scda questio persoluitur: hec eniз anima. ideo vtitur toto corpore pro organo: et non anima brutalis: quoniam hec est huius nature: vt sibi limitet tale corpus: et nō aliud: et hoc non potest reduci ad causaз alias

nisi ad animarū naturas: ⁊ proprietates: vt cōstat Aristote-
lem fecisse. ¶ Tertiam .q. absoluere possumus dupl'r vno
modo s'm positionē Themistij: quā expressit capite .23. il-
lius primi: vt dicamus scilz hominem nō intellectu distin
gui ab animali bruto: tanq̄ per differentiaz sumptā a par-
te: sed per animationez ꝓpriam: quę ab intellectu pendet:
quemadmodū illuminatio a luce: ⁊ hanc animationē Auer
rois cognitiuam credit esse: de quo alś. ¶ Uel dicamus
s'm veritatem nostre fidei rationalē animā dare specificū
esse corpori: ⁊ nō tn̄ corpori accōmodari: vt motor ⁊ vtēs
verum vt forma: ⁊ perfectio: vt suo loco declarabit̄. ¶ Et
quādo sic scd'o modo dicet̄ patet differentiā esse ab anima
rationali: ⁊ non a sensitiua: eo quia anima rationalis ꝓpria
est hominis forma: non sic sensitiua. ¶ Id v'o quod ocdit
Themistius in quarta q̄ōne absoluendum est: vt ipse dicit
magis scilicet dignam esse intellectiuam partē ipsa compo
sitiua ⁊ diuisiua: ꝓpter rationes ad oppositum: quas indu-
cit. ¶ Potest aūt ⁊ addi tertia: quā Auerrois addit in ter-
tio cōmentis ꝓprijs: q'r intellectio simpliciuz propria est
substātiaꝝ separataꝝ a materia: compositā habentiū ma-
teriā: vt constat. ¶ Qd' v'o in oppositum dicebat̄ non est
ad ꝓpositum: q'r non refertur ad idem: cognoscere enim
signa ꝓpriū est exteriori sensui: sed componere ꝓpriuz
est interiori: ⁊ ideo nobilius erit per accidens: sed si essent
eiusdem partis cognoscere: ⁊ intueri: esset forte pręstabili⁹
componere: ⁊ ipso artificiali ordinari. ¶ Ultima v'o quę-
stio absoluta est ex his. Quomodo quidem igitur non con
cludant Themistij rationes ad Aristotelem ex his mani-
festum vtiq3 fiet.

¶ *Caput 13ᵐ in quo completur declaratio erroris opinio-
nis Alexandri.*

AUerrois in de anima tertio digressio-
ne magna: cōtradicit Alexā-
dro: ⁊ videt̄ mihi q̄ p̄ma eius ratio debet cō-
poni per impossibile hoc modo. Si minor de
monstrationis Aristo. exponatur de prępara-
tione: vt Alexander opinatur: tunc pręparatio non tn̄ itel-
lectus: imo cuiuscunq3 formę materialis: esset nec corpus:
nec virtus in corpore: ⁊ tunc demonstratio nō esset ꝓpria
ipsi intellectui tn̄: ⁊ si esset ꝓpria intellectui: cur ⁊ quibus
verbis demonstrationez pręparationi intellectiuę appro-
priauit. ¶ Scd'o obijcit Auerrois in hunc modū erat syl-
logismus Aristo. Omne recipiens debet esse denudatuz a
natura recepti. Sed itellectus est recipiēs omnes formas
materiales: ergo ⁊ reliqua. ¶ Minor itaq3 habet hoc prę
dicatum recipiens: tunc quęrit pro quo supponit subiectuz
illius minoris: vel pro pręparatione: vel pro ipso subiecto:
idest intellectu pręparato; non pro pręparatione: q'r esset
sensus: pręparatio est recipiēs omnes formas materiales:
hic v'o sensus falsus est: q'r recipiens in aduentu recepti
manet: pręparatio autem: idest p̄uatio non manet: ergo illa
priuatio non recipit. Uerificabitur ergo minoris prędica-
tum de subiecto ipsius pręparationis: qui itellectus est in
se: ⁊ sic habetur ꝓpositum: hę ergo duę sunt rationes: qui-
bus Alexandro ꝯtradicit Auerrois quantum ad illam solu
tionem. ¶ Postmodū obijcit cōtra scd'am ꝓpositionem:
quā ei imposuit: scilz q̄ intellectus est factus ab elemento
ruz potestatibus: ⁊ induxit enthimema in hunc modū. In-
tellectus est factus ab elemētis sine motore extrīseco. ergo
intellecta in actu sunt facta ab elemētis sine motore extrin
seco. ¶ Inquit enim sic: ⁊ ista opinio in virtutibus animę
comprehensiuis si est s'm q̄ nos intelleximus est falsa: ⁊
reddit rationez. d. a subā enim elementoꝝ: ⁊ a natura eoꝝ:
nō pōt fieri virtus distinguēs: aut comprehendens: q'r si
esset possibile: vt a natura eorum: ⁊ sine extrinseco motore
fierent tales virtutes: tunc esset possibile: vt postrema per-
fectio: quę est intellecta: scilz in actu esset aliqd' factū a sub-
stantia eorū: vt color: ⁊ sapor fiūt: ⁊ dixit (Si est s'm q̄ nos
intelleximus ⁊c.) Quia vt declaraui in positione illius:
non erat ita stultus Auerrois q̄ hoc crederet esse mentem
Alexādri cū Alexander vidisset Aristo. 2ᵐ physicę auscul
tationis in quo antiquis ꝯtradixit: dicentibus formas fieri
ex necessitate mãę: ideo Auerrois non obijcit Alexandro
nisi hypothetice. l. si sic dixisset. ¶ Potest aūt Auerrois en
thimema p̄mo deduci per locū a maiori sic si anima intel-
lectiua quę est diuinissima substātia: pōt ꝓduci virtute ele
mentoꝝ: ⁊ intellecta in actu: vt intellecta in actu: sunt infe-
rioris gradus ad ipsaz animā: multo facilius possunt ꝓdu-
ci ab elementis: quare si intellectus ab elemētis effluxit de
facto: ⁊ intellecta de facto effluxere. ¶ Aut pōt: ⁊ scd'o mō
deduci: vt in cōmento meo de anima deduxi: qd' tu videas
si placet. ¶ Ultima ratio Auer. ad Alexā. est vt dicit: ⁊ ista
opinio est similis opinioni negantiuz causas agentes: ⁊ nō
concedentiū nisi causas mãles tantū: ⁊ sunt alij qui dicunt
casuz. Et intendit q̄ si esset vt Alex. finxit: tūc formę essent
de necessitate materię: ⁊ nō ab agente extrinseco: ⁊ sic for-
mę essent sine motore: ⁊ vł'r quilibet effectus sine agente:
qd' in 2° physicę auscultationis est improbatuz. ¶ Ex his
relinquit̄ q̄ dicentes rationalē animā incepisse ⁊ dissiperi
ad corporis extinctionez: quemadmodū Alexan. Avempa-
ce Epicurus: ⁊ alij antiqui oīno errauerunt. ¶ Post hęc
Albertus in libro de origine animę: tractatu scd'o: capite 5°
narrata opinione Alexan. ꝯtradicit ei quatuor modis. l. ex
exemplo eius. ¶ Scd'o ex verbis Platonis stoicoꝝ ac pe-
ripateticoꝝ. ¶ Tertio reddit ipsum ꝯtra se. ¶ Quarto ar
guit directe contra positionē eius. Ego aūt ex his quatuor
accipiaz duos: p̄mus ergo modus erit data Alexandri posi-
tionē: tunc ab intellectu agente: qui ꝓpria causa est in tota
natura nulla inducet̄ forma: quę aliquid similitudinis ha-
beat cum ipso in separatione: ⁊ hoc videt̄ absurdū. l. q̄ oīa
p̄ncipia agentia in generatione aliqd similitudinis in gene
rato ꝯsequant̄: ⁊ id p̄ncipiuz qd' oībus prius ac excellētius
est: nihil oīno suę cōsequatur similitudinis. ¶ Scd'o pōt
sic componi ratio ad Alexā. nulla forma corporalis mouet
in suis materijs: ⁊ corporibus: in q̄bus sunt a motu locali
de loco ad locū: declaratū enim est in .8. physi. oīum taliuz
corpoꝝ: quę tales habent formas: motuz esse a generante:
aut remouente prohibens. ¶ Sed oēs formę animalium
mouent motu locali de loco in locum per se in materijs ⁊
corporibus aīaliuz. ergo hę formę nō possunt esse corpora
les. ¶ Et hęc ratio pōt cōfirmari: quęrentes enim ab isto
dicimus: si anima sua nō est nisi forma armonica a quo nā
mouet̄ corpus. Si eniz dicat ęqualitatez illaz cōplexionis
mouere corpus s'm locū: quęramus a quo imoto s'm locuz
ꝓcedit iste motus: cum omnē motū oporteat ab aliquo im
mobili ꝓcedere. ¶ Amplius ęquale in cōplexione potest
moueri ꝓcessiue: ⁊ etiā ęquale mouet. ergo idē erit mouens
⁊ motū ⁊ breuiter iste nō pōt saluare motuz ꝓcessiuū aīa-
lis. Ultimo ad Alex. facit ratio Aristo. quā ad Empe. indu-
xit in 2° de aīa: ostendit enim Empe. non posse saluare mo
tum aggenerationis ⁊ inquit Aristo. adhuc aūt quid est cō-
tinens in contraria quę feruntur ignem ⁊ terram: distrahē
tur enim nisi aliquid sit prohibens. ¶ Si v'o erit hoc est
anima ⁊ causa alimenti ⁊ augumenti. Eodem modo potest
ad Alteruz obijci. Si enim s'm ipsuz anima nihil est aliud
nisi armonica complexio ⁊ elementorum combinatio a
quo fiet augumentum: ⁊ sic oportet vt ⁊ ipse in errorem in-
cidat Empedoclis. ¶ Ex his totus error Alexan. improba
tus est complete: ⁊ nihil remanet ampli⁹ dicere circa hoc:
tu autem considera vlterius.

¶ Caput

¶ Caput 14ᵐ in quo narratur opinio aliorum circa ratio-
nalis animę esse: ⁊ motiua ad id.

Quemadmodum diximus de in-
ceptione aię di-
sceptantes quatuor modis loqui poterant: quo-
rum vnus impossibilis erat: ⁊ tunc relinqueba-
tur disputatio in tribus: ⁊ p̄mus modus quem
Alexander secutus est disputatus est hactenus: in quo tñ q̄
cōplexum nobis palam est animam rationalē nō a corpo-
re incipere: nec in corpus desinere. ¶ Si igit̄ rōnalis aīa:
nec incipit cum corpore: nec in corpus desinet: sed semper
fuit: ⁊ amplius semper erit imortalis: ac substantia semper
existens: simplex ⁊ imixta: nec corruptibilis: nec alterabilis
ſm substantiaꝫ eius: opinio reddetur multorū antiquorū
ac modernorum peripateticorum Auerrois. s. Themistij/
Plotini/ Theophrasti/ Pythagore/ ⁊ alioꝝ: quos suo loco di-
cemus. ¶ Id autem in quo cōcurrunt est rationalem ani-
maꝫ: nec incipere cum corpore: nec incipere ab aliquo cor-
poris: nec desinere in potētiā corporis: nec in corpus ipm̄:
sed esse semper quid imortale diuinū ⁊ impatibile. ¶ Id
aūt in quo discreti ⁊ differentes sunt suo loco accurate dice-
tur: valde eniꝫ discrepant in statu animę post mortem cor-
poris: ac ante corporis vnionem: ⁊ in ipsiuꝫ ingressum: quę
tractabunt̄ in loco de statu ⁊ animę partibus. ¶ Motiua
autē horum sunt multa: ⁊ p̄mū qđ mouit Platonem ⁊ Gre-
goriū nicenū componebat̄ sic: omnis sub̄a icorporea ante-
cedens quātitateꝫ corporis ⁊ qualitatem ſm nām existens
nō quidē in tempore: antecedit etiā corpus ipsum. ¶ Sꝫ
rōnalis anima antecedit corporalē qualitatē ⁊ ꝯtrarietatē
dispositionum ſm nām: quare nō pōt simul esse cum cor-
pore. ¶ Adhuc Gregorius nicenus in libro de hoīe contra
Eunomiū p̄hm arguit. Omne qđ habet corporalē ac tēpo-
ralem creationē: corporale est ⁊ mortale. Si ergo aīa crea-
tioneꝫ hꝫ in corpore mortalis erit. ¶ Rursuꝫ nulla substā-
tia supra naturā debet esse facta a natura: nec simul cuꝫ na-
tura: sed vel ante vel post naturę opus: sed anima rōnalis
est substātia supra nām: imo diuinū qđdam ⁊ optimū. ergo
erit facta: vel ante: vel post naturę opus: ⁊ nō post. ergo añ
naturā. ¶ Pręterea mouit ⁊ Auerroim aliud argumentū:
qđ in de substātia orbis libro colligitur. nulla forma indu-
cta in mā nō mediante dimensione interminata: ⁊ non per
dispositiones qualitatiuas ⁊ q̄ntitatiuas pręcedentes simul
accipit esse cuꝫ toto: sed aīa rōnalis est huiꝰ: quare ꝯcludes
vt prius. ¶ Itē qđ est de perfectione mundi semꝑ est cum
mundo: sed anima rōnalis est de perfectione mundi. ergo
semꝑ est cum mundo: ⁊ per cōsequēs nō simul cum corpo-
re accipit esse: maior patet: q̄ñ ipse mundus perfectus est ⁊
cōstat ex tota sua materia: idest ex omnibus eius partibus
possibilibus ⁊ essentialibus ei: vt Auerrois exponit primo
celi cōmento. 94. ⁊ alibi: minor etiam constat: anima enim
rationalis: plus est de integritate vniuersi q̄ꝫ qđcūqꝫ cor-
porale: vt patet: deinde causa agens vt motor prius est acto
tempore: vt in physica auscultatione accipit̄. ¶ Sed rōna-
lis anima corporis est cā vt agens: vt loco eius dicetur: ⁊ in
scđo de anima dixit Arist. ergo tempore pręcedit corpus.
¶ Iteruꝫ vnitas loci attestat̄ vnitati naturę: vnde ⁊ diuer-
sorū corporū ſm naturā diuersa sunt loca: sed intelligentię
⁊ animę cōueniunt in natura cum sint substātię spirituales
ac intelligibiles: ergo animę sunt create simul cum intelli-
gentijs in celo empireo. ¶ Etiaꝫ quanto substātia simpli-
cior erit tanto in sublimiori loco debet fieri ⁊ conseruari:
ignis enim locus altior est q̄ꝫ aeris vel aquę: sed anima est
multo simplicior substantia q̄ꝫ corpus: ergo locus sue crea-
tionis meret̄ esse supra omne corpus. ¶ Deinde argumē-
tum qđ mouit maxime Plotinum est: vbi est vltima perfe-
ctio alicuius ⁊ naturalis status: imo ad quem semper incli-
natur res: est suus locus ꝓprius originis ⁊ generationis: ⁊
hoc manifestū est in hoībus maxime: homo enim maxie: ⁊
si rex esset: appetit redire in pātriaꝫ: ⁊ si vilissima sit. ¶ Sed
vltima perfectio animę rationalis est in celesti habitatio-
ne. ergo ibi est ꝯgruus locus sue originis. ¶ Rursuꝫ crea-
tor prior est in tēpore q̄ꝫ generās. ergo ⁊ creatio animę p̄or
debet esse tēpore generatione corporis: ergo non simul aīa
rōnalis cū corpore dꝫ esse accipere. ¶ Est eniꝫ hic ordo q̄
creatiōis opus p̄cessit opus distōnis/ ⁊ opus distōnis opus
ornatus: quare cū aīa rōnalis sit creata. ⁊ corpus sit factuꝫ
in fine ornatus: erit igit̄ aīa ante corpꝰ. ¶ Quomodo ergo
⁊ q̄bus argumentis moueant̄ hi ex nunc dictis manifestū
est: post ꝟo differentias: ⁊ ꝓprias vnicuiqꝫ opinioni dice-
mus: nunc ꝟo sit in tantū dictum.

¶ Caput 15ᵐ in quo inducunt̄ testes ꝓ ꝯfirmatione dictoꝝ.

In predictorum confirmatione plures reperti
sunt viri illustres. Moses igit̄ p̄mus ꝓpheta
sapientissimus inquit: cōpleuitqꝫ deus die se-
ptimo opus suū qđ fecerat: ⁊ requieuit ab vni-
uerso ope qđ patrarat: ⁊ bńdixit diei septio: ⁊ sanctificauit
illum: q̄ in ipso cessauerat ab omni opere suo. ¶ Hoc aūt
Plato in thimeo sic videt̄ exponere: introducens deuꝫ sciꝫ
loquētē stellis: ait: ego vobis semen ⁊ iniciū tradā: vos cęte-
ra exequi par est: vt imortali naturę mortalē attexentes: fa-
ciatis generetisqꝫ aīalia subministrantesqꝫ alimenta augea-
tis: ⁊ sumpta rursum recipiatis: videt̄ ergo Plato dictum
Mosis sic exponere q̄ deus sub̄as omnes spirituales crea-
uit: vt animas: ⁊ eas posuit in stellis tanq̄ꝫ semiā ⁊ exordia
animaliū humanoꝝ: ⁊ ideo tunc omnino deus requieuit:
q̄ñ animabus ꝓductis: ac in stellis positis: quoties fit hic
corporis generatio sic fit ⁊ ibi animę rōnalis descēsus: q̄re
tūc deus in septimo die ab vniuerso opere regeuit. ¶ Qđ
est Augustinꝰ in glōsa illius verbi requieuit in die septimo
ait q̄ deus requieuit post dieꝫ septimū ab omni opere suo:
idest creationis distinctiōis ⁊ ornatus: ergo amplius nihil
remanet creandū. ¶ Adhuc Damascenus in 3ᵒ capite scđi
libri inquit: ego aūt Gregorio theologo consentio: dicebat
enim p̄mo intellectualē substantiā creari: ⁊ ita sensibilē cō-
sequēter quare ⁊c̄. ¶ Pręterea Salomon inquit: puer aūt
eram ingeniosus: ⁊ sortitus sum animam bonā: ⁊ cuꝫ essem
magis bonus veni ad corpus incoinquinatuꝫ. Si ergo aīa
sic bona ad corpus venit: ergo ipsa fuit añ corpus. ¶ Rur-
sum Macrobiꝰ in p̄mo libro idē ponit: opinat̄ eniꝫ duas
esse celi partes: vnā deoꝝ: alteraꝫ animarū in cancro. s. ⁊ ca-
pricorno: per quarū alteram animę ad corpus descēdebāt.
¶ Et ibidem inquit animę beate ab omnicūqꝫ cōtagione
corporis libere celuꝫ possident ⁊ reliqua. ¶ Itē ⁊ Pytha-
goras idem dicere videt̄: credit enim a lacteo circulo deor-
sum incipere dios. i. Platonis imperiuꝫ: q̄ aię inde lapsę:
vident̄ iam a superis recessisse: ideo p̄muꝫ nascentibus af-
ferri ad lactis alimoniam: q̄ p̄mus eorum motus a lacteo
incipit: ⁊ ita corpora terrena habentibus. ¶ Iterū Theo-
phra. in 5ᵃ particula nāliū q̄ōnū hoc est in 2ᵒ lib. de anima
glosans verbuꝫ Aristo. 16. de animalibus cuꝫ inquit: restat
igitur: vt mens sola extrinsecus accedat: ait porro qđ dicit̄
mentē extrinsecus accedere non ita statuendum est: vt qui
vere appositus inuentusqꝫ habeatur: sed vt qui statim ab
ortu quasi cōpręhendere nos: complectiqꝫ soleat: ecce q̄uo
non ponit mentē accipere esse simul cuꝫ corpore: sed ante-
cedere corpus: ⁊ in fine ortus illam ponit nos compręhen-
dere: vt suo loco dicetur. ¶ Item Themistius in p̄mo sue
paraphrasis capite. 23. ait: vt enim nihil vetat duas haberi
perfectiones perspicui corporis: quaruꝫ perfectior vna sit

sol: altera imperfectior lumē: ita dici de anima potest nihil obstare duas esse animalium formas: quarū vna perfectior sit vt aia ea quę foris est: altera iperfectior vt ea quę intus ad singulas pertinet: hāc igit aiam quā tu vitē vocas, aiam ego nuncupo inseparabilē ꝛ indiuiduā corpi: eoqꝫ dissipabilem atqꝫ mortalē: non quidem absolute simpliciterqꝫ: sed eo modo quo lumē in aqua ꝛ reliqua: ecce quō Themisti° rationalem animā ponit ante corpus: quemadmodum sol ante illuminationem: vitam autē ab illa effluxam simul cū corpe ordiri atqꝫ dissipari ait. ¶ Qd quomodo sit in opione Themistij ꝛ Plotini forte enucleabitur. ¶ Itez Iamblichus ac Plotinus in pmo quarte eneadis disputat quō anima rationalis ante descensuz in corpus ꝛ post ratiocinetur ꝛ cōcludit eam ratiocinari vtroqꝫ modo: scilicet ante ꝛ post corporis recessum: imo est tunc adeo efficax ꝛ expedita: vt dicit: vt quę sibi porrigunt ab intellectu comprehendat sine tempore: ꝛ tu vide verba eius in capite. 18°. Ultimo sicut scda ppositione dicit de causis esse 2° qd est post eternitatem: ꝛ supra tempus est anima: quę est in orizonte eternitatis inferius: ꝛ supra tempus: ergo nec tempore: nec eternitate mēsuratur anima rationalis: ergo euo. ergo opz: vt ante corpus sit facta. ¶ Quod quidez igitur rationalis anima non cum corpore: vel aliquo corporis incipiat: vel desinat: hi testati sunt philosophi ac veteres.

¶ Caput 16m in quo inducuntur rationes latinorū ad opinionem expositam.

PRimus latinorum expositor Thomas scilz aduersus eos quatuor inducit rōnes in suis libris: quas breuiter enarrare opus est: ꝛ pma qdez ratio potest in hunc modum ordiri. ¶ Si rationalis anima fuit ante corpus: vel quidē creata vel increata: ꝛ dicere ipsaz increatam est error etiaz fm peripateticos: nulla enim est int° liberata a materia preter pmā: qd non ob aliud est: nisi quia quęlibet ex pma deficit: quando ab ea fit: vt dictuz est in libro. xi. destructionum Auer. quod nos cōmentati sumus. ¶ Si creata vel completa in specie vel incompleta. Sigdem incompleta: hoc est ꝛ error etiā qꝛ nihil imperfectuz ex deo est imediate maxime. Quod Moses testat ꝛ inqt: viditqꝫ deus cūctaqꝫ fecerat: ꝛ erant valde bona. idest perfecta: qd ꝛ Plato accepit in thimeo ꝛ Aristo. etiā ait deus ꝛ nā: nec deficiunt in necessarijs: nec abundant in supfluis. ¶ Si 2° completa in specie: tunc ex anima ꝛ corpore nō fieret vere vnum: qd Aristo. destruit in scdo de anima: qd ꝛ Auer. in cōmento etiam reddit rationē ꝛ inquit ꝙ ex duobus entibus actu vltimo: ꝛ cōpleto: nō fit vnum magis ꝙ ligatum ex duobus. s. ligno ꝛ homine. ¶ Scda ratio quaz etiā tangit Auicē. est a quo anima rōnalis habet esse diuersuz: ab eodē ꝛ in eodē dz oriri: sed rōnalis anima nō habet esse diuersum nisi a materia: ergo in materia habet fieri: ꝛ non ante materiā: ꝛ hoc Themistius etiam tangit in pmo sue paraphrasis de anima: capite. x3° inquit. Sz qualis obsecro animaruz illaruz sortito fuerit qualis differētia quę secretio si omnia quę eadem specię sunt participatione materię distinguuntur ex materia discrimen ꝛ differentiā optinent. ¶ Tertia ratio, anima sensitiua cū corpore ꝛ in corpore fit: sed intellectiua est sensitiua saltem fm rem ergo ꝛ intellectiua in corpore ꝛ cum corpore fieri debet. ¶ Quarta ratio fortissima est. Si anima fuit prius creata quęritur de causa vnionis quā hodie facit ad hoc corpus: vel est voluntas animę. Nec potest esse ex appetitu ex circuitu annoruz ei aduenienti corpori adhęrendi. Nec potest fingi hoc esse: ex voluntate dei. ¶ Primum quidez destruitur ex 3: qꝛ in potestate rationalis animę non est recedere a corpore qū volet: ergo nec in potestate sua erit accedere. ¶ Nec 2m dici potest: nam ea quę certo spatio fm naturā aguntur ad motum cęli reducuntur: sicut ad causam per quaz temporuz spatia mensurantur: modo rationales animę nō subiacent motibus cęlestibus. ¶ Nec tertium dici potest: qꝛ vel ad earū perfectionem hoc fecit: vel ad earum penam: non pmū: qꝛ non fuisset ratio quare absqꝫ corpore crearentur. ¶ Nec scdz qꝛ tunc institutio naturaliū ex spiritualibus ꝛ corporalibus substantijs esset per accidens ꝛ non ex dei pma intentione: hęc sunt rōnes huius viri. ¶ Post has quatuor melius inducuntur tres alię: quarū duę colliguntur ex Aui. ꝛ tertia ex tolletano: ꝛ harum duarū Auic. pma tacta est a Thoma: sed multuz diminute: pōt ergo sic ordiri. Si rōnalis anima est aū corpus: aut est vna: aut multę: est eniz pma entis dictio. Si vna tūc ex vna numero substantia animarent omnia viua: ꝛ hoc esse nō posset: nisi altero duoꝝ modoꝝ: aut vna ꝛ eadem numero anima esset in omnibus animatis corporibus qd falsum est vt dicā: aut ꝙ omnes animę essent partes illius: quemadmodū qdam Platonici dicunt: animas particulares animaliū esse partes animę mundi quemadmodū corpus hominis: ac aialis pars est corporis mundi: qd falsum est: tunc eniz oporteret ꝙ in cuiuslibet animati corporis generatione descenderet pars illius: qd ridiculuz est. ¶ Si 2° rōnales animę sunt multę ante corpus: vel igitur multitudine essentiali: vel accidentali: vel ex causa. s. causali: non potest esse essentialis: qꝛ omnes animę rōnales sunt vnius diffōnis: vt ex operatione vnius rationis in qualibet ostendit. Si dicatur ꝙ huiꝰ est causalis: contra: qꝛ vel ex intrinseca. s. materia vel extrinseca. s. agente: non materia: qꝛ nec in se māꝫ habēt ꝛ nec cum materia concreatę sunt: nec per respectus ad corpora: ꝛ ppter hoc nō pōt fieri: nisi duobus modis. s. ꝙ vel ante corpus fuerunt omnes animę: vna solum: quę per generationem diuiduntur per partes: qd destructum est: aut per respectū ad corpus: ꝛ hoc vel id corpus: ad qd respectū habet erit actu vel potētia: si actu: tunc oporteret ꝙ omnia corpora essent simul facta: sicut ꝛ animę cōtra sensum: si in potentia, contra id quod est in potentia materiali tm: est contingens possibile: scilz non fieri: ponamus ergo ꝙ non fiat: tunc non erit respectus ad ipsum. ergo anima ipsa: non erit vna per respectum illum. Si autem dicatur: ꝙ multitudo hęc est ex causa extrinseca diuidente: hoc nihil est: ab extrinseco enim: neqꝫ res est vna: nec multa: vnum enim ꝛ multitudo sunt in hisquę sunt. Nec potest dici ꝙ huiusmodi multitudo fit ab accidente: quia nec scilz a loco: nec a tempore. loco quidem non: quoniam non sunt in loco: tēpore 2° etiam non: quoniam sunt simul tempore: imo euo. ¶ Si dicatur ꝙ per accidentia spiritualia: hoc nihil est: quoniam non est maior ratio: quare vna habeat aliquod eorum: ꝛ non altera: ergo vel omnes vel nulla: quia ergo animę ante corpus: nec vna sunt: nec multę: nihil est ergo anima rationalis ante corpus: ꝛ sic confirmatur scda ratio Thome. ¶ Adhuc secundo potest argui aut hęc singularitas competit huic animę: inquantū anima: aut in eo ꝙ erit vel est huius corporis: si primuz: tunc cōueniret omni animę. Si 2° secūdo modo dicatur tunc singularitas animę incipit: quando incipit esse in corpore. Sed quando incipit singularitas alicuius: tunc incipit id esse singulare: ergo hęc anima singularis non habet esse ante corpus. ¶ Rursum Toletanus arguit: ꝛ potest sic ordiri: si anima esset aū corpus anima esset frustra: quoniam conditio propria animę est mouere: ꝛ vti corpore: vt ex diffinitione eius cōstat: quare si nullum esset corpus quo vtitur: erit ergo ociosa. ¶ Ex his rationibus Thome. Auicē. Alber. Toletani pōtest positio recitata reprobari: ꝛ possunt etiam induci multę alię rationes: contra illam.

¶ Caput

¶ Caput 17m in quo inducuntur ea quę q. faciūt p̄dictis: et illa qbus ipsi absoluerent argumenta inducta.

Siquis ergo perfecte oia inducta: ac possibilia induci aduersus eos intueatur: hęc inueniet q. facere maximas. Primum nāqz: cuius nos naturę sit rōnalis aia ante corporis ingressuz. s. an in specie cōpleta: an incōpleta: est eniz q. hęc multuz difficilis iudicio meo. ¶ Scdz horū erit: quō si fuerint multę ac discretę distinguant: ac numerent: cuz enumerati sunt omnes modi quibus intelligi possunt numerationes: quoz nullus reperiri potest in aiabus. Si vero vna sit cunctis anima: quō poterit animare tot viua ac esse anima tot viuentiū. ¶ Tertiū in quo laborāt etiaz Platonici: vt ex eoz discrepantia clarū est: quō rōnalis anima corpori vniatur: et cur hoc tēpore magis q̄ alio tempore: et cur huic corpori magis q̄ alteri etc. ¶ Quartuz et vltimū an anima rōnalis descendat ad corp' vero motu an remaneat in suo priori statu an imperficiat̄ ppter corpus animare: huiꝰ enim sunt questiones maximę: quę possunt accidere opinioni illoꝝ: et quia huiꝰ oia apertissime tractabuntur nō expedit nunc sermonem facere prolixuz: verum vt videat̄ adhuc positio illoꝝ bonum est inducere ea quę isti dicunt: sic enim dictis ac expositis facilius in posterioribus intelligentur ea quę opponuntur ipsis. ¶ Nec ppter hoc dz accipi aliqd determinatū: vel a me: vel ipsis: qm̄ oia hęc quę dicam vlteriori egent tractatu.

Ad primam igit̄ qōnez omnes illi phi cōcordes sunt dicentes rationalē animaz ante corporis igressum esse in specie ppria cōpletā: ac nihil deficere sibi sue speciei: primo et per se: tamen in hāc perfectionem diuersi sunt: platonici enim opinant̄ animā rōnalem nec esse eiusdē spēi cum intelligentijs: nec cum demonibꝰ: sed esse pprium gradū animarū: in quo animę rationales sunt plures eiusdē essentialis perfectionis: numero tamen secretas: ac differētes. ¶ Et qa perfectio vniuscuiusqz nātę intellectualis tribus complet̄. s. diuiorum contemplatione. Rerū materialiū inspectione: indiuiduoꝝ et sensibiliuz accurata cognitione: ideo Platonici: vt Plotinus Jamblicus Porphyrius et alij tres ponunt rōnalis animę gradus: intellectū. s. rōnez seu mentez et imaginationē: et ab intellectu mentez seu rationē a ratione imaginationē effluere aiunt: intellectum quidē ponunt animę rōnalis gradum: vt sit locus diuorū intelligibiliū: rationē vero vt locus sit rationum idealiū et vliuz generabiliū. Imaginationē vero vt locus sit formarū imaginabiliuz: et inde completa fuit substātia sm speciē vniuscuiusqz rationalis animę. Theophrastus aūt Themistius et Auer. rationalē animā ponunt vnā intelligentiā in specie completaz: quo ad operationē pmā: quę ei accidit inquātū intelligētia: et qa duo erant genera sensibiliū scilz separatoꝝ et generabiliū: ideo duos gradus apponūt in ea: alterū qdez quē agentez appellant intellectū: quo intelligētia illa subas separatas cōtemplat̄ sm modū dicēdi in opinionibus istoꝝ: alteꝝ vero quo vlia materialia intuet̄. intellectū. s. possibilē dicentes esse et inde speciem ac totalem perfectionē eā habere dicūt: sed quantū hi differant et q̄tū cōueniant loco suo dicetur. ¶ Pythagoricoꝝ aūt plures: vt proculus et alij opinant̄ animā rationalem esse ante corpus: nunq̄ tamen esse sine aliquo corpore: et ideo eam incōpletaz esse in sui ortu dicunt: cōplementuz vero accepisse: eo qa infinities corpora aggressa et ex eis regressa est: quid ḡ dicant in pma qōne antiqui hęc sunt scilz in typo dicta.

Quantum ad scdam questionē adhuc secreti sunt: Themistius eniz et Theophrastus vnicam animā omniū viuentium ponunt: quę mundi anima dicit̄: hęc eniz velut sol cunctis perspicuis illuminationes pręhet: sic et huius mūdi anima velut semen vle omnibus viuentibus animationē vel vitā vel animā pręhet omnez, inquit eniz Themist. sed qui hoc volunt pmū id mihi respondeant: statuāt in oībus animalibus an in solo homine singulas accōmodari animas: quę separate tñ abunctaqz habeant̄ et Hercules id in omnibus animalibus defendere fabulę et nugę merę: quid enim deridiculosius dici ex cogitariue potest q̄ separatas esse animas pulicū: quę vitaz pulicibus afferant: ecce quō non ponit animaliū brutorum formas seu separatas animas: et tunc ambigit de hoībus: an tot animę: quot hoies separatę et inquit dices in vno homine singulas singulis distributas: easqz pcul a singulis esse: cui obycit et inquit sed qualis obsecro illarū animaruz sorticio fuerit: quę differentia: quę discretio: si omnia quę eadem specie sunt participatione nāę distinguunt̄: ex materia discrimen et differentiā obtinent: et sic vult omniū hominū esse vnicā animā: quę apud eos et anima mūdi dicit̄ prout est velut semen a quo oia viua animationē suscipiūt: et intellectus dicit̄ hominis: qa vt dicit ibidem vim intelligendi animę imittat et influat etc. et tunc verificantur dicta Platonis in Thimeo cuz dicit: aiam aūt in eius medio collocauit quę per totum tenderet: atqz ea corpus ipsuz etiaz extrinsecus circūtegit: hęc eniz mundi anima: quę dicit̄ mundi: cum sit vniuersalr viuificans oia viua: omnibus aiantibus animationē et vitaz pręhens: in medio sita est: nō qdē loco et situ: cum spiritalis sit natura nihil loci obtinens: sed virtute et potētia: quemadmoduz rex in medio locatur ciuitatis: vt per totā ciuitatem diametralr distando nulli deficiat: verificatur etiam verbū ibidem: quando dicit: ego vobis semen et initium tradā: vos cętera exequi par est etc. hęc enim anima semen est et initiū omniuz nāę cōstantiū prout cunctis vitam et formē pręhet: quem admodū enim prima materia in se formā hz corporis: in qua potentialr sm esse confusuz et imperfectū oēs pfectiones ptinent̄: sic in oibus viribus oium agentiū decet esse mundi formā: apud Platonē: quę sit velut semen et pncipiū cōtinens in sua virtute oēs formas: et oēs operationes oium formarū: verificantur etiā dicta Aristo. per hoc vt Themistius ostendit ibidē. n. enim Arist. Sz aiam illā vnicā: neqz quęrere: neqz finire: sed aiam hoīs aiam equi aiam bouis: quas siue quis vitas animationesqz: siue aias appellet nihil pugnauerit Arist. ¶ Ecce quō Aristo. sm Themi. nō illā animā definit: quę omnibus vnica: hoībus vero intellectus est: sed aiationē: seu alio mō aiam: scdam dicit esse actū pmū: ppter qd verificatur aliud verbū Aristo. cum dicit. Amplius imediatū si sic corporis actus aia: sicut nauta nauis: loquitur enim ibi sm Themisti. de aia quę vnica est oibus: hoībus vero intell's: eodē modo: et verbū aliud verificandū apud Themistiuz videt̄ q hoc sit aliud genus aię: et hoc solū cōtingere separari: sicut ppetuuz a corruptibili: loquit̄ eniz ibi de hꝰ aia: quę vnica et vlis est omnibus: lz hominibus intellectus dicatur: quę re vera sm ipsum alterū est genus aię: cum non sit actus corporis: sed vtens corpore viuo: sm cōditionem suę formę: et separabile vt perpetuum. i. sol a corruptibili. s. illuminatiōe perspicui: hęc est opinio Themistij et Theophrasti. ¶ Auer. aūt cōueniens cuz eis in vnitate animę rationalis oibus hoibus discrepare videt̄ in multis: quę suo loco accurate lucideqz enarrabunt̄. ¶ Alij autē vt Plotinus. Por. Origenes: Jamblicꝰ: et oēs Platonici dixere hominū rōnales aias esse tot nūero quot hoies quę oibꝰ hominibus vitaz pręhent: vt Themistius dicit: pro aiationibus brutalium aialiū volunt sufficere aiam mundi: seu sphęre: multiplicant igit̄ rōnales animas ac intellectus: vt suo loco melius tibi aperiet̄. nō aūt brutorum aias separatas ponunt: quēadmodū recte Themistius etiā cum eis ait: quę

vitas ac animas prebeant:cum pro illis anima sphere sat sit. ¶ Sz qbus distinguunt hõ aię multū difficile vi: Themistius.n.ac Auer.nescientes dñias inuenire in vnitatē lapsi sunt. Propterea Plotinus magnā fecit.q.in quarta enneade ꝛ qd certi dicat nõ habemus. Uidet ḡ mihi cū ꝓtestu dõz aliter: ꝙ aiaꝝ rõnabiliū distinctio sumit: vel ex pte earuz: vel ex parte nostra: si qdē ex pte earū: dicit ꝓculus ac Plotinus rõnales aias nõ esse differētes externis terminis: vel accidentalibus differētijs: nec mā: nec agente: nec alijs extrinsecis: sed terminis internis: quos ꝯditiones appellat indiuiduales ac ꝓprietates ꝛ modos: ꝛ qñ hõ recte ꝛ ad summū ꝯsiderat rñsionē eoꝝ reducere nõ põt nisi ad qrūdaz modernoꝝ sniaz. s. aias sepatas differre hypostatica ꝓprietate: queę s qbusdā hecheitas dñ: s qbusdā affectio: s qbusdā existentia: sed quomodocūqz vis eā appellare in noie non sit qõ: sat sit ꝙ queadmodū spēs differūt dñia ēntiali: queę est pars qdditatis spēi: sic indiuiduę illę aię ꝓprijs indiuidualibus differētijs secretę sunt: queę nõ sunt partes qdditatis indiuiduoꝝ: cū indiuidua qdditatē nõ habeāt: ꝛ inde hõ distinctio dici põt accñtalis nõ qdez ab accidentalibus forinsece actionibus entibus: sed a ꝓprietatibus: queę non sunt essentia indiuidui: nec pars essentię. ¶ Si vero ex pte nostra: illa distinctio nõ cognoscit nisi qñ sunt in corporibus diuersis: illisqz vtentes ad diuersa opera: tunc eniz vt Plotinus ait: aia Socratis altera apparet ab aia Platonis nõ ꝙ antea hõ distinctionē nõ habeant: sed illam habitā in corporibus diuersis manifestant: vt pz in eis. ¶ Reliquuz modo est declarare quo naz mõ rõnalis aia corpori vniat. ¶ Et cur magis hoc tēpore q̄ȝ altero. ¶ Et cur huic corpori magis q̄ȝ alteri: queę in quarta tangebant qõne: hec qdē enim difficilia sunt: ꝛ melius dicent post: nunc aūt vt dicta illa aliqualr sint ꝑncipia ad altiora: opz vt hoc modo exponat. ¶ Primo ergo debes scire apud Platonicos nõ esse aiaz in corpore: sed potius corpus in aia: nõ enim ipsa aia in corpe est: sicut in loco: nec vt pars in toto: nec totum in partibus: nec vt qualitas in suba: nec vt species ac forma in mā: vt lõga declaratione ostēdūt: sz corpus est tñ aia: vt in viuificante comprehendente mouenteqz stabili: ꝛ hoc Theophrastus ait: exponens verbū Aristo. qui inquit mētez extrinsecus accedere: nõ ita statuendū est inquit: vt qui vere appositus iniectusqz habeat: sed vt qui statim ab ortu quasi cõprehendat nos cõplectiqz soleat. ¶ Concedunt tñ aiam rõnalez adesse corpori: seu adherere corpori: non qdem inesse vel inherere: sed dicant rõnalez aiam ad esse corpori: queadmodū motor adest instrõ: aia enim ipsa rõnalis ꝛ corpus aiale: qõ aial dñ humanū nõ faciunt vnū: sicut mā ꝛ forma: sed queadmodū artifex ꝛ instrm: est enim instrm pura quodāmodo mā: ꝛ quodāmõ formatū ab artifice sic ꝛ aia velut ars est: ꝛ aial humanū. s. cõpositū ex aiatione illa ꝛ mā: est tanq̄ȝ instrz quo vnt aia p sui ope. ¶ Et cū dicebat: cur magis hoc tpe q̄ȝ pori dõm ꝙ factis oibus dispõnibus q̄litatiuis ꝛ q̄ȝtitatiuis in embrione sufficit pro vita aialis humani rõnalis aia: necessitate nālr: ex suppositione corpus id viuificat: eo qz tūc tales dispões: ꝛ nõ prius qñ eniz tunc sunt hõ dispões: tūc erit ab aia tali: talis realis aiatio: ꝛ qñ est talis determinata aiatio: tūc erit tale aial humanū viuū redactū in forma instri illius hõ aię: ꝛ qñ sic est rõnalis aia illa aderit illi aiali tāq̄ȝ ars instro: erit ergo tunc instrm in aia ꝛ ecõtra: diuersis modis: rõnalis qdem tanq̄ȝ motor vtens illo aiali: aial aūt id in rõnali aia tanq̄ȝ in viuificante ꝛ comprehendente. ¶ Et cum dicebat: cur magis huic māę prebet aiationē q̄ȝ alteri: etiā pz sol. queadmodū enim aliud est instrm pro vno hoie aptū: aliud pro altero ꝛ si specie idez sint: ex ꝓprijs differētijs indiuidualibus: sic inductis talibus dispositionibus qualitatiuis ꝛ quātitatiuis aia illa: potius materiā sic aptā animat q̄ȝ alterā: ꝓpter affinitatez ad suā ꝓprietatez indiuiduam. Quo quidē igitur aia rõnalis sm hos vnitur: quoqz: ꝛ cur magis hoc tēpore q̄ȝ alio: ꝛ cur magis huic corpori q̄ȝ alteri: tanta dicta sint: posterius autem replicabunt latius omnia hec: ꝛ queę sunt reprobanda reprobabunt: que autē approbanda approbabunt. Sunt eniz ꝛ aduersus talia adhuc qões innumerabiles: queę suo loco tangent. ¶ Tunc ad rões latinoꝝ aduersus hos facile responderent: pma qdem soluta est ex Themistij verbis: non eniz Aristo. cum dicit ex aia ꝛ corpore fieri vnuz intelligit ex aia rõnali ꝛ mā cum rõnalez animā nõ diffinit: vt Themistius dixit: sed aiationem: queę s Platonicis aia scda dicit: a peripateticis actus primus corporis a qua diffõne exclusaz intendit Aristo. rõnalē nisi sm equiuocationē nois vtendo ly (actus primus) pro vtente ꝛ nõ inherēte: vt Simplicius exponit: qõ quō sit in scdo de aia in cõmēto meo declarat. ¶ Ad scdam quoqz Auic. q. sol. pz: aię enim separatę nec accidente: nec capite: nec ēntiali dñia secretę sunt: sed ꝓprietatibus indiuidualis: quas internos terminos appellant Platonici: quos Themistius ac Auer. ignorant: possunt aūt dici accidētia ad sensuz inductū: qõ quō verificat loco eius tractabit. ¶ Et sic etiaz soluitur illa longa ratio Auic. ꝛ toletani: ꝛ alioꝝ pluriū ad positiones illā arguentiū. ¶ Tertiā vero. q. absoluas. d. vegetales sensilē: ꝛ aiationē intellectualē vnā esse rem in subto: in corpore viuo: animali humano: ꝛ nõ cū rõnali anima: queę (vt Platonice loquar) hõ dñ. ¶ Quartaz etiā soluere potes ex vltimo dictis: rõnalis enim aia corpus viuificat necessitate naturę: nõ simplr: sz ex suppositione: queadmodū ꝛ deus: sm nos necessitate ordinis nāę ēt aiam rõnalē prębet corpori in deo: vt sequat cõplementū nāę: cur hoc tempore: ꝛ cur huic corpi pz: vtrū aūt hõ aiatio aialis humani sit gnātio an creatio formę in mā: ꝛ qd agens nāle facit in generatione: quō ꝓpter hoc aia rõnalis hoi vnit: posterius dicaz vbi an rõnalis aia forma sit corpis humani retractabo: spero enim inducere argumēta ꝓbantia ꝙ sic fortissima: nūc vero in tñ ꝑ determinatione sit dictū: rõnales aias esse sit cū corpibus factas: sm modū quē dicam post.

¶ Caput 18m in quo soluunt rões Platonicoꝝ probantes animas ante corpus esse factas.

Quemadmodum dixi B i loco: vt exciteę sermo: suspitio Platonicoruz narrata est: ac in parte defensata: sed qz eā retractare expedit loco eius: ne argumenta eoꝝ nobis obsistent: expedit ea absoluere: cū nihil necessitatis ꝯtineāt: nāc nāqz nobis locus nõ aderit: nisi repugnare argumētis fortissimis aduersus illā pma itaqz rõ nõ ꝯcludit: maior eni dz itelligi sic ꝙ ois forma aię q̄ȝtitatē ꝛ ꝯtrietatē antecedit corpus sm esse: non aūt sm fieri: idest nõ educit de potētia corpis: sz magis est cā essendi ipsi corpi: alr maior est falsa: nec volo ꝙ rõnalis aia sit nā cū corpe facta sit: sz prius nā creata: ꝛ in scdo signo infusa. ¶ Scda ēt rõ Gregorij nihil concludit: maior vera esset: qñ in corpe fieret: ꝛ sm esse depēderet ad corpus: cuius minor falsa est: cū rõnalis aia: nec in fieri: nec in esse ad corpus depēdeat. ¶ Tertia ēt ratio nulla est: qm maior falsa est: vez eniz est ꝙ nulla suba supra nām: dz eē s nā: vel sit cū nā per dependentiā ad nām: sed ꝙ sic sit facta cuz ente nāli: hoc non est ipossibile. ¶ Quarta rõ ēt nihil valet: dz enim maior intelligi de forma cuius esse est complexus in specie: cuiusmodi est intus mouēs stellā: mõ nõ est sic de intellectiua aia: ꝛ hõ rõ plus declarabit loco eius. ¶ Quinta rõ dz intelligi q̄ȝtū ad spēs: nūq̄ȝ enim mūdus priuatus suit spē aię rõnalis: cuz quo tñ stat nõ esse in mundo tot rationales animas: quot possunt esse: qñ lz vna numero anima

sit p̄spectior

sit pfectior tota specie leonis:tñ idiuiduū nō est ita de īte
tione vniuersi sicut spēs:sufficit ergo q̄ speciei rōnalis aīę
semp sit aliqd̄ indiuiduū. ¶ 6ª etiā rō nihil est:qm̄ itellige
tia ⁊ rōnalis aīa simplr non sunt vnius nāe:qm̄ intellige-
tia est cōpleta in spē:⁊ ꝓpterea in cęlo dȝ fieri:tanq̄ in lo-
co idoneo suę creationis. ¶ Sed aīa rōnalis cum sit pars
corpis physici:⁊ ita īperfecta decebat:vt Auic. ait:vt in cor
pore crearet̄:accipiēdo cōplementū ab illo:deinde in cęlo
ꝑmaneret. ¶ 7ª etiā soluit̄:qm̄ rōnalis aīa:⁊ si sit quolibet
corpore simplicior:qr tñ est corpis physici in medio existē
tis pfectio:⁊ actus:ideo in medio dȝ eē creata:dȝ ergo ma-
ior intelligi de subā simplici:quę nō est actus alteri⁹. ¶ 8ª
soluit̄:qm̄ maior hȝ instātiā:graue eniȝ genitū in medio re-
gionis nālr descēdit ad centrū:⁊ tñ ibi genituȝ nō est:ideo
maior dȝ intelligi de re:quę nō hȝ nisi vnā solā pfectionē:
mō in ꝓposito rōnalis aīa ṗmo hȝ pfectionē in corpore:a
quo accipit eē cōpletuȝ in spē. Scdo ⁊ ṗncipaliter pfectio-
nē hȝ in cōtēplatione subarū separatarū:⁊ hāc 2ª attingit:
⁊ sic argumētū nullū est. ¶ 9ª ēt rō nihil est:qm̄ aīs dȝ in-
telligi de creatione terminata ad rē cōpletaȝ in specie:⁊ iō
creatio intelligētię ṗcedit tpe gnātionē corpis:sed creatio
rōnalis aīę terminat̄ ad reȝ:quę est ps physici corpis:quę
ſm se perfectionē aliquā sumit a corpe:⁊ ideo non opȝ:vt
sit prior tpe creatione:⁊ gnātione corporis:sȝ sufficit:vt sit
ṗus nā:⁊ ſm quosdā. ¶ Ex his perspicuū est rōnes plato-
nicorū nō ꝯcludere ꝯ veritatē nostrę fidei. ¶ Sȝ auctori-
tates sapiētū inductę in capitulo posteriori ptim sunt glo-
sandę:partim negādę. ¶ Illis enim auctoritatib⁹ heresis
quotidā manicheorū est fulcita:dicentiū animas descēdere
per septē circulos:⁊ in quolibet sibi deponere vnū corpus:
⁊ simul mori:⁊ postea detrudi in hāc vitā mortalē:in qua
ēt transformant̄ in multa corpa:vt ipsi dicūt:⁊ tādē reascē
dent ⁊ reinduent corpra:quę in circulis septeȝ inferiorib⁹:
⁊ 8ᵒ superiori lacteo relinquerūt:⁊ hanc eē menteȝ Plato-
nis dicunt:⁊ hō itelligere Platonē dicūt:qñ inquit aīas vi-
rorū:qñqȝ in feminas:qñqȝ in bestias. Si eniȝ iustitiā hic
nō seruant ex corpibus virorū in feminas ingredi dicūt:⁊
si 2ᵒ etiam iustitiaȝ nō seruant amplius:⁊ in pecudes:quo
fit:vt expurgatę redeant in lacteū circulum:eo ordine quo
descenderūt:⁊ hoc Origenes ꝯfirmat. ¶ Jamblicus auteȝ
Platonis discipulus in ideȝ videtur incidere fere:addens
tñ aīas esse duplicis spēi rōnalis.s.⁊ irrōnalis:⁊ inde dicit
transformationē nō esse extra spēm:sed in eadem spē ad di
uersa corpora:ita.s.q̄ rationalis animę ad diuersa corpora
hominum transeāt:⁊ irrationales ad diuersa corpora irra-
tionabiliū:quā collaudauit ille Gregorius nicen⁹. ¶ Sed
hę fabulę ⁊ nugę merę esse vident̄:nec Porphiri⁹ ⁊ Theo
dorus id esse verum ac Platonis mentem esse affirmant:
⁊ si Plato quandoqȝ ac Pithagoras ⁊ aliȝ visi sunt dice-
re:non id tñ veri:sed ad terroreȝ populi:⁊ vt ciues bene
viuerēt:illi eni veritate ꝓphetica nō illustrati:quia possent
regere populū finxerūt fabulas q̄sdaȝ in populi correctio-
ne ac timore:vt Albert⁹ narrat de Pithagora. ¶ Ideo di-
cendū veritatē eē rōnales aīas simul creari cū corpibus:⁊
si nō ab aliquo existēte in corpe:nec a corpore ipso depen-
deāt. ¶ Qđ ꝟo Moses dicit intelligendū est deū requie-
uisse ab oī opere creationis:per se:⁊ ratione rei creatę sicut
est creatio intelligētiarū ⁊ cęlorum:tamen non requieuit a
creatiōe rōnalis animę:imo multa opera post vniuersalē
creationē deus fecit:vt pȝ. ¶ Qđ Plato ēt dicit nō The.
imo id q̄uocūqȝ exponit̄ siue vt Themistius:siue vt aliȝ:
oīno ꝯdicit veritati fidei:iō refutamus id vt Albertus ait.
¶ Jtē id qđ Aug. ait disputatiue eē dictū tenet vniuersa
schola theologorū:multa eni ait Aug. quę post retractauit.
¶ Dictū etiā Damasceni referendū est ad itelligētias:q̄re

tuȝ enim ad hoc ipse ꝯsentit Grego. theologo:nec quātū ad
rōnales aīas. ¶ Uerbū ēt Salomonis:vt Alber. īngt nō
dȝ itelligi ipm sortitū esse aīaȝ antq̄ eēt:⁊ qñ dicit puer aūt
eraȝ ⁊c. nō de aduentu aīę:sȝ esse itelligit:sed ꝑ ꝯsideratio-
nē corpis:⁊ sic aīa venit. ¶ Reliquę ꝟo auctoritates ꝯsu-
tandę sunt:illa ꝟo Aris. posterius ꝯsiderabit̄:qñ in opiōne
Aris. loquemur:ex his volo habere rationales aīas creatas
esse in corporibus nec prius corpore:vt ex solutione argu-
mentorum platonicorum constat.

¶ Caput 19ᵐ:in quo tractat̄ vltimū mēbrū ſm veritateȝ.

Cum declaratum sit rōnalē ani-
mā nō eternā
fuisse aperte ante:finitā ꝟo a parte post cum
nullus sapientū extimauit:amplius ipsaȝ non
esse finitaȝ a partib⁹ vtriusqȝ tēporis. ¶ Ad-
huc ipsaȝ nec esse eternā vtroqȝ latere. Reliquū est dicere
aīam rōnalē finitā esse a pte ante ⁊ sempiternā a pte post:
⁊ per ꝯsequens rōnalem animaȝ nō ṗfuisse corporis gene-
rationi:qñ ergo materia ṗma est summe disposita quanti-
tatiue ⁊ qualitatiue ab agente simili in spē ipsi genito. ver-
bi gratia ab ipso homine:tūc ṗmus motor sua bonitate:vt
nāę opus cōpleat rōnalē aīaȝ creat ex nihilo in eē optimo
ac diuino:⁊ post ſm nām:⁊ nō ſȝ tēpus:eā corpi sic dispo
sito infundit eodē.n. instāti tpis ⁊ corpi īfundit ac creat:sȝ
aliqs ordo itelligēdi signari possit:quē nāę ordineȝ appel-
lare fas est:quare in tali opere duo adsunt agētia hō.s.⁊ do
minus:homo quidē non qr formaȝ procreet ac ꝓgeneret ⁊
extrahat:sed quoniā summā dispositioneȝ ⁊ omnia necessa
ria pro rationalis animę esse:in materia operat⁹ est:deus
autē:quoniā nō deficit in necessariis nec in supfluis abun
dat:cōplens opus qđ natura ex se incepit:cū a nullo possit
cōpleri:occurrit spūm vitę in corpore spirās ac ꝯcreans.
Et tunc verificari posset peripateticū id verbū:sol ⁊ homo
generāt hominē:homo enim in virtute corporū cęlestium
motuuȝ ⁊ luminuȝ eorum ac stellarū virium materiā di-
spositionibus summis vestit:eamqȝ reddit dignaȝ tāto mu
nere:deus ꝟo virtute propria materiā sic merentē mune-
rat rationaleȝ animaȝ:quę est quidditas ac rei esse tribuēs.
Et cum rationalis anima:vt disputabit̄:nec materiam ha-
beat:ex qua sit eius substātia:nec materiā ex cuius poten-
tia educatur:⁊ perfectio sit alicuius:reliquum erat habere
materiaȝ in qua idest in cuius potentia reciperetur:habet
igitur materiaȝ:in qua:non ex qua:vt verificabit̄. Ex hoc
etiam verificari posset verbum peripateticoruȝ famosum
omni agenti in natura supponitur patiens:in hoc eniȝ mu
nere actioni dei subest: potentia materie:non quidem ex
qua sed in qua. Quādo ita est:tunc subiectuȝ hō formę nō
recipiet eam mediātibus dispositionibus.s. quantitatiuis
⁊ qualitatiuis:sed dispositiones omnes ac omnia acciden-
tia eam in mā sic positam sequent̄:⁊ inde esse indiuisibile
ac īparabile sortita est:hęc itaqȝ est veritas tanti quęsiti.

¶ Caput 20ᵐ:in quo inducuntur persuasiones confirman-
tes quod decisum nunc est.

Quod rationalis anima simul cuȝ
corpore ac in cor
pore oriatur:vt dixi:non expectes a me demō-
strationes:nec decebat hoc esse demonstrabi-
le:qđ eniȝ meritū ac nostrę fidei pręmiuȝ ade-
pti fuissemus:ꝓpter quod tñ arcanuȝ sibi deus retinuit
nec hoc reuelare iussit nisi credētibus:veꝝ lȝ indemōstra-
bile hoc sit:ꝑsuaderi id pōt forte melioribꝰ syllogismis q̄
his:qbus pbi vtunt̄ ad oppositū huiꝰ:ꝑsuadem⁹ ergo ṗmo
hoc mō quęcūqȝ ad aliquid sunt oīno simul sunt ac simul
incipiunt. eo eni ictu quo sol oritur nobis ⁊ dies. Sed aīa ⁊
animatū corpus ad aliquid eē tota peripateticorū ac sapiē-

tuz schola recessit.anima eniz nō alio anima nisi qr corpus
aiat:quēadmodū sol non alio sol nisi qr solus medium illu
strat ac lucet:quare ⁊ aia nō prius esse debet q̄ȝ in corporis
exordio.Itē quēadmodū rex non prior est regno:nec mo
narcha prior ciuitate:ita nec aia prior corpe:inqt enim Aris.
in libro de cā motuū animaliū:extimandū autē ↄstare ani
mal quemadmodū ciuitatē bene legib⁹ rectā:in ciuitate.n.
qn̄ solus stabilitus fuerit ordo ⁊c̄.ergo quēadmodū rex ac
monarcha simul sunt cuȝ regno ⁊ ciuitate:sic expedit ⁊ rō
nalē aiam simul esse cū ꝓprio regno ac ciuitate.¶ Prete
rea cuius nulla est ꝓpria operatio nisi in corpore simul in
cipit cum corpore:si eniȝ ipsaȝ prius esset q̄ȝ corpus:tūc sine
operatione esset:⁊ sic ociosuȝ.sed rōnalis aię nulla est opa
tio sine corpe.inquit eniȝ Aris.in pmo suo de anima:dicere
aūt irasci aiaȝ sile est ⁊ si aliqs dicat eaȝ texere vel edifica
re.melꝰ aūt est fortassis nō dicere aiaȝ misereri aut adisce
re aut intelligere:sed hoiem anima.ergo rōnalis anima nō
prius fuit q̄ȝ corpus.¶ Rursuȝ cuius adequatū motum ac
instrm̄ accipit esse in tēpore:⁊ motor adequatus illi simul
cum eo est ac in eo incipit:hęc eni ꝓpositio etiā a peripate
ticis cōceditur:non eniȝ ponūt motorē celestē priorem celo:
nec econtra:vt Auer.testat̄ in 3ᵒ de aia in digressione ma
gna.Sed rōnalis anime ⁊ corpus animalę humanū sunt
sicut motor ⁊ mobile adęquatū vt etiā platonici ↄfitētur:
ergo rationalis anima nō prius animali humano eē debet.
¶ Adhuc cuius operatio ꝓpria ⁊ eēntialis incipit eē cuȝ
corpore ⁊ nō ante corpus:⁊ ipm̄ debet accipere eē cum cor
pore:⁊ non ante ipm̄:vt manifestū est per se.Sed rationa
lis animę ꝓpria operatio ac eēntialis nō accipit esse nisi in
corpore:inqt eniȝ Aris.intelligere aut eē phantasiā aut nō
sine phātasia ⁊ qꝛ sine phātasmate aia nequaq̄ȝ intelligit:ergo
vt prius.¶ Iterū nulla perfectio alicuiꝰ:quę est ꝓprius fi
nis illius:prior esse dȝ illo:qd̄ Auer.ēt asserit:in 2ᵒ de anima
cōmento.22.Sed rōnalis aia est ꝑfectio ac finis corpis
physici ⁊c̄.ergo nec esse nec fieri debet prius corpore:minor
ꝓbatur qꝛ diffinitio animę est cōis oibus aiabus:⁊etiam
rōnali:qꝛ Aris.reprehendit illos qui tantū de humana in
telligebāt:vbi Themistius in pncipio scdi de aia ait Aris.
velle dare diffōnem animę:quę ambitu suo oēs cōtineat.
ergo ⁊c̄.¶ Deinde nulla forma indifferēter nata eē perfe
ctio alicuius ⁊ alteriꝰ est prior origine suo ꝑfectibili:sed ra
tionalis anima indifferēter nō inest oi corpori:sicut Aris.
inqt in 2ᵒ de anima:⁊ non sicut priores ad corpus aptabant
ipsaȝ:nihil diffinientes:in quo ⁊ quali ⁊ reliqua.¶ Ergo ra
tionalis anima nō prius esse ac originari dȝ suo ꝓprio cor
pore.¶ Ultimo vnusquisqꝫ actus in ꝓpria materia ac ꝑ
fectibili natus est fieri:sed rōnalis anima est actus ꝓprius
corporis physici ⁊c̄.vt Aris.vlr tradit.d.vlr igitur quid sit
anima dictū est:ergo ⁊ in propria mā natꝰ est fieri.¶ Hoc
etiā ⁊ Aris.palaȝ videt̄ ↄfiteri:qui in 12ᵒ suę metaphysicę:
dixam innuens inter agētes ⁊ formales causas:inqt mouē
tes quidē igit̄ causę velut prius factę existētes:quę autē:vt
ratio.i.vt forma simul sup.factę sunt cū subiectis:qd̄ decla
rat.d.qn̄ enim sanat̄ homo:tunc ēt sanitas est:⁊ figura erę
sphere simul ⁊ erea sphera:ecce quō Aris.assertiue omneȝ
formā ait cū subiecto suo incipere:sed desiniri cū eo ambi
git ⁊ inqt.Si aūt ⁊ posterius aliquid manet ꝑscrutandum
est:in qbusdaȝ enim nihil ꝓhibet:vt si est anima talę:non
ois sed intellect⁹:oē nāqȝ impoīe est forsan:ecce quō Aris.rō
nalem animaȝ simul cū corpore incipere assertiue videtur
dicere.Si qua igit̄ dubitatio restat erat de remanētia rōna
lis animę post mortē.¶ Adhuc ecclesiastica dogmata id
tradunt.d.animę ab initio non simul cū cęteris intellectua
libus naturis creant̄.¶ Rursuȝ Grego.nicenꝰ q alterius
visus est opionis:inqt ⁊ assertio vtriusqꝫ opionis vituperā

tione non caret:⁊ eorū q prius aias viuere:in quodā suo sta
tu:atqꝫ ordine fabulant̄:⁊ eorū qui post corpa creatas exti
mant.¶ Itē Hiero.inqt eorū condēnamus errorē:qui di
cūt aias ante peccasse:vel in cęlis ↄuersatas fuisse q̄ȝ in cor
pora imitterent̄.¶ Preterea ⁊ Aris.6ᵒ de aialibus capite
10.inqt sensibilem ēt qua animal est tēpore pcedente reci
pi:⁊ rōnalem:qua hō certū est:nō eniȝ simul ⁊ aial fit ⁊ ho
mo:nec aial ⁊ equus:eadēqȝ in cęteris aialibus rō est:ecce
quō rationalē post sensibilē dicit accipere esse ⁊ hoc eēt fi
ctio nisi in corpe iniciaret.Dixi autē rationes inductas nō
demonstrationes esse:sed ꝑsuasiones:qꝛ facillime ad op
positaȝ induci possunt:vt ↄsideranti patet.¶ Uerū fideli
sat est id credere:inquātum ex diuinis sapiētibus reperit̄
approbatum:nec me reputes id credere ex persuasionibꝰ
tunc inductis:sed id credo:quoniaȝ verum ac a theologis
nostris approbatum repertum est.

¶ Capu 21ᵐ.inuestigans originez animę rōnalis:⁊ narrās
quorūdam phōrum opinionem.

DE origine rōnalis aię indagatio po
test parti:qꝛ in vnoquoqꝫ
originato attendit̄ pncipiuȝ agens ac motor:
a quo efficit:⁊ ēt pncipiū mālē:in quo vel ex
quo vel de cuius aliquo educat̄:vel inducat̄:
vel seminet̄:⁊ qꝛ ↄsideratio nostra:pmo ad motorē vergit:
ex quo.s.motore:an a motore in mā:vel a motore separato:⁊
vlteriꝰ si a motore separato:an a pmo motore diuȝ:an ab aliquo
inferiori.¶ Et postmodū circa pncipium mālē:ideo pmo
expedit opiones inducere sapiētū in p:deinde expedire in
2ᵒ:sȝ qꝛ hoc aptissime Aris.in 2ᵒ suo de aia accurate dixit:
nostra ꝑtractatio tm̄ in pmo insistet.Abubacher ergo sociꝰ
Auer.⁊ Auempa.cius magr̄ subtilissimi arabes:⁊ eoȝ prin
ceps Alfarabiꝰ opinātes fm̄ reȝ:aliud eē aiam:aliud itelle
ctū deuenerūt ad tm̄:vt rōnalē aiam ꝑ quā hō in spē poni
tur dicerēt ex semine ꝑ virtutē patris eē traductam:qbus
Auer.credens 3ᵒ posse capi itellectū apud grecos:⁊ ꝑ ↄās
cogitatiuā esse rōnalē aiaȝ ac hoi specificā:dico rōnalē nō
rōcinatione vlī:sȝ pticulari:extimauit.n.hominē duplr ra
tiocinari:vno mō vlr circa vles ↄnes ex vlibus ꝓpositio
nibus:alio mō pticulariter ex pticularibꝰ ꝓpōnibus ad p
ticulares ↄnes:⁊ pmū genus rōcinandi ab itellectu separa
to:qui aia dī equiuoce dici puenire:2ᵐ ho ab aia hominis
qua hō generat̄:⁊ corrūpit̄:⁊ in pdicamento ponit̄:vt me
lius in tractatu suę opionis declarabit̄:opinatur hȝ aiam
ex semine traduci a patre.s.⁊ matre:qd aūt sit fȝ hos agēs
intellect⁊ quid possit:⁊ quid speculatiuus:⁊ qd volūtas suo
loco ample exponentur:nūc sufficiat ex his colligere hos
credidisse rōnalē animā hoi specificā ac propriaȝ ex semi
ne traduci:de potētia mālis:ac extendi fm̄ corporis exten
sionē:quēadmodū ⁊ brutalis aia equi siue bouis:ampliꝰ
⁊ eā plures habere vires:quarū potissima ac intellectui se
parato cognatissima est cogitatiua:quę alteriꝰ est speciei ac
nois ab ea:quę est in brutis:quę enim cogitatiua appellat̄
in hoie:in brutis extimatiuā credit Auer.Uerū ho fm̄ eos
cogitatiua hęc diuidat̄ in duo gńa.s.in cogitatiuā agentē ⁊
possibilem:quēadmodum de intellectu vlī credit:pulchra
est quęstio apud eūqꝫ accurate est ante exposita in tra
ctatu de sensu agente ↄtra Ioan.iā inscripto.Utrum etiaȝ
huius sit virtus appetitiua:sequēs cōprehensionē intelle
ctiuā sicut vmbra corpus:quę dicat̄ voluntas pticularis:
iterū trahit̄ suo loco.Erit ergo opinio istorū rōnaleȝ aiam
specificā hominis ꝓpriaȝ:per quā homo distinguit̄ spē ab
aliis sui generis:esse ex semine ꝓpagatā:addunt hȝ aiam
formā specificā cum ab ea sumat̄ vltima hominis differē
tia.s.rōcinabilitas ⁊ non rōnabilitatē dico ratiocinatione
vniuersali:sed pticulari:hęc eniȝ est essentialis differentia

hominis ac ppria sm hoc. Et verificāt ex hoc multa Arist.
verba in his: que dicit in 2° de anima ac alibi pro hꝯ posi-
tione: sed quid sit operatio huius: ⁊ quomodo deseruiat in-
tellectui: ⁊ pp̄ter quid hęc sint in gradu nobilissimo. ⁊ cur
homini sit ppria: suis locis hęc ⁊ ampliora tractabuntur:
hoc igitur intantum sit dictum.

¶ Caput 22m. in quo inducuntur motiua istorum in confir-
matione huius opinionis.

ET quia hęc opinio multas habet appa-
rentiā: ideo inducere volo vlti-
mū posse hoīs: quo pūt vti isti ac eorū sequa-
ces: ⁊ oēs auctoritates pro his: deinde debili-
tabo oīa quę isti dicūt. Primo ergo arguitur:
oē agens nāle agens sibi simile in spē: per suaz formā spe-
cificam ⁊ vltimā agit cōpositū ⁊ formā illius: tanq̄ termi-
nuz quo p̊ ⁊ per se fuit illa gn̄atio: hęc maior pz: q2 n. aliqs
effect⁹ nō subsit vtuti agētis est: vel q2 agēs non est nobili⁹
vel ęque nobile passo sm formā: vel q2 nō puenīūt in for⁹
vel q2 non pōt inducere vltimū gradum dispositionū pro
illa forma: non eniz datur alius modus in cōpositis gene-
ratiōis effectus ex agēte: vt in libro de gn̄atione animaliū
colligit: sed pater vel qdem nobilior esset filio: vel saltem
ęque nobilis: vt mānifestū est: ergo nō erit incōpossibilitas
gn̄ationis hominis ex homine gn̄a illius. Nec 2m qm̄ ho-
mo gn̄ans ⁊ genitus palā sunt vni⁹ speciei: ergo nec pp̄ter
hoc. Nec 3m qm̄ apud oēs homo generās inducit vltimuz
gradū dispositionū: vt etiā cōcedunt oēs: cur ergo nō pōt
rōnalis aīa ⁊ specifica hominis forma ppagari. ¶ Rur-
sum filij assimilant̄ parentib⁹: q2 ab eis propagant̄: vt con
stat: sed filij non tantū quantū ad corporū signa ac acciden
tia: verū ⁊ quātū ad animę ppᵣietates cuiusmodi sunt mo
res ⁊ alia talia: ergo sicut corpora a corpib⁹: sic ⁊ animę ab
animabus. ¶ Adhuc oē genituz cuius forma per genera-
tionē non accipit esse: non generat̄ vere: generatio eniz est
nālis: qm̄ via est in naturā .i. formā: vt Aris. ingt in 2° phy-
sicę auscultationis. Sed homo vera gn̄atione generat̄: vt
cōstat: ergo ⁊ eius forma p generationē accipit esse. ¶ Itē
omne genitū cuius forma ab agēte alterius rōnis accipit
esse: ⁊ materia ab altero habet duplex esse: quorum vnum
intenditur ab vno agēte: alterum ab altero. Sed per te in
homine forma a motore separato: materia ab agēte phy-
sico fit: ergo in homine genito duplex erit esse: quod est i-
possibile: tunc enim non erit vere vnuz: immo nec factum
vnica factione: imo essent duo facta: ⁊ sic eēnt duo in actu:
⁊ ita nō eēt vere vnum. ¶ Pręterea perfectū: vt Aris. ingt
in fine quarti metheororū: est qō generat quale ipm est sz
formā ⁊ materiā: qō etiā in 2° de anima inquit: opus natu-
ralissimū viuentiuz est generare tale quale ipm: sed homo
est perfectus: imo in ǝfinio eternitatis ⁊ tpis: ergo ⁊ multo
magis pōt generare hominē sm formam ⁊ materiā q̄ς qō-
cūqz aliud agentiū. Iteruz sicut Auer. in 7° metaph. cō. 31.
arguere vł oē agēs potēs inducere vltimū gradū dispōnū:
ac oīa media in aliquē finē: pōt ⁊ finez pducere: cū nō alio
finis sit ipossibilis: vel difficilis pductionis: q̄ς q2 agēs p-
ducere nō pōt media. ¶ Etiā oē agens potēs agere aliqō
aīs: ad qō sequitur aliquod ǝn̄s: cuius oppositum est impo'e
stare cū antecedēte: illo pōt etiam pducere id ǝsequēs: qm̄
sicut ad aīs esse: sequit̄ ǝsequens esse: ita ad aīs possibile
sequitur ǝn̄s possibile: pmo priorū: ergo in quo ǝtinetur po-
testas aīn̄tis: ⁊ ibidē ǝn̄tis cōtinebit. ¶ Et ideo dicūt peri-
patetici qō dans aīs: dat oīa ǝsequentia id. ¶ Sed homo
pōt pducere oēs dispositiones: ac oīa media pro esse aīę i-
tellectiuę in mā: quę sunt aīs: ⁊ esse eius in mā est ǝn̄s: cui⁹
oppositū nō pōt stare cum aīte illo: nō eniz stant simul. s.
oīa media esse pro forma hoīs: ⁊ formā hominis nō esse in

mā: vt constat. ¶ Ergo si homo pōt pducere totū id aīte-
cur ⁊ ǝn̄s non potest. Iterū oīs motus: vel mutatio: al'ero
motu: vel mutatione pfectior: hꝫ terminū ppriuz ac per se:
cum quo in idē incidit sm numerū ⁊ spēm perfectiorē. sed
gn̄atio humana est motus: vel mutatio: pfectior generatio-
ne leonis vel equi: ergo hō generatio terminuz pfectiorem
habebit ppriuz ac per se: in quo in idē incidet eiusdez spē
vel numero: ⁊ non pōt esse ille terminus nisi rōnalis aīa: g
rōnalis anima ex semine ppagatur: ppōnes .s. maior ac mi
nor sunt pspicuę peripatetico: vt iaz exponit Auer. in phy-
sicorū 5° cōmēto 9°. ¶ Adhuc oē cōpositum: cuius materia
⁊ form a nāli vnione vniunt̄: ac p se hꝫ formā quā ex agen
te suę speciei traducit: nō eniz alio videt̄ formaz ab agente
superiori fieri: nisi q2 vnio eius cū subto non erat nālis: sed
cōpositum humanum .s. homo est cuius rōnalis aīę vnio in
corpore est nālis: imo nālissima: cuz eius separatio violen-
ta sit vt constat: ⁊ a nā odita: ergo ⁊ rōnalis anima ab agen
te naturali inducet̄. ¶ Rursuz oīs forma alicuius cōposi-
ti nālis: quę pmo ac per se intēditur ab agēte id cōpositū:
fit a vtute illius agētis: alr desideriuz nāle esset ad impo'e
sibi: qō nec peripatetici: nec alij admittunt: sed rōnalis aīa
maxime intēditur ab homine generāte hominē: ergo ⁊ ab
eo maxime gn̄abitur. ¶ Hęc minor constat: quēadmodū
enim leo formā intēdit leonis: ⁊ sic de oībus agētibus: sic
⁊ homo etiā: quēadmodū oppositū odit sūmopere .s. rōna-
lis animę annihilationē: ac nō esse: ita suū oppositū sūmo-
pere amare fas est: ⁊ sic maxime amabit illam formam.
¶ Itē id qō priuat totaliter operationez alicuius formę: ⁊
simplr eaz corrūpit: potest ipm vel aliquid sui gn̄is illam
formā priuare: ac generare: cū operatio ⁊ eēntia sint ęqua-
lis gradus nobilitatis. ¶ Sed agēs phicum priuat simpli
citer intelligere: qō est ppria operatio aīę rōnalis: vt pz in
ebrijs ⁊ egris: maxime lethargicis: q pmo fuerūt sapiētes:
deinde ex morbo vel humore facti sunt penitus sine sapiē
tia: ergo agens physicū potest ⁊ rōnalē animā agere ac pri
uare. ¶ Non ergo opz recurrere ad motorez extra hoiem.
¶ Pręterea id in quo essentialr ac per se: ⁊ proprie: homo
excedit: ac differt ab oībus residuis aīalibus dꝫ eē a ppria
vtute: ac ppria potestate: dicere eniz oppositu2 est auferre
gradū nobilitatis rei: sicut eniz leo excedit bouē in sua for-
ma: qm̄ virtute sua ppagatur: ita homo. ¶ Sed homo nō
excedit alia ab eisqz differt nisi in rōnali aīa: ergo ⁊ rōna-
lis aīa ǝsentanee dꝫ esse a ppria virtute hoīs. ¶ Rursum
si rōnalis aīa ab hoīe nō fieret: tunc hō ex homine quātuz
ad nihil fieret: ǝsequens est ǝtra oēs: ǝsequentia pz: qm̄ ho-
mo genitus quātum ad animā fieret a deo: ⁊ quātū ad dis-
positiones ex nullo: qm̄ ⁊ si ille inducant̄ ab agēte in instā
ti inductionis corrūpuntur: ⁊ alię nouę fiūt: ⁊ quātū ad ma
teriā homo est ingenitus: ergo a patre: quātū ad nihil fiet:
cum nec quātum ad dispositiones: nec quantū ad materiā:
nec quantū ad formā. ¶ Ultimo potest argui: oīs formę
cuius operatio fortificatur: ac debilitatur: ac continue va-
riatur: ex virtutibus: ⁊ rebus physicis: ab agēte fit physico.
non enim operatio maioris est abstractionis q̄ς eēntia for
me. ¶ Sed rationalis anima est forma talis quod Arist.
ostendit dicens molles carnes habentes esse aptos mente
etiam patet: quoniam astronomi iudicant de bonitate sa-
pientię ac doctrinę: ex astris: quod non esset nisi sapientia
humana illis subderet̄: etiā Loxus Palemon ⁊ Aristo. ex
physiognomonicis signis voluntatē ac malitiā sciētię mo
rum: ⁊ oium iudicant dolum: ⁊ huius rei cām tradit loxus:
qm̄ sanguis sedes est aīę: per quaz est anima: ⁊ corrūpit̄: vt
etiam Palemon tradit. ¶ Ex his rōnibus Auemp. Abu-
bacher. Auer. Alexā. Aphrodiseus: ⁊ tota secta epicureorū:
rationalē animā: per quā homo in specie ponit̄: posuere ex

femine traducit: ⁊ in materiã redire: ⁊ hę rõnes sunt vltimũ
posse eorũ: ⁊ mihi crede has esse vltimuʒ posse: qm̃ longo
tẽpore ego imoratus sum in consideratione huius qõnis:
quare si domino annuente has debilitabimus: tunc rema
nebit opinio horum tanq̃ʒ fictio.

¶ Caput 23m in quo auctoritates ac suspitiones inducunt̃
antiquorum in confirmatione eorum.

Cum rationes sint inductę potissime eis expedit ⁊ nũc ṽ-
ba sapientũ adducere: in p̃mis igit̃ sapiẽs Sa-
lomon inquit. Dixi in corde meo de. filys ho-
minũ: vt probaret eos deus: ⁊ ostenderet sil'es
esse bestys: ⁊ iccirco vnus est interitus hominuʒ: ⁊ iumento-
ruʒ: ⁊ ęqua vtriusq; cõditio: ⁊ oia subyciunt̃ vanitati: ⁊ oia
pergunt ad vnũ locum: de terra facta sunt ⁊ in terrã reuer
tuntur: quis nouit si spũs filiorũ Adam ascẽdit sursum: ⁊ si
spũs iumentorũ descendit deorsuʒ: ecce si homo similis est
bestys quantũ ad interitũ: ⁊ q2 ex terra oritur: ⁊ in eã redit:
non põt homo esse nisi ex semine fiat: non tantũ quantum
ad corpus: imo ⁊ quantũ ad animã. ¶ Amplius diuus ille
Moyses ait: cunctę animę quę ingressę sunt cum Jacob in
Egyptũ: ⁊ egressę sunt de fęmore illius absq; vxoribus fi-
liorũ. 66. ¶ Ecce si ex fęmore aię egrediunt̃: homo ⁊ quan
tũ ad corpus: ⁊ quantũ ad animã ex semine erit ꝓpagat⁹.
¶ Adhuc ⁊ idẽ Moyses ait: anima carnis in sanguine est:
⁊ ego dedi illuʒ vobis: vt supra altare in eo expietis ꝓ ani-
mabus vestris: ⁊ sanguis pro animę piaculo sit ⁊c. ergo si
ois anima cũ sanguine: sanguis aũt ois cũ semine: ⁊ anima
cũ semine traducit̃. ¶ Rursum Aris. in 2° physicę auscul
tatiõis: ponit consideratiõẽ physicaʒ stare vsq; ad formã
hois: ⁊ reddit cãm. s. homo eniʒ hoiem generat ex materia
⁊ sol: modo hęc rõ non ꝓbat propositũ nisi sic syllogiꝫet̃:
ois forma facta ab agẽte nãli in materia. s. ab hoie ⁊ sole cõ
siderat̃ a naturali: sʒ forma hois fit ab homine ⁊ sole: ergo
ꝯsideratur a naturali: nõ potest aliter formari rõ: ergo intẽ
tio eius est rationalẽ animam esse ab hoie ⁊ sole. ¶ Itẽ in
12. suę sapiẽtię contra Pithagorã ⁊ Speusippũ ait: bonuʒ
ꝯo ⁊ perfectũ in his quę ex his. i. in p̃ncipiatis ponere nõ
recte existimãt: nã sperma ex alteris est p̃oribus perfectis: ⁊
primuʒ nõ est sperma: nõ eniʒ qui ex hoc fit: sed alteruʒ ex
quo sperma. ¶ Videt̃ ergo Aris. syllogiꝫare contra eos: h̃
modo ꝓbans sperma nõ esse p̃ncipiuʒ gñationis hominis
per se: ⁊ ꝓpria virtute: nullũ agens agit ꝓpria virtute ꝑfe-
cti⁹ se: sed hõ factus est effectus ꝑfectior spermate. ergo nõ
fit a spermate ꝓpria virtute: ideo tunc ꝯcludit hominẽ nõ
fieri ex hoc: sed alterũ esse agens hoiem: ex quo fit sperma.
¶ Ex his arguo intentionẽ Aristo. vel forma humana ex
spermate traducit̃ vel nõ: si nõ: tunc sperma virtute ꝓpria
sufficeret in gñatione accidẽtiũ pro forma hois facientiũ: ⁊
sic nõ esset necessari⁹ hõ. ¶ Adhuc Aristo. 16. de aĩalibus
ponit hanc regulã. s. quorũ enim p̃ncipiorũ actio est corpo
ralis: hęc sine corpe inesse nõ possunt. verbi grã. ambulare
sine pedibus itaq; extrinsecus ea venire est ĩpoĩe: ⁊ ex hac
regula ꝯcludit oẽs illas aĩas venire ex semine quaꝝ actio-
nes dependent a mã: sed s̃m ipm̃ rõnalis anima s̃m opus
ꝓprium a mã dependet ergo ⁊ ex semine ipsaʒ venire fas
erit. ¶ Amplius ibideʒ in. 15. capite. 29. disputans an fęmi
na concurrat aliquo modo: tandem ait fęminam dare ma-
teriam ac corpus: marem ṽo animam ac formaʒ: ergo in-
tentio eius erit vt prius. ¶ Rursuʒ Gregorius nicenus in
libro suo de homine inquit Aris. ⁊ plures stoicos conueni-
re dicentes rationalẽ animam mortalem esse: ⁊ in corpore
generatam ex semine a patre ⁊ matre. ¶ Ultimo si ratio-
nalis anima non esset propagata ex semine hominis: tunc
magis vermis esset filius hominis: q̃ʒ homo factus: patet

ꝯtra si vermis generat̃ in stomacho hois ex supfluo ali-
mẽti: ille eniʒ gñat̃ a supfluo alimẽti q̃tũ ad corpus ⁊ aiaʒ:
homo aũt genitus nõ nisi quãtum ad corpus: ergo vermis
esset plus hois fili⁹ q̃ʒ homo: cuius oppositũ determinauit
Aris. in ꝓblematibus: petens ꝓpter qd ea quę fiunt ex su-
perfluitate ciboruʒ: nõ sunt nobis nata: quemadmodũ ⁊ fi-
lius. ¶ Potest etiã induci verbũ libri de causis. s. animaʒ
esse in medio eternoruʒ. s. dei ⁊ generabiliũ: sed deus potest
generare sibi similẽ vt filiũ: sicut catholici ⁊ veritas dicũt:
⁊ generabilia ẽt possunt: ergo ⁊ id quod erit horũ medium
poterit. ¶ Hęc igit̃ ⁊ tot possunt induci in supradictorum
erroris consumatione: plura alia inducent̃ inferius ꝓ his:
⁊ contra eos: nunc autem in tãtũ sit dictum.

¶ Caput 24m in quo inducit̃ opinio aliorũ circa idem.

Querunt adhuc p̃stantissimi viri ex Pla-
tonis secta potius: qui ꝯuenere
in hoc rationales aias: quę spẽm ⁊ esse dãt cor
poribus humanis: ex anima mundi ꝓfluxisse:
⁊ dico notanter quę dant hominib⁹ eẽ ⁊ spẽm:
qm̃ de rationali separata: quę hois dicit̃ intell's: non noui-
ter fit: sed ipsa est mũdi anima s̃ʒ hos. ¶ Et hi partiti sũt:
quidã eniʒ dicũt rõnales aias esse partes animę mũdi: qd
⁊ Plato quoq; visus est sentire: videt̃ eniʒ in Philebo inue-
re: q2 quẽadmodũ corpora humana partes sunt mundi: sic
⁊ decenter aias aię. ¶ Adhuc in Phedro / thimeo / ac repub.
pariter apte sentit animas nostras totius sequi mũdi cir-
cuitũ: ⁊ idẽ mores / fortunas / ac oia bona accipere. ¶ Rur-
sum in Phedro inq̃t aiaʒ quoq; nostrã totius inanimati cu
ram habere: modo hęc cura nõ nisi ad mũdi aiam spectat.
Huius opationis ẽt quidã antiquorũ suspitionẽ nobis af-
ferũt: vt Zenophanes / Parmenides / ⁊ Mellissus: dicẽtes
vnũ esse oium p̃ncipiuʒ: ac ipsuʒ oia esse qd ⁊ deum appel-
lant: siue 2m: siue p̃muʒ. ¶ Unde ⁊ in Palladis tẽplo ingt
scriptũ eẽ. Pallas est q̃cquid est: q̃cquid fuit: ⁊ q̃cquid erit:
nec aliquis hominũ detexit pepluʒ: quo facies eius velaba
tur: qd vt Plutarcus phs inquit vetustissimi phi interpe-
trati sunt illud dictũ esse de deoꝝ anima erat totum: qui ⁊
peplo tectus est: q2 oẽs eũ ignorant: ⁊ omnes nihil aliud q̃
eum vident: pepluʒ autẽ quo ipse tectus est: videt̃ esse sen-
sus: qui est in aia ⁊ forma quę est in corpe: q̃bus duob⁹ cir-
cũscriptis ab aia ⁊ corpe: appet ipse de⁹ in ꝓpe ia nã. ¶ Et
inde Orphe⁹ ingt. plenũ mũdũ eẽ dijs. ¶ Et Lucanus: ha
bemus cũctis superis tẽploq; tacente nil agim⁹: nisi spõte
deo: ⁊ post q̃busdaʒ interpositis: est ne dei sedes nisi terra:
⁊ pontus ⁊ aer: iupiter est qd cũq; vides qd cũq; mouetur.
¶ Hi ergo opinati sunt deũ esse mũdi animã eũq; eẽ to-
tius vniuersi s̃m diuisionẽ formã: ⁊ in hoc cum Platonis
verbis ꝯuenire vident̃: lʒ Plato mũdi aiam forte dicat al
terã a deo esse in medio mũdi locatã: vt in thimeo pʒ: hãc
opinionẽ sectati sunt platonicorũ plurimi: probarũt autẽ
hoc argumentis q̃busdaʒ topicis: ⁊ primo: qm̃ quęcũq; in
operatione ꝯueniunt in forma tota vel formę ꝑte ꝯueniunt:
sed mũdus ⁊ homo in operatione cõueniunt: vt Plato ingt:
oẽs enim opõnes hois in circulo ꝑficiunt̃: ergo ⁊ hois aia
vel tota mundi aia dicet̃ q2 ĩpoĩe est: vel pars qd ꝯcedunt.
¶ Itẽ cuius ꝓpria ac essentialis opatio est pars alicuius
totalis opationis: forma ⁊ principiũ illius erit pars p̃nci-
py totalis illius totius operationis: vt ꝯcesse cõstat: sed ope-
ratio hominis est pars totalis operationis mũdi: ergo for-
ma hominis pars erit formę mũdi. ¶ Preterea quęcũq;
per se ⁊ vltimate ordinant̃ inclinant̃ ⁊ vergũt ad vnum fi-
nem ac perfectionẽ vnaq; constituunt̃ ab vna numero for
ma: vel pluribus formis eiusdẽ speciei: sed oia animata ten
dunt ad vnuʒ finẽ ac vnam vltimã perfectionẽ. s. ad bonũ
vniuersi. g̃ oia animata ꝯstituuntur ab vna forma nume-

ro:vel a pluribꝰ partibus formę vnius speciei.¶ Adhuc
quęcūqꝫ colligant maiori colligatione ꝙ̄ sit colligatio mē
brorū animalis:ꝯstituuntur ab vna forma numero:mem-
bra enim leonis non differūt a mēbris cerui nisi qr anima
differt ab anima:res eniꝫ nō est vna nisi vnitate formę:vt
Auer.inquit in 2° de anima:cōmēto 7°:ꝛ Themistius:sed
oēs res ac mundi partes colligant inuicē colligatione ma
iori ꝙ̄ sit animalis mēbrorū colligatio:vt Auer.dicit in 2°
celi:cōmēto.71.ꝛ i lib.destructio destructionū disputatio-
ne 3°:ergo oēs partes mūdi sunt constitutę ab vna forma
numero:ꝛ per ꝯñs partes mundi hñt partes formę mūdi
sicut partes aialis partes aię eius.¶ Posteriores aūt phi-
losophātes:vt Themistiꝰ Theophrastus Algaçel ac quā-
doqꝫ Aui.opinant oēs aias viuentiū ex mundi aia deflue-
re:quēadmodū ꝛ illuminationes ex sole:imaginant enim
duas esse animas oium viuentiū:pmaꝫ.s.quę est tanꝙ̄ sol:
2ᵃᵐ/quę est velut illuminatio:ꝛ quēadmodū pōt dici for-
ma oium perspicuorū:non qdem ab informādo illa:ſꝫ eo
qr formas ac illuminationes eis affert:sic ꝛ rōnalis anima
quę est forma mūdi pōt dici anima oium vna numero:nō
quidē ab inanimādo intus viua:sed ab eo:qr animas cun-
ctis pbet:pma qdeꝫ anima intellꝰ dicit hois:vt dicit The
mistius:qm̄ vim intelligēdi animę ac contēplandi pbet:ꝛ
pōt dici mūdi anima put forma est totius:ꝛ pōt dici dator
formarū:vt Auicē.inqt.¶ Ergo ſm The.ꝛ hos duas rō-
nales animas fingere necesse est:vnā specificā inseparabi-
lē ac indiuiduā dissipabilē ac mortalē ſm corporis dissipa
tionē ac interitū:ꝛ hanc rōnalē appellat:ꝛ hāc amplius
definire dicit Arist.in 2° de aia:ꝛ forte hanc accepit Auer.
in suo cōmēto.¶ Alterā separatā ꝛ vnicam cunctis aiali-
bus ac viuis:quę est intellꝰ separatꝰ immistus ac imortalis:
ꝛ hanc intelligētiā vocat Auer.pbat autē hanc Themi.in
pmo suę paraphrasis de aia.d.animā hāc separatā clarissi
me asserunt ea animalia quę ortu spontali de mā putri p-
ueniunt:ea ex tali excremētorū ꝛ sordium mistione aut ta-
li ortu spirant viuificant mouent vt in egypto mures:ꝛ in
nostro celo vermes ꝛ locustę:ꝛ quę huiꝰ generis plurima.
¶ Ex hoc vult arguere hꝰ animę fiunt:ꝛ nō ab agētibus
nālibus:vt constat ergo ab anima illa separata:ꝛ qua rōne
illa talia ex ea fiunt:ꝛ eadē:ꝛ alia cuiuslibꝫ gñis viua.¶ Et
si dicas eis:qd agens nāle pręhet in generatiōe rei.Lquid
leo i gñatiōe leonis.¶ Adhuc nūc hꝰ animatio esset crea-
tio vel generatio:ꝛ hoc nō determinat.¶ Ad hęc dicerent
agētia nō pbere formas ac animas:sed materias cū oībus
dignitatibꝰ qbus eleuant pro hꝰ animabus:quēadmodū
ꝛ nos dicimus de rōnali aia:ſm veritateꝫ fidei.¶ Scdm
ēt absoluerent ꝛ facile:ꝙ illa nec est creatio:nec generatio:
sed aiatio vel pductio viuificās:ad hoc enim ꝙ res creet:
opꝫ vt sit in esse semp:non intelligēdo materiā tunc:imagi
nandū ergo duo signa naturę:quorū vnum est creatio rō-
nalis animę ſm nos:aliud in quo animat cōpositū:ꝛ non
vocatur creatio:sed generatio vel animatio:pmū ergo non
ponunt:sed 2ᵐ:ꝛ ergo nec est generatio:nec creatio:sed vi-
uificatio ac animatio:ꝛ sic pꝫ hoc.¶ Post hos adhuc ani-
mationes ac vitas:que aię scdę nūcupātur:dicūt ab anima
mundi puenire:nō qdem per creationeꝫ vt Themi.ꝛ alij
suę sectę:nec per diuisionē animę mūdi:sed per ipressionē
relictā ex ingressu eius in corpus:cuius exemplū Joan.sar
racenꝰ dedit Alber.narrāte.d.ꝙ quēadmodū i testudinibꝰ
ac parietuꝫ arcubus:pmo ligneus supponit arcus:sup quē
testudo concludit:ꝛ postea remoto arcu remanet vestigiū
in testudine:ac separatꝰ arcus remanet:ita est in mūdi ani
ma animāte subas viuas:que nō nisi per vestigiū est in vi-
ua suba:ꝛ hoc iuramētū erat deorū qđ apollo reddit sacra
mēto.¶ Huius sententię plures inuenti sunt platonici:vt

Theodorus ac Numenius sentire qsqꝫ visi sunt.¶ Alij
aūt vt Isaac israhelita in lib.de diffinitionibus in aliū mo
dum incurrit:inquit eniꝫ animarꝫ tot sunt ordines:anima
rōnalis bestialis ꝛ vegetabilis:oium auteꝫ excellentior est
rationalis:eo ꝙ ipsa causata est:ex intelligētia:ꝛ est de na-
tura eius:ꝛ ob hoc factꝰ est homo rationalis disciplinę p-
ceptibilis:decernēs inter bonuꝫ ꝛ malū:per quę sit saluan
dus ꝛ damnādus:explicat autē in illo lib.modū:quō ab i-
telligētia pducta sit:ꝛ inquit:illam creari ab intelligētia in
vmbra sui:ꝛ sensibilē in vmbra rationalis:ꝛ vegetabilē in
vmbra sensibilis:qđ etiā Cōmētator libri de causis sentire
videtur.d.causaꝫ primā creatricē esse animę mediāte intel
ligentia.¶ Itē ibidē anima:quia suscipit ipressionē intelli
gētię facta est inferioris ipressionis:ꝙ̄ ipsa intelligētia:pre
rea supra.14° ppositione iam facta est cā corporum:ꝛ est
causata ab intelligētia:quę est añ ipsaꝫ:hęc sunt quę de ori-
gine rationalis animę inuenimꝰ.Quod si in typo quispiaꝫ
appetit reducere:dicendū ꝙ de rationali anima possumꝰ
loq duplr.vel de illa que spēm ac actuꝫ dat homini ꝛ vitā:
quā Themistius animationē:Auer.cogitatiuaꝫ:Plotinus
vitam:ac scdam animā nūcupant:vel de aia rationali con-
sistēte nō corpori inhęrēte vel dante specificuꝫ actum:sed
quę est:vt sol.Si qdem in pma loqui vis:quidā dicunt eā
esse deforis:vt Themistius:Theophrastus:Aui.Alg.Plo
tinus:Theodorus:ꝛ Isaac:ꝛ oēs pdicti forte moti his ar-
gumētis.Si rationalis anima ab intus ex semine ppaga-
retur:vel semen eam pducit in instāti generationis pprie
vel ante instās gñationis:nō in instāti generationis:quia
tunc nō est:ergo tunc non pōt pducere:nec ante dum est:
qm̄ semen est aliquid de pximo cōuertibile in id qđ debet
generari:hoc autē nō hꝫ rationē actiui:sed passiui.¶ Ad-
huc nullū iperfectū ē cā sufficiēs actiua pfectioris:ſꝫ semē
est iperfectius ꝙ̄ res generāda cum oībus spiritibꝰ suis:igi-
tur etiaꝫ si maneret nō posset esse pncipium actiuū genera
tionis.¶ Rursum ois generatio fit ab vniuoco:vt etiam
Aristo.tenet:sed generandiꝫ ꝛ semē nō sunt vniuoca:ergo
gñatio non fiet ex seminę.¶ Amplius nullū vniforme in
toto:ꝛ qualibet parte est pncipiū effectiuuꝫ alicuius diffor
mis in toto:ꝛ qualibet parte:ſꝫ semē est corpus vniforme:
vt vides:ꝛ genitus homo difformis.ergo vt prius.Ex his
forte suspitionē acceperūt pdictaꝫ.¶ Adhuc si deforis di-
catur euenire:oēs cōueniunt:pdicti ꝙ nō ex deo:sed ab in-
ferioribus substātijs:ꝛ ꝙ nō ex deo.Forte his syllogismis
syllogiçant.Cā nunc agēs:ꝛ prius nō:necesse est vt agat p
aliquā dispositionē nouaꝫ sibi aduenientē.Sed deus non
agit per dispositionē nouā sibi:ergo deus nō agit animā:ꝛ
sic:ergo erit ab aliquo infra deum:cui nouū nō repugnat:
maior pꝫ in perigeneseos:ideꝫ inquātum ideꝫ semp est na
tum facere idē:ꝛ hoc verificat tam in causis naturalibꝰ.ꝙ̄
voluntarijs:de nālibus pꝫ:de voluntarijs quę per electio-
nē agūt pbatur:qm̄ illa causa nō agit nisi ꝙ eligit ac velit:
ergo ad hoc ꝙ agat nunc:ꝛ prius nō:opꝫ vt aliquid eligat
nūc quod prius:nec eligit:nec voluit.¶ Amplius imedia-
te recipere ab optimo nobilius est ꝙ̄ recipere p mediū ab
illo:si ergo aia recipit imediate esse a deo:reciperet ipsum
nobilissimo modo:ſꝫ ad nobilissimū modū recipiēdi seq-
tur nobilissimū esse receptū:aia ergo haberet ſm hoc nobi
lissimū esse:hoc aūt est esse intelligētię:quare aia esset vna
intelligētiarū:has duas rōnes in sustētatione illorū indu-
cit Toletanꝰ:alię aūt debiles sunt.¶ Rursuꝫ oē vltimuꝫ
in ordine causatoruꝫ nō exit a pma causa:nisi p causas:quę
in medio sunt:pma causa est deus:medię causę sunt moto-
res orbium:causata vltimo sunt animę ac generabiles for-
mę:ergo animę ab intelligētijs fiunt.¶ Itē intelligētia i-
primit in aiam:sicut anima in corpꝰ aiati nām:sicut ergo

dicimus aiam esse cām corporis aiati τ motuum:τ passio-
nū:ita dicunt intelligētias esse cās animę cognitiuę eo q̄
cognitio animę quędaʒ est resultatio luminis intelligētię.
¶ Diuersanť autē:qm̄ hi dicunt rationalē animā ab ipsi⁹
mundi anima effluere:q̄dam ab intelligētia:siquidē ab i-
telligētiis est positio Isaac auctoris de causis Aui.τ aliorū:
si ab anima mundi adhuc:vel per ip̄ssionē ac vestigium
in mā relictū:τ sic est positio Theodori Numenij τ alioꝝ:
vel per p̄ductionē τ aiationē:τ sic positio est The.Theo-
phrasti τ aliorū.¶ Si vo dicamus eaʒ ex semine p̄paga-
tā:sic est positio Auempa.Abubacher.Aner.Alfaraby τc̄.
argumētis quę induximus in suo loco.¶ Si vo loquimur
de rōnali ꝯsistenti:τ in se existēti:quaʒ Auer.τ Themi.po-
suerūt:adhuc τ in ea est diuisio:qm̄ Auer.ponit hō cē vltimā
intelligētiā vndecimi orbis.s.humani:imediate p̄ductam
ab intelligētia lunę:tanq̄ a causa proxima ac fere vniuoca
sibi:vt in lib.destructio destructionum disputatione 3ª cō-
mētatus suꝫ:τ ipse expressit id.A deo vero vt a causa vlī:τ
agēte virtute p̄pria:vt.12.meta.cōmēto.44.ingt:extima
uit enim q̄ quemadmodū ex sole τ homine prouenit ho-
mo:ab homine q̄dem:tanq̄ ab agente p̄ximo:a sole tanq̄
ab agente vniuersali:sic intelligētia hominum ab intelli-
gentia lunę tanq̄ ab agente p̄ximo:ab ipso deo tanq̄ a cau-
sa remota τ vlī:quę suo loco amplius tangenť:vbi dīiam
dabim⁹ īter eū:τ Aui.τ alios.¶ Themistius aūt τ Theo-
phrastus Platonis verba sequētes eam extimantes mūdi
animā a deo effluxisse dicunt:dixit eniʒ Plato stellis deū
loquentē inducēs:ego vobis semen tradā τ initium τc̄.vbi
dat intelligere aiam mundi esse a deo factā tanq̄ vniuersi
semen:etiā dixit:animā auteʒ in eius medio collocauit τc̄.
vbi dat intelligere idē:ex his ergo Themistius ac Theo-
phrastus extimāt intellectuʒ hominis esse a deo effluxuʒ.
De origine igiť aię quanta τ quot ab antiquis inuenerim
hęc sunt:nec plura:nec pauciora.

¶ Caplm 25ᵐ in quo inducunť obiectiones ꝯ eos qui tenēt
rationalē animam esse ex semine τ debilitantur.

Quod rōnalis anima ex semine nō tradu-
catur a patre τ matre trib⁹ rōnibus
p̄mus expositor conatur p̄bare:p̄ma igiť rō:
nulla forma p̄ se exn̄s p̄pria existētia ex semi-
ne p̄pagať:hoc eniʒ differt for⁹ exn̄s p̄ se a for
mis quę sunt tm̄ p̄tes:sed aia rōnalis est per se exn̄s:ac nō
ens rōne cōpositi:vt diuersus modus agendi:id nobis de-
clarat:vt dicit:ergo rōnalis aia ex semie nō ducť.¶ Am-
plius nullū corpus vel in corpe virtus ad subam spiritua-
lē ac icorporeā p̄tingere pōt:nihil eniʒ agit vltra suā spēꝫ:
opꝫ enim agens multo p̄stantius cē acto.¶ Sed seme est
corpus:vel virtus in corpore:τ rōnalis aia est spūalis ac i-
corporea:vt sensu ꝯstat:ergo nō potest p̄tingere ad eam:q̄
deforis aderit.¶ Adhuc ois forma quę exit in esse per ge-
nerationeʒ:a vtute corporea vel corpore est educta de po-
tētia māę:vt 7º p̄mę phię Aris.testať.¶ Sed rōnalis aia
non pōt educi de potētia māę:formę enim quarū opōnes
non sunt cum corpore non possunt de mā corporali educi.
¶ Unde relinqtur q̄ aia rōnalis nō propagať ex semine
τ hāc rationē fere formalr tangit Aristo.16.de aialibus ca-
pite.10.¶ Sed quōcūq̄ pace tanti phi dixerim argumen
ta hic aduersus eos demonstrare non videnť:oēs.n.pecca-
re videnť per fallaciā equocationis:qm̄ cuꝫ in minori p̄i-
mo assumit:sed aia rōnalis est per se exn̄s ac non ens rōne
cōpositi:vel loqtur de rōnali vlr:vel de rōnali particulari
rōne:si p̄mo modo ꝯceditur totū argumētū verū:vana erit
ratio:cū non ꝯcludat intētum.¶ Si intēdit 2º modo mi-
norē falsam esse dicerēt:cogitatiua enim non est nisi prout
est pars cōpositi:quēadmodū bouis aia.¶ 2ª etiam ratio
facillime debilitareť:qm̄ quēadmodū apud ipm̄ calor:vt
calor:calorē agit:vt vo organū substātię:aut substantiam:
sic dicerē pro eis ad minorē illam esse verā virtute rei cor
poralis:sed vtute animę patris id non valet.¶ Rursuꝫ vt
p̄ius minor distinguēda erit quid per rationalē aiam itel
ligat:q̄ si rationalē itelligat rōcinatione vlī:sylls verū cō-
cludit:sed nō ꝯ eos.¶ Si rōcinatione p̄ticulari:nūc dice-
rēt illaꝫ cē corporalē subam:ac ex potētia māę progressaꝫ.
¶ 3ª ēt ratio nō ꝯcluderet eis:qm̄ vel per rationalē in mi-
nori intēdit rōnalē vlī rōne:vel p̄ticulari:τ iterū vt p̄us di
cerent rationalē vlr esse ip̄ropagatā.¶ Sed rōnalē p̄ticu
lariter esse ex semine effluxā:rōnes ergo oēs ꝯcludunt ve-
rū:sed nō ꝯtra eos:vt recte itelligētes cognoscere possunt.
¶ Ego aūt ꝯsiderans:τ magno tpe inuestigās credo ꝯtra
eos demr̄ones nondū cē:verū esse argumēta quędā p̄ba-
biliora illis quę inducunt pro se:vt legētibus rōnes meas
statim apparebit:potest ergo argui:aut homo vna τ eadeꝫ
forma specifica τ vltima est homo in p̄dicamento subꝯ:ac
in spē hominuꝫ τ itelligens ac ratiocinās vlr:aut altera:ac
altera.¶ Si quidē vna τ eadē forma:tunc rōnes expositio
ris sunt demonstratiuę:τ forte ad illū itellectū eas ipse ad-
ducit.¶ Si quidem est altera ac altera:vt ei ac omnes in
via sua fingūt.Accipiť homo ꝯstitutus ex forma per quaꝫ
est homo.verbi gr̄a.cogitatiua:τ mā:τ quero:vel est cōple
tus in specie vltimo cōplemēto vel non.¶ Si fingiť ipm
cē vltimo in specie eius cōpletū:ergo hꝫ opationē sibi pos
sibilē:τ perfectionē s̄m gradū sue spēi:ergo intell's vniret̄
ei supflue τ aduētitie:ac oino τ simplr per accidēs:sic hos
iumento cū homo habeat oēm perfectionē sibi possibileꝫ
per suaꝫ formā.¶ Si vo homo per cogitatiuā non cōple
tur in specie:ergo homo ab itellectu cōplebiť:τ per ipsum
poneť in vltimo actu suę spēi:τ sic homo erit homo ab itel
lectu illo separato:τ cū vna forma non possit cē pluriū q̄
p̄mo:erit ergo rōnalis aia multiplicata p̄ corpa:τ non tra-
ducta ab ipso semine:τ hoc petebamus.Et crede mihi hāc
rationē esse vltimū qd̄ contra Auerroim induci potest:hę
enim questio nō recessit ab oculis meis per tēpus vniūs i-
stātie:τ qñ ad summū ꝯsideraui nihil fortius inuentri po-
test ꝯtra euꝫ τ si tu prauus nō eris dices hāc rationē cē de-
monstratiuā.¶ Amplius argui potest:nulla anima:cuius
operatio est in p̄fecto circulo ꝯsistēs:educiť de semine vel
māę potētia qd̄ hoc modo probari pōt:cū s̄m fundamētū
Auer.Animarū quędā purę circulariter:vt intelligētia or
bis tam quātuꝫ ad motū q̄ quātuꝫ ad itelligere:q̄dam pu-
rę recto motu:vt vegetalis:hęc eniꝫ q̄ oino depressa est in
mā:nullo modo supra opationē suaꝫ elatur.ergo nō pōt
opari nisi mere ad modū māę ergo non nisi motu rectissi-
mo.¶ Quędā aūt media sensilis:hęc enim:quia in mate-
ria deprehendiť:ideo rectū motū ac operationē p̄cipat:
quia vo a mā eleuatur s̄m quicq̄:aliquo modo redit ad se
reditione incōpleta:vt pꝫ:τ ideo nō perfecta circulatione
operať.¶ Pōt ergo argui sic maior:nulla anima quę ipu
ra est anima p̄ cōmistionē māę circulariter operať:τ hoc
Auer.dicit in 2º capite de suba orbis:vbi reddit causaꝫ cur
motus circularis tm̄:qm̄ est aię purissimę tm̄:τ 2º cęli cō-
mēto 3º:ergo nulla aia p̄tim anima:τ p̄tim corporea:penī-
tus opationē circularē ꝯtinet:τ sic pꝫ maior:tunc minor:s꒫
ois anima rōnalis:tam vlr q̄ p̄ticulari rōne operať opera
tione p̄fecte circulariter:discursus eniꝫ circularis est perfe
ctus:licꝫ nō sphericus:vt triāgulus:τ hoc siue sit p̄ticulariter
factū:siue vlr factū.ergo nulla anima rōnalis:quocūq̄ mo
do rōnalis:erit ex semine deducta:τ h̄ volebam⁹.¶ Rur
sum ois anima ac forma a materia τ corpe educta est me-
re naturalr cōparata ad suos actus ac opationes:sed ratio-
nalis:tam vlr q̄ p̄ticulariter libere τ ꝯtingēter cōparatur
ad suos

ad suos actus:ergo nulla illarũ sit ex materia ac ex semine. ❡ Maior pꝫ:qꝛ aia intẽtiua libera inquãtũ excedit virtutẽ ac potestatẽ ⁊ facultatẽ materię:⁊ rei physicę:quę eni totaliter corpori impręssa est:nullo modo domina erit corporis:cũ ipsuz omnino ac penitus sequatur:⁊ facultatez illius nõ excedat:⁊ sic patet maior. ❡ Minor aũt patet:cogitatiua enim per discursuz particularem cõtingenter eligit de actu particulari:vt in nobis experimur. ❡ Pręsentato.n. nobis paupere per ratiocinationem particularẽ eligo dare sibi elemosynam:⁊ per consequens est mere libera:ergo neutra earum erit ex corpore vel semine:⁊ si considerabis has tres nostras rationes aduersus Auerroiz inuenies eas meliores quę possunt fieri:⁊ certe si demonstrationes aliquę danẽ forte non sunt nisi harũ generis. ❡ Ultimo ꝯtra eos inducatur sententia Aristo.16.de animalibus:vbi quęstionẽ hanc mouit ⁊ inquit:ꝙobrem de mente etiã quo nã tempore:⁊ quomodo:⁊ vnde eam recipiant quę ꝑncipium id participant plurimuz dubitatur:ecce quęstionem in forma:⁊ quibusdã interpositis accepit vnam vniuersalem.s. omnes enim potentia prius haberi ꝙ̃ actu necesse est:est ergo ista vniuersalis:omnes animę prius habentur potentia ꝙ̃ actu:⁊ ostendit tunc:adhuc paucis interpositis:qualiter est impossibile animas omnes pręesse ⁊ inquit:ceterũ omnes ante esse impossibile rationibus his esse ostẽditur: quorum enĩz principiorũ actio corporalis:hęc sine corpore in esse nõ posse certũ est.v.g.ambulare sine pedibꝰ:atqꝫ extrinsecus ea venire impossibile est:nec enim ipse per se accedere possunt:cum inseparabilia sint:neqꝫ cũ corpore: semen enim excrementũ alimenti mutati est. ❡ Ex his cõcludit Aristo.restat igiẽ vt mens sola extrinsecus accedat: eaqꝫ sola diuina sit:nihil enim cuꝫ eius actione cõmunicat actio corporalis:hęc Aristo. Ex his potest remoueri positio Auerrois. Arist.quęrit.q.quõ rõnalis aia:quę est itellectꝰ inducaẽ in mã:⁊ absoluit eã:nõ ꝑ semen.s̃ de foris:positio ergo Auer.ꝯdicit magrõ suo ꝙ si dicas vt Theophrastus ⁊ Themistius ⁊ Auerrois dicũt:ꝙ mens est quędã intelligẽtia separata:⁊ ꝙ ipsa nõ accedit hõi nisi ẜm opationẽ:⁊ nõ per generationem:nec ꝑncipalr:nec dispositiue:hoc excluditur tripl̃r:pmo qꝛ Aristo.accepit illam vniuersalem.s. omnes animas cõtineri potentia prius ꝙ̃ sint:⁊ nõ actu:hꝫ autem nõ est verũ nisi ipse loquereẽ vniformiter in oĩbus illis tribus speciebus animę:nõ ergo loquitur in illis duobus:quõ inducaẽ ẜm esse:⁊ in rõnali ẜm operationẽ:qꝛ ꝓpositio illa esset equiuoca. ❡ Scdo quęstio nõ esset mota ad ꝓpositũ:qꝛ de modo quõ vniaẽ intellectus nobis nõ spectat loqui in libro de generatione animaliũ:sed in libro de aia:vbi docet modũ vnionis aię per itelligere:⁊ nõ hic. ❡ Tertio Aristo.docet quõ rõnalis accedit homini:⁊ quõ sensilis ac vegetabilis:⁊ nõ loquitur de alia forma hoĩs ꝙ̃ de mente.ergo intendit loqui prout mens est specifica forma hoĩs:aliter valde deficiens esset:cum nec ibi:nec alibi ipse explicasset ꝓpriã ⁊ specificam formã hoĩs vniri:⁊ quõ vniatur homini:sed tñ explicasset per te modũ quõ vniẽ per operationem:⁊ certe hoc videẽ ꝯtra mentem ꝓpriam. ❡ Ex his decet accipere ꝓpriã formã hoĩs per quam hõ est homo esse extrinsecus aduenientez ei:⁊ non ex semine: nec ex materię potentia:sed vtrum ab aliqua intelligẽtiarũ īfra deũ:an ab ipso deo imediate:nõdũ declaratũ est.

❡ Caput 26m.declarans rationalẽ animã nõ posse venire ab aliqua itelligẽtiaꝛ īfra deũ:aduersus opiõnẽ scdam.

Cum Auerrois positio tanꝙ̃ impossibilis sit modo relicta:superest videre:⁊ de scda ⁊ vnũ qđ accipiendũ est ẜm eos est huiꝰ animas duas:siue vitas appelles.siue animationes ex nihilo creari:qđ vtrum sit creari proprie ac simpliciter:an nõ:istud nõ impedit:satis est accipere illas ex nihilo esse:⁊ hoc pro nunc largo noĩe creari voco: cum ex potentia materię non educantur:sed in ea foris inducanẽ:quo perspicuo diuus ille Albertus in lib.de homine tribus rõnibus operationẽ eam excepit:pmo arguit:honor creatoris singularis qui exhiberi debet ei ab omni ente extra eum nõ debet transponi in aliquo creato vel facto ab eo:tunc enim remouetur eius honor. ❡ Sed creare est honor hꝰ nõ ergo decebat ipsuz creaturis pręstare. ❡ Amplius arguit:creatio est opus causę:vt est causa causę:cum nulla materia pręiaceat ei:sed nulluz dependens a deo est causa causę:ergo creatio non est opus eius. ❡ Adhuc cuicũqꝫ potentię non contingit opus aliquod ẜm genus suũ: impossibile est illi potentię conuenire speciem operis sed creatę potentię non cõuenit creare ẜm genus:quia ẜm suũ genus est ipsa terminus creationis:⁊ nõ ꝑncipiũ ergo videẽ nõ ꝯuenit creare hoc vel illud. ❡ Pręterea Alber.in libro de intellectu ⁊ intelligibili arguit. Si rõnalis anima flueret ⁊ regereẽ ab intᵉ orbis:tunc ipsa in suis actionibus motibus ac operationibus:necessario subdereẽ motibus astroruꝫ:eo ꝙ omne effluens ab aliquo cõtineẽ ⁊ restringiẽ ab illo in potentijs operationum. Assignauit etiã alias plures rõnes in coeuis.q.de creatione sed potiores sunt istę. Quidam alij posteriores:cum multas reprobassent rõnes:tandem cõtenti sunt hac:nullus actus accidentalis est rõ creãdi aliquã subãm:intellectio cuiuscũqꝫ intelligentię est actꝰ accñtalis ehergo intᵉ intelligentię nõ erit rõ creandi aliꝗ̃ subam. ❡ Tunc vltra:sed intᵉ omnis non creat substãtiaꝫ nisi per actuꝫ intellectionis:tanꝙ̃ per rationem creandi:ergo intᵉ nulla citra deuꝫ potest creare aliquã subaꝫ. ❡ In hoc syllogismo omnes ꝓpositiones sunt dubitabiles:ego autẽ gratia breuitatis primã tanꝙ̃ necessariã concedo:tertiam etiam puto esse necessariam:saltem ẜm cognitionem vlẽs vel particularez.erit ergo quęstio tantum in scda:probant ergo scdam ⁊ componitur sic ratio eorũ:cuicũqꝫ nõ repugnat intelligere infinita ei intᵉ nõ est vna:sed multę ⁊ accidentales:sed intellectui intelligentię nõ repugnat intelligere infinita.ergo nõ vnica itellectione sed pluribus. ❡ Dubius argumenti dicunt ꝙ ꝓpositio.s.intelligentiã posse intelligere infinita est manifesta per se:qꝛ cum infinita sint ex naturis eoꝝ per se intelligibilia:non repugnat ex parte cuiuscũqꝫ intellectus per se intelligi:ꝓpositio autem.s.infinita non posse intelligi ab intellectu finito probaẽ longa argumentatione quã vide:tota ergo ratio horũ abbreuiaẽ ad hoc:dimisi autem reliquum:quoniaꝫ soluta ea hoc mõ soluta erit ⁊ simplr. ❡ Sed pace tantoruꝫ dixerim videẽ mihi nullã harũ demonstrare:imo toletanus vir sane litteratissimus:theologus summus ac phũs:videns debilitatẽ rationum contra eos dicit:ꝙ lꝫ consentiat aias creari ab intelligentijs scdis:non tamen vult habere intelligentias illas esse creatores:qꝛ creator inquit est ille qui ꝓpria auctoritate ac virtute aliquid de nihilo facit:sed intelligentię faciunt hoc ministrantes deo:⁊ auctoritate dei:possem ergo dicere:vt toletanus inquit intᵐ creare aias in virtute ꝑmis vt.s.instrumentũ. ❡ Tunc igitur ꝑma ratio non cogit:qꝛ creare ꝑncipaliter est honor dei:⁊ hoc semper deo competit:nec alicui intelligentię cõmunicatur:sed creare instrumentaliter potest creaturę competere nec hoc a deo aufert honorem ⁊ auctoritatẽ:argumentum ergo fallaciaꝫ cõmittit equiuocationis. ❡ Scdm etiam argumentum nihil valet:qꝛ maior est vera.s.hoc modo ꝙ creare est opus causę quę est causa causę:qꝛ creatio est ꝓpria auctoritate. Sed auctoritate alterius stat ꝙ sit causę causatę. ❡ Tertiũ etiã non militat:stant enim simul ꝙ intelligentia sit terminus creationis:⁊ ipsa sit creator nõ ꝓpria auctoritate:sed auctᵉ

primi:ille ergo tres rationes Alberti pace sua nõ valent:
nec quarta Alberti ratio valet:qm̃ int orbes aliquid causat
per modũ naturę:ꝛ sic id erit necessitatũ a motibus sui or
bis aliqđ per viam intellectus:ꝛ sic nõ opȝ:cuiusmodi est
in ꝓposito.¶ Item ratio aliorũ forte valet:sed apud me
non valet:dicerẽ ergo scđam ꝓpositionẽ ſm pħos esse fal
sam:ponunt enim peripatetici omnes substantias separa,
tas a materia intelligere per earum substãtias intellectio-
ne vnica quę est earum essentia:ꝛ sic minor est accepta tñ.
¶ Ad ꝓbationẽ dicerent pħi ꝙ intelligentię repugnat in-
telligere infinita:imo vt Aristo.inquit infinitum est ſm se
ignotum:ꝛ per consequens nulli intellectui notũ. ¶ Etiã
Auerro.12.meta.cõmento.51.dicit infinitum:vt sic:esse ex
artẽ ꝛ prudentiam:quare ꝛ magis extra artem sublimem.
¶ Etiam posito ꝙ infinitum esset per se intelligibile:dice
rent ipsuȝ intelligi per rationeȝ finita vt Auer.ait 2° meth.
cõmẽto.13.ꝛ.11. Item dicerent ꝙ ꝛ si infinitum sit per se in
telligibile ab intellectu inquantũ intellectus:nõ opȝ vt in-
telligať ab oĩ intellectu:sed ab aliquo:ꝛ forte ab intellectu
primi:huiꝰ ergo rõnes:ꝛ si bonum habeant colorem pace
eorum necessitatẽ non dicunt.¶ Videť ergo mihi in hoc
rationem expositoris soluȝ esse necessariam.¶ Primo ꝓ-
bo deuȝ tantũ ꝑncipalr creare.¶ Scđo ꝙ nulla intelligẽ-
tiaꝝ posterior creare põt instrumentalr:ꝛ sic ꝯclõ nostra
reddetur firma.¶ Ratio ad ꝑmũ sic cõponitur:opȝ vni-
uersalissimũ effectũ in vniuersalissimã causam reducere:ſȝ
inter omnes effectus vniuersalissimus est ipsum esse:ergo
erit ꝓprius effectus primę ꝛ vniuersalissimę causę:quę est
deus.¶ Scđam partem ꝓbare potes sic. Si aliqua intel-
ligentia ex nihilo creat:vel auctoritate ꝓpria:vel vt instru
mentum ꝑmi:ꝙ nõ auctoritate ꝓpria etiam pħi concedũt
qcqđ Auic.dicat:ꝙ nõ inquãtũ instr̃m ꝑmi expositor scđo
sic ꝓbat:agens inferius supponit effectuȝ superioris agen
tis:vt exemplo pȝ:qm̃ ars supponit effectũ naturę:natura
aũt effectum ꝑmę causę.s.esse saltem materię:sed primus
effectus dei est esse.ergo omnis causa scđa quocũqȝ suppo-
nit esse:ꝛ sic non põt creare:nec per se:nec instrumentalr.
¶ Ex his relinquitur:ꝙ si rationales animę ex nihilo ꝓ-
ducenť:nullo modo:nisi ab ipso ꝑmo motore creabuntur.

¶ Caput 27m soluens questiones quasdaȝ contra rationes
primi ac secundi expositoris.

Calumniantur autem quidaȝ ꝑmã rõnẽ expositoris vi-
ri acutissimi:ꝑmo arguentes cõclusionem:scđo
arguentes syllogismum:arguunt contra cõclu
sionem:qꝛ a quocũqȝ agente generatur compo-
situm ab eodem effectiue est esse compositi. ¶ Composi-
tum aliquod generatur ab aliquo agente nouo ac scđo nisi
tollatur virtus creature.¶ Maior ꝓbať:qm̃ ſm Aristo.
generatio est ad esse.¶ Rursum a quocũqȝ compositũ hȝ
formã in materia ab eodem habet esse:sed a generante hȝ
formam in materia:quare ꝛ ab eo habet esse:ꝛ reliqua vi-
de:ꝯclusio ergo syllogismi expositoris falsa erit.¶ Qđ aũt
syllogismus eius nõ syllogiçet ostẽditur:quoniã causa vni-
uersalis dupliciter itelligi potest:vel virtute ea.s.cuius vir
tus ad plura se extendit:vt sol:ꝛ sic effectus dicitur vniuer-
salis virtute.s.ille cuius perfectio maior. ¶ Uel prędica-
tione:effectus enim vniuersalis prędicatione est qui de plu
ribus prędicatur:vniuersalis autem causa virtute est quę
cõtinet plures causalitates:dicunt modo. Si in maiori su-
mitur vniformiter vniuersalius ſm perfectionem ex parte
causę ac effectus:concedunt eaȝ:ꝛ sic minor est falsa:vel eq
uoca.¶ Si autem vniformiter ſm prędicationem potest
esse vera maior ac minor. ¶ Sed ꝓpositio.s.deus est cã
vniuersalis est falsa ſm illum sensum ꝑ syllogismi.¶ Ter-
tio potest argui non esse verũ ens esse perfectissimum effe-
ctum:qm̃ pluribus:imo omnibus cõmunicať:ergo poten-
tialis:ꝛ per cõsequens vilis.¶ Secundã rationem exposi
toris scđi etiam reprobant:quia aut intelligitur in maiori
ꝙ agens secundariũ pręsupponit effectũ primi agentis:vt
passum in qđ agat:ꝛ tunc petit ꝑncipium.s.ꝙ omne agens
aliud a deo agit in passum pręsuppositum:aut intelligit ab-
solute ꝙ.s.absolute pręsupponat effectum primi agentis:
quod cõcedunt:quia sciȝ supponit seipsum:sicut agere sup
ponit esse:ꝛ ipsum est effectus ꝑmę causę.¶ Probatio ho
eius non currit:vt dicunt:quoniaȝ id non est ex ordine agẽ
tium:sed ꝓpter necessitateȝ terminorum.ꝛ tu vide.¶ Sed
mihi videtur pace horum hęc non concludere aduersus
expositores:supponit nãqȝ expositor primus ꝙ causę sunt
concurrentes ad vnum effectum ſm diuersos gradus:vt
sepe ego declaraui in libro destructio.d.quando enim So-
crates generatur in eo plures ꝯtinentur gradus:vt hic hõ.
Altior est homo:altior aĩal:altior corpus viuum:altior cor-
pus:altior substantia:altissimus est esse:quod omnibus en-
tibus diffundiť:ꝛ non dico esse simpliciter:sed esse creabi-
le:vel alio modo participatum esse.¶ Tunc est regula pe
ripatetica:ꝙ lȝ omnes isti gradus sint vna res in subiecto:
tamen sunt rõnes quibus causę subordinatę cõcurrunt ad
Socratis esse:quoniaȝ Socrates sub isto gradu singulari
a Platone fit vel salteȝ Plato concurrit ad illum:ſm gra-
dum sortis:vniuersalior causa.v.g.sol ad idem ſm graduȝ
altiorẽ.v.g.vt homo.¶ Superior causa.v.g.mars ad idẽ:
vt animal:iuppiter ad idem:vt viuum:saturnus:vt sub:ꝛ
ꝑmus motor ad idem sub gradu entis:sic enim est ordina-
tus modus concurrendi causarum:sicut rationes:ac gra-
dus effectus ſm prędicationem ordinantur:est ergo regu-
la peripatetica ꝙ effectus vniuersalis inquantũ huiusmo-
di prędicatione reducitur ad causam vniuersalẽ:non dico
ſm prędicationem:sed ſm virtuteȝ:vt tibi ex exemplo po
sito pȝ.¶ Ex hoc maior syllogismi debet sic intelligi:vni-
uersalissimus effectus ſm prędicationem debet reduci ad
causam vniuersalissimam ſm virtutem:ꝛ hoc modo tenet
maior ex regula peripatetica.¶ Tunc minor intelligitur
eodeȝ modo:sed esse creabile est effectus vniuersalissimus
prędicatione:ergo debet reduci ad causam vniuersalissimã
virtute:ꝛ sic syllogismus bonus est.¶ Et iterum bene assu
metur ꝛ altera:sed deus est causa vniuersalissima virtute:
quare deus cõcurrit ſm esse.Nec valet inducere in dictis
expositoris cõtradictionẽ:qm̃ id nõ est contra rõneȝ in se:
sed cõtra hoĩem:ego autẽ quęro rõneȝ simpliciter:ex his
pȝ firmitas demonstrationis ꝑmi expositoris. ¶ Sed di-
ces ea quę distinguuntur ratione fiunt ab vno ꝛ eadem cã:
ſȝ esse simpliciter:ꝛ esse huius:sola ratione distinguuntur:
ergo a quocũqȝ est esse huius:erit esse simplr:cum igitur a
Platone:sit esse sortis:vt sic:ergo ab eodem erit:ꝛ simplr
esse.¶ Istud etiam nihil est:qm̃ eadẽ ratione sunt duobꝰ:ꝛ
vno mõ adequate:sicut hõ:vt sub:m:ꝛ ipse:vt prędicatum
ꝛ hoc mõ verum est id qđ in maiori tangitur. ¶ Alio mõ
inadequate:sicut homo ꝛ animal:ꝛ sic maior est falsa:ꝛ sic
hoc nõ viget.¶ Põt tamen negari minor ſm expositorẽ:
qm̃ ſm eum esse ꝛ essentia ſm rem differunt.¶ Ex his ap
paret argumentũ cõtra cõclusionẽ non cõcludere:qm̃ ge-
neratio non est ad esse simplr:inquãtũ est ab hoc.s.a Pla-
tone:sed quẽadmodũ in genito sunt plures gradus:q sunt
rationes cõcurrendi oĩum causarum:sic ipsa generatio est
actio oĩum causaꝝ:vt ergo illa generatio est a Platone:est
ad hoc esse.s.sortis:vt est a sole:est ad animal:vt actio mar
tis ad sortem:vt viuum:vt actio dei ad sortem:vt ens:con-
cedo.ergo generationem esse terminatã ad esse nõ tamen
vt est ab agente particulari:sed vt est actio omniuȝ causa-
rum

rum concurrentium. ¶ Ad formã ergo rationis: concedo maiorem: sed minor falsa est: loquendo eo modo quo maior intelligitur: nulla enim res creata generat effectum aliquem ẜm esse simplr quantũ ad omnes gradus. Sed q̃ntũ ad gradum sibi ꝓprium: ⁊ sic nõ tollitur virtus causę particularis: ⁊ sic reputo argumentum illius viri ab his calũnijs posse tueri qđ inducitur de nobilitate effectus pro nunc dicerem esse nobilitate ꝑcedere omnia saltẽ extensiue. ¶ Qđ etiam inducitur cõtra 2ᵐ expositorẽ nec viget ẜm me: supponit enim ipse tria genera agentium: vnum qui tñ agit in superficie inquantũ tale: ⁊ hoc ars est. ¶ Scđm est agens nãle: qđ ideo nãle dicitur: q̃n agit ẜm partem suę essentię: ⁊ nõ ẜm totam suam essentiã: ⁊ hoc vocatur agens per participationem. ¶ Tertium agit per totã eius essentiam: ⁊ sic agit simplr esse. ¶ Ex his põt argumentum sic vigorari: agens scđariũ per participationẽ supponit effectum p̄mi: vt patet: sed quodlibet ens dependens est huiꝰ: vt cõstat: ergo vt prius: quod dicitur ibi esse petitionem p̄ncipij: diceret expositor illam esse per se notam ex rationibus terminorum: supponit enim ipse agens scđarium esse id quod partim agit: ⁊ partim supponit: eo quia nõ agit per totam suam essentiam: sed per participationẽ: ideo supponit aliqđ p̄mi in qđ agat. Qđ etiam dicitur pręsuppositionẽ illam nõ esse ex ordine agentiũ: sed terminorum: cõstat non esse ita: illa enim agentia sic sunt ordinata: vt inferius cum sit pars superioris supponat semper partem effectus simplr: ⁊ ideo omne agens creatũ agit ex pręsupposita mã: vt bene expositores dicunt. ¶ Siqđ igitur dici põt aduersus scđam positionem hoc est. ¶ Ex his: ⁊ Aristo. dictis colligimus p̄mo animam foris accedere: vt Aristo. testatus est in de animalibus. 16. colligimus autẽ ex verbis eius in lib. de ꝓprietatibus elementorum dicentis rõnalem animam descendere iussu dei: ⁊ ex rationibus dictis eam venire ex deo: ⁊ hoc nõ tñ ratione: sed etiã fide tenemus: iuxta illud Mosis: oẽm flatum ego feci. ¶ Item ⁊ geneseos Moses etiã dicit deus spirauit in faciem eius spiraculũ vite: vbi Augu. ait ꝙ angeli nullo mõ dicendi sunt creatores alicuiꝰ rei: ⁊ dicit (nullo modo) idest nec p̄ncipalr: nec instrumentalr: quod etiã Damascenus affirmauit in scđo: ⁊ vide verba eius: ꝙ ergo anima rõnalis sic veniat a deo imediate: istę sũt rõnes/ hę sunt auctoritates.

¶ Caput 28ᵐ: in quo narrabitur determinatio questionis in origine rationalis animę.

Quod igitur collegimus: tum ex rationibꝰ: tum ex verbis Aristo. est rationalẽ animam nõ ex semine: sed foris accedere: ⁊ ꝙ ex foris ex intᵉ: ⁊ non aliqua infra deum: sed ex deo imediate: vt in libro de ꝓprietatibus elementorũ testat̃ Aristo. Sed quia omne id qđ causat̃ a primo causat̃ intra naturę opus: opus autem naturę ex aliquo fit: ideo ⁊ rationalis anima videt̃ quodã modo ex aliquo fieri. ¶ Sunt aũt in natura seminum genera tria: feminę. s. ꝙ in se habet vegetatiuum: maris quoque qđ in se sensitiuum cõtinet in potentia: neutrũ autem hoꝝ ad intellectũ ac rationem sufficit: nec potest habere semen in quo sit in potẽtia: omnis enim v̄tus: quę est in semie: siue sit aialis: siue celestis: siue elementaris: aut mistionis elemẽtoꝝ: virtus est operans in corpore: nec educere potest formã: nisi quę est actus corporis: erit ergo tertium genus seminis. Lux p̄mę intelligentię: quę semen est spirituale: ⁊ de hoc semine rationalem aiam ꝓduxit: quemadmodũ: ⁊ nobiscum Varro Manicheus Romanus Siphanius: ⁊ Prescillianus cõsentiunt: ex ꝓpria dei substãtia rationalẽ animã esse dicentes: qđ ⁊ sapientissimus Paulus ad Athenienses sic cõfigurauit. d. in ipso enim viuimus ⁊ mouemur ⁊ sumus: sicut ⁊ quidam vestroꝝ poetarũ dixerũt: ipsius enim ⁊ genus sumus. In quibus dat intelligere omne genus aię ex luce p̄ma effluxere: cum enim inq̄t (in ipso enim viuimus) nos vitam habere vegetalẽ ex eo insinuat: cum autem post modũ subdit (⁊ mouemur) nos vitã sensilem ab eo accepisse designat: cum eciã adiungit (⁊ sumus) nos vitam intellectualẽ lucrari ab eo denotat: cũ vltimo apposuit (nos eẽ ex genere eiꝰ) dat intelligere esse nostrum ex luce qđ semen est spirituale ꝓfluisse p̄mę intelligẽtię. Et hęc itellectus mouẽs est quẽ Anaxagoras purũ ⁊ p̄mũ ⁊ imixtũ esse dixit. ¶ Hoc autem vt altius intelligat̃: debes scire ꝙ vegetatiuũ est in sensitiuo: ⁊ ideo nõ determinat̃ exitus vegetatiui de potentia ad actum: nisi ad esse ac naturã sensitiuam: iterũ sensitiuũ est in intellectiuo: ⁊ ideo nõ terminat̃ exitus sensitiui de potẽtia ad actũ nisi in itellectiuo: erit ergo in motu ipse embrio: vt Aristo. inquit prius viuum q̃ sensile animal: ⁊ prius sensile animal q̃ equus vel homo: ⁊ quia omnia ꝓpria virtute mouet intellectus: ⁊ oia quę sũt in materia: sunt sicut instrumenta ipsius in virtute intellectus mouentia: ergo ꝓcul dubio viuũ p̄us est in materia q̃ sensibile. ¶ Sensibile prius q̃ intelligibile: ⁊ intelligibile cõfusum p̄us q̃ intelligibile determinatũ: eo ꝙ virtute intellectus agentis p̄ma operatio est ẜm p̄ncipia materię matris: ⁊ scđa operatio est intellectus eiusdem ẜm ea quę sunt in semine patris: ⁊ tertia ẜm semen ꝓprium scilz lucem ꝓprię materię spiritualis: quare quemadmodũ: quando vegetatiuũ est in sensitiuo in illius cõgruentiã operationes terminat: ita quãdo ambo vegetatiuũ. s. ⁊ sensitiuum sunt in rationali terminant̃ organa formata ad oportunitatem rationalis animę: huius autem exemplum est: quoniam loco anteriorum pedum in quadrupedibus formant̃ manus in homine quę sũt organa intellectus: sicut Aristo. inquit in libro de aialibus: item loco linguę brutoꝝ formatur lingua hominis: quę congruit interpretationi: quę nõ est nisi actus rõnis: amplius auris loco auriculę brutoꝝ: quę organum est auditus disciplinę: quę nõ cõpetit nisi intellectui: ⁊ sic facile est cõsiderare in oibꝰ alijs organis sensuũ: ꝓpter qđ etiam in figura organa hominis ab omnibus differũt aialium organis: eo ꝙ sensitiua in hoie cõiuncta rõni: multo est maioris virtutis q̃ in cęteris sit aialibus. ¶ Dixerũt qdã sapientes: ꝙ quẽadmodũ in alijs necessaria est formę inchoatio ita ⁊ in hoie: inchoatio igit̃ vegetatiui est in mã: ⁊ in esse p̄mę substãtię: inchoatio sensibilis est in vegetatiuo. inchoatio rõnalis est in sensitiuo: q̃ alr hõ factus esset multa: ⁊ nõ vnũ: sed q̃ nihil horum sit nisi per virtutẽ intellis: ⁊ non ex mã aliqua: ideo esse hois intellectiuũ erit: ad similitudinẽ itellis p̄mi: qui diuinꝰ est: ⁊ nulla mã ꝓhibet̃. Hoc autẽ qđ dicunt nõ intelligẽdũ est ad literã: q̃n quẽadmodũ vegetatiuũ in ipsa mã inchoatur: de qua educit̃: sic ⁊ sensibile ⁊ intellectiuũ ex eorum inchoationibus educerent̃: ⁊ sic quẽadmodũ vegetatiuũ non prius esset nisi ex mã sic ⁊ intellectiuũ. ¶ Opꝫ ergo intelligere vegetatiuũ inchoari in mã: tanq̃ in eo ex quo educit̃ sensitiuũ eodẽ mõ/ intellectiuũ aũt nõ tanq̃ in eis ex q̄bus educat̃: sed tanq̃ his in q̄bus inducit̃ per virtutẽ: ac p̄mę causę lucem. ¶ Et q̃n sic est erit opinio Auer. erronea: qui dicit intellectũ nõ esse de nã aię: sed ꝯtinuari sibi ab extrinseco. Si enim hoc verũ esset: nõ esset hõ id qđ est esse hũs hois: nisi a sensibili: qđ enim nõ nisi extrinsecus ꝯtinuatur: nõ est terminus exeuntis de potẽtia ad actũ: nisi per id ipsum aliqđ ponat̃ in numerũ: sed per rõnem ⁊ intellectũ hõ est homo ⁊ ponit̃ in numerũ. ¶ Nec fugere potes ad cogitatiuam: vt Auer. ⁊ Abubacher labunt̃: illa enim nõ est nisi sensitiua: vel ẜm gradus viuorum: nec Aristo. nunc in. 16. de aialibus nisi viuũ sensitiuũ: ⁊ intellectiuũ: nec in scđo de aia alios ponit gradus nisi hos: quare si cogitatiua aia sit hois

ppria bō nō nisi a sensibili erit bō:cuius oppositū Aristo. ingt.o.vltimo aduenire rōnalē aiam boi:qua tunc bō est bō:τ boc argⁿ sine dubio demrātio est:cuilibet boi bono. ℂ Ulterius ex bis pꝫ φ rōnalis aia partim est ab intrinseco:τ ptim ab extrinseco:qꝛ lꝫ vegetatiuū:τ sensitiuū in boie de mā educant formatiua quę est in gutta mrīs:τ pris:non tñ educit eas:boc mō:vt sunt potētię rōnalis aię:sed ſꝫ φ formatiua mouet informata ab intellectu vir mouente in opere gnōnis:τ ideo cōplemētū vltimū:qđ est rōnalis aię: nō est per instrm nec ex mā:sed ex luce pmi affluit ſm esse purū τ imistū:τ boc mō itells ingredit in embrionē ab extrinseco mā:nō tñ ab extrinseco agēte:qꝛ itellectus qui est auctor nāę nō extrinsecus est nāę nisi inquātū separat ab ea ſm esse:eo qꝛ mistū nō bꝫ cum ea esse. ℂ Uerū boc mō a rebus generatiuis intellectus ille separatus nālr.s.agens nō distat ab eis per sitū τ locū:cū potius sit intimior nālibus rebus φ aliqua naturę pncipia nec pncipia aliquid nāę agunt:nec agere possunt nisi mota ac informata per ipsū. ℂ Ex bis verificari possunt in parte antiquorū enigmata:qualr motores cęlestes fundant:τ qualr nō:prima enim:τ tota fusio aię:τ oīs nāę est a pma causa:inferiores vō orbes operant organice determinādo:τ inclinādo naturas ad mām:pter quod Plato inquit φ in quolibet orbe aliqd accipit memorię:vt in orbe saturni τ alias i alijs. ℂ Et ſꝫ būc modū essentia aię a pma causa tota. Sola vō applicatio:ac determinatio ad corpus est ab alijs instralr pmę causę seruiētibꝰ:τ quo ad boc regēda in illuminationibus:τ mouēda motibꝰ temporalibus subycit intelligētijs. alioꝝ orbiū:τ qꝛ sic totus cęli cōcentus refert ad cām primā:ideo dicit Auer.totū vnicū motorē babere:τ inferiores motores ad spbęras dixit eē virtutes τ mēbra pmi cęli τ sui motoris:τ laute ac sapientissime dixit:τ forte boc Plato voluit dicere in parabola eius:cum deus stellis loquentez fingit.o.ego vobis semen τ initium tradam:qꝛ qncūqꝫ viuū fit deus ex luce ppria semen tradit spirituale:vos cętera exequi par est:qꝛ nō nisi motibus luminibus ac alijs organice faciunt:vt dictum est. Et banc lucez forte ex qua cuncta effluunt appellauit aiam in medio sitam:vt totū viuificet:φ si ita senserit pculdubio Plato in nostrā occurrit opionē:ac alij sic forte dicere voluerūt:lꝫ nō puenerunt ad id. Hęc igit de origine rōnalis aię dicta sint modo.

ℂ Capıt 29ᵐ:in quo soluunt omnes rationes pro opinionibus pdictis.

Ut positio nostra cōplementū recipiat opꝫ vt qōnes quibus coacti sunt aduersarij soluant. ℂ Prima igit Auerrois ratio nō cogit:bō.n.generat sibi sile in specie per virtutē formę suę:nō φ rōnalis aia sit imediatū pncipiū in gnōne bumana:sed quia vis gnātiua:τ ea quę in semine agunt:nō disponerent mām:vt fiat corpus dignū aia rōnali nisi quatenus agunt:vt instra rōnalis aię:τ boc mō generatio bois est ex boie. Maior ḡ falsa est nec pbatio viget:qꝛ lꝫ nullo illorū modoꝝ sic est:quia instrm rōnalis aię.s.virtus formatiua nō pertingit ad rōnalē aiam pter sui excellentiā:esse eniꝫ eius est esse extra mām:ideo dat quartus modus:qui deficit in maiori. Sed ambiges quāꝫ pfectionis est agēs in sua pncipali virtute:tantę instrm in sua instrali:sed forma bois generantis est excellentissima:ac a mā sic eleuata ſm esse τ existentiā suę molis:ergo virtus formatiua:quę est illius instrm erit tātę in pducēdo. Hoc nō cogit nisi in instris eiusdē generis:de enim cū sit sūmū ens no ppie posset per qdcūqꝫ organuꝫ pducere sibi simile. Nec phantasia:vt instrm intellectus agentis specie intelligibile:maior ergo veritatē bꝫ vbi pncipale agens τ instrale eiusdē sint gnis pbysici cuiusmodi

minor falsa est. ℂ Scda etiā ratio nibil est:qꝛ assimilatio filiorum parentibus nō est:quia anima fit ab anima:sed qꝛ dispositiones qbus aia illa vnit māę:τ qbus operat sunt a patre τ matre:τ inde fuit assimilatio:tum quo ad animam:tum quo ad corpus. ℂ Tertia ēt rō nibil est:ideo debes scire duo ꝯsiderari in gnōne cuiusqꝫ formę in mā.s.exitū formę in mā:τ vnionē illoꝝ:in qbusdā bęc in idē incidunt.s. qꝛ formā vniri māę τ ipsaꝫ esse idē est oibus modis:in qbusdā nō vt in rōnali aia:rōnalis eniꝫ aia τ est intellectus τ est aia seu nā:prout est intellectus ex deo pendet ex semine spirituali:vt diximꝰ:vt est aia τ nā sic fit ab agente nāli:qꝛ rōnalem aiam esse aiam nibil aliud est nisi ipsaꝫ vniri māę:quā vnionē facit nāle agēs ministrādo dispositiōes: generatio ergo bois est verissima generatio:qꝛ ibi saluat vnio formę in mā:quę est de rōne gnōnis verissimę dicę tantū:maior ergo si intēdit genitū cuius forma nō accipit esse nec simplr nec in vnione eius ad māꝫ:nō vere gnaret cōcedo:τ boc mō generatio est via in rōnalē aiam:non in esse simplr eius:sꝫ in esse eius:vt nā τ aia:τ boc mō minor falsa est. Sed ambiges si aia rōnalis ſm intentionē prima intelligit babere esse simplr φ babere esse aiam:tunc gnō nō terminat nisi ad esse aiam:sed esse aiam est accidens intellectui:ergo gnātio nō nisi ad accńs terminat:nō ḡ vere gnaret bō τ quātominus vere corrumperetur:de quo alis. Nec boc valꝫ:dicerē.n.gnōnē illā nō terminari ad intellectū simplr dictū:sed ad intellectū aiam entē corpis:ḡ generatio bęc est ad accńs:nego ꝯntiā:qꝛ lꝫ relo illa sit accńs intellectui relatū id.s.intells aia ens est suba:τ ad banc terminat gnātio:quēadmodū lꝫ risibilitas sit boi accidens:tñ bō risibilis nō est accidēs boi:nisi idem accideret sibi:τ lꝫ pars buius fuit vt itellectus totū boc nō fuit:τ sic pōt saluari rō verissimę gnōnis. Sed dices illa relatio qua intellectus dī aia corpis:est accidēs intellectui aut suba:si accidens.ḡ intells aia ens:erit aggregatū p accidēs:τ sic gnātio bois eēt ad ꝯgregatū p accńs τ non esset vna p se:si suba.ḡ cū intells sepabit a corpe corrūpet:qꝛ relatione illa puabitur. Nec boc obstat:dicam eniꝫ φ est idē realr cū intellectu:τ sic suba dñs tñ mō τ rōne:τ sic nō opꝫ vt in separatione perdat subaꝫ cū tñ rōnē illā pdat:τ q vult plus quęrat:forte posteriꝰ dicā. Ubi forte sustentabo gnōnem bois nō esse gnōnē vnius rōnis τ vniuocę:cuꝫ gnōnibꝰ alioꝝ:τ sic argⁿ forte verū ꝯcludit:nō tñ cōtra nos. ℂ Quarta etiā nō viget:qꝛ maior dꝫ intelligi sic de forma:qꝛ accipit eē: ab vno agēte:τ corpus ab alio:diuersis intentionibꝰ:ac disperatis:mō ad qđ bō disponit deus complet:τ iō intētio amboꝝ est ad idē. Qꝛ lꝫ deus sit alterū agens ab boie:qꝛ tñ bō agens est subordinatū deo:vt instrm artis:ideo esse a pmo τ esse a scdo in idē occurrit. ℂ Quinta ēt dr̄plr debilitat:est enim sermo Aristo.intelligendus qñ instrꝫ τ pncipale agēs vniꝰ sunt gnis pbysici vt ibi Arist.loquit vide. ℂ Scdo ēt pōt singi boieꝫ esse pfectū in gnando sibi sile totalr vel dispositiue:τ sic verbū Aristo.est vir vex.s.id est pfectū qđ sibi sile gnare pōt in toto vel dispositiue. ℂ Sexta rō Auer.nō cogit lꝫ videat appens:qꝛ itells est itellectus est aia:τ qꝛ itells nō vnit māę vt intells:iō nūqꝫ erit forma corpis:maior ḡ veritatē bꝫ de agēte:q pōt inducere dispositionē oēm p vnione illius vt sic:cuiꝰ nō est in ppositoimo illa regula est falsa ſm eū in.67.cōmēto:scdi de aia:lumen eniꝫ pōt inducere dispōnē oēm p formatione coloris in medio:attamen nō agit colorē in medio. Uel pōt dici τ melius iuxta ante dicta id verbū debere intelligi ſm idētitatē in suba ac numero sic:oē agēs p oēs inducere dispōnes inducēs:est formā:si intelligat id agēs sub rōne qua disponēs eē inducēs nego τ ꝯ eū pcedit in alijs multis:si intelligat idē agēs disponēs est idē numero ac indistans:ſm

locū ꝛ situ ab agēte ṗncipalr formā inducēte:cōcedo:qꝛ vt diximus virtus seminis vt informata ab intellectu ṗmo.i.vt indistincta loco ꝛ situ rōnalē aīam in embrione inducit. ¶ Septima rō nō tꝫ nisi qñ aīa:ꝛ ꝯña sunt eiusdem gñis physici:mō dispōnes sunt nāles physicę mā̄ę:rōnalis aīa est supra mā̄m:nec ꝑꝑ hos stat oppo^m ꝯñtis cum aīa:qñ agens aīa ꝛ agens ꝯña sunt vnita:vt ars instr̄o:ideo vnica inductione fit vtriusqꝫ:vt dixi:ꝛ nō diuersis gnōnib⁹:vt cōstat. ¶ Octaua nō valet:qñ ꝑfectio motus qñqꝫ sumitur a ꝑfectione subiecti:ꝛ hęc est per se in motu vt Auerrois inquit in 8° phy.auscultationis.cōmēto.57.qñqꝫ a termino ꝛ hęc est ꝑ accñs motui:inchoatū motus:termin⁹ ḡ est duplex intrinsecus ḡ est idē ꝙ forma ipsa:ꝛ motus in esse cōpleto ꝛ extrinsecus:dicerē ergo gnōnē brutoꝝ forte esse ꝑfectiorē intrinsece gnōne hoīs:gnōnē aūt hoīs esse extrinsece altiorē:ꝛ inde genitū humanū pręstabili⁹ est genito bruteo. ¶ Nona ēt debilitaṫ:dꝫ eniꝫ maior intelligi:qñ vnio formę est in mā̄ s̄ꝫ oēs gradus formę:mō intellectus ꝛ si vniatur mā̄ę s̄m vegetatiuū sensitiuū motiuū:gradus remanet semꝑ foris ac eleuatus s̄m intellectiuū:ꝛ sic partim est nālis hō vnio:partim nec nālis:nec violēta:cū s̄m gradū illū nō sit vnibilis:violētū eniꝫ ꝛ nāle supponūt possibile esse. ¶ Amplius decima rō hꝫ maiorē limitandā:dꝫ ergo maior sic intelligi:ꝙ ois forma nālis alicuius compositi:quę ṗmo intendiṫ ab agente:id fit ex virtute illius:aut aliquo qḋ est forma suę virtutis:sicut est in ꝓposito:rōnalis aīa fit a deo:qui est forma spūs genitiui:dico formā sicut ars est forma securis ac organi:ꝛ sic minor nō est ad ꝓpositū:nec ꝓbatio sua currit. ¶ Rursus vndecima ratio nō viget:ꝛ instantię possunt ferri ad maiorē fere ifinite:ideo illa maior dꝫ intelligi sic:qḋ pōt ṗuare operationē ꝓpriā alicuius ꝛ aptitudinē ad illā pōt generare ꝛ corrumpere formam:mō ꝛ si morbus ṗuat opationē rōnalis aīę:non pōt ṗuare aptitudinē ad illā:imo forte nō ṗuat habitū illi⁹. ¶ Duodecima eodē mō pōt vt ṗus debilitari:vt dicaṫ sic maior:id quo essentialr hō excedit ac differt ab alijs dꝫ esse a propria virtute ṗncipalr vel dispositiue:vel vt instr̄m cōiunctuꝫ ṗmo motori illius:ꝛ sic minor ꝛ cōclusio cōuertuntur, sed nihil ꝫ nos. ¶ Tertiadecima dicerē ꝙ nō cogit:qñ in aduentu formę humanę oia nō corrumpunṫ:virtus enim formatiua:quę in ṗncipio est in semine instr̄m ṗmi motoris:manet adueniēte rōnali aīa sicut ꝛ spūs:in quo fere tota suba spermatis ꝯtineṫ manet:ꝛ illa quę ṗus fuit formatiua corꝑis fit post modū corꝑis regitiua:sicut etiā calor ꝙ fuit dispositio ad formā ignis manet forma ignis adueniētis:vt instr̄m formę in agēdo:ꝛ sic genitū pertinet ad p̄rēs. ¶ Ultima ratio nihil est:sic eniꝫ arguerē nautā esse factū ex semine nauis:qñ debilitaṫ ꝛ fortificaṫ ex instr̄o nauis:arg^m igiṫ arguit tm̄ rōnalē aīam vti corpore:vt organo ac instr̄o. ¶ Auctoritates etiā nō cogunt. Salomon eniꝫ loqṫ ibi in forma stulti vt pꝫ legenti libros illos. ¶ Uerbū etiā Mosis figuratū s̄m sinecdochem:accepit eniꝫ aīas ꝑ hominib⁹ quēadmodū ꝛ Plato ꝛ Aristo.9.ethi.inquit. ¶ Illud etiā aliud Mosis absoluiṫ:qñ dictū est:quomodo rationalis est in sensitiuo ꝛ sensitiuū in vegetatiuo:ꝛ sic verificaṫ:qūo rōnalis aīa est in sanguine:vt dictū est. ¶ Uerbuꝫ rursum Aristo.verū inquit qñ (vt dictum est) rōnalis aīa instr̄alr ꝛ dispositiue quātū ad vnioneꝫ eius in mā̄ est ab hoīe ꝛ sole:ꝛ ideo fuit physicę auscultationis. Eodē mō intelligēdus est sermo eius in.12° ṗmę ṗhię:ibi enim vult ꝙ solū sperma v̄tute ꝓpria nō sufficit esse instr̄ꝫ:ideo dꝫ eē hō gn̄ans:nō tanq̄ agēs ṗncipalr:sed tanq̄ dans instr̄m. Qḋ ēt dr̄.16.de aīalibus solutū est:imo id ad oppositū procedit vt in ante habitis capitulis dixi. ¶ Auctoritas Gregorij niceni nō est habenda imo vt Albertus inquit in illo Gregorius nō est tenendus. ¶ Itē nec valet id de vermē:cum nō fiat ex superfluo alimēti:sed ex putrefactione resecati ex alimento vt Aristo.ait. Id aūt auctoris de causis dicendum ꝙ si anima esset in medio:per ęque distantiam:ꝛ propter virtutum confractionem esset necessarium:modo non est sic:vt constat.

¶ Caput 30^m absoluens argumenta platonicorum.

Post hec opꝫ vt ꝛ alia aliorū motiua debilitentur:ṗmū itaqꝫ nihil est:ꝑ declaratū est eniꝫ vnā esse formam omniū vꝫ ocuꝫ:eo mō quo ars forma est organi:ꝛ sic argumentū totū ꝯcediṫ. ¶ Scḋa etiā nō viget:maior eniꝫ intelligi dꝫ quādo ad vnū ęque ꝛ ṗmo inclinantur ac in attingendo ęqualr se habent cuiusmodi nō est in ꝓposito:his eniꝫ clarius his obscurius:vt dicūt peripatetici. ¶ Tertia etiā cōcludit ad intellectū datuꝫ in caplo.28. ṗmus eniꝫ intellectus est forma vtens oībus rebus:vt ars vtitur instrumēto:ꝛ colligiṫ numerus rerū maiori vnione ꝙ̄ꝫ sit formę cuꝫ mā̄:vt dictū est:tamen illa vnio nō est tanta quāta est vt intellect⁹ ille mistus dicaṫ. Motiuū Theo. nihil est,aīalia enim illa genita sunt vt dicit Aristo.ex spermate vel ꝓportionali spermate qḋ ex mā̄ putrefit:in quo residet virtus ṗmi intellect⁹ vt ars in organo suo:differūt tamen qñ organū illoꝝ generatiuū nō est ex patre ꝛ matre:organū ꝓpagatoꝝ est ex patre ꝛ matre:ꝛ hoc amplius declarabiṫ loco eius. ¶ Argumenta alioꝝ nihil sunt:semē enim ꝓducit animā illaꝫ:vt in eo residet virtus ṗmi intellectus.ꝛ vt est instrumētū sui ṗncipalis:ꝛ potest dici ꝙ instanti gnōnis semen est:vt dixi:qꝛ remanet virtus formatiua in spiritu:vbi est virtus spermatica tota vt caplo pręcedenti pꝫ. Et potest dici ꝙ pro ṗmo instāti alicuius effectus nō opꝫ vt agens sit:qḋ an verū sit nō determino. ¶ Nec verū est sperma totum esse vt mā̄:qñ ꝛ quo ad corpulētiā materia est operis:quo ad spiritū ꝛ aereā substantiā sedes est intellectus:ꝛ sic virtus est actiua. ¶ Nec valet id nullū imperfectius est causa ꝛc̄.qñ ꝛ si sperma sit iperfectuꝫ quodam est instrumentū perfecti ac organuꝫ ṗmi intellectus:vt sepe diximus. ¶ Nec opꝫ vt gn̄ātio sit ab vniuoco simpliciter:sed in virtute cuiusmodi est sperma:est eniꝫ vniuocū genito:tum qꝛ instrumētū est alicuius cōueniētis in nomine cum effectu:tuꝫ qꝛ est sedes ṗmi intellect⁹:in quo cōtineṫ omnes spēs ac ideę oium formarū. ¶ Qḋ autē sperma sit vniforme in corporeitate cōstat:est aūt diuersarum virtutū ꝛ dissimile valde imo vt informatuꝫ ab intellectu ṗmo:reddiṫ animatū ꝛ multiforme. ¶ Qḋ etiaꝫ inducitur ꝓbando deum nō agere:dicēdū ꝙ deus agit per volūtatē antiquā:sic enim ab ęterno intellexit agere pro instāti pręsenti:ꝛ sic pręordinauit ac pręconcepit:dictū aūt Aristo.intelligiṫ de eligente nouiter ex motione facta a re:ꝛ nō per lucem subę ꝓprię vt diximus. ¶ Scḋm ēt nihil est:qñ ꝛ si deus imediate agat multa:nō agit illa tm̄ s̄m potentiam suā:sed s̄m naturā recipientis:ꝛ qꝛ natura aīę est sic limitata:ideo sic eam ꝓduxit. ¶ Nec opꝫ vt dicit tertia rō:vt vltimū exeat a ṗmo per intermedia agētia in totū id:sed sufficit vt diximus media agere dispositiue ac organice ad ꝓcessū illius:vt caplo suo diximus. ¶ Nec quarta cogit qñ dicimus intelligentiā esse causaꝫ aīę ṗmam virtute ꝓpria:alię quoqꝫ vt instrumēta disponētia ad moduꝫ vnionis aīę vt patet. Sic quidē igiṫ soluerē argumēta antiquoꝝ oppositę partis. Si qua igiṫ alia inuenta fuerint soluanṫ eodem modo:ꝛ verba sapiētū possunt oia torqueri ad hūc sensuꝫ:ꝛ si nō pretendant cū:verba enim antiquoꝝ debent induci interpretatione in bonū:vt Themistius ait. Quę quidē igitur dicantur de animę permanentia:inceptione:perpetuitate:origine:ac alijs huiꝰ hęc ꝛ tot sunt.

¶ Augustini Nyphi de intellectu. Liber .II. in quo declaratur. An rationalis anima sit a corpore separabilis.

¶ Caput p̃mũ: in quo declaratur id in quo omnes Auer. sectatores concurrunt.

Quoniam cop qui locuti sũt in questionibus rõnalis anime nullus in tñ laborauit: sicut Auerro. ideo inter reliquos cuz eo pugnare mihi bonos erit: vbi volo vt sciatis φ oia que p̃nt induci in sustentatione vnius viri ego inducaz: nec preterire volo verbũ: ⁊ qñ videbit totum posse eius: ⁊ ipsuz a me debilitatũ fuerit: potestis scire amplius nõ posse aliqd dici pro eo. hec enĩ questio forte a tẽpore in quo oculos aperui nõ recessit ab eis per tẽpus vni⁹ mensis: ⁊ hoc tñ: vt cognoscerem vltimũ posse pro eo: quare si vltimũ posse eius debile ac friuolũ monstrabo esse: tunc quilibet dz acquiescere in credendo opinionẽ hanc esse falsaz: ⁊ cõtra rõnem: id ergo in quo concordant oẽs Auerroiste est φ rõnalis anima est in nobis aliquo modo: ⁊ ne sit in noie cõfusio: cuz de rõnali loquor: de intellectu loquor: qui nõ est ppꝛie aĩa: sed alterum genus aie ſm istum: verificauit aũt Auer. in 3° de aĩa hoc intellectũ .s. esse aliquo modo in nobis: eo qꝛ in voluntate nostra est itelligere ac abstrahere: ⁊ vlr omne eꝛ opus cuz volumus ⁊ omne id cuius opatio est in nobis: cũ volumus est in nobis: ergo itellectus est in nobis aliquo modo. ¶ Uerũ esse in nobis aliqd multifariam dicit: hoc qdem: vt locatũ in loco: id vero: vt accidẽs in subto: hoc aũt vt ps in toto: idẽ etiã: vt virtus in mã: hoc ẽt: vt forma in formato: ac spẽs in specificato: ⁊ aliqs multis: ⁊ qd̃ apparet verũ primo aspectu ſm eum est φ intellectus est in nobis aliquo modo vt forma: hoc qdẽ p̃mo ex aie diffõne cõmunissima perspicuũ est: qꝛ ois aia actus est corporis: ois actus forma: ergo intellectus forma est cũ sit actus corpis. ¶ Amplius id quo p̃mo aliqua specie opationis operamur est aliquo modo nobis forma: vt Aristo. in de aia scdo syllogizatur: ac Auer. ibidẽ cõmẽto .24. sed intellectus est quo p̃mo operamur aliqua opatione: s. ẽ ſm intelligere: vt dicet: ergo intellect⁹ reliquit forma nostra aliquo modo. ¶ Rursus ex regula eius in tertio cõmẽto .36. qñ duo vnita sunt: ⁊ vnuz altero perfectius est ac prestabili⁹: qd̃ est pfecti⁹ est forma rei iperfectioris: ⁊ alterũ: vt mã: sed duop vnitoꝝ .s. corporis humani: ⁊ itellectus: intells est nobilior ac prestabilior: est enim intells prestabilior: vt The. inqt: qꝛ ceteris rebus qbus format mũdus ingeniũ aie fere antistat: g intells erit tanq̃ forma: nos vt mã eius. ¶ Et ex hoc delet pctũ quorundã: q nec philosophant: nec catbolice locuti sunt: dicentiũ intellectũ nobis nõ cõparari: vt forma: qd̃ quonã mõ errent his tibi pspicuũ relinquat. ¶ Et qꝛ vt dixi esse aliqd in nobis: vt forma. Adhuc multifariã dicim⁹: hoc qdẽ vtq̃ qualitas: ⁊ vlr accñs subo: id vo altero mõ: ambiguũ vtiqz erit: ⁊ adhuc quonã forte mõ intells nobis insit: vt forma. ¶ Qd̃ si accurate ꝯsiderabis erit ⁊ tibi nõ minus pspicuũ ipsuz nõ cõpari nobis vt qualitas: ac accñs subto: qd̃ etiã ⁊ Auer. in his que in 2° de aia scripsit tradit: ⁊ inquit: ponere aiaz esse accñs est ipoẽ ſm φ dat nobis p̃ma cognitio nãlis: id est p̃mo aspectu vel vt appet ex demõstratione ab effectu: demõstratio eniz ab effectu ad cãz est p̃ma ac nãlis cognitio: ⁊ rõcinat hoc mõ: nullũ nobili⁹ oi accidẽte est accidẽs: ois aia nobilior est accidẽte: ac oi accidẽte: ergo aia non est accñs: ꝑpositio .s. aiez oi esse accidẽte nobilioꝛẽ ex ope aie nobis clarescit. ¶ Ampli⁹ ⁊ 2° rõcinat ps subẽ aliquo mõ est suba sed rõnalis aia est subẽ ps aliquo mõ vt dicet: g ⁊ suba: hec sunt que ex cõmẽ. 2° excipiunt illi⁹ libri. ¶ Rursum: vt eodẽ lib. cõmẽ. 4° nobis tradit: dĩa est inter formã que est qualitas ac accñs in subto: ⁊ formã que est suba aliqua ac cõpata alicui: vt suba: ois eniz forma alteri cõpata: vt qualitas: ac accidẽs: in esse ꝯstituit per subm in quo sit: vñ forma subalis alicuius poti⁹ subm ꝯstituit: ⁊ a subo cõstituit: qñqz quasi p accñs scdario: sed forma que alicui cõparat: vt qualitas ac accidẽs: p̃mo ac per se ꝯstituit a subo: φ si aliquo mõ subm ipsa ꝯstituit ſm nomen ac diminute: ⁊ ſm qd cõstituere dicimus. ¶ Cui maiori si addatur hec minor: intells nec p̃mo: nec scdario a nobis ꝯstituit: vt cuilibet etiã prauo pspicuũ est: relinquet in scda figura pblema verificatũ φ cuz aliqd nostri sit itells: ⁊ vt forma: ⁊ nõ vt qualitas ac accidẽs subto: φ sit forma in nobis vt suba: ⁊ in hoc fere oẽs conuenirũt: vt platonici: ac peripatetici: ac medij hop: ⁊ vniuersa schola Auerroistica huic cõsentire videt. ¶ Et qñ verificatũ est hoc: restat mõ videre cũ aia sit in nobis aliqd: ⁊ adhuc: vt forma: ⁊ amplius: vt forma que est suba: an sit in nobis: vt suba locata in loco: ita vt ipse sit velut locata res: nos vo ipsuz ꝯtinẽtes ac locantes: ⁊ quod vniuersa sapiẽtiũ cõgeries ꝯsentit est ipsaz corpi nõ cõparari: vt locata res loco. quod pulcherrime sic Plotinus ac Porphyrius ⁊ Proculus affirmãt: locus cõprehendẽs est ac corpora ꝯtinẽs: vt ex 4° auscultationis libro excipitur. Intells aũt: vt manifestũ est: corpus nõ est nec nos ambientes sumus ipsuz ac cõprehẽdẽtes g nec nos locus: nec ipse in nobis erit vt locatus: qd̃ ⁊ Auerroiste ꝯsentiũt ac Alexãdro ẽt videt. ¶ Sz vtp vt ps in toto adhuc si pte vtimur pro eo qd̃ mẽbrũ ac organũ est totius: vt Platonici vtunt: ac ppꝛie famositas nois designat: ⁊ quo nos volumus intelligere: ẽt sapiẽtes ꝯueniũt: ois eniz ps vt sic eo ps est: qꝛ sua exercet determinata opatio ac pticularis: vt oculus ps capitis: digitus manus: ⁊ cetera ceteropꝝ: cum aũt pro nunc apertũ sit per aiam rõnalẽ nos nulla pticulari ac organica opatione vti nec ipsa p nos relinquet: vt ẽt Platonici concludũt nobiscũ: rõnalẽ aiam: nec esse ptem nostrã nec nos partẽ eius. ¶ Qd̃ qdẽ igit intells sit aliqd nostri: ⁊ vt forma: ⁊ nõ vt qualitas subto: nec vt locatuz loci: nec vt pars totius ex his palã: ac perspicuuz relinquet: ⁊ huc vsqz oẽs sapientes in hoc cõcurrunt.

¶ Caput 2m: in quo inducitur dĩa: qua discordant aliq ab Auerroi: que per fundamenta eius remouetur.

ID uo ambiguũ nõ pertrãseundũ reputo: an intells: qui rõnalis aia dr: nobis cõparet: vt vtus in corpe ac forma in mãe: ⁊ cũ virtutẽ in corpe ac formã in mã appello: actũ corpis ac mãe: q ex eius facultate ab agẽte nãli inducit seu extrahit volo itelligere. Sic eniz Auer. vtit oibus locis vbi occurrit. ¶ Utrum igitur rõnalis aia que intellectus dicit: sic sit forma materie ac virtus in corpore nõ eodez modo oibus determinare accedit. Dicearc. Demo. Empe. Lucre. Aristoxen. Epicu. ac Alex. ⁊ vlr qui extinctionẽ intells cõiurant: rõnalez nõ tñ formã mãe ac virtutẽ corporis credunt esse: imo potestatẽ eius dicũt: nec corpus excedere: nec in eo eleuari: imo vt Aristo. inqt veteres sapere ⁊ sentire idem esse aiunt: sic enim Empe. dixit: ad presens volũtas auget: ⁊ in hoibus: ⁊ alijs: vñ semp eis sapere altera prestat: idẽ aũt ⁊ Domerus: talis enim inquit

intellectus est in terrenis hominibus qualē deducit in dispater virorū deorūq;: hęc vtiq; positio nō tm̄ ab auerroistica secta decessit: verū ꝛ a veritate simplr: ꝙ nos primo argumētis Auer. ostēdemus: quę ex digressione tertij de aīa colligunt̄: syllogiçat igitur Auer. oīs virtus in corpe: ac oīs forma mālis est intellectū in potētia. ¶ Sed intellꝰ nō est in potētia intellectū: ergo in 2ª figura: nec est virtus in corpore: nec in mā forma. ¶ Amplius hypothetice syllogiçat: si intellꝰ est vtus in corpe: ac in mā forma idē specie reciperet se: s; ipse nō recipit se: ergo nec est virtus in corpore: nec forma mālis. ¶ Rursum oīs virtus in corpe ac forma in mā recipit corporalr ac indiuidualr: sed intellꝰ nec corporaliter nec indiuidualr recipit: ergo ipse: nec vtus est corporis: neq; forma est mālis. ¶ Adhuc si intellꝰ est vtus in corpe ꝛ forma mālis numerat̄ per illa in rebus intellectis eēt pcessus in infinitū: destruit̄ ꝯñs: ꝛ inferat̄ oppositū pcedentis: ergo ꝯcluditur qd̄ prius. ¶ Ultimo arguit: si intellꝰ eēt virtus in corpe ac numeratꝰ idiuiduum: tūc sciētia eēt qualitas actiua: ꝛ vt prius ꝯñs destruas: ꝛ oppositū inferas pcedentis. hęc sunt quę ex cōmēto illo possunt colligi: quę an concludāt simplr separationē intellꝰ a corpore: an concludant aliquo modo: qd̄ est nō parua: quā statim tangam.

¶ Caput 3m. in quo inducuntur questiones ꝯ rōnes Auer.

Aduersus rationes illas quidā sapientissimi viri: positionis epicureę sectatores obyciūt: ꝛ primo ꝙ id qd̄ prima rō cōcludit nō est impole: intellꝰ enim est in potentia intellectū: ꝛ a se reducit̄ ad actuz suę ac aliorū itellectionis. quēadmodū enim Auer. cōcedit in formis mālibus formā esse in potētia ac in actu respectu motus: vt grauis forma: vt 3º de cęlo ꝛ mundo: cōmē. 28. ꝛ 4º cōmē. 22. ꝛ alibi consentit: mouet qdem: vt forma: vt ingt: mouet̄ quoq;: vt in materia: sic ꝛ intellectus: vt potētia materię: est recipiens intelligibilia infinita: quēadmoduz auctor fontis vitę ꝯsentit: ꝛ vt illustratus a lumine primę causę agit actu intellecta: ꝛ exemplū afferunt: quemadmoduz color mouet: vt informatꝰ a luce: ꝛ mouet̄: vt formabilis: sic ꝛ intellꝰ recipit p gradū suę mālę: ꝛ agit intellecta p lumen receptū in eo: ꝛ hoc est id qd̄ in sustētatione Alex. inducit̄.

Ad secundam etiā obyciunt ꝛ qm̄ cognoscēs nō recipit cognituz fm̄ rē: vt Empe. opinat̄ sed per spēm ac intentionē rei cognoscibilis: dicūt modo intellectū recipere se: posse itelligi modis duobus. s. vt fm̄ rez agat se: ꝛ fiat a se: ꝛ hoc gñe receptionis nō sequitur: qm̄ hęc in physica fit transmutatiōe alio mō vt ipse p spēm causatā ab eo recipiat se. i. spēm eius: ꝛ hoc mō non incōuenit: intellectus eniz: vt potētia corporis: est agēs speciē: ipse idē: vt illustratus: recipit spēm: nec idez fm̄ rez erit recipiens ꝛ receptū: qm̄ spēs illa re differt: tum ab agente: tum a se: vt recipiens. cum sit qualitas.

Ad tertiam ēt obstāt: intellectū: vt potētia est corporis: agit corporalr: ac recipit corporaliter: verumq; illuminabilis est: quemadmodū mediū actu fit receptiuū intellectionis: sic ꝛ intellꝰ actuat̄ quodā mō a lumie primę cāe: ꝛ fit receptiuꝰ spūalr: imo abstracte ac vlr: quēadmodū lumē primę cāę est vlissimū ac abstractissimū.

Ad quartam instant: ꝛ fortissime: ꝯñtiam esse necessariam: quādo recepta in eo essent hęc ꝛ demonstrata: quemadmodū ꝛ Empedo. ꝛ alij dicūt: modo intellectꝰ lz vt virtus est corpis: non recipit nec agit nisi hoc: ꝛ demōstatū: vt lumine primę causę actuat̄: nō res: sed vniuersalissimas rerū intellectiones suscipit: quę intellecta quidē nō potētia: sed actu fiunt: argumentū ergo nihil est.

Ad quintam calumniant etiā: qm̄ scientiam esse qualitatē actiuā spiritualr ac vlr est necessariū: sed ꝙ ipsa agat pticulariter ac signate: ꝛ physica ꝛ corpali actione: forte incōuenit: qd̄ in pposito nō accidit. ¶ Ex his rōnes hę non tm̄ debilitant̄: imo nec topice vident̄ pcedere: ꝛ hęc sūt q̄ iducūt defendētes epicureos.

¶ Caput 4m. in quo inducuntur defensiones aliorū ad rōnes aduersus Auer. ꝛ remouentur.

IN sustentatione Auerro. Joan. Jan. i questionibus tertij: sic ꝓsyllogiçat maiorē: oīs forma mālis extensa est itellecta in potētia quomōcunq;: siue pura: siue cū lumine: sed intellectꝰ est forma materialis extēsa: si est virtus in corpore: ergo vt prius: ꝛ sic redditur efficax prima Auer. rō. ¶ 2am autez sic reddunt qdaz: si itellectus est receptiuus cuiuslibet formę materialis spēi: ꝛ tu ponis ꝙ ipse sit forma mālis: ergo ipse erit receptiuus sue spēi: tunc vltra: vbi cognoscēs ꝛ cognitum idē: cognitio media erit idez cū extremis: ergo eo ipso ꝙ suipsius cognitiōis receptiuus erit: ꝛ recipiet se fm̄ rē: pōt ḡ expositiōe sic argui: hoc recipit itellꝰ demonstrādo cognitionē suipsius: hoc est ipse intellectꝰ: ḡ itellꝰ recipit se. ¶ 3am autez reddūt fortez ex hoc dicto Auer. quod in 3º apposuit: oē receptū per moduz recipitur recipiētis: ppter qd̄: si recipiens est corpus: vel in corpe virtus recipiet corporalr: ergo receptū erit corpus adhuc vel in corpe vtus. ¶ 4am Joan. sic cōplet: qm̄ vbi itellectus esset virtꝰ in corpore recepta: in eo essent spēs ac rerū particulariū indiuiduę ꝛ pticulares intētiones: cuz nō recipiat ipsas res: sed intentiones rerū: sed ab oī idiuiduo: licz abstrahere vlr: ergo erit eodē modo de alijs: ꝛ in infinitū augebitur abstractio. ¶ 5am rōnem adhuc Jo. conatur exponere sic: oīs forma pticularis: ꝛ ista ac indiuidua est actiua physicā actione: vt perspicuū est: sed sciētia vbi recipit̄ in hoc corpe: vel virtute corporali esset hęc idiuidua ꝛ pticularis: ergo eēt actiua actione physica ꝛ corporali: ꝛ non est suba: qm̄ nulla suba agit imediate: ergo accidēs: ꝛ nō quantitas: cū nō sit de principijs actiuis: ergo qualitas: ꝛ nulla qualitatuz est actiua nisi sit de 3º genere: ergo sciētia erit qualitas passibilis: ꝛ sic erit caliditas: vel frigiditas: vel humiditas ꝛc. ¶ Ex his apparet peccatū epicureorū: ꝛ Alexan. ꝛ rationuz Auer. accurata defensio fm̄ hoc. ¶ Sed pace tāñorū dixerim: hę defensiones: vel debiliores sunt illis Auer. vel indigētes adhuc aliquo quo sint efficaces ꝙ sic ostendā: qm̄ prima confirmatio tripliciter petit: primo qm̄ non est demonstratuz oēm formam materialē extendi: imo multi antiquorū formas animaliū brutaliū esse materiales cōcedunt: sed ipsas extendi fm̄ hoc nō est manifestū per se: cuz multi ꝛ sapientes: vt Thomas, Albertus, ꝛ Egidiꝰ tenēāt sensitiuorū animas esse inseparabiles: ducere igit̄ imanifestū in declaratiōe imanifesti: est infirmātis intellꝰ: nō potētis discernere inter manifestū ꝛ imanifestū: vt dicit Aris. ¶ 2º petit: qm̄ nō apparet incōueniēs formā mālez extensaz esse itellectā potētia ꝛ tm̄ reddi actu itellecta ab illo lumine: vt dictuz est: ergo accepit illā maiorē defecit: ꝛ non parū. ¶ 3º petit: qm̄ fm̄ Alex. ꝛ si intellꝰ sit forma mālis ac vtus in corpe: non ppter hoc repugnat aliqd̄ eiꝰ eē idiuisibile. s. operationē illā: qua pōt ꝛ oīs itelligibilia recipere. hęc. n. operatio duz actuabitur a lumine primę cāę reddet̄ fecūda p itellectione reruz. ¶ 2ª itēm ꝯfirmatio multifariā debilitat̄. illa. n. tota sustētatur in duabꝰ ppōnibus: quarū prima est: qm̄ extrema eadē mediū idē erit eis. Scda itellectio media est iter intellectū vt recipiētē ꝛ ipm̄ vt agētē: mō ꝛ si prima sit Auer. in 5º physicę auscultatiōis cō. 9. Scda tm̄ est falsa: qm̄ itellectio illa nō mediū est: imo extremū: qm̄ cōis sñia est ꝙ a cognoscēte ꝛ cognito parit̄ itellectio tāq̄ a duobꝰ causis pticularibus: ꝛ sic intellectio cū sit effectus non pōt eē mediū. ¶ Jo. aūt

dicit p̄mā3 esse falsa3:qm̄ a pari ꝓbari possit ꝙ intellectus
nō est forma separata:qm̄ etiā recipit cognitionē sui ipsi⁹.
¶ Sed hic vir pace sua aberrare videt̃:qm̄ ſm Auerroi3
intellectus nō recipit cognitionē sui realē ſm diuersa3 re3
a se:hoc eni3 potius est verbū Alfaraby:vt cōmen.8.terti3
exponit Auer.q̄3 sit auerroisticū vt.15.cōmēto illius terti3
p3:intell's eni3 ea cognitiōe qua alia cognoscit seipsum at-
tingit:vt dicet̃ loco eius:sed quōcūq3 ratio nō valet:vt sic.
¶ Terciā aūt formā oino debilē reputo:qm̄ intellectus ille
lumine p̄mę causę eleuatus recipit spiritual'r:quēadmodū
mediū:ꝛ si absolute recipiet ꝑticulariter:attamē vt actua-
tū lumine:nō colores ipsos:sed colorū intētiones suscipiu
ꝛ sic:vt prius:ratio debilis relinquet̃. ¶ Deductio Joan.
in quarta tripl'r peccat:p̄mo qm̄ Auer.species nō tenet:vt
suo loco declarabit̃:ergo simpl'r sua ratio non valet. ¶ 2°
diceret spēm esse abstractibilē vsq3 ad entis spēm:q̄ð quia
est simplicissimu3:relinquit̃ ibi status. ¶ 3° diceret:ꝛ ma-
gis illas spēs nō ꝑticulariter sed vl'r recipi:ꝓpter illud lu-
men in eo diffusu3:quo reddet̃ intellectus vl'is ꝛ receptiu⁹
vl'r. ¶ Et ex his debilitat̃ q̄nta:qm̄ ꝛ si scientia recipit̃ in
intellectu:qui est forma corpalis:q̄3 tñ nō recipit̃ in eo:vt
virtus est corporis:sed vt actuatū est lumine p̄mę causę:iō
non ꝑticulariter receptiuum erit:nec forma hęc est indiui-
dua:ꝛ l3 residuum non sequetur.

¶ Capitl'm 5m. vbi aliter reddentur rationes efficaces ſ3 fun-
damenta philosophorum.

Et cum tot sint dicta mihi videtur:si ra-
tiones Auer.facere volum⁹ de-
monstratiuas:vt istud lumē oino ab intellectu
ac intelligibilib⁹ circūscribamus:ostēdentes
ipsu3 nihil esse:quo ostenso argumenta Auer.
excludent peccatu3 Alex.ꝛ aliorū. ¶ Quod igit̃ id lumē
sit necium intellectioni pōt 3r intelligi:vno mō ex ꝑte intel-
lect⁹:alio mō ex ꝑte intelligibiliū:3° modo ex ꝑte vtriusq3.
¶ Si ex ꝑte intell's tm̄ imaginabimur ꝙ quēadmodum
diaphanu3 an̄ luminis receptione3 nō recipit eos colores
nisi material'r ꝛ ſ3 esse phicu3:vt ꝟo actuatū lumine solis
reddet̃ receptiuū nō colorū:sed intētionū colorū:non ma-
terial'r:sed ſm p̄sentiā mā̄ę. ¶ Sic de intellectu intellige-
mus.s.si secludat̃ lumine p̄mę cāę:ipse nō recipiet formas
itelligibiles:nisi sicut sensus iteriores.s.istas ac iduiduas:
vt ꝟo intell's actuatur lumine p̄mę causę:vt sic eleuatur a
mā:nō tñ in recipiendo intelligibilia:imo intētiones eo3
vl'r ꝛ abstracte:ꝛ sic dicemus itelligibilia agere in itellectu
intētiones ꝑticulares:illas forte recipi vl'r erit ex recepti-
ui qualitate:vt dictū est. ¶ Si ex parte intelligibiliū:tunc
imaginabimur ꝙ quēadmodū colores ſm Auem.ꝛ Aui.
ꝛ alios ante fusionē luminis ad eos erāt colores po⁹ nō tm̄
potētia mouētes:imo ꝛ potētia colores entes:sic imagina-
bimur itelligibilia secluso lumine illo eē potētia itelligibi-
lia:actuant̃ autē:qn̄ lumen p̄mę causę in eis diffundit̃:ꝛ sic
dicimus itellectiones esse vl'es:nō ab vl'itate receptiui:sed
agentiū intelligibiliū. ¶ Si aūt ip̄m concurrere:ex parte
vtriusq3 dicemus ip̄m concurrere:sed nō eodem modo:ex
parte enim intell's lumen id cōcurret:vt dispositio:quēad-
modū lumen respectu medij. ¶ Ex ꝑte intelligibiliū con-
curret velut forma intelligibiliū:ex his duobus modis cō-
cursus erit itellectio vl'is:tam a ꝑte intell's:q̄3 a parte intelli-
gibiliū:hoc g̃ mō pōt q̇s extimare de illo lumine. ¶ Mo-
do declaro ꝙ hi modi cōcurrendi sunt phantastici:ꝛ pet o
p̄mo:q̄d sit hō lumē:vel est suba p̄mę causę:vel aliquod ex
p̄ma cā diffusu3 diuersu3 ab ea:sicut lumē medij a luce so-
lis. ¶ Siquide3 suba p̄mę causę ar⁹:quō ista pōt recipi in
virtute corporali:vel recipit̃ ſm inexistentiā ac verā inhę-
rentiā:aut per p̄ntiā3 et indistantiā:nō p̄mo modo:qm̄ si in-
tellectus pōt recipere illa3 subam:ꝛ receptū erit hoc ꝛ cor-
poraliter:ꝛ sic reddet̃ q̄ð:vt p̄us. ¶ Amplius sicut Auer.
infert 3° de aīa:cō.36.tunc intell's ille efficit̃ etern⁹:ꝛ sic nā
corruptibilis mutaret̃ in necessariā:quā3 ꝯtitiam post de-
ducā. ¶ Adhuc si intell's se solo potest recipere subam p̄i-
mā3 secluso quocūq3 alio in rōne dispōnis cōcurrēte:mul-
to magis itellectiones intelligibiliū sine receptione illi⁹ p̄-
uia:ꝛ sic accedit eis fortis ac magna supfluitas. ¶ Et quō
essentia p̄mi nō possit esse vera forma rerū ego demr̃atio-
ne declaraui in plurib⁹ meis tractatib⁹:nunc ꝟo sit dictu3
intātū. ¶ Si autē dicatur esse subam p̄mę causę adhęrētē
ꝛ assistentē:hoc derisibile erit:pōt.n.hō lumē esse dispō nō
tm̄ itellectiuimo ꝛ mā̄ę ꝛ cuicūq3 formę:ꝛ sic erit ꝯfusio.
¶ Si aūt dicatur lumē id esse aliq̄ð diuersum a suba p̄mę
causę:multiplicatū in nobis ac itelligibilib⁹:vt p̄us ar⁹:vel
est suba:vel accidēs q̄ð si dicatur ip̄m esse subam:arguitur
vt p̄us:vel imaterialis:vel mā̄lis:ꝛ si imā̄lis reddet̃ q̄ð vt
prius:vel inest ꝛ inhęret:vel adest ꝛ adhęret ꝛ destruas:vt
priūs. ¶ Si mā̄lis erit suba:tunc illa erit hęc indiuidua ꝛ
particularis:ꝛ sic quęstio erit de eo:quēadmodū de vir-
tute corporali:quę ponitur itellectus apud Alexan. ¶ Si
sit accidēs:hoc nō pōt esse nisi qualitas:ꝛ tunc cū ipsa erit
recepta:aut in itellectu aut in itelligibilib⁹:aut vtroq3 erit
hęc ꝛ ꝑticularis quēadmodū p̄us:ꝛ sic erunt agētia.vel reci-
piētia mediate ea ꝑticularia ac indiuidua. ¶ Ampli⁹ ꝯtra
hoc ego inducā3 demrōnes loco eius:nec op3 nunc imora-
ri hoc in loco:qm̄ infra sum imoraturus. Ex his tenēt oēs
rōnes Auer.omnes enim fundant̃ in hoc ꝙ itell's inquan-
tū receptiuus:ꝛ itelligibilia inquātū actiua:seclusa sunt ab
isto lumine:ꝛ qn̄ sic est facillime possunt oēs reduci ad de-
monstrationē. ¶ Prima ergo rō optime tenet:qm̄ maior
est manifesta secluso lumine illo:quo secluso petit̃:vel itel-
lect⁹ itelligit se:vel nō:ꝛ si nō:hoc est ꝯ oēs:ꝛ si sic:ergo vel
vl'i itellectione vel ꝑticulari:ꝛ si ꝑticulari itellectio erit sen-
satio:vt antiqui dicebāt:ꝛ si vl'i tunc idē erit vl'e actu ꝛ po-
tētia respectu eiusdē:ꝛ hoc h3 vniuersa schola incōueniēs.
Id ꝟo q̄ð de graui dī nō est ad ꝓpositū:qm̄ motus:ta3 vt
recipitur:q̄3 vt fit:est iste ꝛ ꝑticularis:sed itellectio est vl'is:
mō nō est incōueniēs aliq̄ð eē actu ꝛ potētia respectu act⁹
ꝑticularis vtroq3 mō ex ꝑte agētis:ꝛ passi:s3 respectu vl'is
actus est impol'e:qm̄ vt Aristo.infert in 3°:tunc lapis:ꝛ vl'r
oēs res mā̄les itelligerēt se. Uel saltē nulla esset cā:cur nō
intelligit se. ¶ Et ex his ēt reddit̃ optima 2a:qm̄ idē reci-
pere cognitionē sui intētional'r est recipere se:ꝛ hoc modo
itelligit Auer.ꝛ hoc sequitur:sequit̃ enim intellectū recipere
cognitionē sui vl'e:q̄ū tñ ipse sit virtus in hoc corpe ꝛ hoc
vt sic est:impol'e:ꝛ hoc sequi secluso lumine nullus dubita-
re d3. ¶ Ptēt 3a.secluso eni3 illo lumine receptio erit cor-
poralis:ꝛ hęc:cū ta3 recipiēs q̄3 agens erūt iduidua ꝛ hęc:
ꝛ sic receptio erit demōstrata ꝛ corpalis sine dubio. ¶ Et
eodē ꝯstat 4a:vbi eni3 lumē id admouet̃ tota suba intellec-
tū sit corpus vel virtus in corpe erit iduidualis ac determina-
ta:ꝛ sic erit eiusdē rōnis in mā̄litate ꝛ corporeitate cū lapi-
de:ac vnoquoq3 intelligibiliū:ꝛ g̃ sicut ꝯtingit abstrahere a
lapide:sic ab itellectu:ꝛ iterū cū abstractū id sit B ꝛ eiusdē
rōnis cū lapide:erit eius abstractio eiusdē rōnis:ꝛ sic ꝓce-
det ad infinitū. ¶ 5a etiā ꝯstat:qn̄ enim intell's est virt⁹ cor-
poralis ac mā̄lis:oē receptū in eo erit accidens materiale:
sicut caliditas vel frigiditas:cū sit seclusu3 lumen:quo red-
debatur imā̄lis receptionis:ꝛ sic argumentu3 erit vt prius
efficax:qn̄do ergo lumen id remotū erit a rōnibus Auer.
illę erunt demōstratiuę:ꝛ quia ponere id lumen fictio est
ac voluntas:ideo rōnes eius erunt bonę ad ꝓbandū intel-
lectum non esse virtutē corporalē:nec formā materialem:
verum ꝟo ꝓbent hę rationes simpl'r abstractionē intelle-

ctus a materia:nō ex his patet:sed suo loco tractabit:nunc autem in proposito sit dictum intantum.

℄ Caput 6m. in quo inducent argumēta Philoponi Auic. Alg. et aliorum:pro Auer. confirmatione.

Et quia in hoc Auer. dicto non tm̄ ipse credit vex:et Joan. Philo. Aui. Alg. et latini:iō nō tm̄ expedit vti rōnibus ei⁹. ℄ Est igitur prima alia demōstratio Philoponi fundata in regulis Aris. quas ipse ponit in p̄mo de anima:inqt enī Aris. Si quid igitur animę operum aut passionū ꝓpriū ɔtinget vtiq3 ipsa3 separari:si ꝟo nullu3 est ꝓpriū non erit vtiq3 separabile:his enim verbis nō arguit Aris. vt Themi. ac Auer. credūt a destructione antecedētis ad destructionē ɔñtis syllogismo hypothetico. Sed quemadmodū attici expositores dicūt ibi Aris. duas ponit regulas inuicē disperatas:quarū p̄ma est:si aliquod operū animę ꝓpriū cōtinget vtiq3 ipsa3 separari:hęc est regula:et dixit (et si quid operū) et non vl'r:qm̄ nauta respectu nauis:nō omne opus h3 separatū ab ea:nauigatio enim operatio est nautę:et tm̄ sine naui cōtingere est ipossibile:nauta autē separabilis est a naui:qr aliqd eius operū sine naui separari ɔtinget dixit (operum aut passionū) qm̄ regula non tm̄ vera est in opōne .i. actione:imo et in passione .i. operatiōe passiua:vt suo loco dicet de intelectu agēte et posi. ℄ Dixit (aūt ɔtinget ipsa3 separari) nō de ɔtingēti medio:s3 p ɔtīgēti sequēte ad necīū:vt Philopon⁹ ait:qm̄ dis forma talis separabil:sic ergo particulis cōpensatis regula nulla3 habet instantiā:nisi illa3 Themistij:inqt enī3 quo na3 modo oculus aut manus a corpore separari possunt:etia3 si ꝓpriu3 aliquod opus oculorū aliquod manuū sit. ℄ Huic respōdet et Philoponus q opus esse ꝓpriū alicui cōtingit per independentiā ad oē aliud:et sic Aristo. intelligit aut ꝓpriū per designationē eius:l3 cōcursus sit vl'is:et sic in ꝓposito:videre enī3 nō est propriū oculorum per independentiā ad totu3 animal:nec gladiari propriu3 manuū illo mō:et sic d3 intelligi regula Aris. et tūc erit oīno necessaria. ℄ 2a regula vt Philoponus dicit est:si nullu3 habet operū propriū nō erit vtiq3 separabilis et inqt The. q hoc necessariu3 est:nec oblocutore inuenit. ℄ Ex his regulis potest capi hęc maior:nulla forma habēs opationē sibi propria3 est virtus in materia:ac oīno inseparabilis a materia:hęc enī3 p3 ex p̄ma regula. ℄ Tunc huic maiori addatur hęc minor:sed rōnalis anima est forma hñs propriu3 opus:et hoc Aris. in 3o fere toto ꝓbare laborat:et loco suo dicetur demōstratio erit firma:si ꝓpositiones sunt verę q rōnalis anima nō sit virtus in corpe educta de potētia materię. ℄ Hęc Philoponus in proęmio libri de anima. ℄ Auicē. autē et Alg. multas inducūt rationes et fortissimas fm me. Nulla virtus in corpe potest dare formis materialib⁹ sua ꝓpria virtute imaterialitatē spūalitatem ipartibilitatē ac eis eternitatē:et illas apphendere incorporal'r sine tēpore et cōtinuo:et negare hoc est signū stultitię vt dicunt. ℄ Sed intellectus dat formis mālibus sua propria virtute:vt loco eius dicemus:imaterialitatē spiritualitatē ipartibilitatē ac eternitatem:et eas apprehēdit incorporal'r sine tēpore et cōtinuo:vt suo loco tractabit:ergo intellect⁹ nec est corpus nec v'tus in corpe:nec ex mā educt⁹. ℄ Amplius latinorū rō fortissima est. Nulla anima nobilis:tres habēs opationes diuinā intellectualē et animalē est virtus in corpore educta de potentia mālis. Sed rōnalis anima h3 tres h3 opationes:ɔclude vt p̄us:rōnalis enī3 habet diuinā:vt ibi exponit:qm̄ est a causa causante ipsa3 .s. hñs similitudinē3 et imaginē causę p̄mę:intellectualē aūt h3 intelligēdo et inquantū reflectit se supra se. Animalē ꝟo habet in animādo vt fusius patuit ex hac expositione illius ꝓpositionis

Cōmē. de causis p3 fortissime rō. ℄ Ultima rō est. Nullū denudatū a naturis formarū mālium est virtus in corpore educta de eius potētia:sed rōnalis anima est denudata ab oībus formis mālibus:ergo nō est virtus in corpe:minor ɔsyllogisatur:oē recipiēs oēs formas materiales est denudatum ab eis:sed intell's recipit oēs formas materiales:vt declarabit:ergo est denudatus ab oībus formis mālibus:et hęc demōstratio an sit efficax in cōmēto nostro tertij de anima ꝑspicuū est. ℄ Ex his lic3 assumere recapitulando rationalem animam esse aliquid nostri:et non tanq̄ accidens subiecti:nec tanq̄ locatum loci:nec tanq̄ partem totius nec tanq̄ virtutem corporis:aut formam materię eductā scilicet a potestate eius.

℄ Caput 7m in quo cōpletur vltimū membrū:et p̄mo narratur opinio expositoru3 antiquorum.

Cum hęc sint perspicua:et in eis magna ꝑs sapientū cōcordant:reliquū est declarare an rōnalis anima sit in hoie:vt forma in formato:et actus in actuato:et hoc est dicere:an rationalis anima det homini spēm actu3 et ꝑfectiones quas homo sit homo:et in specie et genere proprio. Et circa hoc diuersantur expositores:tam gręci q̄ latini. The. igit Theophrastus, Porphirius, Jamblicus, et Plotinus aiunt:rōnalem anima3 dare esse homini imaginant nāq3 duo animarū genera:quēadmodum duo genera formarū Plato dixit:quorū vnū est formarū ante rem:qd est rei exēplar et paradigma:quę est forma itell's mouētis in natura:quę vl'r et imaterial'r et simpl'r:ꝓhabet oēs formarū differētias:quę fm materię diuersant differentias. ℄ Uocauerunt aūt hs formas p̄mas:formas a formatione et virtute formādi:sunt enī3 causę formatiuę rerum:ꝓhabentes simpl'r et imaterial'r et imobiliter oēs differentias formarū factarū material'r et cu3 motu:et tēpore existentiū. ℄ Alterum autē est genus formarū:quę fluctuāt in materia:et materię sunt ꝑfectiones:quas platonici vocauerūt illārū formarū imagines:sicut est sigillu3 ab annulo in cera:eo quia sicut Plato inqt:formę quę sunt in materia ex separatis intelligibilibus formalib⁹ egrediunt:sicut ex quoda3 ethereo magro. In hanc sentētiā possunt reduci Pithagoras, Plato et Aris. si quis bene ac ꝑspecte consideret. ℄ Quēadmodum ergo duę sunt formarū differētię apud platonicos:sic et animarū duę sunt diuersitates:est enim vna anima:quę mundi dicit:et ɔsistens sibi:quę anima qdem nō dicit eo qa insit in re animata et illi inhęreat:sed qr virtute3 habet animatiua3 oīum viuorum:vt Themistius credit:cum sit semen vl' coitus eorum:quę animā suscipiunt:et quēadmodum formę ante re3:sicut annulus figura in se ꝓhabens oēs imagines possibiles formari apud Platonem erat mens primi intellectam:sic et apud Themi. anima omnia potēs animare anima est mundi ɔsistēs sicut sol. ℄ Alia est animarū differētia .s. scilicet earum:quę sunt in re ipsa animata:fluctuātes ab illa:sicut imagines ab annulo:quę dicuntur vitę:ab alijs rationes:ab alijs resultationes:ab alijs imagines:ab alijs vestigia:ac ipressiones:hę enim animę non dicunt:eo qr vim et potestatē habeāt animatiuā:sed qr sūt in re animata:vt ꝑfectio in ꝑfectibili:et lumē in diaphano actuato. ℄ Ex his patet rationale3 animam fm Themi. a hos non dare esse:eo quia ipsa sit in re animata:sicut imago ac vita:sed sicut annulus figuras pręhet ceręet hoc modo dat esse actu3, vita3, animationē, perfectionē. ℄ Utru3 ꝟo mundi illa anima alio modo rebus animatis possit cōparari:vt forma et anima:posteri⁹ dicendū:nunc sit dictu3 tm̄ illā esse animā ac formā animatorū:nō ab inanimādo:sed a virtute animatiua ac formatiua:et in hunc modū oēs platonici conueniunt. Sed quātum hi a veritate aberrent

in ante habito tractatu perspicuũ est: declaratum est eniz ali quid facere ex nihilo nõ conuenire alicui substantie pduc te: sed ꝓprium esse deo: declaratuz est etiaz hꝰ positiones etiaz esse cõtra Aristo. volui autem eam recitare: vt cogno scatur Auer. opinio qm̃ oppositorũ iprobatio ꝓpriorũ est ratio: vt Aristoteles dicit.

¶ Caput 8ᵐ. in quo narratur positio aliquorũ: quam Auer roi attribuunt.

CUm quidam magni auerroistę vi dissent hec, dixerunt formam aliquã posse vniri alicui corpori du pliciter: vno modo sm̃ operationem: altero modo sm̃ esse: voco autez vniri sm̃ esse quã do vnum alteri est forma intantũ alteri vt id habeat esse ꝛ nomen ab eo: ꝛ nõ voco esse pro operatione iuxta id vi uere viuentibus est esse. Uoco autem vniri sm̃ operatio nem: quãdo vnũ eorũ est tanq̃ instrumentuz ꝛ organum: alteruz vt ars ꝛ motor: dicunt igit̃ opinionẽ esse Auer. vt in tellectus vniat̃ homini: nõ tñ vt ars ꝛ motor instrumẽto ꝛ organo: sed sm̃ operationẽ ꝛ esse. ¶ Quãdo enim aliqua forma vnitur alicui materię: tria est considerare: vt dicũt: vnuz prout ipsa forma mãm constituit in esse prout est for ma eius in re: ab informãdo dicta: quę dat spẽm ꝛ nomen sibi. ¶ Aliud est prout ipsa a materia sustentat̃ prout de pendet in esse ꝛ ɔseruari ab illa ꝛ operari ꝛ reliquis. ¶ 3ᵐ est inquantuz forma est in cõposito: vtens illo cõposito in opationibus suis: sicut ars vtitur organo: verbi grã. forma leonis cõstituit materiã leonis in specie ꝛ nomine leonis. Constituit̃ ꝛ dependet in esse ab illa materia: cuius signuz est: qꝺ corpore extincto amplius nõ est leonis forma. Uti tur etiã illo corpore ad officia ac opera suę speciei. ¶ Dat autem intelligere distinctionẽ istaz Auer. saltez quantũ ad ꝑma duo membra: ꝑmo physicę auscultationis cõmẽ. 63. inquit enim: ꝛ quia celuz caret hoc subiecto: ideo caret for ma: quę sustentet̃ per hoc subiectũ: ꝛ fuit necesse: vt forma eius sit liberata ab hoc subiecto: ꝛ nõ habeat constitutionẽ per corpus celeste: sed corpus celeste ɔstituitur per illaz: vt scies alibi: in qbus verbis dat itelligere aliquã esse formaz subiectũ constituẽs tñ: vt forma celi: alia constituẽs ꝛ con stituta: ꝛ hec fuere duo ꝑma mẽbra. ¶ Hoc etiaz dat intel ligere: ꝛ in 8° illius cõmẽ. 52 inquit enim. sicut accedit ani mabus animaliũ: quia constituunt̃ per primũ subiectũ: qꝺ mouent: sed istud ꝑncipiuz non ɔstituitur per subiectũ qꝺ mouetur ab ipso: sed est econuerso. s. ꝙ permanẽtia subiecti est sm̃ id: ecce qũo dat intelligere ꝛ prędicta duo. ¶ Hoc idez ꝛ in capite 2° de substãtia orbis. Et quãdo sic est, aliq̃ erit forma constituta a subiecto: ꝛ id constituẽs: ꝛ eo vtens vt formę: quę sunt corporũ virtute ealis ę quę constituunt ꝛ vtunt̃ tñ: vt formę corporũ celestiuz: alię quę vtuntur tñ corpore: vt nauta respectu nauis: duę ꝑmę ex dictis ɔstant: 3ᵃ autez oĩbus perspicua relinquitur: nulla autez est constitu ta tñ qm̃ non esset forma ac species. ¶ Ex his inqt intelle ctum esse formã hominis: quia ipsuz constituit ꝛ dat ei spe ciez ꝛ nomen: ꝛ qm̃ vtitur eo. non autem est forma sm̃ illa triacũ non cõstituatur a mãteria hominis: ꝛ tunc sm̃ hos patet differentia inter Themi. ꝛ Auer. sm̃ enim Themi stium intellectus non est hominis forma nisi a formatiõe a virtute formatiua vitę ꝛ animę secundę quę est hominis animatio: ꝛ vita. ¶ Scḋm autẽ Auer. intellectus: vt dicũt: est forma corporis nõ a formatione sed ab informãdo ide ꝛ ipsuz specificans in differẽtia ꝛ nomine. ¶ Quod autem hec itẽto sit Auer. ex verbis suis videt̃ colligi: inquit enim 10° Nichomachię: capite 9° cũ 8ᵘˢ enim homo paruus sit corpore: ꝛ magnitudine. potẽtia autez ꝛ honore superat oĩa multuz: intẽdo per potentiaz intellectũ: hec. n. poꝰ domina trix est super oĩa: ꝛ conueniẽs q̇dem est opinari ꝙ existen tia cuiuscuq; hominis inquantũ homo est per hanc substã tiam: quę nominat̃ intellectus: cuz sit honoratius ꝛ melius quod est in eo: ꝛ vita ꝓportionata huic: est vita proportio nata homini ꝛ reliqua. Ecce q̃ aperte colligit̃ mens Auer. ¶ Rursum in 3° de anima cõmẽ. 5. ꝛ 36. ait intellectũ con tinuari nobis in principio per naturaz modo hoc ita non esset nisi esset naturalis ac per se forma hominis. ¶ Am plius 8° meta. cõmẽ. 5° inquit: si fuerit vnus homo maioris humanitatis q̃ alius hõ: erit sm̃ ꝙ forma est in eo in ma teria. ¶ Itẽ ꝛ in 3° de anima: cõmẽ. 36. dixit: intellectꝰ non est separatus a magnitudine. ¶ Pręterea inquit 2° physi corũ: cõmẽ. 26. ɔsideratio naturalis stat vsq; ad formã ho minis: quę est vltima forma hominis. ¶ Adhuc in princi pio tertij de aia inquit: cuz per hanc virtutẽ quę est intelle ctus differt homo ab alijs animalibꝰ: vt dictuz est in mul tis locis. ¶ Ultimo Auer. in magna digressiõe qõnes mo uit ɔtra se. d. si vnus eẽt intellectus: tu esses per esse meum: ꝛ ego essem per esse tuũ: ꝛ res ꝑcederet anteq̃ esset: ꝛ qñ tu acq̇reres aliquid itellectui ꝛ ego: ꝛ hõ esset anteq̃ esset ꝛc̃. si igitur Auer. non supponeret intellectũ dare esse quã vis haberent. ¶ Et eo maxime cuz nullo loco eas absoluit qꝺ significat ipz voluisse intellectũ ipm hoi dare eẽ. ¶ Ima ginant̃ igitur sm̃ Auer. in homine duas semianimas: qua rum vna tñ ɔstituens dicit̃ vt rõnalis ac itellectus: altera cõstituens: constitutaq; erit: ergo homo in specie ꝛ nomine hõ per hꝰ duas aias ęque ꝑ diuersarũ tñ rõnuz. ¶ Eo aũt tẽpore quo Auer. probabilr sequebar: vt fugerẽ quęstiões quas inducunt ɔtra Auer. eram cum istis: addens id quod Aristo. in 2° de anima dicit vlr. s. omnem aiam esse causam corpis in triplici genere causę. Qũo ergo itellectus est cau sa corpis hominis in triplici genere causę nisi sit forma ꝛ vera corporis. Quomodo quidez igitur opinetur Auerro. apud hos: ꝛ qua differentia ab alijs: vt a Themistio differ rat his perspicuum est.

¶ Caput 9ᵐ. in quo ostẽditur hꝰ opinionez esse erroneam: ꝛ non esse ad mentem Auerrois.

LOngo tẽpore Auer. vacaui: ꝛ vt dixi hãc opinionẽ sequebar ad mentẽ eiꝰ: vt fugerẽ tñ. q. quę ad ipm fiebãt sed quando ɔsideraui videbat̃ mihi tandẽ hanc positionẽ ꝛ esse erroneã ꝛ contra veritatẽ: ad quã ipugnã duz accipiamus ꝓpositiones ɔfessam ab oĩbus Auer. secta toribus ac oĩbus expositoribꝰ grecis ꝙ itellectus materia lis potest capi duplr: vno modo ꝓ virtute ac hominis for ma: cuius virtus est cogitare: ꝛ ꝑticulariter cõponere, diui dere: ac syllogisare. ¶ 2ᵒ mõ pro vtute rõnalis aię abstra ctę: h̃ manifestat Auer. lõgo sermone in 3° cõ. 20. i fine: vbi ondit h̃ itellectu hoiez differre a cęteris: amplꝰ ipz gñari ac corrũpi hꝰ intellectu ꝛ alia multa: h̃ nõ tñ Auer. ponit: imo ꝛ Themistius in 3° suę paraphrasis capite. 39. i calce: ꝛ tu vide verba eius. ¶ Itẽ, Simplicius per totuz fere 3ᵐ de anima in suo cõmento pluribꝰ locis ondit hominẽ esse hominẽ per intellectũ materialẽ generabilẽ ac corruptibi lẽ: hoc aũt meliꝰ suo loco dicemus: ac ađ habito tractatu in parte diximus: vbi opinionẽ Auer. diximus esse hꝰ animã cogitatiuã esse actum primũ hominis: quo homo in specie ꝛ nomine ponit̃: ãeq; traduci per semẽ a patre ꝛ a matre. ¶ Tunc propositione hac constanti facile erit nobis opi nionẽ eam ipugnare. Queramus igitur ab eis vel actuale esse intellectus: qui rationalis anima dicitur est totum esse actuale hominis: vel homo actuale esse habet circũscripta actualitate intellectus. ¶ Si quidẽ 2ᵐ concedant procul dubio homo erit cõpletus in specie ꝛ nomine sine rationa li anima ꝛ intellectu quod falsum esse cuntiant ad illiusꝰ

p̄dicͅ intentionem. ¶ Si ꝟo cõcedant esse hominis esse in-
tellectuale esse intellectus: quemadmoduʒ esse actuale leo-
nis nihil adest nisi e ſſe suę formę: petamus tūc vtrū vel
esse actuale hominis est esse actuale cogitatiuę ꝓpositę: nõ
obstāte ꝙ esse hoīs sit esse intellect᷒: vel esse hoīs est diuer-
sum cõpletūqʒ circunscripto esse actuali cogitatiue. ¶ Et
ſm qdem dicere est impoſſe: cogitatiua eniʒ non ꝯstitueret
hominē in specie ⁊ nomine: cuius cõtrariū nos confesse p̄-
accepimus. ¶ Si ꝟo dicatur ꝙ ita: tūc p̄mo dabim᷒ vnū
esse numero esse duo eē specie imo genere. ¶ Rursum ꝙ
mãle esse: sit esse separabile: quę oīa incõmoda esse procul du
bio oēs cõcedūt. ¶ Hęc aūt dari declarat̄: eē eniʒ actuale
hoīs vt ꝯclusuʒ est, eē actuale est intellꝰ: ⁊ eē actuale cogita
tiuę vt diximus est esse actuale hoīs: ergo syllo quasi expositto-
rio: esse actuale cogitatiuę erit eē actuale intellꝰ: quo fit v-
natura contingēs erit: ⁊ necessaria: ⁊ intransmutabilis: quod t
incõueniens fuit Auer. ad Alexandruʒ vt 3° de anima: cõ.
36. ecce igit̄ alteruʒ datum: alterū etiā dari constat: q̄a esse
fortis esset duo esse. s. intellꝰ: ⁊ cogitatiuę: quę specie genere
⁊ analogia differūt: ⁊ sic vnū numero erit duo nūero: ⁊ duo
specie ac genere: ⁊ hęc oīa reputamus īpossibilia ac incom
moda. ¶ Amplius si cogitatiua ⁊ intellꝰ constituūt homi
nem in diffinitione ⁊ nomine: vel ęque p̄mo ⁊ vltimata cõ
stitutione: vel ordine quodā. s. cogitatiua prius ⁊ intellꝰ po
sterius: siue ecõtra. ¶ Si qdem ęque p̄mo vltimata cõsti
tutione hominē in nomine ⁊ diffōne ꝯstituunt: ergo vnius
terminati erūt duo vltima ac duo termini ęque p̄mo: ⁊ qd
tibi erit īpossibilius. Si qs enim hoc esse cõmodū: consen-
tiet: poterit sustētari in vna ⁊ eadē numero mā insimul eē
duas formas specificas ⁊ vltimas: vt leonis ⁊ hominis: qđ
Aristo. ⁊ Auer. confutāt: maxime in his quę p̄mo dicūt de
anima. cõmē. 90. 92. 58. 89. ⁊ alibi. ¶ Si ꝟo ambę ordine
recipiant̄ quodaʒ. Si illa recepta. verbi grā. a. posteri᷒ aūt
b. Tunc petamus vel a. cõstituit hominē in noīe ⁊ diffini-
tione vltima cõstitutione: vel nõ. Si qdem ita constituere
sentiēt. b. forma posterius addita erit accidēs per id confes-
sum Auer. in p̄mo physicę auscultationis: cõmē. 69. oē eniʒ
inquit adueniēs enti in actu est accidēs. ¶ Si ꝟo. a. nõ cõ
stituet hominē in nomine ⁊ diffinitione vltima ꝯstitutiõe:
sed. b. post adueniens: ergo p̄ma forma vel erit remissa: vt
formę elātorum vel erit generica potētialis ad posteriorē:
vnuʒ eniʒ subm recipere plus vna forma est impoſſe: si fue
rint eiusdē ordinis: vt 3° celi com. 66. ⁊ p̄mo capite de sub-
stantia orbis dicit̄. ¶ Rursuʒ Auer. 3° celi illo eodē cõme
to obijcit Auicē. ⁊ habet regulam hanc ex pluribꝰ formis
actu: nec intensis: nec remissis vltimis ac specificis: non fit
vnuʒ nisi ꝯgregatione. ¶ Et 2° de anima ait: ⁊ si mā ⁊ for-
ma eēnt in cõposito existēte actu. Tunc cõposituʒ non di-
citur vnuʒ nisi diceret̄ vnuʒ in rebus quę sunt ſm cõtactū
⁊ ligamētū: vt cõmē. 7. deduxit. ¶ Ex his sequitur ꝙ si intel
lectus ⁊ cogitatiua hominē in nomine ac diffinitione cõsti
tuerent: sine dubio homo nõ esset vnus vera vnitate quod
falsum est. ¶ Itē est Auer. maxima: oē cõpositum in gene
re vel specie. vt Auer. demonstrat in lib. destructio destru-
ctionuʒ disputatione 2° sol. tertij: qđ etiā accepit 12° meta-
physicę cõmē. 39. dum ait. omne cõposituʒ nouū: sed ratio-
nalis anima apud ip̄m innouari nõ pōt. ¶ Preterea for-
ma vlis per essentiā: nec recipit̄: nec prompta est recipi in
corpore vel virtute corporali: ſm esse: quod manifestū est
de vli p̄ p̄ticipationē: vt vle materiale: lapis eniʒ vlr acce-
ptus in nullo subiecto recipit̄ ꝓpter gradum suę vl'itatis ⁊
quāto magis de vli per eēntiam. ¶ Sed intellect᷒ est vlis
per essentiā: cuʒ sit ſm suā essentiā sine materia p̄sentia ma
terię ꝯditionibus mãę ac gradu mãę: ſm doctrinaʒ Auer.
ergo non potest recipi in altero: nec alterum in corpidetur.
ergo mihi pace eorum dixerim intellectū nullo modo ſm
esse recipi in homine ſm doctrinā Auer. qđ etiam omnes
expositores latini de opinione illius sentire vident̄: quos
enarrare superfluū reputo. Quod qdem igit̄ est dicenduʒ
de mente Auerrois nunc patet.

¶ Caput 10m. in quo narratur quomodo erit forma homi-
nis ſm Auerroim.

REmanet modo declarare quō intellꝰ ho
mini cõparet̄: cū nec ſʒ p̄mū:
nec ſm 2m modū formę ei cõparet̄: illud igit̄
qđ p̄mo aspectu videt̄ est ꝙ intellꝰ nõ est for-
ma oībus modis: sicut intelligētia orbis: q̄a i-
telligētia vnit̄ corpori cęlesti p̄mitus ante dimensiones in
actu: ⁊ dico p̄mo ſm nām ⁊ nõ tēpus: vt Auer. inquit: est. n.
intelligētia causa ⁊ p̄ncipiū oium accidentiū orbis: intellꝰ
aūt nõ p̄ ſm cāʒ vnitur corpi humano: ante. s. dimēsiones
hominis q̄a dimensiões nõ sunt finalr ac principalr p̄p
hoīs intellectuʒ: vt illa. s. possit operari suā ꝓpria opatione
per hoīs dimensiones: quēadmodū dimēsiones orbis fina
liter sunt ad intelligentiā: vt ipsa possit mouere corpus cę-
leste: sine qua orbis moueri nõ posset: verū q̄ dimensiões
in homine sunt ꝓpter cogitatiuaʒ: vt. s. cogitatiua exerceat
opera sua: quę ꝓculdubio exerceri nõ possunt sine dimen-
sione: ideo quēadmodū cogitatiua intellectū p̄cedit in ho-
mine: sic ⁊ accidētia cogitatiue. s. dimensiões prius sunt in
hoīe: nõ qdem tanq̄ dispõnes proposite ad intellectū reci
piendū: sic enim intellꝰ eēt quantus ⁊ diuisibilis: oīs enim
forma subalis recepta in subo quāto: dispõne ordinata ad
receptū: est diuisibilis ſm doctrinā istꝰ. ¶ Ex his licʒ eli-
gere ꝙ si intelligētia recipit̄ in corpore cęlesti dimensione
mediāte erit forma diuisibilis ſm istū: q̄a si dimēsio p̄ce-
dit intelligētiaʒ in orbe cuʒ nõ possit p̄cedere tanq̄ sequēs
aliaʒ celi formā: quę ⁊ intelligentiā p̄cesserit: sequitur vt sim
pliciter dimensio p̄cessisset ꝓpter receptionē intelligentię:
⁊ sic intelligētia fuisset forma p̄ticularis diuisibilis: hoc aūt
ſm istum nõ sequit̄ de intellectu: q̄a lʒ homini assistet ꝓ-
pter dimensiones q̄a illa dimensio ꝓpter receptionē intel-
lectus nõ p̄cedit: sed vt sequēs cogitatiuā: ideo intellect᷒ nõ
redditur partibilis ac diuisibilis. ¶ Quod si dicas intelle-
ctuʒ nõ posse sine quātitate operari: q̄a nõ sine phātasma
te: qđ est quantū: ⁊ per ꝯsequēs in opatione sua exigit quā-
titate ac dimensione: diceret ipse illā necessitatē esse ex p̄-
te cogitatiuę: quę nõ potest ei ministrare nisi per q̄ntitateʒ:
cū sit virtus in corpe: lʒ hoc alr ad tēpus dissoluet̄. ¶ Ul-
terius ꝙ intellectus nõ sit in homine: quēadmodū intelligē
tia in orbe: alio declarat̄ cõmodo: intelligētia eniʒ ſm opi
nionē huius nõ nī agens est operationū ac orbis motuū:
verum ⁊ forma orbis, dicta forma a virtute formatiua: q̄a
intelligētia causa est esse orbis ⁊ p̄manentię eius: vt suo lo-
co forte dicam: sed intellꝰ nec forma est hoīs a formatiōe:
nec ab informatione vt statim declarabit̄. ¶ Debes ergo
p̄mo scire: ꝙ homo: vt quoddā est generabile ⁊ corruptibi
le in p̄dicamēto substātię: in specie ac nomine ⁊ diffinitio-
ne apud Auer. est cõposituʒ nisi uʒ ex quattuor formis ele
mentorum tanq̄ dispõnibus: ⁊ cogitatiua humana quę ponit
ipsum in genere diffinitione ac nomine: hac enim cogitati
ua homo vere generat̄, corrūpitur, diffinit̄, differt ⁊c. ⁊ sic
est tanq̄ orbis p̄fectus ⁊ cõpletus in specie sua ac diffini-
tione. ¶ Scd̄o debes scire ꝙ intellectus ſm istuʒ: nec vni-
tur materię hominis: nec formę hominis: nec alicui parti
hominis: cuʒ sit vna perfecta substātia infima in ordine i-
telligentiarum: secūdaria intētione ens propter nos p̄maria
operāis ꝓpter se. est eniʒ nexus hominū vna sphęra vnde-
cima cõpleta: cuius quodlibet indiuiduū est pars: cui sphę-
rę ꝯtinuabit̄ intelligētia illa ſm istū ad modū dōm. ¶ Ex

bis ergo dicit ipse intellectũ ↄtinuari homini p̄mo modo accepto ſm operationẽ: hoc ꝰo ſm ipm ſic declarari pōt ex modo quo vniunť aliqua ſm eſſe: in vnione igiť ſm eē tria conſiderāda ſunt: primũ eſt prout vnibilia in actu eēntiali ac p̄dicamētali ſunt vnuꝫ ſimplr: adeo ꝙ eſſe actuale māę oībus modis eſt eſſe actuale formę. verbi gratia. eſſe actuale māę ignis oībus modis eſt eſſe actuale igneitatis: nec eſſe actuale formę eſt diuerſuꝫ ab eſſe māę: eo qꝛ diſpoſitio vnitatis nō fit niſi ex eis quorũ vnum eſt mā: ꝛ per ſe potētia: alterũ actus ꝛ ꝑ ſe forma: ꝛ hunc modũ eēndi actu dedit tibi Auer. 3° celi cōmēto. 29. ꝛ 3° phyſicorũ: cōmento 65. ꝛ intulit. 2° phyſicoꝝ: cōmēto. 12. ꝙ ſi materia eſſet ſine forma: quod non eſſet in actu: quoniaꝫ actuale eſſe non eſt niſi formę: vel habētis formā. ¶ Sunt igitur vnũ in eē ea quorũ eſſe actuale vnũ ꝛ idē oībus modis eſt: ꝛ hoc qꝛ partes eadē actualitate actuanť ſꝫ non eodē modo: qm̄ forma eſt in actu per eſſentiā: ipſum aũt compoſitũ ꝛ mā ꝑticipatione formę: cōpoſituꝫ enim exiſtit ac eſt ꝑꝑ formā: ꝛ ſi forma ſubſiſtat ꝑꝑ compoſitũ: forma eniꝫ non alteri inhęret: nec eſt ꝗd alterius: niſi ꝓpter cōpoſituꝫ: cōpoſitum aũt hꝫ nomen ꝛ diffōnem ꝓpter formā: vt colligiť ex verbis eius 7. ꝛ 8. meta. cō. 7. ꝛ in 2° de anima. cō. 7. ꝛ 2° phyſico. cō. 4. ¶ Nec te ↄturbet hoc ꝙ forma ſit pars: qm̄ ſꝫ ſit ꝑs ſubſiſtentis: eſt totũ in eſſe ꝛ eēntia ſm perfectionē ꝛ eminētiaꝫ: p̄m ergo ↄſiderādũ in vnione formę ad mām hoc eſt. ſ. ꝓut illa vnione redduntur vnibilia vnuꝫ in eſſe ꝛ actualitate. ¶ Scōm eſt ꝓut forma vna ac eadem potētialitate eſt in potētia ꝛ forma: oīs enim forma recepta in mā reddiť vna numero potentialis: vna nūero poteſtate: ꝓpter qđ formę liberate a mā ſunt puri actus: vt. 9. meta. com. 2. Auer. dicit: erit ergo mā p̄mo ꝛ per ſe potentialis per eſſentiā ꝛ nām: forma aũt erit potētialis ꝑticipatione: ꝛ per accidēs ratiōe māę: hęc igitur duo ſunt ↄſideranda ꝓut forma conſtituit materiā in vno numero eſſe actuali: ꝛ mā formā in vno numero eſſe potētiali. ¶ 3m erit: qm̄ forma eſt actus per eēntiaꝫ: erit operans per eſſentiā: cōpoſitũ erit reſpectu formę in actu ꝑticipatione ꝛ per accidēs: ꝛ ideo ad formaꝫ: quaſi materia ꝛ organũ: ꝛ ſic in cōtinuatione formę ad mām eſt 3m. ſ. vnio: qualis eſt artis ad organũ: ꝛ motoris ad motuꝫ: ꝛ inſtrm̄ qualis. ſ. eſt artificis ad martelluꝫ: eſt autem hęc vnio qm̄ operatio eſt vna numero vtriuſq; p̄mo ac per ſe: quēadmodũ eſſe erat p̄mo totius ꝛ per accidēs erat ꝑtiuꝫ: ꝛ ſic p̄mo operatio erit p̄mo artis ꝛ organi. ſ. illiꝰ colligati: ꝛ ꝑ accidēs partiũ organi. ſ. vt māę ꝛ inſtrumēti: artis vt motoris ꝛ agētis. Si igitur dabiť aliqua forma: quę cũ materia non vniať in eſſe vno p̄mo: ꝛ per ſe actuali: nec in eſſe potentiali: ſed in eē operatiuo: quale eſt eſſe artis ꝛ inſtrumēti: hic modus vnionis erit intellꝰs ꝛ hoīs ſm Auer. intellectus eniꝫ nō vnitur homini dando ei ſpeciē nomen ac diffinitionē nec homo vniť intellectui dando eſſe potentiale ſibi ꝛ vniunť: relinqtur ea vniri 3° modo vnionis ꝓut intellectus eſt tanq̄ ars: homo: tanq̄ martellus: intellꝰs quideꝫ motor: homo ꝰo motuꝫ quoddā: intellꝰs vtens: homo vſus ac operatus. Reſecatis ergo p̄mis duobus quę in colligatione ſunt formę ad mām: intellectus forma erit corꝑis humani: ſm 3m diſpoſitioneꝫ: ergo intelligere: ꝛ vľr oīs operatio erit totius p̄mo: ſꝫ intellꝰs vt motoris ac artis: ꝛ hominis vt organi ac moti: quēadmodũ ſanuꝫ eſſe: eſt corpore: ꝛ eſt ſanitate vt Ariſ. dicit: ꝛ hũc modũ vnitatis ſentit Simplicius in diffinitione animę: inquit enim ꝙ cũ Ariſ. dicit anima eſt actus corꝑis ꝛc. non intelligit actũ tn̄ illum qui dat ſpēm ꝛ nomen: ſed actũ intelligit vtenteꝫ: ꝛ ſic rationalis anima inquit actus eſt corporis vtens ꝗdeꝫ corpore: vt virtus ꝛ ars organo ꝛ inſtrumēto: diffinitio (inquit igiť de anima) eſt analoga: ꝛ non vnius rōnis oībus. ¶ Quo quidem igitur modo intellectus ſit hominis forma ſm Auer. ꝛ quo modo non. Amplius qua vnione colligantur: ꝛ qua non: ex his perſpicuum eſt.

¶ Caput 11m. diſſoluēs. q. contra Auerroiꝫ pro maiori eius declaratione.

EX his modo dictis: licꝫ colligere differētiā inter Auer. ꝛ The. declaratum eſt eniꝫ ſm Themiſtiũ intellectũ eſſe animaꝫ ac formā hominis: nō ꝗdem ab informādo ac inanimādo: ſed a formatione ac aīatione: ꝛ ſic ſm euꝫ non tn̄ vtens eſt corꝑe: veruꝫ ipſi eſſe ꝛ vitaꝫ pręhens: qđ Auer. ex modo dictis nō ſentit: declaratũ eſt eniꝫ intellectũ eſſe vnitũ homini: vt vtens corꝑe: ac ars inſtrumēto. ¶ Verũ ꝛ opinioni Auer. nō parrę adſunt. q. quarum prima ꝛ laborioſa eſt: quo nā modo ratio ac intellꝰs forma erit hoīs: ſic ars ꝛ motor erit cōparatione hoīs. ¶ Debes ergo ſcire quatuor eſſe ↄſiderāda in vnione formę ad materiā: p̄mũ eſt inquantũ forma actus eſt māę: quo ſpēm nomen ac diffinitionē mā vendicat: vt dictuꝫ eſt. ¶ 2° modo inquantuꝫ eſt ꝑfectio materię: eo qꝛ mā ſe ſola operatione caret: redditur aũt operatiua illa. ¶ 3° modo conſiderāda eſt fixio qua. ſ. fixe ꝛ ꝑmanenter vnitur māę: ꝑ reꝰ forma dī actꝰ. 2° dī ꝑfectio: 3° dī aīa ac motor. ¶ 4° mō ꝓut ipſa ſe ſola ꝑfecta eſt: attamē vtitur mā in ſui officio: ꝛ ſic dī ars: ꝛ vtens: primo reſpectu materię diciť mā. 2° diciť ꝑfectibile: 3° diciť ſubiectũ: 4° dicitur organuꝫ ac inſtrumētũ. ¶ Ex his dico ꝙ intellectus reſpectu hoīs ſm euꝫ nō diciť actus p̄mo modo: nec forma p̄mo modo ac p̄mo reſpectu: nec 3° reſpectu: qm̄ non fixe vniť: ſed 2° ac 4° reſpectibꝰ. eſt enim intellectus ꝑfectio: prout eſt exordiuꝫ ac p̄ncipiũ operationis: ꝛ eo reſpectu homo diciť ꝑfectibile ac ſuppoſitum intellectui. ¶ Amplius eſt ars ꝛ motor vtens: ꝛ eo reſpectu homo diciť organũ ac vſum (vt ita loquar) quatuor igiť entibus reſpectibꝰ forma māę cōparata intellꝰs reſpectu hoīs duobus tn̄ ꝓprie ac cōmode diciť: dixi autē p̄mo (intellectuꝫ eſſe perfectionē hoīs p̄mam) qm̄ perfectũ intantũ dicitur inquantũ operans vel potēs operari: vt peripatetici credũt: ꝛ qꝛ homo operať intellectu: ſicut malleus arte: ꝛ ſicut equus equitāte: inde intellꝰs p̄ma fuit hominis ꝑfectio: quare ꝛ eo reſpectu homo ꝑfectibile diciť reſpectu intellꝰs. ¶ Dixi etiā (intellectũ nō fixe ꝛ ꝑmanenter vniri) ꝑꝑ qđ anima nō diciť: qm̄ homo qōdam eſt māle in cōtinuo fluxu: ideo nō his hoībus ꝗbus intellectus ↄtinuus erat olim nunc ꝛ ↄtinuus erit: ſi quę ergo ꝑmanētia erit reſpectu ſpeciei erit: reſpectu indiuidui nō: ꝛ hoc reſpectu homo nō dī ſubm̄ intellꝰs: ſed orbis intelligētię diciť ſubiectum: qꝛ fixe recipit illam: vt Auer. dicit 2° capite de ſubſtantia orbis: ꝛ in 8° meta. com. 12. dixi ꝰo (intellectũ eſſe: vt ars hoīs) qm̄ in operatione intellectiua nō cōcurrit homo: vt agēs: nec vt ſubm: ſed vt id quo homo fit intelligēs: ſm modũ ad tēpus exponendũ. Quot quidē reſpectibꝰ intellꝰs forma poſſit dici hoīs: ꝛ quot nō, his manifeſtũ eſt. Amplius quot reſpectibus ītelligētia diciť forma orbis: ꝛ quot nō, eiſdeꝫ fit palāꝫ. ¶ Ex his peccatuꝫ pꝫ Joan. Jando. q credit intellectuꝫ oībus modis cōperari hoī: ſicut intelligētia orbis: pꝫ enim his: q̃uo ꝗbuſdeꝫ ſic: quibuſdā nō. ¶ Vex adhuc mens mouet: cũ enim hactenus declaratũ ſit itellectũ formā eſſe ſm duos reſpectus formę vt. ſ. eſt hoīs ꝑfectio: ꝛ vt homine vtitur: dices ne intellectũ formā eſſe hoīs eiuſdeꝫ rationis cuꝫ formis eductis de māę facultate: quēadmodũ anima diciť nō niſi equiuoce. ¶ Et huic facile Auer. ridere. Dicēdo ꝙ forma ↄſiderari pōt in rōne meta. ſ. in rōne actus ꝛ ꝑfectionis abſolute: ꝛ in ratiōe pſica ac nāli. vꝫ. vt eſt forma motu ac trāſmutatiōe acqſibilis. Ac perinde materia. ſ. ꝛ pōt ↄſiderari in rōne meta. vt. ſ. potētia eſt ac ꝑfectibilis

etibilis:ꝛ in rõne phica ac naturali.s.inquantũ est motu ꝑ
fectibilis:quo fit si intellꝰ ac homo in rõne phica ꝯsiderẽ
tur alterꝰ rõnis sũt ꝯ forma ac mã ꝯhabiliũ.In rõne vero
meta.forte sunt vnius rõnis:igneitas enim in rõne actus
ꝛ pfectionis respectu suę mãę:ita est vnius rõnis meta.sic
intellꝰ respectu hois:põt ergo itellꝰ dici forma eiusdeꝫ ra
tionis hominis tñ meta.non autẽ naturaliter.

¶ Caput 12m:in quo soluiẽ 2a.q.in opinione Auerrois.

DEcurrit homo in spẽ ꝛ nomine homi
nis ab instãti:quo forma cogi
tatiua in mã spermatica inducitẽ:sꝫ Auerroiꝫ
vsqꝫ ad primũ instans esse cadaueris ppterea
valde quęsitũ erat in hac opinione:an intelle
ctus ꝯiungetur respectibꝰ illis homini pro toto decursu suę
vitę.s.eo instanti quo cogitatiua vnitur mãę:an qñqꝫ qdeꝫ
sic:qñqꝫ vero nõ.¶ Hanc quidẽ qõnem forte sine aliorum
pIudicio sic Auer.absolueret ꝙ nũqꝫ intellꝰ est forma ho
minis:nisi qñ indistans est ab eo:ac ei pręsens pręsentia ꝛ
indistãtia maiori q̃ sit pręsentia ꝛ indistãtia formę mãlis
ad mãm sm eũ:est aũt intellectus pñs ꝛ indistãs hoi:qñ
cõtinuatẽ in opatione:subã.n.sepata nõ alio fit pñs ac in
distans ab alio:nisi qñ opatione ꝯtinuatẽ illi:ꝯtinuatẽ auteꝫ
opatione:qñ intellectꝰ est tanq̃ ars vtẽs hoie pro sui opere:
hõ aũt tanq̃ organũ ac instrm intellꝰ ad id:ꝛ qꝛ oẽ tale nũc
ꝛ pus nõ:non reddetẽ tale nisi mutatione facta in eo vel in
altero:vel intrinseco:vt Auer.inquit in.8.physicę auscultationis.ergo cũ hõ fiat instrm intellꝰ nũc:vbi prius nõ erat
mutationẽ opꝫ adesse vel intellectui:qꝺ minime ꝯuenit:cũ
subã sit separata intransmutabilis ꝛ imobilis:vel extrinse
co ab intellectu:ꝛ hoie:ꝛ id nec videtẽ esse.Uel hoi:ꝛ hoc di
cere opꝫ:qñ ꝗ hõ alr se hꝫ nunc q̃ pus:tunc reddetẽ orga
nuꝫ intellꝰ:ista aũt alietas ac variatio esse nõ põt:vt decla
rabitẽ:nisi qñ cogitat nũc ꝛ pus nõ indiuidua ꝛ singularia
quę potentia sunt vlia adeo ꝙ cogitatiua plus in singula
riuꝫ cognitione versatẽ plus intellꝰ:ꝛ plus hoi vt ars ac mo
tor ꝯtinuabitẽ.¶ Ex his ꝗ licet accipe tũc intellectũ hoi vni
ri:qñ cogitatiua circa singularia oĩa vel plura ꝯsiderat:opꝰ
ergo est videre in sol.q.an cogitatiua in pmo istãti suę per
manẽtie in mã ꝯsiderat aliqua singularia:an nõ:qm̃ si cõsi
deraret pculdubio intellꝰ continuabitẽ vt ars ꝛ motor illi:si
vero nõ/non.¶ Et qñ sic est possumus dicere in qõnis sol.
duos modos:dicemꝰ itaqꝫ pmo apud eũ ꝯplexũ apud oẽs
esse duoꝝ generũ:vnũ qdẽ cuius significata terminoꝝ oi
bus vel pluribus sensibꝰ:ꝛ inuicẽ nõ ꝯtradicentibus perci
piuntẽ:sicut hoc significatũ:hoc ens est hoc ens:hoc ens nõ
est nõ ens:ꝛ hꝰ.Alterũ est cuius terminoꝝ significata:nec
oibꝰ:nec pluribꝰ:ꝛ si pluribꝰ forte ꝯtradicẽtibꝰ cognoscuntẽ:
vt hic magnes trahit id ferrũ:est enim ibi experientia lon
ga:ꝛ per multos sensus:dicamus tũc ꝗ ꝙ ita pmo cũ homo
est in noie ac diffinitione hois:sentit per qnqꝫ sensus vel
plures q̃ tres rẽ.entis indiuidui:ꝛ eo instãti cogitatiua na
ta erit cogitare id:ꝛ hoc pꝫ:qui eniꝫ ens nõ sentit nihil pro
sus sentit:põt ergo cogitare tũc entis indiuiduũ:cuꝫ sensus
oẽs vel plures id sentiant sine ꝯtradictione inuicem:ꝛ qꝛ
cognitiua sic cognoscit:etiã tũc sensit hoc cõplexũ:hoc ens
est hoc ens:ꝛ hoc ens nõ est nõ ens:cuꝫ ex sensibus habeat
significatũ illius:lꝫ nõ sentiat ꝓpõnẽ illaꝫ arte ꝛ studio ac
labore:sed cõcordia oĩum sensuũ vel pluriũ sine ꝯtradictio
ne.¶ Significatũ aũt cõplexi scꝺi generis nõ sentit:cum
sensus oẽs vel plures nõ cõcordantẽ:ꝛ ideo cogitatiua indi
uiduũ magnetis nec ferri cogitat:nec id cõplexuꝫ formare
põt:cũ sensus qnqꝫ vel multi nõ cõcordent:qñ ergo cõple
xuꝫ id vꝫ habere:necesse est per vnũ sensuꝫ idem frequen
ter sentiat:tũc enim fit cognitio quasi experimentalis illiꝰ:
his ergo sic expositis dicimus:ꝙ qꝛ in pmo instanti cogni
tiua:ipsa qnqꝫ sensibus accepit indiuiduũ entis:ꝛ inde for
mauit ꝓpositionẽ quasi per nãm:tunc in pncipio est perfe
cte organũ intellectus:cũ habeat oẽm dispositionẽ qua in
tellectus ꝯtinuetẽ vt ars ac motor:qa eniꝫ itellꝰ semper vle
ens ꝛ oia vlia nouit:ęterno tẽpore:sꝫ istũ ꝛ cognitiua in eo
pmo instanti idiuiduũ entis a sensibus accepit:ꝛ seipso id
cõplexũ particulare formauit:ideo intellꝰ sub rõne qua no
uit vle ens vnitẽ ei:ꝛ sic fit vtens eo sic disposito:ꝛ vnum in
operatione:ꝛ per ꝯñs pręsens ac indistans ab illo:ꝛ sic for
ma eius:ex eis rõnibus formę quas diximꝰ.¶ Sed qꝛ cogni
tiua cõplexa scꝺi generis nõ accepit in pncipio:ideo intel
lectus nõ vnitẽ ei nisi sm vlia pma:ex qbus fiunt pmę ꝓ
positiones:in reliquis aũt vnitẽ ad tẽpus:vt lõgo ac magno
exercitio.¶ Et ex his inferemus pma pncipia esse nãliter
habita a nobis:quẽadmodũ Auerrois tradit in 2o meta.pͦ
cõmẽto:ꝛ 3o de aia.cõmẽ.56.reliquas vero ꝓpositiones ex stu
dio ac arte acquisitas:qm̃ (vt dictũ est) nullo alio pmę ꝓpo
sitiones acquiruntẽ nisi sensibus:sed sensus sunt nobis natu
rales.ergo pma pncipia nã nostra acqruntẽ:qꝛ vero alię non
tñ sensu:sed frequẽti actiõe sensitiua acqruntẽ:quę frequẽs
acceptio nõ videtẽ esse nisi ex arte:ideo nõ nã acquiruntur
sed arte.¶ Scꝺo inferemꝰ:quõ Platonis ambiguitas quã
in menone induxit ꝓbans scire esse reminisci nihil est:qm̃
illa pncipia sunt nobis acqsita ex extrinseco:qꝛ ex sensibꝰ:
lꝫ nõ sentiamus aliqꝺ extrinsecũ nos intrare:cũ intrent cõ
cordia oĩum.¶ Nec te cõturbet argm antiquũ.s.ꝙ hoc da
to intellectus posset cõtinuari sic:nõ tñ homini:sed leoni:
cũ ẽt leo ꝛ indiuiduũ entis:ꝛ alia cõsideret.¶ Qm̃ ꝛ si leo
cõsideret entis indiuiduũ:consideratio tñ illa alterius est
spẽi a nostra cogitatione:circa indiuiduũ entis:vt Auerro.
inqt in 3o cõmẽ.20.nõ intellꝰ nõ est natus vniri cuicũqꝫ
organo cogitanti:sed cogitanti cogitatione vnius rõnis cũ
cogitatione humana.¶ Adhuc cogitatiua ꝓprie bruti co
gitat indiuiduũ entis ꝛ alioꝝ ordine facto ad bonũ vtile:sꝫ
cogitatiõe facta in hoie:fit ordo ad speculabile:vt suo loco
dicemus:ꝛ diximus in cõmẽto nostro scꝺi de aia.¶ Ter
tio inferemus intellectũ qñqꝫ vniri nobis per nãm:vt qñ
vnitẽ in pncipio ex solis sensibus (vt dictuꝫ est) qñ ex tem
pore ꝛ arte:vt qñ vnitẽ rõne ꝓpositionũ in tẽpore acqsita
rum:ꝛ sic verificatẽ sermo eius in multis locis:hic igitẽ est
pmus modus:quo quęstio ꝓposita absolui põt.¶ Põt ẽt
fingi sm euꝫ alter modus:vt dicat intellectum vniri tripl̃r
hoi:qñqꝫ qdẽ potẽtia:qñqꝫ quideꝫ actu:qñqꝫ vero habitu:ꝛ
dicemus tunc ꝙ in pmo instãti quo cogitatiua in mã:fit in
tellectus nõ vnitẽ ei nisi potẽtia:cũ tunc nõ vtatur hoie ꝓ
cognitione alicuiꝰ rei:sed põt vti quẽadmodũ se hꝫ respe
ctu pueri.¶ Post moduꝫ qñ cogitatiua vigorata erit ap
pręhendẽs.s.indiuiduũ ꝓpriũ speciei:ac sub eo gradu quo
differt ab appręhensione brutali:tũc intellꝰ actu ꝯtinuabi
tur vt motor ac ars:erit ergo ꝯtinuatio itellꝰ:qñqꝫ:ꝛ qñqꝫ.
¶ Tunc aũt habitu cõtinuabitẽ:qñ fuit actu continuus:ꝛ
cessauit a munere sui operis:quẽadmodũ continuus est sa
pienti dum dormit.Qñ quidẽ hoi intellectus cõtinuus:ꝛ
quando nõ:ex his licet fidem accipere.

¶ Caput 13m:in quo dissoluitẽ tertia.q.in opione Auerrois.

TRaditum est in his quę scꝺo sũt dicta
de aia:omnẽ aiam esse cãm
sui corporis tribus generibꝰ causaꝝ:ꝛ lꝫ nihil
de rõnali dixerĩt id etiã de rõnali voluit intel
ligere:ꝛ ideo quęsitũ olim fuit:an rõnalis aia
causa sit hois:vt forma finis ꝛ agẽs:ꝙ aũt sit causa vt for:ã ꝛ
ꝛ quonã mõ iam manifestũ mõ est:id aũt qꝺ dignũ est qõ
ne est:an vt finis ꝛ agens cã sit hois:dat enim pma nostra
cognitio ꝙ intellꝰ nõ sit finis hois:quo nõ acquiratẽ hoi ex
opere eius:sicut acquiritẽ auruꝫ:ac bona:ꝛ vtr sicut forma

acquirit̃ mãe. ¶ Sed hanc q̃onem: p̃mo de fine absolue-
ret Auerrois. vt cõmẽto. 37. colligit̃ scd̃i de aĩa. d. finez esse
duob⁹ modis. s. quo: ⁊ qui: voco aũt finẽ quo vt Simplici⁹
inquit sanitatẽ: est enim sanitas forma qua sanũ dicit̃ aĩal:
ergo est id quo: voco aũt finez qui sanũ esse aĩal: hoc enim
est id q̃d finis est totius op̃ationis medicinę: ⁊ nõ id quo: ra-
tionalis ergo aĩa hoĩ cõparata finis erit quo: finis aũt grã
cuius ac qui est esse diuinũ habitũ ab hoĩe per ipsuz intel-
lectũ: hõ enim intellectu esse hz diuinuz: ergo finis qui est
esse diuinũ: finis quo est intellectus. q̃uo ergo intell̃s sit fi-
nis hoĩs hĩs pz: ⁊ argͫ q̃dẽ verũ dixit. s. intellectum nõ esse
finem hoĩs: sicut bona ac thesaurũ: q̃ñ bona: ⁊ thesaurus
auaro fines sunt qui: ⁊ nõ quibus: lz liberali sint fines q̃b⁹:
sic in p̃posito intell̃s est finis quo: sed esse diuinũ ac nobile
est finis q̃ ⁊ grã cuius. ¶ Sed quo nã mõ possit dici agẽs
respectu hoĩs multũ laboriosuz est. Si eniz agẽs esset: tunc
idẽ hoĩs corpus esset a duobus agẽtibus: ⁊ sic nõ esset vn⁹
numero: vt Auerrois inq̃t in 7° metaphysicę cõmento. 31.
esset eniz hõ ab hoĩe: ⁊ ab int⁹ illa. ¶ Amplius quonã mõ
apud Auerroim ęternũ ⁊ imobile causat nouũ. ¶ Rursuz
si intell̃s causa esset hoĩs agens: tunc hoĩez intelligeret per
eius essentiã: q̃uẽadmodũ int⁹ orbis intelligit hęc prout est
causa coꝝ. ¶ Sed videt̃ oĩno hz intellectũ causaz esse ho-
minis vt agens: q̃ñ vt Auerrois inquit in libro destructio
destructionũ disputatione tertia in sol. decimioctaui: in se-
paratis a mã: idez est finis ⁊ agens: q̃d. Auerrois. 12. meta.
cõmẽto. 36. ⁊. 55. resumpsit. ¶ Si ergo intell̃s est forma ho-
minis finisq̃z: cur nõ erit agens: q̃ si Themistiũ sequimur
facilis est sol. inquit eniz rõnalẽ illaz aĩam vitam hac aĩa-
tionẽ influere hoĩ: ⁊ sic sine dubio agens est hoĩs. ¶ Dõm
igit̃ s̃m istũ p̃hm intellectũ nõ esse agens hoĩem: q̃a ipsum
ex nihilo creat: vel q̃ ipsi aĩam ac vitã p̃ębuit: vt Themi-
stius dicit: nec agens: q̃ ipsuz gñat ex potẽtia: scilz in actuz
ducens ipsuz erit ergo agẽs equiuocũ: q̃d sic expont̃ põt ex
dictis ab Auerroĩ in lib. destructio destructionũ in solone
noni ac decimi dubij: q̃ renũ quędaz sunt: quaꝝ esse ⁊ vita
p̃sistit in motibus ac operationibus: quẽadmodũ est orbis
cęlestis: esse eniz eius in motu cõsistit: cessatio eniz orbis a
motu mors ac eius est corruptio quędã quaꝝ esse in motu
⁊ opere nõ cõsistit: ⁊ hoc mõ sunt res physicę ac trãsmuta-
biles: esse enim ignis nõ est in actuali calefactione: nec esse
aquę in actuali frigefactione. ¶ Scd̃o debes scire in hoĩe
duo esse p̃sideranda. s. ordo partiũ virtutũ ⁊ operũ: ⁊ eius
sub̃a tota in p̃dicamento sub̃e existens: dicaz ergo rõnalez
aĩam tripl̃r posse cõsiderari: vno modo s̃m intellectũ agẽ-
tem posterius exponẽdũ: scd̃o mõ s̃m intellectũ possibilẽ.
¶ Tertio s̃m totũ esse ex vtroq̃z: dicerez ergo q̃ si aĩa ra-
tionalis refert̃ ad possibilẽ itellectũ forma est hoĩs eo mõ
quo diximus tanto tẽpore. ¶ Si referat̃ ad agentem: erit
agens respectu hoĩs: per regulã Auer. quę p̃sistit in duob⁹
syllogismis. ¶ Primus oẽ dans alicui motũ ac opus sine
q̃bus id esse nõ põt est veruz agens illius: q̃d enim est cau-
sa op̃ationũ: ⁊ motuũ: est cã esse illius: cuius esse consistit in
motu. Sed intell̃s vel aĩa s̃m intellectũ agentem est causa
effectiua operis intell̃s: in cuius esse consistit esse hoĩs: dat
eniz hoĩ itelligere: ergo erit causa esse hoĩs. ¶ Scd̃s omne
dans vnitatẽ cõpositionẽ ⁊ ordinẽ alicui cõposito: per q̃d
id cõpositũ est: est verũ agens illius cõpositi sed intellect⁹
agens dat hoĩ vnitatẽ cõpositionẽ ⁊ ordinẽ essentialẽ. ergo
erit verũ agens hoĩs. ¶ Ex his pz quo nam mõ intell̃s est
agens respectu hoĩs. ¶ Si v̾o aĩa rõnalis tota cõsideret̃
tunc erit respectu hoĩs finis quo tota eniz rõnali aĩs hõ eẽ
participat diuinũ: vt alĩs dicam. ¶ Quo q̃dẽ igit̃ modo ra-
tionalis aĩa sit causa hoĩs: vt forma: quo etiã vt finis: ⁊ quo
nam modo vt agens his pz. ¶ Quę v̾o obijciebant̃ facile

soluunt̃: p̃mo nãq̃ incõueniẽt idem habere duo agentia ge-
nere ac rõne: imo analogia diuersa. ¶ Scd̃m etiã nihil est
q̃ñ totus orbis human⁹ ęternus est: ⁊ factũ q̃dã antiquũ:
hic v̾o hõ nouiter: verũ hic hõ per accidẽs ab int⁹ hoĩs dz
eo genere dependere. ¶ Nec incõmodũ est nouũ per acci-
dens ab ęterno effluere s̃m peripateticos. ¶ Tertiũ etiaz
pz: intellectus enim agens nõ tm̃ hoĩem intelligit per essen-
tiã: imo ⁊ omnes res mãles: cum sit causa forte omniũ s̃m
Auerroim: vt posterius dicam.

¶ Caput. 14m: in quo soluuntur vltimę. q. duę cõtra Auer-
roim: ⁊ rationes oppositę partis.

Valde dubiũ fuit apud Auerroim p̃mo an
intellectus simul ⁊ eodẽ dicat̃ respe-
ctu anima ⁊ intellect⁹. ¶ Postea an intellect⁹
sit vl̃is an particularis s̃m ipsuz. ¶ Et p̃mam
q̃dẽ. q. soluit Auer. in p̃ma disputatiõe libri. d.
destructionũ in vltimo illius: vbi voluit intellectũ ⁊ aĩam
valde differre: dicit̃ eniz intellectus inq̃ñtũ a corpore sol-
uit̃: aĩa s̃m esse q̃z s̃m habitudinẽ. ¶ Sed q̃ñ aĩa dicit̃ ab
ipsa aĩatione vel inaĩatione: ideo respectũ dicit ad corpus.
Si igit̃ itellectus absolute p̃siderat̃: vt nullius magnitudi-
nis actus est: vero noĩe intell̃s dicit̃. ¶ Si v̾o p̃siderat̃ re-
spectu illius: cui vita est aliquo genere vitę sic aĩa dicit̃: ve-
ruz respectus ille nõ accidit intellectui: sed corpi: q̃ñ quẽ-
admodũ deus dicit̃ agẽs nouũ respectu existẽte in effectu:
sic intell̃s dicit̃ aĩa respectu ente in hoĩe. Amplius quẽad-
modũ colũna efficit̃ dextra: modo sinistra respectu accidẽ-
te aĩali nõ ei: sic ⁊ intellect⁹ aĩa dicit̃ hoĩs respectu acciden-
te homini. ¶ Sed dices q̃d nam est ille respectus: ⁊ quid
fundamẽtũ illius: ⁊ q̃d subiectũ respectus. Auerro. diceret
q̃ respectus ille est q̃dã habitudo denoĩans intellectũ aĩaz
subiectiue existens in hoĩe. ¶ Amplius ad hoc q̃ dicit̃ in-
tellectus aĩa p̃siderãda quatuor sunt. s. subm̃ illius habitu-
dinis: ⁊ hõ est fundamentuz ⁊ sunt phantasmata: non enim
adest illa habitudo intellectui nisi cognitiue p̃ęsentia sint
phantasmata actu (vt dictũ est.) ergo phãtasmata sunt quo
vel q̃bus inest: ⁊ terminus talis respectus ac habitudinis: ⁊
est intell̃s sic denoĩatus: scilz aĩa: ⁊ ipse respectus quo intel-
lectus dicit̃ aĩa hoĩs. ¶ Sed dices quęcũq̃z in potẽtia sũt
vnibilia indigent aliquo agẽte extrahẽte ea de potẽtia vni-
bilibus ad actu vnita s̃m fundamentũ Auerrois. ¶ Quę-
cũq̃z enim vniri possunt vniuntur vel potẽtia passiua vel
actiua: ⁊ q̃ñocũq̃z necesse est agẽs faciens ea vnita: vt p̃mo
cęli cõmẽto. 124. dicit Auerrois. ¶ Auer. absoluit intelle-
ctuz nõ esse possibilẽ vniri: vt potẽtia actiua nec passiua: sz
potẽtia intell̃s est in motore: vt sit vtẽns instr̃o: ⁊ potentia:
qua homo põt vniri: nõ est passiua ac nãę: sed in re: vt fiat
instr̃m: vnio ergo intell̃s ad hoĩem est vnio artis ad orga-
nuz ac vtentis ad vsum (vt ita loquar) ⁊ talis species vnio-
nis nõ eget ad hoc vt fiat: actu alio nisi extremis ⁊ funda-
mentis ⁊ subiecto: vt pz in relatiõib⁹: tu aũt vide finez p̃mę
disputationis p̃ędictę: ⁊ cõmentũ meũ. ¶ Sed vtruz hęc
nã intell̃s vl̃is sit an particularis optima est quęstio debes
ergo scire s̃m hos vl̃e ⁊ abstractũ fere idẽ esse: est autẽ ab-
stractũ q̃nq̃z a mã solũ: vt intentio coloris in medio ac or-
gano: quãdoq̃z a mã ⁊ eius p̃ęsentia: vt intẽtio coloris exi-
stens in phantasia: q̃nq̃z a mã p̃ęsentia mãę conditionib⁹
mãę: vt quãdo est intẽtio coloris in virtute cogitatiua: q̃nq̃z
abstractio est a mã p̃ęsentia mãę cõditionibus mãę ac sin-
gularitate ⁊ gradu mãę: vt vl̃ia actu itellecta ab intellectu
possibili: lumine intellectus agẽtis. Et eiusmodi abstractũ
vltimo mõ est duplex: q̃dã tale per essentiã: vt intelligen-
tię mouentes orbes: sunt enim abstractę a mã p̃sentia ma-
terię cõditionibus mãę gradu materię: ⁊ per essentiam: ⁊ al-
nõ p reductione alterius sint tales: sed proprię naturę: vt

manifestum

manifestū est. ¶ Quodā aūt participatione: ⁊ sic sunt vlia mālia: hęc enim sm rem actu sunt singularia ac indiuidua: ⁊ potentia vlia: sunt aūt vlia participatione luminis intellectus agētis: vt post dicam. ¶ Ex his sol. q. perspicua est: intellectus eniz est vlis per essentiā: cuz abstrahat a materia pręsentia mãę ꝯditionibus mãę: ⁊ gradu mãę ⁊ hoc nō participatione alicuius: sed ꝓpria eius nā: vt posterius melius dicet̃ sm istuz: ⁊ hanc sol. nō tm̄ Auer. sequit̃: imo Abubacher: ⁊ alij plures. ¶ Ex his patet quō rōnalis aīa sit abstracta a corpore sm istum: ⁊ qōnes multę in declaratione huius viri sunt solutę: ⁊ quō dicat̃ vlis. Reliquū est: vt argumēta pro opposita parte soluant̃: deinde ad rōnes hui⁹ viri veniamus. ¶ Ad p̄maz itaqz auctoritatē constat: quō intellectus est cā hoīs: vt agēs: forma: ⁊ finis: ⁊ ideo potest dici existētis hoīs ꝓpter intellectū: vel forte loquit̃ ibi vulgariter: vt Aris. facit sępe. ¶ Ad scdaz p3: quō itellectus cōtinuat̃ per nām respectu p̄morū p̄ncipioꝝ in p̄mo instāti vitę. Id etiā septimi metaphy. absolutū est: qm̄ hō in habēdo itellectū se h3 sm magis ⁊ minus: vt diximus. alig eniz parū intellectus habēt: vt pueri: aligs plus vt sapiens: aliquis totū: vt fęlix. ¶ Etiaz qn̄ dixit intellectū nō eē separatū a magnitudine loquit̃ de eo: vt aīa est: qm̄ vt sic: respectū illū includit quo aīa dicit̃ hoīs. ¶ Id etiā scdi physicoruz nihil facit: cuz loquat̃ ibi de cognitiua: vt perspicuum est. ¶ Id etiā qd̄ dictū est hominē differre itellectu a cunctis aīalibus: nō intelligēdū est de dr̃ia sumpta a p̄te essentiali: sed a perfectione extrinseca: dr̃ia enim essentialis hoīs sumit̃ cognitiua: vt posterius dicet̃. ¶ Ultimū nihil preorsus valet. Auerrois eniz illas ꝯrīas fecit tanq̄ famosas: ⁊ ꝙ soluerit illas: p3 in eo cōmento: si bn̄ cōsideret̃. ¶ Quō igitur rōnalis aīa nobis comparet̃: ⁊ qua vnione vniat̃: ⁊ quō sit forma finis ⁊ agens: ⁊ quo tp̄e cōtinuat̃: ⁊ an idē sit aīa: ⁊ intell's: ⁊ an vlis sit: vel p̄ticularis: hęc ⁊ tāta dicta sūt.

¶ Caput 15m: in quo inducunt̃ motiua pro positione Auerrois meliora quę possunt.

Multa ab antiquis ac modernis posita sunt argumenta ꝓ cōfirmatione hui⁹ opinionis: iō ne videamur ea timere expedit ponere oīa illa ⁊ addere argumēta: quę nos olim ꝯsueti sumus facere pro cōfirmatione positionis inducte: deinde nostro more debilitabimus fundamenta oīa pro eo iducta. ¶ Et id qd̄ p̄mo aspectu ex dictis huius hoīs op3 accipere ꝯfesse est: omnē formā in mā̃ existētē dantē illi specīe diffinitionē ac nomen: eē eductā de potētia mãę vigore agentis: ⁊ ideo sm eum inter abstractum ⁊ materiale nō datur mediū: oīs igit̃ forma vel est educta de potētia mãę generabilis ⁊ corruptibilis: vel ęterna a parte ante ⁊ post a mā̃ sm eē separata: idem eniz apud eum est eē formę simplr ⁊ eē eius in mā̃: sicut idē simplr est eē mãę: ⁊ eē materię cuz forma: vt als diximus. Si qua ergo forma erit: quę sit simplr sine mãę dependētia: hęc simplr erit abstracta a mā̃: ꝙ igit̃ huius generis sit rōnalis anima simplr sm eē separata a mā̃: non dans hoī spēm nomen ac diffōnē: ⁊ hoc si per hoīem intelligas aīal colligatuz ex materia ⁊ cogitatiua ꝓbat̃. ¶ Si eniz rōnalis aīa esset in mā̃ vt spēs ⁊ perfectio: tunc genita fuisset ac interitura sm corporis dissipationē: cuius oppositum docuimus in ante habito tractatu longo sermone. Ioan. Iandonus in qōnib⁹ tertij: qui sine dubio hunc errorē visus est sapere: fingens arguere ad Alexā. dirigit sermonē suū cōtra nos: ⁊ deducit illam ꝯrīaz fortiorib⁹ argumētis qbus valuit: arguit igit̃. Omnis forma: quę ad sui existētiā in materia requirit determinatas dispōnes corrumpit̃ illis corruptis. Sed rōnalis aīa si dat eē ⁊ specīe nomen ac diffinitionē homini requirit determinatas dispōnes ⁊ ꝓprias pro sui eē in mā̃: vt Aristo. inquit in his quę cōtra antiquos ait 2° de anima. ergo rōnalis anima erit generabilis ac dissipabilis. ¶ Amplius arguit, si rōnalis aīa humano corpi vnitur sm eē: ⁊ perfectionē specificam quęrit de eē vnito: aut est ipsamet suba aīę: aut qddā accidēs. Siquidē essentia ac aīę rōnalis substātia: tunc cum rationalis aīa vnita nō erit amplius: ⁊ ipsa nihil erit. ¶ Si vo accidēs animę dicat̃: aut ꝓprium aut sepabile ac cōmune: si inseparabile: ac ꝓpriū: tūc remanente suba animę post mortem remaneret vnio. ¶ Si vo vnio separabile est aīę accidēs: tunc rōnalis aīa hoīem cōstituet in eē substātiali specifico ⁊ vltimo sm accidēs separabile: qd̄ incōmodum reputat. ¶ Rursuz id cuius oīa p̄ncipia cōstitutiua essentialia remanēt essentialiter ac per se manet: sed in morte hoīs omnia p̄ncipia cōstitutiua eēntialiter eius manent: qm̄ forma manet mā̃ manet: ⁊ nihil corrumpit̃ nisi vnio: quę est accidēs separabile aīę ⁊ materię: ergo adhuc homo remanet essentialr: ⁊ quātuz est simplr. ¶ Adhuc cessante rōne essendi alicuius id ampli⁹ nō est: sed ratio formę dantis eē cessat cū cōpositū corrumpitur: cū illa forma nō sit amplius id quo aliqd̄ est. ergo rōnalis aīa amplius nō erit. Pręterea si aīa intellectiua dat eē corpori specificū: ⁊ vltimū: erit forma mālis qd̄ est falsum: non enim reciperet oēs formas mãles: nec qdditates omniū formaꝝ: nec spēm suiipsius. ¶ Item si intellectus esset forma in mā̃: tunc intell's esset extensus: saltē per accidens ꝯsequētiā arguit tribus suppositis: qbus acceptis arguit. si rōnalis anima est forma hoīs cōstituens ipsum formalr in sua specie ꝓpria: aut esset aliquo mō subiectū proprium figurę hoīs: aut nullo mō: si dicas ꝙ aliquo mō cum omne subiectū figurę sit figuratū: qdlibet vo figuratū q̄tū quare intelligibilis aīa quanta erit. ¶ Si vo nullo modo rōnalis aīa est subiectū ꝓpriū figurę hoīs: petit tunc quid sit subiectū ꝓpriū illius nō mā̃ p̄ma: vt scda suppositione supposuit. Nec cōpositū ex mā̃: ⁊ alia forma substātiali: vt tertia suppositione supposuit: tandē op3 ponere rōnalem animā saltē per accidēs extensaz. ¶ Adhuc si rōnalis aīa vera sit forma hoīs: tunc idē moueret ⁊ quiesceret, quā consequētiā Ioan. deducit vide. ¶ Rursuz dedit aliud incōmoduz. s. vt manus vel pes intelligeret: qd̄ deducit aperta ꝓbatiōe quā vide etiā. Alias rōnes eius nō tango: qm̄ ad has reducunt̃. ¶ Post hoc Abubacher ampli⁹ tres alias tangit rōnes: oīs forma vlis per essentiā est abstracta a mā̃ sm eē: patuit enim ante habito capite dr̃ia vlis per essentiā: ⁊ vlis participatione: sed rōnalis aīa est vlis per essentiam: p̄mo quo ad intellectuz possibilē: qm̄ reddit formas vles prout recipit illas: scdo quo ad agentē: qm̄ suo lumine facit res indiuiduas vles. ¶ Scdo arguit oīs nā intelligibilis separata a mā̃ sm dependentiā ad eam est simplr separata: sed intellectus est suba separata a materia sm dependentiā. ergo vt p̄us. ¶ Ultimo arguit oīs forma in mā̃ recepta determinatis dispositionibus nō operat̃ nisi sm exigentiā taliū dispositionū: sed rōnalis aīa non operat̃ determinatis dispōnibus. ergo nō est in mā̃ mediantibus illis. ¶ Arguūt ⁊ alij, oīs forma habēs operationē ꝓprias: quę sibi remanet etiā ablato subiecto est sepata sm eē a subo: sed rōnalis aīa h3 operationē ꝓpriā: etiā corrupto hoīe: vt manifestū est per se. ergo rōnalis aīa est separata sm eē ob hoc: maior fundat̃ in scda p̄mi de aīa: si aliqd̄ operū est ꝓpriū ⁊c. Minor etiā cōcedit̃ ab oībus: tam p̄his q̄ sacris sapientibus. ¶ Amplius, si rōnalis aīa esset in mā̃ sm eē ⁊ perfectionē: tunc sua cōpręhensio esset singularis signata: ⁊ hęc demonstrata: ꝯsequēs est cōtra omnes peripateticos: ꝯsequentiā ꝓbare potes p̄mo: qm̄ omnis forma vnita mãę sm eē indiuiduat̃ per materiā: sed per te rationalis aīa mãę vnitur s3 eē: ergo erit essentialr hęc ⁊ indiuidua

per materiā. ¶ Tunc arguo omnes formę receptę in forma indiuiduata ꝛ ista per mām: sunt indiuiduę ꝛ istę demonstratę per mām: cum igiẗ cōprehensiones recipiantur in anima rōnali ista ꝛ demōstrata per mām. ergo vt ṗus. ¶ Rursus oīs forma vnita alicui ꝑm esse: est in eo ꝑ modum illius recipiētis: sed rōnalis est in materia ꝑm esse. ergo erit in materia per modū recipiendi materię. ¶ Sed modus recipiendi māę sensibilis est ac corporalis. ergo rōnalis aīa sensibiliꝛ ac corporaliꝛ in mā recepta erit: quō ergo erit receptiua intellectualiꝛ sciliꝫ formaꝝ vlium: ac quō erit forma materię: cum ꝛ intellta forma sit itellectualis. ¶ Ex his pꝫ ꝯsequētia prędicta: ꝛ pōt tertio deduci: omne receptū in recepto ente in materia ꝑm esse: est receptuꝫ in mā: queadmodū gcquid recipiẗ in superficie: quę in substātia recipiẗ: in substātia etiā ipsuꝫ recipieẗ: sed formę actu vles actu etiā intellectę sunt receptę in rōnali aīa: quę est recepta in mā: ergo formę vles: ꝛ actu intellectę: erunt receptę in mā: ꝛ sic erunt cōcretę cum materia: ꝛ hoc est esse indiuiduuꝫ demonstratū: nō erūt ergo vles. ¶ Adhuc quęcūqꝫ ad simpliꝛ cōtraria tendunt nō possunt nisi violēter vniri: sed rationalis aīa ꝛ corpus semper ad ꝯtraria tendūt: ergo nō nisi violēter vnirenẗ. maior manifesta est per se in mistione ꝯtrarioꝝ elemētoꝝ ꝛ oīum: minor est Arist. in ṗmo nichomachię: inquit eniꝫ rōnē semꝑ ad optima deprecari: corpus aūt ad maleficia semper tendere: sed ꝯclusio est falsa. ergo rationalis aīa non debet vniri corpori. Item omne id qō est maximū impedimentū alicui formę pro opere illius: est sibi violentuꝫ: ꝛ innāliter vnitum sed corpus rōnali animę pro opere ꝓprio est maxime impedimentū ac incōmodū: queadmodū sapiens inquit: corpus qō corrumpitur aggrauat aīam: qō ꝛ Plato accepit in menone: ergo corpus violēter rōnali aīę vniẗ: sed hoc impossibile est. ergo nec violēter nec nāliter vnitur: ꝛ sic rōnalis oīno separata erit a corpore ꝑm esse. ¶ Ultimo sicut Aristo. arguit vnio totius formę ad totū corpus est sicut vnio partis ad parteꝫ corpis: vt 2° de aīa inquit: sed si vnio partis intellectus eēt ad partē corporis: ille intellectus nō intelligeret nisi ꝑꝫ exigentiā organi: ergo si rōnalis anima vniẗ toti corpori ꝑm esse: non plus intelligere posset nisi ꝑm exigentiā corporis: ita nāqꝫ totū corpus organū erit totius animę: queadmodū ꝛ pars corporis organū est partis aīę: ꝛ hanc rōnē gdaꝫ aiunt esse demonstratiuā: ꝛ ego longo tēpore permansi in solutione eius. ¶ Ex his opinio Auerro. syllogiçari pōt eo modo quo tacta fuit. Sunt eniꝫ hęc argumenta fortissima: quę possunt induci in sustentatione illius ꝛ si qua alia erūt ad hęc reduci opꝫ vel sunt friuola.

¶ Caput 16m: in quo inducuntur solutiones quorundam ꝛ improbantur.

Sed ne videamur timere argumēta hęc: videẗ nobis inducere responsiones antiquas ad hęc argumenta: ꝛ iꝓbare illas: quo facto altero in caplo dabimus rñsiones nostras. Dicunt igiẗ antiqui rōnaleꝫ aīam esse formā māę: ꝛ ei spēm nomen ac diffōneꝫ dare: nec ꝑꝑ hęc ipsaꝫ gnabilē corruptibilē cōcedere necesse est: ꝛ ṗma gdeꝫ ratio forte vera est: qꝛ formę idē simpliꝛ est esse: ꝛ esse in materia: rōnalis ergo aīa duplex habet esse. s. simpliꝛ: ꝛ hꝰ est ex deo benedicto: ꝛ esse in mā ꝛ hoc esse est ab agente: ꝛ quantū ad hoc esse rōnalis aīa corrumpiẗ ꝛ gñaẗ. maior ꝗ rōnis ṗmę simpliꝛ falsa est: qꝛ rōnalis aīa non eget dispositionibus pro esse simpliꝛ aīę: sed pro esse eius in materia. ¶ Scda etiā rō nihil videẗ valere: qꝛ illa vnio est accńs separabile aīę vel materię: nec incōmoduꝫ credimus formam dare esse māę mediante aliquo accidente separabili: taꝫ a forma: ꝗ̄ a materia: vt manifestū est in oībus formis: forma enim leonis dat esse materię qualitatiuis ac quātitatiuis dispōnibus: quę sunt accidentia separabilia a forma ac mā. ¶ Tertia etiā ratio nihil est vt aiunt: qꝛ nec materia: nec forma corrumpiẗ: sed tertiū resultans ex cōpositione māę cū forma: qō tertiū apud quosdā ꝑm rem distinguitur ab illis partibus essentialibꝰ. ¶ Quarta pręterea ratio nihil est: qꝛ supponit falsuꝫ. s. essentiā formę ꝯsistere in cōmunicādo esse māę: hoc enim verū tñ est in aptitudine: ꝛ nō actu: modo rōnalis aīa: ꝛ si separata nō actu esse specificuꝫ materię cōicet: potētia tñ ꝛ aptitudine ei nō repugnat. ¶ Quinta ēt nihil vt dicūt ꝯcludit: qꝛ ꝛ si sit forma materialis ꝑm partē: nō tñ simpliꝛ ꝑm gradū itellectiuū: ꝑꝫ eniꝫ gradū intellectiuū eleuata est a mā: vt declarabiẗ: ꝛ sic pōt intelligere oīa: ꝛ se per spēꝫ alioꝝ nō sui. ¶ Sexta rō ēt nō viget: qꝛ figura cęli ꝛ vliꝛ oīa cęli accidētia sunt in suba cęlesti colligata ex intꝰ ꝛ orbe: vt scdo cęli: cōmē. 3° hꝫ Auer. ꝛ tñ intꝰ: nec per se: nec ꝑ accńs diuisibilis erit: ideo maior rōnis falsa est nisi de recepto mediāte aliquo qō recipit: ꝛ nō est ratio qua sit receptio: figura eniꝫ non recipiẗ in mā nec in forma: sed in cōposito: forma autē idest id quo recipitur. ¶ Septima rō etiā ducit ad incōueniēs qō est necessariū: rōnalis enim aīa moueẗ ꝛ quiescit per accidēs saltem vt pꝫ. ¶ Octaua rō nihil dicit: qꝛ ꝛ si essentia aīę sit in mā ꝑm aliquos gradus: ꝑm intellectiuū graduꝫ nullius corporis: vel partis corpis actus est: adeo nec pes: nec manus intelligere pōt. ¶ Rōnes etiā Abubacher nō cōcludunt: ꝛ ṗmā gdē nō soluunt expositores latini: qꝛ lꝫ rōnalis aīa forma sit indiuiduata: ꝛ siliꝛ potentia intellectiua: ꝛ formę etiā receptę in ea: hoc tñ nō ꝓhibet eas esse intellectas actu: idem eniꝫ actu est intellectū qō simpliꝛ est imāle ꝛ nō vle: imo magis vle hꝫ esse intelligibile per hoc qō est abstractū a mā ꝛ cōditionibꝰ māę: lꝫ ergo formę receptę in potētia intellectiua sint indiuiduatę: ex ea pte qua intellectui possibili inhęrēt eis inquātū sunt imāles cognosciẗ vle: qō cōcipiẗ per abstractionē a ṗncipijs indiuidualibꝰ: vlia eniꝫ de gbus sunt scię: sunt quę cōcipiunẗ per formas intelligibiles: nō ipsę spēs intelligibiles: spēs enim sunt gbus intellectus intelligit: ꝛ nō quę intellꝰ itelligit. ¶ Tūc ṗmę rōnis minor falsa est: nec itellꝰ reddit vlia sed abstrahit a mā: qꝛ ipse nō est in mā: ꝛ hoc sat est. ¶ Maior etiaꝫ scdę rationis friuola est: qꝛ ꝛ si rōnalis aīa nō depēdeat a mā: est tñ in mā actus atqꝫ perfectio. ¶ Adhuc maior tertię vera est de forma quę ꝑm oēs gradus est a mā cōprehēsa: rōnalis. n. aīa ꝑm gradū intellectiuum eleuata est a mā. Prima ēt alioꝝ ratio nihil viget: qꝛ rōnalis aīę post mortē opationē hꝫ: qꝛ eā accepit duꝫ fuit in corpe: sed dū est in corpore nullū hꝫ opus: gn ad id cōcurrat corpus: vt Arist. dicit. ¶ Oēs alię rōnes soluunẗ: qꝛ lꝫ aīa sit in mā: nō tñ ꝑm oēs gradus cōprehensa a mā: ꝛ ideo pōt vliꝛ itelligere: ꝛ sic oēs falsę sunt. ¶ Itē alia rō peccat in minori: qꝛ rōnalis aīa ꝛ corpꝰ: ꝛ si quo ad aliqua simpliꝛ ad opposita tenderent: nō tñ ꝗtū ad oīa: vt diceẗ: ꝛ ꝑm ptē erit corpis actꝰ. ¶ Adhuc alia rō falsaꝫ accepit minorē, corpus enim non est īpedimentū rōnali aīę simpliꝛ: cū nō sit īpedimētū pro opatione quę sibi debeẗ dū est in corpe. ¶ Ultima rō est vera: si tota aīa ꝑm oēs gradus reciperet in corpe: nō ꝛ si recipiẗ ꝑm gradū sensitiuū: ac vegetatiuū ꝑm intellectiuū est supra mām: ꝛ ideo nihil viget rō. Ex his rōnes illę ptis absolui: ꝛ sic opinio Auerrois sine necessitate relinqueẗ.

¶ Caput 17m: in quo hę sol. destruunẗ vt faciūt Auerroistę.

Et cum huiꝰ solutiones sint appositę expedit ꝛ nunc ad maiorem explanationꝫ eas repellere: pro efficacia igiẗ pṁę rōnis assumitur maior hoc mō: omnis forma egens dispōnibus qualitatiuis: ꝛ ꝗtitatiuis in

materia

materia essentialr ordinatis ad eam formaz:est generabilis ac corruptibilis:dixi pmo q̄titatiuis τ qualitatiuis pp aiam cgtē:dixi essentialr ordinatis ad formā illaz pp̄ter intellectū:qui τ si exigat q̄titate τ qualitate pręaccepta in homine:hoc est merito cogitatiuę τ non sui.Sed rōnalis aia eget hō qualitatiuis ac q̄titatiuis dispōnib⁹ ordinatis essentialr ad eā:ergo est gn̄abilis ac corruptibilis:maior pbaꝫ: qm̄ illa est pn̄ⁱ in nāli scia:ppositio enim vl̄is cuius significatū pōt haberi per cōcordiā oium sensuū est pma dignitas:vt alī habitis capitulis diximus:hęc eniꝫ maior cōcordia oium sensuū haberi pōt:visu enim habemus q̄ qꝫ color eget in materia quātitatiuis τ qualitatiuis dispōnibus ordinatis ad eū color est dissipabilis:sic gustu de sapore:auditu de sono:olfatu de odore:τ vl̄r oibus sensibus concorditer maior illa capi pōt.ergo nālis phs:qui veritatē accipit ex pmis ppositionibus:primarū aūt ppositionū veritates accipit ex sensibus nō debet negare illa.℄ Ampli⁹, omnis forma in esse suo simplr dependens a mā est generabilis τ corruptibilis.Sed rōnalis aia in esse suo simplr dependet a mā.ergo τ rōnalis anima erit gn̄abilis ac corruptibilis.maior est oium:forma eniꝫ cuius esse simplr est in vniri in mā est dissipabilis fm modū materię:minor arguitur:rōnalis anima in esse māli τ indiuisibili dependet a mā:qm̄ fm cōem doctrinā oium peripateticorū numeratio indiuiduoꝝ in eadeꝫ specie nō est nisi pp̄ter materiaꝫ: nō ergo hꝫ esse māle ac indiuiduū nisi per dependentiam ad mām:sed esse simplr aię rōnalis τ esse māle ac indiuiduū idē est fm rem:τ nō differūt nisi fm modum:al's rōnalis haberet duo esse.s.esse simplr:τ esse indiuiduū:τ sic non esset forma simplex:imo esset opinio Auerrois.ergo si q̄tū ad esse indiuiduū depēdet a mā quātū ad esse simplr etiaꝫ dependebit.℄ Cōtra scdam sol.scdi argumti:oīs dispositio necessaria pro esse alicuius formę in mā prius saltem nā est in materia deducta ab agēte q̄ forma ipsa:sed vnio est posterior ipsa aia:imo sequiꝫ aiam in mā:vt ꝯstat.ergo nō est dispositio:maior ex pmo ac scdo accipiꝫ de aia.minor manifesta est per se.℄ Amplius,oīs dispositio nālis induciꝫ ab agente nāli:sed vnio rōnalis aię ad mām non pōt induci ab agente nāli.ergo nō est dispositio:maior pꝫ: qm̄ hō ideo generat:qꝫ dispositionē sūmā inducit:τ omne requisitū pro esse rōnalis aię in materia:vt tractatu pręcedenti patuit:minor pꝫ:qm̄ vnio illa est post esse aię rōnalis in mā.ergo si agēs nō se extendit ad rōnalez aiam:nec se extendet ad cōsequēs essentialr illā.ergo nō pōt esse dispositio.℄ Adhuc oē cōstituens aliquid in esse specifico τ formali fꝫ suā essentiā:τ per se:id etiā ꝯstituit quocūqꝫ circūscripto qđ sit accidēs separabile:eo qꝫ variato accidente separabili essentia alicui⁹ nō variaꝫ:nec per se:nec essentialiter.Sed rōnalis aia fm eius essentiā:τ per se cōstituit materiā in esse specifico.ergo circūscripto omni accidēte separabili adhuc cōstituet:quare si vnio sit accidēs separabile essentię aię:tunc ea circūscripta adhuc rōnalis anima constituet hoiem.℄ Cōtra solutionē ad tertiū arguiꝫ.Id cui⁹ pncipia totalia τ essentialia ac per se remanent id totuꝫ remanet:sed corrupto hoie oia pncipia essentialia ac per se remanent vꝫ materia τ forma quę sunt pncipia totalia ac per se hois.ergo hō per se adhuc remanet q̄ si dicas q̄ principia nō remanent eo mō quo cōstituunt cōpositum:qꝫ non vnita:ꝯtra qm̄ tunc hō in corruptione nō perderet nomē: neqꝫ diffinitionē:qm̄ si tm̄ accidēs perdiꝫ:cū ab accidente nō sumaꝫ nec nomē:nec diffinitio.ergo adhuc remanet hō in noīe ac diffōne.℄ Cōfirmaꝫ:qꝫ si nō remaneret homo in nomine ac diffōne:id esset qꝫ aliquid deficeret:id igitur deficiens esset:vel substātia:vel accidēs:τ substātiā quideꝫ esse est impossibile:vt cōstat:sed pp̄ter defectū accidentis nō variaꝫ nomen nec diffinitio:τ maxie qm̄ accidēs id erit separabile:vt in pposito.ergo adhuc remanet hō fm formaꝫ τ essentiā.℄ Iteꝫ nō aliā entitatē simplr hꝫ aia rōnalis ante ingressuꝫ ad corpus q̄ post.idest in illo pmo signo nāę:in quo a deo esse simplr accepit q̄ in scdo signo naturę.Sed in illo signo nāę nō egebat vnione illa.ergo quando erit in corpe nec egebit:τ sic cuꝫ illa τ sine illa semp hō est hō.℄ Ultimo fm rōnem nālez q̄ fuit terminus a quo in gnōne id idem erit terminus ad quē in corruptione:sed in gnōne terminus a quo fuit puatio simplr rōnalis aię.q̄ in termino ad quē corruptio erit terminata ad simplr aię corruptionē.ergo nō remanebit rōnalis aia:nec vnita:nec alio modo:sed penitus dissipata erit.℄ Cōtra solutionem ad quartā arguiꝫ nō aliam entitatē ac essentiā hꝫ aia rōnalis ante vnionē ad corpus q̄ post:sed ante vnionē eaꝫ aiaꝫ esse ante corpus:ac sine corꝑ possibile extimaꝫ.ergo multo magis sine corpore esse non poterit.℄ Amplius petaꝫ:an rōnalis anima possit vniri amplius:τ si separata pueniet: aut nō.Si nō,tunc aia in corpore erit alterius rōnis ab ea extra corpus.Si ꝟo rōnalis aia separata poterit reuniri: vel potentia passiua:vel potētia actiua:nō passiua:qm̄ potentia passiua est in mā.℄ Si potētia actiua:vel potentia illa aderit aię:vel alicui extrinseco ab ea ac mā.s.agenti:nō aię:qm̄ aia nō hꝫ potētiā actiuā vnionis pprię in mā.ergo illa potētia erit in agente extrinseco.ergo erunt tria:forma vl̄is.s.aia rōnalis:mā cui pōt fieri vnio:τ agens:τ sic iteruꝫ aia vniēꝫ:τ sic resurrectio erit nālis fm Aristo.qđ falsum est:vt in fine scdi peri geneseos dicit:ꝯsequētiam aūt dedit Aristo.in pmo de cęlo τ mundo:vt etiaꝫ deducit Auer.cōmento.103.℄ Contra sol.ad quintā ar⁹ vel intellectus fm sui nām est intellectū in actu:vel in cōparatione ad aliud faciens eū actu intellectū.Siquidē ipse est actu intellectus qđdā ab alio extrinseco:nō videꝫ a quo nisi a se:τ sic intellectū in potentia redderet actu intellectū qđ incōueniens est:quēadmodū tenebrosuꝫ fieri lucidum a se.Si fm nām ac essentiā eius intellectus est actu intellectū.ergo est suba separata a mā fm esse τ essentiā.τ hęc est mens Auerrois. ℄ Rursuꝫ omne abstrahibile potētia nō extrahiꝫ nisi ab aliquo ente actu tale:sed p te intellectus est abstrahibilis a materia cū sit in ea fm esse:ergo nō abstrahiꝫ nisi ab aliquo actu abstracto:sed hoc nō videꝫ nisi ipsamet rōnalis aia.ergo ipsa est actu abstracta. ℄ Ergo vna res numero erit actu abstracta:τ potētia abstrahibilis qđ est absurdū. ℄ Adhuc oē reddens aliqua ad aliqđ esse de potentia ad actū:est actu tale.nō eniꝫ hō pōt esse reddens hoiem de potentia ad actuꝫ:nisi sit actu hō:vel perfectior q̄ homo:hęc enim regula est vl̄is apud peripateticos:sꝫ rōnalis aia reddit vl̄ia de potentia abstractis actu abstracta.ergo ipsa est actu:τ fm essentiā abstracta.℄ Amplius,omne tale participatione reduciꝫ ab aliquo tali per essentiā:vt pꝫ in oib⁹: sed indiuidua sunt abstracta participatione τ accidētalr: nisi dentꝫ ideę Platonis.ergo debent reduci ab aliquo tali per essentiā.quare cū indiuidua fiant vl̄ia ab intellectu nostro:erit intellect⁹ noster talis per essentiaꝫ:τ per se.℄ Et pp̄ter hoc dicūt Auerroistę:τ ego olim q̄ idē in motu physico pōt esse actu τ potentia:vt forma grauis est actu τ potētia motus:ipsa eniꝫ vt forma est in actu:vt in mā est mota.Sed q̄ ideꝫ realr fiat actu separatū a se:τ sit potētia separatū est impossibile:eo qꝫ potētia separatū τ actu separatum:sunt genere τ nā diuersa:τ ideo egemus aliquo tali p essentiā:τ hoc dicit Auer.in 3° de aia cōmento.19.τ.18.vbi ponit necessitatē agētis intellectus:omnis eniꝫ translatio de genere in genus requirit agens tale per essentiaꝫ:quale est translatum in termino ad queꝫ:τ qꝫ translatio de māli ad imateriale est trāslatio de genere in genus aliud. Ergo

transferens erit essentialr immaterialc: ⁊ id est aliqd anime rõnalis. ergo aia rõnalis erit per essentiã separata a materia. ℂ Cõtra sol. ad sextũ arguamus: omne id qd per se primo cõpetit alicui toti essentialiter constituto ex aliquibus partibus: per se scdo vel per accidens competit partibus essentialr id cõstituentibus: vt qnto ac septimo physice auscultationis habet: sed esse figuratũ competit per se primo homini cõstituto essentialr ex materia ⁊ rationali: ergo per se scdo vel per accidens cõpetit his partibus: ⁊ sic rõnalis anima saltẽ per accidens erit diuisibilis: qd erat propositũ. ℂ Rursus omnis forma naturalis ad quã cõsequitur aliqd accidens diuisibile essentialr prout illa est in materia est diuisibilis saltem per accidens: ꝙ enim forma sit diuisibilis nõ videtur ob aliud: nisi qꝛ forma est in mã: qd enim est causa diuisibilis forme nõ est forma: vt sciã: qꝛ sic ois forma ⁊ intelligẽtie essent diuisibiles: nec forma vt educta de potentia materie: qꝛ tunc tñ brutales forme essent diuisibiles: qd etiaz nõ cõcedunt latini: anime enim brutorũ indiuisibiles sunt. ergo si debet esse aliqua causa diuisibilitatis: illa erit esse forme in materia: ⁊ sic pꝫ maior. ℂ Contra sol. ad septimã sic arguimus: si rõnalis aia mouetur ⁊ quiescit per accidẽs: vt ad motũ pedis mouet ad quietem capitis quiescit: ergo per accidẽs mouebit: ⁊ nõ mouebit: ɔsequẽs falsũ: ɔtradictoria enĩ nec per se nec per accidẽs inquãtũ ɔtradictoria verificari possunt de aliquo: ɔñs ꝓbamus: qꝛ quẽadmodũ Aristo. ⁊ Auer. dicunt in 5° physice auscultationis maxime cõmẽto. 31. motus diffõne cõmuni est aliter se haberi nunc ꝙ̃ prius. quies xo: vt ibidem: nõ alr se haberi nũc ⁊ prius. Arguo mõ: si rõnalis aia mouetur ad motũ pedis. ergo rõnalis aia se habet aliter nũc ꝙ̃ prius: ⁊ ea quiescit ad capitis quietẽ. ergo nõ se hꝫ alr ꝙ̃ prius: ⁊ hec sunt contradictoria. ergo vt prius. ℂ He sunt replicationes olim cõsuete fieri a me in sustentationeꝫ rationum Joan. ⁊ Auer. ⁊ scias ꝙ si aliquẽ colorem rõnes Joan. pro Auerroi inducte habere possunt: color hic est quem nos cõsueuimus. ℂ Pro cõfirmatione aliarũ rationũ ac cõfutatione solutionũ inductarũ debes scire ꝙ latinorũ primus expositor per vnã distinctionẽ de rõnali anima soluit rõnes multas: habet enim ꝙ rõnalis aia ꝑm gradum intellectiuũ est a corpore eleuata: ⁊ nullius partis corporis actus est ꝑm reliquos duos est actus corporis: ac partiũ corporis: vt pꝫ in dictis suis. ℂ Ex hoc solui possunt fere oẽs rationes: soluimus tñ specialr octauam tertiam Abubacher ⁊ alias tres insimul ⁊ vltimã. ideo si replicamus ad hanc distinctionẽ replicatũ erit ad omnes has rõnes: quas nos soluimus: arguebamus ergo olim ɔtra hoc sic. Si gradus intellectiuus est eleuatus a magnitudine: vel ꝑm reꝫ ⁊ essentialr: vel ꝑm modum ⁊ rationẽ nostram cõsiderandi: si ꝑm essentiam ⁊ rem: ⁊ ꝑm sensitiuũ ⁊ vegetatiuũ: est ꝑm rem vnita materie. ergo vna natura erit essentialr ⁊ ꝑm rem a materia separata: ⁊ in materia vnita: qd non est intelligibile. ℂ Si ꝑm modum ac rõnem. ergo ꝑm rem: circũscripto omni opere intellectus: illa non prius erit vniuersalis: ⁊ abstracta ꝙ̃ forma lapidis: quẽadmodũ enim forma lapidis erit vle potentia: ⁊ actu indiuidua: sic ⁊ rõnalis anima: ⁊ sic quẽadmodũ forma lapidis recipit non nisi mãles formas ac corporales: sic ⁊ rõnalis anima. ℂ Rursum eo mõ quo rationalis anima cõstituit hoiem eo modo sibi cõpetit operatio intellectiua: intelligere enĩ est hois inquantum hõ: ⁊ nõ rõnalis anime nec materie. Sed rõnalis aia nõ ɔstituit hominẽ in esse diuerso specie ac in noie ⁊ diffõne: nisi vt rationalis per gradũ omnẽ est forma materie. ergo intelligere cõpetit rõnali ꝓut informat mãm: ⁊ sic vt cõprehendit a materia. ℂ Amplius rõnalis aia ꝑm supremũ gradum sue essentialis perfectionis dꝫ materiã informare: nõ enim

esset supremũ ens corporale: nec ꝓximum intelligentijs in ordine specieꝝ: cum nõ esset in actu formalr per idem qd est supremũ in ea. Sed ꝓpria operatio anime rõnalis: vꝫ. intelligere ⁊ velle non cõpetit neqꝫ cõpetere põt nisi ꝑm gradũ supremũ: ⁊ non ꝑm superiorẽ ꝙ̃ supremus. ergo non ɔuenit ei: vt ex materia eleuat. ℂ Adhuc omni forme que a ꝓprio perfectibili ac materia sibi idonea nõ impedit cõpetit ꝓpria ac nobilissima operatio: vt in mã ⁊ perfectibili est ꝑm omnes eius facultates. ℂ Sed ꝑꝫ expositores rationalis aia nõ ĩpedit a corpore ꝓprio: imo iuuat ꝙ̃ operatio ꝓpria eius competet ei ꝑm ꝙ ipsa constituit id: ꝑm oẽs suas facultates. ℂ Item nulla ꝓpria operatio cõuenit alicui forme per gradũ superiorẽ ad essentiã illius: vt pꝫ: sed rationalis aia ꝑm eius essentiaꝫ est cõprehensa a materia. ergo ꝓpria operatio cõpetit ei sic comprehense: ⁊ per ɔñs nõ vt eleuat a materia. ℂ Ex his põt redargui responsio expositorũ qua conant soluere fere infinita argumẽta qbus vtebamur temporibus preteritis. ℂ Deinde arguamus cõtra responsiones ad argumẽta Abubacher: videt enim ꝙ summa illarũ responsionũ cõsistat in hoc ꝙ recepta in intellectu sunt indiuidua: verũ qꝛ cõcepta sunt sine mã: ideo representant vlr: ⁊ ideo intellecta sunt vlia vlr concepta: ⁊ hanc responsionẽ dedit expositor in qõnibus de aia. ℂ Cõtra hoc arguit: qꝛ illa recepta in intellectu siue spẽs vocas siue formas: cum sint in intellectu tanꝙ̃ in subiecto ꝓprio ꝑm expositores: vel sunt indiuidua vel non: ⁊ iam dixerunt ea esse indiuidua: cuꝫ subiectũ eoꝝ sit indiuiduũ verũ ꝑ materiam cõtractuꝫ. Tũc arguo ⁊ accipio cõsimilia recepta de intellectu Platonis: ⁊ eodẽ modo indiuidua esse opꝫ cõcedere. ℂ Arguamus mõ: vel huius in mente Platonis: ⁊ illa in mente Socratis cõueniunt specie vel nõ. Et si non. ergo nõ differũt numero tñ: sed specie: qd est contra casum. Si specie ergo ab eis põt intelligi ⁊ abstrahi qdditas vlis: tũc vltra: sed ois abstractio est per seclusionem mãe. ergo illa erant cũ materijs: ⁊ sic erant singularia: ⁊ in esse: ⁊ in representando: ⁊ hoc motiuũ est Auerrois cõtra Auẽpace in magna digressiõe: ⁊ est efficax in opinione sua. ℂ Adhuc per expositores hec ɔcepta in mẽte mea representant vlia vlr lꝫ sint indiuidua: a quo ergo habẽt vt representẽt vlia vlr: vel a se vel ab alijs: nõ a se: indiuiduũ enĩ inquãtũ indiuiduũ representare nõ dꝫ vlr: ꝙ si dicas vt ipse inquit ea representare vlia rõne receptiui. s. intellectus possibilis: q recipit illa imaterialr. ℂ Cõtra qꝛ rõnalis aia cuꝫ ipsa ꝑm essentiã sit ɔcepta cũ materia nõ dꝫ dare esse simplr imãle alicui plus ꝙ̃ ipsa habeat: vt ꝑspicuũ cuilibet est. ℂ Mõ arguo ɔtra illas duas alias missiones: que cũqꝫ ꝑꝫ perfectissimas suas operationes ad opposita tendũt non sunt vnibilia naturali vnione sed rationalis anima ⁊ corpus ꝑm supremas operationes tendunt ad opposita: vt cõstat: quare violẽter vnit: ⁊ sic remota est sol. ℂ Contra scdaꝫ arꝫ: ois forma que impedit in sui nobilissima operatione possibili naturali ab aliquo violenter vnitur illi. ℂ Sed rõnalis aia in sui operatione nobilissima. s. in speculatione sũma primi entis: que est possibilis ei: ac nãlissima: in qua sũme quiescit: impedit a corpore: ergo violenter vnit: ⁊ sic argumentum est fortissimũ. Quot igit: ⁊ que ⁊ quãto possunt pro errore Auerrois induci: hec ⁊ tot sunt: hec enim vltima sunt: que possunt facere qõnem ad veritatem nostram.

ℂ Caput. 18m: in quo inducuntur verba Aristo. ⁊ alioꝝ pro hac opinione.

ET vt ad summum hꝰ positio fortificet quãtũ põt pro illis: opꝫ nũc iducere vba sapientũ ꝑ ea: sic. n. nõ videbimur fugere argumẽta eorũ: si nihil dimiserimus qd in illoꝝ ɔfirmatiõe faciat: tãto. n. nostra põ erit magis fundata.

data:q̄to oppositoꝝ erit:q̄tū ad visa debilitata. ¶ Aris.
ḡ in p̄mis in 3° de aia: q̄onē 2ᵃᵐ absoluēs q̄tū ad duo: p̄ cur
itell's noster itelligat:aliq̄ ꝟo res q̄bus intelligit non intel-
ligant. ¶ 2° cur formę m̄ales non intelligāt cum ⁊ intell's
simul sit intelligēs ac itelligibilis inq̄t absoluens p̄mum: ⁊
⁊ ipse autē itelligibilis est: sicut itelligibilia: reddit cām.d.
in his.n.quę sunt sine m̄a: idez est intell's: ⁊ q̄d intelligit: ex
hoc vult intellectū esse intelligibilē ac intelligētē: ⁊ si bene
l'ras consideras ipse syll'm hunc innuit: vt oēs expositores
greci dicunt: in separatis a m̄a idez est intelligibile ⁊ intel-
ligens.i.oē separatū a m̄a est intelligēs ac intellectū a se: sz
intellectus est separat⁹ a m̄a: ergo intell's erit intelligēs ac
intellectu: q̄ri ergo in maiori inq̄t: oē separatū a m̄a est in-
telligēs: ac intellectū quo m̄ separationis intelligit: vel s̄m
esse: vel s̄m modū: ⁊ scis q̄ nō nisi s̄m esse: alr maior falsa
est. ¶ Si ergo syll's fuerit necessari⁹: minor erit vera: ergo
intell's erit separatus s̄m eē a m̄a. ¶ Deinde absoluēs 2ᵃᵐ
inq̄t: non aūt semp intelligēdi cā consideranda est.i.consi-
deranda est cā: cur nō semp res itelligibilis intelligat ⁊ ha
beat intellectū: reddit aūt cām.d.in habētibus eniz m̄am
potētia vnūq̄dq̄z intelligibiliū: quare quidē illis nō inerit
intellect⁹. sine m̄a enim potētia est intell's taliuz: id aūt in-
telligibile erit: ⁊ si l'ra dz reduci ad artez syllogisticā ac rō-
nalē: ratio l'rę sic cōponi dz: vt expositores greci faciūt. In
nullis potētia intelligibilib⁹ inest intell's: sed formę m̄ales
sunt potētia itelligibiles: ergo in eis nō inest intell's huius
Aris. accepit minorē ⁊ ꝯnem tm̄: p̄syllogizat aūt maiorem:
nulla forma separata a m̄a inest rebus potētia itelligibili-
bus ac m̄alibus: sed intellect⁹ est potētia eis forma sine ma
teria: ergo non inest: ⁊ ideo concludit: id aūt.i. intellect⁹ so-
lus erit intelligibile ⁊ sup. simul intelligēs. ¶ Ex his palā
videt̄ colligi intellectū esse penitus a materia secretū ac se-
paratū: ⁊ non tm̄ s̄m modū: imo s̄m esse: alr dicta Aristo.
nihil essent: ⁊ certe si qua auctoritas est fortis p̄ Auer. hęc
est. ¶ Rursuz ibidē ait: necesse est itaq̄z: q̄n oīa intelligit
imistum esse: sicut dicit Anaxa. est ergo argumētū. Intell's
oīa itelligit: oīs virtus intelligēs oīa est imista: ergo intell's
erit imistus: q̄ñ ergo intelligit intellectū esse imistum nō
nisi ad modū Anaxago. alr ratio eius nō eēt ad p̄positum.
¶ Sed Anaxa. itelligit intellectū esse imistuz p̄ separatio-
nē a m̄a: ergo ⁊ hoc modo intelligit Aristo. Amplius reddēs
cām: cur intell's post maximū itelligibile adhuc p̄fecti⁹ in-
telligit: inq̄t: sensitiuū q̄dez.n. nō sine corpe est: hic aūt sepa
rat⁹ est: nō ꝯsueuit Aris. appellare potētiā sepatā a m̄a nisi
sepatione s̄m eē. ¶ Itē Aris. Anaxa. cōmēdauit in p̄mo de
aia.d. Anaxa. aūt minus certificat de ipsis multoties q̄dez
enim cām ei⁹ q̄d bñ ⁊ recte dicit itellectuz ⁊ reliqua: sed s̄m
Anaxa. itell's est penit⁹ sepatus: quēadmodū inq̄t ipse alio
capite.d. Anaxa. aūt solus ipassibilē dicit intellectū ⁊ nihil
cōe vlli aliorū hēe ⁊c. q̄ aūt Aris. sentiat positionē Anaxa.
ꝯstat: oēs.n. antiquorū pōnes refellit in p̄ de aia: illaz autē
Anaxa. nō inuētus est refellere: sed ꝯfirmare: tm̄.n. accusat
Anaxa. de insufficiētia.d. hō aūt cuz sit: q̄ñ cognoscit: ⁊ p̄
quā cām: neq̄z ille dixit: neq̄z ex his quę dicta sunt ꝯspicuū
est: ecce id in quo rep̄hēdit Anaxa. tm̄. ¶ Amplius rep̄hēdit
Anaxa. in alio.d. in oībus.n. ip̄m inesse aialibus magnis: ⁊
puis: ⁊ honorabilib⁹: ⁊ inhonorabilib⁹ alibi: hūc esse aiam
ait: nō videt̄ aūt s̄m prudētiā dict⁹ intell's oībus silr inesse
aialib⁹: sed neq̄z oībus hoīb⁹: ecce in q̄bus rep̄hendet Ana.
p̄mo: q̄z nō expssit modū: quo itellectu illo separato fiat no
stra itellectio. ¶ 2° nō bene dixit intellectū illū esse animā
oīum aialiuz: cū nec oīum holum sit aia eodē mō: q̄z huic
quidē magis: illi ꝟo min⁹ s̄m q̄ plus vel minus itelligibi-
lia hz vt dictū est. Si ergo in hes tm̄ rōnib⁹ Aris. inuētus
est refellere Anaxa. ḡ in oībus aliis secū sentit ergo quēad-
modū Anaxa. intellectū ponit a m̄a s̄m esse separatū: sic ⁊
Aris. ⁊ in cęteris. ¶ Adhuc 3° capite p̄mi de p̄tibus aialiuz
q̄onem mouit an ad nālez spectet ꝯsiderare de oī aia: ⁊ vi-
det q̄ tm̄ de ea: quę est nā ꝯstituens aial: ⁊ inq̄t: delationez
eniz vel in cęteris esse aialibus nouim⁹ intellectū siue men
tez in nullis ꝯstat igitur nō de aia disserere oī oportere: q̄n
q̄dē nō aia oīs nā est: sed aliqua eius ps vna: aut ēt plures:
videt̄ ḡ secludere ꝯsiderationē de aia a nāli cōtēplatione:
hoc articulo: oīs illa aia ꝯsiderat̄ a nāli cuius delationē no
uimus in oībus aialibus: sed intell's in nullis est aialib⁹: ḡ
nō ꝯsideratur a scia nāli: mō minor nō est vera nisi p̄ tan-
toq̄z intell's separat⁹ est s̄m esse ab aialibus. ¶ Si igitur
alique p̄nt colligi auctoritates p̄ positiōe auerroistica tot
sunt: ⁊ iam toto tpe vitę meę ꝯsiderans in Aris. ampliores
ac fortiores nō iueni. ¶ Sunt ⁊ ergo ⁊ aliorū auctoritates
inducēdę pro illa pōne in p̄mis diuin⁹ Plato inq̄t: du cuz
animā imortali origine p̄ditā accepissent: obduxere ei cor
pus mortale: q̄d vti fieri posset vtiq̄z imortalis sor⁹ in cor-
pore mortali clauderet̄: texta erunt genus aię alterū frāgi
bile ac mortale: naz vinculū id quo imortalis nā ꝯglutina
bitur mortali: ip̄m quoq̄z haberi mortale oportuit: p̄inde
corrupta mortali nā sil' quoq̄z vinculū eius intercidit: ecce
q̄ñ Plato The. interp̄te duas ponit aias: vnā separatā: al
teraz ꝯiunctā m̄ę: per quā illa separata corpori claudit̄: ⁊
hęc auctoritas multuz magnifit a The. ¶ Amplius auctor
de itellectu ac itelligētia quē q̄dā Theo. aliȷ Eudemū aiūt.
inq̄t: p̄ñ hui⁹ vere vni⁹ ⁊ sor⁹ solū aię itell's reperiētes noti
tiā: theologiā. sciam itelligibilē vocauerūt: sic ipsaz: nec alr
eē posse iductiones certificātes: cuius.n. p̄n⁹ nō sunt: illius
demr̄ationē esse ipoīe: hęc ille. In q̄bus ꝟbis dat intellige
re sciaz de itellectu aię eē theologiā ⁊ metaphysicā: eo quia
nō p̄t demr̄one hēri: sed iductione: cuz p̄ncipȷs careat mō
theologia ac metaphysica nō est nisi de simplr̄ abstractis:
vt 6° meta. Aris. ꝯstat. ¶ Adhuc ⁊ The. in proemio phy si-
cę auscultationis aiter agēte ꝟo itellectu: quē caput eē ani
mi Aris. ondit aūt eē aiam ab oī m̄a p̄sus abiunctā: q̄uis
nō idē Alex. videat̄. ¶ Itē in 3° sue paraphrasis de aia ca-
pite.35. in calce inq̄t: quare si pugnātia dicere Aris. nephas
est credere: necē est itellectū cōem aliū eē ab itellectu potē
tię: si igit̄ caduc⁹ patibilis idiuidu⁹ ⁊ insepabilis p̄mistusq̄z
corpi est: ille ꝯ eternus ipatibilis sepatus: ⁊ ab oī corporea
mistione ꝯfusio neq̄z alien⁹. ¶ Ecce q̄ñ The. duos ponit
intell's: quorū vnū cōez ⁊ sepatuz esse dicit: ⁊ illū cōpositū
ponit ex itellectu agēte ⁊ poli: ex q̄bus tota aia rōnalis cō-
stat: ⁊ alterū caducū ⁊ mistū: quē ip̄e m̄alē ac p̄tibilē appel
lat. Auer. aūt cogitatiuā: q̄d lz noīe disiant: nihil erit ad rem:
q̄d Lucidi⁹ The. ibidē capite.39. i calce sic ondit. d. ex his
oībus manifestū puto eē nō p̄ter rōnē sentire: q̄ dicāt Aris.
⁊ Theophra. extimasse aliū eē itellectū patibilē ⁊ corrupti
bilē: quē illi cōez vocāt: ⁊ corpe nō abiunctū: aliud totū id
q̄d ex itellectu agēte ⁊ itellectu potētię cōponit̄: q̄d ⁊ sepa-
tū a corpe ⁊ icorruptibile ⁊ igenitū statuūt: atq̄z ita fieri vt
p̄am duę nāę sint. p̄tim vna: nā ⁊ id q̄d ex duab⁹ facultati-
bus forma ⁊ m̄a cōdit̄: vnū eē itelligim⁹: ecce q̄ñ ipse rō-
nalē aiam ex illis duab⁹ facultatib⁹ cōpositā agēte.s. ⁊ poli
itellectib⁹: sepatā ac a m̄a p̄sus abiunctā ponit: itellectuz
ꝟo m̄alē aliū ponit in m̄a.s. ꝯcretum: ac s̄m corpis dissipa
tionē euanescēdum: q̄d nō nisi ꝟbis mutatis Auer. est pō.
¶ Rursum ⁊ Alexā. aphrodise⁹ q̄ ⁊ q̄nq̄z oppoᵐ visus est
sentire: in tractatu suo q̄ sic incipit. Intell's auctore Aris. ⁊ s
triā dict⁹ est in fine inq̄t ꝟba The. accepta fere in forma:
quę nō expediebat ob breuitā iducere. ¶ Q̄d aūt ⁊ hui⁹ opi-
nionis fuerit Theophra. The. testat̄ in 3° de aia capite.39.
vbi ⁊ Pla. ⁊ Ari. ⁊ Theo. hāc dicit eē opionē: q̄d ēt ⁊ Simpli
ciꝰ cō.3. de aia lōgissimis digressiōib⁹ id sepe expōn refel

dicit primaz esse falsaz:quia a pari probari possit q intellectus
nō est forma separata:quia etiā recipit cognitionē sui ipsi⁹.
¶ Sed hic vir pace sua aberrare videt:quia fm Auerroiz
intellectus nō recipit cognitionē sui realē fm diuersas res
a se:hoc enim potius est verbū Alfarabij:vt cōmen.8.tertij
exponit Auer.q̄ sit auerroisticū vt.15.cōmēto illius tertij
pz:intell's enim ea cognitiōe qua alia cognoscit seipsum at/
tingit:vt dicet loco eius:sed quōcūq ratio nō valet:vt sic.
¶ Tertiā autē formā oino debilē reputo:quia intellectus ille
lumine pme cause eleuatus recipit spiritualr:quēadmodū
mediū:z si absolute recipiet pticulariter:attamē vt actua/
tū lumine:nō colores ipsos:sed colorū intētiones suscipit
z sic:vt prius:ratio debilis relinquet.¶ Deductio Joan.
in quarta triplr peccat:pmo quia Auer.species nō tenet:vt
suo loco declarabit:ergo simplr sua ratio non valet.¶ 2°
diceret spēm esse abstractibilē vsq ad entis spēm:qd quia
est simplicissimuz:relinquet ibi status.¶ 3° diceret z ma/
gis illas spēs nō pticulariter sed vlr recipi:ppter illud lu/
men in eo diffusuz:quo reddet intellectus vlis z receptiu⁹
vlr.¶ Et ex his debilitat quarta:quia z si scientia recipit in
intellectu:qui est forma corpalis:ergo tn nō recipit in eo:vt
virtus est corporis:sed vt actuatū est lumine pme cause:iō
non pticulariter receptiuum erit:nec forma hec est indiui/
dua:z ly residuum non sequetur.

¶ Capitulum 5m.vbi aliter reddentur rationes efficaces fz fun/
damenta philosophorum.

Et cum tot sint dicta mihi videtur:si ra/
tiones Auer.facere volum⁹ de/
monstratiuas:vt istud lumē oino ab intellectu
ac intelligibilib⁹ circūscribamus ostēdentes
ipsuz nihil esse:quo ostenso argumenta Auer.
excludent peccatuz Alexā.z aliorū.¶ Quod igit id lumē
sit necium intellectioni pōt 3r intelligi:vno mō ex pte intel/
lect⁹:alio mō ex pte intelligibiliū:3°modo ex pte vtriusq.
¶ Si ex pte intell's tn imaginabimur q quēadmodum
diaphanuz an luminis receptionez nō recipit eos colores
nisi materialr z fz esse phicuz:vt ho actuatū lumine solis
reddet receptiuū nō colorū:sed intētionū colorū:non ma/
terialr:sed fm pñentiā mag.¶ Sic de intellectu intellige/
mus.s.si secludat lumine pme cāe:ipse nō recipiet formas
itelligibiles:nisi sicut sensus interiores.s.istas ac idiuiduas:
vt ho intell's actuatur lumine pme cause:vt sic eleuatur a
mā:nō tn in recipiendo intelligibilia:imo intētiones eoz
vlr z abstracte:z sic dicemus itelligibilia agere in itellectu
intētiones pticulares:illas forte recipi vlr erit ex receptiu/
ui qualitate:vt dictū est.¶ Si ex parte intelligibiliū:tunc
imaginabimur q quēadmodū colores fm Auem.z Aui.
z alios ante fusionē luminis ad eos erāt colores po⁹nō tn
potētia mouētes:imo z potētia colores entes:sic imagina/
bimur itelligibilia secluso lumine illo eē potētia itelligibi/
lia:actuant autē:qā lumen pme cause in eis diffundit:z sic
dicimus itellectiones esse vles:nō ab vlitate receptiui:sed
agentiū intelligibiliū.¶ Si aūt ipm concurrerit ex parte
vtriusq dicemus ipm concurrere:sed nō eodem modo:ex
parte enim intell's lumen id cōcurret:vt dispositio:quēad/
modū lumen respectu medij.¶ Ex pte intelligibiliū con
curret velut forma intelligibiliū:ex his duobus modis cō
cursus erit itellectio vlis:tam a pte intell's:q̄ a parte itelli/
gibiliū:hoc g mō pōt qs extimare de illo lumine.¶ Mo
do declaro q hi modi cōcurrendi sunt phantastici:z peto
pmo:qd sit hō lumē:vel est suba pme cause:vel aliquod ex
pma cā diffusuz diuersuz ab ea:sicut lumē medij a luce so/
lis.¶ Siquidez suba pme cause ar⁹:quō ista pōt recipi in
virtute corporali:vel recipit fm inexistentiā ac verā inhe
rentiā:aut per pñtiaz:z indistantiā:nō pmo modo:quia si in/
tellectus pōt recipere illaz subam:z receptū erit hoc z cor/
poraliter:z sic reddet qō:vt pus.¶ Amplius sicut Auer.
infert 3° de aia:cō.36.tunc intell's ille efficit etern⁹:z sic nā
corruptibilis mutaret in necessariā:quaz pñtiam post de/
ducā.¶ Adhuc si intell's se solo potest recipere subam pri/
maz secluso quocūq alio in rōne dispōnis cōcurrēte:mul
to magis itellectiones intelligibiliū sine receptione illi⁹ p/
uia:z sic accedit eis fortis ac magna supfluitas.¶ Et quō
essentia pmi nō possit esse vera forma rerū ego demtatio/
ne declaraui in plurib⁹ meis tractatib⁹:nunc ho sit dictum
intātū.¶ Si autē dicatur esse subam pme cause adhērētē
z assistentē:hoc derisibile erit:pōt.n.hō lumē esse:dispō nō
tn itellectu:imo z mag z cuicūq forme:z sic erit pfusio.
¶ Si aūt dicatur lumē id esse aliqd diuersum a suba pme
cause:multiplicatū in nobis ac itelligibilib⁹:vt pus ar⁹:vel
est suba:vel accidēs qd si dicatur ipm esse subam:arguitur
vt pus:vel imaterialis:vel mālis:z si imālis reddet qō vt
prius:vel inest z inheret:vel adest z adheret z destruas:vt
prius.¶ Si mālis erit suba:tunc illa erit hec indiuidua z
particularis:z sic questio erit de eo:quemadmodū de vir/
tute corporali:que ponitur itellectus apud Alexan.¶ Si
sit accidēs:hoc nō pōt esse nisi qualitas:z tunc cū ipsa erit
recepta:aut in itellectu aut in itelligibilib⁹:aut vtroq erit
hec z pticularis quēadmodū pus:z sic erunt agētia vel reci
pientia mediāte ea pticularia ac indiuidua.¶ Ampli⁹ pma
hoc ego inducaz demrones loco eius:nec opz nunc imora/
ri hoc in loco:quia infra sum imoraturus.Ex his tenēt oēs
rōnes Auer.omnes enim fundant in hoc q itell's inquan
tū receptiuus:z itelligibilia inquātū actiua:seclusa sunt ab
isto lumine:z qā sic est facillime possunt oēs reduci ad de/
monstrationē.¶ Prima ergo rō optime tenet:quia maior
est manifesta secluso lumine illo:quo secluso petit:vel itel/
lect⁹ itelligit se:vel nō:z si nō:hoc est 5 oēs:z si sic:ergo vel
vli itellectione vel pticulari:z si pticulari itellectio erit sen
satio:vt antiqui dicebāt:z si vli tunc idē erit vle actu z po/
tētia respectu eiusdē:z hoc bz vniuersa schola incōueniēs.
Jd ho qd de graui dē nō est ad ppositū:quia motus:vt
recipitur:q̄ vt fit:est iste z pticularis:sed itellectio est vlis:
mō nō est incōueniēs aliqd eē actu z potētia respectu act⁹
pticularis vtroq mō ex pte agētis:z passi:s z respectu vlis
actus est impole:quia vt Aristo.infert in 3°:tunc lapis:z vlr
oēs res mālēs itelligerēt se.Uel saltē nulla esset cā:cur nō
intelligit se.¶ Et ex his ēt reddit optima 2a:quia idē reci/
pere cognitionē sui intētionalr est recipere se:z hoc modo
intelligit Auer.z hoc sequitur:sequitur enim intellectū recipere
cognitionē sui vlē:z cū tn ipse sit virtus in hoc corpe z hoc
vt sic est:impole:z hoc sequi secluso lumine nullus dubita
re dz.¶ Pz ēt 3a.secluso enim illo lumine receptio erit cor/
poralis:z hec:cū taz recipiēs q̄ agens erūt idiuidua z hec:
z sic receptio erit demōstrata z corpalis sine dubio.¶ Et
eodē pstat 4a:vbi enim lumē id admouet tota suba intellec
tū sit corpus vel vtus in corpe erit idiuidualis ac demfa/
ta:z sic erit eiusdē rōnis in mālitate z corporeitate cū lapi/
de:ac vnoquoq intelligibiliū:g sicut ptingit abstrahere a
lapide:sic ab itellectu:z iterū cū abstractū id sit B z eiusdē
rōnis cū lapide:erit eius abstractio eiusdē rōnis:z sic pce/
det ad infinitū.¶ 5a etiā pstat:quia enim intell's est virt⁹cor
poralis ac mālis:oē receptū in eo erit accidens materiale:
sicut caliditas vel frigiditas:cū sit seclusuz lumen:quo red/
debatur imālis receptionis:z sic argumentuz erit vt prius
efficax:quādo ergo lumen id remotū erit a rōnibus Auer.
ille erunt demōstratiue:z quia ponere id lumen fictio est
ac voluntas:ideo rōnes eius erunt bone ad pbandū intel
lectum non esse virtutē corporalē:nec formā materialem:
verum ho pbent hē rationes simplr abstractionē intelle/

tus a materia:nõ ex his patet:sed suo loco tractabit:nunc
autem in proposito sit dictum intantum.

¶ Caput 6m. in quo inducent argumēta Philoponi Auic.
Alg. & aliorum:pro Auer. confirmatione.

ET quia in hoc Auer. dicto non tñ ipse
credit ver:& Joan. Philo. Aui.
Alg. & latini:ideo nõ tñ expedit vti rõnibus eiº.
¶ Est igitur prima alia demõstratio Philo-
poni fundata in regulis Aris. quas ipse ponit
in p̊mo de anima:inqt enĩz Aris. Si quid igitur animę ope
rum aut passionũ ꝓprium ꝯtinget vtiqꝫ ipsaz separari:si ṽo
nullũz est ꝓprium non erit vtiqꝫ separabile:his enim ver-
bis nõ arguit Aris. vt Themi. ac Auer. credũt a destructio-
ne antecedētis ad destructionē ꝯñtis syllogismo hypothe-
tico. Sed quemadmodũ attici expositores dicũt ibi Aris.
duas ponit regulas inuicē disperatas:quarũ p̊ma est:si ali
quod operũ animę ꝓprium cõtinget vtiqꝫ ipsaz separari:&
hęc est regula:& dixit (& si quid operũ) & non vlr:qm̃ nauta
respectu nauis:nõ omne opus hꝫ separatũ ab ea:nauigatio
enim operatio est nautę:& tñ sine naui cõtingere est impossi-
bile:nauta autē separabilis est a naui:qꝛ aliqđ eius operũ
sine naui separari ꝯtinget dixit (operum aut passionũ) quĩ
regula non tñ vera est in opõne .i. actione:imo & in passio-
ne .i. operatiõe passiua:vt suo loco dicet de intellectu agēte
& posi. ¶ Dixit (aũt ꝯtinget ipsaz separari) nõ de ꝯtingēti
medio:sꝫ ꝓ ꝯtigēti sequēte ad neciũ:vt Philoponꝰ ait:qm̃
dis forma talis separabit:sic ergo particulis cõpensatis re-
gula nullaz habet instantiã:nisi illas Themistius:inqt enĩz
quo naz modo oculus aut manus a corpore separari pos-
sunt:etiaz si ꝓpriuz aliquod opus oculorũ aliquod manuũ
sit. ¶ Huic respõdet & Philoponus qꝫ opus esse ꝓprium
alicui cõtingit per independentiã ad oẽ aliud:& sic Aristo.
intelligit aut ꝓprium per designationē eius:lꝫ cõcursus sit
vlis:& sic in ꝓposito:videre enĩz nõ est propriũ oculorum
per independentiã ad totuz animal:nec gladiari propriuz
manuũ illo mõ:& sic dꝫ intelligi regula Aris. & tũc erit oĩno
necessaria. ¶ 2ª regula vt Philoponus dicit est:si nullus
habet operũ propriũ nõ erit vtiqꝫ separabilis & inqt The.
qꝫ hoc necessariuz est:nec oblocutorē inuenit. ¶ Ex his re
gulis potest capi hęc maior:nulla forma habēs opationē
sibi propriaz est virtus in materia:ac oĩno inseparabilis a
materia:hęc enĩz pꝫ ex p̊ma regula. ¶ Tunc huic maiori
addatur hęc minor:sed rõnalis anima est forma hñs pro-
priuz opus:& hoc Aris. in 3º fere toto ꝓbare laborat:& loco
suo dicetur demõstratio erit firma:si ꝓpositiones sunt ve-
rę qꝫ rõnalis anima nõ sit virtus in corpe educta de potē-
tia materię. ¶ Hęc Philoponus in procmio libri de ani-
ma. ¶ Auicē. autē & Alg. multas inducũt rationes & fortissi-
mas fm me. Nulla virtus in corpe potest dare formis ma-
terialibꝰ sua ꝓpria virtute imaterialitatē spũalitatem ipar
tibilitatē ac eis eternitatē:& illas apphendere incorporalr
sine tēpore:& cõtinuo:& negare hoc est signũ stultitię vt di-
cunt. ¶ Sed intellectus dat formis mãlibus sua propria
virtute:vt loco eius dicemus:imaterialitatē spiritualitatē
ipartibilitatē ac eternitatem:& eas apprehēdit incorporalr
sine tēpore & cõtinuo:vt suo loco tractabit:ergo intellectꝰ:nec
est corpus nec ṽtus in corpe:nec ex mã eductꝰ. ¶ Amplius
latinorũ rõ fortissima est. Nulla anima nobilis:tres habēs
opationes diuinã intellectualē & animalē est virtus in cor-
pore educta de potentia mãę. Sed rõnalis anima hꝫ tres
hꝫ opationes:ꝯclude vt p̊us:rõnalis enĩz habet diuinã:vt
sibi exponit:qm̃ est a causa causante ipsaz .s. hñs similitudi-
nez & imaginē causę p̊męintellectualē aũt hꝫ intelligēdo &
inquantũ reflectit se supra se. Animalē ṽo habet in animã-
do vt supius patuit:ex hac expositione illius ꝓpositionis

Cõmē. de causis pꝫ fortissime rõ. ¶ Ultima rõ est. Nulliꝰ
denudatũ a naturis formarũ mãlium est virtus in corpore
educta de eius potētia:sed rõnalis anima est denudata ab
oĩbus formis mãlibus:ergo nõ est virtus in corpe:minor
ꝓsyllogizatur:oẽ recipiēs oẽs formas materiales est denu
datum ab eis:sed intellꝰ recipit oẽs formas materiales:vt
declarabit:ergo est denudatus ab oĩbus formis mãlibus:
& hęc demõstratio an sit efficax in cõmēto nostro tertij de
anima ꝑspicuũ est. ¶ Ex his licꝫ assumere recapitulando
rationalem animam esse aliquid nostri:& non tanq̃ acci-
dens subiecti:nec tanq̃ locatum loci:nec tanq̃ partem to-
tius nec tanq̃ virtutem corporis:aut formam materię edu
ctã scilicet a potestate eius.

¶ Caput 7m. in quo cõpletur vltimũ membrũ:& p̊mo nar-
ratur opinio expositoruz antiquorum.

CUm hęc sint perspicua:& in eis magna ꝑs
sapientũ cõcordant:reliquũ est decla
rare an rõnalis anima sit in hoie:vt forma in
formato:& actus in actuato:& hoc est dicere:an
rationalis anima det homini spēm actuz & ꝑ-
fectiones qua homo sit homo:& in specie & genere proprio.
Et circa hoc diuersantur expositores:tam grçci q̃ latini.
The. igit Theophrastus/Porphirius/Jamblicus/& Plo
tinus aiunt:rõnalem animaz dare esse homini imaginant
nãqꝫ duo animarũ genera:quēadmodum duo genera for-
marũ Plato dixit:quorũ vnũ est formarũ ante rem:qđ est
rei exēplar & paradigma:quę est forma intellꝰ mouētis in
natura:quę vlr & imaterialr & simplr:ꝓhabet oẽs formarũ
differētias:quę fm materię diuersant differentias. ¶ Uo
cauerunt aũt hꝫ formas p̊mas:formas a formatione & vir-
tute formãdi:sunt enĩz causę formatiuę rerum:ꝓhabentes
simplr & imaterialr & imobiliter oẽs differentias formarũ
factarũ materialr & cũz motu:& tēpore existentiũ. ¶ Alte-
rum autē est genus formarũ:quę fluctuãt in materia:& ma
terię sunt ꝑfectiones:quas platonici vocauerũt illarũ for-
marũ imagines:sicut est sigillũz ab annulo in cera:eo quia
sicut Plato inqt:formę quę sunt in materia ex separatis i
telligibilibus formalibꝰ egrediunt:sicut ex quodaz ether-
magro. In hanc sentētiã possunt reduci Pithagoras/Pla
to & Aris. si quis bene ac ꝑspecte consideret. ¶ Quēadmo-
dum ergo duę sunt formarũ differētię apud platonicos:sic
& animarũ duę sunt diuersitates:est enim vna anima. quę
mundi dicit:& ꝯsistens sibi:quę anima qdem nõ dicit eo
qꝫ insit in rę animata & illi inhęreat:sed qꝛ virtutez habet
animatiuaz oĩum viuorum:vt Themistius credit:cum sit
semen vl cõium eorum:quę animã suscipiunt:& quēadmo
dum forma ꝑ te rez:sicut annuli figura in se ꝓhabens oẽs
imagines possibiles formari apud Platonem erat mens
primi intellectus:sic & apud Them. anima omnia potēs
animare anima est mundi ꝯsistēs sicut sol. ¶ Alia est ani
marũ differētia scilicet earum:quę sunt in re ipsa animata:
fluctuãtes ab illis:sicut imagines ab annulo:quę dicuntur
ꝑtęz ab alijs aiationes:ab alijs resultationes:ab alijs ima-
gines:ab alijs vestigia:ac ipressiones:hę enim animę non
dicunt:eo qꝛ vim & potestatē habeãt animatiuã:sed qꝛ sũt
in re animata:vt ꝑfectio in ꝑfectibili:& lumē in diaphano
actuato. ¶ Ex his patet rationalez animam fm Themi.
a hos non dare esse:eo quia ipsa sit in re animata:sicut ima
go ac vita:sed sicut annulus figuras pręhbet ceręː& hoc mo-
do dat esse actuz/vitaz/animationē/perfectionē. ¶ Utrũ
ṽo mundi illa anima alio modo rebus animans possit cõ
parari:vt forma & anima:posteriꝰ dicendũ:nunc sit dictũ
tñ illã esse animã ac formã animatorũ:nõ ab inanimãdo:
sed a virtute animatiua ac formatiua:& in hunc modũ oẽs
platonici conueniunt. Sed quãtum hi a veritate aberrent

in ante habito tractatu perspicuū est:declaratū est enī aliquid facere ex nihilo nō conuenire alicui substantiē pductę:sed pprium esse deo:declaratū est etiā hāc positionem etiā esse cōtra Aristo.volui autem eam recitare:vt cognoscatur Auer.opinio qm̄ oppositorū iprobatio pprioū est ratio:vt Aristoteles dicit.

¶ Caput 8m.in quo narratur positio aliquorū:quam Auerroi attribuunt.

Cum quidam magni auerroistę viderent hęc/dixerunt formam aliquā posse vniri alicui corpori dupliciter: vno modo ſm operationem: altero modo ſm esse:voco autē vniri ſm esse quādo vnum alteri est forma:tantū alteri vt id habeat esse ⁊ nomen ab eo:⁊ nō voco esse pro operatione iuxta id viuere viuentibus est esse. Uoco autem vniri ſm operationem:quādo vnū eorū est tanq̄ instrumentū ⁊ organum: alterū vt ars ⁊ motor:dicunt igit̄ opinionē esse Auer.vt intellectus vniat̄ homini:nō tm̄ vt ars ⁊ motor instrumēto ⁊ organo:sed ſm operationē ⁊ esse. ¶ Quādo enim aliqua forma vnitur alicui materię:tria est considerare:vt dicūt: vnū prout ipsa forma mām̄ constituit in esse prout est forma eius in re:ab informādo dicta:quę dat spēm ⁊ nomen sibi. ¶ Aliud est prout ipsa a materia sustentat̄ prout dependet in esse ⁊ pseruat ab illa ⁊ operari ⁊ reliquis. ¶ 3m est inquantū forma est in cōposito:vtens illo cōposito in opationibus suis:sicut ars vtitur organo:verbi grā.forma leonis cōstituit materiā leonis in specie ⁊ nomine leonis. Constituit̄ ⁊ dependet in esse ab illa materia:cuius signū est:qđ corpore extincto amplius nō est leonis forma. Utitur etiā illo corpore ad officia ac opera suę speciei. ¶ Dat autem intelligere distinctionē istā Auer.saltē quantū ad pma duo membra:pmo physicę auscultationis cōmē.63. inquit enim:⁊ quia cęlū caret hoc subiecto:ideo caret forma:quę sustentet̄ per hoc subiectū:⁊ fuit necesse:vt forma eius sit liberata ab hoc subiecto:⁊ nō habeat constitutionē per corpus cęleste:sed corpus cęleste pstituitur per illā:vt scies alibi:in qbus verbis dat itelligere aliquā esse formā subiectū constituēs tm̄:vt forma cęli:alia constituēs ⁊ constituta:⁊ hęc fuere duo pma mēbra. ¶ Hoc etiā dat intelligere:⁊ in 8° illius cōmē.52.inquit enim.sicut accedit animabus animaliū:quia constituunt̄ per primū subiectū:qđ mouent:sed istud pncipiū non pstituitur per subiectū qđ mouetur ab ipso:sed est ecōuerso.s.q̄ permanētia subiecti est ſm id:ecce qūo dat intelligere ⁊ pdicta duo. ¶ Hoc idē ⁊ in capite 2° de substātia orbis. Et quādo sic est/aliq̄ erit forma constituta a subiecto:⁊ id constituēs:⁊ eo vtens vt formę:quę sunt corporū virtutes:alię quę constituunt ⁊ vtunt̄ tm̄:vt formę corporū cęlestiū:alię quę vtuntur tm̄ corpore:vt nauta respectu nauis:duę pmę ex dictis pstant: 3° autē oībus perspicua relinqtur:nulla autē est constituta tm̄ qm̄ non esset forma ac species. ¶ Ex his inqt intellectum esse formā hominis:quia ipsū constituit ⁊ dat ei speciē ⁊ nomen:⁊ qm̄ vtitur eo.non autem est forma ſm illa tria:cū non cōstituatur a materia hominis:⁊ tunc ſm hos patet differentia inter Themi.⁊ Auer.ſm enim Themistium intellectus non est hominis forma nisi a formatiōe ⁊ virtute formatiua vitę ⁊ animę secundę:quę est hominis animatio:⁊ vita. ¶ Scđm autē Auer.intellectus:vt dicūt: est forma corporis nō a formatione sed ab informādo idē ⁊ ipsū specificans in differētia ⁊ nomine. ¶ Quod autem hęc itētio sit Auer.ex verbis suis videt̄ colligi:inquit enim 10° Nichomachię:capite 9°:Quis enim homo paruus sit corpore:⁊ magnitudine.potētia autē ⁊ honore superat oīa multū:⁊ intēdo per potentiā intellectū:hęc.n.po° domina-trix est super oīa:⁊ conueniēs qdem est opinari q̄ existentia cuiuscūq; hominis inquantū homo est per hanc substātiam:quę nominat̄ intellectus:⁊ cū sit honorabilius ⁊ melius quod est in eo:⁊ vita pportionata huic:est vita proportionata hominē ⁊ reliqua. Ecce q̄ aperte colligit̄ mens Auer.

¶ Rursum in 3° de anima cōmē.5.⁊.36.ait intellectū continuari nobis in principio per naturā modo hoc ita non esset nisi esset naturalis ac per se forma hominis. ¶ Amplius 8° meta.cōmē.5°inquit:si fuerit vnus homo maioris humanitatis q̄ alius hō:erit ſm q̄ forma est in eo in materia. ¶ Itē ⁊ in 3° de anima:cōmē.36.dixit:intellect° non est separatus a magnitudine. ¶ Pręterea inquit 2° physicorū:cōmē.26.pſideratio naturalis stat vsq; ad formā hominis:quę est vltima forma hominis. ¶ Adhuc in principio tertij de aīa inquit:cū per hanc virtutē quę est intellectus differt homo ab alijs animalib°:vt dictū est in multis locis. ¶ Ultimo Auer.in magna digressiōe qōnes mouit ptra se.d.si vnus eēt intellectus:tu esses per esse meum: ⁊ ego essem per esse tuū:⁊ res pcederet anteq̄ esset:⁊ qn̄ tu acqreres aliquid itellectui ⁊ ego:⁊ hō esset anteq̄ esset ⁊c. si igitur Auer.non supponeret intellectū dare esse quā vix haberent. ¶ Et eo maxime cū nullo loco eas absoluit qđ significat ipsū voluisse intellectū ipm̄ hoī dare eē. ¶ Imaginant̄ igitur ſm Auer.in homine duas semianimas:quarum vna tm̄ pstituens dicit̄ vt rōnalis ac itellectus:altera cōstituens:constituta:q; erit:ergo homo in specie ⁊ nomine hō per hās duas aīas ęque p̄:diuersarū tm̄ rōnū. ¶ Eo aūt tēpore quo Auer.probabilr sequebar:vt fugerē quęstiōes quas inducunt ptra Auer.eram cum istis:addens id quod Aristo.in 2° de anima dicit vlr.s.omnem aiam esse causam corpis in triplici genere causę. Qūo ergo itellectus est causa corpis hominis in triplici genere causę nisi sit forma ⁊ vera corporis. Quomodo quidē igitur opinetur Auerro. apud hos:⁊ qua differentia ab alijs:vt a Themistio differat his perspicuum est.

¶ Caput 9m.in quo ostēditur hās opiniones esse erroneam: ⁊ non esse ad mentem Auerrois.

Longo tēpore Auer.vacaui:⁊ vt dixi hāc opinionē sequebar ad mentē ei°: vt fugerē tm̄.q.quę ad ipm fiebāt sed quando psideraui videbat̄ mihi tandē hanc positionē ⁊ esse erroneā ⁊ contra veritatē:ad quā ipugnādū accipiamus ppositiones pfessam ab oībus Auer.sectatoribus ac oībus expositorib° gręcis q̄ itellectus materialis potest capi duplr:vno modo p virtute ac hominis forma:cuius virtus est cogitare:⁊ pticulariter cōponere/diuidere:ac syllogiçare. ¶ 2°mō pro vtute rōnalis aię abstracte:h manifestat Auer.lōgo sermone in 3°cō.20.i fine:vbi ondit h itellectu hoiē differre a cęteris:ampl° ips̄ q̄rit ac corrupi hās intellectu ⁊ alia multa:h nō tm̄ Auer.ponit: imo ⁊ Themistius in 3°suę paraphrasis capite.39:i calce ⁊ tu vide verba eius. ¶ Itē/Simplicius per totū fere 3m de anima in suo cōmento plurib° locis ondit hominē esse hominē per intellectū materialē generabilē ac corruptibilē:hoc aūt meli°suo loco dicemus:ac an̄ habito tractatu in parte diximus:vbi opinionē Auer.diximus esse hās animā cogitatiuā esse actum primū hominis:quo homo in specie ⁊ nomine ponit̄:ā eqz traduci per semē a patre ⁊ a matre. ¶ Tunc propositione hac constanti facile erit nobis opinionē eam ipugnare. Queramus igitur ab eis vel actuale esse intellectus:qui rationalis anima dicitur est totum esse actuale hominis:vel homo actuale esse habet circūscripta actualitate intellectus. ¶ Si quidē 2m concedant procul dubio homo erit cōpletus in specie ⁊ nomine sine rationali anima ⁊ intellectu quod falsum esse eruntiant ad illius

ꝓbi intentionem.¶ Si vo cōcedant esse hominis esse in-
tellectuale esse intellectus:quemadmoduz esse actuale leo-
nis:nihil adest nisi esse sue forme:petamus tūc vlteri⁹ vel
esse actuale hominis est esse actuale cogitatiue ꝓposite:nō
obstāte ꝙ esse hoīs sit esse intellect⁹:vel esse hoīs est diuer-
sum cōpletūqꝫ circumscripto esse actuali cogitatiue.¶ Et
ꝟm gdem dicere est impoīe:cogitatiua eniꝫ non ꝯstitueret
hominē in specie ꝛ nomine:cuius cōtrariū nos confesse ꝓ-
accepimus.¶ Si vo dicatur ꝙ ita:tūc ꝑmo dabim⁹ vnū
esse numero esse duo eē specie imo genere.¶ Rursum ꝙ
māle esse:sit esse separabile:que oīa incōmoda esse ꝓculdu
bio oēs cōcedūt.¶ Hec aūt dari declaraſ:eē eniꝫ actuale
hoīs vt ꝯclusuz est,eē actuale est intellꝰ:ꝛ eē actuale cogita
tiue vt diximus est esse actuale hoīs:ergo syllo quasi expositο-
rio:esse actuale cogitatiue erit eē actuale intellꝰ:quo sit v-
natura contingēs erit:ꝛ necessaria:ꝛ itransmutabilis:quod ē
incōueniens fuit Auer.ad Alexandruꝫ vt 3° de anima:cō.
36.ecce igiſ alteruꝫ datum:alterū etiā dari constat:qꝛ esse
fortis esset duo esse.ſ.intellꝰ:ꝛ cogitatiue:que specie genere
ꝛ analogia differūt:ꝛ sic vnū numero erit duo nūero:ꝛ duo
specie ac genere:ꝛ hec oīa reputamus ipossibilia ac incom
moda.¶ Amplius si cogitatiua ꝛ intellꝰ constituūt homi
nem in diffinitione ꝛ nomine:vel ęque ꝑmo ꝛ vltimata cō
stitutione:vel ordine quodā.ſ.cogitatiua prius ꝛ intellꝰ po
sterius:siue ecōtra.¶ Si gdem ęque ꝑmo vltimata cōsti
tutione hominē in nomine ꝛ diffōne ꝯstituunt:ergo vnius
terminati erūt duo vltima ac duo termini ęque ꝑmo:ꝛ gd
tibi erit ipossibilius.Si gs enim hoc esse cōmodū:consen-
tiet:poterit sustētari in vna ꝛ eadē numero mā insimul eē
duas formas specificas ꝛ vltimas:vt leonis ꝛ hominis:qđ
Aristo.ꝛ Auer.confutāt:maxime in his que ꝑmo dicūt de
anima.cōmē.90.92.58.89.ꝛ alibi.¶ Si vo ambe ordine
recipiant quodaꝫ.Si illa recepta.verbi grā.a.posteri⁹ aūt
b.Tunc petamus vel a cōstituat hominē in noīe ꝛ diffini-
tione vltima cōstitutione:vel nō.Si gdem ita constituere
sentiēt.b.forma posterius addita erit accidēs per id confes
sum Auer.in ꝑmo physice auscultationis:cōmē.69.oē eniꝫ
inquit adueniēs enti in actu est accidēs.¶ Si vo.a.nō cō
stituet hominē in nomine ꝛ diffinitione vltima ꝯstitutiōe:
sed.b.post adueniens:ergo ꝑma forma vel erit remissa:vt
forme elēntoꝝ vel erit generica potētialis ad posteriorē:
vnuꝫ eniꝫ subm recipere plus vna forma est impoīe:si fue
rint eiusdē ordinis:vt 3° celi com.66.ꝛ ꝑmo capite de sub-
stantia orbis diciſ.¶ Rursuꝫ Auer.3° celi illo eodē cōmē
to obijcit Auicē.ꝛ habet regulam hanc ex pluribꝰ formis
actu:nec intensis:nec remissis vltimis ac specificis:non fit
vnuꝫ nisi ꝯgregatione.¶ Et 2° de anima ait:ꝛ si mā ꝛ for-
ma eēnt in cōposito existēte actu.Tunc cōpositū non di-
citur vnuꝫ nisi diceretur vnuꝫ in rebus que sunt ꝟm cōtactū
ꝛ ligamētū:vt cōmē.7.deduxit.¶ Ex his seqtur ꝙ si intel
lectus ꝛ cogitatiua hominē in nomine ac diffinitione cōsti
tuerent:sine dubio homo nō esset vnus vera vnitate quod
falsum est.¶ Itē est Auer.maxima:oē cōpositum in gene
re vel specie.vt Auer.demonstrat in lib.destructio destru-
ctionuꝫ disputatione 2° sol.tertia:qđ etiā accepit 12° meta-
physice:cōmē.39.dum ait.omne cōpositū nouū:sed ratio-
nalis anima apud ipm innouari nō pōt.¶ Preterea for-
ma vlis per essentiā:nec recipiſ:nec prompta est recipi in
corpore vel virtute corporali:ꝟm esse:quod manifestū est
de vli ꝑ ꝑticipationē:vt vle materiale:lapis eniꝫ vlr acce-
ptus in nullo subiecto recipiſ ꝓpter gradum sue vlitatis ꝛ
quāto magis de vli per eēntiam.¶ Sed intellect⁹ est vlis
per essentiā:cuꝫ sit ꝟm suā essentiā sine materia ꝑsentia ma
terie ꝯditionibus māe ac gradu māe:ꝟm doctrinaꝫ Auer.
ergo non potest recipi in alterō:nec alterum in corꝑ:videtur
ergo mihi pace eorum dixerim intellectū nullo modo ꝟm
esse recipi in homine ꝟm doctrinā Auer.qđ etiam omnes
expositores latini de opinione illius sentire videnſ:quos
enarrare superfluū reputo.Quod gdem igiſ est dicenduꝫ
de mente Auerrois nunc patet.

¶ Caput 10ᵐ.in quo narratur quomodo erit forma homi-
nis ꝟm Auerroim.

REmanet modo declarare qūo itellꝰ ho
mini cōpareſ:cū nec ꝟꝫ ꝑmū:
nec ꝟm 2ᵐ modū forme ei cōpareſ:aliud igiſ
qđ ꝑmo aspectu videſ est ꝙ intellꝰ nō est for-
ma oibus modis:sicut intelligētia orbis:qꝛ i-
telligētia vniſ corpori celesti ꝑmitus ante dimensiones in
actu:ꝛ dico ꝑmo ꝟm nām ꝛ nō tēpus:vt Auer.inquit:est.n.
intelligētia causa ꝛ ꝑncipiū oium accidentiū orbis:intellꝰ
aūt nō ꝑ ꝟm cāꝫ vnitur corpi humano:ante.ſ.dimēsiones
hominis qꝛ dimensiōes nō sunt finalr ac principalr ꝑꝑ
hoīs intellectuꝫ:vt illa.ſ.possit operari sua ꝓpria opatione
per hoīs dimensiones:quēadmodū dimēsiones orbis fina
liter sunt ad intelligentiā:vt ipsa possit mouere corpus ce-
leste:sine qua orbis moueri nō posset:verū qꝛ dimensiōes
in homine sunt ꝓpter cogitatiuaꝫ:vt.ſ.cogitatiua exerceat
opera sua:que ꝓculdubio exerceri nō possunt sine dimen-
sione:ideo quēadmodū cogitatiua intellectū ꝑcedit in ho-
mine:sic ꝛ accidētia cogitatiue.ſ.dimensiōes prius sunt in
hoie:nō gdem tanꝙ dispōnes proposite ad intellectū reci
piendū:sic enim intellꝰ eēt quantus ꝛ diuisibilis:oīs enim
forma subalis recepta in subo quāto:dispōne ordinata ad
receptū:est diuisibilis ꝟm doctrinā istiꝰ.¶ Ex his licꝫ eli-
gere ꝙ si intelligētia recipiſ in corpore celesti dimensione
mediāte erit forma diuisibilis ꝟm istū:qꝛ si dimēsio ꝑce-
dit intelligētiaꝫ in orbe cuꝫ nō possit ꝑcedere tanꝙ sequēs
aliaꝫ celi formā:que ꝛ intelligentiā ꝑcesserit:seqtur vt sim
pliciter dimensio ꝑcessisset ꝓpter receptionē intelligentie:
ꝛ sic intelligētia fuisset forma ꝑticularis diuisibilis:hoc aūt
ꝟm istum nō sequiſ de intellectu:qꝛ lꝫ homini assistet ꝓ-
ꝓpter dimensiones qꝛ illa dimensio ꝓpter receptionē itel-
lectus nō ꝑcedit:sed vt sequēs cogitatiuā:ideo intellect⁹ nō
redditur partibilis ac diuisibilis.¶ Quod si dicas itelle-
ctuꝫ nō posse sine quātitate operari:qꝛ nō sine phātasma
te:qđ est quantū:ꝛ per ꝯsequēs in opatione sua exigit quā-
titate ac dimensione:diceret ipse illā necessitatē esse ex ꝑ-
te cogitatiue:que nō potest ei ministrare nisi per q̄titatē:
cū sit virtus in corꝑe:lꝫ hoc alr ad tēpus dissoluet.¶ Ul-
terius ꝙ itellectus nō sit in homine:quēadmodū intelligē
tia in orbe:alio declaraſ cōmodo:intelligētia eniꝫ ꝟm opi
nionē huius nō tm̄ agens est operationū ac orbis motuū:
verum ꝛ forma orbis/dicta forma a virtute formatiua:qꝛ
intelligētia causa est esse orbis ꝛ ꝑmanentie eius:vt suo lo-
co forte dicam:sed intellꝰ nec forma est hoīs a formatiōe:
nec ab informatione vt statim declarabiſ.¶ Debes ergo
ꝑmo scire:ꝙ homo:vt quoddā est generabile ꝛ corruptibi
le in ꝑdicamēto substātie:in specie ac nomine ꝛ diffinitio-
ne apud Auer.est cōpositū nisi uꝫ ex quattuor formis ele
mentoꝝ tanꝙ dispōnibus:ꝛ cogitatiua humana que ponit
ipsum in genere diffinitione ac nomine:hac enim cogitati
ua homo vere generaſ/corrūpitur/diffiniſ/differt ꝛc.ꝛ sic
est tanꝙ orbis ꝑfectus ꝛ cōpletus in specie sua ac diffini-
tione.¶ Scdo debes scire ꝙ itellectus ꝟm istuꝫ:nec vni-
tur materie hominis:nec forme hominis:nec alicui parti
hominis:cuꝫ sit vna perfecta substātia infima in ordine i-
telligentiarū:secūdaria intētione ens propter nos ꝑmaria
operās ꝓpter se.est eniꝫ nexus hominū vna sphera vnde-
cima cōpleta:cuius quodlibet indiuiduū est pars:cui sphe
re ꝯtinuabiſ intelligētia illa ꝟm istū ad modū dōm.¶ Ex

his ergo dicit ipse intellectũ cõtinuari homini primo modo accepto ſm operationẽ: hoc 2o ſm ipſm ſic declarari põt ex modo quo vniunt̃ aliqua ſm eſſe: in vnione igit̃ ſm eẽ tria conſiderãda ſunt: primũ eſt prout vnibilia in actu eẽntiali ac pdicamẽtali ſunt vnũ ſimpl'r: adeo q eſſe actuale mãe oibus modis eſt eſſe actuale formę. verbi gratia. eſſe actuale mãe ignis oibus modis eſt eſſe actuale igneitatis: nec eſſe actuale formę eſt diuerſũ ab eſſe mãe: eo qꝛ diſpoſitio vnitatis nõ fit niſi ex eis quorũ vnum eſt mã: ⁊ per ſe potẽtia: alterũ actus ⁊ p ſe forma: ⁊ hunc modũ eẽndi actu dedit tibi Auer. 3° celi cõmẽto. 29. ⁊ 3° phyſicorũ: cõmento 65. ⁊ innuit. 2° phyſicoꝝ: cõmẽto. 12. q ſi materia eſſet ſine forma: quod non eſſet in actu: quoniã actuale eſſe non eſt niſi formę: vel habẽtis formã. ❡ Sunt igitur vnũ in eẽ ea quorũ eſſe actuale vnũ ⁊ idẽ oibus modis eſt: ⁊ hoc qꝛ partes eadẽ actualitate actuant̃ lz non eodẽ modo: qm̃ forma eſt in actu per eſſentiã: ipſum aũt compoſitũ ⁊ mã participatione formę: cõpoſitũ enim exiſtit ac eſt pp formã: ⁊ ſi forma ſubſiſtat pp compoſitũ: forma eniz non alteri inhęret: nec eſt qd alterius: niſi ppter cõpoſitũ: cõpoſitum aũt hꝫ nomen ⁊ diffõnem ppter formã: vt colligit̃ ex verbis eius 7. ⁊ 8. meta. cõ. 7. ⁊ in 2° de anima. cõ. 7. ⁊ 2° phyſico. cõ. 4. ❡ Nec te cõturbet hoc q forma ſit pars: qm̃ lz ſit ps ſubſiſtentis: eſt totũ in eſſe ⁊ eẽntia ſm perfectionẽ ⁊ eminẽtiã: primũ ergo cõſiderãdũ in vnione formę ad mãm hoc eſt. ſ. prout illa vnione redduntur vnibilia vnũ in eſſe ⁊ actualitate. ❡ Scdm̃ eſt prout forma vna ac eadem potẽtialitate eſt in potẽtia ⁊ forma: ois enim forma recepta in mã reddit̃ vna numero potentialis: vna nũero poteſtate: ppter qd formę liberate a mã ſunt puri actus: vt. 9. meta. com. 2. Auer. dicit: erit ergo mã primo ⁊ per ſe potentialis per eſſentiã ⁊ nãm: forma aũt erit potẽtialis participatione: ⁊ per accidẽs ratiõe mãe: hęc igitur duo ſunt cõſideranda prout forma conſtituit materiã in vno numero eſſe actuali: ⁊ mã formã in vno numero eſſe potẽtiali. ❡ 3m̃ erit: qm̃ forma eſt actus per eẽntiã: erit operans per eſſentiã: cõpoſitũ erit reſpectu formę in actu participatione ⁊ per accidẽs: ⁊ ideo ad formã quaſi materia ⁊ organũ: ⁊ ſic in cõtinuatione formę ad mãm eſt 3m̃. ſ. vnio: qualis eſt artis ad organũ: ⁊ motoris ad motũ: ⁊ inſtrũm qualis. ſ. eſt artificis ad martellũ: eſt autem hęc vnio qm̃ operatio eſt vna numero vtriuſq; primo ac per ſe: quẽadmodũ eſſe erat primo totius ⁊ per accidẽs erat partiũ: ſic primo operatio erit primo artis ⁊ organi. ſ. illi⁹ colligati: ⁊ p accidẽs partiũ organi. ſ. vt mãe ⁊ inſtrumẽti: artis vt motoris ⁊ agẽtis. Si igitur dabit̃ aliqua forma: quę cũ materia non vniat̃ in eſſe vno primo: ⁊ per ſe actuali: nec in eſſe potentiali: ſed in eẽ operatiuo: quale eſt eſſe artis ⁊ inſtrumẽti: hic modus vnionis erit intell'ſ ⁊ hois ſm Auer. intellectus eniz nõ vnitur homini dando ei ſpeciẽ nomen ac diffinitionẽ nec homo vnit̃ intellectui dando eſſe potentiale ſibi ⁊ vniunt̃: relinqtur ea vniri 3° modo vnionis prout intellectus eſt tanq̃ ars: homo: tanq̃ martellus: intell'ſ quidẽ motor: homo 2o motũ quoddã: intell'ſ vtens: homo vſus ac operatus. Reſecatis ergo primis duobus quę in colligatione ſunt formę ad mãm: intellectus forma erit corpis humani: ſm 3m̃ diſpoſitionẽ: ergo intelligere: ⁊ vl'r ois operatio erit totius primo: ſꝫ intell'ſ vt motoris ac artis: ⁊ hominis vt organi ac moti: quẽadmodũ ſanũ eſſe: eſt corpore: ⁊ eſt ſanitate vt Ariſ. dicit: ⁊ hũc modũ vnitatis ſentit Simplicius in diffinitione animę: inquit enim q cũ Ariſ. dicit anima eſt actus corpis ⁊c. non intelligit actũ tñ illum qui dat ſpẽm ⁊ nomen: ſed actũ intelligit vtentẽ: ⁊ ſic rationalis anima inquit actus eſt corporis vtens qdẽ corpore: vt virtus ⁊ ars organo ⁊ inſtrumẽto: diffinitio (inquit igit̃ de anima) eſt analoga: ⁊ non vnius rõnis oibus. ❡ Quo quidem igitur modo intellectus ſit hominis forma ſm Auer. ⁊ quo modo non. Amplius qua vnione colligantur: ⁊ qua non: ex his perſpicuum eſt.

❡ Caput 11m̃. diſſoluẽs. q. contra Auerroiz pro maiori eius declaratione.

Ex his modo dictis: licz colligere differẽtiã inter Auer. ⁊ The. declaratum eſt eniz ſm Themiſtiũ intellectũ eſſe animã ac formã hominis: nõ qdem ab informãdo ac inanimãdo: ſed a formatione ac aiatione: ⁊ ſic ſm eũ non tñ vtens eſt corpe: verũ ipſi eſſe ⁊ vitã pręhens: qd Auer. ex modo dictis nõ ſentit: declaratũ eſt eniz intellectũ eſſe vnitũ homini: vt vtens corpe: ac ars inſtrumẽto. ❡ Verũ ⁊ opinioni Auer. nõ parue adſunt. q. quarum prima ⁊ laborioſa eſt: quo nã modo ratio ac intell'ſ forma erit hois: ſic ars ⁊ motor erit cõparatione hois. ❡ Debes ergo ſcire quatuor eſſe cõſiderãda in vnione formę ad materiã: primũ eſt inquantũ forma actus eſt mãe: quo ſpẽm nomen ac diffinitionẽ mã vendicat: vt dictũ eſt. ❡ 2° modo inquantũ eſt pfectio materię: eo qꝛ mã ſe ſola operatione caret: redditur aũt operatiua illa. ❡ 3° modo conſiderãda eſt fixio qua. ſ. fixe ⁊ pmanenter vnitur mãe: p re⁹ forma dr̃ act⁹. 2° dr̃ pfectio: 3° dr̃ aia ac motor. ❡ 4° mõ prout ipſa ſe ſola pfecta eſt: attamẽ vtitur mã in ſui officio: ⁊ ſic dr̃ ars: ⁊ vtens: primo reſpectu materię dicit̃ mã. 2° dicit̃ pfectibile: 3° dicit̃ ſubiectũ: 4° dicitur organũ ac inſtrumẽtũ. ❡ Ex his dico q intellectus reſpectu hois ſm eũ nõ dicit̃ actus primo modo: nec forma primo modo ac primo reſpectu: nec 3° reſpectu: qm̃ non fixe vnit̃: ſed 2° ac 4° reſpectib⁹. eſt enim intellectus pfectio: prout eſt exordiũ ac pncipiũ operationis: ⁊ eo reſpectu homo dicit̃ pfectibile ac ſuppoſitũ intellectui. ❡ Amplius eſt ars ⁊ motor vtens: ⁊ eo reſpectu homo dicit̃ organũ ac vſum (vt ita loquar) quatuor igit̃ entibus reſpectib⁹ forma mãe cõparata intell'ſ reſpectu hois duobus tñ pprie ac cõmode dicit̃: dixi autẽ primo (intellectũ eſſe perfectionẽ hois primam) qm̃ perfectũ intantũ dicitur inquantũ operans vel potẽs operari: vt peripatetici credũt: ⁊ qꝛ homo operat̃ itellectu: ſicut malleus arte: ⁊ ſicut equus equitãte: inde intell'ſ prima fuit hominis pfectio: quare ⁊ eo reſpectu homo pfectibile dicit̃ reſpectu intell'ſ. ❡ Dixi etiã (intellectũ nõ fixe ⁊ pmanenter vniri) pp qd anima nõ dicit̃: qm̃ homo qdãm eſt mãle in cõtinuo fluxu: ideo nõ his hoibus qbus intellectus cõtinuus erat olim nunc ⁊ cõtinuus erit: ſi qua ergo pmanẽtia erit reſpectu ſpeciei erit: reſpectu indiuidui nõ: ⁊ hoc reſpectu homo nõ dr̃ ſubm̃ intell'ſ: ſed orbis intelligẽtię dicit̃ ſubiectum: qꝛ fixe recipit illam: vt Auer. dicit 2° capite de ſubſtantia orbis: ⁊ in 8° meta. com. 12. dixi 2o (intellectũ eſſe: vt ars hois) qm̃ in operatione intellectiua nõ cõcurrit homo: vt agẽs: nec vt ſubm̃: ſed vt id quo homo fit intelligẽs: ſm modũ ad tẽpus exponendũ. Quot quidẽ reſpectib⁹ intell'ſ forma poſſit dici hois: ⁊ quot nõ, his manifeſtũ eſt. Amplius quot reſpectibus itelligẽtia dicit̃ forma orbis: ⁊ quot nõ, eiſdẽ fit palã. ❡ Ex his peccatũ pꝫ Ioan. Iando. q credit intellectũ oibus modis cõperari hoi: ſicut intelligẽtia orbis: pꝫ enim his: qũo qbuſdã ſic: quibuſdã nõ. ❡ Vex adhuc mens mouet̃: cũ enim hactenus declaratũ ſit intellectũ formã eſſe ſm duos reſpectus formę vt. ſ. eſt hois pfectio: ⁊ vt homine vtitur: dices ne intellectũ formã eſſe hois eiuſdẽ rationis cũ formis eductis de mãe facultate: quẽadmodũ anime dicit̃ nõ niſi equiuoce. ❡ Et huic facile Auer. rñderet. Dicẽdo q forma cõſiderari põt in rõne meta. ſ. in rõne actus ⁊ pfectionis abſolute: ⁊ in ratiõe phiſica ac nãli. vꝫ. vt eſt forma motu ac trãſmutatiõe acqſibilis. Ac perinde materia. ſ. ⁊ põt cõſiderari in rõne meta. vt. ſ. potẽtia eſt ac pfectibilis

ctibilis

ctibilis:ꝛ in rōne phīca ac naturali.f.inquantū est motu pꝫ
fectibilis:quo fit si intells ac homo in rōne phīca ꝯsidere̅
tur alteri⁹ rōnis sūt a forma ac mā gñabiliū.In rōne vez
meta.forte sunt vnius rōnis:igneitas enim in rōne actus
ꝛ pfectionis respectu suę mãę:ita est vnius rōnis meta.sic
intells respectu hoīs:pōt ergo itells dici forma eiusdez ra
tionis hominis tm̄ meta.non autē naturaliter.

¶ Caput 12m:in quo soluit̄ 2a.q.in opinione Auerrois.

DEcurrit homo in spē ꝛ nomine homi
nis ab instāti:quo forma cogi
tatiua in mā spermatica inducit̄:sꝫ Auerroiz
vsqꝫ ad primū instans esse cadaueris ꝓpterea
valde quęsitū erat in hac opinione:an intelle
ctus ꝯiunctur respectib⁹ illis homini pro toto decursu suę
vitę.f.eo instanti quo cogitatiua vnitur mãę:an qñqꝫ qdez
sic:qñqꝫ ꝰo nō.¶ Hanc quidē qōnem forte sine aliorum
ꝓiudicio sic Auer.absolueret ꝙ nūqꝫ intells est forma ho
minis:nisi qn̄ indistans est ab eo:ac ei pręsens pręsentia ꝛ
indistātia maiori ꝙ̄ sit pręsentia ꝛ indistātia formę mãlis
ad mãm fm̄ eū:est aūt intellectus ꝓsens ꝛ indistās hoī:qn̄
cōtinuat̄ in opatione:subā.n.sepata nō alio fit ꝓsens ac in
distans ab alio:nisi qn̄ opatione ꝯtinuat̄ illi:ꝯtinuat̄ autez
opatione:qn̄ intellect⁹ est tanqꝫ ars vtēs hoīe pro sui opere:
hō aūt tanqꝫ organū ac instrm̄ intells ad id:ꝛ qꝛ oē tale nūc
ꝛ ꝓus nō:non reddet̄ tale nisi mutatione facta in eo vel in
altero:vel intrinseco:vt Auer.inquit in.8.physicę auscultationis.ergo cū hō fiat instrm̄ intells nūc:vbi prius nō erat
mutationē opꝫ adesse vel intellectui:qḋ minime ꝯuenit:cū
subā sit separata intransmutabilis ꝛ imobilis:vel extrinse
co ab itellectu:ꝛ hoīe:ꝛ id nec videt̄ esse.Uel hoī:ꝛ hoc di
cere opꝫ:qn̄ ḡ hō alr̄ se hꝫ nunc ꝙ̄ ꝓus:tunc reddet̄ orga
nuꝫ intells:ista aūt alietas ac variatio esse nō pōt:vt decla
rabit̄:nisi qn̄ cogitat nūc ꝛ ꝓus nō individua ꝛ singularia
quę potentia sunt vl'ia adeo ꝙ cogitatiua plus in singula
riuꝫ cognitione versat̄ plus intells:ꝛ plus hoī vt ars ac mo
tor ꝯtinuabit̄.¶ Ex his ḡ licet accipe nūc itellectū hoī vni
ri:qn̄ cogitatiua circa singularia oīa vel plura ꝯsiderat:op⁹
ergo est videre in sol.q.an cogitatiua in ꝓmo istāti suę per
manētie in mā ꝯsiderat aliqua singularia:an nō:qm̄ si cōsi
deraret ꝓculdubio intells continuabit̄ vt ars ꝛ motor illi:si
ꝰo nō/non.¶ Et qn̄ sic est possumus dicere in qōnis sol.
duos modos:dicem⁹ itaqꝫ ꝓmo apud eū ꝯplexū apud oēs
esse duoꝝ generū:vnū qdē:cuius significata terminoꝝ oī
bus vel pluribus sensib⁹:ꝛ inuicē nō ꝯtradicentibus perci
piunt̄:sicut hoc significatū:hoc ens est hoc ens:hoc ens nō
est nō ens:ꝛ hꝫ.Alterū est cuius terminoꝝ significata:nec
oīb⁹:nec plurib⁹:ꝛ si plurib⁹ forte ꝯtradicētib⁹ cognoscunt̄:
vt hic magnes trahit id ferrū:est enim ibi experientia lon
ga:ꝛ per multos sensus:dicamus nūc ḡ ꝙ ita ꝓmo cū homo
est in noīe ac diffinitione hoīs:sentit per qnqꝫ sensus vel
plures ꝙ̄ tres ꝛc̄.entis individui:ꝛ eo instāti cogitatiua na
ta erit cogitare id:ꝛ hoc pꝫ:qui eniꝫ ens nō sentit nihil pro
sus sentit:pōt ergo cogitare nūc entis individui:cuꝫ sensus
oēs vel plures id sentiant sine ꝯtradictione inuicem:ꝛ qn̄
cognitiua sic cognoscit:etiā nūc sensit hoc cōplexū:hoc ens
est hoc ens:ꝛ hoc ens nō est nō ens:cuꝫ ex sensibus habeat
significatū illius:lꝫ nō sentiat ꝓpōnē illaꝫ arte ꝛ studio ac
labore:sed cōcordia oium sensuū vel pluriū sine ꝯtradictio
ne.¶ Significatū aūt cōplexi scḋi generis nō sentit:cum
sensus oēs vel plures nō cōcordent:ꝛ ideo cogitatiua indi
uiduū magnetis nec ferri cogitat:nec id cōplexuꝫ formare
pōt:cū sensus qnqꝫ vel multi nō cōcordent:qn̄ ergo cōple
xuꝫ id vꝫ habere:necesse est per vnū sensuꝫ idem frequen
ter sentiat:tūc enim fit cognitio quasi experimentalis illi⁹:
his ergo sic expositis dicamus:ꝙ qꝛ in ꝓmo instanti cogni
tiua:ipsa qnqꝫ sensibus accepit individuū entis:ꝛ inde for
mauit ꝓpositionē quasi per nãm:tunc in ꝓncipio est perfe
cte organū intellectus:cū habeat oēm dispositionē qua in
tellectus ꝯtinuet̄ vt ars ac motor:qa eniꝫ itells semper vl'e
ens ꝛ oīa vl'ia nouit:ęterno tēpore:sꝫ istū ꝛ cognitiua in eo
ꝓmo instanti idiuiduū entis a sensibus accepit:ꝛ seipsa id
cōplexū particulare formauit:ideo intells sub rōne qua no
uit vl'e ens vnit̄ ei:ꝛ sic fit vtens eo sic disposito:ꝛ vnum in
operatione:ꝛ per ꝯns pręsens ac indistans ab illo:ꝛ sic for
ma eius:eis rōnibus formę quas diximꝰ.¶ Sed qꝛ cogni
tiua cōplexa scḋi generis nō accepit in ꝓncipio:ideo intel
lectus nō vnit̄ ei nisi fm̄ vl'ia ꝓma:ex qbus fiunt ꝓmę ꝓ
positiones:in reliquis aūt vnit̄ ad tēpus:vt lōgo ac magno
exercitio.¶ Et ex his inferemus ꝓma ꝓncipia esse nãlitet
habita a nobis:quēadmodū Auerrois tradit in 2° meta.ꝓ
cōmēto:ꝛ 3° de aīa.cōmē.36.reliquas ꝰo ꝓpositiones ex stu
dio ac arte acquisitę:qm̄ (vt dictū est) nullo alio ꝓmę ꝓpo
sitiones acquirunt̄ nisi sensibus:sed sensus sunt nobis natu
rales.ergo ꝓma ꝓncipia nã nostra acqrunt̄:qꝛ ꝰo alię non
tm̄ sensu:sed frequēti actiōe sensitiua acqrunt̄:quę frequēs
acceptio nō videt̄ esse nisi ex arte:ideo nō nã acquiruntur
sed arte.¶ Scḋo inferemꝰ:quō Platonis ambiguitas quā
in menone induxit ꝓbans scire esse reminisci nihil est:qm̄
illa ꝓncipia sunt nobis acqsita ex extrinseco:qꝛ ex sensib⁹:
lꝫ nō sentiamus aliqḋ extrinsecū nos intrare:cū intrent cō
cordia oium.¶ Nec te cōturbet argm̄ antiquū.d.ꝙ hoc da
to intellectus posset cōtinuari sic:nō tm̄ homini:sed leoni:
cū ēt leo ꝛ individuū entis:ꝛ alia cōsideret.¶ Qm̄ ꝛ si leo
cōsideret entis individui:consideratio tm̄ illa alterius est
spēi a nostra cogitatione:circa individuū entis:vt Auerro.
ingt in 3° cōmē.20.mō intells nō est natus vniri cuicūqꝫ
organo cogitanti:sed cogitanti cogitatione vnius rōnis cū
cogitatione humana.¶ Adhuc cogitatiua ꝓprie bruti co
gitat individuū entis ꝛ alioꝝ ordine facto ad bonū vtile:sꝫ
cogitatiōe facta in hoīe:fit ordo ad speculabile:vt suo loco
dicemus:ꝛ diximus in cōmēto nostro scḋi de aīa.¶ Ter
tio inferemus intellectū qñqꝫ vniri nobis per nãm:vt qn̄
vnit̄ in ꝓncipio ex solis sensibus (vt dictuꝫ est) qn̄ ex tem
pore ꝛ arte:vt qn̄ vnit̄ rōne ꝓpositionū in tēpore acqsita
rum:ꝛ sic verificat̄ sermo eius in multis locis:hic igit̄ est
ꝓmus modus:quo quęstio ꝓposita absolui pōt.¶ Pōt ēt
fingi fm̄ euꝫ alter modus:vt dicat intellectum vniri triplr̄
hoī:qñqꝫ qdē potētia:qñqꝫ quidez actu:qñqꝫ ꝰo habitu:ꝛ
dicemus tunc ꝙ in ꝓmo instāti quo cogitatiua in mã:fit in
tellectus nō vnit̄ ei nisi potētia:cū tunc nō vtatur hoīe ꝓ
cognitione alicui⁹ rei:sed pōt vti quēadmodū se hꝫ respe
ctu pueri.¶ Post moduꝫ qn̄ cogitatiua vigorata erit ap
pręhendēs.f.individuū ꝓpriū speciei:ac sub eo gradu quo
differt ab appręhensione brutali:tūc intells actu ꝯtinuabi
tur vt motor ac ars:erit ergo ꝯtinuatio itells:qñqꝫ:ꝛ qñqꝫ.
¶ Tunc aūt habitu cōtinuabit̄:qn̄ fuit actu continuus:ꝛ
cessauit a munere sui operis:quēadmodū continuus est sa
piens dum dormit.Qn̄ quidē hoī intellectus cōtinuus:ꝛ
quando nō:ex his licet fidem accipere.

¶ Caput 13m:in quo dissoluit̄ tertia.q.in opione Auerrois.

TRaditum est in his quę scḋo sūt dicta
de aīa:omnē aīam esse cām
sui corporis tribus generib⁹ causaꝝ:ꝛ lꝫ nihil
de rōnali dixerit id etiā de rōnali voluit intel
ligere:ꝛ ideo quęsitū olim fuit:an rōnalis aīa
causa sit hoīs:vt forma finis ꝛ agēs:ꝙ aūt sit causa vt foīa ꝛ
ꝛ quonā mō iam manifestū mō est:id aūt qḋ dignū est qō
ne est:an vt finis ꝛ agens cā sit hoīs:dat enim ꝓma nostra
cognitio ꝙ intells nō sit finis hoīs:quo nō acquirat̄ hoī ex
opere eius:sicut acquirit̄ auruꝫ:ac bona:ꝛ vlr̄ sicut forma

acquirit mãe. ¶ Sed hanc qõnem: ꝑmo de fine absolue-
ret Auerrois. vt cõmẽto. 37. colligit scði de aia. d. finez esse
duob⁹ modis. s. quo: et qui: voco aũt finẽ quo vt Simplici⁹
inquit sanitatẽ: est enim sanitas forma qua sanũ dicit aial:
ergo est id quo: voco aũt finez qui sanũ esse aial: hoc enim
est id qð finis est totius opationis medicię: et nõ id quo: ra-
tionalis ergo aia hoi cõparata finis erit quo: finis aũt gr̃a
cuius ac qui est esse diuinũ habitũ ab hoie per ipsuz intel-
lectũ: hõ enim intellectu esse hz diuinuz: ergo finis qui est
esse diuinũ: finis quo est intellectus. quõ ergo intells sit fi-
nis hois his pz: et arg^m qdẽ verũ dixit. s. intellectum nõ esse
finem hois: sicut bona ac thesaurũ: qꝛ bona: et thesaurus
auaro fines sunt qui: et nõ quibus: lz liberali sint fines qb⁹:
sic in ꝓposito intells est finis quo: sed esse diuinũ ac nobile
est finis q et gr̃a cuius. ¶ Sed quo nã mõ possit dici agẽs
respectu hois multũ laboriosuz est. Si eniz agẽs esset: tunc
idẽ hois corpus esset a duobus agẽtibus: et sic nõ esset vn⁹
numero: vt Auerrois inqt in 7° metaphysicę cõmento. 31.
esset eniz hõ ab hoie: et ab int⁹ illa. ¶ Amplius quonã mõ
apud Auerroim ęternũ et imobile causat nouũ. ¶ Rursuz
si intells causa esset hois agens: tunc hoiez intelligeret per
eius essentiã: quẽadmodũ int⁹ orbis intelligit hęc prout est
causa eoꝝ. ¶ Sed videt oino hõ intellectũ causaz esse ho-
minis vt agens: qꝛ vt Auerrois inquit in libro destructio
destructionũ disputatione tertia in sol. decimioctaui: in se-
paratis a mã: idez est finis et agens: qð Auerrois. 12. meta.
cõmẽto. 36. et 55. resumpsit. ¶ Si ergo intells est forma ho
minis finisqz: cur nõ erit agens: ꝙ si Themistiũ sequimur
facilis est sol. inquit eniz rõnalẽ illaz aiam vitam hac ra-
tionẽ influere hoi: et sic sine dubio agens est hois. ¶ Dõm
igit ꝛm istũ pħm intellectũ nõ esse agens hoiem: qa ipsum
ex nihilo creat: vel qꝛ ipsi aiam ac vitã pręhuit: vt Themi-
stius dicit: nec agens: qꝛ ipsuz gñat ex potẽtia: scilz in actuz
ducens ipsuz erit ergo agẽs equiuocũ: qð sic exponi põt ex
dictis ab Auerroi in lib. destructio destructionũ in solone
noni ac decimi dubij: ꝙ rerũ quędaz sunt: quaꝝ esse et vita
ꝯsistit in motibus ac operationibus: quẽadmodũ est orbis
cęlestis: esse eniz eius in motu cõsistit: cessatio eniz orbis a
motu mors ac eius est corruptio quędã quaꝝ esse in motu
et opere nõ cõsistit: et hoc mõ sunt res physicę ac trãsmuta-
biles: esse enim ignis nõ est in actuali calefactione: nec esse
aquę in actuali frigefactione. ¶ Scðo debes scire in hoie
duo esse ꝯsideranda. s. ordo partiũ virtutũ et operuz: et eius
suba tota in ꝑdicamento subę existens: dicaz ergo rõnalez
aiam tripłr posse cõsiderari: vno modo ꝛm intellectũ agẽ-
tem posterius exponẽdũ: scðo mõ ꝛm intellectũ possibilẽ.
¶ Tertio ꝛm totũ esse ex vtroqz: dicerez ergo ꝙ si aia ra-
tionalis referi ad possibilẽ itellectũ forma est hois eo mõ
quo diximus tanto tẽpore. ¶ Si referat ad agentem: erit
agens respectu hois: per regulã Auer. quę ꝯsistit in duob⁹
syllogismis. ¶ Primus oẽ dans alicui motũ ac opus sine
qbus id esse nõ põt est veruz agens illius: qð enim est cau-
sa opationũ: et motuũ: est cã esse illius: cuius esse consistit in
motu. Sed intells vel aia ꝛm intellectũ agentem est causa
effectiua operis intells: in cuius esse consistit esse hois: dat
eniz hoi itelligere: ergo erit causa esse hois. ¶ Scðs omne
dans vnitatẽ cõpositionẽ et ordinẽ alicui cõposito: per qð
id cõpositũ est: est verũ agens illius cõpositi sed intellect⁹
agens dat hoi vnitatẽ cõpositionẽ et ordinẽ essentialẽ. ergo
erit verũ agens hois. ¶ Ex his pz quo nam mõ intells est
agens respectu hois. ¶ Si ꝟo aia rõnalis tota cõsideret
tunc erit respectu hois finis quo tota eniz rõnali aia hõ eẽ
participat diuinũ: vt alias dicam. ¶ Quo qdẽ igit modo ra-
tionalis aia sit causa hois: vt forma: quo etiã vt finis: et quo
nam modo vt agens his pz. ¶ Quę ꝟo obijciebant facile

soluunt: ꝑmo nãqz incõuenit idem habere duo agentia ge-
nere ac rõne: imo analogia diuersa. ¶ Scðm etiã nihil est
qꝛ totus orbis human⁹ ęternus est: et factũ qðdã antiquũ:
hic ꝟo hõ nouiter: verũ hic hõ per accidẽs ab int⁹ hois dz
eo genere dependere. ¶ Nec incõmodũ est nouũ per acci
dens ab ęterno effluere ꝛm peripateticos. ¶ Tertiũ etiaz
pz: intellectus enim agens nõ tñ hoiem intelligit per essen
tiã: imo et omnes res mãles: cum sit causa forte omniũ ꝛm
Auerroim: vt posterius dicam.

¶ Caput. 4^m: in quo soluuntur vltimę. q. duę cõtra Auer-
roim: et rationes oppositę partis.

Valde dubiũ fuit apud Auerroim ꝑmo an
intellectus simul et codẽ dicat respe
ctu anima et intellect⁹. ¶ Postea an intellect⁹
sit vlis an particularis ꝛm ipsuz. ¶ Et ꝑmam
qdẽ. q. soluit Auer. in ꝑma disputatiõe libri. d.
destructionũ in vltimo illius: vbi voluit intellectũ et aiam
valde differre: dicit eniz intellectus inquãtũ a corpore sol-
uit: iam ꝛm esse ꝙ ꝛm habitudinẽ. ¶ Sed qꝛ aia dicit ab
ipsa aiatione vel inaiatione: ideo respectũ dicit ad corpus.
Si igit itellectus absolute ꝯsiderat: vt nullus magnitudi-
nis actus est: vero noie intells dicit. ¶ Si ꝟo ꝯsiderat re-
spectu illius: cui vita est aliquo genere vitę: sic aia dicit: ve-
ruz respectus ille nõ accidit intellectui: sed corpi: qꝛ quẽ-
admodũ deus dicit agẽs nouũ respectu existẽte in effectu:
sic intells dicit aia respectu ente in hoie. Amplius quẽad-
modũ colũna efficit dextra: modo sinistra respectu accidẽ-
te aiali nõ ei: sic et intellect⁹ aia dicit hois respectu acciden
te homini. ¶ Sed dices qd nam est ille respectus: et quid
fundamẽtũ illius: et qd subiectũ respectus. Auerro. diceret
ꝙ respectus ille est qdã habitudo denoians intellectũ aiaz
subiectiue existens in hoie. ¶ Amplius ad hoc ꝙ dicit in-
tellectus aia ꝯsiderãda quatuor sunt. s. subm illius habitu-
dinis: et hõ est fundamentuz et sunt phantasmata: non enim
adest illa habitudo intellectui: nisi cognitiue pręsentia sint
phantasmata actu (vt dictũ est.) ergo phãtasmata sunt quo
vel qbus inest: et terminus talis respectus ac habitudinis: et
est intells sic denoiatus: scilz aia: et ipse respectus quo intel-
lectus dicit aia hois. ¶ Sed dices quęcũqz in potẽtia sũt
vnibilia indigent aliquo agẽte extrahẽte ea de potẽtia vni-
bilibus ad actu vnita ꝛm fundamentũ Auerrois. ¶ Quę-
cũqz enim vniri possunt vniuntur vel potẽtia passiua vel
actiua: et quõcũqz necesse est agẽs faciens ea vnita: vt ꝑmo
cęli cõmẽto. 14. dicit Auerrois. ¶ Auer. absoluit intelle-
ctuz nõ esse possibilẽ vniri: vt potẽtia actiua nec passiua: sz
potẽtia intells est in motore: vt sit vtens instrũo: et potentia:
qua homo põt vniri: nõ est passiua ac nãę: sed in re: vt fiat
instrũm: vnio ergo intells ad hoiem est vnio artis ad orga-
nuz ac vtentis ad vsum (vt ita loquar) et talis species vnio-
nis nõ eget ad hoc vt fiat: actu alio nisi extremis et funda-
mentis et subiecto: vt pz in relatõib⁹: tu aũt vide finez ꝑmę
disputationis prędictę: et cõmentũ meũ. ¶ Sed vtruz hęc
mã intells vlis sit an particularis optima est quęstio debes
ergo scire ꝛm hos vle et abstractũ fere idẽ esse: est autẽ ab-
stractũ qñqz a mã solũ: vt intentio coloris in medio ac or-
gano: quãdoqz a mã et eius pręsentia: vt intẽtio coloris exi-
stens in phantasia: qñqz a mã pręsentia mãę conditionib⁹
mãę: vt quãdo est intẽtio coloris in virtute cogitatiua: qñqz
abstractio est a mã pręsentia mãę cõditionibus mãę ac sin-
gularitate et gradu mãę: vt vlia actu itellecta ab intellectu
possibili: lumine intellectus agẽtis. Et eiusmodi abstractũ
vltimo mõ est duplex: qðdã tale per essentiã: vt intelligen
tię mouentes orbes: sunt enim abstractę a mã pręsentia ma-
terię cõditionibus mãę gradu materię: et per essentiam: et
non reductione alterius sint tales: sed propter naturã: vt

manifestum

manifestū est. ¶ Quędā aūt participatione: ⁊ sic sunt vlia mālia: hęc enim ſm rem actu sunt singularia ac individua: ⁊ potentia vlia: sunt aūt vlia participatione luminis intellectus agētis: vt post dicam. ¶ Ex his sol. q. perspicua est: intellectus eniȝ est vlis per essentiā: cuȝ abstrahat a materia pręsentia mā̄ę ꝯditionibus mā̄ę: ⁊ gradu mā̄ę ⁊ hoc nō participatione alicuius: sed ꝓpria eius nā: vt posterius melius diceť ſm istuȝ: ⁊ hanc sol. nō tm̄ Auer. sequiť: imo Abubacher: ⁊ alij plures. ¶ Ex his patet quō rōnalis aīa sit abstracta a corpore ſm istum: ⁊ q̄ōnes multę in declaratione huius viri sunt solutę: ⁊ quō dicať vlis. Reliquū est: vt argumēta pro opposita parte solvanť: deinde ad rōnes hui⁹ viri veniamus. ¶ Ad p̄maȝ itaqȝ auctoritatē constat: quō intellectus est cā hois: vt agēs: forma: ⁊ finis: ⁊ ideo potest dici existētia hois ꝓpter intellectū: vel forte loquiť ibi vulgariter: vt Aris. facit sępe. ¶ Ad scd̄aȝ pȝ: quō itellectus cōtinuať per nām respectu p̄morū p̄ncipioꝝ in p̄mo instāti vitę. Id etiā septimi metaphy. absolutū est: qm̄ hō in habēdo itellectū se hȝ ſm magis ⁊ minus: vt diximus. alīq eniȝ parū intellectus habēt: vt pueri: aliqs plus vt sapiens: aliquis totū: vt fęlix. ¶ Etiaȝ qn̄ dixit intellectū nō esse separatū a magnitudine loquiť de eo: vt aīa est: qm̄ vt sic: respectū illū includit quo aīa diciť hois. ¶ Id etiā scd̄i physicoȝ nihil facit: cuȝ loquať ibi de cognitiua: vt perspicuum est. ¶ Id etiā qđ dictū est hominē differre itellectu a cunctis aīalibus: nō intelligēdū est de dr̄ia sumpta a p̄te essentiali: sed a perfectione extrinseca: dr̄ia enim essentialis hois sumiť cognitiua: vt posterius diceť. ¶ Ultimū nihil peroꝛsus valet. Averrois eniȝ illas ꝯtrias fecit tanq̄ famosas: ⁊ qꝫ solverit illas: pȝ in eo cōmento: si bn̄ cōsidereť. ¶ Quō igitur rōnalis aīa nobis compareť: ⁊ qua vnione vniať: ⁊ quō sit forma finis ⁊ agens: ⁊ quo tp̄e cōtinuať: ⁊ an idē sit aīa: ⁊ intell's: ⁊ an vlis sit: vel p̄ticularis: hęc ⁊ tāta dicta sūt.

¶ Capit 15[m]: in quo inducunť motiua pro positione Auerrois meliora quę possunt.

Multa ab antiquis ac modernis posita sunt argumenta ꝓ cōfirmatione hui⁹ opinionis: iō ne videamur ea timere expedit ponere oīa illa ⁊ addere argumēta: quę nos olim ꝯsueti sumus facere pro cōfirmatione positionis inducte: deinde nostro more debilitabimus fundamenta oīa pro eo iducta. ¶ Et id qđ p̄mo aspectu ex dictis huius hois opȝ accipere ꝯfesse est: omnē formā in mā̄ existētē dantē illi speciē diffinitionē ac nomen: esse eductā de potētia mā̄ę vigore agentis: ⁊ ideo ſm eum inter abstractum ⁊ materiale nō datur mediū: oīs igiť forma vel est educta de potētia mā̄ę generabilis ⁊ corruptibilis: vel ęterna a parte ante ⁊ post a mā̄ ſm esse separata: idem eniȝ apud eum est esse formę simplr̄ ⁊ esse eius in mā̄: sicut idē simplr̄ est esse mā̄ę: ⁊ esse materię cuȝ forma: vt als diximus. Si qua ergo forma erit: quę sit simplr̄ sine mā̄ę dependētia: hęc simplr̄ erit abstracta a mā̄: qꝫ igiť huius generis sit rōnalis anima simplr̄ ſm esse separata a mā̄: non dans hoi spēm nomen ac diffōnē: ⁊ hoc si per hoiem intelligas aīal colligatuȝ ex materia ⁊ cogitatiua ꝓbať. ¶ Si eniȝ rōnalis aīa esset in mā̄ vt spēs ⁊ perfectio: tunc genita fuisset ac interitura ſm corporis dissipationē: cuius oppositum docuimus in ante habito tractatu longo sermone. Joan. Jandonus in q̄ōnib⁹ tertij: qui sine dubio hunc errorē visus est sapere: fingens arguere ad Alexā. dirigit sermonē suū cōtra nos: ⁊ deducit illam ꝯtriaȝ fortioꝛib⁹ argumētis q̄bus valuit: arguit igiť. Omnis forma: quę ad sui existētiā in materia requirit determinatas dispōnes corrumpiť illis corruptis. Sed rōnalis aīa si dat esse ⁊ speciē nomen ac diffinitionē homini requirit determinatas dispōnes ⁊ ꝓprias pro sui esse in mā̄: vt Aristo. inquit in his quę cōtra antiquos ait 1° de anima. ergo rōnalis anima erit generabilis ac dissipabilis. ¶ Amplius arguit, si rōnalis aīa humano corp̄i vnitur ſm esse: ⁊ perfectionē specificam quęrit de esse vnio: aut est ipsamet sub̄a aīę: aut q̄dā accidēs. Siquidē essentie ac aīę rōnalis substātia: tunc cum rationalis aīa vnita nō erit amplius: ⁊ ipsa nihil erit. ¶ Si v̄o accidēs animę dicať: aut ꝓprium aut sep̄abile ac cōmune: si inseparabile: ac ꝓpriū: tūc remanente sub̄a animę post mortem remaneret vnio. ¶ Si v̄o vnio separabile est aīę accidēs: tunc rōnalis aīa hoiem cōstitueret in esse substātiali specifico ⁊ vltimo ſm accidēs separabile: qđ incōmodum reputat. ¶ Rursuȝ id cuius oīa p̄ncipia cōstitutiua essentialia remanēt essentialiter ac per se manet: sed in morte hois omnia p̄ncipia cōstitutiua eēntialiter eius manent: qm̄ forma manet mā̄ manet: ⁊ nihil corrumpiť nisi vnio: quę est accidēs separabile aīę ⁊ materię: ergo adhuc homo remanet essentialr̄: ⁊ quātuȝ est simplr̄. ¶ Adhuc cessante rōne essendi alicuius id ampli⁹ nō est: sed ratio formę dantis esse cessat cū cōpositū corrumpitur: cū illa forma nō sit amplius id quo aliqd est. ergo rōnalis aīa amplius nō erit. Pręterea si aīa intellectiua dat esse corpori specificū: ⁊ vltimū: erit forma mālis qđ est falsum: non enim reciperet oēs formas māles: nec q̄dditates omniū formaꝝ: nec spēm suipsius. ¶ Item si intellectus esset: forma in mā̄: tunc intell's esset extensus: saltē per accidens ꝯsequētiā arguit tribus suppositis: q̄bus acceptis arguit. si rōnalis anima est forma hois cōstituens ipsum formalr̄ in sua specie ꝓpria: aut esset aliquo mō subiectū proprium figurę hois: aut nullo mō: si dicas qꝫ aliquo mō cum omne subiectū figurę sit figuratū: q̄libet v̄o figuratū q̄ntū quare intelligibilis aīa quanta erit. ¶ Si v̄o nullo modo rōnalis aīa est subiectū ꝓpriū figurę hois: petit tunc quid sit subiectū ꝓpriū illius nō mā̄ p̄ma: vt scd̄a suppositione supposuit. Nec cōpositū ex mā̄: ⁊ alia forma substātiali: vt tertia suppositione supposuit: tandē opȝ ponere rōnalem animā saltē per accidēs extensaȝ. ¶ Adhuc si rōnalis aīa vera sit forma hois: tunc idē moveret ⁊ quiesceret, quā consequētiā Joan. deducit vide. ¶ Rursuȝ dedit aliud incōmoduȝ. s. vt manus vel pes intelligeret: qđ deducit aperta ꝓbatiōe quā vide etiā. Alias rōnes eius nō tango: qm̄ ad has reducunť. ¶ Post hoc Abubacher ampli⁹ tres alias tangit rōnes: oīs forma vlis per essentiā est abstracta a mā̄ ſm esse: patuit enim ante habito capite dr̄ia vlis per essentiaȝ: ⁊ vlis participatione: sed rōnalis aīa est vlis per essentiam: p̄mo quo ad intellectuȝ possibilē: qm̄ reddit formas vles prout recipit illas: scd̄o quo ad agentē: qm̄ suo lumine facit res individuas vles. ¶ Scd̄o arguit oīs nā̄ intelligibilis separata a mā̄ ſm dependentiā ad eam est simplr̄ separata: sed intellectus est sub̄a separata a materia ſm depēdentiā. ergo vt p̄us. ¶ Ultimo arguit oīs forma in mā̄ recepta determinatis dispositionibus nō operať nisi ſm exigentiā taliū dispositionū: sed rōnalis aīa non operať determinatis dispōnibus. ergo nō est in mā̄ mediantibus illis. ¶ Arguūt ⁊ alij, oīs forma habēs operationē ꝓpriaȝ: quę sibi remanet etiā ablato subiecto est sep̄ata ſm esse a subō: sed rōnalis aīa hȝ operationē ꝓpriā: etiā corrupto hoie: vt manifestū est per se. ergo rōnalis aīa est separata ſm esse ab hoc: maioꝛ fundať in scd̄a p̄mi de aīa: si aliqđ operū est ꝓpriū ⁊c. Minoꝛ etiā cōcediť ab oībus: tam p̄hīs q̄ sacris sapientibus. ¶ Amplius, si rōnalis aīa esset in mā̄ ſm esse ⁊ perfectionē: tunc sua cōpręhensio esset singularis signata: ⁊ hęc demonstrata: ꝯsequēs est cōtra omnes peripateticos: ꝯsequentiā ꝓbare potes p̄mo: qm̄ omnis forma vnita mā̄ę ſm esse individuať per materiā: sed per te rationalis aīa mā̄ę vnitur ſȝ esse: ergo erit essentialr̄ hęc ⁊ individua

per materiā. ¶ Tunc arguo omnes formę receptę in forma indiuiduata ⁊ ista per mām: sunt indiuiduę ⁊ istę demonstratę per mām: cum igiť cōprębensiones recipiantur in anima rōnali ista ⁊ demōstrata per mām. ergo vt prius. ¶ Rursus ois forma vnita alicui ſm esse: est in eo p modum illius recipiētis: sed rōnalis est in materia ſm esse. ergo erit in materia per modū recipiendi materię. ¶ Sed modus recipiendi mãę sensibilis est ac corporalis. ergo rōnalis aia sensibilr ac corporalr in mā recepta erit: quō ergo erit receptiua intellectualr scilz formaꝝ vlium: ac quō erit forma materię: cum ⁊ intells forma sit itellectualis. ¶ Ex his pz ɔsequētia prędicte: ⁊ pōt tertio deduci: omne receptū in recepto ente in materia ſm esse: est receptuz in mā: quēadmodū gcquid recipiť in superficie: quę in substātia recipiť: in substātia etiā ipsuz recipieť: sed formę actu vles actu etiā intellectę sunt receptę in rōnali aia: quę est recepta in mā: ergo formę vles: ⁊ actu intellectę erunt receptę in mā: ⁊ sic erunt cōcretę cum materia: ⁊ hoc est esse indiuiduuz demonstratū: nō erūt ergo vles. ¶ Adhuc quęcūqz ad simplr cōtraria tendunt nō possunt nisi violēter vniri: sed rationalis aia ⁊ corpus semper ad ɔtraria tendūt: ergo nō nisi violēter vnirenť. maior manifesta est per se in mistione ɔtrarioꝝ elemētoꝝ ⁊ oium: minor est Arist. in primo nichomachię: inquit eniz rōnē semp ad optima deprecari: corpus aūt ad maleficia semper tendere: sed ɔclusio est falsa. ergo rationalis aia non debet vniri corpori. Item omne id qđ est maximū impedimentū alicui formę pro opere illius: est sibi violentuz: ⁊ innāliter vnitum sed corpus rōnali animę pro opere ꝓprio est maxime impedimentū ac incōmodū: quēadmodū sapiens inquit: corpus qđ corrumpitur aggrauat aiam: qđ ⁊ Plato accepit in menone: ergo corpus violēter rōnali aię vniť: sed hoc impossibile est. ergo nec violēter nec nāliter vnitur: ⁊ sic rōnalis oino separata erit a corpore ſm esse. ¶ Ultimo sicut Aristo. arguit vnio totius formę ad totū corpus est sicut vnio partis ad partez corpis: vt 2° de aia inquit: sed si vnio partis intellectus eēt ad partē corporis: ille intellectus nō intelligeret nisi ſz exigentiā organi: ergo si rōnalis anima vniť toti corpori ſm esse: non plus intelligere posset nisi ſm exigentiā corporis: ita nāqz totū corpus organū erit totius animę: quēadmodū ⁊ pars corporis organū est partis aię: ⁊ hanc rōnē gdaz aiunt esse demonstratiuā: ⁊ ego longo tēpore permansi in solutione eius. ¶ Ex his opinio Auerro. syllogizari pōt eo modo quo tacta fuit. Sunt eniz hęc argumenta fortissima: quę possunt induci in sustentatione illius ⁊ si qua alia erūt ad hęc reduci opz vel sunt friuola.

¶ Caput 16m: in quo inducuntur solutiones quorundam ⁊ improbantur.

SEd ne videamur timere argumēta hęc: videť nobis inducere responsiones antiquas ad hęc argumenta: ⁊ iprobare illas: quo facto altero in caplo dabimus rñsiones nostras. Dicunt igiť antiqui rōnalez aiam esse formā mãę: ⁊ ei spēm nomen ac diffōnez dare: nec pp hęc ipsaz gñabilē corruptibilē cōcedere necesse est: ⁊ prima gdez ratio forte vera est: qm formę idē simplr est esse: ⁊ esse in materia: rōnalis ergo aia duplex habet esse. s. simplr: ⁊ h est ex deo benedicto: ⁊ esse in mā ⁊ hoc esse est ab agente: ⁊ quantū ad hoc esse rōnalis aia corrumpiť ⁊ gñať. maior g rōnis primę simplr falsa est: qm rōnalis aia non eget dispositionibus pro esse simplr aię: sed pro esse eius in materia. ¶ Scđa etiā rō nihil videť valere: qm illa vnio est accńs separabile aię vel materię: nec incōmoduz credimus formam dare esse mãę mediante aliquo accidente separabili: taz a forma: q̄ a materia: vt manifestū est in oībus formis: forma enim leonis dat esse materię qualitatiuis ac quātitatiuis dispōnibus: quę sunt accidentia separabilia a forma ac mā. ¶ Tertia etiā ratio nihil est vt aiunt: qm nec materia: nec forma corrumpiť: sed tertiū resultans ex cōpositione mãę cū forma: qđ tertiū apud quosdā ſm rem distinguitur ab illis partibus essentialib⁹. ¶ Quarta prętere a ratio nihil est: qm supponit fallsuz. s. essentiā formę ɔsistere in cōmunicādo esse mãę: hoc enim verū tñ est in aptitudine: ⁊ nō actu: modo rōnalis aia: ⁊ si separata nō actu esse specificuz materię cōicet: potētia tñ ⁊ aptitudine ei nō repugnat. ¶ Quinta ēt nihil vt dicūt ɔcludit: qm ⁊ si sit forma materialis ſm partē: nō tñ simplr ſm gradū intellectiuū: ſz eniz gradū intellectiuū eleuata est a mā: vt declarabiť: ⁊ sic pōt intelligere oia: ⁊ se per spēz alioꝝ nō sui. ¶ Sexta rō ēt nō viget: qm figura cęli ⁊ vlr oia cęli accidēcia sunt in subaq cęlesti colligata ex int^a ⁊ orbe: vt scđo cęli: cōmē. 3° hz Auer. ⁊ tñ int^a: nec per se: nec p accńs diuisibilis erit: ideo maior rōnis falsa est nisi de recepto mediāte aliquo qđ recipit: ⁊ nō est ratio qua fit receptio: figura eniz non recipiť in mā nec in forma: sed in cōposito: forma autē idest id quo recipitur. ¶ Septima rō etiā ducit ad incōueniēs qđ est necessariū: rōnalis enim aia moueť ⁊ quiescit per accidēs saltem vt pz. ¶ Octaua rō nihil dicit: qm ⁊ si essentia aię sit in mā ſm aliquos gradus: ſm intellectiuū gradus nullius corporis: vel partis corpis actus est: ideo nec per se: nec manus intelligere pōt. ¶ Rōnes etiā Abubacher nō cōcludunt: ⁊ primā gdē nō soluunt expositores latini: q lz rōnalis aia forma sit indiuiduata: ⁊ silr potentia intellectiua: ⁊ formę etiā receptę in ea: hoc tñ nō ꝓhibet eas esse intellectas actu: idem eniz actu est intellectū qđ simplr est imāle ⁊ nō vle: imo magis vle hz esse intelligibile per hoc qđ est abstractū a mā ⁊ cōditionib⁹ mãę: lz ergo formę receptę in potētia intellectiua sint indiuiduatę: ex ea pte qua intellectui possibili inhęrēt eis/inquātū sunt imāles cognosciť vle: qđ cōcipiť per abstractionē a ꝑncipijs indiuidualib⁹: vlia eniz de qbus sunt scię: sunt quę cōcipiunť per formas intelligibiles: nō ipsę spēs intelligibiles: spēs enim sunt quibus intellectus intelligit: ⁊ nō quę intells itelligit. ¶ Tūc primę rōnis minor falsa est: nec itells reddit vlia sed abstrahit a mā: q ipse nō est in mā: ⁊ hoc sat est. ¶ Maior etiaz scđę rationis friuola est: qm ⁊ si rōnalis aia nō depēdeat a mā: est tñ in mā actus atqz perfectio. ¶ Adhuc maior tertię vera est de forma quę ſm oēs gradus est a mā cōpręhēsa: rōnalis. n. aia ſm gradū intellectiuum eleuata est a mā. Prima ēt alioꝝ ratio nihil viget: qm rōnalis aię post mortē opationē hz: q eā accepit duz fuit in corpe: sed dū est in corpore nullū hz opus: qn ad id cōcurrat corpus: vt Arist. dicit. ¶ Oēs alię rōnes soluunť: qm lz aia sit in mā: nō tñ ſm oēs gradus cōpręhensa a mā: ⁊ ideo pōt vlr itelligere ⁊ sic oēs falsę sunt. ¶ Itē alia rō peccat in minori: qm rōnalis aia ⁊ corp⁹: ⁊ si quo ad aliqua simplr ad opposita tenderent: nō tñ qtū ad oia: vt diceť: ⁊ ſm ptē erit corpis act⁹. ¶ Adhuc alia rō fallsaz accepit minorē, corpus enim non est ipedimentū rōnali aię simplr: cū nō sit ipedimētū pro opatione quę sibi debeť dū est in corpe. ¶ Ultima rō est vera: si tota aia ſm oēs gradus reciperet in corpe: nō ⁊ si recipiť ſm gradū sensitiuū: ac vegetatiuū ſm intellectiuū est supra mām: ⁊ ideo nihil viget rō. Ex his rōnes illę ptīt absolui: ⁊ sic opinio Auerrois sine necessitate relinqueť.

¶ Caput 17m: in quo hę sol. destruunť vt faciūt Auerroistę.

ETcum huiꝰ solutiones sint appositę expedit ⁊ nunc ad maiorem explanationz eas repellere: pro efficacia igiť primę rōnis assumitur maior hoc mō: omnis forma egens dispōnibus qualitatiuis: ⁊ qntitatiuis in materia

materia essentialr ordinatis ad eam formã: est generabi-
lis ac corruptibilis: dixi pmo q̃titatiuis ⁊ qualitatiuis pp
aiam celi: dixi essentialr ordinatis ad formã illaꝫ ꝑpter in-
tellectũ: qui ⁊ si exigat q̃titate ⁊ qualitate pręaccepta in ho
mine: hoc est merito cogitatiuę ⁊ non sui. Sed rõnalis aia
eget hmõi qualitatiuis ac q̃titatiuis dispõnib⁹ ordinatis essen-
tialr ad eã: ergo est gñabilis ac corruptibilis: maior pbat:
qm̃ illa est pn̄ᵐ in nãli scia: ppositio enim vlis cuius signi-
ficatũ põt haberi per cõcordiã oium sensuũ est pma digni-
tas: vt ast habitis capitulis diximus: hęc eniꝫ maior cõcor
dia oium sensuũ haberi põt: visu enim habemus ꝙ q2 co-
lor eget in materia quãtitatiuis ⁊ qualitatiuis dispõnibus
ordinatis ad eũ color est dissipabilis: sic gustu de sapore: au
ditu de sono: olfatu de odore: ⁊ vlr oibus sensibus concor-
diter maior illa capi põt. ergo nãlis phs: qui veritatẽ acci-
pit ex pmis ppositionibus: primarũ aũt ppositionũ veri-
tates accipit ex sensibus nõ debet negare illa. ¶ Ampli⁹,
omnis forma in esse suo simplr dependens a mã est gene-
rabilis ⁊ corruptibilis. Sed rõnalis aia in esse suo simplr
dependet a mã. ergo ⁊ rõnalis anima erit gñabilis ac cor-
ruptibilis. maior est oium: forma eniꝫ cuius esse simplr est
in vniri in mã est dissipabilis s̃m modũ materię: minor ar
guitur: rõnalis anima in esse mãli ⁊ indiuisibili dependet
a mã: qm̃ s̃m cõem doctrinã oium peripateticorũ numera
tio indiuiduoꝝ in eadeꝫ specie nõ est nisi ꝑpter materiaꝫ:
nõ ergo hꝫ esse mãle ac indiuiduũ nisi per dependentiam
ad mãm: sed esse simplr aię rõnalis ⁊ esse mãle ac indiui-
duũ idẽ est s̃m rem: ⁊ nõ differũt nisi s̃m modum: alr rõna
lis haberet duo esse. s. esse simplr: ⁊ esse indiuiduũ: ⁊ sic non
esset forma simplex: imo esset opinio Auerrois. ergo si q̃tũ
ad esse indiuiduũ depẽdet a mã quãtũ ad esse simplr etiaꝫ
dependebit. ¶ Cõtra scdam sol. scdi arguamus: ois dispo-
sitio necessaria pro esse alicuius formę in mã prius saltem
nã est in materia deducta ab agẽte q̃ forma ipsa: sed vnio
est posterior ipsa aia: imo sequit̃ aiam in mã: vt ꝯstat. ergo
nõ est dispositio: maior ex pmo ac scdo accipit̃ de aia. mi-
nor manifesta est per se. ¶ Amplius, ois dispositio nãlis
inducit̃ ab agente nãli: sed vnio rõnalis aię ad mãm non
põt induci ab agente nãli. ergo nõ est dispositio: maior pꝫ:
qm̃ hõ ideo generat: q2 dispositionẽ sũmã inducit: ⁊ omne
requisitũ pro esse rõnalis aię in materia: vt tractatu pręce-
denti patuit: minor pꝫ: qm̃ vnio illa est post esse aię rõna-
lis in mã. ergo si agẽs nõ se extendit ad rõnaleꝫ aiam. nec
se extendet ad cõsequẽs essentialr illã. ergo nõ põt esse dis-
positio. ¶ Adhuc oẽ cõstituens aliquid in esse specifico ⁊
formali s̃ꝫ suã essentiã: ⁊ per se: id etiã ꝯstituit quocũqꝫ cir-
cũscripto qd̃ sit accidẽs separabile: eo q2 variato accidente
separabili essentia alicui⁹ nõ variat̃: nec per se: nec essentia
liter. Sed rõnalis aia s̃m eius essentiã: ⁊ per se cõstituit ma
teriã in esse specifico. ergo circũscripto omni accidẽte sepa-
rabili adhuc cõstituet: quare si vnio sit accidẽs separabile
essentię aię: tunc ea circũscripta adhuc rõnalis anima con-
stituet hoiem. ¶ Cõtra solutionẽ ad tertiã arguit̃. Id cui⁹
pncipia totalia ⁊ essentialia ac per se remanent id totuꝫ re-
manet: sed corrupto hoie oia pncipia essentialia ac per se re
manent vꝫ materia ⁊ forma quę sunt pncipia totalia ac per
se hois. ergo hõ per se adhuc remanet ꝙ si dicas ꝙ princi-
pia nõ remanent eo mõ quo cõstituunt cõpositum: q2 non
vnita: ꝯtra qm̃ tunc hõ in corruptione nõ perderet nomẽ:
neqꝫ diffinitionẽ: qm̃ si tm̃ accidẽs perdit̃: cũ ab accidente
nõ sumat̃ nec nomẽ: nec diffinitio. ergo adhuc remanet hõ
in noĩe ac diffõne. ¶ Cõfirmat̃: q2 si nõ remaneret homo
in nomine ac diffõne: id esset q2 aliquid deficeret: id igitur
deficiens esset: vel substãtia: vel accidẽs: ⁊ substãtiã quideꝫ
esse est impossibile: vt cõstat: sed ꝑpter defectũ accidentis

nõ variat̃ nomen nec diffinitio: ⁊ maxie qñ accidẽs id erit
separabile: vt in pposito. ergo adhuc remanet hõ s̃m for-
maꝫ ⁊ essentiã. ¶ Iteꝫ nõ aliã entitatẽ simplr hꝫ aia rõna
lis ante ingressuꝫ ad corpus q̃ post. idest in illo pmo signo
nãę: in quo a deo esse simplr accepit q̃ in scdo signo natu-
rę. Sed in illo signo nãę nõ egebat vnione illa. ergo quan
do erit in corpe nec egebit: ⁊ sic cuꝫ illa ⁊ sine illa semꝑ hõ
est hõ. ¶ Ultimo s̃m rõnem nãleꝫ ꝙ fuit terminus a quo
in gnõne id idem erit terminus ad quẽ in corruptione: sed
in gnõne terminus a quo fuit pnatio simplr rõnalis aię. ergo
in termino ad quẽ corruptio erit terminata ad simplr aię
corruptionẽ. ergo nõ remanebit rõnalis aia: nec vnita: nec
alio modo: sed penitus dissipata erit. ¶ Cõtra solutionem
ad quartã arguit̃ nõ aliam entitatẽ ac essentiã hꝫ aia rõna
lis ante vnionẽ ad corpus q̃ post: sed ante vnionẽ eaꝫ aiaꝫ
esse ante corpus: ac sine corpe possibile extimat̃. ergo multo
magis sine corpore esse non poterit. ¶ Amplius petat̃: an
rõnalis anima possit vniri amplius: ⁊ si separata pueniet:
aut nõ. Si nõ, tunc aia in corpore erit alterius rõnis ab ea
extra corpus. Si vo rõnalis aia separata poterit reuniri:
vel potentia passiua: vel potẽtia actiua: nõ passiua: qm̃ po-
tentia passiua est in mã. ¶ Si potẽtia actiua: vel potentia
illa aderit aię: vel alicui extrinseco ab ea ac mã. s. agenti: nõ
aię: qm̃ aia nõ hꝫ potẽtiã actiuã vnionis ꝓprię in mã. ergo
illa potẽtia erit in agente extrinseco. ergo erunt tria: forma
vlis. s. aia rõnalis: mã cui põt fieri vnio: ⁊ agens: ⁊ sic iteruꝫ
aia vniet̃: ⁊ sic resurrectio erit nãlis s̃m Aristo. qd̃ falsum
est: vt in fine scdi peri geneseos dicit: ꝯsequẽtiam aũt dedit
Aristo. in pmo de celo ⁊ mundo: vt etiaꝫ deducit Auer. cõ-
mento. 103. ¶ Contra sol. ad quintã ar⁹ vel intellectus s̃m
sui nãm est intellectũ in actu: vel in cõperatione ad aliud
faciens eũ actu intellectũ. Siquidẽ ipse est actu intellectus
qdd̃ã ab alio extrinseco: nõ videt̃ a quo nisi a se: ⁊ sic intel-
lectũ in potentia redderet̃ actu intellectũ qd̃ incõueniens
est: queãdmodũ tenebrosuꝫ fieri lucidum a se. Si s̃m nãm
ac essentiã eius intellectus est actu intellectũ. ergo est subã
separata a mã s̃m esse ⁊ essentiã. ⁊ hęc est mens Auerrois.
¶ Rursuꝫ omne abstrahibile potẽtia nõ extrahit̃ nisi ab
aliquo ente actu tale: sed ꝑ te intellectus est abstrahibilis
a materia cũ sit in ea s̃m esse: ergo nõ abstrahit̃ nisi ab ali-
quo actu abstracto: sed hoc nõ videt̃ nisi ipsamet rõnalis
aia. ergo ipsa est actu abstracta. ¶ Ergo vna res numero
erit actu abstracta: ⁊ potẽtia abstrahibilis qd̃ est absurdũ.
¶ Adhuc oẽ reddens aliquid ad aliqd̃ esse de potentia ad
actũ: est actu tale. nõ eniꝫ hõ põt esse reddens hoiem de po
tentia ad actuꝫ: nisi sit actu hõ: vel perfectior q̃ homo: hęc
enim regula est vlis apud peripateticos: sꝫ rõnalis aia red
dit vlia de potentia abstractis actu abstracta. ergo ipsa est
actu: ⁊ s̃m essentiã: abstracta. ¶ Amplius, omne tale parti-
cipatione reducit̃ ab aliquo tali per essentiã: vt pꝫ in oib⁹:
sed indiuidua sunt abstracta participatione ⁊ accidẽtalr:
nisi dent̃ ideę Platonis. ergo debent reduci ab aliquo tali
per essentiã. quare cũ indiuidua fiant vlia ab intellectu no
stro: erit intellect⁹ noster talis per essentiaꝫ: ⁊ per se. ¶ Et
ꝑpter hoc dicũt Auerroistę: ⁊ ego olim ꝙ idẽ in motu phy
sico põt esse actu ⁊ potentia: vt forma grauis est actu ⁊ po-
tẽtia motus: ipsa eniꝫ vt forma est in actu: vt in mã est mo
ta. Sed ꝙ ideꝫ realr fiat actu separatũ a se: ⁊ sit potẽtia se-
paratũ est impossibile: eo q2 potẽtia separatũ ⁊ actu separa
tum: sunt genere ⁊ nã diuersa: ⁊ ideo egemus aliquo tali ꝑ
essentiã: ⁊ hoc dicit Auer. in 3° de aia cõmento. 19. ⁊. 18. vbi
ponit necessitatẽ agẽtis intellectus: omnis eniꝫ translatio
de genere in genus requirit agens tale per essentiaꝫ: quale
est translatum in termino ad queꝫ: ⁊ q2 translatio de mãli
ad imateriale est trãslatio de genere in genus aliud. Ergo

data:q̄to oppositoꝝ erit:q̄rtū ad viria debilitata.¶ Aris.
ḡ in p̄mis in 3° de aia:q̄ōnē 2ᵃᵐ absoluēs q̄rtū ad duo:p̄ cur
itell's noster itelligat:al'ic ꝯo res q̄bus intelligit non intel-
ligant.¶ 2° cur formę m̄ales non intelligāt cum ꝛ intell's
simul sit intelligēs ac itelligibilis ingt absoluens p̄mum:ꝛ
ꝛ ipse autē itelligibilis est:sicut itelligibilia:reddit cām.d.
in his.n.quę sunt sine m̄a:idez est intell's:ꝛ q̄ intelligit:ex
hoc vult intellectū esse intelligibilē ac intelligētē:ꝛ si bene
l'raz considerās ipse syll'm hunc innuit:vt oēs expositores
greci dicunt:in separatis a m̄a idez est intelligibile ꝛ intel-
ligens.i.oē separatū a m̄a est intelligēs ac intellectū a se:sz
intellectus est separat' a m̄a:ergo intell's erit intelligēs ac
intellectu':q̄ñ ergo in maiori ingt:oē separatū a m̄a est in-
telligēs:ac intellectū quo mō sepationis intelligit:vel s̄m
esse:vel s̄m modū ꝛ scia q̄ nō nisi s̄m esse:alr maior falsa
est.¶ Si ergo syll's fuerit necessari':minor erit vera:ergo
intell's erit separatus s̄m eē a m̄a.¶ Deinde absoluēs 2ᵐ
ingt:non aūt semp intelligēdi cā consideranda est.i.consi-
deranda est cā:cur nō semp res itelligibilis intelligat ꝛ ha-
beat intellectū:reddit aūt cām.d.in habētibus enim m̄am
potētia vnūq̄dq; intelligibiliū:quare quidē illis nō inerit
intellect'.sine m̄a enim potētia est intell's taliū:id aūt in-
telligibile erit:ꝛ si l'ra dz reduci ad artē syllogisticā ac rō-
nalē:ratio l'rę sic cōponi dz:vt expositores greci faciūt. In
nullis potētia intelligibilib' inest intell's:sed formę m̄ales
sunt potētia itelligibiles:ergo in eis nō inest intell's huius
Aris.accepit minorē ꝛ ꝯnem tm̄:psyllogizat aūt maiorem:
nulla forma separata a m̄a inest rebus potētia itelligibili-
bus ac m̄alibus:sed intellect' est potētia eis forma sine ma
teria:ergo non inest:ꝛ ideo concludit:id aūt.i.intellect' so-
lus erit intelligibile ꝛ sup.simul intelligēs.¶ Ex his palā
videt colligi intellectū esse penitus a materia secretū ac se-
paratū:ꝛ non tm̄ s̄m modū:imo s̄m esse:alr dicta Aristo.
nihil essent:ꝛ certe si qua auctoritas est fortis p Auer.hęc
est.¶ Rursuz ibidē ait:necesse est itaq;:q̄ñ oia intelligit
imistum esse:sicut dicit Anaxa.est ergo argumētū. Intell's
oia itelligit:oīs virtus intelligēs oia est imista:ergo intell's
erit imistus:q̄ño ergo intelligit intellectū esse imistum nō
nisi ad modū Anaxago.alr ratio eius nō eēt ad ppositum.
¶ Sed Anaxa.itelligit intellectū esse imistū p separatio-
nē a m̄a:ergo ꝛ hoc modo intelligit Aristo. Ampli' reddēs
cām:cur intell's post maximū itelligibile adhuc pfecti' in-
telligit:ingt:sensitiuū q̄dez.n.nō sine corpe est:hic aūt sepa
rat' est:nō ꝯsueuit Aris.appellare potētiā sepatā a m̄a nisi
sepatione s̄m eē.¶ Itē Aris.Anaxa.cōmēdauit in p̄mo de
aia.d.Anaxa.aūt minus certificat de ipsis multoties q̄dez
enim cām ei' q̄ bn̄ ꝛ recte dicit itellectū ꝛ reliqua:sed s̄m
Anaxa.itell's est penit' sepatus:q̄ēadmodū ingt ipse alio
capite.d.Anaxa.aūt solus ipassibilē dicit intellectū ꝛ nihil
cōe villi alioꝝ hr̄e ꝛc.q̄ aūt Aris.sentiat positionē Anaxa.
ꝯstat:oēs.n.antiquoꝝ pōnes refellit in p̄ de aia:illaz autē
Anaxa.nō inuētus est refellere:sed ꝯfirmare:tm̄.n.accusat
Anaxa.de insufficiētia.d.hō aūt cuz sit:q̄ño cognoscit:ꝛ pp
quā cām:neq; ille dixit:neq; ex his quę dicta sunt ꝯspicuū
est:ecce id in quo rephēdit Anaxa.tm̄.¶ Ampli' rephēdit
Anaxa.in alio.d.in oībus.n.ipm inesse aialibus magnis:ꝛ
puis:ꝛ honorabilib':ꝛ inhonorabilib':alibi:hūc esse aiam
ait:nō videt aūt s̄m prudētiā dict' intell's oībus silr inesse
aialib':sed neq; oībus hoīb':ecce in q̄bus rephendet Ana.
p̄mo:q̄z nō expssit modū:quo itellectu illo separato fiat no
stra itellectio.¶ 2° nō bene dixit intellectū illū esse animā
oium aialiuz:cū nec oium hoim sit aia eodē mō:q̄ñ huic
quidē magis:illi ꝯo min' s̄m q̄ plus vel minus itelligibi-
lia hz vt dictū est. Si ergo in his tm̄ rōnib' Aris.inuētus
est refellere Anaxa.ḡ in oībus aliis secū sentit:ergo q̄ēad-
modū Anaxa.intellectū ponit a m̄a s̄m esse separatū:sic ꝛ
Aris.ꝛ in cęteris.¶ Adhuc 3° capite p̄mi de ptibus aialiuz
q̄ōnem mouit an ad nālez spectet ꝯsiderare de oī aia:ꝛ vi-
det q̄ tm̄ de ea:quę est nā ꝯstituens aial:ꝛ ingt:delationez
eniz vel in cęteris esse aialibus nouim' intellectū sine men
tez in nullis ꝯstat igitur nō de aia differere oī oportere:q̄ñ
q̄dē nō aia ois nā est:sed aliqua eius ps vna:aut ēt plures:
videt ḡ secludere ꝯsiderationē de aia a nāli cōtēplatione:
hoc articulo:oīs illa aia ꝯsideraē a nāli cuius delationē no
uimus in oībus aialibus:sed intell's in nullis est aialib':ḡ
nō ꝯsideratur a scia nāli:mō minor nō est vera nisi p tan-
to:q; intell's separat' est s̄m esse ab aialibus.¶ Si igitur
alique pñt colligi auctoritates p positiōe auerroistica tot
sunt:ꝛ iam toto tp̄e vitę meę ꝯsiderans in Aris.ampliores
ac fortiores nō īueni.¶ Sunt ꝛ ergo ꝛ alioꝝ auctoritates
inducēdę pro illa pōne in p̄mis diuin' Plato ingt:dij cuz
animā imortali origine p̄ditā accepissent:obduxere ei cor
pus mortale:q̄ vti fieri posset vtiq; imortalis for' in cor-
pore mortali clauderet:texta erunt genus aię alterū frāgi
bile ac mortale:naz vinculū id quo imortalis nā ꝯglutina
bitur mortali:ipm quoq; haberi mortale oportuit:pinde
corrupta mortali nā sil' quoq; vinculū eius intercidit:ecce
q̄ño Plato The.interpte duas ponit aias:vnā separatā:al
teraz ꝯiunctā m̄ę:per quā illa separata corpori clauditur:ꝛ
hęc auctoritas multū magnifit a The.¶ Ampl' auctor
de itellectu ac itelligētia quē q̄dā Theo.alij Eudemū aiūt.
ingt:hn̄ hui' vere vni' ꝛ for' solū aię itell's reperiētes noti
tiā:theologiā.sciam itelligibilē vocauerūt:sic ipsaz:nec alr
eē posse iductiones certificātes:cuius.n.p̄n' nō sunt:illius
demr̄ationē esse ipoīe:hęc ille. In q̄bus ꝯbis dat intellige
re sciaz de itellectu aię eē theologiā ꝛ metaphysicā:eo quia
nō pōt demr̄one hr̄i:sed iductione:cuz p̄ncipijs careat mō
theologia ac metaphysica nō est nisi de simplr abstractis:
vt 6° meta.Aris.ꝯstat.¶ Adhuc ꝛ The.in proęmio physi-
cę auscultationis ait:ex agēte ꝯo itellectu:quē caput eē ani
mi Aris.oñdit aūt eē aiam ab oī m̄a pēsus abiunctā:q̄uis
nō idē Alex.videat.¶ Itē in 3° suę paraphrasis de aia ca-
pite.35.in calce ingt:quare si pugnātia dicere Aris.nephas
est credere:necē est itellectū cōem aliū eē ab itellectu potē
tię:h igit caduc' patibilis idiuidu' ꝛ insepabilis pmistusq;
corpi est:ille ꝯo eternus ipatibilis sepatus:ꝛ ab oī corporea
mistione ꝯfusio neq; alien'.¶ Ecce q̄ño The.duos ponit
intell's:quoꝝ vnū cōez ꝛ sepatū esse dicit:ꝛ illū cōpositū
ponit ex itellectu agēte ꝛ possi:ex q̄bus tota aia rōnalis cō-
stat:ꝛ alterū caducū ꝛ mistū:quē ipse m̄alē ac pasibilē appel
lat.Auer.aūt cogitatiuā:q̄ lz noīe dissentit:nihil erit ad rem:
q̄ Lucidi' The.ibidē capite.39.i calce sic oñdit.d.ex his
oībus manifestū puto eē nō p̄ter rōnē sentire:q dicāt Aris.
ꝛ Theophra.existimasse aliū eē itellectū patibilē ꝛ corrupti
bilē:quē illi cōez vocāt:ꝛ corpe nō abiunctū:aliud totū id
q̄ ex itellectu agēte ꝛ itellectu potētię cōponit:q̄ ꝛ sepa-
tū a corpe ꝛ icorruptibile ꝛ igenitū statuūt:atq; ita fieri vt
ptim duę nāe sint.ptim vna:nā ꝛ id q̄ ex duab' facultati-
bus forma ꝛ m̄a cōdit:vnū eē itelligim':ecce q̄ño ipse rō-
nalē aiam ex illis duab' facultatib' cōpositā agēte.s.ꝛ possi
itellectib':sepatā ac a m̄a pēsus abiunctā ponit:itellectuz
ꝯo m̄alē aliū ponit in m̄a.s.ꝯcretum:ac s̄m corpis dissipa
tionē euanescēdum:q̄ nō nisi ꝯbis mutatis Auer.est pō.
¶ Rursum ꝛ Alexā.aphrodise' q ꝛ q̄nq; oppo'ᵐ visus est
sentire:in tractatu suo q sic incipit. Intell's auctore Aris.tri
fariā dict' est in fine ingt ꝯba The.accepta fere in forma:
quę nō expediebat ob h̄ ea iducere.¶ Q̄ aūt ꝛ hui' opi-
nionis fuerit Theophra.The.testat in 3° de aia capite.39.
vbi ꝛ pla.ꝛ Ari.ꝛ Theo.hāc dic eē opionē:q̄ ēt ꝛ Simpli
ci' i cō.3.de aia lōgissimis digressiōib' id sępe expōit resel

lens opposita illi: q̄ꝺ qualr̄ sit legenti locū illuꝫ relinquat. Nec volo me in hoc determinare. L. que sit Aris. positio: nec que Platonis: ⁊ qua differāt dīa: q̄m in 2° lib. h accurate tractabunt. Ex his pꝫ quot ⁊ quanta pro Auer. induci pūt.

¶ Capitulum 19ᵐ. in quo ꝯtradicitur positioni Auer.

Adest nunc tēpus vt huic positioni sic fulcite quātuꝫ fundari pōt contradicamus. Primo directe positiōi. Scđo fundamētis: q̄bus repulsis remanebit veritas nostre fidei in tuto: sicut semꝑ fuit ⁊ erit: dn̄o ꝯcedēte. ¶ Prima ergo expositorū ratio sic ordit. Si rōnalis aīa nō daret spēm diffōneꝫ ac nomen hoī seipsa ⁊ per se: tunc homo nō intelligeret: imo itelligeretur: ꝯntiam ꝓbant: q̄m rōnalis anima nō copulat nobis nisi ꝑ phātasma: sed intellectus cōparat ad phātasma: seu reꝫ phātasiatā: sicut visus ad colorē. arguo mō. Sicut ex vnione quā hꝫ oculus ad colorē nō sequitur ipsuꝫ habēs colorē videre imo potius videri: ergo ex vnione quā hꝫ intells ad phātasma: non⁹ homo itelligit per phātasma q̄ itelligat. ¶ Posteriores expositores alio modo ꝯntiam ꝓpositaꝫ cōprobāt: si eniꝫ homo intelligit: aut colligatuꝫ ex rōnali anima ⁊ orbe hūano intelligit. Aut rōnalis tm̄ anima: aut orbis hūanus. i. aīal humanū colligatū ex corꝑe ⁊ cogitatiua vel animatiōe (vt more Themi. loquar) Nō ꝑmū cū ex rōnali anima ⁊ aīali humano nō plus vnū fiat q̄ ex nauta ⁊ naui: vt declaratū est: q̄s. n. diceret nauiꝫ intelligere nauta itelligēte. ¶ Nec 2ᵐ cēt eniꝫ ⁊ tunc itellectio opatio nō in rōnali anima psistens: sed in alienā mām̄ transiēs quēadmodū nec lignum calefacit nisi a calore sibi forinseco: ita ⁊ human⁹ orbis nō intelligeret: nisi intētionē recipiens a rōnali aīa: esset ergo itellectio transiēs operatio. ¶ 3ᵐ aūt nullus dicere posset. n. intells ipsuꝫ relinquere iterūqꝫ accipere: ⁊ idē resurrectio mortuorū naturali rōne ꝯcedi (q̄ꝺ ⁊ si Plato id concedat: vt Phedone ⁊ politico sermone lōgo disputat) peripateti ce aūt id dissonum erit. ¶ Amplius cui⁹ opationes ꝓprie ac eēntiales alicuius forme sunt formaliter in nobis/ principiū eaꝝ erit ⁊ in nobis formalr̄: sed itelligere ⁊ velle sunt formalr̄ in nobis: vt cuilibet ꝯstat: ⁊ maxime ꝑ ac. 10. ethicorū: ergo ⁊ rōnalis aīa a qua fluctuant: erit formalr̄ in nobis. ¶ Rursuꝫ homo intelligit inquantū homo: hō itelligit per rōnalem aīam: ergo hō hꝫ rōnaleꝫ aīam inquantū hō. ¶ Itē oē motuꝫ ꝑ aliq̄ꝺ ac oī opatione operans eo: hꝫ eē ab illo: sꝫ homo itelligit mouet ⁊ operat per rōnalē animā: ergo hꝫ esse ab ea: maior ꝯstat: nullo eniꝫ alio videt formā ꝑhere spēm nomen diffōnēq̄: nisi ꝑ ut illa mouet operaturq̄. ¶ Preterea nulla virtus in mā pōt attrahere formā penitus separatā a mā. Sed sensitiuus appetit⁹ attrahit rōnalem aīam q̄nqꝫ ad sui ꝯsensum: quēadmodū ⁊ ipse Auer. ingt: in 3° cōmē. 57. nō erit ergo rōnalis aīa penitus separata. ¶ Iterū oē cōpositum habituatū habitu ꝓprio. alicuius forme hꝫ esse simplr̄ ac nomen ⁊ diffōnem ab ea: sed hō habituat habitu intells: vt Auer. inquit 3° de anima cō. 18. ergo erit forma hoīs. ¶ Adhuc q̄ erit vn⁹ essentialr̄ est vnuꝫ per formā constituētē id in esse: vt in 2° de anima cōmē. 7. ait. Sꝫ homo est vnus essentialr̄ est vnū ꝑ formā que est rōnalis anima: minor cōstat. 7. meta. cō. 42. ac. 12. meta. cōmē. 49. ¶ Rursum oē viuēs vita aliqua ꝑ aliquā formā est formalr̄ illa forma: viuere eniꝫ viuētib⁹ est esse: sꝫ homo viuit vita intellectiua per animā rōnaleꝫ: vt ostēdit Aristo. in 12. sue sapiētie: ⁊ Auer. cō. 39. ⁊ in 2° de anima habituꝫ est. ¶ Amplius id a quo sumit dīa. specifica ac propria alicui⁹ est forma vera ac ꝓpria illius. Sꝫ rōnalis aīa est h: rōnale eniꝫ vt Auer. ingt 7° meta. cōmen. 11. est dīa existēs in q̄ꝺ est eēntia animalis rōnalis: ⁊ Auer. met hoc sentire videt in 4° phyfice auscultationis. cōmen. 24. hō eniꝫ ingt cōponit ex duob⁹ subiectis: vt aīalitate ac rōnalitate. ¶ Et in 2° de anima cōmen. 152. ingt Aris. accepisse tanq̄ famosum hoiem differre ab aliis aīalibus ꝑ intellectū: vt in cōmēto ꝑmo tertij inquit. ¶ Preterea oē id quo formalr̄ nos sumus q̄nqꝫ actu ⁊ q̄nqꝫ potētia: respectu alicuius opationis nostre: est formalr̄ ⁊ per se forma nostra. Sed rōnalis aīa nos q̄nqꝫ sumus actu itelligētes q̄nqꝫ potētia itellectiōe que est in arbitrio nostro: ergo rōnalis anima est ꝑ se ac vera nostra forma. ¶ Itē maiori ⁊ ampliori separatiōe separat rōnalis anima a corꝑe ſm̄ Auer. q̄ pes ab oculo: sed pes nullo mō dici pōt vidēs oculo: q̄ a fortiori nec hō itellectu dici meret itelligēs. Maior ꝯstat: cū rōnalis aīa: nec sit in corꝑe: nec cōicat cōicanti corꝑi: oculus aūt ⁊ pes: ⁊ si sint separata simul cōicant in eodeꝫ corpore. ¶ Itē si ex orbe hūano ⁊ rōnali aīa vnuꝫ fiat: intelligens erit: q̄m rōnalis anima spēs recipiēdo fit actu. homo autē phantasmata: sed spēs ⁊ phātasmata differunt genere: ergo ⁊ adhuc non vniuntur: imo plus elongabuntur.

Rursum illa forma cuius opatio ꝓpria ac eēntialis eget extrinseco ac sensibilib⁹ nō pōt eē cōpleta in spē: nec vt totū: sed ne c̄io erit ois talis: vt pars formalis alicuius. ¶ Sed rōnalis anima est egens extrinseco: vt homine ac sensibilib⁹: ergo nō pōt esse completa in specie: nec totuꝫ: sed omnino pars hominis. ¶ He sunt rationes ac vires expositorum latinorū in Auer. positionem inducte: que breuiter ⁊ succinte tacte sunt.

¶ Caput 20ᵐ. in quo inducunt sol. auerroistarū ad ratiōes ꝓpositas ⁊ earum iprobationes.

Quia sunt q̄dam qui volunt firmiter nullas esse rōnes ad Auer. militātes: imo dicunt vniōnē rōnalis anime ad corpus nō esse nobis traditā: nisi ex fide: ⁊ non rōne nālī: quēadmodū ⁊ nos diu sentire visi sumus: credētes opinionē Auer. falsaꝫ esse verā: rōnibus nālibus non conuincibilē: ideo ⁊ nunc ꝓpria consciētia moti credimus nō tm̄ rōnibus naturalib⁹ eam esse refellendaꝫ: sed ēt virorū magnorū auctoritatib⁹ repugnare: ꝑ qualr̄ sic ꝑmo responsiones: quas diu consueuimus dare: inducemus deinde firmioribus argumētis eas refellētes nouas adhuc ⁊ fortiores rationes ad eum apponemus.

Ad primā itaqꝫ Auer. solonem dedit in 7° phyfice auscultationis. d. cognitio fit in nobis: q̄a transmutat per receptionē ꝑticularū: ⁊ ꝯsiderationē eorū. q̄m eaꝫ ꝯsideremus ꝑticularia: fit ⁊ ex hoc cognitio vl̄is in nobis: ſm̄ relōneꝫ ad illa. L. ꝑ cū apud nos fit ex aliqua spē plusq̄ vnū ꝑticulare: statim fit in nobis spēs vl̄is: absqꝫ eo ꝑ in ipsa fiat transmutatio. ¶ Vult ergo intellectū nobis ꝯtinuari: nō q̄ ipse itelligat id q̄ꝺ est in nobis forma. ̄r tūc: q̄ ꝓculdubio a pari paries videretur: nec q̄ vna nūero forma recipiat in eo: ac nostris phātasijs: quemadmodū existimat Egidius. Sed q̄m idē cōprehensuꝫ est ab itellectu: ac nostra cogitatiua: ab intellectu q̄dem vl̄r a nr̄a ꝯo cogitatiua ꝑticulariter. Quia igitur cōprehensuꝫ vnum est vtriqꝫ: inde vnum sunt in operatione: quemadmoduꝫ ars ⁊ securis continuantur in operatione vna: quia ars circa idē scilicet principaliter: securis ꝯo ad id instrumētaliter: ⁊ hoc Aristo. sentire videtur in secundo de anima lib. dixit enim Plato in Philebo: ⁊ in Sophi. phantasiā copulationē esse ex opinione ⁊ sensu. ¶ Ad hunc obyciēs Aris. assumit hoc ꝑ virtutes cognoscitiue nō alio pacto continuant copulanturq̄: nisi q̄a circa idē obiectū se habēt cōprehendēdo idē non eniꝫ inquit ex opinione q̄dem albi: ex sensu autē hoīs copulatio fit: ⁊ hoc ideꝫ Auer. cōmen. 158. illius luculētius expressit ad ꝓpositum igit intellectus: tum cogitatiue cōtinuatur: cum cogitatiua ⁊ ipse in ideꝫ occurrunt subiectū:

veriũ hunc modũ continuandi latius suo loco declarabo. ¶ Sed qa pposuimus rationẽ oẽm ppositarum reddere propinquã pmis pncipijs:ideo adversus solutionẽ hãc arguamus. Queçũqz seorsum separata ac seiuncta coniungibilia per aliquod mediũ:non fiunt minori vnitate vnũ ꝙ̃ sit vnitas illius medij:hanc qlibet concedet:oppositum enim pdicati oppositũ infert ei⁹ subti. Sed intellect⁹ ⁊ orbis humanus:sunt seorsum separata ac semota ꝯiungibilia per obiectũ ab vtroqz cõprehensũ.s.ab intellectu ⁊ cogitatiua orbis:ergo nõ fient orbis hũanus ⁊ intellect⁹ minus vnum ꝙ̃ sit vnũ obiectũ comprehensũ. Tunc vltra:sed comprehensũ ab intellectu:vt ab itellectu cõprehenditur:est quidditas vniuersalis:vniuersalr ⁊ abstracte concepta: sub ipsa ṽo cogitatiua est qdditas indiuidui particulariter ac signate cõprehensa: ergo quanta vnitate vniuersale ⁊ indiuiduum sunt vnũ:tanta homo ⁊ intellect⁹. ¶ Sed vnitas rei vniuersalis:⁊ rei idiuiduç:est vnitas formalis ac intrinseca:quod ⁊ Auer.ipse pmo metaphysicç:cõmen.31.sic ostẽdit.o.innuit ꝙ mistio intẽtionis vniuersalis substãtialis cũ pticularibus est fortior mistione accidẽtis cũ subiecto:qꝛ est mistio formalis ẽẽntialis ac qdditatiua:ergo intellectus ⁊ homo vnient formalr essentialr ⁊ qdditatiue:⁊ ꝑ ꝯñs intellectus est vera forma hominis:⁊ hãc rationẽ ego multum laudo:⁊ steti forte quatuor diebus in ꝯsideratiõe hac:vt confutarẽ responsionẽ ppositam:⁊ tandẽ domino concedente:occurrit hç confutatio.

Rursum omnis operatio:siue actiua:siue passiua:ꝙ̃ a duobus puenit cõcretis:cõcretione artis ad instrm̃:vel motoris ad mobile:pmo ac imediate attingitur ab instrumẽto ꝙ̃ a pncipali:qd pꝫ etiã inductiõe:generatio enĩ ignis quç fit a calore igneo:⁊ forma ignis imediate attingit a calore:ab ipsa ṽo forma attingit:vt dirigẽte ac regulãte:vt 2° testat de anima Aristo. ¶ Simile apparet in prolifica generatione:sperma enĩ imediatius cõcurrit ꝙ̃ pater:⁊ sic in omnibus est eodẽ modo. ¶ Sed intelligere non primo prouenit ab orbe hũano ꝙ̃ ab intellectu:imo primo ab intellectu cum in eo recipitur:⁊ in nobis non sit formaliter:vt constat:ergo intellectus non vnitur homini:vt ars instrumẽto:ergo ille modus continuãdi fictio est mera ac nuga.

Item omne actu existẽs per aliquã formã itelligibilẽ pñtẽ alicui intelligẽti:intelligit ab illo:⁊ non eo intelligit:nihil enim intelligit nisi per formã intelligibilẽ pñtem intellectiuo:inquantũ itellectiuũ:vt cuilibet sani capitis constat. ¶ Sꝫ cogitatiua actuata phãtasmatib⁹ aliquorũ indiuiduorũ alicuius generis:vel speciei:est existens actu ꝑ aliquã formã intelligibilẽ pñtẽ itellectui: cogitatiua enĩ actuata phantasmatib⁹ indiuiduorũ lapidis:ita continet actu formã lapidis sub rõne intelligibilis: quẽadmodũ paries colores sub ratione visibilis:intellect⁹ enĩ nõ intelligit lapidẽ nisi pñtatũ ꝑ phãtasma idiuidui lapidis:ergo cogitatiua actuata hç phantasmatib⁹ talium indiuiduorũ:potius ab itellectu intelligeť ꝙ̃ itellectu intelligat:⁊ sic argumentũ expositoris nostri videť habere magnã vim apud intelligẽtes ⁊ non potes fugere:dicẽdo hũc modũ continuationis non esse mentẽ Auer.qm̃ in tractatu tertio huius libri tibi ostendam mentẽ Auerrois non eẽ nisi hanc:⁊ ibidem improbabo omnes alios modos:quos fingunt quidam ad mentem eius.

Ad secundam principalẽ Joan.Jãdo.laborauit in qõnibus suis tertij de aĩa:sed vt sol.congruã pro põne Auer.assignemus videtur nobis Auer.sic absoluendũ.q.ppositũ ꝙ homo.s.non est natus intelligere ꝑ oẽm formam abstractã.nõ enim ꝑ ꝙ̃libet intelligentiarũ intellectũ:sed per abstractũ qd ei sit pñs ⁊ indistãs per operationẽ:quẽadmodũ ars instrumẽto:erit ergo homo itelligẽs constitutũ ex rõnali anima:⁊ animali humano:quç a deo colliguntur:vt ab eis puenit vna operatio intellectiua:quemadmodũ ab arte ⁊ securi vna operatio diuisiua:nec seqtur tñc ex nauta pño ⁊ naui prouenire vnã operationẽ intellectiuã:nauta enim ⁊ si intelligat:nõ ppter hoc sm̃ operationẽ intellectiuã:cũ nauis non cogitet indiuiduũ vnũ vel plura alicuius spẽi:vel generis:verum ex eis sit vnũ in operatione nauigea:cũ ab vtroqz nauigatio accidat a naui.s.vt organo a nauta ṽo/vt arte:vt dixim⁹. ¶ Et lꝫ hanc solo.nos diu tenuim⁹ satisfacere illi argumẽto plusꝙ̃ solonẽ Joãnis:modo aduersus eã sic instaremus:nõ maiori cõcursu ac ministratione orbis hũanus ministrat intellectui pro operatione intellectiua ꝙ̃ medium actu lucidũ ac intẽtionalr coloratũ visui:hoc pꝫ:qm̃ nullũ aliud officiũ pbet cogitatiua intellectui:nisi inquantũ continet intelligibilia proxima potẽtia pñtia itellectui:⁊ sic mediũ:cõtinet enĩ actu colorẽ visibilẽ pxima potẽtia:vt Auer.ait in 2° de anima:cõmẽ.67.⁊.74.ergo sunt propter illam ministrationẽ ⁊ officiũ:ex hoĩe corruptibili ⁊ rõnali aĩa sit vnũ operans operatione vna numero:sic ex potẽtia visiua:⁊ medio sic actuato lumine ⁊ colore:fiet vnũ operatione visiua:sed hoc est impoĩe in omni doctrina:ergo ⁊ id ex quo seqtur:nõ ergo ex rõnali anima ⁊ hoĩe corruptibili sic cogitãti fiet vnum operatione vna. ¶ Adhuc cuiuslibet motoris separati pro operatione separata instrm̃ debet esse separatũ:quod etiã Auer.in multis locis hoc accepit:vt 8° physicç auscultationis:cõmẽ.15.⁊ in 2° capite de substãtia orbis. ¶ Sed per ipsũ rõnalis anima est ars ⁊ motor separatus:ergo homo corruptibilis debet esse separatus:qd est falsum manifeste:ergo homo nõ est instrumentũ intellectus:nec intellectus ars vel motor hominis.

Ad tertiam principalẽ olim sic solitus erã dicere ꝙ hoĩs operatio.ṽ.grã.intelligere nõ est sic ppria ac intrinseca ei:quẽadmodũ ignire ipsi igni: operationũ ergo aliqua est ppria non intrinseca alicui:vt operatio naufragia ppria qdẽ est ꝯgregato:verũ nulli corpꝰ seorsũ cõuenit:nec inest formç q̃ eẽ det alteri pti. ¶ Alia operatio est intrinseca tñ:non tñ ppria:quẽadmodũ augeri est homini itrinseca:nõ tñ hoĩ ppria. ¶ Alia est ppria ac itrinseca:vt pticulariter rõcinari:est enĩ ppria qm̃ oĩ soli ac semꝑ homini inest:intrinseca aũt qm̃ a forma sumiť cogitatiua:quç est vltima forma hominis:dicebã ꝯ̃o intelligere esse ppriũ opus hominis:non tñ ei intrinsecũ.

Sed proculdubio demõstratiue arguamus ad hanc rñsionẽ:⁊ oñdemus intelligere esse formalr ac ꝑ se in nobis id qd exequimur/oĩ hora/oĩ tẽpore sm̃ nostrũ arbitriũ est formalr in nobis:negãs hanc nullã habebit regulã pbandi aliquã operationẽ esse formalr in nobis:qd enim videre sit in nobis nulla via pbari põt nisi qꝛ experimur id esse suppositũ nostro arbitrio.itẽ nec alio possum⁹ credere moueri eẽ in nobis ⁊ breuiter nulla erit methodus pbãdi aliqd operum esse nostrũ formalr ⁊ pcise:nisi hçc:quare hac negata cessabit oĩs regula. ¶ Sed qd itelligamus qñ volumus Aris.in 2° ⁊ 3° de anima oñdit:⁊ experiẽtia docet manifeste:ergo q̃ negabit intelligere non esse in nobis:ille est sine itelligere ac sine oĩ cognitione ⁊ qd peius. ¶ Preterea sicut in antehabito tractatu argumẽtati sum⁹ orbis humanus est cõpletus in spẽ per formã ppriam.s.animationẽ vel cogitatiuã ergo omne adueniẽs ei erit supfluum ⁊ aduentitiũ ꝯ̃titiã pbo:forma specifica vltima alicui⁹ cõstituti pficit id sm̃ oẽm operationẽ specificam ac ppriam cõpetentem suç speciei:⁊ qui negat hanc non haberemus viam ad pbandum virtutes inesse rebus proprias ⁊ specificas:sed cogitatiua per auerroistas est vltima perfectio

specifica ⁊ adequata homini sic accepto: ergo cōplet ipsum
quantum ad oēm operationē sibi possibile: fm naturā suę
speciei: ⁊ per ꝯsequens ois alia operatio: quę non sibi cōpe
tit formalr per cogitatiuā erit superflua aduentitia: ⁊ ꝑ ac-
cidens: quemadmodū edificare erit sibi per accidēs: rōne
artis sibi accidentalr ⁊ extra spēm cōpetentis: ⁊ sic queād-
modum calor per se nō nisi calefacere habet ꝓpriam ac ꝑ
se operationē: ⁊ ꝓducere substantiā tm̄ per accidens: sic hu
manus orbis per se opabitur operatione suę speciei: ⁊ ꝑ ac-
cidens erit instrumentū rōnalis animę: quę oia ab homi-
nibus qui dant se pħię debēt detestari ac repudiari vehe-
menter. ¶ Itē fm opinionē oium peripateticorū vegeta-
tiua anima cōpletur ad sensitiuaꝫ: intantū ꝙ sensitiua ad-
ueniēte cessat vis vegetatiuę: ⁊ tota saluaẽ in sensitiua: vel
igitur in homine sensitiua terminaẽ ad aliā gradu ⁊ gene-
re diuersaꝫ aut sistit in se. Si quidē sistit in se: tunc homo
formalr nō est nisi quoddā animal brutale excellēs: tamē
per quandā animaꝫ sensitiuam excellentiorē aliis anima-
bus. ¶ Si adhuc terminaẽ ad aliaꝫ animā fm aliuꝫ gra-
dū: non videẽ illa nisi rationalis intellectiua: nec in dictis
Aristo. aliquo loco inuenimus alterū genus: vt in. 16. de ani
malibus: ac in 2° de anima constat: semꝑ eniꝫ tres esse ani-
mas genere vegetatiuā. s. sensitiuaꝫ ⁊ intellectiuā asseuera-
uit: cogitatiua eniꝫ non gradu distinguiẽ a sensitiua: sed tm̄
nobilitate: imo sicut in secūdo cōstat de anima: in sensitiua
multi sunt gradus variati fm nobilitatem ⁊ ignobilitatē:
qui nō propter hoc excedunt genus sensitiuorum: ergo si
homo non transit ad alteruꝫ genus animę tunc erit mere
brutū: lꝫ excellēs: queādmodum forte Pigmeus erit bru-
tum forte nobilissimū: ergo omnino hominis sensitiua dꝫ
terminari ad rationalē animā: ⁊ sic tm̄ rationalis erit spe-
cifica ac vltima hominis forma: in qua cessant ⁊ terminā-
tur oēs alię ⁊ hoc argumentū reputo demonstratiuū apud
recte intelligētes quicqd sit de stultis. ¶ Amplius, omnis
anima alterius generis ac gradus habet operationē alte-
rius generis ⁊ gradus a sensitiua: sed cogitatiua non habet
operationē alterius gradus nec generis a sensitiua: qđ sic
constat: sentire enim ⁊ phātasiari: ⁊ si differāt abstractiōe:
non ꝓpter hoc phātasiari ponitur in alio genere ꝙ̄ sensus:
sed in alia specie similr ⁊ si cogitare differat a phantasiari
penes abstractius: ⁊ minus abstractum: non ꝓpter hoc dꝫ
esse alterius generis: cuꝫ tota latitudo cōprehensiuaruꝫ po
tentiarum taliuꝫ sit in hoc generali contēta. s. in cōprehen-
dere ꝑticulariter: ⁊ signate: in quo ⁊ si sint multi gradus spe
cifici: non tñ vnus coruꝫ exit terminuꝫ illius latitudinis: ⁊
hoc Auer. met in 2° de anima: cōmen. 63. dedit intelligere:
vbi inqꝫ: ⁊ ista intētio īdiuisibilis est illa quā distinguit vir
tus cogitatiua a forma imaginatiua: ⁊ expoliat eam ab ea
quę sunt adiuncta cuꝫ ea: ex istis sensibilibus cōmunibus
⁊ ꝓpriis: ⁊ reponit eaꝫ in rememoratiua: ⁊ hęc eadem est
illa quā comꝑhendit imaginatiua: sed imaginatiua cōprę-
hendit eam coniunctā illis sensibilibus: ecce quō tm̄ ponit
differētiaꝫ inter hęc: non penes genus cōprehēsi: sed penes
modū: qui nō variat graduꝫ: nec genus animę vt constat:
ꝙ enim cogitatiua idē compręhēdat adequate ꝙ imagina
tiua alio ⁊ alio modo: nō exit latitudinē sensitiuoꝝ graduū
quare totum quod est infra rationalē animā erit in gradu
sensitiuo cōpręhensum lꝫ sit in extremo illius: ⁊ proculdu-
bio hęc omnia ad Auer. demonstrāt: lꝫ ipse nō viderit suo
tēpore. q. quę sibi nunc obiiciunẽ. ¶ Ad 4ᵐ solebamus
dicere ꝙ maior est falsa: imo de ratione ꝑncipii motus ac
intellectionis est esse separatū magis ꝙ̄ vnitum: queādmo
dum Auer. sentire videẽ in ꝑmo de anima cōmen. 63. 65. ⁊
66. ⁊ huius quidem rationē assignauimus: qm̄ vnio formę
ad materiā: nec est dispositio: nec causa: cur motor moueat:

vel ꝑncipium sit opationis in eo cuius poniẽ. ¶ Et lꝫ hęc
sol. pmo aspectu videaẽ salubris: ad ipsaꝫ sic obiicerem: oē
id per qđ aliquod operans est in actu ꝑfecto ac cōpleto est
vera forma dans esse illi: ⁊ oppositū huius nō est intelligi-
bile hac enim methodo vidimus rationē formę esse alte-
ram a ratione materię: vt peripatetici testanẽ. Sed id per
quod aliqđ operaẽ ⁊ mouetur operatione ac motu forma-
liter entibus in eo: est id per qđ id erit in actu: ergo id tale
erit verissima forma illius: minor constat: nullo enim alio
scimus aliqđ esse in actu ac perfectuꝫ: nisi inquantū potest
vel actu operatur: vt sępe sępius pħi testanẽ: ergo constat
rationalē animaꝫ esse vere formam hominis. ¶ Rursum
omnis opatio per se ac formalr vna erit ab esse per se vno:
qm̄ operari ꝑsupponit esse ⁊ operatio vna per se pręsuppo
nit vnum esse per se: sed moueri ⁊ huius opationes: homi-
nis sunt opationes: quarū quęlibet per se est vna: ergo ⁊ eē
operantiuꝫ erit per se vnuꝫ: sunt autē operantia rationalis
anima ⁊ homo: ergo ex rōnali anima ⁊ homine fiet vnum
per se vera vnitate. ¶ Ad 5ᵐ dicebamus virtutē separa-
tam esse duorum modorū quędam. s. est cuius operatio est
sibi tm̄: nec ꝓprio attribuiẽ subiecto: ⁊ de hac verificaẽ ma
ior argumēti: quędā cuius operatio est non tm̄ sibi: sed ꝓ-
prio subiecto cōmoda: cuiusmodi est rōnalis anima: ⁊ de
hꝰ maior est falsa. ¶ Sed quocūq; mō ad hanc sic argue-
remus. Si rationalis anima trahiẽ a virtute in corꝑe: vel
hoc est mere naturalr ac necessario vel cōtingēter: ꝙ eniꝫ
lactuca porrecta anseri trahat anserē: non est nisi vel natu
raliter vel contingēter: ergo similr ꝙ rōnalis anima traha
tur ab appetitu nostro sensitiuo: ac nr̄o imaginari: vel est
naturalr: vel contingēter: siquideꝫ erit naturalr: ⁊ omnino
necessario: tunc talis anima omnino subdiẽ viribus mate-
rialibus: ⁊ sic omnino erit virtus cōprehensa a materia: ⁊
mole corporea: nihil eniꝫ subditur corpori vel v̄tuti in cor-
pore: nisi sit corpus vel virtus in corꝑe: vt ante habito tra-
ctatu declarauimus fm Platonis sententiā. ¶ Si contin-
genter igiẽ stat cogitatiuā operari circa phantasmata: am-
plius ⁊ appetere aliqđ ⁊ rationalis nō concurrat ad huiu-
sce: ⁊ sic continuatio rōnalis animę cū corpore nō est natu
ralis: imo penitus contingens: cuꝫ in arbitrio rōnalis ani-
mę sit vniri ⁊ cōtinuari ⁊ non continuari: ⁊ sic sequenẽ in-
finita incōmoda: quę a pħis sunt iꝓroperanda: ⁊ hoc argu-
mentū considera: qm̄ facit fideꝫ. ¶ Ad 6ᵐ diximus ꝙ ha
bitus ille acqritur nobis nō in intellectu: sed in ꝑte memo-
ratiua: qm̄ eniꝫ cogitatiua sępe sępius cogitauerit in memo
ria habitus relinqtur: quo intellectꝰ continuabiẽ nobis sę-
pe ⁊ sępius ad libitū nostruꝫ: ⁊ sic habitꝰ arguit tm̄ memo-
riam esse partē nostrā ⁊ non rationalē. ¶ Sed sine dubio
istud non valet: qm̄ nos experimur in nobis promptitudi-
nem ac solertiaꝫ: non tm̄ circa sensibilia: sed circa itelligibi
lia. ergo datur nō tm̄ habitus in memoratiua sensitiua sed
itellectu. ¶ Adhuc ois promptitudo ad quā sequiẽ aliqđ
esse in aliquo: si formalr erit in eo: ⁊ id sequens formalr est
in eo. hic eniꝫ modus a nullo pōt detestari: sed ad habituꝫ
nostruꝫ sequitur intellectiuam animam esse in nobis. ergo
quemadmodū promptitudo erit formaliter in nobis: ⁊ id
sequens eam erit pluriꝭ formalr in nobis. ¶ Ad 7ᵐ dice
bamus ꝙ homo potest capi dupliciter: vno modo ꝓ orbe:
⁊ sic est vnus essentialr ac per se a cogitatiua quę est forma
generabilis ac corruptibilis: alio modo pro colligato ex i-
tellectu ⁊ orbe ⁊ sic est vnuꝫ per se vnitate qua motor ⁊ or-
ganum sunt vnum per pręsentiam ac indistantiā. ¶ Sed
hęc responsio friuola est: quoniam ex quibuscunq; vnibi-
libus prouenit operatio: non minus vna ꝙ̄ ex aliis non
sunt minori vnitate vnibilia: sed ex intellectu et homine
prouenit operatio intellectiua: quę non est minus vna: ꝙ̄

operatio queçũqȝ puenit a cogitatiua: ⁊ materia hominis: ergo ⁊ intellectus ⁊ homo nõ erunt minus vnum ꝙ cogitatiua: ⁊ materia: ergo si cogitatiua cõstituit materiã in esse specifico: ⁊ homo constituit ab itellectu eodem modo: maior est manifesta: non eniȝ possumus scire vnionez animę leonis ad materiã: nisi ex operatione vna per se: hac enim via dẽpta ⁊ secluditur omnis regula concludẽdi formam vnire mãę. Minor ꝯstat: declaratũ est eniȝ in libris peripateticoꝝ intelligere ⁊ velle esse opationes simplices: ac ita vnas vt nõ possit aliqua alia opatio intelligi plus vna. ¶ Ad 8ᵘᵐ dicebam iaȝ cõcedentes totũ hoiem .s. viuere itellectu: non qdẽ pro actu pmo sed actu certe 2ᵒ: queadmodum ⁊ celestia aialia intelligere ⁊ motu viuũt: vt dictuȝ est in lib. destructio destructionũ. ¶ Sed hęc sol. statim: ⁊ videtur ꝯtra Aris. ⁊ Auer. ⁊ contra rõnem: cõtra Aris. quidẽ: qꝛ Aris. ostẽdit intellectũ dei esse idẽ qd intelligibile: ⁊ esse sibi sempiternũ: ⁊ vtitur hoc argumẽto: vita autẽ vtiqȝ existit .i. viuere est ideȝ ⁊ semper cum viuente: etenim intellectus actus vita: id autem ipse actus est: actus autẽ qd sm se illius vita optima ⁊ sempiterna. ergo ex lrã habet ꝙ vita est idẽ cum viuo ac semp sibi cõtinua. ¶ Tunc sub hac ꝑpositione assumã ⁊ hanc: sed homo viuit itellectu: ergo ⁊ itelligere est ideȝ suo viuere ac suę animę: ⁊ per ꝯñs intelligere erit sibi intrinsecuȝ. ¶ Amplius ⁊ ꝯtra Auer. pȝ: inqt enim Auer. in cõmẽ. 38. ⁊ ex hoc qdem appet bene ꝙ Aris. opinatur ꝙ forma hominuȝ in eo ꝙ sunt hoies: nõ est nisi per continuationẽ eoꝝ cuȝ itellectu: qui declarat in libro de anima eẽ ⁊c̃. ¶ Ex his constat responsionẽ esse ꝯ Aris. ⁊ Auer. ⁊ tu vide. ¶ Cõtra rõnem 10ᵃ qꝛ tres sunt viuendi modi: vegetare .s. sentire ac itelligere: qbus ⁊ viua distinguuntur: ergo sicut sentire arguit sensitiuã eẽ partẽ viui: vegetare vegetatiuã: ita ⁊ itelligere alr̃ nõ essent vitę nisi valde equoce: ⁊ sic opȝ ꝙ queadmodũ sentire est vita animalis ꝑpria ac eẽntialis: ⁊ vegetare vita plantarũ propria ac itrinseca: itelligere ꝑpria hoibus ⁊ essentialis ac intrinseca: nec Aristo. alibi posuit aliud genᵘ vitę in hoie: nisi hoc quo ab alijs aialibus distinguit ⁊ plãtis: si recte libros eiᵘ inspicis. ¶ Ad 9ᵘᵐ diximus rõnale dupl'r accipi: vno modo pro rõnali discursu ꝑticulari: ⁊ sic est nõ tñ ꝑpria homini: imo intrinseca ac eẽntialis differẽtia: alio mõ pro rõnali discursu vl'i: vt diximus: ⁊ sic est ꝑpria dĩa hominis: nõ tñ essentialis ac itrinseca: hęc rñsio fuit Joan. Jan. in q̃onibus tertij: ⁊ multoꝝ ante eum. ¶ Sȝ sine dubio nõ hęc puerilis est: qd ostẽditur pmo: oẽ antecedens ꝑpriũ: quarto mõ est eẽntialius alicui ꝙ id ꝑpriuȝ: ⁊ hoc oẽs concedũt: ꝑpriuȝ enim pdicatum est scdi modi: antecedẽs ꝑpriũ est pdicatum pmi modi: accipio hanc ergo maiorẽ: omne pdicatuȝ pmi modi per qd tanq̃ per mediũ adequatũ põt demonstrari pdicatuȝ scdi modi de aliqua spẽ est eẽntialius ⁊ iterius ipsi: ꝙ pdicatuȝ scdi modi: nullus eniȝ penitus ignarᵘ põt hanc maiorẽ negare: sed rõnale est pdicatũ pmi modi de homine: per qd de homine põt demõstrari pdicatũ scdi modi .s. risibile: ergo rõnale est eẽntialius interiᵘ ac formalius homini ꝙ risibile: minor pȝ: hęc eniȝ est potissima demonstratio: vt oẽs dicunt: ois homo rõnalis: omne rõnale risibile ergo ois homo risibilis: ⁊ sine dubio est per mediũ pmi modi pdicatuȝ de homine: vt ꝯstat. ¶ Ampliᵘ Arist. in pmo topicoꝝ ꝑponit capite 4ᵒ: quatuor eẽ pdicata terminãtia ꝑblemata topica: quoꝝ duo ꝯuertuntur cũ spẽ .s. diffinitio: ⁊ ꝑpriũ: ⁊ duo nõ .s. genus ⁊ accidẽs: ⁊ declarat 6ᵒ topicoꝝ ꝙ dĩa vltima cõuertitur cuȝ specie: non tñ est diffinitio: arguo ergo sic, rõnale quocũqȝ modo acceptũ cũ hoie cõuertitur: hęc eniȝ cõuertitur in terminis: ois homo rõnalis: ⁊ oẽ rõnale homo est: ⁊ est necessaria: ⁊ per se: ergo rõnale vel erit ꝑpriũ: ⁊ sic pdicabitur in 2ᵒ modo dicẽdi per se: vel diffõ vel dĩa vltima: ⁊ quocũqȝ: necessario opȝ vt sumat ab eẽntiali: ⁊ ꝑpria forma hominis. ¶ Rursum Auer. 7ᵒ meta. cõmẽ. 43. in calce ait: ⁊ ista diuisio cũ peruenit ad differẽtias: quarũ numerus est sm numerũ spẽrum bipedis: manifestũ est ꝙ vltima differẽtia est: quę est suba illius spẽi solius: ⁊ sola diffinitio eius: ⁊ ꝙ id qd est aũ nõ est suba ꝑpria ei: neqȝ aliquid ex his extra animaȝ in actu. ¶ Arguo g̃ ex his ois differẽtia quę numerat sȝ numerũ spẽi ad quã stat vltima diuisio diffõnis: ac oium antecedẽtiũ: est differẽtia vltima: ac eẽntialis: quę est suba illius speciei solius: ⁊ sola diffinitio eius: hęc est maior: quę sumit ex verbo Auer. sed rõnale est quę numerat: ex numero spẽi hominis: aliud eniȝ est rõnale in nũero ab irrationali: qm̃ homo ⁊ alter est a bruto: ⁊ qꝛ homines plures ita ⁊ rõnabilia plura: ergo ⁊ rõnalis est vltima differẽtia hois essentialis: quę est suba speciei hois soliᵘ: ⁊ sola diffinitio eius: ⁊ sic sumitur oino a forma eẽntiali hominis: ⁊ ꝑpria ac substãtia eius. ¶ Et hęc argumẽta apud conscientiã meã demõstrãt: sicut queçũqȝ in naturali phia cuius signũ est ꝙ multi coacti argumẽto hoc dixerũt intentionẽ Auer. esse rationalẽ animã: quę est intell's possibilis dare esse homini vere ⁊ specificũ: ⁊ illi vt diximus solũ dicunt hoc vt fugiant hęc argumẽta: nec eniȝ ipsi: nec eoꝝ ꝑgenitores possunt soluere argumẽta hęc: nisi fugiãt hoc modo ⁊ ego diu ꝯsideraui si esset aliqua euasio pro Auer. ⁊ ꝑculdubio qñ bene consideraui nõ est nisi illa quã isti dicunt: ⁊ nũc eẽt transponere Auer. de opinione in opinionẽ: ⁊ negare oia dicta eius: ⁊ facere nouam opinionẽ: ⁊ hoc nõ curo: sat mihi sit declarare rationalẽ aiam esse specificã ac vltimã hominis formam: hoc enim quęro tñ: ⁊ si contra Auer. vel nõ: hoc est ꝑ accidens: dicant itaqȝ qcquid velint. ¶ Ad alia argumẽta vltimo facta non video qd possint fingere auerroistę: nec hucusqȝ famosa est aliqua rñsio: digna scriptura: ideo ⁊ tanq̃ necessaria ac demõstratiua relinquat. ¶ Cuȝ igit induximus rõnes ad Auer. ⁊ euasiones pro eo: ⁊ vidimus iam ꝙ ab irrationabilitate euadi non põt: verificabimᵘ aperte ac proculdubio eius opinionẽ esse penitus erroneam: ⁊ veritati ⁊ dictis proprijs contradicere.

¶ Caput 21ᵐ. in quo inducuntur verba Aristo. ac aliorum contra errorem predictum.

Tametsi positionẽ Auerrois plus ꝯsonare 1ᵃ his ac fundamẽtis antiquorum: ⁊ maxime Aristo. diu crediderim: qd magis in 2ᵒ lib. explanabit: tñ cum rei veritas sit Aristo. saltẽ in hoc quęsito non posuisse planã eius opinionẽ: vel qꝛ nihil certi habuit: vel qꝛ noluit hoc nobis dicere: vel qꝛ timuit: vel ꝑpter alias causas: ideo visum est mihi ostẽdere positionẽ Auer. ita videri cõtra verba ac Aristo. fundamẽta: sicut ⁊ alię multę extraneę: ⁊ non tñ ad Aristo. verũ ⁊ ad alios antiquos. ¶ Et ne prolixus sim videt ꝙ expositor noster in libro de vnitate intellectᵘ contra Auer. ꝙ pulchre ponderans oia verba Aristo. quę dicit in 2ᵒ de anima: ostẽdit positionẽ Auerro. ex toto verbis Aristo. sibi cõtradicere: ideo nolui inducere omnia illa cuȝ liber ille cõmunis sit cuilibet ⁊ facilis visu: sed inducã solutionez ad ois illa: quę ex verbis Themisty excipit: in pmo paraphrasis de anima: capite. 23. cui cõtradicaȝ: ⁊ sic nos videbimur addere aliquid ad ea quę expositor dixit: posset ergo auerroista sic euadere a toto illo capite expositoris. queadmoduȝ Themistiᵘ euadit dicens: deinde illa vnica anima qualis naȝ erit certe qualiscũqȝ sit ad se Aris. hoc loco pertinere non putat: ait enim se animaȝ illaȝ vnicam: neqȝ quęrere: neqȝ finire: sed animam hominis: animam equi: animam bouis: quas siue quis vitas animationesqȝ: siue animas appellet nihil pugnauerit Aristote. sed

quemadmodū cum lumen definiret ita:lumē est perfectio
perspicui corporis:nō ipsuz solē finibat:sed rez quę a sole p
diret:ēt si eadē diffinitio ipsi soli possit cōpetere:ita hoc lo
co animā finiturus:nō ad singularē illā quę tā longe absit
a corpe considerationē intēdit:sed ad pfectiones iunctam
quę organicis corporibus sua singularis ab illa singulari tri
buitur:q̄uis forte vtriqz vna diffinitio ꝯueniat:vt eniz ni
hil vetat duas haberi pfectiones pspicui corporis:quarū pfe
ctior vna sit sol:altera iperfectior lumen:ita dici de anima
pōt:nihil obstare duas esse animaliū formas:quaruz vna
pfectior sit:vt aia ea q̄ foris est:altera iperfectior:vt ea quę
intus ad singulas ptinet.hęc The.ex his pōt accipi talis di
stinctio:q rōnalis anima pōt capi dupli̇r:vno modo p ani
ma coniuncta:quę hoi spēm ac esse dat:ꝛ hanc corruptibi
lē ac generabilez ponūt greci:vt Themistius/Theophra
stus/ꝛ Auer.2° pro anima separata:quę foris manēs dicit
a Themistio:quēadmodū pfectio pspicui duplex esse pōt
scilz sol ꝛ lumē:vt dicit. ℂ Tunc ex his possunt oēs aucto
ritates Aristo.glossari q Aris.quęrit diffōnez cōem oibus
animabus danib⁹ esse:quę sunt pfectiones itrinsecę:ꝛ hoc
quęrit per se:vez est tñ q Aristo.iterponit sermonē:q̄rqz
de illa vnica ac singulari separata:qm videtur ei ꝛ alijs cō
petere quodā modo vna diffinitio:lz non analogo:quēad
modū dixit The.vnaz dat diffinitio:luminis Aristo.verū
ꝛ illa pōt etiaz soli ꝯuenire:ppter qd ꝛ de sole potuisse ser
monē iterponere:ꝛ sic The.euadere credit:ꝛ Auer.etiā:est
eni diffōnē aię cōis oibus aiabus:ēt hominis eq:ꝛ alioruz
quę sunt pfectiones pmę corporū physicorū:ꝛ expositores
quemadmodū Simplicius ꝛ alij q sic itelligāt verba oia
Aristo.afferunt nobis signū:cum eniz Aristo.ad finē deter
minationis pmę ac cōissimę diffōnis peruenisset:sic ait:q
quidē igit nō sit anima separabilis a corpe:aut ptes q̄daz
ipsius:si ptibilis apta nata est:nō imanifestū est:quarū.n.
actus est partiū ipsarū:at vo fm quasdaz nihil phibet pp
id quod nullius corpis sunt act⁹:ecce q tanq̄ manifestum
relinquit quasdā spēs animę esse actus corpis:ꝛ quasdam
nō:qd si a pncipio Aris.intellexisset:etiā illaz separataz p
culdubio diffinitionē quā nūc facit pus fecisset. ℂ Et hoc
ꝯfirmant.subdit.n.Aristo.ampli⁹ aūt imanifestuz est si sic
corpis act⁹:sicut nauta nauis:qd nō dubitat de aiabus vni
tis.sic eniz a pncipio distingueret:sed de illa vna singulari
ac seiuncta:vt Themistius dixit:de ea eniz nō appet gcq̄
ex diffōne:ppter qd statiz subdit:figuralr gdez igit sic de
termineꝭ ꝛ describatꝭ de anima sup.nō determinādo quot
animas:ꝛ an diffinitio sibi vniuoce cōueniat:ꝛ sic possunt
euadere a toto capite illo:ꝛ a verbis Aristo.ac expositoris.
ℂ Et porro lz hi possint euadere a p capite.2.lib.de aia:
non a reliqs euadere possunt.Aristo.eniz syllogiçat aiam
esse formā corpis physici:ex argumento hoc fm expositio
nē Auer.cō.24.anima autē hęc quo viuimus sentim⁹ mo
uemur ꝛ itelligimus pmo:ꝛ oē id quo pmo viuimus moue
mur sentimus ꝛ intelligimus forma:ideo concludit:quare
rō vtiqz quędā erit ꝛ spēs:ecce quo modo cōcludit animā
esse formā corpis:ꝛ certuz est q nō loqtur de anima gene
rali:ea enim non itelligimus pmo:sed per accidēs ac dispo
sitiue:fm peripateticorū expositiones:ergo nō pōt intelli
gere verbū suuz:nisi de rōnali:qua pmo:ꝛ vlr intelligim⁹:
ꝛ sic erit forma oino corporis physici ac spēs ꝛ rō. ℂ Rur
sum cū diuisisset gradus animatorū in quatuor ingt:qbus
dam vo adhuc inest ꝛ fm locuz motiuū:alteris aūt intelle
ctiuū:ꝛ intell's:vt hominib⁹:ꝛ si aliqd alteruz ꝛc̄.vbi Auer.
cōmē.29.p intellectiuū exponit cogitatiuā:per intellectuz
rationalē:dicens ꝛ ponamus ēt pro manifesto q virtus co
gitatiua ꝛ intell's existunt in alijs modis animaliū ꝛc̄.mo
do gradus animatorū est id penes qd variaꝭ species ꝛ cēn

tia viuorū vt ex cōmētatiōe Simplicij colligiꝭ ergo itells
erit omnino dans homini speciē ac rationē. ℂ Adhuc for
tissime cū dixisset ordinē animarū ꝛ graduū esse:sicut ordi
nē figurarū:sic q quēadmodū pma figura terminaꝭ in 2°:
ꝛ 2° in 3°:ꝛ 3° in 4° ꝛc̄.adeo q in quarta sistit ꝛ figiꝭ totus
ordo pmarū:sic ꝛ animarū dixit ordinez esse.s.vegetabilez
terminari in sensili:sensile in intellectiuū:ibiqz oia ꝯtineri
ac quietari:ppter qd subdit alia qdem sensitiuorū habent
locuz motiuuz:alia vo nō habēt:vltimuz autē ꝛ minimuz
rationē habent ꝛ intellectū:cuius rōnem reddit:qbus eniz
inest ratiocinatio corruptibilium:his ꝛ reliqua oia ꝛc̄.vbi
Auer.cōmē.32.ait cōplementū aūt animaliū ꝛ finis eoruz:
qui intēditur in gn̄atione:quem cū natura potuit ptingere
stetit:est modus animaliū habēs virtutē speculatiuā.i.co
gitatiuaz intelligibilē.i.intellectū possibilē vlem:hic vt in
quit stetit generatio ecce quō ipsemet innuit intellectū esse
rōnem ac spēm corporis physici vere fm esse. ℂ Si qua
ergo ad hos ex verbis Aristo.in 2° de aia lib.dici possunt:
crede mihi hęc sunt ꝛ nō plura:quę porro solui nō possunt
si recte series textus consideretꝭ. ℂ Consideratis itaqz ver
bis tertij:vt expositor cōsiderat:ꝛ verbis.16ⁱ libri de aiali
bus:ꝛ verbis scdi physicę auscultationis ac duodecimi pri
mę sapiētię:ꝛ breuiter oibus librorum verbis:quę ad nos p
uenerunt:videtꝭ nō posse induci verba fortiora his pro no
stra positione:verum expositor conatꝭ reducere multa alia
verba Aristo.ad nostrū:qd ego cū nihil necessitatis inspi
ciā relinquo:tu vo studiosus cū his cōsidera totū pcessum
expositoris:ꝛ hęc quę hic dixit pauca ꝛ repone:qm sic ve
ritas inuenietꝭ. ℂ Adhuc post hęc Plato visus est sentire
positionē hanc:inquit eniz in thimeo. ℂ De pręstātissima
igitꝭ aię nostre specie:ita est sentiēdū:nempe hanc deus:vt
demonē nostruz cuiqz tribuit:hanc in sūma corporis arce
sedē habere dicimus:atqz ad cęli cognationem a terra nos
tollere:tanq̄ aialia cęlesti potiusq̄ terreno semine nata:qd
quidē recte admodū dicitꝭ.Unde eniz pmus aię datus est
ortus:inde diuina vis caput radicez ꝛ originē nostraz pen
dentē suspendens totū dirigit corpus.hęc Pla.q si verba
hęc pfecte ꝯsiderabis rōnalez animā formā esse corporis
dices. ℂ Rursuz post hęc ꝛ Constabel auctor de dria spi
ritus ꝛ animę:in eo libri capite vltimo ingt:dicamus q̄ q
pma differētia inter ipsos est q spūs est corpus:anima vo
incorporea:ꝛ spūs cōprehenditꝭ a corpe:anima vo nō po
test cōprehēdi a corpe:ꝛ spūs cuz separatꝭ a corpore perit:
opera autē animę pereūt a corpe:sz ipsa nō perit in seipsa:
anima mouet corpus:ꝛ pstat ei sensum atqz vitaz mediāte
spiritu:qꝛ spiritus operaꝭ hoc absqz alia mediatiōe:anima
mouet corpus:ꝛ pstat ei vitaz:qꝛ pa est cā hui⁹ rei:ꝛ opatur
in eo:spūs vo operatꝭ hoc:ꝛ est cā 2a ꝛc̄.ex his ꝯstat ppositū.Qd aūt de rōnali aia loquaꝭ lege residuuz:qm aperietꝭ
tibi ꝛ hoc. ℂ Amplius expositor inducit Aui.q in 6° natu
ralium pte qnta in calce capitis pmi sic ingt:intellect⁹ vo
actiuus eget corpe ꝛ virtutib⁹ corporalib⁹ ad oēs actiones
suas:contēplatiuus vo intell's eget corpe:ꝛ virtutib⁹ eius:
sed neq̄ semp:neqz oi mō:sufficit enim ipsa sibi p seipsaz:
nihil autē horuz anima est humana:sed aia est id qd habet
alias virtutes:ꝛ est sicut postea declarabimus:suba solita
ria.i.per se:quę hz aptitudinē ad actiones ꝛ reliqua. ℂ Sz
quid expedit Auicē.in testē vocare:cum ipse fuerit nostrę
positionis non tm̄ testis:sed auctor:ac maximus defensa
tor:vt in tota illa parte p oia capita illius disputare videtꝭ:
visus est enim ille vir optime positionez hanc fundare:ac
porro bene ampleqz calumnias ad eaz remouere:quare ꝛ
tu cum studiosus fueris legere nō dimittes totū id. ℂ Itē
Algaçel Auicēna collega subtilis ac pfundus in metaphy
sica eius tractatu de aia vegetabili:ꝛ aia humana dictions

de sensibus

de sensibus interioribus:prope ṗncipiū inquit.cum mistio elementorū fuerit pulchrioris ⁊ pfectioris ęqualitatis:qua nihil possit inueniri subtilius ⁊ pulchrius:sicut sperma hominis:qḋ venit in corpus hois:ex cibis qui sūt subtiliores cibis aialiū:⁊ cibis vegetabiliū:ex virtutib⁹:⁊ mineris:quę sunt pulchriores virtutibus ⁊ mineris aialiū:tunc fiet apta ad recipiendū a datore formarū pulchriorē formā:formis quę est aia humana. Hęc ille.nec porro Algazelē expediebat in testem huius veritatis aduocare:cū oib⁹ illis pbabus veritatē hanc nō tantū sua auctoritate verū ⁊ rōnib⁹ confirmat:⁊ id circo tutum sit eum videre. ⁋ Pręterea Isaac Israbelita in lib.quē de diffōnib⁹ ɔscripsit inquit:cā finalis hois spūalis est:vt aię cum corpore sint ad hoc vt homini manifestet veritas rerū particulariū:⁊ determinet inter bonū ⁊ malū:⁊ faciat qḋ expedit viuēs in sanctitate ⁊ iustitia quousqꝫ remuneret ⁊ cōiungat splendori intelligentię ⁊ pulchritudini sapiētię ⁊ reliqua. ⁋ Inducit ⁊ ampli⁹ expositor verba Theophrasti:quę Themistius ponit in tertio suę paraphrasis de aia:capite.39.rursum ⁊ verba Themistij quę partim capite.26.⁊ partim capite.27.illiusmet ponit quę ꝓculdubio nihil ad nostrā positionē faciunt:vt in scḋo lib.hui⁹ demōstrabo:vbi positiones oēs in typo resumā:videnf enīꝫ sonare ṗmo aspectu id qḋ nos ponimus:ꝓpter latentiā verbi qḋ nos capimus(dare esse)hoc enim verbū in ęquiuoco valde accedit:tum apud peripateticos:tum ⁊ apud Platonicos:vt qñqꝫ in ante habitis dictuꝫ est a nobis:⁊ amplius dicemus:qḋ ꝟo de Ale.inquit pace sua nihil est:oēs enim expositores positionē eaꝫ Alexan.ascribunt:quēadmodū Themistius Simplicius Ioā.grāmaticus ⁊ oēs arabes:⁊ ꝓculdubio in paraphraxi ei⁹ de aia nostris tēporibus translata ab erudito viro Hieronymo donato appet in ṗncipio illius fere totuꝫ hoc. Si quę ǧ honę auctoritates pñt induci ⁊ planę hę sunt,nec plures inducere expedit:cū h̄ gen⁹ arguēdi infirmū sit argͫ vt cōstat.

⁋ Caput 22ᵐ:in quo narratur nostra positio de modo quo anima vnitur:⁊ quo in corpore separatur:⁊ q̄tuꝫ hꝫ de eleuatione ⁊ imersione in corpore ac materia.

ET cum hactenus positioneꝫ induximus Auerrois:fundamētisqꝫ eius eaꝫ quātū potuit cōfirmari iuuauimus:cōtradiximus ⁊ ei rōnibus:tum ⁊ verbis sapientuꝫ:mō expedit nostrā positionē narrare.s.quo modo rōnalis aia forma sit corpis:ac quātū corpori imergat:quātūqꝫ ab eo eleuef:quo fidelr ac lucide exposito ꝓculdubio motiua Auerroistica ascindenf ad nos inducta:⁊ veritas nostra sic in toto remanebit illesa ⁋ Dicimus igif genus formarū tripartitū esse:quędā.n.ꝓculdubio formę sunt:q̄ ⁊ 2ᵐ esse:⁊ 2ᵐ functioneꝫ sui officij:ac ſm opus se in corpore imergunt:ac a corpe penitus cōpręhendunf:quēadmoduꝫ elemētorū sunt formę:hę quippe formę tanto ɔstituunf ꝑ corpus ac mām:ꝙ nō mō esse:verū nec operi pñt sine corpore ac mā. ⁋ Sūt ⁊ alię porrō formę:quę ⁊ ſꝫ esse:⁊ ſm opus corpus ac mām excedūt:ab eisqꝫ eleuanf:quēadmodū aię sunt aialiū cęlestiū:hę qdē enim a magnitudine nō cōpręhendunf:nec a corpore cōstituunf:verū:vt peripatetice loquar:corpus cōstituunt:ac agunt:nisi ꝗspiā has in officio scḋo a corpe dependere obijciat. ⁋ Qḋ nos concedimus intelligētes eas solutas esse saltē ſm operationē ṗmā quā suo loco cōmentabimur. ⁋ Et cū vlr maxie extremorū cōmuni cursu media cadant:ꝓbabile est harū formarū in extremo medias esse:quę partim se in mām imergunt:ac partim ab ea soluunf:cuius qdem generis rōnales sunt aię:hę quidē in orizonte sūt ęternitatis ⁊ temporis:vt Plato inquit. ⁋ Qḋ si declarabimus exēplo:quo vti debem⁹ circa expositionē difficiliū rerū:dicētes ꝙ quēadmodū sol in genere corporū est,ita ⁊ rōnalis aia in genere suo:videmus ꝟo solē vnū numero esse:ac idiuiduū:⁊ eius lucē quę in eo est:si ad ipsum ꝗppe cōsideref forma eius est ⁊ indiuidua ac vna numero:si aūt vt ab eo fluctuat sic est vlr illuminatiua:tum diafanorū oīum tum peruiorū:quę ea lucida reddunf:tum coloratorū hoc inquaꝫ mō:tam ⁊ si vna sit numero:multa agit ac facit. ⁋ Profecto ⁊ sic de intellectu Aristo.dicit.s.ipsuꝫ sicut lucē:post nāqꝫ ad ipsaꝫ rōnalem aiam referri cōparariqꝫ:⁊ ad intelligibilia:vt quidem enim qcq̄ est rationalis aię:nō tātū vnus est numero:verū ⁊ indiuiduus:vt ꝟo emittit actiones intelligēdi eius in virtute vlī:sic quodāmō est vlis:⁊ hoc porro modo vlia in eo sunt:qm eorū est abstractiuus quēadmodū lux corporalis colorū:erit ergo indiuiduus ꝓut forma est quędaꝫ hois:vt ꝟo potestas quędaꝫ lucis spiritalis porro vlis est. ⁋ Nec sic intelligo ꝙ vlia sint in intellectu:quēadmodū forma in mā:vel accidens in subto:ens enim in aia potius intentio est rei q̄ ipsa res:ideo quēadmodū nō indiuiduaf color ꝑ esse quod habet in luce corpali:nec specificaf:cum esse in luce omni competat colori vt actu est motiuus:sic intentio rei nō specificaf:neqꝫ idiuiduaf per hoc qḋ est in luce spiritali:sed manet vlis:⁊ in hoc est cognitio ſm cōgruentiam intellectus quēadmodū visus ſm actū:ſm cōgruentiā lucis corporeę:⁊ hic quidē modus abstractionis est:his itaqꝫ sic expositis perspicuū est:quo nā mō rationalis aia forma sit corporis:est eniꝫ forma media inter extremas formas. Quātūqꝫ corpori imergat pꝫ:qm ſm essentiaꝫ materię ac corporis actus est:ſm ꝟo potestatē:⁊ si in se:⁊ respectu materię vna sit numero:est ad itelligibilia vlis virtus:vt diximus:q̄tūqꝫ a mā eleuef ētꝫ:qm ⁊ ſm potestatē eleuata estꝫ quēadmodū virtus magnetis in materia est mista:qm ꝟo operaf nō per mām mistionis eo fit:vt a materia eleuef:⁊ hoc habito:ac perfecte itellecto:quęstiōes omnes possunt remoueri quę ad nos inducuntur.

⁋ Caput 23ᵐ:in quo soluuntur motiua Auerrois.

HOc porro loco rōnes Auerroistarum ad nos iductas expedit soluere:quas volumus esse solutas:quemadmoduꝫ capite.16.hui⁹ soluimus. Replicas quoqꝫ quas ad solutiones posteriores induxerunt:⁊ nos longo tēpore:quas capite.17.sumatim retulimus facile quippe soluemus:⁊ qḋdā oībus fere cōmune est rōnaleꝫ habere duplex esse:vnū quo simplr est.⁊ hoc qdē per exitum a spermate nō hꝫ:sꝫ ex semine ṗmę lucis ac ex nihilo:alterū ꝟo quo pars est cōpositi:⁊ hoc quidē per generationem accepit:differunt aūt hęc rōne solū quēadmodū fundamentū relationis ⁊ relatio:absolutum enim aię rōnalis fundamentū est vnionis:vnio ꝟo relatio quędā est ei⁹ ad mām ac cōpositū. ⁋ Sed quēadmodū dictū est in metaphysica.relatio ⁊ si nihil reale addat fundamento:attamē perdi pōt per subtractionē termini:est aūt terminus vnionis mā disposita q̄litatiue ⁊ q̄ntitatiue:⁊ iō eo sic subtracto:ꝓculdubio ⁊ vnio ac vnitū esse aię ꝑdef:verū nec esse simpliciter aię:nec eius absoluta substātia perdef:⁊ hoc porro modo saluari pōt gñatio ac corruptio cōpositi. ⁋ Nō dico quia argumētū hoc acceptū a gñatione ac corruptione nō fuerit multum arduū in tantū ꝙ Plotinū cogit ponere aiam scḋam:qua hois generationē corruptionēqꝫ saluaret. Themistiuꝫ ꝟo ac Theophrastum duas viget ponere vitas ac aiationes. Auerroim quoqꝫ dicere cogitatiuā:nos aūt nō alr dicentes saluabimus generationē ac corruptionem per vnam tm̄ formā modo accepto.

Ad primam ergo dicamus ꝙ dispositiones ordinantur essentialiter ad aiam:nō qdē consideratā ſm esse simplr.s.ſm esse vnitum:qḋ habet in

composito ipso: maior ergo sic itellecta est vera: sed minor ad sensum hunc negāda est: ordinantur eniȝ dispositiones: ⁊ quātitates: ⁊ qualitates: nō ad esse animę simplr: sed ad esse eius vnitum qđ habet in composito: regula vera topica est infirmum argumentum: tamen verificatur illa regula quando sumuntur singularia modo quo cōstituunt vlem: ⁊ vbi esse vnitum est esse simplr rei.

Ad secundam maior vera est, minor ꝯo falsa: declaratum est enim simplr esse rationalis aię a materia nō dependere: pbatio ꝯo nō currit: qm lȝ esse materiale ⁊ indiuiduū rōnalis animę ⁊ esse simpliciter idem re ⁊ subiecto sit: tamen differunt modo: quēadmodū fundamentū ⁊ relatio: ⁊ sic simplr sunt idem fm quid distincta: modo nō incōuenit rationalem animaȝ dependere a materia: quātū ad esse relatiuuȝ: ⁊ si non dependeat q̄ntum ad esse absolutum.

Ad tertiam dispositio duplex est. s. pro re in fieri: ⁊ hęc qdē pręcedere dȝ: altera ꝯo pro re in facto: ⁊ hęc sīl est cū re ipsa: vnio ergo est dispositio in facto: qua. s. aīa est ps cōpositi: ⁊ qua hȝ esse in cōposito.

Ad quartam circa idem dōm q̄ dispositio nālis duplex est. s. absoluta qualitatiua. s. ⁊ q̄ntitatiua: ⁊ relatiua dispositio pmo mō bene ab agente naturali inducit: ac pus q̄ꝫ sit res ipsa: cuius est dispositio: sed relatiua nō fit: sed cōsequit subiectū fundamentū ⁊ terminum: cuius est vnio: posita enim materia disposita: ⁊ rationali aīa: consurgit vnio: qua rationalis sit pars compositi: ⁊ ens vnitum: ⁊ non fit ab agente naturali.

Ad quintam dicerem q̄ maior est vera dūmodo nō cōstitueret mediante aliquo accidente disponente: fm enim peripateticos nulla forma constituit. mām nisi mediantibus qualitatibus ⁊ q̄ntitatibus: ⁊ tū illa sunt accidentia: ⁊ sic maior est simplr falsa: hoc mō: rōnalis enim anima nō cōstituit cōpositū fm esse simplr: sed fm esse vnitum: ⁊ sic tollitur maior.

Ad sextam maior dȝ intelligi: cuius pncipia totalia ⁊ pma oībus modis disposita ęqualiter cōstituunt cōpositū: qđ sic impedit minorem: est enim minor falsa: qm rōnalis aīa ⁊ mā nō cōstituunt cōpositū: nisi vnita sint: ⁊ sic nō se ipsis tm̄ cōstituunt. ¶ Ad replicā nego ꝯsequētiā: qm homo in diffōne sua dicit tertiaȝ entitatē: ⁊ hanc perdit: nec tm̄ accidens perdit: non enim perdit materiā: nec formā: sed cōpositū tertiū fm rem diuersuȝ: quod habebat a mā ⁊ forma: inquātū vnita erant. ¶ Et hoc mō soluitur alia cōfirmatio: deficit enim tertiū cōpositū: qđ est pncipalr: ⁊ per se suba fm nos: non enim opȝ imaginari q̄ in hoīe sit sola forma ⁊ materia ⁊ vnio: sed ibi est tertiū cōpositū cuius ambo illa sunt partes: qđ tertiū pendet ab illis vnitis in genere causę materialis.

Ad septimam pncipalē dōm q̄ anima rōnalis: ⁊ in pmo signo nāę: ⁊ in scđo semp quātū ad esse simplr est eadē nec in scđo signo acqrit aliqđ esse simplr absolutū: sed aliqđ relatiuū. s. esse vnituȝ: ac esse partē cōpositi: ⁊ sic nego: q̄ quēadmodū in pmo signo non egebat vnione: ita nec in scđo: qm in 2° ⁊ si nō habeat aliđ esse simplr: habet aliud esse fm quid. s. relatiuum: pro quo requirit esse vnitum.

Ad octauam minor falsa est: terminus eniȝ a quo fuit non vnitū esse animę rōnalis: ⁊ terminus ad quē vnitū esse: vel terminus a quo fuit priuatio totius esse terminus ad quē cōpositū ipsuȝ: ⁊ ideo in generatione terminus ad quem est pvatio esse vniti vel compositi: ⁊ sic tollitur argumentum hoc.

Ad nonam quę erat cōtra sol. ad quartam dōm q̄ rōnalis aīa simplr idem esse hȝ post ⁊ ante loquēdo de esse qđ acqrit ab ipso deo: vt Auicē. inquit in sexto nāliū: verū ante habebat esse in cōpletū saltem p accidens: in composito hȝ esse cōpletum post remanet sigillum cōplementi: ⁊ ideo diuersum esse: nō simplr: sed fȝ modum adipiscitur.

Ad decimam porro peripatetice nescio videre in tm̄ q̄ illo argumēto victus dixi opionē Aris. esse ad aliud q̄ꝫ diximus verū p sustentatione nostra dicerē q̄ rōnalis aīa potest vniri post mortē adhuc corpori: ⁊ materia etiā sibi: ⁊ qn̄ dicit. ergo aliqua potētia: nego ꝯñtiaȝ: possunt vniri quidē per essentia pprias: ⁊ per aptitudines suarū naturaꝝ: rōnalis enim aīa est apta nata vniri: ⁊ ecōtra materia sibi: nō per potentias pprias: sed p eaꝝ naturas ac essentias. ¶ Et qn̄ dicit. ergo aliqn̄ vniret: nego ꝯsequētiam fm peripateticos: nec erit frustra: qm sat est: vt fm spēm saluetur potentia: mō semper in tota specie aię est semp aliqua vnita: ⁊ hoc sat est: ne frustret desideriū in specie: qđ ꝯo ducit in cōtrariū de mūdo: dicā q̄ mūdus est vnus numero in tota specie: ⁊ ideo si frustrat in eo in tota frustrat specie: ⁊ iō opȝ vt fiat regeneratio: si semel corrumpit nō sic de rōnali aīa: multiplicant enim in specie: ⁊ inde fit: vt semp aliqua sit vnita: aliqua separata: p qđ nō tota spēs frustrat: ⁊ hoc mō vt puto peripatetici soluerent. q. hanc. Uerū fm fidem nostrā facile euaderemus dicentes q̄ iterū reuniret proculdubio quēadmodū multi phi dicunt: ⁊ nos christicolę in die iudicij expectamus: qđ hydaspes his verbis enunciat (cū fletu ⁊ gemitu extensuros ad cęlum manus ⁊ imploraturos fidem Jouis: Jouē respecturū ad terrā ⁊ auditurū voces hoīuȝ: atqȝ impios extincturū.) Ecce q̄ꝫ plane vir iste iudiciuȝ his verbis vaticinatus est. ¶ Amplius audias verba Hermetis Mercurij Trimegisti in deos relati ab egyptijs: sic vaticināti is id (cū hęc facta fuerint o esculapi: tūc dñs: ⁊ pater: ⁊ deus: ⁊ primi ⁊ vnius dei creator: respiciēs quę facta sunt ⁊ suā voluntateȝ in huiꝰ bonū apponens temeritati: ⁊ erroreȝ reuocans malitiā purgabit) ecce q̄ꝫ plane phs hic iudiciū vniuersale his verbis pręnunciat: quare ⁊ si Aristo. in fine secundi perigeneseos id negauit: nō sibi credendū puto: cum ⁊ phi nō minoris auctoritatis id asseuerent: ⁊ hic quidē modus soluendi apud me tutior veriorqȝ est.

Ad vndecimam cōtra quintā dicerē q̄ intellectus est potētia intelligibilis: vt dixi ⁊ cōcedo q̄ ipse cum potestatē habeat faciendi intelligibilia alia actu itellecta: ipse etiā fit a se intelligibilis actu ⁊ hoc phs dicere videt: inquit enim q̄ nō intelligit se nisi intelligēdo alia: exēplū aūt non est ad ppositum.

Ad duodecimam circa idem dōm omne abstrahibile nō extrahit nisi ab aliquo qđ est actu vel potētia tale: ⁊ virtute tale: vt dixi modo: ⁊ si intellectus nō sit actu abstractus est potētia abstrahitiuus ⁊ abstrahibilis a se: mediantibus alijs: ⁊ eodeȝ modo soluitur decima tertiā.

Ad decimāquartam diceręȝ q̄ omne tale participatione debet reduci ad aliqđ tale per essentiaȝ: vel potestatem essentię modo ⁊ si intellectus nō sit per essentiaȝ abstractus: est potestate abstractiuus: quemadmodū lux: vt dixi. ¶ Et sic cōcedo q̄ intellectus est potestas virtute vniuersalis abstractiua oīum indiuiduoꝝ materialiū: ⁊ ipse non abstrahit se imediate: sed mediantibus alijs: cum alia abstrahit: ⁊ se simul abstrahet: ⁊ sic intelligendo alia intelliget se. ¶ Exēplum quoqȝ de graui nō est ad propositū: neqȝ militat aduersus hęc qui enim ꝯsiderat caput pręcedens: omnia hęc persoluit facile. ¶ Ad decimāquintā cōtra sextam dicēdū maiorem esse veram tantū de partibus integralibus: vt pȝ

in quinto

in quinto physicę auscultatiōis:cuiusmodi minor falsa est. ℂ Ad decimāsextā eiusdē maior peccat:τ qñ petit quę est causa adęquata diuisibilitatis formę:dico φ nulla illarum causarum est:sed natura formę talis speciei:quēadmodum ignis calidus est qz ignis:τ hō risibilis:qrī hō:sic τ quędā forma diuisibilis:quia huius speciei forma:τ sic tollit̃ hoc. ℂ Ad decimāseptimā cōtra septimā dico φ nō incōuenit cōtradictoria per accidēs:τ ſm diuersa verificari de eodē. ℂ Amplius,cōcedo φ mouet̃ respectu pedis:τ quiescit respectu capitis:nō tamen sequit̃ absolute φ mouet̃ τ quiescit. ℂ Amplius,τ si sequat:nō sequit̃ post.ergo nō mouetur:qrī arguit̃ a termino priuatiuo ad terminū negatiuū:τ fit variatio cōsequētis ab antecedente:qui modus facit fallaciaz equiuocationis:qui sumit̃ penes variuz moduz supponendi(vt dictū est)in pmo elencorum. ℂ Ad argumenta cōtra Expositorem:ad primū patet quid intelligit per eleuatum:vt exposuimus in capite pręcedenti:eleuatuz enim vocat intellectū:non quia ſm essentiam sic vniuersalis:sed quoniaz est vis potentia virtualiter abstractiua:τ non per certum organū:tamen ſm rem est indiuiduus:vt dixi de hac capite pręcedenti:τ sic omnia illa argumenta tolluntur: intellecto enim quomō rationalis anima eleuata sit:oēs questiones tollentur:omnia enim illa argumenta pcedunt posito φ rationalis anima fuerit eleuata ſm intellectiuum gradū:eleuatione ſm rem:τ sic bene argumenta valerent: sed eleuationez potestatiuaz nō destruunt illa. ℂ Ad argumenta cōtra responsiones ad Abubacher. Ad primū dicerem intentiones rerū esse vniuersales respectu representatorū:τ singulares respectu subiecti pprij:quemadmodum lumen seu lux est indiuidua respectu solis:est tamen vniuersalis respectu coloratorū ac peruiorū:vt dixi:τ cōcedo φ huiꝰ intentiones sunt itelligibiles reflexę ex intellectione suorū repręsentatorū. ℂ Et quando dicis:ergo possunt abstrahi ad qōdaz cōmune:in quo cōueniunt:concedo:sed nō per seclusionem mãę:sed per seclusionez habitudinum ad repręsentata ac subiecta:τ hoc modo abstrahendo fiet tandem status. ℂ Ad zm dōm φ illę intentiones habent duo repręsentare vniuersalr:rōne subiecti in quo sūt τ ratione luminis intellectus agentis:τ lz rōnalis anima sit cōcepta cū materia:tamen est virtualr denudatiua rerū materialiū a materia τ cōditionibus mãę. ℂ Ad alia contra vltimas responsiones:ad primaz dicerez φ maior dz intelligi:qñ illa ita tenderent φ vnū nō obediret reliquo:modo τ si corpus ad oppositū tendat:tamen obedit rationali aię: vt dixit Aristo.in pmo ethicorū τ pmo politicę. ℂ Ad vltimaz dicerez φ rationalis anima per accidens impedit̃ a corpore:tamen per se iuuatur:cum mediante corpore phātasiet̃ τ disponat̃ pro itellectione:τ sic vnitur ei ppter operationem:vt omnes peripatetici cōcedunt:τ sic vt puto argumenta illa omnia sunt soluēda. Si vero fuerint aliqui eruditiores qui melius rōnes illas soluere possint ex nunc nō recuso solutiones intelligere:τ meliores τ doctiores:illas quidē rōnes sic soluendas esse mihi visuz est. ℂ Auctoritates vero quas capite.18o nō soluo:qrī illas Aristo.expositor soluit:τ tu vide:cū illas Platonis tangat in zo libro:τ illas aliorū nō accepto:scias tamen omnes has auctoritates esse perscrutādas a me in libro secūdo:tunc enim dicam qd veritatis cōcludant τ quid nō:nunc vero intelli sit dictuz φ rationes pħorū nihil cōcludunt cōtra nos:τ ꝯtinue ac magis plus per sequētia error eorum patefiet:nos enim cū pħis pugnantes nō pręponimus pugnare verbis:sed rōnibus: modo τ si Aristo.τ Plato ac alij forte verbis visi sunt tenere oppositum:sat mihi est nullas esse rationes demonstratiuas ad oppositum:verum φ non verba eorum militent suo loco:vt dixi:clarescet.

ℂ Augustini Nyphi de intellectu. Liber.III. In quo de vnitate rationalis animę disputat̃.

ℂ Caput pm:in quo narrat̃ positio veterum quorundā.

Nter nostra summopere optata: desideriū maximū oībꝰ inest hominibꝰ scire:an rōnalis anima vna sit: an plures:τ numero tot quot corpora:hoc enim maxime appetimus ac optamus:τ ideo circa hoc diligentissime volumus pcedere:τ qa maxime veritas inuenit̃ per cōtraria:ideo nos in hoc intendimus recitare positiones omniū:τ illas quas reputamus falsas cōfutare:tandez eligemus positionē nostrā:soluemusqz rōnes omnes: quas inducunt nostri aduersarij:sic enim facientes credimꝰ remunerari a summo gloriosoqz deo:cuius laudes sunt infinitę. ℂ Antiquissimi igit̃ pħi a qbus olmariani forte acceperunt:totius mundi:τ cuiuslibet partis mundi:vnam posuere aiam:τ eam deum vaticinati sunt:crediderūt enim φ quemadmodū est in paruo mundo:ita esset in maiori:mō videmus in hoie qōlibet mēbrū habere ppriaz ac specificam formaz:per quā ponit̃ in genere mēbri.v.g.cor habz formā ppriā per quā ponit̃ in genere cordis:τ sic cerebrū: vltra habēt omnia hęc vnā formā totalez.s.hominis aiam: a qua oīa informant̃ vltimo:sic τ de magno dicunt.s.partē mundi certā habere certā formā:per quā est in specie propria alterā aūt per quā est pars vniuersi:erit autē illa deus apud vetustissimos:apud vero Platonem mundi est aia:τ sic apud hos oīa mundi corpora simplr vnuz sunt:quēadmodū oīa hominis membra:ſm qd aūt τ essentialr in parte sunt diuersa:quemadmodū sunt hominis membra:ipsa enim in se diuersa sunt:vt ordinē dicunt ad totū vnuz sunt simplr numero:τ eodē modo de toto mūdo dicas. ℂ Hāc positionez Alexan. Rodius τ Theophilus autenticant rationibus multis:quā pncipalr ac originalr acceperunt ex Uarrone romano theologo:qui forte ab egyptijs accepit: qui vt Plutarchus refert deuz animā dixit mundi. ℂ Argumentant̃ ergo hi sic,tria sunt quę maxima vident̃ secreta discrimineqz maximo differētia:mēs hyle ac deus:mēs enim pmū est in ordine spiritualiū:deus in ordine eternorū:hyle vero in ordie corporeorū:τ sic hęc pmo sunt differētia ac secreta:sed hęc vnū sunt:ergo τ oīa porro itermedia vnū pculdubio erunt. ℂ Minor aūt declarat̃ mens intelligit,tum hyle tum deuz:vel igit̃ p idētitatē:vel per similitudines causatas a deo materiaqz:nō p similitudines:qrī similitudines sunt intentiones fluctuātes a formis:vt in libro de aia tradidere expositores:quare cū mã forma vacet ac deus ea careat:pculdubio a mente nō intelligent̃ nisi p identitatē:erūt ergo mens siue mis deus τ hyle vnū qōdā. ℂ Itē impossibile est esse plura pma:sed deus pmus est eternorū:mēs pma spiritualiū rerū hyle pmū corporū:quēadmodum Plato tradit.ergo nō pñt esse plura.ergo erunt vnū qōdā. ℂ Amplius quęcūqz in operatione vniunt̃:ac in se magis vnū sunt:qm mã ac forma in aiali gñabili:vnaz habent formā pmā ac totalē:operatio eniz vna attestatur vni formę:vnitas eaā est cōsequēs formaz essentialr:sicut peripatetici docuere in libro de aia.Sz oīa corpora mūdi: tum in operatione:vt Aristo.tradit in cęlo τ mundo:tuz in

vnitate maiori cōueniunt vt Auerrois inquit in scdo celi cōmēto.71.vbi ingt ꝙ vnio qua ligant̄:ergo ⁊ in vna simplr forma erunt occurrentia. ¶ Adhuc ex parte mãçoiuz enim corporū:vnã esse materiã oēs cōfitentur.ergo oium vnã esse formã primã:quemadmodū enim pma mã vna est:mãç ão scdç plures:sic ⁊ foia pma vna erit multç ão formç erunt medię. ¶ Rursuz ex parte agētis:quēadmodū Plato arguit in lib.Parmenidis:de vno oium rerū pn cipio:arguit vno posito ponunt̄ oia:vno remoto:remouentur oia.ergo vnum est oia:⁊ per ꝯñs oia erunt vnū in forma. ¶ Ultimo quęcūqz vnū sunt in fine:vnū sunt in forma vt peripatetici voluere:sed oia vnū esse in fine omnes testati sunt pħi.ergo oia esse vnū in forma erit necessarium: his argumētis pculdubio forte veteres mouebant̄ ad dōz omnia esse vnum in forma ac aia:ꝙ quo nam modo positio hęc intelligat̄ posterius declarabitur.

¶ Caput 2m:in quo inducuntur testes in hā positione.

IN huiusmodi quidem sniaz multi visi sūt occurrere antiquoꝝ. Parmenides.eniz ac Mellissus vetustissimi pħi oia esse vnū:ac vnū oia dixere:intelligentes vnū.s.deū:qui est oia eo mō quo forma est tota rei cōpositio:⁊ oia.s.mundū esse vnū.s.deuz eo mō porro:quo cōpositio est sua forma. ¶ Post hos Empedocles Siculus Agrigētinus carminib⁹ cecinit aiam esse oia: eo qꝛ oia intelligit qđ quēadmodū Lucretius antiquus noster vates in carminib⁹ trāstulit sic intelligebat. ¶ Ois.n. per se diuuz nã necesse est. ¶ Immortali euo sūma cū pace fruat̄. ¶ Amplius,⁊ post carminibus interpositis lati⁹ id cōmētat̄.d.Unde ois nã creet res auctet alatqz. Quoue eadē rursum nã perempta resoluit.Quę nos materiez ⁊ genitalia corpora rebus. Reddunda in rōne vocare ⁊ semia rerū.Appellare suemus:⁊ hęc eadē vsurpare.Corpora prima qđ ex illis sunt oia primis. ¶ Item ⁊ hoc ille strenuus Pythagoras:quēadmodū Aristo.in meta.narrat vaticinatus est:vnū pncipiū esse oium ac vnū oia esse.Idqz deū eē Xenophanes ei⁹ discipulus asseuerauit. ¶ Hoc aūt puerbio veterū ac solēni cōfirmat:erat enim in palladis tēplo cōscriptū literis marmoreis.Pallas est:qcqd fuit:quicqd erit:⁊ quicqd est:nec aliqs hominū detexit peplū quo facies eius velabat̄. ¶ Hoc aūt quemadmodū Plutarchus refert a veteribus sic interpretatū esse.s.id esse deū:qui peplo tectus est:qꝛ oēs eū ignorant:omnesqz nihil aliud ꝙ eū vident. ¶ Dixerūt peplū id sensuz esse:qui est in aia ⁊ forma quę est in corpore:qbus duobus circūscriptis ab aia ⁊ corpore apparet ipse deus in ppria sui nã. ¶ Ex hō qdem puerbio ac solēni interpretatione deum esse mundi aiam: ac totius formã Xenophanes sentit:qđ ⁊ carmine Orphei testat̄ mundū esse plenū dyis:Iouisqz oia plena:vt ⁊ poeta noster transtulit. ¶ Rursum oia esse vnū in vna anima testat̄ ⁊ Plato qui in Timęo sic inquit:quo circa sicut ratio nobis hęc pbabilis persuadet:dōm est hunc mundum aial esse:idqz intelligens re vera diuina pudētia ꝯstitutū: ecce igit̄ ꝙ plane vnum oia esse in colligatione ad mundi aiam inquit Plato.Pręterea ⁊ Aristo.in libro de mundo ait in fine carminū Orphei testimonio.Jupiter primus genitus.Jupiter nouissimus.Jupiter fundamentum terrę ac stelliferi celi.Jupiter masculus.Jupiter icorruptibilis spōsa.Jupiter totius spiritus.Jupiter ignis motus.Jupiter sol ⁊ luna.Jupiter rex.Jupiter princeps:deniqz ois Jupiter: Unde ⁊ Lucius Apuleius sic transtulit.

Jupiter omnipotens est primus ⁊ vltimus idem
Jupiter est caput ⁊ medium:Jouis omnia munus
Jupiter est fundamen humi ac stellantis olympi
Jupiter ⁊ mas est:⁊ nescia fęmina mortis
Spiritus est cunctis validi vis Jupiter ignis
Et pelagi radix:sol luna est Jupiter ipse
Omnipotens rex est rei omnis Jupiter ortus
Nam simul occuluit:rursum extulit ois leto
Corde suo e sacro consultor lumine rebus.

Qđ ⁊ strenuus Plato testat̄:cū inquit deum esse pncipiuz mediū ⁊ finem:omnia eniz ipsuz esse significare voluit:qđ scilz dixit eū esse huius totius mundi formaz ac motorem hęc Aristo.inquit in eo lib. ¶ Quo fit vt verbū Aristo.in lib.de aia:cuz inquit aiam esse oia:qdā Cōmētatores exponunt id de deo prout forma est totius oibus vtens:vt organis:quēadmodū in perigeneseos dixit:hęc.s.esse pmi organa ⁊ mām:vt ibidē legit̄. ¶ Id ⁊ porro vates testant̄,quēadmodum Maro inquit.

Principio celum ac terras camposqz liquentes.
Lucentemqz globum lunę titaniaqz astra.
Spiritus intus alit totamqz infusa per artus.
Mens agitat molem:⁊ magno se corpore miscet
Inde hominuz pecudūqz genus vitęqz volantum
Et quę marmoreo fert monstra sub ęquore pontus.
Igneus est ollis vigor ⁊ celestis origo.

¶ Luca.etiam hoc inquit.

Superis temploqz tacente,
Nil agimus nisi sponte deo.

¶ Et post pauca.

Est ne dei sedes:nisi terra:nisi pontus ⁊ aer.
Jupiter est:qđcūqz vides:qđcūqz mouetur.

¶ Hoc porro ⁊ Seneca testatur cū inquit:qd est deus me dius vniuersi:qd est:qđ vides totū:⁊ qđ nō vides totū:totū vbiqz est:opus suū itra ⁊ extra replet:cui deniqz magnitudo sua reddit̄:quo nihil magis excogitatur. ¶ Et hoc sentire videt̄ ⁊ Boetius ille inquã seuerinus:qui in tertio cōsolationis inquit.

Tu triplicis mediam naturę cuncta mouentem.
Connectens animam per consona membra resoluis.
Quę cum secta duos motū glomerauit in orbes
In se met reditura meat:mentēqz profundam
Circuit:⁊ simili cōnectis imagine celum.
Tu causis ⁊c.

¶ His itaqz verbis ille inquã Boeti⁹ sentire videt̄ iuxta Platonis sniaz in Timęo:totius mundi aiaz esse vnã:⁊ p cōsequens mundi oia corpa ptes ac mēbra esse illius:vez illã nō deū quidē:sz ex deo emanasse cum Platone sentit. ¶ Cui Auerrois vi̇ cōsentire:ingt eniz in libro destructio destructionū disputatione 3a in solōne duodecimi dubÿ. ¶ Patet ergo ex his pmissis ꝙ h est vnū ens:ex quo vna simplex influit virtus:a quo oia entia esse hñt:vbi p virtutez vi̇ sentire a deo pfluxisse aiaz totius mūdi:a qua oia entia mēbra mūdi ligant̄:maiori ligamēto ꝙ fit ex mã ⁊ forme:vt dicit in scdo celi cōmē.71. ¶ Et forte ꝙ vbū Arist.in.12.pmę pħię hoc vaticinari voluit:cū ingt:deus est aial sempiternū a quo celū ⁊ tota nã dependet:dixit eniz deuz aial:qꝛ h aia est actu:virtute ão aial. ¶ Hoc ⁊ Gilbertus ille porretanus ingt:sed qm vt aiunt qdaz simplicitati:nulli ão variationi subiecta est:vt ea quę est mūdi aia.dissociãs hanc ab oibus addidi:cōpōni cōtingēs:ecce qūo mundum aial esse ligatū per corpora mūdi Gilbertus ait.Qui ⁊ quot sint hi qui hanc positionē olfacere visi sunt:ac sentire suis verbis videntur:tot ⁊ tanti sunt ⁊ pęcipui.

¶ Caput 3m:in quo inducunt̄ obiectiōes aliquoꝝ ad hos.

AB hos repugnãt quidã pmo sūme simplex:nec cōpositus:nec alteri cōponibilis est:declaratū est aūt deum simplicē ac sūme esse simplicē qūo ergo componibilis esse potest. ¶ Rursuz necesse esse nō pōt esse actus:nec

actu ence perfectio alicuius corporis:nec forma:sed deus est necesse esse:quo ergo forma erit corporis:minor cõstat: maior vero perspicua:q2 necesse eẽ sua nã ad qd cõparatur necessario:ac simplr:inuariabilr cõparatur:vt oẽs testantur peripatetici:declaratũ est aũt oẽm formã variari ab eo cuius est forma. ¶ Adhuc sũme pfectũ nõ põt esse ps alicuius corporis vel cõpositi:pars enim intãtũ pars inquãtũ perfectione priuatur totius:vt peripatetici sentire videntur:sz q2 deus sũme sit perfectũ oẽs testantur leges ac phi. ¶ Preterea pmũ mouẽs qd in sui natura imobile est qdã:nũq̃ terminus põt esse motus ac trãsmutationis:sed deus mouens pm̃ simplr imobile.ergo nõ põt esse terminus generationis.ergo nõ forma rex ac totius mundi. ¶ Itẽ tũc deus esset naturalr pncipiũ intentionis in quolibet corpore mũdi:q2 vniret cuilibet fm essentiã:ergo cuilibet fm operationẽ:est aũt sua operatio itelligere:ꝛ sic corpora pure naturalia intelligerent:qd est quid mirabile. ¶ Deinde tunc qlibet corpus simplex ꝛ mixtũ esset aiatũ:qd Aristo.refellit in 2° de aia lib.vbi inquit simplex elementum nõ posse esse aiatũ:ꝛ rõnẽ reddit:q2 aiatũ oẽ firmũ oportet esse:vbi Themistius capite.36.corpus aiatũ q2 firmuz esse ꝛ solidum necesse est:qdq3 ortus ꝛ occasus particeps est:ex illis elementis cõciliari nõ põt:ꝛ idẽ in 3° de aia lib.ex intentione idẽ pbat:ꝛ tu vide. ¶ Amplius Aristo.docuit causam: quare ex aliquibus fit vnũ.s.q2 hoc quidẽ actus est per se: id vero potẽtia per se:sed deus nõ põt esse actus per se mãe: q2 essentia pura ac vlis nõ põt recipi in mã certa ac particulari:vt oẽs peripatetici dicunt:est enim deus vlior q̃ quecũq3 qdditas:sz qdditas est in nulla mã susceptibilis. ergo procul dubio ꝛ nec deus. ¶ Adhuc ois actus corporis est virtus in corpe:deus nõ est virtus in corpe:vt Aristo. pbat in fine octaui ac in.12.meta.esset enim generabilis ꝛ corruptibilis ac finitus in tẽpore:ergo deus nõ est act° corporis. ¶ Rursum dato hoc:porro cuiuslibet rei cõposite essent duę formę ęque pmo:qd reputamus dissonũ:pbatur ꝯsitia:q2 gratia exempli elementũ ignis apud eos formã habet ignis:vel igitur illa est deus:ꝛ hoc ipsi nõ dicũt:vel vltra illam ignis habet deũ p forma:ꝛ sic essent duę ignis formę:hoc aũt sic refellitur. Uel essent ęque pmo cõstituentes essentiã ignis:vel vna post altera. Si qdẽ ęque pmo.q̃ vnius simplr terminati essent duo termini ęque pmo:ac vnius cõpositi simplicis essent duo actus ęque pmo:ꝛ qd porro absurdius. ¶ Si vero vna altera post:vel deus esset ꝛ sic imperfectior:omne enim pus nã ꝛ origine imperfectius: vt Aristo.inquit in 9° meta. ¶ Si vero forma ignis prior q̃ aliqd esset pus deo qd nondũ excogitatum est. ¶ Ultimo ois actus corpis est mobilis per se:vel per accidẽs ad corporis motũ:sed declarant phi ipsum esse:neq3 per se:neq3 per accidẽs mobilẽ quare ꝛ nõ põt esse actus corporis. Deq̃ qdẽz sunt rõnes inductę ad antiquos:ꝛ fere infinitę induci possunt:verũ q2 omnes fere vnam habent vim:ideo ꝛ sic dicta sat sint p nunc:tu vero considera.

¶ Capitulum 4m:in quo vi quantũ valeant hę rõnes ꝯ illos.

ET cum huiꝰ rõnes sint iductę:vt meliꝰ veritas appareat:inducã modum quo antiqui possint defendi:deinde in sequentibus ipsos refellere conabor ex per se notis. Alex.igitur rhodius Theophilusq3 heretici conantur illam opinionẽ sic defendere dicentes:q2 vnio totius mundi ad deũ ac corporis cuiuslibet eius ad eũ:cõsistit in quadã colligatione ꝛ dependentia scilz nãę:vt imperfectę ac vlis quoquo mõ ad deuz vt per suã essentiã individuã ac stabilitã se solo qualis qdẽ vnio est naturę humanę ad formam:hoc declarant:dicunt qdẽ mundi naturã esse fm se vlẽ quicq̃ ac pluribus sz se cõmunicabile:deus aũt fm se determinatissimꝰ (ꝛ vt ita loquar) indiuiduus maxie:ideo opz vt illa mutatio illa mundi dependeat ad aliqd maxime stabilitũ ꝛ determinatũ:nec multiplicatur:ꝛ inde est:vt vnio mundi totius ad deũ est cõsistens in dependentia quadaz ipsius mundi:vt vlis ac determinabilis:ad ipsuz deum:vt sũme ꝯtractũ:ac maxime determinatũ:quo fit vt fiant vniũ maiori porro vnione q̃ sic ex mã ꝛ forma:ꝛ accidentis in subiecto:cũ sit vnio rei vt vlis:ad rẽ vt indiuiduã. ¶ Hoc aũt latius ꝛ adhuc declarent qdam:q2 cum mundus vnitus sit deo:vt oẽs leges videntur dicere:ergo ibi est ordo dependentię totius mundi pmo ad deuz:declaratũ est enim in libris phoꝝ vnionẽ esse:vel informationis:vel aggregationis:vel ordinis ac dependentię:sed mũdus nõ põt vniri deo vnione informationis:deus enim nõ est pars:nec qcq̃ potentiale:ppter argumẽta pręfacta:nec vnio aggregationis esse põt. Quia sic qdcũq3 diuersum a quocũq3 diuerso vnionẽ habet per aggregationẽ:cõducunt ꝛ porro vnionẽ eam esse dependentię ac ordinis:ꝛ cũ mundus nõ habeat rõnẽ prioris respectu dei:erit ergo posterior:ꝛ sic ordo posterioris ad pus. Qd cõfirmare videntur eo q2 vnio mundi ad deuz relationẽ iportare oẽs sentiunt:ois aũt relatio non reciproca est dependẽtię:vel in dependẽtia cõsistens. ¶ Et tunc sequitur q2 vnio mundi ad deũ nõ est causę ad causatũ: sic enim ois causa suo effectui erit vnita:ergo vnio mundi est ad deũ ordinis ꝛ dependẽtię:dico dependẽtia ꝛ ordine existentibus in mundi colligatione ac natura:vt in subito ꝛ fundamẽto:in deo autem:vt terminus tñ illius:quo fit:vt vnio mundi sic vnio nãę vlis ac multiplicabilis:ad indiuiduũ extraneũ simplr actuatũ:ac terminatũ:oino terminatione ab alio forinseco carens quo fit vt deus nõ dicatur forma mũdi:q2 ęque ab informãdo dicatur:nec actus eius ab actuãdo:sed forma a terminando dependentiã nãę vlis:ꝛ quasi plurificabilis:ꝛ hoc mõ veteres deuz animam esse mundi dicunt:non tamen formã vnius rõnis cũ alijs formis. Nec animã eiusdẽ rõnis cũ alijs. ¶ His ergo visis tris ordines antiqui vaticinantur totius mundi ad deũ:pmo ordinẽ finiti ad finẽ:est enim deus finis totius mundi:mundus vero finitus ac ad deũ ordinatus:tanq̃ ad optimũ ac sũmũ eius bonum. ¶ Scdo causati ad causaz agentẽ:nõ qdẽ generãtẽ: sed efficientẽ ꝛ cõseruantẽ:est enim deus vlis rerũ artifex: vt Plato tradit in Timęo:mundus aũt vlis dei effectus: vt Auerrois demõstrat in tertia ꝛ quarta disputatione destructio destructionũ. ¶ Tertio vlis nãę ad indiuiduum sũme determinatũ:per dici põt ordo formalis ad formam lato vocabulo:seu corpis ad animaz magis ppriꝫ:q̃ verbis ppositis exprẽssimus fm hos:ꝛ eo fit vt vnio mundi ad deum sit maior q̃ vnio mãę ppię ad formã ppriã:ꝛ hęc quidẽ vnio est mũdi ad deũ:mundi qdẽ:vt finiti facti cõerabibilis ac vlis formati ad deũ:vt finis agens indiuiduũ ac forma satis ęquiuoce loquẽdo de forma:ecũ vnionẽ mundi nõ dicat:vt declarauit:ꝛ hoc mõ oia mũdi corpora vnũ esse dicunt antiqui simplr:lz fm quid essentialr tñ diuersa ꝑtialibus formis velint:quẽadmodum membra hois simplr vnũ sunt numero:in respectu formę totius hois:tñ in se fm qd ppriis formis secreta sint ac diuersa:quę igitur sit istoꝝ positio ac quo nã mõ deꝰ mũdi aia ac eiꝰ forma dicatur hic ꝯstat. Argumẽta vero pdicta ostẽdũt deũ nõ esse formã vnitã mũdo vnione mutua ac reciproca:verꝫ mũdum vniri eo mõ quo diximꝰ deo argumẽta illa nõ refellũt:vt ꝯstat. Quę possit induci in illoꝝ sustẽtationẽ:hęc ꝛ tot sunt.

¶ Capitulum 5m:in q̃ refellitur positio illa hereticoꝝ parabolosa.

SEd plane si ꝯsideres videntur isti absurdissima dicere:eo enim dato tunc deus esset mundus:quo nullũ impossibilius fieri põt:ꝛ hoc pbari potest:q2 omne vlẽ formale

predicatur predicatione essentiali de termino et sumpto ad quod limitatur id vniuersale: homo predicatur proculdubio de sorte: quoniam vniuersalitas hominis ad sortem terminatur: quod si dicas hoc non esse impossibile: quemadmodum nostri theologi dicunt. scilicet deum hominem esse nihil prohibere. ergo et quod mundus deus sit quod profecto remouet. Istud impossibile videtur saltem secundum philosophos: declaratum est enim secundum peripateticos: non posse esse nisi vnum solum mundum numero: et per consequens ipsum esse summe ac omnino contractum essentialiter: et determinatum simpliciter. ergo non dependet ab alio: tanquam ad determinantem: ita vt hoc pacto arguere liceat: nullum summe determinatum dependet ab altero in ratione determinantis. Sed mundus est essentialiter et simpliciter et summe determinatus. ergo non dependet ab altero in ratione determinantis: et sic deus non potest esse vt contrahens mundi in differentia ac vnitatem. Maior est manifesta. Intelligibile enim est deum posse determinari: per vnum aliud deum si esset: quia tunc summe contractum posset contrahi summeque determinatum determinari: que omnia sunt falsa et impossibilia. ¶ Uerum tamen debes scire apud nostros theologos mundos plures esse non est impossibile: et ideo mundum quodammodo esse vniuersale concedendum est ac contrahibile et determinabile: huius autem ratio esse potest: quia vt Plato dicit in Timeo: sensibilis mundus factus est ad exemplar intelligibilis: est autem mundus intelligibilis idea mundi. Una autem idea potest esse plurium ideatorum: potest enim idea domus esse plurium domorum eiusdem rationis: vt patet: et inde fit: vt plures possint esse mundi ab vna dei sola idea. ¶ Quo habito in nostris theologis fit magna questio. An deus qualibet rem citra ipsum suppositare possit: ac quamlibet naturam determinare: eo pacto quo deus hominem determinauit ipsumque suppositauit. ¶ Quidam enim sapientum dixere deum posse quamlibet naturam suppositare: remque omnem citra eum completam limitare ac determinare: et eo maxime: quando natura illa est secundum se vniuersalis: et huius rationes sunt tres fortissime: omne id quod continet omnem rationem substantiandi potest substantificare omnem naturam natam contrahi ac vniuersalem: sed deus continet omnem rationem substantiandi: est enim deus totius esse plenitudo. ergo potest substantificare omnem naturam vniuersalem natam substantificari: sed omnis natura citra ipsum est vniuersaliter determinabilis ac contrahibilis: et ad supposita deducibilis. ergo et omnem potest. ¶ Amplius non plus distat homo a deo quam lapis: vel quevis natura ab eo: quia finiti ad infinitum distantia est infinita: infinito autem nihil est maius. ergo si non fuit repugnantia deum posse substantificare hominem secundum legem nostram: nec impossibile erit eum substantificare posse omnem non plus ab eo distantem: quam homo distet. ¶ Rursum deus in triduo suppositauit corpus quod fuit in sepulchro ipsumque substantiauit. Sed ipsum fuit equiuoce a se ipso in viuo: quemadmodum igitur in triduo ipsum substantiauit: cur et per annum aut menses non: et si per annum et menses potuit: proculdubio omnem aliam naturam suppositare substantiareque valuit. ¶ Siquidem igitur hec affirmetur positio: proculdubio et mundus cum sit vniuersalis: quoque determinabile: ipsum substantiari suppositarique a deo nihil prohibebit: et tunc positio nostra hoc vno solo discrepabit a veteribus: quod id quod nos tenemur credere de posse: ipsi de facto ita esse ponunt: et in hoc irrationaliter ac temere loquuntur. ¶ Est autem et altera positio quam Ioan. picus sustinere videtur cum solenni doctore: deum. scilicet posse suppositare omnem naturam citra ipsum: dicit se non consentire: nam enim quod tametsi ex parte dei: qui omnem rationem essendi continet: nulla sit repugnantia ipsum posse assumere omnem naturam: tamen non est hec totalis causa: requiritur enim aliquid ex parte nature assumptibilis: vt. ratio imaginis: que in tribus consistit potentiis. scilicet intellectu voluntate et memoria: et adhuc finaliter aptitudo supernaturalis eleuationis ad beatam vitam que cum in sola rationali natura reperiri

videantur: proculdubio decet solam ipsam esse dignam assumptione: conueniens enim est: vt que natura non possit ad actum primum eleuari: nec ad secundum eleuetur. Et igitur si hec retinetur positio: et proculdubio mundum substantiari adeo erit impossibile: ego vero quid senserim hoc in problemate non determino: sed ad hoc me determinatum recipias. Eandem veritatem fidei concedere: eique firmiter assentire quam romana concedit ecclesia. Sed quod credo in verificatione huius opinionis est quod deus sublimis est forma diuina: non quidem ab informando ac viuificando entia. Sic enim tolleretur entium discrimen: sed est proculdubio forma a formatione dicta: eo quod in se consistit: sicut sol in se: est tamen actus formans omnes formas compositorum: quemadmodum sol forma omnium mediorum: pro quanto omnia media illuminat et sic deus forma est omnium prout est forma ante rem omnes formas in re animans ac formans: et sic intelligendo non est remota forte a veritate nostra: vt posterius dicemus.

¶ Caput 6m in quo exponitur illa positio veterum.

Dedere theologi duplicem vnionis modum: quo deus naturis cunctis vnitur: naturalem. scilicet et modo congruenti nature rei. ¶ Uoluntarie vero: et modo superegredientem terminos ac rerum limites: primo profecto modo deus est omni nature intimus: imo interior quam ipsa sibi: vel forma materiei: secundo modo adeo fit intimus rebus quod eis interior fieri nequit. ¶ Primum profecto modum quem naturalem dicunt: tam theologi quam veteres sentire coguntur: quod et moralium primo Gregorius istis verbis testatur. Ipse solus est nunquid non sunt angeli et homines: celum et terra: vtique: sed aliud est esse. scilicet absolute: et aliud principaliter esse: sunt enim hec: sed principaliter non sunt: quia in semetipsis non subsistunt: ex quo creata sunt: cuncta quippe ex nihilo facta sunt: eorumque essentia rursum ad nihilum tenderent: nisi eam auctor regiminis manu teneret: et simul per se nec subsistere valerent: nec moueri: in tantum subsistunt inquantum: vt esse debeant acceperunt: in tantum mouentur inquantum occultis instinctu disponuntur: arescit terra: concutitur mare: ignescit aer: obtenebrescit celum: inardescunt homines: mouentur angelice virtutes: nunquid hec suis institutionibus: et non magis diuinis impulsionibus agitantur: ecce quam plane concedit hunc vnionis modum. ¶ Et hoc Plato in Timeo significare nobis voluit: dum postquam orti sunt omnes dii: deum inducit ad eos mundi genitorem loqui: qui ita fatur: dii deorum: quorum opifex ego: et pater sum: hec ostendite: que a me facta sunt: me ita volente indissolubilia sunt: omne siquidem quod victum est solui potest: quapropter: quia generati estis: immortales quidem et indissolubiles omnino non estis: nec tamen vnquam dissoluemini: nec mortis fatum subibitis: nam voluntas mea maius prestantiusque vobis est vinculum ad vite custodiam quam nexus illi quibus estis: tunc cum gignebamini colligati. Ecce quomodo Plato dat intelligere deum vnique esse naturali vnione vnitum: adeo quod presentia sua voluntate eos a mortis fato eripit: cum Gregorio forte consentiens. ¶ Hunc et profecto modum sentit Auerrois in libro destructio destructionum in disputatione tertia solutione ad duodecimum inquit: sequitur ergo quod hic sit vnus solus per se existens: et oportet quod ille vnus det vnam naturalem diuisionem: et influitur ab illa vnitate: dum in quolibet ente esse illius entis: donec ad primam perueniat vnitatem: sicut calor cuiuscunque calidorum a primo calido procedit scilicet ab igne et reliqua. ¶ Disputauimus autem in commento nostro illius dicti hoc verum: et quid illa sit virtus et quomodo entia sit deum vnitur: et qualiter sit hec naturalis vnio: et tu vide commentum nostrum illius partis. ¶ Si igitur hunc modum sensere veteres: proculdubio eorum sententia non tamen vera est: verum et ipsam cogimur sectari. ¶ Si autem secundum modum vnionis senserint profecto non sunt sustinendi: et argumentum ad eos fit argumentum in pro

habito capite positum consentaneum potius est eos primum sensibile modum: et si recte eorum verba inspicies id reperies. Quicquid quidem senserint antiqui de unitate intellectus ac verum: et quid nos. Amplius quo pacto sermo eorum verus: quo pacto non: hic manifestum.

¶ Caput 7[m] in quo dissolvuntur argumenta Alexandri et Theophili contra veritatem inducta.

His prehabitis non erit nobis difficile solvere motiva Theophili ac Alexandri. Ad primum quidem dicimus quod deus ab intellectu humano: cum eius magnitudini est cōtinuus non intelligitur per se, scilicet per propriam eius speciem sed per accidens. scilicet per species causatas ab eius effectibus: quibus intellectus ducitur in eius apprehensionem. ¶ Amplius materia, ut Averroes dicit in primo auscultationis physicae comen. 69, etiam per accidens intelligitur, scilicet non per propriam essentiam: cum secundum eius essentiam simpliciter sit ignota: ut in meta. dixi: intelligitur ergo per accidens. scilicet ratione formae sibi conjunctae: et comparationem ad substantiam compositam: erit omne intelligibile per se intelligibile per identitatem: aut per similitudinem propriam: et hoc pacto non est ad propositum: cum nec deus nec materia sint intelligibilia per se: sed per accidens a nobis intelliguntur: ut dixi. ¶ Ad secundum dixerunt peripatetici quod plura prima esse eiusdem speciei est impossibile dictu: sed quod sint plura prima diversarum rationum ac ordinum non tantum est verum: sed necessarium: hyle enim primum est corporeorum: deus aeternorum: mens deo spiritalium rerum. ¶ Ad tertium tota quidem ratio ostendit omnes mundi partes uniri naturali tactu propter causas dictas. ¶ Ad quartum identitas materiae est per privationem: et hoc pacto omnia corpora esse unum: secundum unitatem materiae privative quilibet consentit: sed quod omnia unum sint privative et positive simul implicare videtur in verbis. ¶ Quintum Aristo. in primo meta. et Averrois persoluit cōmento quinto: arguit enim tantum unum esse prius omnibus: modo non omne prius est substantia posterioris: esset enim tunc unum in natura idemque multa: sed id verum est tantum: ut Averrois dicit: quando prius est secundum diffinitionem: quo modo non est hic. ¶ Ad ultimum maior vera est tantum de fine: qui cum forma incidit circa cuius est finis: tametsi res omnes fine remoto sint eadem proprio ac propinquo procul dubio secretae sunt.

¶ Caput 8[m] in quo enumerantur positiones de unitate intellectus: et ponitur opinio veterum ad hoc.

Cum de rationali anima quispiam loquitur: evadere non potest quin eam vel unam numero omnibus hominibus ponat vel pluribus plures: siquidem plures vel secundum numerum: vel secundum speciem. Fuerunt itaque ex veteribus qui rationales animas posuerunt specie differentes: et hoc dixerunt: quoniam eas a corporibus (cum peripateticis) separatas secundum esse apponunt: in separatis autem a materia non possunt esse plures formae sub una specie: erunt ergo tot animae rationales specie quot homines numero: sic quod singulo homini singula adsit anima: altera specie ab ea quae alteri adest. Sunt autem huiusmodi animae rationales non quidem inexistentes corporibus hominum: vel inhaerentes: aut dantes speciem: sed animae quidem sunt a virtute animativa: et formae a virtute formativa: anima enim mea corporis mea: quia ab ea effluxit animatio mea: tua quoque tua: quia ab ea tua effluit animatio: sunt igitur in nobis animae haec qualiter sol est in medio illuminato: quemadmodum enim sol dicitur tamdiu adesse forma et actus quamdiu illustrat ipsum: sic et animae hae tamdiu animae sunt hominum: quamdiu ab eis animantur homines collustranturque medii: hominibus enim extinctis procul sunt ab eis. Animae itaque hae sunt formae: et animae non quia inanimet aut informent: sed quia animant aut formant animationes et formationes quibus sumus et in specie et animati vivimus. Et hoc pacto magi opinantur quod humanae mentes ad numerum hominum numerantur: ita ut specie invicem distinguantur: potuit autem et adhuc positio haec effluere a veteribus a Thalete scilicet ac Biante ex septem sapientibus: hi enim dixere rationalem hominis animam moventem substantiam: deumque incarceratum: quibus Secundus cognomento physicus consentit dicens rationalem animam esse deum incarnatum: a quibus posteriores ut Origenes, Varro, Siphanus, et Prescilianus, viri graves rationales animas ex naturis intelligentiarum dicunt ex propria dei substantia effluxisse: et cum sint secundum earum naturas intelligentiae procul dubio specie et numero differentes eas dicunt: plures enim intelligentias esse sub eadem specie impossibile est. Quomodo quidem igitur rationales intellectus plures: ac quo pacto differentes sint: et quibus a veteribus haec emanavit opinio hic constat.

¶ Caput 9[m] in quo inducuntur obiectiones adversus hanc positionem.

Sunt autem quidam praestantissimi viri qui adversus positionem illam obiciunt. Quaecunque corpora quorum formae dant speciem differunt specie: sed homines sunt corpora quorum formae sunt specie differentes: secundum hos: ergo et homines differunt specie: quod est inauditum: conclusio est impossibilis: et non propter figuram ergo propter propositiones: et non propter maiorem: ergo propter minorem. ¶ Amplius sensu visibiliter vidimus quinque hominum una die 12 milia e vita decedere: quemadmodum in magnis conflictibus proeliisque: et credibile est tunc eo die tot alibi oriri: quo fit ut rationales illae animae procul dubio sine corporibus ociosae remaneant. ¶ Rursum obicit Joan. Jendunus in libro de anima: si intellectus essent diversi secundum speciem in diversis hominibus: in natura esset aliquid ociosum: nam quia omnes homines possunt intelligere secundum unum numero intellectum: ergo omnes residui superflui: hoc autem probatur: quoniam omnes homines sunt unius rationis: omnia phantasmata unius speciei: et omnes cogitationes: ergo omnes possunt una specie intellectus intelligere: ergo omnes residui superfluunt: oportet ergo aut dicere homines differre specie: et phantasmata et cogitationes: aut ponere unum intellectum omnium secundum speciem. ¶ Adhuc Themistius videtur capite 32 hoc pacto removere positionem hanc: si ponentur istae plures rationales animae separatae: specie differentes: hominibus tantum assistentes: vel sunt necessariae pro esse hominum: ad hoc scilicet ut animationes diversas in hominibus causant: aut propter scire diversum in diversis: non propter animationes diversas: quia tunc etiam in aliis animalibus oporteret quod fabulam esse testatur Themistius in primo huius capite 33. etiam quemadmodum sol unus sufficit pro tot diversis illustrationibus: etsi et una rationalis anima pro tot animationibus et vitis. Si autem propter intelligere et scire: hoc nihil est: quia intellectiones omnium hominum sunt unius speciei et rationis: ergo ad eas sufficit una forma unius speciei et rationis: non ergo oportet ponere intellectus rationales tot quot sunt homines in specie differentes.

¶ Caput 10[m] in quo defenditur huiusmodi positio ab his argumentis.

Positionem hanc refellere credunt quidam per hoc: quoniam est aperte falsitatis: modo ut Aristo. testatur quolibet proferente contraria opinionibus stultum est sollicitum esse. Quidam autem repellunt eam aliquo vel aliquibus praedictorum argumentorum. Sed id profecto non sufficit: est enim haec positio praeclara optimos

his auctores: nec ita leuiter refellēda. Dicerent ergo istius positionis sectatores q͝ oēs hō rōnales animę specie secretę sunt ꝓpter rōnes dictas: esse ꝯo duarū opationum: qr̄ quęlibet harū opatur per propriā essentiā opatione p̄ma: quę est itelligere per essentiā ꝓpriam ⁊ amare p̱ essentiā: ⁊ quantū ad primā earū opationē discrimina sunt specifica: vt manifestū est in orbibus. omnes enim orbes cęlestes sunt vnius spēi: attamen intelligētię motrices in spē differunt: ⁊ tamē opationes. s. cęlestis motus nō differūt spē: vt Auer. dicere videt̄ 2° cęli: cōmē. 49. ꝯtra Aui. quēadmodū ergo intelligētię orbiuz quantū ad p̄mas opationes differunt specie: quātū ad scōas sunt vni⁹ spēi f̄z peripateticos. ita ⁊ rōnales intell̄s dicerēt sunt diuersarū spērum inquātū ad opationes p̄mas: quātum ꝯo ad scōes eiusdē. Amplius quēadmoduz qlibet orbis cęlestis inquātum orbis posset moueri a qualibet intelligētia: nō aūt mouet̄ inquātū talis orbis tantę magnitudinis talis situs tantarū stellarum ⁊c̄. Sic qlibet homo pōt itelligere p̱ quēlibet rōnalē intellectum inquantū homo: tū inquātū homo hui⁹ cōplexionis: huius sexus: huius ꝯstellationis mouet̄ a determinato intellectu: ⁊ hoc exēplo pōt exponi: oēs eniz hoīes sunt vni⁹ rōnis ⁊ spēi ⁊ tñ vnus situs alicui⁹ astri infortunat⁹ est Socrati: scōs autē Platoni: vt schola astronomorū testat̄: qr̄ dispō natiuitatis altera fuit in Socrate: altera ꝯo in Platone: ꝓpter igit̄ varietatē discrimēq3 hoīum in cōplexiōe sensu/etate/loco/ꝯstellatiōe/natiuitate accidere pōt alteri⁹ ac alterius: esse alterā: ac alteraz rationalē formā: quo fit vt tū homines vnius sint nāę ⁊ spēi: qr̄ tñ differūt hi: ideo possunt a motorib⁹ diuersis specie moueri. Et magis hoc patet: qr̄ dispositio qua forma leōnis educta fuit in mā: ⁊ qua hoīs vel alteri⁹: differūt ne specie essentialr̄: ⁊ certum est q͝ nō: qr̄ dispositio pro forma leonis: non nisi ex quatuor elemētis ⁊ accn̄tibus eorū fit f̄m Auer. sic̄ dispositio hoīs: differunt autē solum p̱ alteras ac alteras cōmensurationes elemētorū: ⁊ qualitatū quę differētia est specifica p̱ accidēs. ❡ Ex his seqtur q͝ differētia dispōnum specifica accn̄talis dispositiue pōt facere ꝓ vnionib⁹ diuersarum formarū essentialr̄: ⁊ quāto magis p̱ assistētijs diuersoruz abstractorū: ⁊ non dico (nisi dispositiue) qr̄ essentialr̄ non ops. ❡ His habitis: ad primū diceret q͝ maior est vera in formis inexistentib⁹: ac inhęrētibus: cuiusmodi nō sunt hę quę sunt assistētes ac adhęrentes.

Ad secundum dicerent q͝ quemadmodū certa stellarū ꝯfiguratio induxit hoīes ad bellādū: ita vt mors multorū accideret: ⁊ sic nō ē remotū: qn eodē die: altera ꝯfiguratio in alio sī in terrę habitabilis faciat ad hoiuz ꝯtiationes tot. Uel tametsi intell̄s illi sint ociosi e postremā opōne nō tñ a p̄ma: nec icōuenit apō hos.

Ad tertium p3 sol. tametsi hoīes sint essentialiter eiusdē spēi: tñ accidentalr̄ differūt specie: ⁊ hęc accidētalis dūia a pte hoīum nō arguit diuersam vnionē essentialē formarū: sed bene dispositiue pro continuatione ⁊ assistētia formarū diuersę facit specie: sed pro inexistētia nō: vt dixi: ⁊ ideo oēs aiationes sunt vnius spēi ⁊ animę separatę diuersę: ⁊ sic l3 aliquę dispōnes sunt vni⁹ spēi accidentalr̄: nō tñ oēs: aggregatū ergo ex oībus dispositionibus Socratis differt specie ab aggregato ex omnib⁹ illis Platonis: ⁊ ideo disponunt pro diuersis rationalibus intellectibus continuandis.

Ad quartum Tthe. dicēdū q͝ sunt necessarię ꝓp intelligere: ⁊ ꝓpter animatiōes insimul: ⁊ nō seqtur q͝ tunc sic sit in aliquo: qr̄ in aliquo nō sunt hęc duo insimul: modo ⁊ sī animationes ⁊ itellectiōes sint vnius spēi: qr̄ dispōnes accidētales totales horū hominuz differunt specie: ideo agūt diuersis motoribus separatis ⁊

sic potest positio hęc defendi ab his.

❡ Caput 11m. in quo inducuntur argumenta vera aduersus hanc positionem.

Et quoniam hęc positio: ⁊ contradicit peripateticis ⁊ veritati in scō: ideo opus est arguere veris argumētis ꝯtra eaz: p̄mo ergo arguit̄: oīs motor in sui opatione ꝑfectissima vtens instr̄o vno vnius rōnis ⁊ speciei pro illa: est vnius nāę f̄m spēm: sed intell̄s est motor in sui opatione dignissima vtens vno instrumēto vnius spēi: ergo est vnus f̄m spēm ⁊ nām: maior perspicua est: qr̄ esse instrumēti ordinat̄ ad esse motoris: sicut in sui finē: ⁊ ideo nec plura instr̄a possunt esse vnius motoris: nec vnū pluriū. minor aūt manifesta est p̱ se. ❡ Amplius sī rōnales aię differūt spē erūt eēntialr̄ ordinatę: hoc ꝑfecto pacto vt vn⁹ sit intell̄s ꝑfectissim⁹: penes cui⁹ excessum ⁊ recessuz reliq mensurent̄: quo fit vt in oīb⁹ alios excedat: vt. s. penes magnitudinē mobilis situz motū ⁊ reliq̄ quę faciūt mobile honorabile: vt Auer. dicit in. 12. meta. cōmen. 44. modo nullus inuenit̄ homo hō nāę: oēs eniz sunt ęqualis ꝑfectionis eēntialis. ❡ Rursus ptes corpis cęlestis differūt tāta differētia: quāta ptes sphęrę humanę: sed p̱ oībus ptibus toti⁹ sphęrę cęlestis sufficit vna sola forma quę est motor totius. ergo p̱ oībus hoībus. ❡ Ultimo qcqd ponit̄ ds a pho nāli d3 eē sensatū vel ex sensib⁹ ꝯclusuz: vt 8° physicorū cōmē. 22. ⁊ p̄mo celi cōmē. 22. Sed plures rōnales intell̄s esse specie differētes oīum hominū: nec sensatū: nec ex sensib⁹ cōcludit̄. ergo in 2° figura nō debet poni a pho nāli: minor declaratur: qr̄ vel conducet̄ per impole: vel ostensiue: nō per ipossibile: qr̄ declarabit̄ nullū argumentū cogere id: nec ostensiue: qr̄ nec via operationū: nec via instrumentorū: nec aliquo alio medio positiuo: vt constat. ergo hō positio est nuga ac fabula: vt Themi. recte inquit. ❡ Quo igitur pacto positio dicens rationales animas specie differre refellatur his constat.

❡ Caput 12m. in quo inducit̄ alia positio circa pluralitatē.

Si animarum rōnalium plures numero qs senserit adhuc partita erit secta. qr̄ vel erūt formę informantes: inanimātesq3: a qbus sumit̄ differētia essentialis specifica: vel formātes animantesq3 a qbus aiationes vitę seu vmbrę vel sigillatiōes fluctuāt. Siqdē 2° dicat̄ secta positio erit Plotini/Calcidij/Jamblici/Proculi: ⁊ oīum fere platonicoꝝ: hanc qdez. n. horū positionē mediā inuenies iter Alexā. ⁊ Auer. Alex. eniz rōnalē etiam vitā corpis aiationēq3 eius ponit. Auer. aūt nec vitā corpis esse cōcedit: nec vitā aliquā corpi posse infundere: platonici ꝯo hi rōnalez animā vitā esse corpibus familiarē negāt cum Auer. Cōcedunt tñ familiarē quandā suā ꝑsentia aiationē in corpore ꝓcreare: ex qua ⁊ corpe nō hō sed aial ꝯficiatur humanū. ❡ Amplius platonici cū Alexandro multos nobis tribuūt intellect⁹: discrepant ꝯo q͝ hos mortalꝫ asserit esse mortales: platonici eternos cū Auer. sentiūt. ❡ Tu igitur ab Alexan. numeram humanorū intellectuū ab Auer. ꝯo imortalē: omnis rōnalis intelligentię munus tolle totaz habebis platonicorū sententiam. Duas itaq3 in nobis esse vitas asseuerarunt: quarū scōa sit a p̄ma eiusq3 sigillū: p̄ma nāq3 in se subsistēs: scōa est inhęrens corpori: p̄ma totuz in se quoddam: scōa sit pars cōpositi. s. animalis humani: q͝ hoc3 vita prima quasi forma quędā est aialis: quemadmodū sol quasi forma est medij illuminati: scōa ꝯo forma corporis mālis instrumētis cōstituti: ad animalis officiū accōmodati. ❡ Harū rōnalium animarū intellectus vnus sunt vno modo: plures aūt altero modo. Sūt quidē enim vnus f̄m esse intellectuale: reddiuū actu itelli

gens ab vno lumine: in quo velut in cõmuni forma vnũ sunt. Plures vero pro animarũ multitudine multi congenitiq: quemadmodũ visus numero oculorũ numerati sunt prout vero in vno lumine inuicẽ concurrũt maxime videntur vnum. Rationalẽ animã non corpori misceri rõnibus duobus testat Plotinus ennecade pma. Si enim corpori misceretur proculdubio inficeret caderetq; a virtute ipso tempore quo viuificatura foret. ¶ Amplius ea porro in vnũ cõmiscentia que in cõmuni mã inter se conueniũt & genere cõgruunt rõnalis anima magis a corpore distat q̃ albedo a linea: que minime cõmiscentur: ergo nec animã corpori permisceri decet. ¶ Quo quidẽ hac positione saluat animalis generatio: quoq; eius corruptio Plotinus ostẽdit ibidem: quãdo quidẽ enim in corpus certa cõditione affectũ vita quedã resultat ab anima qð animare atq; fouere (vt platonice loquar) dicit: & hoc profecto pacto fit animalis humani generatio. ¶ Qui vero post vitam hanc que est & actus imago quedã anime: hinc abit anima: nõ perire quantũ est actus anime: sed desinere vlterius imaginẽ esse: quẽadmodũ ac si a vultu imago fiat in speculo: atq; discedẽte vultu restet quidẽ actus in vultu vigorq; emicans imaginis efficax: sed nõ restat imago. ¶ Tunc vero hic aie actus desinit eẽ imago: qm̃ & deest preparatũ corpus ad imaginẽ resultandam: qm̃ vero presens aderit: tunc & imago periit: & hunc modũ dedit Numenius Plotini discipulus: sed verbis vtatur aliis. ¶ Que quidẽ igitur sit platonicorum positio his perspicuum est.

¶ Caput 13m. in quo inducit argumentũ Themistii & aliorum aduersus hanc positionem.

Refellit Themisti in pmo de anima capite. 22. positionẽ hãc sed qualis inquit obsecro animarũ illarum sortitio fuerit que differẽtia q̃ secretio: si oia que eadẽ specie sunt participatiõe mãe distinguunt: ex materia discrimẽ & diuisiam obtinẽt: quod 3o de aĩa capite. 32. resumit. ¶ Amplius ab eodẽ in 3o de anima lib. argumẽtũ sumitur hoc: qm̃ valet vnum principium numero separatum in specie: quantũ infinita in operationibus per organa diuersa numerosficant tñ vnus numero deus quãtũ infiniti dii: tñ vnus numero sol quantũ tot quotuis soles: ergo si rationalis anima separata est sm esse & simplr immixta vna numero: erit & pro vitis & sciẽtiis sufficiens principium & causa: & hec quidem ratio in principio capitis. 32. capit. ¶ Rursum si plures erũt rõnales separate anime: vel erunt necesse esse vel contingẽs esse: siquidẽ contingens esse: ergo in suis naturis nõ habebũt esse: & essentiã idẽ: cuius oppositũ Plotinus probat in lib. de volũtate dei: & ẽt declaratũ est apud oẽs peripateticos cũm contingentie esse materiã: cum igit sm eẽntias earũ sint procul a materia: & omnino erũt necesse esse. ¶ Si vero necesse esse: tunc vel tota pfectio speciei potest saluari in vnica numero rationali anima: vel nõ: si nõ procuddubio essent diuersarũ rõnum: in eis enim que vnius rõnis & spẽi sunt quicquid est posse vni & alteri: vt Auer. testat 2o celi cõmẽ. 59. Si vero tota perfectio totius spẽi põt poni in vna sola numero rõnali anima: ergo necessario & simplr saluata est: qm̃ in sempiternis & necessariis: quicqd est posse & melius: est necessariũ simplr: vt in physica testat auscultatione Aris. & Auer. in 2o celi cõmen. 34. ergo vna sola rõnalis anima de facto erit. ¶ Adhuc positio hec destruit totã phiam. Aris. enim in. 12. meta. probans vnitatẽ pmi principii ex vnitate mundi ingr: qp autẽ vnus celum manifestũ: & per celũ mundũ intelligit. si enim plures essent celi: vt homines: foret principium quidẽ circa vnũquodq; specie vnũ: numero vero multa. i. pma principia essent diuersa numero: eiusdẽ tñ spẽi. ¶ Tunc arguit & ingr: sed quecũq; sunt numero multa: multũ habent mãm: vna enim & eadẽ ratio multorũ: vt hois sor. vero vnus est ergo maior: oẽ diuersum numero ab altero specie cõueniens est habẽs mãm: tunc accepit minorẽ. o. qð autem qð quid erat esse nõ habet mãm: est igit minor: sed pmum principiũ cũ sit qð qd erat esse nõ habet mãm: endelechia. n. i. qm̃ est actus: tunc in 2a figura dedit conclusionem. o. vnũ igit & rõne & numero pmũ mouẽs imobile ens &c. Eodẽ pacto arguere qs põt in proposito: oẽ numeratũ diuersum numero ab altero in specie: cõueniens est in mã: sed apud hos rõnalis anima est oino seclusa procul a mã & corpore: ergo erit vna numero imobilis & simplex: hec quidem est ratio Arist. nullo verbo addito nec subtracto: si igit valet illa Aristo. cur & hec aduersus hos nõ: & tu rõnem hanc melius considera in cõmẽ. 49. illius. ¶ Hoc idẽ Auer. sumit in primo de celo & mũdo cõmẽto. 90. & oẽs peripatetici. ¶ Itẽ quo pacto (dicas mihi) differũt vel per accidens vel p se. Siquidem per accidens: vel per accidẽtia eis vel animatis: non animatis: qm̃ illa sunt extrinseca ab animabus nõ p accidẽtia eis: qm̃ cum sint simplicia: & pure entia: subiecta eẽ nõ possunt. ¶ Et ẽt accidẽtia simplr abstracta a mã nõ faciũt diffinitionẽ materialẽ subiectorũ: sed potius ipsa numerant p subiecta eorũ: si per eẽntias proprias distinguunt in omni differẽte ab altero est dare quo differt: & quo cõuenit vt in 5o meta. habitũ est. Quero ergo quid sit id quo differt vna ab altera. i. qd sit ratio differẽdi: vel eẽntia aie: vel aliquid preter essentiã: nõ aliqd preter eẽntiã: qm̃ in eis idẽ esse & eẽntia est apud hos. Si essentia: ergo differũt specie: quoniam omnis differentie: cuius principium & ratio differendi est forma & eẽntia est formalis: & specifica: & sic rationales iste anime erunt specie differẽtes: qð ipsi negãt: ideo apud me: si rõnales anime fuerint separate sm esse a mã procul a corporibus: vt dicunt: alterũ (crede mihi) sequit: qp vel differunt spẽ: vel vnã opz eẽ numero rationalẽ aiam oibus hominibus cõem: qð Themi. euitare nõ potuit: & ideo in vnitatẽ rõnalis anime labit tandẽ in 3o lib. capite. 33. ¶ Quo quidem igit refellatur positio platonicorũ his ps.

¶ Caput 14m. in quo narratur positio altera.

Si vero rationales anime erunt hominum forme informãtes animãtesq;. s. vite & aiationes ipse aialium rõnaliũ. ¶ Adhuc vel anime erũt plures: & intellectus vnus numero: vel anime & intellectus plures ac eodẽ modo numerati. Si anime erunt plures & intellectus: sic positio erit quorundã veterũ: quã quidam nostri tẽporis conant defendere: dicentes rõnales animas esse eternas: tam a parte ante: tum a pte post: tot profecto numero entes: quot sunt in hoc instãti presenti idiuidua hominũ: que cum finita sint: & ille finite erunt: aduciuntq; vnam esse in vno corpore eamq; exire a corpore alterius: atq; alterũ viuificare: gñatio enim vnius hominis est alterius corruptio: vt fingũt: que eniz terminus est gñationis Socratis: ipsa est pmũ nõ esse Platonis: & quia contingit infinitos homines genitos fuisse: ac infinitos corruptos: ideo contingit vnã rationalẽ animã infinities corpora infinita viuificasse eaq; extinguisse sui absentia. ¶ Qð si aduersus hos Aris. inducat in erroribus q Pythagorã consuetat: dicant Aris. nõ positionẽ reprobare: sed intelligẽdi ponẽdiq; modũ. Pithagoras eniz hoium animas migrare dicit nõ tñ in hoibus: sed in brutis: propter qð brutales aie & hominũ eiusdẽ spẽi dicit: ad quem instat Aris. inducẽs tunc eas esse corpora & alia multa ipossibilia. ¶ Aduciũt & itẽ rationalẽ animã esse plenam omnibus sciẽtiis ac artibus: differenter tñ a Platone: qm̃ Plato animas creatas dicit a creatore accepisse habitus oẽs: tum practicos: tum speculatiuos: & ideo scire reminisci dicit. Aristo. autem ponit huiusmodi rõnales animas plenas esse sciẽtiis ac habitibus: qm̃ infinities steterunt in corporibus & infinities exiuerunt

ppter qd infinitos habeāt habitus: vel tot quot sunt possibiles haberi: et ideo cum Platone Aris. apud hos concors erit: quantū ad id q scire nostruz reminisci dicit. Di igitur multa alia dicunt: que supflua cēnt narratione. Que qdem sit eorum positio his patet.

¶ Caput 15m. in quo impugnatur positio hec.

S Ed aduersus hos facile est argue re: qnias eo dato. Tu esses per esse meū: et ego per eē tuū: vniuersaliterqz homo eēt ens: antqz esset: et sic homo nō eēt generabilis et corruptibilis in eo q homo. Sed si fuerit erit in eo q animal. Presentes qstias ponit Auer. in magna digressione: et oēs sunt demōstratiue: supposito q rōnalis anime sit vita et animatio hois totiusqz eē illius: et pbare eas est superfluū. ¶ Amplius cōtingeret: q cuz ego acquirerē aliqd intellectū: tu ēt acqreres id: vel saltē q vna numero sciētia esset mea que fuit tua: et multa alia ipossibilia. ¶ Rursuz vt Auer. arguit pmo meta. cō. 33. qm tunc homo nō vere corrūperet: nec vere desineret: qm cuius esse et eēntia remanet: vere nec fit: nec generat: et cū hō esset in pposito: ergo positio hec fictio est. ¶ Adhuc quid extrahit generās: vel formā / vel materiā / vel cōpositū / et si formā: ergo nō pfuit: et si mām: ergo genita esset: et si compositū: ergo solā vnionē: vt dicam post. ¶ Itē tūc dispositiones agētis nihil facerēt: qm non ptinerent formā genitoz: sed tm ppararent pra oēs peripateticos: agēs enim nō phabet multitudinē: sed pfectionē: vt Auer. dicit in. 8. meta. cōmē. 15. ¶ Preterea non plus differret sorz a Platone q Sortes senex a seipso puero: et qd ipossibilius ac derisibilius. ¶ Amplius dictuz famosuz Aris. et Auer. pmo de anima cōmē. 53. et mēbra leonis ingt nō differūt a mēbris cerui: nisi qz aia differt ab anima: qd Auer. dicit in 2o de anima cōmē. 60. magis enim est dignū extimare q differētia subiectorū est ppter formas q ecōtra. ¶ Propter qd ingt Auer. 2o meta. cōmen. 15. q in ipsis naturalib9 est pncipiū q forme pprie sunt in ppriis materiis: et hoc Aris. ingt in 2o de anima: et nō sicut priores ad corpus aptabāt ipaz nihil diffiniētes in quo et qualt: vnusquisqz enim actus in ppria materia natus est fieri. ¶ Ubi Auer. in cōmen. 26. voluit Aris. dixisse totū hoc ppter antiquos: qui animas migrare dixerunt. ¶ Ex his igit remanet positio hec impugnata.

¶ Caput. 16m. in quo narratur positio Simplicii.

S I rationales anime erunt plures et intellect9 vn9 sic Simplicii erit positio: imaginat enim Simplicius ex itellectu: et oibus pcedentibus formis in corpore humano pueniri: pstitui rōnalez aiam: que qdem est quoddā totuz constituēs in esse hominē: et qm cogitatiua seu sensitiua anima pcedens est multiplicata: procul dubio rōnalis anima est numerata per corpora: quēadmodū enim mā est vna numero puatione formaruz in se: et tm per formas partit: et fit altera: alteraqz: sicut altera atqz altera est forma: sic intellectus vnus est potentia: fit tamen alius atqz alius: put alteri atqz alteri sensitiue vnit sm eē: et sic fiunt plures anime rationales sm corpa: lz intells sit vnus: sicut mā. ¶ Et si dicas ergo rōnalis anima est corruptibilis: concedūt rationalē aiam esse corruptibilē totā: ratione partis: que est totū pcedens eaz in corpore humano: tm intells in se incorruptibilis est. ¶ Est enim vna anima numero vnius hois: cuius vna ps est intells incorruptibilis: et altera est totuz qd pcedit. s. sensitiua et vegetatiua: que est vnuz faciens cū intellectu: et sic totū id est corruptibile rōne pcedentis partis: intells autē sempiternus. ¶ Et hoc sentire videt Aristo. 12. diuinorū. d. in qbusdam eniz nihil phibet: vt si est anima talis: nō ois. i. tota: sed intells: omne namqz ipossibile est forsan: ecce quo pacto Aristo. dicit totaz animā esse corruptibilē: sed intells pmanet. ¶ Et si dicis qm corrūpitur totū: vbi remanet intells: dicunt qdam q remanet in se: sicut mā: qm enim generat homo statiz accipit intellectū: tanq partē anime sue: et qm corrūpit perdit animā: lz intellectus remaneat. Et apud Simpliciuz saluatur multitudo rōnaliuz animarū: et quo rōnalis anima dat esse homini: et saluat sempiternitas intellect9. ¶ Qd aūt ex intellectu et toto pcedente. i. cogitatiua fiat vna anima pz: qm fit ab eis vna operatio numero: quēadmodū inductio: cui9 pmisse sunt singulares: et sensu cōcepte: ppositio conclusa est vle ab itellectu concepta: ergo vna ratio est numero ab vtraqz: ergo sunt vna forma adequate: et sic nō differūt nisi sm partē. ¶ Hanc positionē multi credūt esse mentē Platonis: quēadmodū Alga. ingt enim et forte aliqs diceret q opinio Platonis est vera q anima est vna et antiqua: et diuiditur diuisione corporuz: et in corpea separatione reddit ad suaz radicez: et vnit hec ille in lib. destructio destructionum in dubio octauo pme disputationis: vbi Auer. in solutione illius dubii ingt: et ideo anima Petri: et anima Guielmi quodā modo pnt dici vna et eadez: videlicet ex parte forme: et sunt multe alio modo videlicet respectu subiectorū. ¶ Et ibidez in solone dubii. 23. ait oēs cōmuniter opinati sunt q anime innouatio est relatiua. s. q hec innouatio est eius adiunctio cuz corporeis possibile dictaz adiunctionē recipientibus: eo modo: quo pparationes et potestates speculorū recipiunt adiunctionē solis radiorū: ergo ex mente Auer. positio hec videtur esse et non tm Simplicii. ¶ Idē etiam sentire videt Auer. cōmē. 38. 12. diuinorū. Ingt enim Et ex hoc qdem apparet bene: q Aris. opinat q forma hominū in eo q sunt homines nō est nisi per continuationē eorū cuz intellectu: q declarat in libro de aia. ¶ Ecce quo pacto plane pōnem hāc Simplicii sentit Auer. occasione horum verborū: et multorū aliorū aliqui credūt positionē hanc esse intentionē Auer. s. q rōnalis anima sit cōposita ex intellectu potētie: et toto pcedente. s. vegetatiuo sensitiuoqz: ex quibus terminat ac conficit forma quedam simplex: que actu est vegetatiua sensitiua ac rōnalis: que forma sit hois sm esse multiplicata per hoies ac numerata: lz intellectus sit vnus in se: vt diximus. ¶ Sed qm hec positio hz multos declaratores: in ea amplius nō persisto: sz relinquatur his qui cupiunt eaz defendere.

¶ Caput 17m. in quo iprobatur hec positio.

T Ametsi hec positio Simplicii sit mentis attamen pculdubio hec dictis et fundamētis Auerrois obsistit pmo: qm quando ex aliqbus fit vnū per seipz vt alterū sit p se actus: alterum per se potētia: cuz igit ex intellectu et tota forma pcedenti fiat vna anima per se: tunc aliquod erit actus per se: et aliqd potētia per se. ¶ Uel igitur intellectus est per se potētia: et sensitiua pcedens actus per se vel econtra. Siquidē primo modo hoc est cōtra Auer. in primo metaphysice: cōmēto. 17. vbi vult q forma generabilis sit prior: et illa que est in potētia prior ea: que actu. tunc intellectus prius nobis adesset q sensitiua: cōtra Aristotelē: et in libro de animalibus decimosexto. capite decimo. et in libro de anima sepe: vltima eniz inquit octu rationalis: et intellectus est.

Amplius tunc sensitiua est pfectior intellectu: est. n. actus simplr perfectior potentia: et magis ens: qd est cōtra totā phiam: est eniz intells diuinū qddaz. ¶ Rursuz / si actus esset sensitiua potius intells traheretur in specie p sensitiuaz q ecōtra: qm vltima differētia sumit ab actu. ¶ Itē vna forma eēt forma duorū subiectorū primo et per se: qm sensitiua esset forma subiei humani et intel

lectus:quę sunt duo genere diuersa:hoc autē impossibile:vnam enim formā habere plus vno subiecto est impossibile:vt Auer. inquit in lib. de substantia orbis:his credo eos nō posse credere hanc partē. ¶ Si vero dicātur (vt Simplicius sentire videtur) ꝙ intellectus est tanꝗ̄ forma:⁊ ꝑ se forma formarum:vt Themistius ait ⁊ tota forma ꝓcedens est tanꝗ̄ mā:imo per se mā intellectus. ¶ Tunc sequitur ꝙ illa forma ꝓcedens erit eterna:ꝯtria est Auer. in 3° de anima cōmē. 36. d. (qm̄ si fuerit receptio contingens vt generatū recipiat eternū ⁊ assimiletur ei:⁊ sic generatū fiet eternū) ⁊ hęc quidem Auer. demonstratiua est ꝯtrariis qm̄ eternū in essentia:bene pōt recipere nouū:sicut mā prima:qm̄ est quid potētiale:⁊ esse qd̄ hz recipit ab altero:sed actus eternus nō potest vniri ꝑ se generabili potentię:qm̄ omne vnitū alicui per se:⁊ actus illius:ꝯstituit id in eē sibi simili:actus enim humanus cōstituit hominē:forma equina equū:⁊ vl̄r ois actus constituit potentiā ſm̄ esse qd̄ habet:ergo si est actus eternus ⁊ simplr̄ icorruptibilis:constituet potentiā in esse eterno:⁊ simplr̄ icorruptibili:⁊ inde est vt sor° eterna:vt intelligētia celi sit act° mobilis eterni simplr̄.

Amplius inquit Auer. in cōmēto magno.diuersitas enim nāę recepti facit diuersitatē naturę recipiētis:hoc igitur mouit Aristo. ad ponendū hanc naturā esse aliā a natura māę:ergo sic intellectus est vn° numero simpliciter ⁊ icorruptibilis oibus hoibus:ergo recipiētia intellectus erunt vnuz numero simplr̄ ⁊ incorruptibilia. ¶ Cōfirmatur inquit Auer. 2° de anima cōmē. 60. ⁊ non pōt aliquis dicere ꝙ ista diuersitas accidit ꝓpter diuersitatē subiecti:ita ꝙ fiant intētiones ꝓpter mām spiritalē:quę est sensus nō ꝓpter motorē extrinsecū:melius est eniz extimare ꝙ cā diuersitatis materię sit diuersitas formarū:nō ꝙ diuersitas māę sit causa diuersitatis formarū. ¶ Ergo ex his sequitur si intellect° est vnus numero simplr̄ in se ⁊ icorruptibilis:oēs animę erunt vna numero ⁊ incorruptibilis:⁊ sic totus homo erit corruptibilis. ¶ Quod si dicas ꝙ intellect° est actu numeratus:attamē potētia est vl̄is ⁊ vnus numero ſz rationē:sicut mā prima est actu multa:potētia autē diuersa:prout diuersis vnitur formis. ¶ Hoc contradicit Auer. ⁊ rōnibus Auer. quidē:qm̄ inquit in 3° de anima:cōmen. 19. sic:⁊ ideo opinandū est ſm̄ Aristo. ꝙ vltimus itellectuū abstractorū in ordine est iste intellectus mālis.actio eniz ei° est diminuta ab actione illorū cū actio eius magis videatur esse passio ꝗ̄ actio:intellectus ergo est abstractū:quemadmodū ⁊ ꝗlibet intelligētia:lz in vltimo. ¶ Sed dicit Auer. in separatis a mā non est plus vno indiuiduo in specie:vt primo celi:cōmen. 90. ergo intellect° actu est vnus numero in tota specie:⁊ sic est actus vn° numero:⁊ nō potētia:adhuc inquit in cōmēto magno:sed opinandum est ꝙ in anima sunt tres partes intellectus:quarū vna est intellectus recipiens:2° autē est efficiens:3° autē est factū ⁊ duę istarū sunt eternę.s. agēs ⁊ recipiens:3° autē est generabilis ⁊ corruptibilis:vno modo:eterna alio modo:qm̄ qa opinati sumus ex hoc sermone ꝙ intellectus mālis est vnicus oibus hominib°:⁊ etiaz ex hoc ꝙ sumus opinati qd̄ spēs humana est eterna:vt declaratū est in aliis locis:necesse est vt intellect° mālis non sit denudatus a ꝓncipiis naturalib° cōibus toti spēi humane ⁊c̄. Ecce ꝙ ipse ponit intellectū potētię esse partē rationalis animę:vna cū agēte:⁊ non partē.s. rationalis animę corruptibilis. ¶ Et ibidē dicit:opinandū est enim ꝙ hoc est quartum genus esse:quemadmodū enim sensibile eē diuiditur in formā ⁊ materiā sic itelligibile esse opz diuidi in ꝯsimilia:his duobus.s. in aliquod simile formę:⁊ aliqd̄ sile materię:⁊ hoc est in omni itelligētia abstracta necessariū quę itelligit aliud ⁊c̄. Ecce quo pacto intellectus est quidem actu vnus numero pars intelligētię separatę ⁊ tu ex consimilibus verbis potes infinities idez colligere. ¶ Contradicit etiam rationibus:qm̄ si intellectus non esset nisi vnus ſm̄ rationē:tunc esset actu extra animā ens vl̄e in potētia:⁊ sic indiuiduuz demonstratū:⁊ sic corpus:vel virtus in corpore ⁊ sic generabilis ⁊ corruptibilis.

Amplius esset hic:qm̄ omne receptū in subiecto demōstrato recipit ens ⁊ formaz demonstratā:cuz sensitiua sit forma demōstrata:ergo erit intellectus virtus hęc indemōstrata:⁊ sic idez qd̄ prius. Ex his ⁊ aliis apparet falsitas huius opinionis.

¶ Caput 18m. in quo ponitur alia positio de mente Auer. quę conatur saluare verba Aristotelis.

SUnt ⁊ alii viri in phia ꝓclari:q voluerunt quasi mediare inter latinos ⁊ Auerro. vt Suggerius contēporaneus Thomę in quodam tractatu misso Thomę in irrisione ad illuz Thomę:qui opinatur cuz auerroicis intellectū materialē esse formā perpetuā:ex vtroqz latere:⁊ ꝙ nō est formā materialis:hoc est educta de facultate māę generabilis aut corruptibilis:⁊ ꝙ sit vnus numero oibus hominib°:⁊ ideo dicit ꝙ positiones latinorū opposituꝫ sentiētes in hoc phiam penitus nō sapuīt ⁊ hęc conatur ꝓbare rōnibus Auer. ⁊ ego notaui eas in expositione mea libri tertii de anima in singulo loco vbi Auer. tangit illas. Et in cōmēto meo tractat° de felicitate Auer. declaraui illas quatuor rōnes:quas ibidem tangit Auerrois. ¶ Amplius voluit hominē esse per se vnū compositū ex corpore ⁊ intellectu materiali prędicto directe reponibile in ꝓdicamento substātię:sub animali itrinsece denominatum ab intellectione ⁊ constitutū in vltimo esse specifico:ab ipso rationali:quod sumitur ab illo intellectu materiali prędicto. Et addit:nec potest intellectus informare materiam non informāte cogitatiua quia non stat materia sine forma constituta in esse per eā:⁊ non potest intellectus informare sine sua proxima dispositiōe:⁊ vltima:quę est cogitatiua:ꝓpter qd̄ inquit cogitatiuā ordinari in itellectiuam ꝗuis cogitatiua nō sit forma generica:nec pōt cogitatiua informare materiā:non informāte intellectu:positis enim informabili vltimate disposito ⁊ informatiuo ponitur informatio:est autē materia informata cogitatiua informabile ꝓpinquum:⁊ vltimate dispositū ad recipiendū intellectū:⁊ sic pōt vna forma substantialis eē dispositio ad aliā:dūmodo illa forma ꝓparans nō sit materię ratio recipiēdi:ecce quō esse hois in eo ꝙ homo est vltimo ꝑ hunc intellectū:⁊ quō differētia hominis in eo ꝙ homo sumitur ab hoc itellectu vltimate. Et postremo addit itelligētias esse indiuidua eadem cū earuz quidditatibus:ꝓpter qd̄ itellectus materialis cū sit infima intelligētiarū erit ipsa vt indiuiduū sua quidditas. 7. enim meta. cōmē. 41. ⁊ 3° de anima cōmen. 9. ⁊. 10. in abstractis a materia nō differt quidditas ab eo cui° est:intellectus ergo mālis erit indiuiduus ⁊ singularis:⁊ per cōsequēs nō repugnat intellectū dare esse hoc:ꝗuis sit etiaz quidditas vl̄is:⁊ sic indiuiduū humanū:vt sor. habet eē hic ab itellectu:sed a materia diuisa informabili cogitatiua informante:mediātibus dimensionib° oritur possibilitas multiplicationis indiuiduorū sub eadē specie:quę oia ꝓpter eē vl̄e intellectus informari possunt illo:⁊ ab illo sumere suū esse hic ⁊ vnū:vult ergo ipse intellectū inquantū quidditas partiri per materias informatas dimensionib° ⁊ cogitatiuis inquantū est indiuiduū esse id per quod indiuiduū hominis est hoc:intellectus ergo:vt habet esse reale:est forma suo orbi:vt habet esse intētionale:est materia omniuz intellectuum separatorum. ¶ Ecce quomodo mediat inter latinos ⁊ auerroicos:ab auerroicis enim accepit intellectus impartibilitatem imaterialitatē ⁊ vnitatem:a latinis autem ꝙ sit forma cōstituens hoiem:⁊ hunc hoiem:hoiem in esse

specifico: ꝛ hūc hominē in esse hoc: ꝛ sic dare eē indiuiduo
ꝛ spēi: ꝛ sic esse id a quo sumit̄ vltima differētia specifica ꝛ
vltimata: ꝯfirmat aūt hanc vltimā partē esse mētis Auer.
ex multis que dispersim in hoc libro dicent̄. Quō quidē
igitur intells̄ det eē: ꝛ quō sit vnus ꝛ īmālis. Amplius quō
hec positio differat a pcedentibus perspicuum.

¶ Capitulum 9m in quo cōtradicitur huic positioni.

Apparet profecto quō iste vir: ꝛ sui se/quaces: tñ vt fugerēt argumē/ta latinorū in hanc positionē lapsi sunt: sed p/fecto isti ꝯtradicunt oībus fundamētis Auer. nec aliquis latinorū verorum: hanc positionē Auer. dudū scripserit: lz Joan. Picus: vt ostēderet se posse sustinere oēz positionē: quātūcūqz falsam: conatus sit mecū positionē hāc sustinere ad mentē Auer. ꝛ Aristo. Themi. ꝛ oium antiquorū expositorū Aristo. sed pace horū: hec po/sitio non est intelligibilis ad mentē Auer. pcipue qō pluri/bus rōnibus ostēditur: ex eius verbis acceptis: pma ois aīa formalis alicuius cōpositi intrinseca ꝛ ꝯstituens id in esse est cū generatione illius Auer. 12. meta. cōmē. 16. sed intel/lectus nō est cū gñatione indiuidui hominis: ergo nō est forma constituēs id in esse hoc vltimo ꝛc̄. Nec valet qō di/cebat Joan. Picus Auer. ꝛ Aristo. ibidem loqui de formis ꝯstitutis in eē per materiā hoc est eductis de facultate ma/terię. Quia statim mouet qōnē 3. d. si autē aliqd maneat po/sterius perscrutandū est: in qbusdam enim nihil phibet: vt si est anima tale non ois: sed intellˀs: omne nāqz impole est forsan: dubitatio ergo non est in inceptione formę: quia oēm formā simul incipere cū gñatione cōpositi accipit cō/fesse: ex differētia agētis ꝛ formę: sed de remanētia formi/dat: arguo modo: eo modo accipit formam in inceptione: quomodo formidat in definitione: sed formidat vniuersa/liter: ꝛ maxime de intellectu: ergo ꝛc̄.

Secundo arguit Auer. formalr̄ cōtra hos in primo meta. cōmē. 33. d. ꝛ ēt impole est existimare formas eē abstractas a substātijs: quarū sunt formę ꝛ substā/tias nō esse. s. quod est impole formas remanere: ꝛ deficere res: quarū sunt formę: quia tunc non esset gñatio: neqz corru/ptio ꝛc̄. nescio si apertiˀ pōt reperiri auctoritas ꝛ rō. ¶ 3°. nullū eternū simplr̄ ꝛ in suba ꝛ in quolibet sui pōt eē actˀ vltimus alicuius rei corruptibilis Auer. ibidē cō. 35. 31. ꝛ 3° meta. cō. 9. sed intellˀs est simplr̄ eternus in suba ꝛ quolibet sui: ergo ꝛc̄. ¶ 4° si intellˀs ꝯstituit hoiem in esse hoc vlti/mo: ergo homo esset anteq̄ generaret̄ pbatur ꝯña: quia to/tū esse est a forma: sm Auer. ergo cuius forma pcessit totū esse simplr̄ pcessit: ꝛ totum simplr̄ generat̄: ergo aliqō sim/pliciter generat̄: qō simplr̄ pcessit: ꝛ hec fuit ratio Auer. 3° de anima in digressione magna quā nō soluit nisi. d. intelle/ctū non dare eē vltimate. ¶ 5° tunc oēs hoies essent vnus homo numero simplr̄ qō est ꝯ sensum: ꝯña probatur: vel intellˀs pmo ꝛ per se pficit nām specificā: vel nām indiui/duā: si nām specificā. vel illa hz eē reale vel intētionale: si reale ergo nā specifica erit hec vna nūero: pbat̄ cuius actˀ est vnus nūero simplr̄ ipm est vnū nūero simplr̄. ¶ Etiā natura specifica haberet esse extra aiam: ꝛ sic eēt idē idiui/duum extra aiam qꝫ sua qdditas: ꝛ sic esset idea Platonis. ¶ Si esse intētionale. Tunc actus realis pficeret esse rō/nis: ꝛ qd absurdius. ¶ Si dicat̄ qꝫ intellˀs pmo ꝛ p se pfi/cit indiuiduū: tūc arguo: cuiˀ pma pfectio eēntialis ꝛ itrin/seca pmo ꝛ p se est vna numero: in tota spē ipsiˀ pfectibile: p ꝛ p se adequate est vnū nūero in tota spē: ꝛ q negat hanc est fatuus: ergo vnū tñ eēt idiuiduū hoīs in tota spē hoīs: ꝛ hoc argm̄ est demōstratio. ¶ 6° in gñatione subali huius hoīs: quęramus qs est terminus gñationis talis formalis: vel intellˀs: vel cogitatiua. vel congregatū ex itellectu ꝛ co/gitatiua. Si intellˀs ergo intellˀs cōtinebit̄ in facultate ma/terię: ꝛ in potētia motoris: ergo educetur de potētia mãę: si cogitatiua ergo esse specificū ꝛ vltimatū erit ab ea: quia ge/neratio est in esse specificū via: si ergo vltimo primo ꝛ p se formalr̄ est in illā: tanq̄ in terminū: illa erit vltimus termi/nus essendi: ꝛ sic ois forma adueniēs post illā erit acciden/talis: vt. d. Auer. pmo physicę auscultationis: cōmē. 69. Si terminus erit ꝯgregatū ex eis: ergo ex eis fuit vnū per se: quia gñatio est vnus p se motus: ꝛ per ꝯñs terminˀ eius dz eē vnus p se: ꝛ sic ex cogitatiua ꝛ itellectu fiet vnus termi/nus formalis gñationis hoīs: ergo fiet vna forma p se: ꝛ sic reddet̄ pma positio quā isti irruūt fortiter. ¶ 7°: si cogita/tiua dat eē hoi: vel specificū: vel genericū: si specificū: ergo homo reponet̄ in spē per cogitatiuā: ergo supfluus itellectˀ. Uel ponet̄ in vna ꝛ eadē specie p duas formas diuersas: plusq̄ celū differat a terra: qō est derisibile: si generica isti ꝯdicunt sibi. Etiā tunc illa nō esset terminus gñatiōis ho/minis in eo qꝫ homo nec daret esse hoi in eo qꝫ hō: nec fa/ceret dīam indiuidualē quę oīa sunt ꝯtra eos. ¶ 8° si co/gitatiua recipit realr̄ intellectū: ergo pōt cōprehēdere ipz: probo: quia intellˀs est sua qdditas: ergo si cogitatiua recipit intellectū sm esse idiuiduale cū esse idiuiduale sit sua qddi/tas: tunc cogitatiua pōt recipere qdditatē intellˀs. Sed in/tellectio nihil aliud est nisi receptio qdditatis vniuersalis sz Auer. ergo cogitatiua poterit apphendere itellectū ꝛ sic forma mālis apphendit abstractū ꝯtra Auer. 2° de anima: cōmē. 63. ꝛ in 3° de anima cō. 33. ꝛ alibi. ¶ 9° arguit̄ si itel/lectus recipitur realr̄ in cogitatiua est eterna ac semp copu/lata itellectui: ꝯña est Auer. 36. cōmē. 3. ꝛ pbatur per pnm Auer. ꝯtra Aui. in pmo de suba orbis: ois forma indiuisibi/lis eterna ꝯstituit suū subm in esse eterno: ꝛ q negat hoc de/bilitat pcessum Auer. ¶ 10°: si intellˀs ꝯstituit hoiem in eē: vel est totus in toto hoie: vel totus in toto: ꝛ ps in pte: non 2m: quia tūc intellˀs esset forma diuisibilis extensa p corpus: qō nō cōcedunt. Si pmū ergo pes intelligeret: quia in pede est cogitatiua: cui inest intellˀs. ergo ꝛc̄. ¶ 11°: si intellˀs inhe/ret cogitatiuę vel hoi formalr̄: tunc intellˀs est numeratus ad numerationē hoium: quia diuisio formę nūeralis est pp mām. ¶ 12°: si intellˀs inhęret hoi: ergo est hic ꝛ demonstra/tus: ꝛ si est hic ꝛ demōstratˀ: tunc oē receptū in eo eēt for/ma in potētia: ꝛ sic pcessus in infinitū. ¶ 13°: nullū vle per essentiam recipit̄ in aliquo subto pticulari: hoc est p se no/ta: quia vle pticipatione est vbiqz ꝛ semp: ergo magis vle p essentiā. Sed intellˀs potētię est vle qd per eēntiā: vt pspi/cuū est: ergo in nullo subto recipit̄ pticulari nec vniuersali. ¶ 14°: quia Aris. in pma phia inqt pncipia rerū pticulariū sunt pticularia: potissimū aūt pncipiorū est forma: ergo ipa est pticularis in hoc pticulari: ꝛ sic intellˀs qui est pncipiū totale essendi huic pticulari: ipse erit pticularis. ¶ 15°: nul/lus motor: vnus numero simplr̄ est actus pficiens ꝛ vtens in vno tpe numero pluribˀ mobilibˀ numero: vt pz in nā ꝛ arte. Sed intellˀs est vnus simplr̄ numero: ergo non pōt pficere: ꝛ vti pluribˀ mobilibˀ numero. ¶ 16° mirabiliˀ ar/guit Alber. si eēt vnus numero intellˀs: q est subalis forma hoīs: ꝯtingeret qꝫ plures hoies vnā in numero haberēt for/mā hoīs: ꝛ nō vnā aialitatem: quia homo est aial ex sensiti/ua: homo ex itellectu: ꝛ sic contingeret qꝫ nā generis idiui/duaret̄: ꝛ dīa specifica maneret vlis non idiuiduata: ꝛ sic vnū indiuiduatū eēt cōpositū ex idiuiduato: sm esse: ꝛ nō indiuiduato: ꝛ hec ratio Alberti cōtra hos est firma demō/stratio. ¶ 17°: si intellˀs constituit hoiem in esse: tunc vel i/tellectus est diuisibilis: vel homo est idiuisibilis: quę sunt contra Auer. ꝯñtiam probat Auer. pmo de suba orbis: quia vel dimensio pcedit intellectū in mā vel sequitur: si pcedit ergo intellˀs est diuisibilis: ois enim forma recepta in subto

extenso ⁊ quanto:est extensa ⁊ diuisibilis. ¶ Si dimensio nō recipit ante intellectū.ergo cogitatiua fuit īdiuisibilis recepta in mā indiuisibili:⁊ sic homo esset quid indiuisibile cōtra sensuz. ¶ Dixit Joan. Picus ꝙ intellectus in hoc hoīe recipit post dimensionez:lz nō absolute:nec opz vt di uidat:qꝛ verbū Auerrois nō verificat nisi in formis cō stitutis in esse per subz. ¶ Sz pace sua Auer. pmo de subā orbis dedit pp hoc aīam celi recipi prius in corpore celesti ꝙ dimensiones:⁊ tñ aīa celi nō est cōstituta ⁊c. ¶ 18° non minus differunt plura mēbra alicui⁹ hoīs per ꝓprias for mas partiales ꝙ indiuidua humana inter se:sed Auerrois ⁊ Auic. voluūt hoīez vnū esse vnū numero ab vna forma vl tima:nō obstante differētia specifica mēbroꝝ.ergo oēs ho mines essent vnus hō numero simplr:nō obstāte diūa par tiali per cogitatiuas formas. ¶ 19° si intell's esset forma co gitatiuaꝝ hoīum:tunc possem tenere oīa corpa mundi dif ferre ꝓprijs differētijs ꝑtialibus:⁊ cōstitui ab vno intelle ctu numero vlī:qui est deus:⁊ sic esset error Uarronis:ꝙ deus sit aīa mundi. ¶ 20° si vna forma specifica perfecta pōt recipere alterā in esse tunc elementa nō deberēt fran gi in misto in subiectis:vt deducit Auer. 3° celi cōmen.67. ꝯñs tenet:qꝛ dicerez plures formas recipi ab inuicē nō esse remotū. ¶ 21°. si itellect⁹ reciperet in mā ⁊ cogitatiua: vt isti volunt:tunc intell's haberet duo subiecta:ꝯñs est cō tra Auer. in pmo de subā orbis:vbi inquit:vnā formā hēre plus vno subiecto est īpossibile:ꝯñtia pz:qꝛ intellectus re ciperet īq cogitatiua ⁊ mā:nec valet fugere ꝙ nō est incō ueniens habere duo subiecta:quoꝝ vnū sit mediatū alterū imediatū:qꝛ tunc nihil haberet cōtra antiquos ⁊ Auicen. dicerē enim mām habere formā ꝓpriā:⁊ tñ recipere alias formas:nec incōuenit vnā formā recipi in forma illa pro pria māę imediate:⁊ in mā mediate:sicut dicis:qꝛ vnam formā habere duo subiecta:vnū imediate:alteruz mediate nihil ꝓhibet vt obijcis. ¶ 22° arguit:tunc intellectus esset accidēs:qꝛ omne adueniens enti in actu specifico ⁊ vlti mato est accidēs:pmo physicoꝝ.cōmēto.69.⁊ 2° de aīa.cō mento 4°. Sed intell's aduenit composito ex cogitatiua:⁊ mā:q̄d est in actu specifico ſm hos.ergo intell's est accidēs: ꝯñs falsū:⁊ nō maior:ergo minor:⁊ sic positio falsa. ¶ 23°. tunc nulla esset via ꝓbandi mām pmā esse purā potentiaz in genere substātię:ꝯtra totā phīaz:ꝯñtiā ꝓbo:qꝛ tota via sustētat in hac ꝓpositionē:nullū ens in actu recipit formā substātialē:⁊ hanc accipit Aristo. in perigeneseos:⁊ in phy sica auscultatione:⁊ in diuinis:⁊ alibi:cui addēdo hanc mi norē:mā recipit oēs formas subāles:concludunt phi.ergo mā nō est ens in actu:ecce q̄do maior est tota vis argumē ti. Si ergo cogitatiua vel cōpositū ex mā ⁊ cogitatiua reci pit realr intellectum:ac formalr:tunc ens in actu reciperet formā subalez:sed hec est maiori ꝯtradictoria.ergo maior falsa:⁊ sic tollet via illa:⁊ possem sustinere mām esse actū vel ens in actu. ¶ 24° omne recipiens dz esse expoliatuz a naturis rerū receptarū:tam in receptione reali ꝙ spūali: vt dicit Auerrois 2° de aīa.cōmēto.67.sed mā recipit oēs formas subāles.ergo in recipiendo alterā formaꝝ substan tialiū dz esse expoliata ab oī.ergo nō recipit ⁊ intellectum per cogitatiuā:tanꝙ per rōnē recipiēdi receptiuaz. ¶ 25° arguit:oīs forma posterior receptione in mā est terminus finalis prioꝝ adeo ꝙ cōtinet oēs priores virtualr:sicut fi gura posterior cōtinet pores virtualr:vt dicit Aristo. 2° de aīa.sed intellectus est forma vltima receptione.ergo ꝯtinet vegetatiuā sensitiuā:⁊ oēs alias virtualr:⁊ per ꝯñs intell's erit virtute vegetatiua sensitiua ⁊ intellectiua.ergo oēs su perfluunt:⁊ sic redibit positio oīum latinoꝝ dicentium ra tionalem aīam esse potestate vegetatiuaz ⁊ sensitiuā:⁊ esse principium omniū operationū harum per se.

Nec potes dicere intellectū esse priorē:qꝛ nūc esset imperfectior:priora eniz gnōne sunt im perfectiora vt dr̄.9.diuinoꝝ. ¶ 26° oīs for⁹ vltima est vlti mus terminus gnōnis per se:sed intell's est forma vltima apud istos:qꝛ ab eo sumit nōmen ⁊ diffinitio hoīs.ḡ intel lectus est vltimus ꝑ se terminus gnōnis:sed oīs terminus gnōnis cōtinet in potētia agētis ⁊ māę:⁊ per ꝯñs extrahit de po⁹ māę.ergo itell's extraheret de potētia māę. ¶ 27° si intell's esset formalr copulatus hoī a pncipijs nāę:tunc phantasma nō esset mediū copulationis intell's cuz hoīe:⁊ sic totus labor Auerrois in 3° de aīa in declarando mediuz copulatiōis fuisset ociosus. ¶ Ex his ⁊ alijs dispsim meis argumētis potes iam colligere positionez hanc ꝯtradicere fundamētis Auer. expręsse:⁊ lz hoꝝ argumentoꝝ quędaz videant facilia solutu:quędā nō cōsumato in dictis Auer rois facient forte probabilitatem.

¶ Caput 20m: in quo narratur altera positio.

SI duo rōnales aię erunt tot quot corpora nō gdez ęternę:sed ex deo createę:⁊ in instāti creationis infusę:positio erit nostra quā post ponere volo:qꝛ hanc sustinere foue reqz intendo:ideo lz ad alterū mēbrū trāsire. ¶ Si igit rōnalis aīa vnica ponit vel dabit esse corpori bus hoīum:vel operari tñ:si esse:sic positio erit Themi.⁊ Theophrasti Eudemij Simplicij:⁊ multoꝝ expositorum veterū:inquit eniz Theo. pmo de aīa capite.23.naz ea quę pnceps est:⁊ quę intell's vocat:forte pōt abiuncta defendi: quę vim intelligendi aię lmittat ⁊ influat:at reliquas nās inhęrere:⁊ quodāmō intexi corporibus:necesse est:si pręę stare vires:⁊ actiones suas debent:in tertio vero:capite.33. assertiue hoc inquit.d.aut.n.eandē rē nō intelligunt pręce ptor cū docet:⁊ discipulus cū docet:qd falsuz ē nemo est: qui nesciat:aut si eandē intelligunt idē ambobus actus est eoqz subā eadē. ¶ Et capite.39.inquit ex his oībus mani festū puto esse:nō pręter rōnez sentire qui dicant Aristo.⁊ Theophrastū extimasse aliud esse itellectū patibilē ⁊ cor ruptibilē:quē illi cōmunē vocant:⁊ corpe nō abiunctum: aliud totū id qd ex intellectu agente:⁊ intellectu potētię cō ponit:qd ⁊ separatū a corpore:⁊ incorruptibile:⁊ ingenitū statuunt:atqz ita fieri:vt partim duę naturę sint:ptim vna: naz ⁊ id qd ex duabus facultatibus forma ⁊ mā cōdit vnū esse intelligimus. ¶ Et capite.37.in fine postꝙ Platonis verba induxit inqt:ex his abunde manifestū arbitror:ma nifestuz factū Platonē ex his partibus:quę pertinerent ad aīam solum:intellectū īmortalē putasse:cōtra:tum omnes affectus:tum rōnē in affectibus ꝯstitutā mortalē:quā Aris. patibilē appellat. ¶ Et capite.35.inquit vt hoc loco: Aris. cum dicit cōmune patibile ⁊ corruptibilē intellectū accipe re:nā intellectū potētię nulla dubitatio est:qn impatibilez ⁊ separatū putauerit:⁊ qui formas rerū posset cōcipere:⁊ q nihil esset actu:sed po⁹:itez qui cū corpe misceri nō posset: ⁊ cui nullus vsus corpei instrumenti esset ⁊ reliqua. ¶ Qd vo agens intellectus separatus sit nō opus est ostendere: id enim ꝯstat. Tum capite.26. Ditz.29. Tum.31. Tuz.32. Tum.36. Tum.39. oībus enim his in locis id aperte reper ries. ¶ Ex his oībus colligere volo totā rōnalē aīam:quę ex intellectu potētię:⁊ agente fit esse a corpe semotā separa tamqz:⁊ pcul a corpore:⁊ dispositione corpali. ¶ Cui si addat hęc minor:oīs forma separata a mā non est nisi vna numero in tota specie:vt The. sumit:tum capite.23. pmi: tum.33. tertij de aīa:cōcludit in figura pma rōnalē animā esse vnam numero cuius ptes sunt intell's agens ⁊ intell's potētię:ſm igit Themi. intell's agēs vnicus est numero ⁊ itell's potētię vnicus:⁊ tota rōnalis aīa:quę his ꝯficit:vni ca numero:quę in tota sphera humana pn⁹ est viuificādi:

ac intelligẽdi ſm modum declarandus. ¶ Erunt ergo ſm Themi. tres intellꝰ in ſuba. ſ. intellꝰ potẽtię intellꝰ agens: qui rõnalẽ aiam cõdunt: eſt ꝛ intellꝰ paſſibilis ſeu corruptibilis quẽ Ariſto. ꝛ Theophraſtus cõem appellant: ꝛ hic quidem eſt id: ex quo ꝛ corpore aial ſit humanũ: rõnalis. n. aia totũ qddã eſt: in ſe ꝯſiſtens: vt capite. 39. auctoritate Theophraſti dicit ſub noie intellꝰ agẽtis: intellꝰ vo cõis: qui vita eſt aialis humani: pᵒ eſt alteriꝰ: rõnalis qdẽ aia ſimplex ac in numero vna tñ: intellꝰ quoqꝫ paſſibilis numeratus: qđ ſic Themi. oſtẽdit: capite. 37. porro intellectũ cõez mortalẽ dicit per quẽ hõ eſt: qui ex aia ꝛ corpore ꝯſiſtit: in quo iracundię ꝛ libidines ſedent: erit ergo intellꝰ paſſibilis ab aia rõnali ſeu agente intellectu ꝓueniens: ſicut a ſole illuminatio in medio: ꝛ a vultu imago in ſpeculo: ꝛ hoc pacto verbũ Themi. ſonat capite. 27. Reſtat igiṫ vt ab intellectu agẽte tñ eſſentia mea ꝓficiſci ac pendere dicaṫ: ſolus eniꝫ intellectꝰ agẽs ꝓprie ꝛ maxie cenſendus eſt forma ꝛc. idez enim ſm eũ rõnalis aia: ꝛ agẽs intellectus (vt alꝰ oſtendã) ſola. ſ. rõne ſecreti. ¶ Erit ergo poſitio Themiſtij a poſitione Plotini hoc vno ſolo diſcrimine differẽs: ꝙ Themi. numeratiõnẽ intellectiuũ reſecat: Plotinus pandit ac conaṫ defendere: ſꝫ de gñõne hoĩs ꝛ corruptione: ꝛ mõ deſcẽſus ꝛ receſſus alꝭ ab aiali humano nulla ꝓſus dĩa. Erit etiam poſitio Themi. ꝓpinqua poſitioni Auerrois in oĩbꝰ qdez: pręter hoc ꝙ Themiſtius rõnalẽ aiam aiare ſui pñtia formareqꝫ ſui adhęrẽtia dicit. Corrũpere aũt ac diſſipare corpus ſui abſentia ac receſſu: ꝛ ſic rõnalẽ aiaꝫ nõ tñ pñm operandi ponit hoĩꝫ: ſed eſſendi: hoc ꝓfecto pacto quo ſol illuminandi pñm ꝛ vultus imaginis in ſpeculo ponit: qđ Auerrois: vt creationẽ euitet: deteſtaṫ ꝓſus: vt ſuo loco latiꝰ dicetur. Quid igiṫ Themi. ꝛ alij ſenſerint: patet his.

¶ Caput 21m. in quo inducitur poſitio quorundam latinorum de ſententia Themi.

Expoſitor in libro de vnitate intellꝰ ꝯ Auerroim Themi. intelligere dicit: ꝓpter qđ Themi. intellectũ eſſe vitam ꝛ verã corporis aiationẽ ꝛ formã a qua ſpẽs ꝛ differẽtia ſumiṫ dicit: ꝛ accepit ꝓ ſe vba capitis. 26. ꝛ. 27. oĩa: quę hic narrare eſſet ſupfluũ vbi conſtat aperte The. velle rõnalẽ aiam eſſe formã corporis humani: nõ per appropriationẽ: ſed ꝓ verã inexiſtẽtiã ac aiationẽ. ¶ Amplius ꝛ Theophraſti poſitionẽ eſſe hãc teſtatur expoſitor: inducẽs verba Theophraſti: quę Themi. capite. 39. recitat vbi aperte colligit intellectũ eſſe verũ actuꝫ corporis ac formã eius. ¶ Amplius ꝛ ꝙ intellꝰ agentes ſint plures oſtẽdit ꝛ Themi. capite. 32. d. (an pñm qdẽ intellectũ illuminantẽ credi vnũ opꝫ: illuminatos vo ꝛ ſubinde illuminantes multos: quẽadmoduꝫ ſol eſt vnus tñ lux: quę de ſole ꝓdit ꝛ mittiṫ quaſi abiungiṫ ab eo: ꝛ diuelliṫ: atqꝫ ita in multos obtutus diſtrahiṫ diſtribuiturqꝫ.) ¶ Ex his ſequiṫ ꝙ intellꝰ agentes ꝗ ſunt ſiṫ illuminantes: ꝛ illuminati ſunt plures: ſꝫ vnus pmus: qui forte deus eſt: ꝛ per ꝯñs nõ vnicũ numero ſentit Themi. intellectum. de intellectu vo ſpeculatiuo: qui intellꝰ in habitu dĩ: qd Themi. ſenſerit nõ pñtis ſit pertractationis: differaṫ enim vſqꝫ in aliud tpꝰ. Hec igiṫ ſũt verba Themi. que aduerſus dicta inducunṫ.

¶ Caput 22m: in quo cõſiliant Themiſtij verba.

Sunt quidã pręſtãtiſſimi viri ex Simplicij verbis in 3º de aia: accipientes in cõmẽto illius partis (de pte aũt aiꝭ) qui amicitiã ponũt in dictis Themi. hoc pacto imaginãtes ex intellectu cõi ꝛ corpe aial cõfici humanum: eſt eniꝫ intellꝰ cõis forma corporis illius. ¶ Ulteriꝰ ex rõnali aia ꝛ aiali cõfici hoiem dicũt: erũt ergo hoies plures rõne aialiũ humanoꝝ: ſꝫ forma oĩuꝫ vna: ꝛ ſic ordo eſt ꝙ intellectus cõmunis forma eſt corporis humani: ex quo aial cõficiṫ humanũ: rõnalis vero: quę qñqꝫ noie agentis qñqꝫ noie intellectus potẽtię dicitᷣ: eſt forma aialis humani: ex quo ꝛ eo ꝯficiṫ hõ. ¶ Et hoc Themi. ſentit: vt dicũt: qñ inquit: reſtat igiṫ vt ab itellectu agente tñ eſſentia mea ꝓficiſci ac pendere dicaṫ: ſolus enim intellectus agẽs proprie ꝛ maxime cenſendus eſt forma: qđ ꝓ tãto dicit: qm̃ intellectus cõis eſt forma ꝛ mã: forma qdez corpis humani: mã vo ſaltẽ partialis intellꝰ agẽtis: ꝗ nullius amplius forma eſt. ¶ Qđ declarare vĩ. d. imo forma formarũ inferiora ſũt cętera: vt aial humanuꝫ ſup. mõ ſubiectoꝝ loco: mõ formarũ habenṫ. ¶ Hoc idẽ ſentit Themi. cuꝫ inqt (nos igitur vtriuſqꝫ intellꝰ copulatio ſumus. ſi ergo ita habent oĩa: quę ex actu: ꝛ potẽtia cõſiliant: vt in his aliud ſit ipſa res: aliud eſſentia) ſeqṫ: vt aliud ego: ꝛ aliud eſſentia mea: ita vt ego ſim is qui ex actu ꝛ poteſtate. ſ. agente ꝛ aiali humano ꝯſtituor (eſſentia mea ſit ſolus actꝰ tñ) ecce quõ differentiã ponit inter hoiem ꝛ aial: hoiem. d. cõſtitutũ ex rõnali aiali ꝛ intellectu agente: ꝛ rõnale aial ex corpe ꝛ aiatione: ꝛ ſic põt poni amicitia dictoꝝ eius. ¶ Et hic qdẽ ꝯcordandi modus ſubtilis eſt: ꝛ Simplicius fuit auctor: ꝛ eius poſitio fuit hęc tñ. Ego vo nõ reputo Simpliciũ cũ The. ſentire: vt pręhabito capite plurĩbꝰ locis monſtraui: iđ cõſiliandi modus alter eſt: qui fere pꝫ: Themi. n. nõ negauit intellectuꝫ dare eſſe nobis: ꝛ per ꝯñs nos eſſe quoquo mõ intellectũ: vt dicit: ſꝫ iſtud dare eſſe eſt ęquiuoce: alio. n. pacto dat eſſe lumen medio ꝛ alio ſol. eſt. n. lumẽ tanqꝫ actus ꝛ pfectio ac pᵒ illuminati: ſol vo ꝓcul ab eo ſua tñ pręſentia forma ꝛ illuminans: ꝛ ſic Themi. intelligit: ꝛ hoc pacto ſeparatũ ipſuꝫ nõ ponit: quot eniꝫ modis dĩ dare eſſe tot ꝓ oppoſitũ dĩ ſeparatũ: ꝛ ſic cõcedi põt intellectuꝫ vno mõ eſſe cõiunctũ corpi: ꝛ altero mõ ſeparatum: ſed qđ Themi. intellꝰ dicat illumiatos ſubinde illuminãtes quõ multos poſteriꝰ in alijs locis dicã: ꝛ id dictũ potius ꝯtra eum facit: qꝫ cõtra nos: differaṫ ergo vſqꝫ in aliud tempus. Quę quidem igiṫ ſit poſitio Themiſtij patet.

¶ Caput 23m: in quo poſitio Auerrois inducitur.

Non decebat poſitionẽ Themi. cõfirmare: qm̃ ea eadẽ argumenta: quę poſitionẽ Auerrois firmant, illam Themi. ꝓbant: cuꝫ vtriuſqꝫ vna tantũ ſit vis: paruo diſcrimine differẽs: vt diximꝰ. ¶ Quia declaratũ eſt rõnales aias: quas peripatetici intellꝰ vocãt de ſe abſolutas: ac a mã ſolutas eſſe. Amplius ipſas nõ eſſe multas ſm ſpẽm: nec multas ſm numerũ. ergo relinquiṫ poſitio Auerrois ꝙ rõnalis aia vna tñ ſit oĩum numero: ꝛ qm̃ declaratũ eſt: ac declarabiṫ rõnalẽ hãc vnã nõ viuificare: ac nos fouere: ꝛ ſcimus ꝙ ꝓ ipſuꝫ intelligimus: declaratũ erit eſſe nobis attributã tanqꝫ pñm mouẽs: ꝛ ſicut artiſtꝭ: ꝛ motor mobili: ꝛ intelligẽtia orbi: ꝛ quẽadmodum vna numero intelligẽtia ſufficit ꝓ totiꝰ ſphęrę gubernatione: ſic ꝛ vna rõnalis aia totiꝰ hoĩuꝫ ſphęrę: ſufficit eſſe pñm intelligendi: verũ intellꝰ: ꝗbus ſumus ꝛ numerati ꝛ iſti: ac operantes ꝓprijs ꝛ ſignatis operationibus: corruptibiles ſunt ex potẽtia agentis ꝛ mã cõducti: quos cõis appellant Ariſto. ꝛ Theophraſtus. ¶ Ex intellectu igitur cõmuni ꝛ corpore aial cõficiṫ humanũ: ac orbis: ex hoc orbe ꝛ intellectu fit vnũ: nõ qdẽ in eſſe ſed opatione: qualr ex nauta ꝛ naui: ꝛ hoc totũ eſt hõ intelligẽs ꝛ ſapiẽs diſputans ꝛ operans ꝓpria hoĩs opatione: cogitatiua ergo ſeu cõis intellꝰ forma eſt mãę: rõnalis vo aĩs forma eſt orbis vtens eo: eo ꝓfecto pacto: quo nauta vtiṫ naui: ꝛ faber cultello: ꝛ qñ ita eſt: quo pacto Auerrois diſcrepet a Themi. pꝫ. Auerrois. n. cogitatiuã (quã Themiſtius intellectũ paſſibilẽ vocat) non ex rõnali effluere dicit: ſed de potentia materię: ꝛ agentis.

Themisti. Jo eam esse munus rõnalis ꝛ imaginē eius probat. ℂ Discrepat etiã a Plotino. Plotinus enim rõnales aĩas numerat cũ corporib⁹. Auerrois eas densat ac ad Atomaꝝ naturã inducit. Plotinus esse ꝛ aĩationē rõnalē fouere dicit corpori animalis. Auerrois id a patre ꝛ matre ostēdit pfluere: vt .12. meta. latius dicit: ꝛ sic positio huius his perspicua in vnitate sit.

ℂ Caput 24ᵐ: in quo inducunt̃ oĩa argumēta p hac pōne.

Non est iustum hoiem cōdēnare absentē: nec bonũ detestari nisi visa cã dicendi: vt Aristo. inquit in scđo de celo ꝛ mũdo: ideo inducere argumēta pro hac positione melioa quę possunt bonũ est: ꝛ vlterius declarabimus hanc positionē tãtũ quãtũ possibile est: deinde ostēdemus: quãtũ a veritate secessit Themi. arguit in tertio capite .32. fundãs argumētũ in verbo Platonis: qui sic dicit (nisi hoib⁹ cõia essent multa: sꝫ ppriũ qd aut pcipuũ: ꝛ impromiscuũ ptineret in singulis nō eēt ad modũ facile ostēdere ꝛ significare alteri voluntatē suaꝫ) super qbus arguit Themi. ꝙ nisi vnus numero sit intells in oĩbus: disciplinę in discipulũ transfundi nō possent: cũ enim eadeꝫ sint: quę tradendis his ꝛ qui docet: ꝛ qui addiscit cōsiderat: qꝛ neqꝫ hic docere neqꝫ ille addiscere vnq̃ possent: nisi ab vtroqꝫ eadē cōmētatio tractaret̃: perspicuũ est eandē esse intellectuꝫ pręceptoris ꝛ discipuli oportere: qñ qdē essentia intellectus idē esse qđ actus ipse describat̃. ℂ Supponit ergo Themi. ꝙ essentia intells sit ideꝫ qđ actus: vel simplr vel sm qd: vt als dicam: tum arguit: idē numero est actus intelligēdi pręceptoris ꝛ discipuli: sed actus intelligēdi est intellectus sm qd vel simplr: ergo idem numero est intellectus vtriusqꝫ vel simplr vel sm qd. ℂ Confirmat hoc signo .x: atqꝫ hoc fortasse causa est: q̃ ob reꝫ ad solos hoies ptineat docere ꝛ discere vicissim alloquioꝝ ꝛ sermonũ intelligentiũ habere: hoc ergo aĩalibus nō pōt cōtingere: qꝛ in his cōstitutio aiaꝝ ꝛ partitio cōtumaꝝ ineptaqꝫ est: vt intellectũ potētię possint recipere: q ab intellectu agente perficiat̃.

Rursum arguit ibidē .v. vii. n. cōes illę animi pnotiones cōceptionesqꝫ oĩb⁹ pręhaberent̃: vnde ingenita illa impręssaqꝫ oium mentibus pmoꝝ notitia cōstituissent: nāꝫ duce nulla rōne nulla doctrina: est ergo argumentũ eadem numero pn^a sunt oĩbus per nãm nota. ergo hęc eget eodē numero subiecto ꝛ eodē numero declaratore. ergo rõnalis aĩa cũ cōstituat̃ ex subiecto illoꝝ: ꝛ declaratore erit vna numero oĩb⁹: hęc igit̃ sunt argumēta Themisty. ℂ Amplius arguit Auerrois: si rõnalis aĩa seu intellectiua numerat̃ cōtinget nobis ponere ꝙ pma pfectio est hęc intentio. s. indiuisibilis in mã numerata per numerationē indiuiduoꝝ: hois ꝛ generabilis ꝛ corruptibilis: cuius oppositũ declaratũ est ex demōstratione Aristo. ꝙ non est aliqd hoc: neqꝫ corpus neqꝫ virtus in corpe. Quę rō sic declarat̃ a Joan. in 3º de aĩa libro: oĩs forma subalis: quę est multiplicata numeralr: est pfectio inhęrens mãę: ꝛ extēsa extensione mãę: multitudo. n. numeralis indiuiduoꝝ subę sub eadē specie nō est: nisi p mãꝫ diuisaꝫ: vt Auerrois inqt. 7. meta. cōmēto .28. ꝛ Themistius capite .32. ꝛ est cōis pręnotio oium phoꝝ: opꝫ ergo ꝙ oĩs forma subalis: quę multiplicat̃ numeralr manens eadē sm spēm inhęret mãę diuisę: ꝛ per pñs extendit̃ sm eius extēsionē. Aliter ego pstitui rōnē Auerrois iducere ꝛ pmo accipere qđ oĩb⁹ vt Themi. dicit cōmune ꝛ pręcōceptio est: ꝙ indiuidua eiusdē speciei nō sint numerata nisi p mãm: quę pnotio est oĩb⁹ cōis nec Plato nec Pythagoras istud negãt: teste Arist. p mathe: inquit eniꝫ mathe. esse dĩa a sensibilibus ꝛ ab ideis: a sensibilibus qdē: qꝛ sempiterna sunt ꝛ imobilia: a spēbus Jo eo ꝙ hęc qdē multa similia sũt: spēs aũt ipsuꝫ vnũ vnaquęqꝫ solũ: vbi expositor inquit. differũt Jo mathe. a specieb⁹: qꝛ in mathematicis inueniunt̃ dũę sm numerũ: silia sm speciẽ: hoc aũt in specieb⁹ nō accidit: nã cũ in specie separata nihil aliud sit nisi nã speciei: nō pōt esse singularis species nisi vna: sꝫ enim alia sit spēs. i. idea hois: alia asini: tñ spēs hois nō est nisi vna: nec spēs asini: ecce quō Plato ꝛ Pythagoras: qui posuũt ideas: dicũt quãlibet ideaꝝ vna numero esse in specie: nec ponunt ideas plures numero specie similes: ꝛ hoc qꝛ priuant̃ causis indiuiduoꝝ. s. mã: est ergo ppositio hęc oĩb⁹ phis cõis: vt apertius in 2º libro dicã. ℂ Amplius ꝛ scđo accepi ꝙ rõnalis aię esse simplr ꝛ esse indiuiduale ac mãle eius sint idē sm rem ꝛ in subiecto: differunt tñ rōne ꝛ mō: hoc idē declarabo: qꝛ si esse simplr rõnalis aię esset sm rem diuersum ab eius esse in mã: ergo rõnalis aĩa esset per se subsistens: ꝛ sic vna p se sꝫ accidentalr multa: his habitis arguebã: si rõnalis aĩa est numerata. ergo in esse indiuiduali dependet a mã: qꝛ causatum dependet a causa: indiuiduũ eniꝫ sm ꝙ indiuiduũ causatũ est a mã: ꝛ ideo dependet a mã. Sed vt scđa dicit assumptio esse materiale rõnales aię: ꝛ esse simplr sunt vnuꝫ ꝛ idem penitus sm rem. g̃ quẽadmodũ rõnalis aĩa hꝫ esse a mã materiale ꝛ indiuiduatũ ita ꝛ simplr esse: cũ id esse sit alterũ esse oĩno ꝛ penitus. Quo fit vt rõnalis aĩa sit generabilis ꝛ corruptibilis: qđ sic cōponi pōt: oĩs forma in esse suo simplr depēdēs a mã: est generabilis ꝛ corruptibilis: sed rõnalis: vt cōuictũ est: in esse suo dependet a mã tam simplr q̃ sm quid. ergo erit gñabilis ꝛ corruptibilis qđ destructũ est superiori tractatu: ꝛ sic ratio Auerrois soluta erat a me declarari: ꝛ non sicut Joan. inquit. ℂ Itē si rõnales aię erũt numeratę: aut per seipsas: aut per corpa: nō per corpa: qꝛ forma: quę subsistit nãliter ante q̃ vniat̃ corpi: nō indiuiduat̃ corpis indiuiduatione: sed rõnalis aĩa pus saltē natura subsistit q̃ corpori vniat̃: qꝛ vt sic est terminus creationis: ꝛ oĩs termin⁹ creationis prior est quocũqꝫ termio gñōnis. ergo rõnales aię nō erũt numeratę numeratione corpoꝝ: nec per suas essentias: quoniaꝫ tunc differentia intells ab altero erit specifica: qꝛ oĩa differentia essentia tanq̃ rōne differendi specie distinguuntur: ergo rationales animę specie distinguunt̃: qđ est remotum alijs locis.

Preterea arguit Auerrois: si intellectus esset numeratus sm numerationē corpoꝝ: tũc esset aliquid in potētia intellectũ solũ: ꝛ tunc a quo fiet actu intellectũ qręro: vel a seipso: ꝛ sic idē esset mouēs ꝛ motũ diuersoꝝ generũ. Uel ab altero qđ fingi nō pōt. ℂ Adhuc si intellectiua aĩa esset numerata per corpora. ergo esset hoc aliquid ꝛ indiuiduus essentialr: ꝛ si sic oĩa recepta in ea eēnt hoc aliquid ꝛ indiuiduũ: ꝛ sic reciperet particulariter ꝛ signate vt sensus: quę omnia sunt impossibilia.

Rursum si intellectus essent numerati in diuersis hominibus: tunc in rebus intellectis esset iter infinitus: qꝛ intellecta mea a tuis numero discreta sunt ꝛ cōgruũt spe. g̃ ptingit abstrahere vnã formã ab eis. Adhuc cũ intells possit abstrahere oẽ cōe ab oĩ posteriori: ꝛ tunc iterũ id abstractũ erit numero diuersũ a tuo ꝛ a meo ꝛ cōueniens spe: ꝛ sic vt pus abstrahet̃ qdditas ꝛ sic iterabitur ad infinitũ. ℂ Iterũ si intells esset numeratus: tũc esset in mã diuersa p diuersaꝫ dispōnē: tũc sic idē est pn^m essendi ꝛ agendi vel patiēdi: sed pn^m saltē dispositiuũ essendi intellectus in corpe: est dispositio mãlis: g̃ saltē duꝫ est in corpe sꝫ exigētiã illius dispōnis opabit̃: ꝛ sic cũ illa dispositio sit certi gñis intells nō nisi certũ gen⁹ entiũ cognosceret: cuius cōtrariũ Aristo. accepit ꝙ intells possibilis omnia est fieri agens oĩa facere. ℂ Adhuc Auerrois arguit in lib. des. des. disputatione pma in sol. dubij .7. ꝛ inquit: rursũ ipossibile est apud omnes phos iuenire aliqđ ĩfinitũ in actu: sꝫ hoc sit

corporeũ: siue incorporeũ: ꝛ nullus sapientũ põt intelligere talia nisi videt differẽtiaꝫ iter situalia ꝛ indissitualia: nisi Auicẽna. maxie qꝛ sequeret̃ ex hoc error ꝙ infinitũ reciperet magis ꝛ minus: ꝛ totũ eẽt sil' parti: ꝛ hęc rõ maxie tenet si tenet̃ apud Aristo. mundũ esse ęternũ a pte post: ꝛ rõnales aĩas remanere diuersas: ꝛ per hoc apparet qualr mendax fuit nouus expositor cũ dixit hoc argumẽtũ nõ esse excitatũ: nec ab Aristo. nec ab Auerroi: ꝓpter qd̃ Aristo. ipõnit ꝯtradictionẽ: ecce quõ Auer. fecit ipsuꝫ ad vbũ. ¶ Amplius rõnalis aĩa est supra tpꝰ: vt ꝓculus testat̃ ꝛ auctor de causis: sed tẽpus põt esse in oĩbus rebus tẽporalibus vnuꝫ numero. ergo rõnalis aĩa: cũ sit virtuosior ꝛ abstractior põt esse in oĩbus hoĩbus. ¶ Itẽ nulla forma actu intellecta est numerata ꝓpter corpa ꝛ materias: sed intell's sortis ꝛ Platonis sunt intellecta actu: cuꝫ intelligant essentias suas reflectendo: vt Aristo. dicit. ergo non sunt numerati per numerum corporum.

Ultima ratio si intell's esset numeratus: tũc scia esset qualitas actiua: cõsequẽs est ipossibile: ideo ꝛ intell's erit vnus nũo: ꝛ hęc qdẽ rõ est Themistij origialr.

¶ Caput 25m: in quo inducunt̃ q. cõtra Auerroim.

Inducuntur qõnes aduersus Auerroim: quas ego sępe sepius cõsueui opponere: vt igit̃ videat̃ eius positio tantũ quãtũ põt: pmo inducã qõnes: ꝛ ex solonibus eaꝝ declarabit̃ plus Auerrois positio: postmodũ inducemus alibi demõstrationes firmas cõtra eum: erit ergo pma ambiguitas: qm̃ oẽ indiuiduũ vnũ numero est hoc: si igit̃ rõnalis aĩa est vna numero oĩum: ğ erit hoc indiuiduũ: ꝛ si sic: ergo erit in mã: ꝛ per ꝯñs gñabilis ac corruptibilis: maior pꝫ: qm̃ oẽ vnũ numero est vnuꝫ de numero. ğ oẽ vnũ numero est hoc indiuiduũ: ꝛ ideo dicit Auer. pmo meta. cõmẽ. 40. causa eniꝫ iteratiõis eorũdẽ numeroꝝ est iteratio vnius numeralis: ꝛ vnũ qd̃ est imateriale nõ iterat̃ ſm indiuiduũ. ¶ Amplius vel est rõnalis aĩa vna numero ꝛ indiuidua puatione vel positione: si puatione: tũc erit mã pma: qd̃ Auerrois refellit in 3o de aĩa magna digressione ꝛ alibi. Si positione. ergo erit forma materialis: vt Auerrois dicit. 12. meta. cõmẽto. 14. ¶ Rursum Auerrois pmo meta. cõmẽto. 31. inquit vnũ enim numero nõ inuenit̃ in pluribꝰ: sed rõnalis aĩa est in pluribus apud oẽs: ergo nõ est vna numero. ¶ Altera q. est Auerrois: qm̃ eo dato seqt̃ ꝙ tu intelligeres ꝑ itelligere meum: ꝛ ego per tuũ: ꝛ tu esses per esse meum: ꝛ ego per tuum: ꝛ alia enumerata in tertio de anima.

Rursum sequeret̃ ꝙ vna ꝛ eadẽ forma numero simpliciter suscipiat duos actꝰ oppositos: ꝛ numero ꝛ spe diuersos: adeo ꝙ vni duo ꝯtraria essent vera: ꝛ sic duę opiones oppositę essent in eodẽ: qd̃ Aristo. displicet quarto sapiẽtię. Et maxie: cũ Auer. dicat. 12. meta. cõm. 18. ꝙ ipoẽ est a pmo pnꝰ ꝓuenire effectꝰ ꝯrios imediate. ergo multo minus pñt recipi in vno nũero subto. ¶ Tertia q. declaratũ est in nãli pħia ꝙ corpoꝝ: quoꝝ pma pfectio est vna numero in specie: ꝛ suba sepata nõ põt eẽ plus vno in specie. ğ cũ hoĩs pma pfectio sit vna numero: ğ erit ꝛ vnus numero hõ tm̃. ¶ Multas alias q. tangit Io. quas in suꝰstentatione huiꝰ põnis recte psoluit: ꝛ tu vide eas. ¶ Post hęc alij viri magni arguũt: cõpositũ nõ est hoc diuersuꝫ ab altero nisi ꝑ formã indiuidualẽ diuisaꝫ a forma alterius cõpositi eiusdẽ spẽi: cũ igit̃ hoĩs forma ꝛ pfectio sit intell's nõ erit hic diuersus ab altero nisi discrimine intellectus.

Rursum si intell's nõ numerat̃ hoĩuꝫ numeratione: sequit̃ ꝙ aliqd̃ erit indiuiduũ ex gñe ꝛ non ex dĩa ita ꝙ erit sortes a Platone alter diuersus: ꝛ nõ erit sor. homo indiuiduatus diuersus a Platone: consequentia perspicua est: qꝛ si differẽtia animalis est rõnale: ꝛ intell's vnus oĩum: vt dicis: tunc sequit̃: vt genus in hoc hoĩe indiuiduatũ sit aliud numero: ꝛ dĩa nõ est indiuiduata.

¶ Caput 26m: in quo persoluuntur hę quęstiones aduersus Auerroim.

Nolo vt quispiam credat nos impugnare positiones Auerrois his argumentis: cuꝫ hęc diuulgata sint oĩbusqꝫ palam: habemꝰ eniꝫ argumẽta aduersus hũc demonstratiua: ꝛ ideo opꝫ pmo ostẽdere argumenta hęc nihil facere ꝯ eũ: quo fit vt melius errorẽ hũc pessimũ remoueamus a mẽtibꝰ hoĩuꝫ posteriori capite. Ut igit̃ videat̃ quo pacto Auerrois rõnalẽ aĩam seu virtutẽ rõnaleꝫ posuerit vnaꝫ: a multis ꝛ a nobis dĩa magna sit inter intellectũ ꝛ aĩam: sunt eniꝫ hoĩuꝫ aĩę plures: intell's vnus numero: hoc aũt declarat̃ ꝑ sile: qm̃ eniꝫ sorꝰ hoĩs: quę est qdditas cõis sorti ꝛ Platoni ꝛ alijs: a mẽte separat̃ a nã mãę ꝛ ab appendicijs mãlibꝰ: ꝓculdubio est vna numero ꝛ vna specie: ſm eniꝫ ꝙ est abstracta a mã: ꝛ cõditionibꝰ mãę remouet̃ a causis faciẽtibꝰ eã multã: ꝛ cũ remouet̃ a multitudine fit vna. ğ relinquit̃ vna numero: puatione causarũ facientiũ eã diuersaꝫ nũero: quẽadmodũ nã ęterna sit ęterna priuatione cãꝝ facientiũ eaꝫ corruptibilẽ: ꝛ h. d. Auer. pmo meta. cõmẽ. 40. intellectũ. n. aialis non inuenit̃ plus vno: est ꝯo vna spẽ: qm̃ nõ est abstracta essentialr ꝛ ꝑ se ab indiuiduis mãlibꝰ: sed per menteꝫ: ꝛ inde fit vt actu ꝑticipetur a multis: ꝛ si in mẽte sit vnũ numero itellectũ: in re ꝯo plures est ſm subiecta. ğ si ꝯtingeret humanitatẽ: quę hoĩs est qdditas: separatã esse essentialr ab indiuiduis: ꝛ nullo mõ eis cõem: nec ab eis abstracta ꝓculdubio solũ ꝛ simplr eẽt vna numero ꝑ essentiã: ꝛ sic Plato ponit ideã hoĩs vnã numero ꝑ essentiã: qm̃ eaꝫ essentialr ponit separatã ab indiuiduis. ¶ Tũc ex hoc perspicue apud istius mentẽ relinquitur: quo pacto intell's vnus est numero oĩbꝰ: nõ. n. sicut qdditas hoĩs. s. humanitas: vt mens aufert eaꝫ a materijs: sed eo pacto si qdditas esset essentialr sine mã: sicut Plato posuit: ꝛ sic est vna numero simplr. ¶ Qd̃ ꝯo intell's sit essentialiter separatus Auerrois ꝯfirmauit ex hoc: qm̃ est actu intellectũ cũ ad intellectionẽ sui mens non auferat vtic ab intellectibus: sed ipse se intelligit absqꝫ eo ꝙ mens aliqua abstrahat eũ. ¶ Et qꝛ intell's est separatus essentialr ꝛ intellectũ actu ꝑppiaꝫ a se: ꝓculdubio apud ipsuꝫ est sua species: ꝛ sic vnũ numero hoc pacto coincidit cũ vno i spẽ: intellectus eniꝫ apud eũ vnus est numero: sed nõ ita vnũ numero: vt distinguit̃ ꝯtra spẽꝫ: imo nã intell's tametsi ponat̃ vna numero: tñ illa nã est spẽs: sed qꝛ est abstracta ꝑ essentiã: ideo est spẽs simplr Atoma ac incõmunicabilis: ꝛ ideo recte dicunt latini: ꝙ accidit spẽi pdicari de pluribus: qm̃ spẽs inquãtũ spẽs nõ prędicat̃ nisi ꝓut est in pluribus: est ꝯo in pluribus ꝓut numerat̃ per mãs. si igit̃ est aliqua nã essentialr abstracta a mã: illa erit simplr indiuidua ꝛ spẽs sua tñ Atoma nullis cõis. ¶ Ex his sequit̃ apud ipsuꝫ ꝙ intell's nec est vnus numero indiuiduo: nec plures nũero: quẽadmodũ lapis: nec cecus est: nec vidẽs: qm̃ nõ hꝫ nãm natã disponi aliquo eoꝝ: sic intell's: cũ nõ sit de nã eoꝝ quorũ est hic numerũ ꝛ indiuiduum aliqd̃: nec ꝓprie vnus est numero nec plures nũo: si. n. forma liberata a mã est ipsa sua spẽs: ꝛ nõ habẽs suã spẽꝫ: ꝛ si ista spẽs nõ est qd indiuiduatũ: nec forma liberata a mã: qꝛ si esset qdpiã indiuiduatuꝫ: nõ esset sua spẽs. sed habẽs eã: cũ igit̃ nõ sit vnus nũo indiuiduũ: erit pfecto vnum qdpiã: sicut vna spẽs: ꝛ sic nec vnũ numero indiuiduũ: nec plura nũero indiuidua ꝓprie intell's est. ¶ Sed obijciet sophista spẽs vna numero spẽs est: ꝛ plura nũo idiuidua: intell's est vnus numero spe. ergo intell's est plures nũo indiuidua. ¶ Hoc nõ vaget tametsi intellectus

intellectus nõ sit vnus indiuiduus numero:nec plura indi
uidua nũo:qm̃ nõ est idiuiduũ:est tñ vna nũo nã in spe dif
ferẽs in hoc a nã spẽi abstracta p mẽtẽ:q̃ illa est vna nũo
spẽs:est tñ plures idiuiduo qz actu est in illis sm̃ eẽ:z iõ
si dareẽ nã cõis:quę sm̃ essentiam nõ est in mã ista nõ est
vna nũo indiuidua:sz bñ vna nũo nã in spe:cõis tñ sm̃ se:
z hoc pacto apud Auerroiz est itells:quo igiẽ pacto intells
sit vnus nũero colligere liquet ex his.℄ Sed qz dictũ est
intellectũ esse vnũ nũo in spe intells:z nõ idiuiduũ vnum
nũo:est eniz rõnalis aia vna nũo:tametsi hoc superiori tra
ctatu sit dictũ:nũc vt ꝓposito deseruit posset dici:q̃ queãd
modũ colũna simplr z in sba est vna nũo ac plures deno
minatione diuersis.s.habitudinib⁹ ad diuersa aialia:nulla
illaꝝ accidẽte ei sed aialib⁹:ita intells dicẽ aia habitudie.s.
accidente corpi:differt ĝ intells ab aia:qm̃ intells a corpe
soluiẽ ac ꝓcul a mã est:aia tametsi a corpore sm̃ esse solua
tur:qz dĩ aia ab animãdo:respectuz cointelligit ad corpus:
verũ respectus ille nõ accidit intellectui:sed corpi:queãd
modũ deus dĩ agẽs respectu accite in re acta:z colũna de
xtra dextreitate accidẽte aiali:sic intells dĩ aia aiatione ac
cidente in corpe:z qm̃ diuersa sunt corpa nũo:gbus intells
põt ↄtinuari sm̃ intelligere:ideo z habitudines aiationum
sunt diuerse:z sic dici pñt plures aię:vnus tñ intells:z hoc
Auerrois dicit in libro.des.des.disputatione ꝓma in sol.23.
z octaui:z ĩ exposui tractatu habito capite.14°:z tu vide.
Quo igiẽ pacto intells vnus:z quo aię plures apud Auer
roim his pz.Tunc ad ꝓmã.q.dicemus apud ipsũz q̃ intel
lectus:nec est vnus nũo indiuiduus intells:nec plures nu
mero:sed bñ vnus nũo intells:q̃ coincidit cũ vna nũo spe:
z cũ dĩ q̃ est vnus de nũo:cõcedo de nũo in idẽ incidẽtiũ
cũ spe:nõ enim intells est vnus nũo sicut sortes z Plato:sz
sicut nã humana abstracta est vna nũero.℄ Ad aliud eius
dẽ.q.dõm q̃ est vna nũo nã positione:nõ tñ vna nũo indi
uidua:nec plura nũo indiuidua:cũ nõ sit gdpiã indiuiduũ:
z sic nõ segẽ q̃ sit mã aut indiuiduũ cõpositum.℄ Ad 3ᵐ
eiusdẽ dõm q̃ Auerrois logẽ de vno nũo indiuiduo:z nõ
de vna nũo spe:vel si intelligiẽ simplr debet intelligi non
inueniẽ in pluribus oppositis suę vnitati:nam vnũ nume
ro indiuiduũ nõ inueniẽ pluribus numero idiuiduis:nec
vna numero nã pluribus numero naturis.

Ad secundam quęstionẽ Suggerius vir grauis
sectę Auerroisticę fautor etate ex
positoris discipulus Alberti:persoluit in suo de intellectu
tractatu:z imaginaẽ q̃ intells est ęternus:z nã humana est
ęterna:z q̃ intells nõ est forma sortis aut Platonis:nisi p
copulationẽ intẽtionũ imaginataꝝ sm̃ Auerroim:esz ꝓ
z p se for⁹ z actus nãę humanę:z p accñs actus z perfectio
sm̃ postremã pfectionẽ sortis z Platonis z alioꝝ:z sic itel
lectus erit ꝓ⁹ pfectio hoie:z actus sm̃ ꝓmã pfectionẽ hois:
alioꝝ ꝯo.s.sortis z Platonis actus sm̃ postremã z vltimã
pfectionẽ:z qz postremę pfectiones sũt nũeratę:iõ nõ segẽ
q̃ ego intelligã per tuũ z tu p meũ itelligere.Sz pace tãti
viri hęc vĩ m̃sio ↄ Auerroim quẽ tñ magnifacit:z ↄ ipm
Auerroiz gdẽ:qm̃ nãę hũanę nihil rñdet sm̃ Auerroiz nisi
actu idiuiduũ:po⁹ ꝯo vlt:vt ipsemet ingt:igiẽ itells est ꝓ⁹
pfectio singulariũ actu:po⁹ ꝯo vltiũ:z sic erit indiuiduus
actu z nũerat⁹:cui⁹ oppo^m dicit Auerrois.Amplĩ⁹,si postre
ma pfectio est nũerata vt dicit:ĝ erũt plures z idiuiduę p
fectiones postremę:ĝ licz abstrahere adhuc vnã gdditatẽ
cõez:z sic ibiẽ in ifinitũ:vt Auerrois arguit z ipse dicit.Iõ
Auerrois diceret:q̃ itellectio vna nũo est in oĩb⁹ vno mõ:
z plures altero mõ.est gdẽ vna:qm̃ id quo hõ itelligit.s.in
tellectu est vnũ:est ꝯo plures:p accñs:rõne itentionũ ima
ginataꝝ:cũ gb⁹ res itellecta coincidit.V.g.intellectuz lapi
dis in me z in te:est vnũ in se:sz qm̃ diuersa indiuidua cogi
tata ad diuersos hoies ↄtinuanẽ:p tãto diuersaẽ:z iõ intel
ligere meũ nõ est tuũ:z stat te intelligere z me nõ intelligẽ
te.℄ Ad 2ᵐ eiusdẽ.q.dicit gdã vir q̃ nõ incõuenit q̃ opi
niones diuersę suscipianẽ in vno nũo:qm̃ id est vnũ nũo in
spe:quę.n.diuelluntẽ in infimis colliguntẽ in supremis:queã
admodũ deus tametsi sit vnus nũo:qm̃ tñ valet dc⁹ ↄuĩ
infiniti dij si essent ꝓculdubio põt imediate in oppositos
z disperatos effectus.Aris.aũt reputat ipoẽ opiones oppo
sitas esse in intellectu ꝓut vni tñ est ↄiunctus.℄ Uel dõm
vt posteri⁹ tangeẽ ↄñtiã esse declinãdã:qm̃ opio ex ꝓposi
tionib⁹ z syllis ediẽ:sz itells in se ꝓpõnes nec syllogismos
inuenẽ:tñ enim simplicia ↄspicit:circa quę nõ est error:at
ꝯo diuersi hoies hñt diuersas opiones:quę nõ sũt in itelle
ctu:nisi tanq̃ in radice:z vlr ꝓ quãto scilz in eo sunt Sim
plicia intellecta:quę cogitatiua põt male vel bene cõpone
re:quo intellectus applicabitur:qñqz sm̃ falsam opinionẽ
quandoqz sm̃ veram.

Ad tertiam eiusdẽ dicit Suggeri⁹ q̃ maior est ve
ra respectu corpis cuius ꝓmo z p se est
ꝓma pfectio:mõ intells est ꝓma pfectio hois:ꝓmo z p se:z
ideo nã hois est vna nũo nã respectu corpoꝝ:quoꝝ est po
strema pfectio nõ opz.℄ Uel dicas maiorẽ esse veraz:qm̃
ad ꝓmã pfectionẽ segẽ corpus sm̃ esse:qualr est in orbib⁹
z nõ in oĩb⁹:orbis eniz cũ esse suũ cõsistat in mouere:ideo
vnus nũo est sicut z motor:sed esse hois nõ ↄsistit in intel
ligere.℄ Et per hoc soluiẽ.q.altera:qm̃ intells nõ est forã
hois sm̃ ꝓmã pfectionẽ:sed scdaz sed hõ est hõ sm̃ ꝓmam
perfectionẽ per cogitatiuam apud Auerroim:sm̃ Themi.
z Theophrastum per intellectum cõmunem:z ille est nu
meratus sm̃ indiuidua.

Ad vltimam pz sol.supponit eniz arg^m hoiez esse
hoiez per itellectũ:qõ Auerrois nõ
cõcedit nisi sm̃ postremã pfectionẽ:sm̃ ꝓmã est vt dictuz
est.Hęc sunt:quę possunt dici in sustentatione hui⁹ põnis.

℄ Caput 27ᵐ:in quo destruiẽ positio Auerrois.

SEd nescio profecto quid est qõ mouit
Auerroiz The.z alios istũ
errorẽ pessimũ asseuerare.Aristo.eniz auctori
tas nõ:argumentoꝝ firmitas minime:famosi
tas opinãtiũ nec:experiẽtia nequaq̃:q̃ gdem
Aristo.auctoritas nõ:facile ex hoc ꝓspiciẽ petẽdo an Aris.
totã aię nãm ac eẽntiã z opera sciuit:si rñdebũt eũ sciuisse:
interrogabimus denuo:cur nõ apte id dixit sicut alia mul
ta de gbus nulla est dubitatio.Si rñdebunt Aristo.nõ exti
mare se illã scire:interrogabo rursuz:quę tandẽ hoiuz isto
ruz amentia sit velle ex eius mente gd sit inuenire eius qõ
ipsuz hęc nescisse extiment.℄ Deinde dici põt qõ ꝓpheta
in excessu mẽtis dixit ois hõ mendax.Si igiẽ hoc verũ est
in oĩb⁹ hoib⁹:multo magis de grecis:quoꝝ peculiare atqz
domesticũ vitium est mẽtiri:queãdmodũ poeta ingt:z cri
mine ab vno disce oẽs:z sapiẽtissim⁹ Paulus:cretenses sp
mẽdaces zc̃.℄ Qõ aũt nõ argumẽtoꝝ firmitas hoc ꝓfe
cto declarabiẽ:qñ illa ꝓsoluem⁹:stultũ est.n.ac verecũdum
ꝓbo destruere leges:in gb⁹ bonũ moris maxie laudaẽ:ar
gumẽtis:quę paꝝ exercit⁹ in nãli ꝓhia absolueret.Qõ nec
famositas opinãtiũ pz:famosuz est.n.p oẽs leges:z oẽs ho
mines cuiusuis sectę:rõnales aias plurificatas esse:z qõ est
famosuz oĩb⁹ vĩ eẽ ↄris nãm:nã.n.in hoc ab arte discrepat
q̃ in oĩb⁹ est vno mõ:z ars in oĩb⁹vel pluribꝰ:z qõ est a nã
ipoẽ est vt sit falsuz z remotũ:cuz nã z deus semꝑ faciant
qõ meli⁹.℄ Est ẽt apud sapiẽtiores ĩ maxie approbatuz:
queãdmodũ Ioã.dicit:post hęc vidi turbã magnã:quã di
numerare nemo poterat:erat aũt turba illa aiaꝝ a corpib⁹
exutarũ.℄ Hoc z Aug.ↄ Felicianũ testaẽ.Idem Moses
testis doctissim⁹:Paulus idẽ:Dionysi⁹ Areopagita:Basili⁹

Damas. Gregorius Nicenus: & oēs theologi nostri.

Amplius id nō dubitarunt Egyptij gimnosophiste druide assyrij galli magi: quorum caput fuit Zoroastres: Babilonij Caldei Hebrei ac magna ps gręcorum. ¶ Itē id & Pythagorici. Pythagoras.n. vt Hermipp⁹ refert plurima de mosayca lege in suam phiam transtulit. ¶ Pręterea & oēs Platonici (quicquid dicat Tho.) vt Ammonius, Origenes, Herēni⁹, Plotinus, Porphyri⁹, Calcidius, Proculus, Iamblic⁹, Sirian⁹ & oēs alij: vñ & Numeni⁹ refert nō aliud esse Platonē: q̄ atticum Mosem. ¶ Post hęc & magna ps arabū: vt Auicē. Algazel, Constabel, Auemasar, Auenatan: & alij multi q positionē hāc fictionē: & vetularū parabolaz dicunt. Taceo aūt latinos: qui manifesti sunt & pręcipui: quales sūt Lyncoliēsis grossa testa in lib. de luce: & lumine. Boetius vir grauis, Albertus, Thomas, Egidius: & alij fere infiniti: q argumētis efficacib⁹ 𝔠 pōnez hāc pugnant. ¶ Qd̄ deniqz neqz experiētia: id pfecto palam. Docet.n. & nos 𝔠triū ipsa experiētia: pma.n. fuit illa mulieris ad Saul: cui mulier dixit deos vidi ascēdētes de terra inter quos vir senex ascēdit & ipse amictus est pallio: q bus verbis pcepit Saul: eū senē Samuelē eē: ob qd̄ faciē suam declinās adorauit &c. & quo pacto saluari potes bone vir hāc mulieris euidētiā per vnicū intellectū tuū. ¶ Itez attende: quę dñs dixit: cū inspexisset Manassis delicta: q fecit Manasses rex iuda abominatiōes istas pessimas super oia: quę fecerūt amorrei ante eū & peccare ēt fecit iudā: in immundicijs suis: propterea hęc dicit dñs israel: ecce ego inducā mala sup Hierusalē & Iudā: vt quicūqz audierit tinniant ambę aures eius: extendā sup Hierusalē funiculū samarię & pōdus domus Achab: & delebo Hierusalē sicut deleri solent tabulę: delens vertā & ducā crebrius stilū sup faciē eius: dimittā vo reliquias hereditatis meę: & tradā eas in manus inimicorum eius & alia multa proponit facere: dic mihi heu stolide potes ne tu hanc experiētiā inuenire pro tua opione: & si inuenies dabo pro te aurū. Taceo aūt alias q̄ plures & singulares: quas ille summus Theologus Petrus Barrocius: patauinę vrbis dignissimus antistes ingt in lib. suo: quez de rōne bene moriēdi inscripsit: quia superfluū puto: id aūt vnū dicaz experiētias illas ita in fidei nostre firmitatē adaugere: vt quilz quiuis hō assentire d̄beat. ¶ Pōt ergo id recte enumerari de his: pposui in animo meo quęrere & inuestigare sapiēter de oīb⁹: quę sunt sub sole: hanc occupationē pessimaz dedit deus filijs hoium: vt occuparent in ea pp qd̄ recte subdit: in multa sapiētia multa est indignatio: & q addit sciāz addit & laborē: amplius &, id recte facit ad istos: mundū tradidit disputationi eorum: vt nō inueniat hō opus qd̄ operatus est de⁹ ab initio vsqz ad finē: ad qd ergo necesse est hoi maiora se quęrere: cū ignoret qd 𝔠ducat sibi in vita sua: numero dierū peregrinationis suę. Taceant ergo hi qui dicūt verba latinorum phiaz nō sapere: & positionē eorum eē & fm phiaz & fm Aristotelis mētez. Immo vī q eorum positio nec phiaz sapiat nec ordies & pn⁹ nālia admittat: vt ostēdā capite sequenti.

¶ Caput 28m: in quo inducunt argumenta cōtra Auerrois quędā ex pręceptis philosophię.

Quod autem positio eorum phiam non sapiat: & pōt certe sciri: si ea quę in phia pręcipiunt reducant ad memoriā: fuit.n. in phia morali id pcipuū pceptuz ac sublime: vt oēs deum orent: inquit.n. Plato in Timęo: oēs q mētis quoquo mō cōpotes sūt in opis cuiuslibet vel magni vel parui pn⁹ inuocare deū soleāt &c. Itez & Porphyrius ingt: cū de⁹ nobis puideat: ac res nostre possint alr se hēc: certe p rez nrarū vsu vult adoram⁹. vz. si boni simus: sic eniz vtpote similes facti deo ppius 𝔠iungemur: in qua qdē cōiunctione adorationis vis tota 𝔠sistit: nempe cū dei filij simus: sz ab eo q̄si in exilio & carcere segregati: suppliciter adorare decet: quo hinc liberati reuertamur ad prez: & reliqua. ¶ Testat aūt & hoc Porphyrius: cū inquit. compertū vo habem⁹ excellētissimos quosqz apud oēs gētes sapia viros diuinis potissimū votis incubuisse: pcipue indorum brachmanas: psarū magos: gręcorum theologos: caldeos aūt & aliud qddā adorauisse: ipsaz.n. superū vtutē appellātes deū vno h noie venerati sūt. Pręterea Iamblic⁹ Porphyrij discipulus, Proculusqz Iāblici auditor viri grauies: in Platonicaqz secta nō parū exercitati: deū orandū sūmis argumētis affirmarūt: qb⁹ magnus Theodorus addit: si qs nās rerum diligēti⁹ explorauerit inuēturū nō aias tm̄ atqz mētes: sz q̄dāmō oia excepto p adorare atqz vouere.

Amplius cultū honorē ac orōnē deo ęēs exposuit Aristo. eē exhibēda: vt in magnorum moralium libris docuit: vñ & Plato de legibus libro dicit nisi diuina puidētia atqz cognatiōe diuinū cultū religionēqz susceperit hauo hō erit miserior. Taceo arabes iter quos Auic. 10. tractatu suę sapię cultū dei vtilitatēqz illi⁹ in h mūdo & futuro luculēter exposuit. Ampli⁹ & Alg. Cōstabel: & alij pcipui: q deū nō tm̄ venerari: sz orari pcipiūt: & h qdez est cōe oīb⁹ gētib⁹: & q̄si a nā cōe: ac in bonū datū eis. ¶ Qd̄ si ita est dic mihi bone vir ad qd totū hoc: si vnicus erit intellectus oium: oia eniz ęqualia erūt toti vniuersitati: quēadmodum vni. Ad qd tot pces voces 𝔠tinue orōnes vota flagella religiones legis 𝔠stitutiōes ordines nāles & tot quot videm⁹.

Pręterea alationē in rebus deū souere & maxie in nobis testant sapiētes: ingt eniz Aris. in lib⁹ de mūdo (antiquus qdem q̄ qdā sermo & paternus est cunctis hoib⁹ q a deo oia & p deū 𝔠sistāt: nulla.n. nā per se sufficit sibi p̄uata salute: quę ex eo est: q̄obrē & qdā antiquorum moti sunt q hęc oia plena sūt dijs: & quę p oculos imaginata sūt a nobis: & ea q̄ p audiū & p oēz sensuz: diuine qdē virtuti 𝔠gruā deponētes rōnē: nō aūt subę: est.n. reuera saluator & genitor oiuz de⁹: quęcūqz quocūqz fuerint mota: in hoc mūdo: nō ęqdē sustinēs alalis p se opantis & laboriosi laborē: sed vtēs infatigabili virtute: q̄ & lōge visa fere egreditur) ecce Aristo. quā aperte salutē nostrā esse nostrā vitam nostrū deniqz omne bonū ex deo effluere inquit.

Amplius & in de legibus Plato inquit hoiem inter aialia miraculū esse diuinū: quēadmoduz & Mercuri⁹ ait miraculū ingēs hoiez eē: & vt Timęus docet a deo qdē opifice mūdi rōnalis aię subaz ipsaz accepimus: a dijs aūt cęteris nām quēdā vitalē rōne inferiorez: a demonib⁹ deniqz corpa. Addit & hīc Pla. hoiez a dijs qdpiā effectū esse ludo vel studio: quia si aia semp a cęlestib⁹ ad terrena: atqz vicissim semp ludēdo trāsmigrans: nunq̄ imutabili apud deū sede qescat: pculdubio ludo opus censetur dei: si vo mō penes effectores deos: mō penes effectorē deū animus qñqz sit imobilr pmansurus: factū erit studio: sed quocūqz mō sit hoiez pculdubio miraculū grande ac opus diuinū eē qs est: q nesciat. ¶ Si igit Aristo. vlem actionē nō tātū in nobis: sed vlr in oīb⁹ 𝔠cedit: Plato & alij & spāle miraculū hoiez esse testant (dic mi tu) quę dei actio ac qd dei miraculi erit si vnicus est intellectus omnium.

Rursuz lex destruet diuina quā oēs sapiētes magnopere cōlaudant eamqz ex deo testat esse Plato in pncipio de legibus. o. deuz ne an aliquē hoiez. o. hospites condendarum legū causaz extimatis: cui clinia respondit deū. o. hospes: deuz inqs: vt decet asserere apud nos qdem Iouem: apud lacędemonios aūt vñ hic est apolinez dicturos istos existimo &c. deū nāqz nō tm̄ legū auctorē testat: sed finē: ac oium legū finem docet allegorice cultum deorum esse: ac humanas res ait pręsertim publicas nō posse absqz

diuino

diuino patrocinio recte confici. Et Auicēna sapiētissimus arabū īngt in .10. tractatū suę sapiētię de ,pphetа loquens: cum aūt fuerit hō propheta: oportebit vt instituat hoībus iura in negocijs eorū ꝑcepto dei: ⁊ auxilio: ⁊ inspiratione eius: ⁊ reuelatiōe sancti spūs: ⁊ vt pmū fundamētū eius qđ instituit sit hoc .s. vt assignet eis ꝙ vnū ꝫ hīt factorē: oīpotētem scientē occultū ⁊ manifestū ⁊ ꝙ de iure eius est vt obediatur ꝑceptis ei⁹: opꝫ enīꝫ vt vnusq̄sqꝫ obediat mandatis eius cui⁹ est creatura: ⁊ ꝙ obediētib⁹ sibi iā ꝑparauit pmissionem felicē: ⁊ inobediētibus pmissionē terribilē ⁊c.

Amplius ⁊ Plato in libro de regno īngt: quemadmodum bestię nequeunt a bestia feliciter sine homine duci ita neqꝫ hoīes ab homine sine deo. Et in Protagora dicit non potuisse hoīes simul viuere absqꝫ lege: neqꝫ legē ad hoc sufficientē accipere a Prometheo: sed Iouēꝫ ipm oīum creatorē ad homines vna cū lege misisse Mercuriuꝫ diuinę volūtatis interp̄tem: ⁊ legis tam diuinę q̄ humanę latorē. Et hoc idem Plotinus ꝯfirmauit sępe ac sępius. Taceo aūt Aristo. ꝑceptum in his in politicis ꝯscriptum: quē superfluit dicere qđ oībus palaꝫ. Qđ autēꝫ hō lex destruat̄ vnitate animi posita ac ꝯcessa in meipso experior ⁊ glibet in se: ad quid enīꝫ religio ac lex: si eaꝫ obseruare vel aliter nihil plus vel minus mihi q̄ bestijs: ꝓpter qđ recte Aristo. homo separat⁹ a lege pessimū est animaliū. ❡ Et breuiter: vt Algaçel testat̄: hac positione ꝯcessa oīum legum radices euellunt̄ sectarūq̄ stipites dissipantur. Prophetarū verba ac diuinarū scripturarū sententię liniūtur oīum deniqꝫ fidelium spēs totaliter aufertur. ❡ Quo fit vt sermo meus ꝯtinuus quē auditorib⁹ meis ꝯtinue ꝑdico verificet̄ .s. ꝙ si Auerro. positio ēēt: vt dicit ꝓculdubio nullū animal infelicius eēt me ac quo vis homine: cum qua sentētia Ficinum nostrū inueni nobiscum vna ꝯcordem: ⁊ ita fit ꝟ ex his inducere. ❡ Qđ quidem igitur positio Auer. pħię ꝑceptis obsistat ꝓ tot ⁊ alia plura quę sapientis iudicio reliqui perspicue constat.

❡ Caput 29ᵐ. in quo explicant̄ duę rōnes eadē radice naturales aduersus Auer.

Et quia positio hęc non tm̄ ꝑcepta naturalis sciētię destruit: sed principia eius: ideo cum ipsaꝫ destruere ꝑcepta naturalis scientię declarauimus: tunc ipsaꝫ contradicere ꝓpositionibus naturalis pħię ostendemus. est igitur vna ꝓpositio ꝯfessa oībus ꝙ motor vnus nūero in vno tēpore nō vtitur nisi vno tm̄ moto ac instrumēto sibi sufficiēter adęquato: hęc ꝓpositio manifesta est: tum in exēplis nālibus: vt in motorib⁹ corporū cęlestium: tum in arte: vt vnus nauta pro vno tēpore non vtitur nisi vna naui tm̄. Et dixi notāter (instrumēto ⁊ moto sibi adęquato) qm̄ non est remotū: vt agens vtat̄ duob⁹ instrumētis inadęquatis: vt in exēplis constat multis: ⁊ eodē pacto addidi (in vno tēpore) qm̄ diuersis tēporibus ⁊ successiue id nihil ꝓhibet. Est ergo ꝓpositio ꝯfessa oībus: nullus motor vnus nūero in vno tpe vtitur plus vno instr̄o sibi adęquato. ❡ Tūc accipio ꝓpōnem eius: sed intell's vtit̄ plus vno instr̄o ac moto sibi adęquato: ergo in 2ᵃ figura intellectus nō est vnus numero oībus illis: minor est manifesta: vnus .n. homo numero est ita adęquatū instr̄m intellectui: sicut infiniti: qm̄ oēm opationē polem intell's pōt exercere in vno numero hoīe tm̄: intell's enīꝫ opatio 2ᵃ: vt in vno homine ꝑficitur perspicuū est. vt ēt in eodē tēpore ⁊ opatio pma ꝯstat: ergo vnus homo nūero est adęquatū instr̄m ipsi intellectui pro oī eius opere in vno tpe: ⁊ sic relinquit̄ intell's esse numeratos. Et lꝫ hoc argumētū tetigit Auer. in lib. de anima: attamē si formabit̄ hoc pacto solones cōes sunt leues: ⁊ argumētū est demonstratiuū penitus.

Rursum nullus motor vn⁹ nūero exercet opera diuersa numero eiusdē spēi pro vno ⁊ eodēꝫ tpe: siue vno aut plurib⁹ instrumētis. Et q̄ negat hanc destruit totā pħiam: posseꝫ .n. tenere ꝙ vnus motor numero posset exercere opera diuersa spē ⁊ gñe: ⁊ sic posset sustētari ꝙ oīuꝫ vna numero est forma tm̄ nūero sufficiēs ad oīa opa diuersa cuiusuis dīię: ⁊ sic remouebunt̄ nāę rerum: ⁊ formę oēsqꝫ qđ destruit Auer. 2° meta. cōmē. 15. est ergo ꝓpositio hęc manifesta ꝑ se: sed intell's exercet ꝓ vno ⁊ eodē tpe opera diuersa numero eiusdē spēi. ❡ Qđ sic declarat̄: ⁊ opationes: quarū vna est in potestate vnius ad eē ⁊ nō eē ⁊ altera alterius eodē mō ad esse ⁊ nō esse: sunt diuersę saltē numero: ⁊ q̄ negat hanc est penit⁹ cecus: nullo enim alio mō aptius pōt ꝯcludi discrimē aliquorū operū nisi ꝑ diuersaꝫ vtētis libertatē: qr .n. ego vtor visiōe mea in hac hora ad solē: ⁊ tu in alia: ⁊ qr ea vti possuꝫ qn̄ volo: ⁊ in alio tēpore q̄ tu: oīno visio mea est ita diuersa a tua ꝙ penit⁹ distinguit̄: saltē numero: est ergo ꝓpositio hęc pspicua: sed intellectiones sunt opōnes: quarū vna est in potestate vni⁹ ad esse ⁊ nō eē ⁊ altera eodē mō: ego enīꝫ possum syllogizari qn̄ volo: ⁊ tu qn̄ vis: imo te nolēte: vt glibet experit̄: ergo itellectiones sunt diuersę numero in nobis: cur enim visio mea est plus diuersa nūero a tua q̄ intelligere meū diuersum numero a tuo: eodē enīꝫ mō ꝓp diuersuꝫ nostrū arbitriū est in vtrisqꝫ rō. ❡ Ex his constat intellectū cū sit motor exercēs diuersas itellectiones nūero pro vna forma eē nūo diuersuꝫ ⁊ hęc qdē rō: si recte ꝯsideret̄: nō recipit risuꝫ. ❡ Hę igit̄ sunt duę rōnes quę eadeꝫ radice ꝓcedunt.

❡ Caput 30ᵐ. in quo tangunt̄ alię rationes ꝯ pōnē Auer.

Tametsi rōnes illę vna radice fundant̄: nūc iducant̄ alię: ⁊ pma est oīs forma alicui⁹ vel aliquoꝝ a qua sumunt̄ dīię eēntiales illi vel illis multę ac nūeratę: ⁊ ipsa in se numerat̄: est .n. hęc ꝓpositio māifesta: eo qr eēntialis dīia sumit̄ a forma: sed intell's est forma hoīs vel hoīum a qua sumunt̄ eēntiales dīię eoruꝫ numeratę: ꝗ ⁊ ipse numerat̄: minor declarat̄: qm̄ rōnalitas est hoīs differētia: qm̄ eēntialis est ei in pmo mō dicēdi ꝑ se: ⁊ īs oēs ꝓprias passiones hoīs inquātū hō: ⁊ nō est diffō nec gen⁹ ꝗ dīia eēntialis: ꝙ aūt rōnalitas multiplicet̄ in hoībus declarat̄: qm̄ aīalitas numerat̄ in hoībus oībus: ⁊ ampli⁹ corporeitas ⁊ sub̄a: ⁊ entitas: ꝗ ⁊ mlto magis rōnalitas: iplicat enī ipoīe aīalia eē duo: ⁊ eē hoīeꝫ vnū vl' vnū nūo rōnale: sunt duo aīalia numero nō pñt eē vnū rōnale numero: ⁊ ꝑ ꝯñs erūt duo rōnalia numero: ergo rōnalitas multiplicat̄ numero in hominibus: ⁊ sic patet propositum.

Rursum id qđ vlr obijcit oībus sensibus est ꝯdictio pmi ꝓncipij: sed oībus sensib⁹ ꝯdicit vnicū numero eē intellectū: qm̄ glibet sensus indicat in se ꝑ vnā sensationē spē eē vnuꝫ sensuꝫ ꝫm spēm: ergo ⁊ eodē modo vna itellectio numero eget vno itellectu numero: ⁊ plures plurib⁹. ❡ Itē nullū vnū nūero simplr ad idē obm ꝯparatuꝫ eodē mō appħensuꝫ sub eadē rōne pōt actus voluntatis ꝯdictorios exeq: ⁊ q̄ negat hanc totā entiū nām ꝯfundit: sed rōnalis aīa circa idē obm eodē mō appħensum. v. grā. circa fornicationē actus ꝯdictorios exequitur: qm̄ ego eligā illā: tu ꝟo fugies: ⁊ velle ⁊ nō velle sunt ꝯtradictorie se hñtia: ergo nō est vna nūero oīum. ❡ Et hoc pōt ꝯfirmari: qm̄ rō diuersitatis ⁊ contradictionis in actu voluntatis posset prouenire ex diuersitate appħensionis: ⁊ diuersitate eligentiū vel obiectorū: vel eorū per quę fit electio. Modo hoc nō ex dīia appħensionis: qm̄ sit ꝑ casuꝫ eodē mō appħensuꝫ ab vtroqꝫ: vt est posē: nec obiectorū: qm̄ sit fornicatio. Nō eorū ꝑ quę fit electio: qm̄ illa quę sunt instr̄a executionis sunt cogitatiuę nostrę: qbus nō debēt differre act⁹ volū-

tatis cũ sint penit⁹ obediẽtes rõni:vt Arist.ait in pͥmo ma/
gnorũ moraliũ:ergo illi act⁹ ɔ̃dictorꝫ nõ p̃nt differre ꝛ cõ/
tradictorꝫ eẽ:nisi pp rõnales aīas diuersas:in qb⁹ sunt vo
lũtates numeratę.¶ 2⁹ ɔ̃firmaẽ.est eniz p̃n^m apud peripa/
teticos ꝛ maxime apud Auer.in 8⁹ physicę auscultationis:
cõmẽ.15.ꝙ vna nũero volũtas simplex ꝛ codẽ mõ se ha/
bẽs ad idẽ obm eodẽ modo app̃hensũ:non se h̃z nisi vno
modo:ꝛ hãc exclamat Auer.ibidẽ ɔ̃tra oẽs leges creantes
mundũ.¶ Modo videm⁹ voluntatẽ meã eligere studio/
saz vitã ꝛ tuam prauã:dato ꝙ intellꝰ vtriusq; app̃hendat
obiectũ sub eadẽ rõne:ꝛ maxime cum nihil sit qͦd possit re
mouere vim:ac volũtatis ĩpetum.¶ Igitur si nos habere
ɔ̃sensus ɔ̃dictoriũ circa idẽ eodẽ mõ app̃hensũ cogẽcim⁹
pculdubio ꝛ volũtates diuersas opꝫ h̃re:ꝛ p ɔ̃ñs rõnales
animas diuersas.¶ Ex oĩbus his liquidissime colligiẽ po
sitionẽ Themistij/Auer.Theophrasti/ꝛ aliorũ peripateti/
corum in vnitate intellectus esse errorẽ puruz cũ destruat
ꝛ naturalia p̃cepta ac phĩę naturalis pͥncipia.

¶ Caput 31^m.in quo narratur positio vera nostra.

IS igitur ꝙ ex oĩbus harũ positionũ ĩprobationibus remanet est ꝙ rõnales aīę sint tot nũo q̃t hoīes:declaratũ est enim esse impoẽ vnicaꝫ esse numero itel/lectũ:vel simplr̃ separatuz:vt Auer.dixit vel dantem esse ac vitam:vt Themistius.

Amplius declaratũ est plures esse aīas rõnales spẽ esse fictionẽ in hoĩbus diuersas:ac eas se/
paratas ẽm eẽ numero diuersas:vt platonici.¶ Rursum
declaratũ est rõnales animas nõ posse eẽ numero certas
p corpa exire ꝛ itrare.Qͦd ergo ex his accipim⁹ est positio
media:quã Aui.Algaçel ꝛ Constabel:ꝛ alij arabes dixerũt
ꝙ rõnales animę nũeratę sint ꝛ formę corporũ vitales ac
intrinsecę:quarũ intellꝰ sunt separati ẽm rõnem ꝛ organa.
¶ Propter qͦd dicendũ rõnalẽ animã inquãtũ rõnalis est
ẽm eẽ nãę ɔ̃iungi toti homini:ꝛ nõ alicui pti ipsi⁹.¶ Qm̃
nisi esset ɔ̃iuncta toti hoĩ esset nõ homo:sed aīal tm̃:qͦd cõ/
stituiẽ per ipm̃:oportet autem rõnalez aīam accipi in ge/
neratione hominis:quia aliter nõ esset forma nãlis homi
nis:talis igiẽ inquãtũ est rõnalis ẽm illum modũ quo est
subã colligit in se:sicut incõplete ꝛ sine eẽntiali vltimo:vi
uere ꝛ sentire:ꝛ eo fit:ꝙ sicut vegetalis in plantis ĩprimit
in nãm:ꝛ ideo nã in vegetali agit ad formã vegetalis sibi
ĩpressaꝫ ꝛ sicut sensibilis in aīalibus ĩprimit in vegetalez:ꝛ
p vegetabilẽ in nãm:vt agat ad formã sensibilis:ita in ho/
mine rõnalis nã ĩprimit in sensibilẽ:ꝛ p sensibilez ĩprimit
in vegetabilẽ:ꝛ per hãc in nãm:vt oĩs actio corpis ad for/
mã rõnalis aīę p̃ficiatur:ergo rõnalis aīa vltimus est finis
ac cõplemẽtũ oĩum p̃oruz formarũ:in quo colliguntur oẽs
alię animę.¶ Et ex hoc remoueẽ error Auer.Themistij
ꝛ aliorũ.Si.n.vnus nũero est intellꝰ in oĩbus hoĩb⁹:opꝫ ꝙ
vna nũero nã vegetabilis sit in oĩb⁹ hoĩbus:ꝛ vna nũo nã
sensibilis ꝛ sic vna nũo erit digõ:ꝛ vnuz nũo augu^m:ꝛ vn⁹
nũo visus:ꝛ sic de alijs.¶ Qꝛ igiẽ sensibilis est termin⁹ ve
getabilis:vegetabilis nãę:itellꝰ seu rõnalis aīa pculdubio
termin⁹ erit vnus oĩuz illorũ:ꝛ sic esse hoĩs pculdubio erit
p rõnalẽ animã:tanq̃ per finẽ ꝛ vltimũ oĩum formarum.
¶ Alr̃ enim nõ esset nisi animal ꝛ nõ hõ:vt satis ɔ̃spicue
ɔ̃stat:qꝛ igiẽ homo cõpleẽ per rõnalẽ animam:opꝫ vt quẽ/
admodũ aīalitas multiplicaẽ in aīalibus:ita humanitas in
hoĩbus:vna ergo nũero hũanitas nõ erit in hoĩbus oĩbus:
erunt ergo plures ꝛ plures ɔ̃sĩter rõnales aīę.¶ Et qꝛ itel
lectus potẽtia est ꝛ facultas rõnalis:quẽadmodum sensus
sensibilis:erunt tot numero intellꝰ quot numero rõnales
animę:quẽadmodũ tot numero sensus quot numero sensi
biles in aīalibus multiplicatę:ꝛ sic constat quo pacto sint
plures intellectus in nobis:ꝛ non vnus numero tm̃:ꝛ quo
pacto hęc positio colligitur ex dictis.

¶ Caput 32^m.in quo soluunẽ argumẽta ptis auerroicę.

HIs vero acceptis facile tollunẽ argumẽta pro Auer.pte.¶ Ad pͥmũ di/cendũ ꝙ vnũ ꝛ ideꝫ ẽm rẽ põt itelligi a diuer sis:ppter pͥncipia itelligẽdi silia in spẽ ꝛ non nũo:nec licꝫ arguere a ɔ̃ueniẽtia vna ad vlẽz:
opꝫ.n.arguere:oẽs actus magr̃i sunt hi numero q̃ discipu/
li:q̃ intellꝰ vnus:sed minor hęc falsa est.¶ Ad signũ dico
q⁹ nihil est:qm̃ vt Grossã testa inquit:oĩs scia fit in nobis
virtute intellꝰ agẽtis:q̃ verus est p̃ceptor intrinsecus:est.n.
magister quasi applicans actiua passiuis:sed intellꝰ agens
inducit scientia:ꝛ hac de cã bestię non mixcem docentur.

Ad secundum pͥncipale o Themisti nõne oẽs extimãt lupũ inimicũ:canes etiã
vulpes:ꝛ tm̃ nullus diceret in ouib⁹ vnã aīam numero tm̃
ibi eẽ:ꝛ in canib⁹:vnus ergo ɔ̃sensus in pͥmis pͥncipijs non
ex vnitate nũerali intellꝰ p̃fluit:sed ex ɔ̃silitudine agẽtiuꝫ
intellectuuꝫ qbus in oĩbus eodẽ modo pͥncipia illustranẽ.

Ad tertium qm̃ vlr̃ quęrit de numeratione aīarũ siue in corporibus:siue extra corpa:ideo
opus est dicere:quid alij sentiunt ꝛ qd nos:inqt q̃ Procu/
lus ex mente Platonis in Timęo deũ animas hominum
alias alijs ducib⁹ stellisq; accõmodasse:pp qͦd pbat dĩias
aīarũ nõ ex corpibus vel inclinationib⁹ ad corpa puenire:
sed ex eẽntiali accõmodatione a deo facta ad dĩntes duces
atq; stellas:vult ergo Proculus rõnales aīas nũo differre
accõmodationib⁹ factis a deo ducib⁹ stellis.Qͦd sentire vĩ
Plotinus:duꝫ inqt/rõnales aīas numerari terminis inter/
nis:ꝛ non corpibus vel inclinationib⁹ ad corpa:terminos
eniꝫ iter nos itelligẽs has aīarũ accõmodatiões:pp qͦd Fi/
cinus hos exponẽs vult rõnales aīas diuersari nũero per
quosdã modos intrinsecos:quę sunt dĩię idiuiduę a qbusdã
dictę hecceitates:ꝛ hoc sentire dicit Proculũ ꝛ Plotinũ
ꝛ alios platonicos.Plato.n.ꝛ Pithagoras numerationem
indiuiduorũ oĩum nõ extimãt solũ p̃tione mãę:vt Arist.
inqt.¶ Sꝫ hi pace eorũ dicaꝫ oĩa p̃n⁹ phĩę destruunt:ꝛ iõ
aduersus eos arguo.Oẽ discrimẽ aliquorũ plusq̃ p ppria
ac eẽntialia accñtia:est dĩia eẽntialis ꝛ specifica:hęc.n.est
p se nota:qm̃ dĩia p accñtia cõia est p accñs:dĩia p accñtia
eẽntialia:vt leonis p suũ ppriũ:ꝛ hoĩs p risibile est p se:sal
tẽ 2⁹ modo pseitatis:q̃ distõ p añcedẽtia ad ppria ac eẽn/
tialia accñtia erit distõ eẽntialior ac magis p se:ꝛ sic speci/
fica:nulla.n.est alia distõ:sed distõ duaruꝫ aīarũ:siue p ac/
cõmodationes eẽntiales:siue dĩias vltimas:siue hecceī/
tates est plusq̃ p accñtia eẽntialia:ergo est specifica:minor
pꝫ:qm̃ vnitas numeratis est posterior hecceitate ẽꝫ hos:
ꝛ vnitas est p̃dicatũ scd̃i modi de quolibet apud eos:ergo
hecceitas antecedit vnitatẽ:ꝛ sic distinctio p hecceita/
tes est essentialior:q̃ per vnitatẽ:ꝛ sic pꝫ minor.

Alij platonici dixerũt rõnales aīas differri suis eẽntijs ꝛ tm̃ indiuidualr̃:qm̃ p seipsas:ꝛ sic volunt ꝙ nullo⁹
p mãs:aut inclinatiões ad mãs:nec accõmodatiões illas:
cũ sit fictio.¶ Sꝫ ɔ̃:qm̃ vt p̃us spẽ differrẽt:qm̃ oĩs dĩia:
cu⁹ rõ differẽdi est eẽntia:ac for^a:est specifica ꝛ eẽntialis:
mõ cũ hę aīę seipsis distinguanẽ erũt suis eẽntijs dĩntes:
tãq̃ rõnib⁹ differẽdi:ꝛ sic spẽ distiguiẽ ɔ̃ eos.¶ Meli⁹ q̃
expositores dicũt rõnales aīas differre p habitudines ad
corpa:quę habitudĩes sũt eẽntię aīę ẽꝫ rẽ dĩntes tm̃ rõne:
aīa.n.mea ꝛ habitudo eius ad mãm est vna res in subto:ꝛ
differẽs mõ:ꝛ qꝛ hitudo ad corpus nõ dicit act⁹:sꝫ aptitudĩ
nẽ:iõ rõnalis aīa semp:ꝛ ante ꝛ post est hęc ꝛ nũerata ẽm
eẽ:ꝛ hęc tm̃ sño est forte plus platonica:qm̃ decẽtius est for/
mas distingui iclinationibus ad ppria subiecta:vt peripate/

tici dixit. ¶ Tūc ad formā argumēti pz qualr nō opz vt ois forma nūerata per mās sit extensa:nisi forte de ea quę numerat per eē actuale in mā:ꝛ nō habitudinale:cuiusmodi nō est rōnalis aia. Tunc ad meā inductionē pz sol.qꝛ quedā formę multiplicant per possessas mās ꝛ actualiter inhęrētias:quarū esse ꝯsistit in depēdere a materia. Quędaz per habitudinales possessiones:vt rōnales quarū esse consistit in se:ꝛ nō in dependētia ad corpus vel māmꝫ sic cōcedo rationalē aiaz in esse indiuisibili dependere a mā:sed id nō esse nō est in esse in mā:sed posse inesse mā:ꝛ iō siue aia sit ante corpus siue post cuz sit semp apta nata inesse corpori:ideo semp est differēs ab altera numero. ¶ Et sic pz ad quartū principale:numerant eniz aię per corpus tanq̄ p terminos extrinsecos habitudinū:ꝛ per habitudines tanq̄ per terminos intrinsecos:ꝛ ideo nō specifica est differētia earū. ¶ Ad 5um debes scire q̄ intellꝰ meus est singularis:ꝛ est abstractus:abstractꝰ qdem a mā:qꝛ nullius corporis actus est ꝛ pfectio:attamen singularis:qꝛ hꝫ esse in eēntia rōnalis animę:quę numerat per habitudinez:vt dixi:ad corpora:ꝛ ideo intellꝰ est separatus tametsi sit indiuiduus. Tunc ad formā dico q̄ ipse a nullo sit abstractus a mā:qꝛ seipso abstractus est:sed bene est singularis:ꝛ hęc singularitas nō repugnat intellectioni actuali:vt Auicē.in 7o suę sapiētię:capite 6o:ꝛ expositor testant. ¶ Et sic non opz:vt fiat actus abstractus ab altero nec a se:sed seipso abstractus ac sepatus est:lꝫ singulare quodam. ¶ Et per ideꝫ pz ad sextū:q2 oia recepta in ea sunt hęc ꝛ singularia:sed qꝛ sunt sine mā ideo repsentāt vlr:ꝛ sine tēpore:ꝛ ideo nō sequitur vt sint potētia:ꝛ singularia ꝛ mālia entia. ¶ Ad secundā dicēdū:q̄ sicut nō est incōueniens in hoībus:vt indiuidua in infinitū pcedant per accidēs:attamē in hominibus inquātū homo nō:sic in itellectis:vt vniuersalia:nō pcedit in infinitū:vt aūt accidit eis intelligi a me ꝛ a te:vt sic possint in infinitū extendi:intellectū enim abstractuꝫ a meo ꝛ tuo itellecto est vle per se:per accidēs aūt īdiuiduū:ꝫ ideo p se est actu intellectū:p accidēs adhuc abstrahibile:ꝛ sic pz sol. ¶ Et debes scire q̄ Joan.g fuit fautor opionis auerroicę:cōcessit hanc solutionē:qꝛ ponit spēs numeratas:sicut ꝛ nos:ꝛ ideo argumētū ideꝫ pōt torqueri in eum:ꝛ ideo rñsio hęc est necessaria. ¶ Ad 8um pz sol.rationalis enim aia simplr nō est p corpus in quo actu sit:sed in quo apta nata est eē:ꝛ idē simplr est sine corpe:ꝛ ideo non operatur per dispōnem corporalē. ¶ Ad 9um facile sol.pz fm nos:mūdus eniz incepit ꝛ decēter aliqñ persistet:vt scimꝰ ex reuelatione. Qd si me ad Aris.cogis expositor noster inquit Aristo.sibi contrariū esse:qꝛ hoc argumentū nō erat sibi famosum:sicut nec Auer.qui fuit secuꝫ quasi coetaneꝰ:ꝛ ideo nō remotuz est Aristo.dicere cōtraria. Uel dicamꝰ vt Auicēna dicit:ꝛ expositor pmus q̄ non inconuenit infinitum esse in separatis actu a materia:vt in 2o libro disputauimus:ꝛ argumēta aduersus hoc dissoluemꝰ. ¶ Ad 10um dicendū q̄ rationalis anima ꝛ tempus non eodem modo se habent:cum tempus sit cōparatum ad vnum mobile:ꝛ vnum motorem:rationalis anime:ꝛ si sit ab vno motore:tamen est respectu plurium mobilium. ¶ Ad vltimuz dicendum q̄ scientia magistri non est qualitas actiua:sed dispositiua:quoniaz non agit scientiā in intellectu:sed applicat actiua passiuis:intellectus eniz agens est verus doctor q scientias ꝛ consensuz ppositionū nobis tradit. ¶ Ex his patet qualiter positio hęc purus est error ꝛ nihil veritatis continet:rōnes enim hę non sunt:nec demonstratiuę nec viꝫ probabiles:vt perspicuum est. Reliqua quę tangunt in positionibus aliorū facile est videre:quomodo positiones aliorum tolluntur:ꝛ quo pacto aliquid veritatis contineant ꝛ quo pacto non.

¶ Augustini Niphi De intellectu Liber. IIII. In quo agitur de partibus animę intellectiuę.

¶ Caput primū.in quo narratur intētio ꝛ ordo dicendorū

QUecunque hucusq3 tractauimus cōmunia sunt animę toti:ꝛ eiꝰ partibꝰ:immortalitas enim cōis est rōnali animę:ꝛ oibus ptibus eius separabilitas adhuc cōis est toti animę:ꝛ ptibꝰ animę:vnitas deniq3 eodeꝫ modo:ꝛ qa cōmuniū cognitio semp pponit.iō hꝰ vsq3 huc de tota aia cōes passiōes tractauimus:g nūc opus est de ptibꝰ eiꝰ idagare:est.n.aia diuisa:tuꝫ p subaꝫ:tū p accñā:est aūt diuisio in ptes fꝫ subaꝫ:qꝛ qdā est itellꝰ poꝰ:qdā itellꝰ actꝰ:ꝛ itellꝰ poꝰ qdā apud pipateticos est ps rōnalis aię:qdā pars sensitiuę aię vt dicā. ¶ Diuisio aūt p accñtia est:qꝛ qdā est intellꝰ in habitu:qdā in actu:ꝛ in actu est 2o qdā cuiꝰ pnm est volūtas trī:ꝛ hic practicus dī alter:cuiꝰ pnm est intellꝰ agēs:ꝛ hic speculatiuꝰ:ꝛ hi sunt subdiuisi:de quoꝝ subdiuisiōe artifex huiꝰ libri nō discēdent:g ordo noster est p de itellectu poꝰ:post de agente:deniq3 de itellectu in habitu speculatiuo.s.ꝛ pctico:ꝛ sic de ptibꝰ aię cōplebit sermo:itellꝰ autē potētię est por quo ad nos:vt Alexā.testat in lib.de anima:qꝛ homo gignit hoc habitu pditus idoneū.s.duntaxat excipiēdi habitꝰ habēs facultatē:deinceps aūt habitū adipiscit:ppter quod ingt:intellꝰ potētię is est quē nūc habemꝰ cū gñamur:ꝛ in lucē edimur:ꝛ ideo hic intellꝰ prior est quo ad nos.

Amplius oēs opationes intellꝰ potētię sunt nobis:qꝛ volumus ac pnę ortu. Illę agētis sunt nobis in postremo:ꝛ maxime pma eius opatio:ideo nobis facilior est. Est ꝛ rursuz cognatior sensui:quē vnusq3q3 noscit ꝛ pcipit:ppter quod:vt Auer.ingt in libro de anima:ꝛ Simplicius.Aristo.pmo incepit notificare subaꝫ virtutis passiuę:cuꝫ hoc sit necesse in doctrina:est enim por quo ad nos facilior ꝛ pprior nobis notissimo:ꝛ eo fit vt ab eo:vt Aristo.facit:tractatū nostruꝫ inchoemus. ¶ Deinde de itellectu agēte:postremo de itellectu in habitu:ꝛ qꝛ hꝫ duplex est speculatiuꝰ ꝛ practicꝰ:iō ꝛ de volūtate faciemꝰ capitulū.

¶ Caput 2m.in quo Platonis narratur positio.

RAtionalis aię partes alioꝰ multiplicat Plato:cū enim nullū opus sit aię nouū:nec simplr:nec ad nos fm eū:ideo nec agēs intellꝰ nec poꝰ ponit apud ipm:vt ꝛ Auer.in 3o de aia:cō.18.in fine ingt:ꝛ oia dicta ab Ari.in hoc sunt:ita q̄ vlia nullū hēant eē extra animā qd intēdit Plato:q̄ si ita esset nō indigeret ponere intellectū agentē:ꝛ sic neq3 intellectū potētię:intellꝰ ergo agens apud eū nullus est nisi intellꝰ pmus:quē soli cōparauit in cuiꝰ lumine oēs vniꝰ fiūt intellꝰ:vt Plotinꝰ testat:ꝛ qꝛ intellectꝰ noster itelligit diuinū eē ꝛ itelligibile perpetuum.

Amplius rerū māliū p ideas cognitionē retinet spēs sensibiliū p imagines pticulares:pculdubio sunt tres rōnalis aię ptes apud ipsos:intellꝰ.s.a quo ratio:a rōne ꝛo 3a est imaginatio:intellꝰ qdeꝫ mā est diuini luminis semp in eo operans vt Jamblicus testat egyptiorū esse inuentū:pp quod Plotinꝰ enneade pma ingt:q̄diu aūt pueri sumus operant qdeꝫ quę in cōposito sunt:pauca

vo a superioribus ad ipsuz vsq3 refulgent:qd etiam Origenes Ammoniusq3 testant̄ dicentes:paruulorū intellectus semper vident cęlestis patris faciem.

Prima ergo ꝛ superior pars est intell's qui semp diuini luminis est mā ac locus:q pmo viget in pueris apud eos. ¶ Scda pars est ratio:quę mā ac locus est idearū:quas retinet tanq̄ pmordia oium mālium:qbus oia entia mālia intuet̄:hęc vo ab itellectu quemadmoduz ideę a diuino lumine effluunt. ¶ Tertia quoq3 pars ꝛ vltima imaginatio:quę locus est sensiliuz formarū:qbus aia contuet̄ sensibilia pticularia. ¶ Ex his ergo liquet rōnalem animā nihil suscipere a rebus ad hoc.s.vt intelligat:ꝛ ideo intell's potētię rescindit̄:ꝛ cū agens intell's dicat̄ cōparatione ad itellectū potētię pculdubio:ꝛ nec agens itellectus ponit̄:sed hę tres partes quibus anima tria rerū genera contueat̄ ꝛ noscat. ¶ Sed quo qdem pacto hę partes sunt animę:ꝛ quō his intelligimus:ꝛ quō sunt hęc tria genera in his ptibus:ꝛ qua de re nō reminiscat̄ intell's:sed animę:ꝛ alia multa nō expedit nūc tractare. Plotin⁹ enim hęc ꝛ ampliora in q̄rta enneade in pmo ꝛ 2° lib. de dubijs aię pertractauit:nos.n.tm̄ peripateticoꝝ sententiam sumus executuri:hoc igitur Platonis sectatoribus relinquatur.

¶ Caput 3m.in quo inducuntur argumenta peripateticorū in necessitate intellectus potentię.

Averroes in lib.de anima testatur has duas ppositiones.q.s.intellectus est virtus passiua:ꝛ q est itransmutabilis:esse duo pncipia oium eorū quę dicunt̄ de intellectu:ꝛ tunc ingt:ꝛ sicut Plato dixit maximus sermo debet esse in pncipio:nimimus enim error in principio causa est maximi erroris in fine:ꝛ qz tam de separata anima diximus:ꝛ ꝯsequenter de intellectu:insistemus circa ppōnem pmaz.s.q intellectus est virt⁹ passiua respectu itelligibiliū:induxit aūt Auer.in 3° de aia:cōmen. 4° ad hoc rōnes tres:quarū pma sic cōponit̄:ois virt⁹ quę mouet̄ ab eo cui attribuit̄ est passiua. Sed intell's mouet̄ a phantasmate cui attribuit̄ ergo est virt⁹ passiua. ¶ Amplius scda ratio ei⁹ sic cōponit̄:ois v̄tus qn̄q3 actu qn̄q3 potentia est passiua. Sed intell's est virt⁹ qn̄q3 actu:qn̄q3 potētia:ergo intell's est virt⁹ passiua. ¶ Amplius ꝛ 3ª rō eius sic ordit̄:ois virtus egēs aliquo extra se est passiua:sed rōnalis virt⁹ eget aliquo extrinseco.s.intētionib⁹ imaginatis:ergo intell's est virtus passiua:hęc sunt tria argumēta quę Auer.tāgit in eo ꝯmēto:si recte itelligat̄. ¶ Alex.aūt dedit argumētū ex vbis Ari.bonū. ¶ Qm̄ aia est oia itelligibilia:ꝛ nō fm formā:ergo fm virtutē:est eniz ois intelligibilia pro quāto oium itelligibiliū formas suscipit:quēadmodū mā oium pdicamētorū est formę:p quāto oium pdicamentorū formas retinet. ¶ Ois ergo virtus quę est oia susceptiue virt⁹ est passiua:sz itell's est oia susceptiue ḡ intell's est virtus passiua:ꝛ hoc argumētum est dialecticum saltez.

¶ Caput 4m.in quo inducuntur quęstiōes aduersus rationes Auerrois:ꝛ soluuntur.

Sunt ex platonicis q instarēt rationibus Auer.qm̄ ratio pma petit qd est in pncipio:qm̄ accipit intellectū moueri a phātasmatibus ꝛ itelligibilib⁹:ꝛ hoc nihil aliō est q̄ pati ab eis:ergo supponit ipm passiuuz esse qd a pncipio accepim⁹. ¶ Amplius maiori scdi argumēti scilz ois virtus qn̄q3 actu:ꝛ qn̄q3 potētia est passiua. Addo minorez hanc:sed caliditas ignis.qn̄q3 actu qn̄q3 potētia operat̄:actu qdem p̄sente calefactibili:potentia vo absente:vel hāc:phantasma est quādoq3 actu qn̄q3 potētia:ergo caliditas ignis virtus est passiua:vel phantasma:conclusio est falsa:ꝛ nō pp̄ter figurā syllogismi:ergo propter ppositiones:ꝛ non pp̄ter minorem:ergo propter maiorem:erit ergo maior impossibilis.

Rursum tertia ratio nihil eē videt̄:qm̄ maior.s.ois virt⁹ egens p̄sentia alicuius extrinseci est passiua:addo hāc:sz potētia solis ꝛ cuiuslibet motoris eget aliquo extrinseco:qm̄ nihil mouet se:ergo potētia solis est passiua:ꝛ cuiuslibet motoris:ꝛ sic vt prius maior est falsa:cū minor sit necia simplr:ꝛ syll's sit bon⁹. ¶ Et ex his videtur oēs rōnes has friuolas eē. Et ideo vt mihi q duob⁹ modis pnt rōnes hę defendi:vno modo accipiēdo eas eē tres diuersas:alio mō faciēdo vnā tm̄:cuius alij sint psyllogismi. ¶ Ad cuius rei euidentiā debes scire potētiā passiuaz tribus differre ab actiua:qm̄ actiua mouet id in quo est:passiua mouetur ab aliquo sibi p̄sente:ꝛ hoc perspicuū est oibus. ¶ Scda dr̄ia est:naz virtus passiua fm ei⁹ nām est in potētia qn̄q3:ꝛ qn̄q3 in actu. Actiua vo per accidens rōne.s.extrinseci:eo eniz accidit qn̄q3:ꝛ qn̄q3 agere:qz deficit passiuū fm peripateticos. ¶ Tertia ꝛ vltima differentia est:qm̄ opatio passiuę virtutis est in ea:actiuę aūt in extrinseco forinsecoq3 obto ac passo:ꝛ hoc est palaz his trib⁹ differētijs pculdubio discretę sunt potētię passiuę ꝛ actiuę. ¶ Si volumus igit̄ has rōnes esse tres diuersas pculdubio opz accipere minorē pmi tanq̄ confessam:vt expositor ingt:ex eo qz intelligere simile est ad sentire:quēadmodū eniz sentire qdā est cognoscere:sic ꝛ itelligere. ¶ Amplius quēadmodū sentire est qn̄q3 actu:qn̄q3 potētia:ita ꝛ itelligere:vt in nobis experimur. ¶ Rursuz quēadmodū sentire eget p̄sentia sensibilis:ita ꝛ itelligere p̄sentia phantasmatū:ergo quēadmodū sentire moueri est a sensibili:ita intell's ab itelligibili:ꝛ hoc pfecto ꝯstanti pma rō euidēs est ac firma. Reliquę duę sunt firmę per duas ꝯditiones sibi addēdas:ois virt⁹ qn̄q3 actu:ꝛ qn̄q3 potētia fm suam nām:ꝛ p se:ꝛ virtus passiua intell's fm nāz est hō vt ꝯstat. Amplius tertię addat̄ ois virtus egēs aliquo p̄sente p sui opatione remanēte in ea:ꝛ sic rōnes sunt firmę. Sz profecto melius puto vires harū esse vnā tm̄ ita q sit prima sic: ois virtus quę mouet̄ ab eo cui attribuit̄ est passiua:intellectus mouet̄ ab eo cui attribuitur:ergo intell's est passiua virtus. Tunc qm̄ minor est accepta:ꝛ non pbata:psyllogizatur per scdaz hoc pacto:ois virtus quę p se:ꝛ sui nām:est qn̄q3 actu qn̄q3 potētia mouetur ab eo cui attribuit̄:ꝛ hoc manifestuz ex 2ª differētia. Sed intell's fm sui naturaz:ac per se qn̄q3 ꝛ actu:qn̄q3 potentia:ergo mouet̄ ab eo cui attribuit̄ cōclusio hęc est minor primi syllogismi. ¶ Et qm̄ minor scdę rōnis latet psyllogizatur p tertiā sic:omnis virtus quę eget p̄sentia alicuius forinseci in sua opatione remanente in ea:est v̄tus:qn̄q3 actu:quādoq3 potētia fm sui naturā ꝛ per se:ꝛ hęc pz per differētiaz tertiā intellectus est egēs in sui opatione remanēte in eo forinseci p̄sentia:ergo est virtus fz sui nām ꝛ per se:qn̄q3 actu quādoq3 potētia:ꝛ hęc est minor scdi:ergo vna est ratio tm̄ pncipalis:cui⁹ minor condensat̄ per 2m syllogismū:ꝛ minor scdi condensat̄ per tertium:cuius ppositiones sunt per se notę ꝛ imediatę amplius non ꝯdensabiles:ꝛ hoc pacto reputo Auerro. sentire:quomodo.s.non accidit petitio principij in aliquo eorū. ¶ Quod igitur intellectus potentię sit virtus passiua quę mouetur ꝛ perficitur ab intelligibilibus:ꝛ non passione corruptiua his patet.

¶ Caput 5m.in quo inducitur pma opinio de intellectu possibili Auempa.ꝛ Abubacher.

Quod primo aspectu nobis perspicuū relinquitur est:sicut dixi:duas esse rōnalis animę ptes:qm̄ eniz experimur in nobis agere itellectū:ꝛ recipere eū:vt Auer.inquit in tertio cōmento.18.ꝛ.19.ꝛ agere ꝛ recipere non

possunt attribui vni inquantũ idẽ:ideo in nostra aĩa duas ptes ponere necesse est.s.vnã cui pati ꝛ recipere attribuit: alterã cui abstrahere ꝛ agere:erit ergo sermo pncipalis de intellectu potẽtię:sed qm̃ sunt quodã modo in pdicamẽto relõnis accidit vt qui de vno dicit:ꝛ de altero tractet:ideo ꝛ si sermo noster sit de itellectu potẽtię:qꝛ hęc quę dicã sũt cõia ambobus:ideo cõiter.ꝛ quãtũ ad ea quę insunt oib⁹ di camus pmo:semp enĩ cognitio cõium pcedit cognitiones ppriorũ:vt Auer.ꝛ Aris.testant.❡ Alexãder igit ꝛ Auẽp. cõgruunt in hoc:ꝙ nec intell's agens:nec possibilis:partes sint rõnalis aię.Alexã.enĩ rõnalẽ animã seq mistionẽ di- cit supra quã est agens intell's separatus ꝛ immistus:oium i- telligibiliũ auctor:vnicus numero totius sphęrę huãnę:cũ quo Auempa.ꝛ Abuhacher congruũt.❡ Sed in intellectu potẽtię discrepãt.Auẽpa.ꝛ Abuba.duos asserũt esse intell's potẽtię.s.ipm phãtasma actuatũ ac actu denudatũ a mate- rialis ꝛ imaginatiuã ipsaꝫ quę subm est phantasmatũ:quę sunt potẽtia itelligibilia.❡ Et huius rõ est:qm̃ intellectio- nes sunt numeratę:ꝛ nõ rõne agẽtis:cũ ille sit vn⁹ oiuꝫ:g. rõne itell's in po^a.g̃ intell's in potẽtia numerat⁹ est:ꝛ oẽ nu- meratũ est hoc corpus vel vtus in corpe:ꝛ ideo itellectum potẽtię virtutẽ dixerunt corpis:ꝛ ois vtus in corpe est sen- sus exterior vel iterior:ꝛ intell's non est sensus exterior:vt Aristo.declarauit ergo interior:ꝛ nõ videt esse alius q̃ ille in quo potẽtia sunt itelligibilia:ꝛ hęc virt⁹ est imaginatiua vbi intẽtiones sunt imaginatę seu phãtasmata:virtus ergo imaginatiua est intell's in potẽtia apud hos:lꝫ gdã alio no- mine vtẽtes dicãt esse phãtasiã:alij cogitatiuã:ꝛ hoc discri- men est in noie.❡ Et qm̃ est gdam intell's g recipit intelli- gibilia potẽtia.i.phãtasmata:ꝛ alter g qñqꝫ actu:qñqꝫ potẽ- tia sit:ideo duos intell's potẽtię extimãt:phãtasma.s.ꝛ ima- ginatiuã virtutẽ.Phantasma enĩ est intell's speculatiuus ꝛ intel l's potẽtię.Intell's potẽtię gdem:tũ qm̃ phãtasma- te sic denudato dicimur intelligẽtes.Tum qm̃ hoc phan- tasma id est:qd illã recipit denudationẽ:quã intellectionẽ nuncupãt.Speculatiuus xo dicit:qm̃ phãtasmata denu- data sunt ipsa itellecta:gbus intelligim⁹res mãles.❡ Qd xo phãtasma sit intell's in potẽtia Auẽpace pbauit ex hoc qm̃ inuenit ipm:qñqꝫ intellectũ in actu:qñqꝫ in potẽtia ꝛ ois forma intellecta qñqꝫ actu:qñqꝫ in potentia est intell's potẽtię.❡ Ampli⁹ ex h:qm̃ phãtasma recipit ipsaꝫ denu- dationẽ:denudatio est itellectio:denudare.n.est itelligere: qm̃ denudare dic ipaꝫ actionẽ denudatiuã:ꝛ denudationẽ passiuã q̃ ppe itelligere dĩg phãtasma recipit itellectio- nẽ:qm̃ recipit vtrasqꝫ denudationes.s.passiuã ꝛ actiuã:qm̃ actio ꝛ passio sunt in passo:ergo intell's potentię erit phan- tasma:ꝛ ipsa virtus imaginatiua lꝫ diuersimode:qm̃ phan- tasma intell's est potẽtię recipiẽs itellectionẽ.Virtus ima- ginatiua recipiens intelligibilia potentia:ꝙ phantasma actu denudatũ est vniuersale actu:ꝛ vniuersale actu nõ est in subiecto aliquo:nec in loco aliquo:ideo hoc phantasma: vt sic:nullibi est:sed est speculabile de se:ꝛ denudationem retinens.❡ Ecce igit quo pacto fm Auempa.intellectus agens ꝛ possibilis vnius essentię non sunt partes:sed sepa- rata non constituẽtia aliquod vnum totum:quibus Alex. concedit quantũ ad hoc:lꝫ inter eos sit discrimen magnũ: vt ex pmo huius libri tractatu quis scire potest:vbi Alex. positionem enarrauimus.

❡ Caput 6^m.in quo inducuntur rationes Auer.probantes necessitatem intellectus agentis.

Auerrois in 3° de anima cõmen.18.Q. tuor extrahit rõnes ꝙ intel- lectus agens sit aligd:ꝛ pma componit in for- ma hypothetica:si solę intẽtiones imaginatę nõ sufficiũt ad itelligere intell's po^s nec solus itell's po^s se solo facit se itelligẽtẽ:necẽũ est aligs itell's ali⁹ ab eis hęc hypothetica est manifesta p se:sed intentiones solę non sufficiunt:nec solus intellectus ad intelligere:ergo necessarius est intell's agens:minor declarat ibidẽ:intell's enĩ solus nõ sufficit:qꝛ tũc itelligere possemus absqꝫ phã- tasmate:nec sole ille sufficiũt:qꝛ tunc induiduũ nõ differt ab vniuersali:qm̃ hoc solo differunt:qm̃ induiduũ mouet sensum:vle intellectum:ꝛ sic intellectus esset imaginatiua.

Amplius cuicũqꝫ attribuunt duę operationes gene- re diuersę:ei attribuunt principia diuersa generũ illarũ:sed animę nostrę attribuit facere intellecta ꝛ recipere illa:ergo ei intellectus factiuus ꝛ passiuus attri- bui debẽt.❡ Rursũ omne qd transfert de genere in ge- nus de ordine in ordinẽ eget agente transferẽte ꝛ subiecto recipiẽte illud translatũ:sed intẽtiones imaginatę transfe- runtur de esse idiuiduo ad esse vniuersale:quę differũt ge- nere ꝛ ordine:ergo egẽt transferẽte:ꝛ est intell's agens ꝛ re- cipiẽte:ꝛ est intell's potẽtię.❡ Adhuc oẽ qd operat duab⁹ operationibus diuersis est in actu pncipia illarũ:sed nos experimur operari dupliciter.s.creando intellecta:ꝛ reci- piendo illa:ergo vt prius.

Item omne id quod pcedit intellectũ potẽtię:qui est quid nostri est quidpiaꝫ nostri:sꝫ agens pcedit intellectũ potẽtię:qui est quid nostri per ca- put pcedens:ergo ꝛ agens est quid nostri.❡ Ex his habe- ri põt necessitas itellectus agentis:erit ergo gdam intelle- ctus agẽs:qui est sicut lumen ars ꝛ habitus:vt Simplici⁹ inquit in cõmẽto tertij de anima textu illo(ꝛ est intellect⁹ hic gdem ꝛc.)prout enĩ est circa mãlia factiuus:ars dici- tur:ars enim ingt nihil aliud est nisi habitus:quo agimus circa materialia:vt Aris.inquit:put cõparat itellectui po- tẽtię sixę ꝛ stabilis est habit⁹ ꝛ pfectio:qm̃ ita est pfectio i- tellectus potẽtię ꝙ nõ põt solui:ꝛ hoc pacto habitus sorti- tur rationẽ:vt autẽ est id quo illuminant:ꝛ fiunt actu co- gnita intellecta:ꝛ id quo intellectus potẽtię recipit ille est lumen quoddaꝫ:ac rationem lucis participans:verum aũt sit aliquis alius intellectus agens posterius dicetur.Quod quideꝫ igitur sit intellectus agens quidam:vt habitus ars ꝛ lumen his palam.

❡ Caput 7^m.in quo obijcit his p argumẽta peripateticoꝝ.

Obijciunt autem his Auerro.ꝛ Themi- stius demõstratiue:ꝛ prima Auerro.ratio hęc est:intell's possibilis mouet ab intelligibilib⁹:phantasmata non mouent: sed mouẽt:ergo phantasma in 2ª figura nõ est intellectus potẽtię:maior declarat:qm̃ declaratur ꝙ phã- tasmata sunt id:cuius pportio ad virtutẽ distinctiuam ra- tionaleꝫ est:sicut pportio sensati ad sentiens:minor decla- ratur:qm̃ si esset recipiens intellecta tunc res reciperet se:ꝛ mouens esset motũ.❡ Amplius intellectus mãlis:nec est actus:neqꝫ habẽs actuꝫ:sed potẽs vocatus tñ:phantasma est actus vel habẽs:actum cuꝫ sit forma imaginatiuę:ergo phantasma non est intellectus potẽtię.

Rursum intellectus cõparatur magis visui q̃ visi- bili:sed phantasma nõ cõparatur visui:sed visibili:ergo phantasma nõ est itellectus potẽtię:minor pa- tet:qꝛ quemadmodũ visile nõ mouet visum nisi in psen- tia lucis:sic phãtasma mouet intellectuꝫ in psentia intelle- ctus agentis:vt Aristo.inquit ergo phantasma cõparatur visili:ꝛ sic nõ erit intellectus potẽtię.❡ Postremo The- mistius in libro de anima 3° capite.31.inquit:cũ enĩ sta- tuisset Aristo.in omni natura:alterũ pro materia haberi: alterum pro forma mouente pficienteqꝫ:necesse inquit est easdeꝫ differentias in anima reperiri:ꝛ talem aliquẽ intel- lectum adesse:qui pars animę rationalis pstantissima sit,

Arguo ergo sic: rõnalis animę ptes sunt duę: altera vt mã: altera vt forma: ergo intell's potẽtię ps est rõnalis animę. ¶ Adhuc arguit ꝛ inqt: atqꝫ hoc quoqꝫ ex illis verbis clarissime innotescit: quorũ paulotenus ante mentionez fecimus: de intellectu inquit ꝛ vi ea quę cõmentat̃ contemplatiuaqꝫ nihil adhuc liquet: sed videtur diuersũ aię gen⁹ esse: solumqꝫ id abiungi ꝛ separari cõtingere: tanq̃ perpetuuꝫ a morticino caducoqꝫ: ecce quõ intellectũ potẽtię separatũ dicit ipsumqꝫ partẽ animę rationalis: ergo agens intell's: ꝛ intell's potẽtię ptes sunt animę separatę: ꝛ nõ sicut Alex. ꝛ Auempa. ꝛ Abubacher dicunt. ¶ Quo qdẽ pacto spẽlr Alexãdri positio differat ab hac arabum: ac quo modo reprobet̃ superiori capite ac tractatu liquidissime palã. Qđ ergo accipio est ꝙ intell's agens ꝛ possibilis sunt aliqd rationalis aię: ꝛ hoc proculdubio Themisti⁹ Theophrastus Auer. ꝛ oẽs peripatetici: arabes: ꝛ greci asseuerarunt.

¶ Capu 8m. in quo inducitur positio dicens propositiones esse intellectum agentẽ: ꝛ subiectum earum esse intellectũ potentię: ꝛ improbatur.

Expositores veteres ex grecis sũt q dicunt ꝓpositiones primas esse intellectũ agentẽ subiectũ ꝰo hẽ. i. potentiã animę rationalis dicunt eẽ subiectũ ꝛ recipiens ꝛ itellectũ potẽtię. ¶ Mouentur aũt hi: qꝛ intell's agens est ꝑncipiũ intelligẽdi oium cõclusionũ: ꝛ ꝑncipia sunt ꝑncipiuꝫ intelligẽdi oẽs cõclusiones: in 2a figura concludũt ꝑma ꝑncipia esse intellectũ agentẽ. ¶ Amplius, oẽ id qđ extrahit itellecta de potẽtia ad actuꝫ est intell's agens: sed ꝓpositiones extrahũt õnes de potentia intelligẽdi ad actu intellectũ: ergo sunt intell's agens.

Rursum: ꝓpositiones sunt necessarie pro itellectu oiuꝫ ꝯclusionũ: vel igit̃ tanq̃ cã agẽs: vel tanq̃ mã earum: nõ tanq̃ mã earum: ergo tanq̃ cã agẽs: g ꝓpõnes sunt intell's agẽs. ¶ Adhuc Aristo. inqt itellectũ agentẽ eẽ tanq̃ lumẽ: ꝛ Plato dicit: sicut solẽ: sed ꝓpõnes sunt sic lumẽ. g ꝓpõnes sunt itell's agẽs: his argumẽtis peripateticorũ qdã sunt: qui ꝓpõnes intellectũ agenteꝫ existimant esse. ¶ Sed his obijcit Themisti⁹ in 3o de anima capite. 31. ꝛ inqt: sane hi qui ꝓpositiones credant surdissimis esse auribus videnẗ: cuꝫ vocem Aristo. tam contentã illustremqꝫ exaudire nõ possint. intell's inquit hominis diuinus ꝛ ipassibilis est cui⁹ subã idem prius est qđ actus: isq; imortalis ꝛ sempiternus ꝛ separat⁹ est solus. tunc adde minorem tu: sed ꝓpositiones non est quid diuinuꝫ ipassibile: cuius subã est prorsus ideꝫ ꝙ actus: ergo nõ sunt intellect⁹ agens. ¶ Auer. aũt in 3o de anima libro cõmen. 36. inqt: dicamus igit̃ ꝙ si hoc qđ dicimus ꝙ necesse est ꝓpositiones sint de intellectu agẽte: aut quasi mã: aut quasi instr̃m: si habent ingressuꝫ in esse intellectoꝝ speculatiuorũ nõ fuit sermo necessarię ꝯsequẽtię: s̃m ꝙ mã est mã ꝛ instr̃m: vult dicere ꝙ hęc ꝯñtia nõ valet: intell's agens ꝛ ꝓpositiones necessario concurrũt ad esse intellectorũ speculatiuorũ: ergo intellect⁹ agens est forma vera ꝛ ꝓpositiones vere mã vel vere instr̃m. ¶ Sed s̃m ꝙ necesse est hic esse ꝓportioneꝫ ꝛ dispositionẽ. i. similitudinẽ inter intellectũ agentẽ ꝛ ꝓpositiones: quę assimilat̃ mãę ꝛ instrumẽto alicui non qꝛ est mã vera ꝛ instr̃m veruꝫ. Debes ergo scire: ꝙ intell's dupliciter accipit̃ apud Auerro. vno modo essentialr. s. qui in sui natura est intell's: ꝛ hic dicit̃ simul intell's ꝛ intelligẽs: quales sunt motores separati: alio modo capit̃ intellect⁹ pro qdditate quę in sui natura est in materia: sed dicit̃ intell's prout intelligit̃: ꝛ hoc modo Auer. loqtur in. 36. cõmento: qñ inquit: sed impõe est hic ꝓcedere in infinituꝫ: qꝛ faceret qdditates ꝛ itell's infinitos diuersos in specie: ꝛ sic apud Auer. est aliqs intell's qui nõ intelligit: sed dicit̃ intellect⁹: quia intelligit̃: aliquis qui simul itelligit ꝛ intelligit̃: vt ps in multis locis. ¶ Ex his possum⁹ veteres cũ Themistio ꝯciliari: qꝛ ꝓpõnes esse intellectũ agentẽ põt dupl'r intelligi: vno modo ꝑmo ꝛ ꝑncipalr: ꝛ sic nõ: qꝛ (vt recte Themistius inqt) id diuinũ qđdã existit. ¶ Alio modo instrumentaliter ꝛ scđario: ꝛ tanq̃ sit mã ꝑmi: ꝛ hoc pacto veteres recte dicunt: ꝓpõnes enim sunt instr̃m concurrẽs in itellectione intellectorum speculatiuorũ: ꝛ sic possunt dici intell's agens ꝓpinquus: ꝛ instrumẽtalr ad verificationeꝫ ꝓpositionũ concurrẽs: ꝛ hoc forte intelligit Auer. in 2o de anima: cõmen. 155. dicens ꝛ intẽdit per intellectuꝫ: vt mihi videt̃: ꝑmas ꝓpõnes: ꝛ per scientiam id qđ ꝓuenit ab eis. ¶ Non ergo rõnes veterũ ꝯcludant simplr: nec Themi. argumentũ: sed partẽ verã vnusquisqꝫ suam probat.

¶ Caput 9m. in quo narratur positio Auicẽ. ꝛ Algazelis.

Auicenna ꝛ suus abbreuiator Algazel de intellectu agẽte ꝛ possibili eodẽ modo loquunt̃. Auicẽ. enim in quinta parte sexti naturaliũ inquit ꝙ anima humana plus est intelligẽs in potẽtia: deinde fit intelligens in effectu. Oẽ aũt qđ exit de po^a ad effectũ non exit nisi per cãꝫ: quę hꝫ id in effectu: ꝛ extrahit illũ: ergo est hęc cã per quã aię nostrę in rebus itelligibilib⁹ exeunt de potẽtia ad effectũ: sed cã dandi formã intelligibilẽ nõ est nisi itelligẽtia in effectu: penes quã sunt ꝑncipia formarũ intelligibiliuꝫ abstractarũ: cuius cõparatio ad animas nostras est sicut cõparatio solis ad visus nostros: qꝛ sicut sol videt̃ per se in effectu: ꝛ videt̃ luce ipsius in effectu qđ nõ videbatur in effectu: sic est dispositio huius intelligẽtię: quantũ ad nostras animas. Est ergo intelligẽtia agẽs sicut sol: quę extrahit animas nostras de potẽtia in effectũ per illustrationẽ factaꝫ in itelligibilibus. voluit aũt hunc itellectũ agẽtẽ esse separatũ ac immistum: ꝛ non solũ esse ꝑncipiũ intelligendi: sed creãdi formas ꝓpter qđ colcodea dicitur apud arabes: est autẽ alterius gñis ab intellectu potentię: inquit enĩ sil'r si intellectũ mãlem volunt appellare aptitudineꝫ animę abstractã: in nobis semꝑ est ꝑmanens dum sumus in hoc corpe. si autẽ volumus appellare intellectũ mãlem aptitudinẽ aię: s̃m vnãquãqꝫ rez: aptitudo destruit̃ cũ hꝫ esse effectus: est ergo apud hos intell's agens itelligẽtia separata nihilqꝫ aię nostrę: intell's aũt potentię: est aptitudo animę nostrę ad itelligibilia: ꝛ hęc vel gñalis ad oia intelligibilia simplr: vel ꝑticularis ita ad hoc itelligibile quod nõ ad alterũ: ꝛ sic constat intellectũ agentẽ ꝛ intellectũ potẽtię nõ eẽ duas ptes: qbus nostra aia constituit̃. ¶ Fuit autẽ auctor huius positionis nõ Auicẽna: sed Alexã. qui in libro de anima capite. 30. ꝛ in tractatu de itellectu positionẽ hanc ad verbũ apponit: voluit enim intellectũ ageneꝫ nihil esse aię nostrę: qđ ex verbis Aris. ꝓbat. d. quẽ intell's de foris nuncupat. s. in. 16. de aialibus capite. 10. ꝛ est intellectus ab extra in nobis genitus. non aũt est potestas animę: quę in nobis sit: neqꝫ itẽ habitus per quẽ intell's potẽtię: cũ res alias: tum hũc ipm apphendat: ecce quo pacto cũ Auicẽ. congruit Alexã. Qđ autẽ de intellectu potẽtię etiaꝫ congruat audias verba Alexan. ibidẽ in capite. 26. cũ ante intellectionẽ nihil fit actu: vbi qd itelligit: id qđ itelligatur sit: siquidẽ illa intellectio inde aduenit ꝙ itelligibilis speꝫ rei hꝫ: solum igit̃ mãlis intell's facultas ꝛ promptitudo qdam est ad formas excipiẽdas: tabellę nondũ inscriptę persimilis: quinimo ipsi⁹ tabellę agraphos: hoc est inscriptionis carentię: qꝫ tabellę similior: tabella iam in entiuꝫ numero est: quapropter id qđ anima ꝑdtum est: tabellę potius cõparari põt: ipsa ꝰo inscriptionis carentia: ferre intell's materialis est promptitudo ꝛ facultas quępiaꝫ excipiendis iscriptionibus accõmodata: ecce igit quo cũ Auicẽ. Alexã.

congruit

congruit dicendo intellectuz potentię esse promptitudinē
aut pręparationē quę (vt Auicenna ait quasi explicans ser-
monē Alex.) pōt esse ꝛ gnalis ꝛ particularis: ꝛ pmo mō im
passibilis ac semꝑ est durans. Secūdo mō in aduentu intē-
tionis intellectę tollit̄ a subiecto. Ergo ex amboꝝ dictis col
ligere liquet intellectū potētię ꝛ agentē non esse partes aię
nostrę: sed bene vt Alexan. inquit sunt differentię animę:
qđ quo pacto intelligat̄ posterius dicemus.

¶ Caput 10m: in quo narratur positio quorundā ad mentez Auerrois: de intellectu agente ꝛ potentię.

Multi in positione peripateticoꝝ ac Auer
rois persistētes: ꝛ ego /diu credidi-
mus intellectū potētię esse intellectū separatū
vltimū abstractoꝝ: vt Auerrois testat̄ cōmē-
to .19. tertij libri de aīa: quę penitus esset int' se
parata a mā: neqꝫ actus nec habēs actū ꝑsus aliquē: quo
intelligat. Sed est subā oīno in potētia ad formas intelligi
biles: nata perfici intentionalr ab intelligibilibus: sicut mā
realr a formis sensibilib'. ¶ Hoc aūt solitus eram hoc pa
cto ꝯfirmare: qm̄ sicut in rebus abstractis est vna nā: oīno
expoliata a potētia: sed in qua penitus intell's ꝛ intellectū
sunt vnū adeo ꝙ nihil intelligit nisi se: ita dꝫ dari in illo or-
dine qđdā infimū: qđ penitus sit in potentia ad intelligibi-
lia: imo quasi potētia ipsa nata perfici intentionalr ab oīb'
formis materialibus ꝛ superioribus substātijs. ¶ Intell's
autē agens erit tunc ꝑm hoc deus: deus enim pōt duplr in-
telligi: vno mō: vt illuminās qđdā illustrans oīa entia ꝛ h
pacto dicit̄ intellectus agens. Alio mō vt efficiens omnia
entia in esse: ꝛ sic dicit̄ pmū pncipiū ac pmus motor: voluē
ergo hi ꝙ quo pacto ex nauta ꝛ naui ꝛ virꝫ arte ꝛ instrō fit
vnū ens: vnitate ad operationē vnā sufficiente: ita ex deo ꝛ
infimo intellectu qui intellectus dicit̄ potentia: fit vnū tan
ta vnitate quāta sufficit ad operationē vnā. s. ad intelligere
qđ dicit̄ respectu agentis abstrahere: respectu possibilis in-
telligere. ¶ Rōnalis ergo anima apud hos nihil aliud est
nisi colligatuz ex deo vt illuminante ꝛ infimo abstractorū:
vt illuminabili. ¶ Et hoc diu opinatus sum esse Auerrois
positionē: ꝛ solitus eram addere qđ deus nō tantū intelle-
ctui potētię ꝯtinuabilis est: sed cuilibet intelligētię: quēad-
modū enim cōgregatū ex deo vt illuminante ꝛ intellectu
potentię infimo vt illuminato fit rōnalis anima hoīs cō-
moda: ita ex deo vt illuminante ꝛ intellectu potētię lune fit
aīa orbis lunę: ꝛ sic ex deo: vt sic: ꝛ intellectu mercurij aīa
mercurij. erit ergo deus vna forma omniuz intelligentiaꝝ
cōstituens singulo orbi singulā animā rōnie partis: quę est
tanqꝫ subm. Nec cōtra hoc obijcit argumētū ꝑ henicij ara-
bis: ꝙ tūc multę formę essent vnius subiecti: qm̄ qua rōne
deus est forma intellectus potentię nostri: eodem mō: ꝛ in-
telligentię intermedię: qm̄ extremū nō pōt esse forma ex-
tremi nisi media sint eodē modo formę illius. ¶ Hoc qui
dem motiuum: supponit impossibile qđdam: intelligentię
enim vno modo sunt essentialiter ordinatę: vt in actioni-
bus physicis: nō potest eniz agere superior nisi omnes me-
dię agant: vt Auer. dicit in 9° metaphysi. cōmento. 7. sed in
actione ꝛ vnione formali non essentialiter ordinantur: stat
igitur pmaz formam esse formaz infimę ꝛ intermedię nō.
Uel cōceditur ꝙ quo ordine sunt eo ordine ꝛ omnes intel
ligentię medię sunt formę intellectus nostri: ꝛ sic rationa-
lis anima erit congregatum ex infimo abstractorū ꝛ omni
bus medijs: ꝛ pma intelligētia: ꝛ hoc pacto int' lunę est cō
gregatum ex intellectu lunę ꝛ omnibus superioribus intel
ligentijs ꝛ sic de alijs semper. ¶ Hęc autem positio plus
declarabitur cum de intellectione dicemus ac modo: quo-
modo intelligentię intelligunt: sic igitur quo modo hęc sit
positio intelligenda constat.

¶ Caput 11m: in quo inducuntur argumenta pro hac posi-
tione: quę quādoqꝫ nos induximus.

Positionem hanc solitus eram decla-
rare esse Auerrois mētē:
qm̄ Aristo. in libro de anima 3° diffiniens itel-
lectū agentez inquit: illę ho in oīa facere sicut
habitus quidam ꝛ sicut lumen: sed faciens oīa
est solus deus. ergo intellectus agens est deus. Qđ eniz de'
sit solus oīa faciens testat̄ Aristo. in libro de mundo: quem
admodū induximus superius. ¶ Adhuc Auerrois in 3° il-
lo cōmēto. 19° inquit: int' agens nihil intelligit ex eis: quę
sunt hic. Sꝫ solus deus est qui nihil itelligit eoꝝ: quę sunt
hic: vt 14° cōmēto illius libri dixit ꝛ in magno cōmento: ꝛ
alibi infinicies: deus ergo solus est agens intellectus.

Rursum eodem cōmento dicit: ꝛ est sua subā actio. i.
ꝙ nō est in eo potentia ad aliqđ: sicut in in-
tellectu recipiēte est potētia ad recipiendū formas: sed oē
liberatū a potentia est deus: vt dicit ipse in magno cōmen-
to: ꝛ. 14. illius. ergo intellectus agens est deus. ¶ Itez inqt
Auerrois: opinat̄ enim ꝙ pma perfectio sensus fit ab int'
agente: vt declarabit̄ in libro de aīalibus: hoc inquit in 2°
de aīa cōmēto. 59. igit̄ intelligit per intelligentiā agentē nō-
colcodeā: cum in hoc repręhendat Auicēnā. 7. meta. cō. 31.
ergo intelligit deum: ꝛ sic deus est intellectus agens.

Preterea in 3° de anima cōmēto. 36° inquit: homo
igit̄ ꝑm hunc moduz: sicut dicit Themi.
assimilat̄ deo in hoc ꝙ est oīa quodāmodo: ꝛ sciēs ea quo-
quo mō. entia enim nihil aliud sunt nisi scientia eius: neqꝫ
esse entiuz aliud sunt nisi scīa eius. Arguo ğ omne id cuius
scientia est esse rerū oīuz ꝛ qđ scit oīa pro vt est oīa est de':
sed per hęc verba intellectus agens est hoc mō. ergo intel-
lectus agēs est deus: ꝛ hoc est bonū argumētū. ¶ Deinde
Auerrois in 3° de aīa cōmēto. 20. circa finem inquit: ꝛ nos
cōuenimus cū Alexā. in mō ponendi intellectū agentez: ꝛ
differimus ab eo in nā intell's mālis: ꝛ differimus a The.
in nā intellectus: qui est in habitu: ꝛ in mō ponēdi intelle-
ctum agentez. Ex his capit̄ ꝙ Auerrois dicit de intellectu
agente id qđ Alex. ꝛ nō id qđ Themi. sed Alexā. dicit intel
lectū agentē esse deū: vt videt̄ sibi imponere Auerro. 3° de
aīa cōmēto. 36. ꝛ Themi. non ergo Auerrois sentit intelle-
ctuz agentē esse deū. ¶ Postremo Auerrois 12° diuinorū
cōmēto. 38. inquit ex hoc ğ dē apparet hīt ꝙ Aristo. opina-
tur: ꝙ forma hoīuz: in eo ꝙ sūt hoies: nō fit nisi per ꝯtinua-
tionez eorū cum intellectu: qui declarat̄ in libro de aīa esse
pmū agens ꝛ mouens nos: intelligentię enim abstractę de-
bent esse pncipia eoꝝ: quoꝝ sunt pncipia: duobus modis:
ꝑm ꝙ sunt mouentes ꝛ ꝑm ꝙ sunt finis: intelligentia enim
agens inquātū est abstracta: ꝛ est pncipiū nobis: necesse est
vt moueat nos: ꝑm ꝙ amatū amantez si oīa mouens: necesse
est: vt cōtinuet̄ cum eo a quo fit ꝑm finem: necesse est vt in
postremo cōtinuet̄ cum hoc intellectu abstracto: ita ꝙ eri-
mus depēdētes a tali pncipio: a quo cęlū dependet: quāuis
hoc fit in nobis modico tēpore: sicut dixit Arist. ¶ Ex his
arguo: omne mouēs nos sicut amatū mouet amantem. quo
dependemus sicut cęlū depēdet ab eo ad qđ stat vltimus
finis nostri motus est deus: vt perspicue oībus palā: sꝫ his
verbis cōstat intellectū agentez esse mouēs nos sicut ama
tum amantem quo depēdemus: sicut cęlū dependet ab eo:
ad quem stat vltima qes. ergo intellectus agens est deus: ꝛ
hoc est vltimū ꝛ potissimū arg'm pro hac pte. ¶ Et huic cō
gruit verbū Auerrois in sua paraphrasi de somno: inqt. n.
ꝛ quemadmodū dat perfectiones aīales vlēs: ꝛ mā recipit
eas particulares: ita hoc dat ꝑfectionē vltimam aię imagi-
natiuę per vlēm: ꝛ imaginatiua recipit eam particularem:
declar atū est enim ꝙ intelligētia agēs dat pmā ꝑfectionē

vtriusq̃ animę particulares ⁊ particulariũ.s.quinq̃ sensuũ: ⁊ virtutis imaginatiuę ex his arguo: dator vltimarũ ⁊ p̃marũ perfectionũ est de⁹: sed intelligẽtia agẽs: vt inq̃t: est dator tam p̃marũ perfectionũ: q̃ȝ postremarũ. ergo intell's agens est deus: hęc sunt argumẽta: quę olim ꝓ hac parte nos induximus: ⁊ credidimus ꝓculdubio intẽtionẽ Auerrois eẽ hanc: ⁊ in tm̃ cõsiderauimus q̄ soluebamus argumenta ꝓ parte opposita.

Caput 12m: in quo approbatur hęc positio.

Et cum peruenit ad manus meas epistola Auerrois: quę de beatitudine inscribit̃: quã nos cõmentati sumus his dieb⁹: iam inueni sermones Auerrois ꝯtrarios huic positioni: inq̃t eniȝ dixerũt ph̃i q̄ intell's agẽs itelligit p̃mũ ⁊ oĩa sc̃da ⁊ se ipsũ: ⁊ similr̃ quę nõ sunt actu intelligibilia: ⁊ reducit intelligibilia in potẽtia in actu intelligibilia: ⁊ quę sunt itelligibilia in seipsis sunt illa: quę sunt separata a corp̃ib⁹ ⁊c̃. Ecce quo pacto p̃mã intellectũ non ponit esse intellectũ agentem: q̄ꝛ copulatione vtitur: ⁊ q̄ꝛ deus nõ intelligit nisi se: vt dictuȝ est in .12. meta. cõmẽ. 51. ⁊ in libro. des. des. disputatione tertia. ⁊ alibi.

Amplius in sequẽti epistola de beatitudine: quę forte est ps prioris vel altera a priori: vt reputo: q̄ꝛ in p̃ma cõpleuit intẽtionẽ in sc̃da ꝓponit nouã intẽtionẽ: sed quocunq̃ mõ sit inquit: dixit aũt Auemaser: p̃ncipia per quę stant corpa: ⁊ ipsorũ accidẽtia sunt sex gradus habẽtia sex alios supremos: ⁊ vnaquęq̃ illarũ spẽrũ continet̃ in aliquo gradu illorũ: naȝ causa p̃ma est in p̃mo gradu: sc̃daȝ ꝯo in sc̃do: intell's agens in tertio gradu aĩa in quarto gradu: forma in q̃nto: mã in sexto gradu. Et paucis interpositis inquit: credendũ est p̃mã causaȝ esse altissimũ deuȝ benedictum: ⁊ ipsa est causa ꝓpinqua essentię secundorũ ⁊ essentię intellectus agentis: ⁊ sc̃dę sunt causę essentię corporũ cęlestiũ: ecce q̃ȝ plane intellectus agens differt a deo: hęc sunt argumenta: quę olim vidimus ac conabamur soluere pro parte illa: modo autem soluat: qui vult.

Amplius inquit Auerrois cõmẽto. 18° tertij de aĩa: ⁊ fuit necesse attribuere has duas actiões in nobis aĩę sciliȝ recipere intellectum: ⁊ facere ipsũ: q̄ȝuis agens ⁊ recipiens sint subẽ ęternę propter hoc q̄ istę duę actiones reductę sunt ad nostrã volũtatẽ. s. abstrahere intellecta ⁊ intelligere ea: ex hoc arguo: oĩs forma cuius operatio est in nostra volũtate est q̄dpiaȝ corporis nostri vel aĩę nostrę. ergo cũ intell's operatio sit in volũtate nostra ꝓcul dubio erit q̄dpiã corporis nostri vel q̄dpiã aĩę nostrę: ⁊ sic nõ põt esse deus. Adhuc Themi. in 3° de aĩa capite. 31. Arguit: ⁊ p̃ma rõ sua est: intell's agens est pars ac vĩs aĩę nostrę: vt Aristo. inquit: cuȝ statuisset enim Aristo. in oĩ nã alterũ ꝓ mã haberi alteruȝ ꝓ forma mouẽte ꝑficienteq̃: necesse inquit est easdẽ differẽtias in aĩa reperiri: ⁊ talẽ aliquẽ itellectũ adesse: qui pars aĩę rõnalis pręstãtissima sit: maior ergo hęc palaȝ: sed deus nec pars est aĩę rationalis: nec vĩs: ergo deus nõ est intellectus agẽs nec econtra.

Amplius inquit: in sc̃do de aĩa de intellectu autem ⁊ perspectiua potẽtia: nihil adhuc manifestuȝ est: sed videt̃ genus alterũ aĩę esse: ⁊ hoc soluȝ cõtingere separari: sicut perpetuũ a corruptibili: ex hoc accipitur: hęc exclusiua solũ intellectus est perpetuus: intendit autẽ per intellectũ ipsuȝ agentẽ: q̄ꝛ in tertio libro inquit: separatus aũt est solũ hoc qȝ vere est: ⁊ hoc solũ imortale ⁊ perpetuũ est: ecce q̃no vult q̄ solũ intellectus agẽs sit perpetuus ⁊ imortalis: quęrit ergo Themistius iy: solũ: q̃no accipitur: absolute: vel relatiue ad nos: nõ absolute: q̄ꝛ tunc sequitur. ergo omne ꝑpetuũ esset intellectus agens: ab exclusiua ad vlez de terminis trãspositis: mõ hoc est impossibile: multa enim sunt perpetua: quę nõ sunt intellectus agens. s. motores cęlorũ: si accipit̃: solũ: relatiue ad nos: tũc est sensus: solũ eorũ quę sunt in nobis itellectus agẽs est ęternus: ⁊ sic vult q̄ intellectus agẽs sit q̄dpiã nostri: ergo nõ est deus: cũ nõ tm̃ sit q̄dpiã nostri: sed oĩum: vt dictũ est. Iterũ intell's agẽs assistit hoĩ: vt dicit Themi. in 3° d aĩa capite. 31. ⁊ .27. imo est imersus ⁊ imistus intellectui possibili: vt ibidem dicit in 3° de aĩa capite. 23. sed deus nõ assistit hoĩ: vt Auer. dicit 8° phys. cõmẽ. 84. sed in maximo circulo ⁊ in dextro illi⁹: vt dicit sc̃do cęli cõmẽ. 15. ergo de⁹ nõ est itell's agens.

Amplius filius Auerrois in tractatu de intellectu: qui est sũmũ humanũ bonũ inquit intelligentia operans hȝ duas operationes: vnã inquãtũ est abstracta: ⁊ hęc est: q̄ꝛ intelligit suã ꝓprietatẽ: quẽadmoduȝ esse aliarũ intelligentiarũ: quę intelligunt earũ ꝓprietates: ⁊ q̄ intelligẽs ⁊ itellectũ in ipsis est vna ⁊ eadẽ res: alia operatio est: q̄ intelligit res intelligibiles: quę sunt in intellectu mãli: hęc eniȝ exire facit de potẽtia in actum: ⁊ est hęc int⁹ operas cõiungabilis hoĩ: ⁊ est quasi foĩa ei: ꝓpterea hõ operat̃ cum ipso: quãdo vult. s. intelligit ⁊ Themi. dixit in ipso: ⁊ cũ ipso scribo: hęc ille: ecce q̃no intell's agens est ille: qui intelligit res intelligibiles: quę sunt in intellectu mãli: ⁊ cũ ipsa sit forma hoĩs: qua operatur: q̄ꝛ vult: mõ deus non est huiusmõi: deus eniȝ non intelligit res extra se: nec est forma hoĩs in potestate eius existens: vt cõstat: ergo deus non est intellectus agẽs. Hoc idẽ ⁊ in finẽ illius tractatus inq̃t. cuius verba relinquo breuitatis cã. Iteȝ. 7. meta. cõ. 31. in fine cõtra Auicennã inq̃t: sed mouit Aristo. ad ponendũ mouens separatũ a mã in factione virtutũ intelligentium: q̄ꝛ virtutes intelligibiles apud ipsuȝ sunt nõ mistę cuȝ materia: vnde necesse est: vt id qȝ nõ est mistũ cũ mã generetur quoquo mõ a nõ misto cũ mã simplr̃ ⁊c̃. ecce q̃no vult intellectũ agentẽ solũ esse abstractiuũ formarũ intelligibiliũ: sed deus nõ soluȝ est abstractiuus intelligibiliũ vt declarabit̃. ergo deus non est intellectus agens.

Preterea orbis inferior ac oĩum orbiũ vilissimus meret̃ motorẽ viliorem oĩbus alijs: hęc maior est Auerrois. 12. meta. cõmẽ. 44. vbi vult motorem se excedere in nobilitate mobilis ⁊ magnitudine eius. sed homo est vilior ac inferior oĩb⁹ alijs. ergo meret̃ intelligẽtiam viliorem: nõ ergo deus est motor hominis.

Rursum Aristo. in sc̃do cęli inq̃t: videt̃ autẽ optime q̄dẽ habẽti existere: qȝ hñt sine actione: ꝓpinquissimo aũt per paucaȝ ⁊ vnã: his aũt qui longius per plures: vbi Auerrois cõmẽto. 62. inquit: id qȝ acq̃rit perfectã nobilitatẽ sine actione est in rei veritate id cuius actio est sua substãtia. s. intellectus abstractus ⁊c̃. Ex hoc arguo deus nihil agit extra se: sed sua subã est eius actio: intellect⁹ agens agit extra se. ergo intellectus agens nõ est deus: minor patet: facit enim de potentia intelligibilibus actu intellecta. Maior ex verbis illis palaȝ: ⁊ infra dicit: qȝ autẽ est vt optime habẽs: nihil indiget actiõe vbi Auerrois cõmẽto. 64. inquit: ⁊ intelligendum est q̄ id qȝ acquirit nobilitatem pauca operatione existit in corporibus cęlestibus: ⁊ id qȝ acquirit nobilitatẽ multis operationibus inuenitur in corporibus cęlestibus: ⁊ in nobilissimo eorum: quę sunt hic. s. homine: ecce quomodo palam ꝓpositum p̃ncipium acquirendi perfectionẽ in homine est multis actionibus: sed deus nõ est p̃ncipiũ multaruȝ operationuȝ. ergo nõ est quidpiam p̃ncipium hominis: ⁊ sic nõ potest esse intellectus agens. Item Simplicius in tertio de aĩa textu illo (⁊ hic intellectus separabilis ⁊ impatibilis.) mouet .q. an intellectus agens sit deus: ⁊ respondet q̄ sicut intellect⁹ potentię differt a sensu: ita deus ab itellectu agente: ⁊ hoc scribimus in cõmẽto nostro de anima textu illo.

Postremo Aristo.in 12° diuinoꝝ de pmo loquēs inquit:mouet aūt sicut appetibile ⁊ intelligibile:hęc enim sola mouent nō mota. Sed intellect⁹ agens nō mouet vt appetibile ⁊ intelligibile oēs intelligētias:qꝛ forma infimi orbis nō dꝫ mouere formas supremi ac altioꝝ orbium. ¶ Ex his ⁊ aliqs multis dōm reputo intellectū agentē:qui pars est rōnalis animę nō esse deū.

¶ Capit 13m:in quo determinat veritas argumentaqꝫ oppositę partis soluuntur.

Sed consideratis cōsiderādis pcaldubio dicere opꝫ esse tres intellectus agētes:quoꝝ vnus est sicut sol:qui forma est vlis oīuꝫ intellectuū separatoꝝ:ac id per cuius essētiaꝫ oēs intelligentię sunt ⁊ intelligunt:vt declarabit. ¶ Est alter infim⁹ animę scilꝫ orbis infimi accōmodatus.s.qui pars est rōnalis animę:qui est sicut lumen:quo possibilis intellectus recipit ac intelligibilia agunt:⁊ hunc intellectum significauit Auerrois cōmēto magno in fine.d.imo dbes scire ꝙ respectus intell's agentis ad istū intellectū est respectus:lucis ad diaphanuꝫ ⁊c.mō lux est forma diaphani:mō hoc nō potest verificari de deo:⁊ sic dat intelligere 2m intellectuꝫ:quēadmodū ergo in actione naturali ⁊ physica deus est pmus motor:inquātū est aīa pmi orbis:ita in actione intentionali deus est pmus intellectus agens in virtute cuius oīa alia illuminat itelligibilia ppria:quēadmodū lux virtute solis. Alius est instrm tantū:⁊ hic intell's agēs est pma notio:quę est intell's put per accidēs in se est qddā itellectū ꝙ lumē intelligit ⁊ extrahit ꝯclusiones de potētia ad actū:ergo fm Auerroim erit intellectus illuminās tm vt deus:post quē est itellectus:qui nō illuminat nec illuminat.sed est lumē:quo fit illuminatio a pmo intellectoꝝ:tertius est q illuminat a pmo mediante hoc lumine:qui illuminat:⁊ hūc Themi.appellat illuminantē ⁊ illuminatū:⁊ hic est plures fm numerū artiuꝫ:vt dicit Themi.alij aūt sunt vnici tm nūo. Nō ergo simplr male dictū est:deuꝫ esse intellectuꝫ agentē:sed male dicunt:cū reputant hunc solum ⁊ nullū alterū esse:qui pars sit rōnalis aię:sicut ego diu credebā. ¶ Hāc aūt sniam Simplicius in 3° de aīa textu illius partis(⁊ hic intellectus separabilis)plane ponit:dicit recte inquit.ergo duplex nobis aię assignat intellectus:⁊ manens ⁊ pcedēs:⁊ hic vel perfectus vel imperfectus:manens ℞o vel oino manēs vt deus:vel quodā pacto vt intell's aię nostrę.vide cōmentū nostrū. ¶ Ideo ad argumēta oppositę partis facile soluit. Primū nihil est:qꝛ intellectus agens est oīa facere similitudine abstractione:vt Auerrois testat deus aūt facit oīa fꝫ esse ⁊ existere.Scdm etiā nihil valet:qꝛ Auerrois nō vult simplr intellectū agentē nihil intelligere:sed nihil intelligit receptiue:sicut intell's potētię intelligit:cum quo ponit differentiā. ¶ Et per ideꝫ soluit verbum aliud:agens eniꝫ intellectus nō est potētia ad intelligibilia:quēadmodū intellectus potētię. ¶ Id etiā scdi de aīa pōt verificari de intellectu agente pmo:sicut in cōmēto nro scripsimus:⁊ pōt verificari de virtute formatiua:quę itell's dī agens meta.vt alij dicūt. ¶ Id etiā tertij d aīa cōmēti.36.soluit se:est eniꝫ hō tunc filius deo:qꝛ sicut deus est oīa fm rem ⁊ essētiā:ita hō per intellectū agentē oīa fm sciam ⁊ cognitionē:nō ꝙ deus sit itellectus agēs:sed ei ppinquus ac filius.Et forte ꝙ verificat de intellectu agēte qui est sicut sol:vt dicā cōmēto.36. ¶ Id.20.ꝯmēti nihil est:qꝛ Alex.nō dicit id vt videbit ⁊ declarabo cur.Auer.conuenit magis cū Alexādro:ꝙ cuꝫ Themi.vt loco suo dicā. ¶ Id.12.cogit oino:de intellectu agente pmo:qui est deus:⁊ non de scdo:⁊ ideo bn̄ cō sidera. ¶ Id libri de somno soluit ex h:qꝛ ibi loquit fm Auicennā ⁊ Algazeleꝫ:quos secutus est in iuuentute.Quō igit intellectus agens sit deus:⁊ quō nō:⁊ quō soluuntur aliquę auctoritates illorum:⁊ aliquę non:his perspicuum est omnibus.

¶ Caput 14m:in quo narratur sententia Themistij.

De sententia Themi.inueni viros discordes:ppter vba qdaꝫ eius:inquit.n.in 3° de aīa capit.32.an pmū qdē intellectū illuminātē credi vnū opꝫ:illuminatos ℞o ⁊ subinde illuminantes plures:quēadmodū qqꝫ sol est vnus:tamen lux:quę de sole prodit ⁊ mittit:quasi abiungit ab eo ⁊ diuellitur:atqꝫ ita in multos obtutus distrahit distribuiturqꝫ. ¶ Ex his verbis expositor sumit duplicē esse intellectū agenteꝫ:vnū.s.qui tm illuminat ac solū pncipiū pmū est illustrationis:⁊ hic est substantia separata pma.s.deus:scds est sil illuminās ⁊ illuminatus:⁊ hic est quędā suba pręparata ad intelligendū:quę illuminat ab intellectu agente:⁊ illuminat intellectū possibilē:⁊ hic numerat fm nūerū intellectuū possibiliū:quos Themi.ponit tot quot hoies:fꝫ Expositorē.Albert⁹ aūt latinoꝝ pmus Themi.mentē aliter explanat:⁊ vult ꝙ Themi.per intellectū agentē multiplicatū intelligat lumen qddaꝫ ęternū:existens subiectiue in intellectu potentię:ab intellectu illuminante progrediēs:qd apud Themi.est.Tuꝫ illustrans.Tum illustratū:illustrat eniꝫ ab intellectu agente:illuminat autē intellectum potentię ac phantasmata ipsa. ¶ Sed hi a mente Themi.maxime remoti sunt vt per superius dicta clarescit:⁊ ideo ne multiplicemus sermonē:in quo nō opꝫ videt ergo mihi dicere Themi.posuisse aīam:quādā seiunctā a nā vnicā mundi totius:vt in pmo de aīa libro capite.23.testat:ex genitis per putrefactioneꝫ:⁊ hanc esse rōnalē hoīs aīam nō dubitat dico non vitam hoīs aut aīationē esse:sed vitā ac animationē pręhere:vt inquit:mō in 3° de aīa capite.31.⁊.27.ait agentia intellectū esse aliqd nostri:⁊ essentiam nraꝫ:qd verificari nō pōt nisi put pars est rōnalis aię sepatę ac abstractę:erit ergo duplex intellectus agēs:vnus illustrās tm̄ ⁊ sic ps aię rōnalis erit separate sine dubio:alter illustrās sil ⁊ illustratus ⁊ hic pma pn⁹ ac pręnotiones ⁊ ppōnes sunt:⁊ hęc sunt multa put diuersę ⁊ multę sunt artes:⁊ hos duos intell's denotauit Themi.in 3° de aīa capite.26.cū declarasset itellectū agentē vnicū:intellectū multiplicatū declarās:dicit in intellectu qdem possibili diuersę ⁊ sectę sūt notiones qd declarat.d.eo ꝙ varię.Tum artes.Tum notitię ⁊ scientię collocant:ecce quō per intell's agētes illustrātes ⁊ illustratos intsl' itelligit notiones diuersas.i.itell's pmaꝫ ppōnū:q iō sunt multę:qꝛ varię sunt.Tum artes.Tum scięcerit g intell's agēs pmus ⁊ hic est pars aię rōnalis cū intellectu potētię ꝯstituēs eaꝫ:vt capite.39.ꝯcludit. ¶ Alter est notio p^a ⁊ hęc nihil est aię nrę:sꝫ hn̄ qdpiā ꝯgenitū fm Themi.pmus vnicus est nūo oīum:quēadmodū rōnalis aīa vna oīuꝫ.Scds est numeratus fm numerū artiū ac sciaꝝ:alia eniꝫ est notio in geometria:alia in physica auscultatione alia in metaphysica:sicut manifeste declarat suo loco:⁊ ide hn̄ dī illustrās:qꝛ pmę ppōnes ꝯclones declarāt.Sunt ℞o illustratę:qꝛ intellectu agēte tm itelligunt:vt Auerrois ⁊ Themi.in posteriorib⁹.dicūt:⁊ nos in cōmēto nostro diximꝰ.Sed an intell's agens ⁊ possibilis sint diuersę subę apud eū:an solus sit intellect⁹ agēs:sꝫ cōpōne possibilis qnqꝫ d:cat:in positione Auerrois declarabit:nunc ℞o sit dictū in tantū.

¶ Caput 15m:in quo narrat positio.d.intellectū agētē:⁊ intellectū potētię esse qualitates rōnalis aię fm Auerroim.

Verunt quidā Auerrois imitatores:q itellectū agentē ⁊ intellectū potentię aliqd aię nostrę esse dicūt:sed nō dicūt esse subas rōnalis aię:sꝫ virtutes ac facultates:quę sūt ppria

ac essentialia accidentia:qbus rõnalis anima est pncipiuz
actiuũ actionis ꝛ intellectionis:ꝛ pncipiũ passionis:quẽad
modũ eniz sensitiua aia respectu sensationis eget duab⁹ fa
cultatibus:qb⁹ agit ꝛ patiꝫ sensationẽ:sic ꝛ rõnalis aia:per
facultatẽ actiuã pncipiũ est abstractionis itelligibiliuz:per
facultatẽ passiuã pncipiũ est receptiuũ eoꝝ:agens ergo in/
tellectus ꝛ possibilis duę sunt potẽtię nãles de scda spe qli
tatis:quę facultates rõnalis aię dici possunt. Hanc autem
positionẽ ex verbis Auerro. syllogizati sunt hoc mõ:virtu/
tes nostrę aię sunt facultates ac accñtia ppria eius:sz intel/
lectus agens ꝛ possibilis sunt virtutes aię nostrę:hoc ingt
Auerrois in libro 3° de aia cõmẽ.4.sic/ꝛ ideo dicit Aristo.
post q necesse est ponere in aia rõnali has duas vtutes:sci/
licet virtutẽ actionis ꝛ virtutẽ passionis. ¶ Et ibidẽ cõmẽ
to.18.ait:ꝛ cũ inuenimus nos agere per has duas virtutes
cũ voluerimus ꝛ nihil agit nisi per suã formã:ideo fuit ne/
cesse attribuere in nobis has duas virtutes itells ꝛc. Et cõ/
mento.20.inquit:ꝛ ex hoc mõ dicimus q intells cõtinuat⁹
nobiscũ apparent in eo duę virtutes:quaꝝ vna est actiua:
ꝛ alia de genere virtutũ passiuaꝝ:ꝛ hoc idẽ frequẽter in cõ
mentis Auerrois inuenies.ergo pz his minor q intellect⁹
agens ꝛ possibilis sunt virtutes aię rõnalis:ꝛ sic sequiꝫ con
clusio q sint potẽtię nãles ꝛ accidentia essentialia eius qd
erat positio horũ. ¶ Sunt aũt ex antiquis qdã qui positio
nez hanc cõfirmãt ex hoc:qm nulla suba creata ac causata
ab alia priori est pn̄m operationis per eius essentiã:sed ois
talis suba operaꝫ per potẽtiã fm rem distinctã ab essentia:
hoc eniz solo discrimine differt suba causata ab incausata:
qm incausata operaꝫ p potẽtiã:quę est eius essentia:causa/
ta vero p potentiã diuersaz ab essentia. Sed rõnalis aia est
substãtia causata:cũ sit infima intelligentiaꝝ.ergo erit po/
tentia sua:per quam operatur differens ab essentia eius ꝛ
sic accidens eius.

Amplius potentia ꝛ actus sunt eiusdem generis:vt
Auerrois ait.5.phy sicę auscultationis:cõ/
mento 9°:sed actus rõnalis aię est accidẽs.s.itelligere.g po
tentia passiua intellectionis vel actiua erunt accidẽtia.mi/
nor relinquiꝫ manifesta ꝛ famosa intelligere eniz est quali
tas de pdicamento qualitatis:ex his relinquiꝫ q intells
agens ꝛ possibilis sunt duę facultates rõnalis aię quemad
modũ sensus facultates sunt sensitiuę ad sensationes.

¶ Caput 16m:in quo reprobaꝫ hęc positio fm fundamenta
Auerrois.

SEd revera hęc positio vera est in se:
nõ tñ fz Auerroiz:qd sic
arguiꝫ:nullę subę sunt accidẽtia:hęc enim est
imediata:sed intells agẽs ꝛ intells potẽtię sũt
subę:qd dicit expresse Auerrois in 3° de aia.cõ
mẽto.18.sic ꝛ fuit necesse attribuere has duas actiones in
nobis aię.s.recipere intellectũ:ꝛ facere ipsuz:quãuis agens
ꝛ recipiẽs sint subę ęternę. ¶ Adhuc nullus intells vltim⁹
abstractoꝝ est accñs:hoc liqdissime cõstat:qm termin⁹ est
eiusdẽ gñis cũ terminato:sed intells materialis est vltim⁹
abstractoꝝ:vt Auerrois dicit cõmento.19°.ergo non est fa/
cultas accidentalis:sed substantia.

Amplius omne qd attribuiꝫ intellectui separato est
idẽ illi:nisi sit in mã vel depẽdẽs a mã:sz
potẽtię illę.s.agẽs intells ꝛ intells mãlis:nec sũt in mã:nec
dependẽt a mã:ꝛ sunt attributę intellectui separato.g sunt
subę illius:maior est Auerrois 12°. meta.cõmẽto.17.minor
autem est diuulgata omnibus.

Rursum quęcũqz sunt dispersa in nã inferiori colli/
guntꝫ per idẽtitatẽ in nã supiori vt Procu/
lus ait:sz po⁹ ꝛ essentia in sensitiua aia dispersa sũt ꝛc.ergo
in rõnali colligenꝫ fm rez. ¶ Itẽ rõnalis aia circũscripto
omni distinctio realr ab ea:est pręstabilior aia brutali:qñtũ/
cũqz plena formis.ergo dz ei attribui tota pfectio illius aię
ꝛ vltra:ꝛ hęc nõ est nisi exire in opus.ergo exibit in opus:
ꝛ cũ sit circũscriptũ oẽ ꝛc diuersuz ab ea:exibit ergo p essen
tiã in opus.ergo nõ potẽtijs diuersis. ¶ Deide nulla opti/
ma suba pficiꝫ ac subest accidẽti:vt Auerrois ingt.12.pmę
phię cõmento.51.sed rõnalis aia optima est substãtia:cum
sit vna intelligentiaꝝ.ergo non subest accidenti.

Preterea nulla nã necesse esse subest accidenti:sed
rõnalis aia est nã necesse eẽ.g nõ subest
accidenti.maior pz:qm quicqd est in nã necesse:est necesse
esse:nullũ accidẽs est nã necesse esse vt Auerrois declarat
12° meta.cõmẽ.41.ꝛ alibi.

Amplius nulla nã cuius esse ꝛ essentia sunt idẽ oib⁹
modis subest accidẽti:vt oẽs cõcedũt:sed
rõnalis aia est nã:cuius esse ꝛ essentia sunt idẽ simplr:cum
sit vna separataꝝ subaꝝ.ergo nõ põt subesse accidenti.

Postremo nõ minori ordine ordinaꝫ rõnalis aia
ad intelligere ꝛ corpus humanũ:qua z
int⁹ ad orbẽ:sed in int⁹ nulla poniꝫ po⁹ respectu motus or/
bis diuersa ab essentia fm Auerroiz.ergo in rõnali aia nul
la debet poni potẽtia respectu intelligere corpis humani.
¶ Ex his cũ istis accepimus q intells agens ꝛ intells po/
tentię sint qdpiã nostrę aię ꝛ nostrę:sed q nõ sint acciden
tia vel qlitates aut facultates declarauimus. ¶ Et tũc non
difficile est soluere argumẽta illoꝝ:hę enim partes dicanꝫ
virtutes nõ respectu rõnalis aię:sed respectu operũ:ꝛ hoc
pacto mã ꝛ forma subãlis vtutes dici possunt:respectu ope
rationis:lz in se respectu totius dicanꝫ partes:ꝛ sic loquiꝫ
Auer. ¶ Ad fundamẽta veterũ facile est soluere:maior.n.
pmi vera est in suba creata:cuius actio ꝛ passio sũt accidẽ/
tia:qd nõ est in pposito:rõnalis.n.aię operatio nõ est acci/
dens:vt dicemus. ¶ Et inde differt a pmo:qm pm agit in/
dependenter:rõnalis aũt aia dependenter:vt satis constat.
¶ Et per idẽ ad 2m cõcessa maiori negaꝫ minor int⁹ enim
nõ est accidẽs aię rõnali:sed forma intẽtionalis eius perfi
ciens eã intẽtionalr:sicut forma pficit mãm realr:ꝛ hoc to
tuz erit palã in tractatu sequẽti de intellectu speculatiuo.

¶ Caput 7m:in quo declaraꝫ positio quorũdam veterum
in dictis Auerrois.

EX veteribus sectę Auerro.duo pspi
cue acceperunt.pmo
quę nullus negare põt.s.q ambo itells.s.agẽs
ꝛ mãlis sint separatę subę:ꝛ in hoc nõ est imo/
randũ:qꝛ manifestũ est per se. Et qd ambo sũt
aliqd aię nostrę:qm operationes eoꝝ sunt reductę ad vo/
luntatẽ nostrã:vt Auerrois ingt. Sed specialr dicũt:q am/
bo sunt subę actu subsistẽtes:tñ ex eis fieri vnã rõnalẽ aiaz
totã asserũt:qm nõ solũ põt esse suba:ex duab⁹ substãtijs:
quaꝝ vna informat aliã ꝛ inhęret ei:verũ etiaz ex duabus
substãtijs actu quarũ vna nõ est distincta ab altera loco:ꝛ
subiecto:ꝛ cũ hoc actus vnius imediate dependet ab alia:
quẽadmodũ g ex motore cęli ꝛ ipso cęlo vnũ fit adeo quod
inte⁹ forma dicitur cęli:ita ex intellectu agente ꝛ intellectu potẽ
tię fit vnũ:eo quia intellectus agẽs est distans loco ꝛ subo:
quę vnitas sufficit pro vnitate opõnis:ꝛ sic fit vna aia:sed
quo intells agẽs dicaꝫ forma intells potẽtię isti partiti sũt:
qm qdã dicũt q intells agens est forma:qm sicut colores
nõ vidẽr in diaphano:nisi pñte lumine:sic nec itells mãlis
intelligit res mãles nisi pñte intellũ agẽte:q est ei⁹ lumen.

Amplius alij dicũt q ambo sunt duę subę separatę:sz
rez diuersę:sed intells agens intelligiꝫ ab
intellectu potẽtię:ꝛ id itelligere est pficere illũ intẽtionalr:ꝛ
ꝛ inde fit vnuz qddã ea vnitate qua ex intelligibili ꝛ intel/
lectu fit vnuz:quę vnitas est maior q̃ illa mãę:ꝛ formę:vt
declarauimus

declarauimus in cōmēto nostro libri de aīa. Ergo erit apō hos intellectus agens infima intelligētia: pꝫ: quę vnit intellectui potētię: qui est infimus abstractoꝝ: ꝛ vnus intꝰ viliorꝫ alijs vnit dico vel sicut lumen mō dicto: vel sicut intelligibili intelligenti: quę vnio est informatio sine inhęrentia: vt suo loco declarabimus. ℂ Intellectus ergo agēs ꝛ intellectus potētię erunt duę subę actu existētes: ac p se subsistētes: ex qbus fit rōnalis aīa vna vnitate sufficiente ad operationē vnā: ꝛ hęc est borū positio. ℂ Hanc positionem sentire vꝫ Auerrois in epistola de beatitudine cū ponit gradus pncipioꝝ: causa enim pma inquit est in pmo gradu: scda āo in scdo: itell'c agēs est in 3ꝰ gradu: aīa in 4ꝰ gradu: forma in 5ꝰ: mā in sexto gradu. Ecce qūo intellectū agentē sepatū ponit ab aīa: ꝛ per aiam intellectū potētię intendit: ꝛ per formam illam aūdiquę dependet in esse ꝛ conseruari a materia: sicut cogitatiua ꝛ formę reliquoꝝ compositorū generabiliū: Qō autē intellectus potentię intelligat semper intellectū agentem: ꝛ per ꝯsequens intellectus agens sit tanq̄ forma intentionalis eius: sicut intelligibile forma intelligentis pꝫ in dictis Auerrois sępe: inquit eniꝫ in cōmento magno sic ꝛ iste intellectus recipiens necesse est vt intelligat intellectum: qui est in actu: cum enim intellexerit formas materiales dignior est vt intelligat formas nō materiales: ꝛ id qō intelligit ex formis abstractis. v.g. ex intelligētia agente nō impedit itelligere formas materiales ꝛc. ecce qūo vult ꝙ intellectus agens perficiat intellectum potentię semper sicut intelligibile perficit intelligens. ℂ Et hoc idē ad verbum reperies sępe in cōmentis tertij de anima: ꝛ in epistola de beatitudie: ꝛ in tractatu de itellectu: ꝛ alibi frequēter.

Rursum ex intellectu cuius essentia est sua scientia: ꝛ intellectu cuius esse differt a sua scientia non fit vnum fm rem ꝛ formā vere: sed intellectus agens est ille cuius essentia est sua scientia ꝛ intellectus potentię est ille cuius essentia differt a sua scientia: vt Auerrois testatur cōmento. 19. in fine. Ergo ꝛc.

Amplius pro his facit ꝛ hoc argumentū: ex intellectu agente ꝛ intellectu potētię apud Auerroim fit vnū: vel igitur vnum vnitate idētitatis vel vnitate vnionis: nō vnitate idētitatis vt manifeste relinquunt: ꝛ si vnitate vnionis vel per intentionalē perfectionem vel per realem: si per intentionalem habeant quod petunt: ꝙ āo nō per realem patet: qꝛ tunc rationalis anima esset generabilis ꝛ corruptibilis: quia omne cōpositum est nouū: vt 12ꝰ meta. cōmēto 39ꝰ tradit Auerrois.

ℂ Caput 18m: in quo improbatꝰ hęc positio.

SEd hanc positionē improbat Joan. in qōnibus tertij libri de aīa. q. 25. pmo, quoniam nō videtur ꝙ intellectus sit forma: quoniaꝫ nō intelliguntur res materiales nisi eo pęsente: quoniam tunc phantasmata essent formę intellectus potentię: quoniam intellectꝰ potentię nō potest intelligere nisi pęsentibus phantasmatibus: hoc aūt falsum est. ℂ Amplius, vt inquit sequitur ꝙ intellectio non esset actio imanens: quoniā intelligētia est quędam operatio causata ab intellectu agente: ꝛ ille est separatus fm rem ꝛ esse ab intellectu potentię. ergo actio illa cum non maneat in agente: cuꝫ distinguatur re ꝛ esse ab intellectu potentię: laborat autem Joan. ad probandū intellectionem esse causatam ab intellectu agente: qō ego reputo superfluum: ꝛ hęc sunt argumenta eius. ℂ Sed hęc argumenta nihil esse videntꝰ: pmū nō: quoniam differētia est inter phantasmata ꝛ intellectū agentē: qꝛ phantasmata cōcurrunt vt illustrata: intellectus agens: vt lumen: ꝛ idō est vt forma. ℂ Scdm etiam nihil est: quoniam intellectio non est actio transiens: quoniam remanet in intellectu eiusdem naturę cum intellectu agente: ad hoc ergo ꝙ sit actio transiens opꝫ vt transeat in materiam exteriorē, idest extrani generis: qō non est in proposito: ꝛ inde fit vt hęc argumenta nihil faciant ꝯtra eos. ℂ Ideo aliter arguemus nos: ꝛ pmo quia videtur ꝙ intelligentia agens superfluit: quoniā fm ppositionē famosaꝫ peripateticoꝝ ꝛ Platonicorū intelligētia inferior illuminatꝰ a superiori: ergo intellectus potentię potest illuminari ab intelligētia lunę. ergo superfluit ponere intellectum agentē: adhuc infra lunam: qui sit pars rationalis animę vt dicūt. ℂ Amplius, omnis intelligētia hꝫ aliquā actionem perfectiorē quocūqꝫ agente materiali: quoniam omnis intelligentia est separatus a materia actu: sed intellectus potentię est intelligētia separata. ergo habet aliquā actionem perfectiorem actione cuiuscunqꝫ agentis physici: ꝛ sic nō tm̄ patietur ab intelligibilibus: sed aget aliquo modo ꝛc.

Rursum omnis forma alicuius sicut lumen diaphani est plus intrinseca ei: q̄ forma assistens: sed intellectus agēs est sicut lumen diaphani: vt Auerrois testatꝰ in cōmento magno: ꝛ in pdicta epistola: ꝛ est sntia Aristo. in litera vt patet. ℂ Adhuc Auer. in cōmento magno: in scdo tertię. q. inquit opinandum est ꝙ istud est quartum genus esse: quemadmoduꝫ enim sensibile esse diuiditꝰ in formaꝫ: ꝛ materiaꝫ sic intelligibile esse opꝫ diuidi in cōsimilia his duobus scilꝫ in aliquod simile formę: ꝛ in aliqō simile materię: ꝛ hoc necesse est in qualibet itelligentia abstracta quę intelligit aliud: argūo modo: qualis compositio est in intelligentijs separatis talis est in rationali anima: sꝫ in eis nō est compositio ex duobus intelligentijs assistentibus: vt declarabitꝰ post: ergo nec in rationali anima. ℂ Itē ait Auerrois in tertio de anima cōmento. 20. sic: ꝛ vniuersaliter quando quis intuebitꝰ intellectum materialem cuꝫ intellectu agente apparebūt esse duo vno modo: ꝛ vnuꝫ alio modo: sunt enim duo per diuersitatem actionis eorū: actio enim intellectus agentis est generare: istius autē informari: sunt autē vnum quia intellectus materialis perficitꝰ per agentē: ꝛ intelligit per ipsuꝫ: ecce qūo ponit intellectū agētem vniri possibili per idētitatē: nedū per īformationeꝫ.

Rursum Themi. in tertio suo de anima 36ꝰ capite inquit ꝙ intellectus: qui omnia potest facere: est tanq̄ habitus ꝛ lux: qō exponit capite. 39. in fine. dicitqꝫ ita fieri: vt compositum ex intellectu agente ꝛ intellectu potentię: partim duę naturę sint: partim vna: nam ꝛ id qō ex duobus facultatibus forma ꝛ materia conditur vnū esse intelligimus: ꝛ ideo capite. 40. ꝯcludit. ergo intellectꝰ potentię simul accipit intellectum agentē: vt ppriaꝫ sibi formā pęhendit. ℂ Et apertius in eodeꝫ tertio capite. 25. inquit: intellectus agens non: quemadmodū ars seorsum a sua materia est: sed totus intellectui potentię intestus imersusqꝫ habetur: ecce quomodo vult ꝙ non sit assistens ꝛ separatus: vt illi dicunt. Ex his ꝛ multis alijs hęc positio p nunc relinquatur tanq̄ falsa.

ℂ Caput 19m: in quo ponitur positio Joan. ꝛ soluuntur argumenta oppositę partis.

IOannes Jandonus: qui in Auerroica familia: quidoqꝫ habitus est pmus in quęsito isto diuersa sentire visus est: quoniā in tertio de anima. quęstione sexta visus est sustinere positionem nunc improbatā: in quęstione āo 25ꝰ voluit ꝙ anima intellectiua reali cōpositione sit essentialiter composita ex duabus partibus: scilicet ex intellectu possibili: vt ex subiecto: ꝛ ex intellectu agente: tanq̄ ex forma informante: ex quibus coeuntibus concluditur esse rōnalis animę: tanq̄ ex materia formaqꝫ esse compositi naturalis. ℂ Voluit enim intellectum po-

tentię esse substantiam pure in potentia in genere naturę intellectibilis: sicut materia prima est pura potentia in genere naturę sensibilis: adeo quod intellectus agens est forma informans intellectum potentię: ⁊ dans ei esse simpliciter actu: ita quod anima rationalis sit substantia incorporea: composita essentialiter ex duobus principijs intrinsecis: quorum vnum est de se pure in potentia: ⁊ est simile materię: scilicet intellectus potentię ⁊ aliud est actus eius ipsum perficiens: ⁊ est simile formę: scilicet intellectus agens. ergo apud ipsum intellectus agens vnitur intellectui potentię reali ac naturali vnione: erit itaque rationalis animę esse intellectibile conditum ex intellectu agente ⁊ intellectu potentię reali compositione ac sempiterna: vnum tamen quoddam in esse: quemadmodum esse compositi esse est confictum ex materia ⁊ formam: sit differentia: quoniam esse rationalis animę est ęternum: esse compositi physici est nouum: vt dicit. ¶ Quibus habitis possunt solui argumenta alterius partis: cum enim ponit intellectum agentem alium ab modo per animam posito quod intelligat intellectum potentię: noluit designare distinctionem secundum subsistentiam: sed secundum rem tantum ⁊ hoc sufficit.

Ad secundum maior falsa est: nihil enim prohibet ex eis fieri vnum in esse: non tamen vnum secundum rem: vt manifeste patet in multis: ex lumine enim ⁊ diaphano fit vnum: ⁊ tamen lumen est visibile per se diaphanum per accidens.

Ad tertium patet qualiter ex eis fit vnum vnitate informationis realis: non tamen sequitur rationalem animam esse generabilem ⁊ corruptibilem: quia materia ⁊ forma eius non sunt corporales ⁊ physicę: ⁊ ideo abstrahunt a generatione ⁊ corruptione: vt Joan. inquit in q. 29. in sol. ad tertium. ¶ Hęc igitur sunt argumenta istorum: ⁊ positiones quas inueni in doctrina Auerrois.

¶ Caput 20m: in quo reprobatur positio hęc.

Tamethsi positio Joan. videatur plus consona verbis Auerrois ⁊ eius fundamentis: tamen in rei veritate est contra rationes: ⁊ contra verba sapientum: contra rationes quidem: quoniam nulla natura recipiens aliam intentionaliter, recipit illam realiter: hęc propositio est concessa ab omnibus expositoribus: vt manifestum est per se: sed intellectus potentię recipit intellectum agentem intentionaliter. ergo non realiter. minor patet: quoniam intellectus potentię intelligit intellectum agentem: vt Themistius capite 41° tertię suę paraphrasis de anima inquit: ⁊ Auerrois commento quinto ⁊ vigesimo ⁊ trigesimo sexto: ⁊ in epistola felicitatis manifeste dicit idem ⁊ hoc probare est superfluum: ⁊ sic tantum intentionaliter recipiet: non ergo realiter.

Amplius nulla forma abstractior vniuersali materiali recipitur in aliqua materia realiter: nisi intentionaliter ⁊ comprehensiue: hęc patet: quoniam vniuersale materiale: nec recipitur in subiecto particulari nec vniuersali: reali receptione. ergo multo minus vniuersale per essentiam: sed intellectus agens est vniuersale per essentiam secundum Joannem ergo non recipitur nisi intentionaliter: ⁊ non reali receptione. ¶ Rursum omnis forma dans esse alteri: ⁊ constituens id in esse: constituitur in esse a subo: sed intellectus agens est forma dans esse intellectui potentię: ⁊ constituens eum in esse. ergo constituitur in esse ab intellectu potentię: sed hoc esse falsum declaratur: quoniam si intellectus agens constituitur in esse ab intellectu potentię: constituetur in esse receptiuo intentionaliter ab eo: quemadmodum forma materialis constituitur in esse a materia: ⁊ in esse receptiuo: vt Auerro. inquit 9° metaphy. commento 2°: ⁊ primo perigeneseos: commento. 45. hoc autem falsum est intellectus enim agens: nec per se nec per accidens recipitur: nec realiter: nec intentionaliter. ¶ Item si intellectus agens informat intellectum potentię: aut est de essentia intellectus potentię: aut intellectus potentię est summe passiuus: potens recipere agentem: non per essentiam: si primum: tunc omnia recipiet per essentiam agentis: quod falsum est: si secundum. ergo est in potentia neutra. ergo in potentia contradictionis: ⁊ sic ad esse ⁊ non esse. ergo tota anima est possibile esse ⁊ non esse ergo generabilis ⁊ corruptibilis, quod ipse negat.

Preterea si intellectus potentię est pura potentia substantialis in genere intelligibilium. ergo vna numero priuatione: vel positione: non positione: quia nullius actus est: sed pura potentia: vt Joan. inquit: si priuatione. ergo in sui natura est priuatio omnium formarum intellectibilium: quemadmodum in natura materię est priuatio omnium formarum sensibilium. ¶ Tunc sic: omnis natura vbi est priuatio omnium formarum intellectibilium est potentia ad omnes illas: quoniam priuatio relinquit potentiam: vt Auerrois testatur in nono diuinorum commento tertio. ergo cum intellectus potentię sit priuatio omnium formarum intellectibilium: continebit potentiam ad omnes illas: ⁊ sic erit transmutabilis ad illas: ⁊ hoc est contra omnes peripateticos. ¶ Adhuc intellectus potentię cum sit pura potentia: vel erit prima materia: vel quidpiam diuersum ab ea: si prima materia sequuntur infinita impossibilia: quę enumerare sit tuum. ¶ Si diuersum quoddam vel ęqualis perfectionis: vel inęqualis: si ęqualis: ergo eiusdem speciei cum materia prima: ⁊ sic sequitur idem quod prius: scilicet quod sit natura transmutabilis ⁊ non comprehensiua: quoniam ea quę sunt vnius speciei: sunt vnius actionis vel operationis speciei: vt dictum est apud omnes: si alterius speciei: ⁊ alterius perfectionis: tunc oportet vt alterum eorum sit altioris gradus altero: ⁊ sic tale non erit pura potentia: imo habebit rationem ⁊ gradum actus: ⁊ formę: cuius oppositum Joannes inquit: ⁊ solutio Joannis ad hoc nihil est: vt intelligenti palam.

Verbis etiam Auerrois contradicit: quia Auerrois in 3° de anima: commento 19° inquit: ⁊ ideo opinandum est secundum Aristo. quod vltimus intellectuum abstractorum in ordine est intellectus materialis: actio enim eius est diminuta ab actione illorum ⁊c. ¶ Ex hoc arguo quod est infima intelligentiarum in ordine: non est potentia substantialis tantum: vt glis hęc sani cerebri credet: sed per hęc verba intellectus potentię est infima intelligentiarum. ergo non erit potentia substantialis.

Amplius in libro destructio destructionum in disputatione tertia in solutione. 19. inquit: sed id quod posuit Alga. scilicet quod omne esse est possibile esse: non verificatur nisi in causato composito: sed impossibile est inuenire quod compositum ęternale: ecce quod plane negat omnem compositionem in re ęterna.

Item Aristoteles in nono diuinorum inquit. est autem nihil potentia sempiternum: ⁊ ideo hac propositione probata infert conclusionem d. actu ergo omnia. ¶ Arguo ergo: omne sempiternum est actus tantum: ⁊ non potentiam habens: rationalis anima apud hos est sempiterna: ergo actus nullam potentiam habens.

Et in duodecimo diuinorum inquit: amplius tales oportet esse substantias sine materia sempiternum enim esse oportet: ⁊ si aliquid aliud sempiternum: actu igitur: ecce quod plane infert est esse sempiternum. ergo actus tantum.

Et maxime nota verba Auerrois in commento. 30. illius partis: dicit enim: si in substantia huius motoris fuerit substantia quę est in potentia. scilicet in materia: possibile est vt quod est in potentia non sit ens: ⁊ hoc quod dixit est: si fuerit in potentia substantia. possibile. n. est vt non sit ens simpliciter. i. quia corrumpitur in aliquo hora: ⁊ hoc quidem determinatum est in naturalibus: quod omne cuius substantię admiscetur potentia est generabile ⁊ corruptibile.

Et si fuerit in potentia motor in loco possibile est vt non moueatur vnde necesse est: vt isti motori

non

non admisceatur potentia omnino: neqꝫ in substantia: nec in loco: neqꝫ in alio modorū potentię: ꝛ hoc intendebat cū dixit/ necesse est igitur vt talis substantia sit actio: quia causa potentię in rebus in qbus est potentia est materia: ꝛ qa istę substantię sunt mouentes sine aliqua potentia necesse est vt sint sine omni materia cū necesse est: vt sint eterne: omne enī eternū est actio .i. actus purus: ꝛ omne quod est actio pura non habet potentiam: hęc Auer.

Ex his eligitur hęc ↄ̃sitia: motores celi carent potētia materię: ꝛ potētia locali: ergo sunt actus puri.

Amplius eligit̃ ꝛ altera. sciꝫ motores celestes sunt sempiterni: ergo act⁹ puri. ¶ Sed omne enthimema tenet in virtute alicuius ꝓpositiōis: ergo qðlibet horū tenebit in virtute alicuius propositionis: pmum ergo nō nisi in virtute huius. s. omne carens potētia materię ꝛ locali est actus purus: qm̄ hęc ꝓpositio facit perfectū syllogismū: ꝛ 2ᵐ tenet in virtute huius: omne sempiternuꝫ est actus purus. Tunc his ambabus addo hanc minoreꝫ: sed rōnalis anima est carens potentia materię ꝛ potentia locali: ꝛ est rationalis anima sempiterna: ergo rōnalis anima actus purus: ꝛ per ↄ̃ns non erit composita ex potentia ꝛ actu: s̃m rem diuersis: vt Joan. opinatur.

Item in 8° metaphysicę Aristo. inqt: in naturalib⁹ qdē sempiternis: aut substātijs: alia ratio: forsan enīꝫ quędā nō habent materiā: aut nō taleꝫ: sed solū s̃m locuꝫ mobilē: ex hoc eligit̃ ꝙ ois materia quaꝫ pōt habere eterna est: s̃m locū mobilis: vt in cōmē. 12. illius partꝭ excipitur: sed intell'ꝰ seu rōnalis anima nō habet mām̄ s̃m locū mobilē: ergo nullā penitus hꝫ mām̄: ꝛ sic erit purus actus.

Postremo Aristo. in. 14. libro diuinorū querit. q. sic dicens: simplr autem opꝫ ↄ̃siderare vtrum poſſe perpetua ex elītis cōponi: ꝛ in fine demōstrationis dedit ↄ̃nem hanc. o. si autē est qð dicit̃ nunc verum vlr ꝙ nulla est perpetua suba si non sit actus: ꝛ elemēta ꝛ mā subę nullius vtiqꝫ erunt perpetuę subę elemēta: ex quibus sunt in existētibus. ¶ Ecce quo pacto ꝑpetuū ab oī materia ꝓrsus seiungit Aristo. ꝛ sic perspecte relinquit̃ Joā. positionē nullius esse valoris: ꝛ tu considera qm̄ multa horū sunt demr̃atiua: alia glosse: vt vult. intētio enim mea nō est semꝑ demr̃are: sed apparentiorē intellectū accipere in dictis peripateticorū: ac magis a contradictione remotum.

¶ Caput 21ᵐ. In quo narratur vera mens Auer.

Quod enīꝫ ex his olb⁹ accepim⁹ est ꝑmo ꝙ intellectus agens ꝛ intellectus potētię substantię sint: ꝛ nō accidentia ꝓpria: ꝛ cētiales ꝓprietates: vt constat. ¶ Rursum ꝙ intellectus agens ꝛ potentię sunt separati a mā ꝛ a corpore: ꝛ actu vniuersales ꝛ abstracti extra animam.

Amplius quod sint quicqꝫ nostrę animę: ꝛ hoc sępe ab his perspicuum fuit: ꝛ per improbationem aliorum. ¶ Et cum declaratum sit eos non esse duas substantias per se subsistētes ac existentes seorsum facientes. vnā reꝫ aggregatione: sicut positio ꝑma fingit. ¶ Nec ꝙ duę partes essentiales: quaruꝫ vna sit pura potētia substantialis: ꝛ altera purus actus: quę coeuntes faciāt substātiam tertiaꝫ vnam in esse: vt Joannes inquit. ¶ Relinquitur ꝙ sint duę portiones: ac duo gradus facientes compositionem in rationali anima equiuocam: ꝛ non realem: nec intentionalem: sed penitus diuersaꝫ ratione ꝛ nomine a ꝓpria compositione reali vel intentionali: vt declarabitur.

Et quod superaddimus est: ꝙ quęlibet intelligentia excepta prima est composita: ꝛ hoc probatur: primo omnis intelligentia intelligens aliud est composita: sed quęlibet intelligētia excepta prima intelligit aliud: ergo quęlibet intelligentia excepta prima est cōposita: maior est manifesta per se: ꝛ ex dictis Auerrois. Per se qdeꝫ quoniam intellectus: ꝛ id quod intelligit sunt diuersa: ergo vnum eorum erit tanqꝫ forma: reliquū tanqꝫ materia: ergo compositio. ¶ Ex dictis Auerrois ẟo: quoniaꝫ hoc Auer. inquit in cōmen. 5° ꝛ. 14. tertij de anima: minor accipitur eisdem locis apertissime. In libro destructio destructionū disputatione tertia in solutione dubij. 16. totā hanc rōnem quasi abbreuians inquit: ꝛ differentia quę est inter intelligere primū intellectū seipsum: ꝛ intelligere alios intellect⁹ seipsos: est ꝙ primus intellectus quid ens de seipso intelligit non relatū ad aliaꝫ causam: ꝛ alij intellectus intelligūt de seipsis quid relatū ad ipsoruꝫ cāmꝫ: est ergo sensus: ꝙ primus intellectus non intelligit nisi se: alij intell'ꝰ intelligunt aliud: quia relatuꝫ ad suam causaꝫ: ꝛ ex hoc dedit cōclusionem nostrā dicens: ꝛ ideo hoc modo multitudineꝫ .i. cōpositioneꝫ detinent: ꝛ quasi syllogiꝫatur hoc pacto: oē intelligens aliud est cōpositum: ꝑmus intell'ꝰ nō intelligit aliud: ꝛ reliqui oēs intelligunt aliud: ergo ꝑmus non est compositus: ꝛ oēs alij multitudinē detinent: ꝛ sunt compositi.

Adhuc omne causatuꝫ est cōpositum: vt Auer. inquit in libro destructio destructionū: in eadeꝫ disputatione: in solōne. 19. dubij ꝛ hęc ꝓpositio pōt probari a priori: vt declarabo post: sed oēs intellectus scđi sunt causati: ergo oēs sunt compositi: minorem probat Auer. in lib. eodem in disputatione eadem in sol. 18. circa fineꝫ: ꝓbans ꝙ primus intellectus est causa oīum alioruꝫ: ꝛ sic prędicti sunt causati a ꝑmo: ꝛ inquit: amplius declaratuꝫ est a phis ꝙ id qð dat entium separatoruꝫ a materia finem est id qð dat eis esse: forma enim ꝛ finis sunt vnū ꝛ idem in hac specie entium: ergo id quod dat fineꝫ entibus id met dat formam: ꝛ id quod dat formam est agens: ergo id quod dat finem huic esse est agens. apparet idcirco ꝙ primum principiuꝫ est oīum istorum principiū. s. agens ꝛ forma ꝛ finis. erit ergo syllogismus eius: hic dator formę ipsis reb⁹ separatis est agens: primus motor est dator formę ipsis entib⁹ separatis: ergo agens: maior patet ex diffinitione agentis: ꝛ minorem ꝓsyllogiꝫatur sic: omne dans fineꝫ: dat formam: sed primus motor dat finem: ergo primus motor dat formam: maior probatur per alium syllogismum: quecunqꝫ sunt vnum ꝛ idem oīno: dans vnum eorū dat reliquū: sed forma ꝛ finis sunt eadē penit⁹: ergo dans finē dat formā: quę erat maior: ꝙ autē deus det fineꝫ: manifestū est ꝑ se.

Ex his habetur ꝙ omnes intellectus secundi sunt causati a primo: ꝛ per ↄ̃sequēs habetur ↄ̃clusio. s. ꝙ oēs sunt compositi excepto primo: qui est tm̄ ipse ꝛ forma ꝛ nullam multitudinē continens: vt scies.

Et hanc Auerrois propositionē dedit in libro destructio destructionum in disputatione tertia in solu. 16: ꝛ inquit: quapropter non sequitur ꝙ sint omnes in vno simplicitatis gradu: idest vt omnes intelligentię sint ita simplices: sicut est primus intellectus: non enīꝫ sunt in vno relationis gradu ad primum ꝑncipiuꝫ: neqꝫ aliquis eorum simplicitatem habet simileꝫ simplicitati primi ꝑncipij: primus enim habet esse de se: ꝛ ipsi habent esse relatum: ergo solus deus est forma tm̄: ꝛ oēs alij sunt compositi ex forma ꝛ materia apud Auerroim.

Sed qualis sit compositio intelligentiarum oportet declarare: quoniam occultum est: ꝛ a paucis intellectum. ¶ Dicemus itaqꝫ ꝙ gradus rei ꝑfectionis dicitur forma: gradus iperfectionis dicitur priuatio seu materia: vt Auerrois inquit in 2° naturalis auscultationis: cōmen. 15. in separatis a materia ẟo est vnus intellectus: qui est perfectio tm̄: vt. 10. diuinorum exprimitur cōmen. 7. est enim deus mensura ꝛ regula tm̄: ꝛ sic ꝑfectio tm̄: ꝛ nullius gradus imperfectionis.

Ex his excipitur quālibet intelligentiam posse dupliciter cōsiderari: vno modo vt vicinatur primo quod est perfectio tm̄: ⁊ sic est perfectio quędā: alio modo vt deficit ⁊ priuatur a perfectione primi: ⁊ recedit ab eo ⁊ sic est iperfectio ⁊ priuatio quędam: ⁊ quoniam vna res numero potest appropinquari ⁊ recedere a primo: proculdubio ergo vna res numero est perfectio ⁊ priuatio seu imperfectio: quo fit vt compositio quę est in his intelligibilibus non sit ex re subsistente: ⁊ re subsistente: neqꝫ ex parte essentię ⁊ parte essentię: sed cōpositio hęc est ex modo formę ⁊ modo materię: pfectio enim modus est formę: priuatio modus materię: ergo intellectus separati componuntur ex modo ⁊ modo: ⁊ non ex rebus per se: ⁊ seorsum entibus: neqꝫ ex partibus: sed ex modis partium aut rerum.

Et quando totuꝫ hoc sit ita relinquitur ꝙ in rationali anima intellect⁹ agens nihil aliud sit nisi gradus perfectionis: qua ipsa vicinatur primo: ⁊ intellectus potentię gradus priuationis: quo elongatur a primo: ⁊ sic compositio ex intellectu agente: ⁊ intellectu potētię: non est ex rebus seorsuꝫ entibus: vel partibus diuersis sm essentiam: sed ex modo formę: ⁊ modo materię: ⁊ sic ex modo ⁊ modo: ⁊ non ex rebus. ¶ Quod ꝯo hęc sit mens Auerrois: patet: inquit enim in magno cōmento in sol. tertię. q. opinanduꝫ est enim ꝙ istud est quartum genus esse: quemadmodum enim sensibile esse diuiditur in formā ⁊ materiaꝫ: sic intelligibile esse oportet diuidi in consimilia his duobus. s. in aliquod simile formę: ⁊ aliquod simile materię: ecce quo pacto intelligibile esse vult ꝙ cōponatur non ex materia ⁊ forma: sed ex modis eorum: sunt autem modi eorum perfectio ⁊ puatio: vt dictum est. ¶ Et subdit ⁊ hoc necesse est in oi intelligentia abstracta: quę intelligit aliud: ⁊ si non: nō esset multitudo in formis abstractis: ⁊ ideo declaratuꝫ est in prima philosophia: ꝙ nulla est forma liberata a materia simpliciter nisi pma forma: quę nihil intelligit extra se: sed essentia eius est quidditas eius: alię autē formę diuersantur in quidditate ⁊ essentia quo quo modo idest quia sunt cōpositę ex modis horum: ⁊ non ex his ⁊c. Amplius in cōmento. 20. dicit: palam istud ⁊ nos in cōmēto nostro libri de anima exposuimus: ⁊ tu vide: quoniam nolui ponere caput in capite.

Ex his reliquitur tibi quis modus compositiōis est in illis: ⁊ quis nō: ⁊ quomodo est vnus modus in illis ⁊ intellectu nostro: ⁊ sic patet qualis compositio sit in eis: ⁊ quid sit intellectus agēs: ⁊ quid possibilis apud hos: ⁊ idem Auerrois ad verbum inquit: cōmento 14.⁰: ⁊ tu lege: ⁊ hoc pculdubio fuit Themistiꝫ intentio. Inquit in serto suę paraphrasis: capite. 25. sic: eodem modo intellectus agens intellectui potestatis assistens vnus cum illo redditur: ppter quod vna res est: quę ex materia ⁊ forma constitit: ⁊ tamen permistio hęc rationes habet duas. nam ⁊ materię ratio est per quā anima fit omnia: ⁊ ratio absolutiōis formę per quā facit omnia: ecce quomodo vult ꝙ vna res sit intellectus agens: ⁊ intellectus potentię: lꝫ ratione differunt: quoniam rationalis anima ea parte qua facit oia abstracta rationem agentis continet: ea ꝯo parte: qua fit oia partem eam quę intellectus potentię dicitur amplectitur. ¶ Et capite. 26. inquit: atqꝫ hic intellectus: vt superius dixit: abiunctus impatibilis impermistusqꝫ est: proinde eius ingenium tale non est: vt interim intelligat interim cesset: nam hoc accidit intellectui agenti cum intellectui potētię idest imaginatiuę iungitur: hęc Themistius: ergo inter intellectum agentem: ⁊ intellectum potentię sm eum discrimen non debet esse sm rem vel essentiam: sed sm modos: ⁊ hoc tandem Auerrois significauit in tertio de anima: cōmento decimonono dicens: non quia est aliud per qđ differat iste intellectus ab itellectu agente: nisi per hanc intētionem tm̄: qm̄ quemadmodum non scimus multitudineꝫ intellectuū abstractorū: nisi per diuersitatē actionū eorū: ita etiam non scimus diuersitatem istius intellectus materialis ab intellectu agēte: nisi per diuersitatem suarū actionum: ⁊ quemadmoduꝫ intellectui agenti accidit: vt quandoqꝫ agat in res existentes hic: ⁊ quandoqꝫ non ita isti accidit: vt quandoqꝫ iudicet res existentes: ⁊ quandoqꝫ non: sed differunt tm̄ in hoc ꝙ iudicium est aliquid in capitulo perfectionis iudicis: actio autem non est sm illum moduꝫ in capitulo perfectionis agentis. considera igitur hoc quāta est differentia inter hos duos intelle: ⁊ nisi hoc esset nulla esset alietas inter eos. ¶ Ex his arguo tanta dꝫ esse differentia inter principia operationum quanta inter operationes vt hic testaꝛ Auerrois: sed operatio agentis ⁊ intellectus potentię differunt tm̄ ratione: vt Auerrois inquit: ergo ⁊ intellectus agens ⁊ intellectus potentię non differūt nisi ratione: hoc idem apertius cōmento. 36. inquit enim: dicam⁹ igitur quoniam intellectus existens in nobis habet duas actiones sm ꝙ attribuiꝛ nobis: quarum vna est de genere passionis: ⁊ est intelligere: alia in genere actionis: ⁊ est extrahere formas ⁊ denudare eas a materijs: ecce ꝗ̄ apte innuit intellectū esse vnuꝫ: quo nos facimus illa duo opera. ¶ Ex his recapitulando manifestuꝫ est: qualiter quęlibet intelligentia excepta prima sit composita: ⁊ qualiter non ex re subsistente: ⁊ re subsistēte: nec ex re essentię: ⁊ re essentię: sed ex modo rei materię: ⁊ modo rei formę: ⁊ qualiter partes hę non differunt nisi modo: ⁊ consequenter hęc cōpositio est equiuoca: ⁊ quasi non: ⁊ ratione differens ab alijs compositionibus.

Amplius palam quid agens intellectus: ⁊ quid potentię intellectus sm Auerroim ⁊ Themistium: ⁊ quomodo non differunt nisi ratione ⁊ modo: sed re: ⁊ esse: ⁊ subiecto vnum sunt. ¶ Rursum qualiter ambo sunt animę rationalis quidpiam ⁊ separati sm esse a materia ⁊ corpore.

¶ Caput 22ᵐ. in quo soluunꝛ quęstiones contra hoc.

AMbigunt autem ⁊ rationabiliter sapientes: primo quoniaꝫ cōpositio hęc non tm̄ esset conueniens separatis intellectibus: sed omnibus rebus excepto deo ⁊ sic materia esset composita: ⁊ multa alia viderentur sequi incommoda.

Amplius ambiges an compositio hęc sit ęqualis in puncto omnibus itellectib⁹ separatis: vel alteri quideꝫ plus: alteri autem minus. ¶ Rursum si oēs intelligentię intelligunt idem primū: quomodo variantur in suis intellectionibus: videtur eniꝫ ꝙ omnes esse debeāt ęqualis excellentię. ¶ Item si omnes componuntur hac cōpositione: cur qualiter partes huius dicuntur itellectus potentię ⁊ intellectus agens in rationali anima: non dicuntur eadem ratione in singula intelligentia. ¶ Tunc vltra propter quid rationalis anima est subiectū nō tm̄ superiorum intellectuum separatorum: sed etiam formaruꝫ materialium: ⁊ nulla intelligentiarum non.

Postremo positio hęc refellēda videtur: quoniā Aristoteles inquit intellectū potentię esse hoc soluꝫ ꝙ possibilis sit vocatus. i. pura potentia: modo si vna res est cum agente: proculdubio erit ens in actu sm esse ⁊ essentiā. ¶ Amplius omnes auctoritates Auer. apparent ꝯdicere huic positioni: vt illa verba cōmē. 18. ⁊ 19. ⁊ magni cōmēti: ⁊. 36. quę videas si placet. ¶ Ad quid etiam laborauit: cōmento quarto probare ꝙ agens ⁊ possibilis differunt vt constat: idem eniꝫ esset tunc recipiens ⁊

agens: qd Auer. hz pro ipossibili. ¶ Item ois priuatio relinquit saltez possibilitatez in subiecto. Si igitur intellect⁹ agens nihil aliud est nisi priuatio perfectionis causę: ergo quęlibet natura inferior esset potens suscipere pfectionem suę causę ⁊ oium agentium supra illam.

Ultimo omnis operatio realis requirit agens ⁊ passum realia realiter diuersa: sed itelligere operatio est realis: ergo requirit agens ⁊ passuz pdicto modo: ⁊ sic nō possunt esse vnus intellectus fm rez. ¶ Hęc sunt ea quę nobis quęstionez causant non paruā: quę si aperte declarabuntur omnis locus quęstionis tolletur.

Ad primam itaqz soluit Auer. in libro destructio destructionuz disputatione tertia in sol. decimioctaui: circa mediū dicens esse sensibiliū entiuz multos habet gradus: quorum vilior est in materia: nobilior illo est esse qd habet in humano intellectu: ⁊ nobilius isto est esse quod habet in separatis intelligētijs: deinde in ipsis separatis intelligentijs dictę formę gradus habēt ad inuicem differētes fm quod differūt illę intelligētię adinuicem. ¶ Ex his habet̄ q in natura datur non gradus pfectionis quę proculdubio est ipsa prima materia quę fm suam naturā nō est nisi priuatio tm̄ vel infinitudo: vt Plato ⁊ Aristo. volunt: ⁊ est ipsa perfectio essentialr: ⁊ propter se talis: vt primū ens: reliqua autē sunt in horum medio: ⁊ sic quodlibet exceptis extremis pculdubio cōpositum est hac cōpositione: verū in separatis a mā hęc vna ⁊ sola est compositio: in alijs aūt infra ordinez abstractorū non tm̄ hęc inuenitur compositio: sed multę alię: vt quādoqz declarabitur. ¶ Ad formam igitur quęstionis concedendus totum: lz sit discrimen: qm̄ in separatis intelligibilibus non est compositio nisi hęc: in alijs inferioribus: ⁊ hęc: ⁊ multę alię quandoqz declarandę.

Ad secundam qōnē rńdet Auer. ibidē paz post ⁊ inqt. ¶ Amplius dictę itelligētię inter se differūt in nobilitate fm statuz quē habēt a primo principio in ppinquitate ⁊ longitudine: hoc autem declarari potest exemplo suo ibidez paucis interpositis: qm̄ lz omnes intelligētię sint in vno genere esse. s. itelligibilis in eo sunt plures gradus: ⁊ hoc inqt in exemplo. Preterea declaratū est in naturalibus: quomodo color habet aliud eē in virtute phantasię: qui est nobilior ⁊ simplicior esse q̄ in visu habeat: deinde habet nobilius eē isto in memorię virtute: deinde habet in intellectu esse nobilius alijs pcedentibus gradibus erit ergo idez esse coloris: habēs tamē gradus nobilitatis diuersos: ita non est remotū: vt omnes intellectus habeant idez esse genere: ⁊ tamen gradus sint in illo genere multi ⁊ diuersi: fz nobile ⁊ ignobile. ¶ Sunt autez intelligentię elongatę a pmo: quędam nullo medio: intelligētia enim secunda cum immediate sit ex prima: scilicet deo: parum deficit sibi de perfectione primę: sua ergo priuatio est tm̄ perfectionis primę.

Tertia autez intelligētia: cum imediate sit ex secunda tanq̄ ex agente pximo: ex deo aūo tāq̄ vniuersali: non tm̄ priuatur perfectione primę: sed priuatur perfectione secūdę: ⁊ ideo priuatio tertię est amplior priuatione secundę: cum sit elongata per medium.

Quarta autem cum fluctuet a tertia tanq̄ ab agente proximo: ab alijs tanq̄ remotis priuatur pfectionib⁹ tribus: ⁊ ideo eius priuatio est amplior latiorqz: ⁊ pñter compositio: alijs superioribus: quo fit in ratiōalis anima quę est infimus intellectus sit fere non gradus pfectionis separatorū: verū quia propior est primo q̄ genus sensibiliū: proculdubio est in ea aliquis gradus perfectionis: ⁊ ideo in ea est priuatio pximę intelligentię: ⁊ omniuz aliorum: est autem habitus quidem maior habitu ⁊ perfectione generis sensibilis entis.

Ex his ad quęstionis formam sol. constat. Tametsi. n. quęlibet intelligētia excepta prima composita sit: pculdubio compositio illa variatur fm longitudinē ⁊ propinquitatē: vt Auerrois dixit: ⁊ sic nō consistit in puncto. ¶ Et ex his patet sol. ad tertiaz quęstionem: cuz enim quęlibet intelligētia intelligat superiorē per essentiam ppriam sibi: ⁊ per id qd est ei quasi actus: proculdubio quę erit actualior plus intelliget de pma: ⁊ quę remotior ab ea: ⁊ plus priuata: minus de prima intelliget: erit enim ordo intelligendi circa primū similis ac respondēs ad ordinē cōpositionis: ⁊ hoc inquit Auerro. eodē loco dicens ⁊ non est ipossibile q ab vna ⁊ eadem re sumant̄ diuersę imaginationes: sicut non est ipossibile: vt ab aliqua pluralitate sumatur vna imaginatio: ⁊ apertius in 12° diuinoruz Aristo. cōmento. 44. inquit: ⁊ cum ita sit nō est impossibile: vt id qd est p se intelligentis ⁊ intells sit causa plurū entiū fm q ex eo intelligunt̄ multi modi: ⁊ vide reliqua. ¶ Ex his accepimus deū esse vnū intelligibile tm̄: tn̄ a pluribus intelligi intellectionibus graduatis fm nobile ⁊ ignobile: fz q intells est nobilis vel ignobilis: ⁊ tu persiste: qm̄ in cōmento nostro tertij de anima sat diximus.

Ad quartam solu. dicendū puto q virtus ⁊ potestas sortitur rationem ⁊ nomen ab opere: ⁊ nomen diuersuz ab opere diuerso: hę ergo partes: quoniam diuersa nobis applicant officia: inde diuersas sortitę sunt rationes: intellectus agens dicit̄: quoniā vt Themistius inquit: pncipium est quo abstrahimus intelligibilia: ideo rationez partis ⁊ virtutis agentis sibi vendicauit. altera aūo pars: qm̄ principium est quo rationalis anima pficitur ac formatur ab intelligibilibus ⁊ formis materialib⁹: rationem potentię ⁊ intellectus potentię accepit.

Amplius eo quod est pfectio in anima rationali intelligit esse abstractorū eo quod est priuatio itelligit res vniuersales ⁊ materiales: ergo hęc opera sunt diuersa in anima rationali: ⁊ non inueniunt̄ in aliqua intelligentiarū: qm̄ illę non intelligunt nisi deū: ⁊ ens abstractum ⁊ non habēt opus duplex pdictum: ideo ptes illę nō sortitę sunt rationes principiorū operationum: ⁊ ideo non dicuntur intellectus agens: nec intellectus potentię.

Ex his perspicuum est: cur gradus perfectionis rationali anima intellectus dicatur agens: ⁊ gradus imperfectionis intellectus dicatur potentię: ⁊ non sic in intellectibus separatis: nec alijs rebus. ¶ Et ex his etiam liquidissime constat: cur nomine: ⁊ modo ⁊ ratiōe diuersis Auerrois appellet hęc. s. quandoqz duas substantias: qñqz diuersas partes: ⁊ quandoqz diuersas virtutes: ⁊ quādoqz diuersas res: ⁊ quādoqz genera diuersa: hoc enim ideo est: qm̄ natura intellectus potentię est perfici ac informari ab intelligibilibus. Natura aūo agentis est perficere animaz rationalem fm operationez eternam: ⁊ causare intellecta actu: ⁊ ideo has diuersas operationes significans in intellectiua anima magis q̄ in alijs his nominibus diuersis nominauit: tametsi compositio hęc non sit genere differens a compositionibus intelligentiarum.

Ad quintam fm rei naturam: nulla alia causa potest fingi: nisi quia rationalis anima est huius naturę: nulla aūo aliorū talis. Uel quoniā intelligētia humana fuit infima: ⁊ eo fuit maxime elongata a prima: ⁊ eo fuit maxime priuata perfectione primę: ⁊ ideo venit ad tantam priuationem ⁊ potentialitatem: q non soluz nata fuit pfici ab abstractis intellectib⁹: sed ab oībus itelligibilibus mālibus: ⁊ si non tibi placet dicas tuo modo.

Ad vltimam quęstionem: ad primum argumentum dicendū q intellectus potētię

potest capi dupliciter: vno modo pro illa priuatione primorum intellectuū ꝛ intelligibiliū materialiuz: ꝛ sic nihil aliud est nisi pparatio tm̄: ꝛ nullaz habēs naturā nisi promptitudinis tm̄: ꝛ sic loquitur Aristo. alio modo pōt capi pro rōnali anima: vt stat sub gradu talis priuationis ꝛ sic procul dubio est aliqua natura: ꝛ non potētia esse intelligibiliū: sed fieri intentionaliter illa: vt inquit Auer.

Ad secundum ꝛ tertium pꝫ ex dictis. Auer. enim nominauit hos gradus noībus diuersis pro quanto eis copulamur ad diuersa: vt dictuz est: ꝛ in hoc laborauit: ꝛ patet totum hoc.

Ad quartum dico q̄ aptitudo quędā est s̄m speciem ꝛ naturā ppriam quędaz s̄m genus vel transcendēs: quēadmodū talpa priuata est visu: q2 sibi non repugnat s̄m q̄ animal: ita rōnalis anima priuata est pfectione primi: q2 nō sibi repugnat sub rōne transcēdenti. s. sub rōne entis: ꝛ hoc iaz sępe dixi in libro auscultationalis naturalis: maxime in 7° illius: cōmēto 2°: erit ergo intelligētia hominis priuata priuatione transcendēti. i. quę relinquit potestatē s̄m naturam entis.

Ad vltimum iam manifestabit̄ qualiter intellectio nō est operatio realis s̄z Auer. nouū eē hēs in ea ꝛ intellectu s̄z noua habitudo s̄m modū dicēdi: ꝛ sic ex his recapitulāda pꝫ qnid sit intell's agens: ꝛ quid intell's potētię: ꝛ quō reperiunt̄ s̄m rem in oībus rebus: tametsi non s̄m rōnem ꝛ denominationez: ꝛ quō sunt vna res. plures tn̄ subę in modo ꝛ dictione: ꝛ cur solus primus intellectus elongatus est ab his.

¶ Caput 23m. in quo determinat̄ veritas horum oium.

Hactenus quid potuit Auer. sentire diximus ꝛ s̄m pncipia eiusqz positionē explanauimus: sed q2 positionē Auer. totam esse contra veritatē ꝛ naturalē phiaz mōstrauimus: ideo supposito q̄ rōnalis anima sit multiplicata: ꝛ simul cū corpe incipiens ꝛ q̄ sit forma corporis humani: dans esse in qua terminat̄ sensitiuū ꝛ vegetatiuū: tanq̄ in termino vltimo ꝛ fine totius naturę pgressus: opꝫ nūc veritatē exponere. Rōnalis igitur anima cū suba sit ex deo defluxa: ac ex semine diuinę mentis pcreata: nā est pticipatiue: ꝛ nō p eētiā: sicut aliqua subaꝝ separatarū: q̄ sit vt ipsa: nec p eētiā agat: nec eētiā patiat̄: qd enī per essentiā agit: tanq̄ per pncipium agendi: deus est vel aliquis intellectuū separatorū: ergo cuz rōnalis anima neutrū sit horū: procul dubio non p essentiā: sed per facultatem potentiā ac virtutez diuersam ab eētia operabit̄: hic enim operādi modus pprius est subę pcreatę: sed q2 inuenimus in libris peripateticorū animam rationalem agere omnia: ꝛ fieri omnia: scim9 q̄ in ea erit duplex facultas ac potentia: vna. scilicet qua oia fit: altera qua oia facit. Potentia enim qua oia facit vocatus est agēs intellect9: ea vo qua oia fit intell's appellatus est potētię. ¶ Est autē intellectus potētię cōparatus itelligibilibus: quēadmodū perspicuuz ꝛ in medio ꝛ in oculo cōparatur ad visilia: quēadmodū eniz perspicuū visilibus confert esse spiritale: prout visilia sunt in ipso: tanq̄ in proprio subiecto: ita ꝛ in oibus his excellēter se habet intell's potētię ad itelligibilia: est. n. cōnaturalis formis itelligibilib9: ac eis pbens esse spiritale prut sunt in eo: tāq̄ in pprio subto: quo fit vt sermo Aris. verificet̄. s. q̄ hic itell's cōparet̄ ad itelligibilia: quēadmodū tabula rasa ad picturā: qm̄ in tali habitudine supficies tabulę est suba imaginis illuminās figurę imaginis terminata: quo pacto etiā colores in pspicuo perspicui sunt natura terminata diuisionib9 coloratī: qd videt̄: ꝛ formę intelligibiles in itellectu sunt itellectę ac terminatę finibus ꝛ qdditatibus rerū. ¶ Et tunc verificabit̄ aliud Aris. verbū q̄ hic intellectus nullam materię operationē habet: sed poti9 locus est specierum intelligibiliū: ad quem mouent̄ intelligibilia lumine intellectus agentis: sicut colores lumine solis in perspicuum mouentur.

Amplius ꝛ aliud verbuz Aristo. l. q̄ cū separatus sit s̄m q̄ est vtus aię rōnalis: oia quę sunt in ipso sunt vbiqz ꝛ semp: forma enim dum est indiuidua est per hoc: ꝛ nunc: ꝛ cuz abstrahit̄ ab his est vbiqz ꝛ semper: ꝛ hoc pacto sunt vniuersalia in esse intellectus: qui nō dat hic ꝛ nunc: sed vbiqz ꝛ semper. Quid igitur sit intellectus potentię his patet.

¶ Caput 24m. in quo declaratur quid sit intellectus agens s̄m veritatem.

Intellectus vo agens ad intellectum potentię cōparatur ac ad intelligibilia: quēadmodū lux solis ad perspicuum ꝛ ad colores: est eniz lux quasi de natura perspicui ac ipsius naturalis pfectio: vt Arist. ait: ꝛ similr color est eius perfectio: ꝛ per excellentiorē modū erit intell's agens cōnaturalis perfectio intellect9 potentię ac intelligibilib9: itaqz quēadmodum colores non mouentur ad perspicuū nisi actu luminis: ita intelligibilia nō mouent intellectū potentię nisi actu intell's agentis: ꝛ hoc pfecto pacto dicūt illi: qui intellecta fluere ex intelligētia separata dicunt in animā ipsam: ꝛ nō a rebus: quarū ipsa intellecta sunt qdditates ꝛ formę: in his tn̄ tota natura itellectibilis animę se hꝫ magis in rōne formę ꝛ loci q̄ rōne materię. Qui vo dicunt q̄ forma quę est in aīa duplicē habeat cōparationē: hanc qdem ad rem: cuius est forma: illaz vo ad intellectū: ꝛ per primā esse vlem: per scdam esse indiuiduā: q2 in intellectu per quē est mentiunt̄: forma eniz in cōparatione quā hꝫ ad rem nūq̄ est vlis: sed ex cōparatione ad itellectū in quo est: eo q2 in eo vbiqz ꝛ semp esse habet. Quemadmodū enim perspicuū est indiuiduū quidpiaz p aerez ꝛ aquā in qbus est: ꝛ tn̄ est locus vlis: ad quē abstracti mouent̄ colores sic intell's potētię prut terminat hominez ꝛ vegetatiuū ꝛ sensitiuū qōdam est indiuiduū: ꝛ tn̄ est formarū vlium receptiuus. ¶ Amplius ꝛ quēadmodum lumen est qōdam indiuiduū per luminare in quo est: ꝛ tn̄ est vle colorū abstractiuū sic intell's agens est qōdam indiuiduū prut terminat essentiā rōnalis animę: ꝛ in ea fundat̄ ꝛ tn̄ est qōdaz vle abstractiuū formarū materialiū. ¶ Ex his ergo intellectū agentez: ꝛ intellectū potētię esse vtutes ꝛ facultates animę rōnalis: qbus rationalis anima fieri nata est omnia intentionalr ꝛ facere omnia spiritalr palam. Sed vtrū facultates hę sint tres diuersę: ꝛ iter se: ꝛ ab ipsi9 animę essentia: quēadmodum odor ꝛ sapor in pomo sunt facultates pomi: ꝛ inter se: ꝛ a pomo distinctę: nondū palā: hoc eniz in cōmēto nostro de aīa pro pte tetigimus nec sic vel aliter dicere est q̄ auferat declarationē quam pposuimus: quę vult igitur inuestigare distinctionez harum potestatum inuestiget. Quod igit̄ tandem accepimus est q̄ intellectus agens: ꝛ intellectus potentię non sunt duo animę gradus: sicut Auerrois credit: anima eniz rationalis apud nos: tametsi ex illis gradibus copuletur: quemadmodum quęlibet res: nō sunt tamen illi gradus facultates eius: erit ergo anima totuz qōdā potestatiuū: ꝛ essentiale: essentiale quidez per compositionē: ꝛ modo materię: ꝛ modo formę quemadmodum etiaz Auerrois nobiscuz voluit. Potestatiuuz vo: qm̄ potestates continet qbus diuisa vtit̄ operatione: vt diximus: pp̄ter qd Aristo. in principio tertij intellectum potētię partez animę appellauit cum dixit (de parte autem animę ꝛc̄.) est enim pars animę non essentialis: sed potestatiua: vt his ꝯstat: ꝛ sic cōpletus sit tractatus de partibus rationalis animę.

¶ Augustini Nyphi De intellectu Liber. V. In quo tractatur de intellectu speculatiuo.

¶ Caput p^m in quo narratur prima positio Joan. Jandoni.

De intellectu speculatiuo multę accidunt ambiguitates: prima quidē an qualitas sit rationalis animę an substātia. ¶ Amplius an vnus numero oium hoium. ¶ Rursus an post mortē remaneat. ¶ Ad hoc quęsitū primū Joannes Jandon⁹ opinaẗ intellectū speculatiuū ꝛ practicū eē duas potētias rōnalis animę q̄bus pōt speculari circa ens speculabile: ꝛ intelligere circa ens opabile: omne eniꝫ ens: vt dicit est vel speculabile vel operabile: est aūt speculabile ens id qđ non pducitur ab homine: nec actione: nec cognitione: sed tñ cognosciẗ ab eo: vt cęlum ꝛ intelligentia ꝛ sīlia. ¶ Operabile vo est id qđ pōt pduci ab hoie p cognitionē ꝛ desideriū: ꝛ hoc siue actiōe imanēte siue trāsitoria.

Ex his dedit Joan. oē ens esse vel speculabile vel operabile: qꝛ omne ens: vel est pducibile ab homine vel nō. ¶ Amplius dedit duplex eē opus. s. speculari ꝛ intelligere practicū: est enim itelligere speculatiue itelligere eās pmo modo. s. q̄ non pōt pduci ab homine. Practice aūt intelligere est itelligere ens 2° modo. ¶ Et tūc ex his seqtur q̄ intell's practicus: ꝛ intell's speculatiuus: sunt duę potētię rōnalis aię diuersę fm rē: quod pbat: qꝛ vel eadē potētia anima pōt speculari ꝛ practice itelligere: vel diuersa: si eadē hoc videẗ impoīe: qꝛ potētię diuersantur per actus: vt per multos textus conducit.

Amplius diuersorū fm genus nō est potētia vna: sꝫ intelligere practicū est intelligere cōtingētia: itelligere speculatiue est itelligere necessaria: ergo sunt diuersę potētię. ¶ Rursum sicut se habet habitus speculatiuus ad habitū practicū: ita intell's speculatiuus ad intellectum practicū: intell's enim speculatiuus subm est habit⁹ speculatiui: ꝛ intellect⁹ practicus est subm habit⁹ practici. ¶ Sed illi habit⁹ nō sunt idē: ergo nec potētię itellectiuę. ¶ Postremo Arist. in 3° de anima inquit: intell's autē: qui pp̄ter aliqđ rōcinaẗ ꝛ qui practicus est: differt a speculatiuo: fine ꝛ Auerro. in cō. 49. illius: finis enim speculatiui est scire tñ: operatiui autē operari. Sed hi fines sunt fm rem diuersi: ergo intellectus illi sunt potētię re diuersę.

¶ Caput 2^m: in quo inducuntur argumēta quidaꝫ contra Joan. ꝛ soluuntur.

Sunt quidam Juniores ac phari nitentes qui arguunt ad Joannē his argumētis: pmo ois ponens differētiā actus speculatiui: ꝛ actus practici: est vna potētia ambos cognoscēs: sed potētia intellect⁹ ponit diūam eoꝝ: ergo est vna virtus cognoscēs vtroqꝫ: ꝛ per ꝯns non sunt duę. ¶ 2° arguūt: qꝛ itellectio dei ꝛ plantę plus distāt q̄ꝫ intellectio plantę ꝛ agriculturę: sed pp̄ itellectionē plantę ꝛ illaꝫ agriculturę ponunẗ aię diuersę partes: ergo ꝛ pp̄ itelligere dei ꝛ plantę. ¶ 3° tunc tot eēnt potētię intellectiuę: quot habit⁹ speculatiui: qꝛ potētię distinguunẗ p act⁹: act⁹ p obi^a: ꝫ sicut ipse arguit de praxi ꝛ speculari: ita ꝛ ego de speculari ꝛ speculari. ¶ 4° eadē res est opabilis ꝛ speculabilis: vt sanitas: ꝫ idē est habit⁹ practic⁹ ꝛ speculatiuus: ꝛ sic po^a erūt eodē: ꝛ tūc ex his pꝫ sol. ad argumēta Joan. oia. n. fundaẗ in falso fundamēto: distō eniꝫ actuū non arguit distinctionē potentiarū semp: sed aliquo modo fm modū. ¶ Sed hęc argumēta parum aut nihil vrgent aduersus Joan. pmo enim nihil valet: qꝛ potentia altior. s. intell's per habitus ꝛ potētias mistas ponit differētiam: vt sensus cōis per sensus exteriores: quę eniꝫ sunt dispersa in inferiorib⁹ vniunẗ in supiori: vt David ait. ¶ 2° minime: qꝛ tametsi obiecta differūt non tñ rōnes speculādi differūt: ꝛ ideo bene arguūt diuersos habitus: ꝛ non diuersas potētias. ¶ Et per idē tertia nec valet: qꝛ oēs sunt sub eadē forma ꝯsiderandi: tametsi forma ꝯsiderata sit diuersa: ꝛ ideo bene arguūt illę ꝯsiderationes habitus diuersos nō potētias: ꝛ ideo nō quęcūqꝫ diūa actuū arguit diūaꝫ potentiarū. ¶ 4° nequaq̄: lꝫ enim vna res sit ꝛ specularis ꝛ operabilis: tñ formę speculationis ꝛ opationis sunt differentes: ꝛ ideo arguitur differentia potentiarum.

¶ Caput 3^m. in quo ꝯtradiciẗ Joan. fm vera argumenta.

Sed pace Joan. dicā ipse contradicit oibus fundamentis Auer. ꝛ hoc declaramus pmo: intell's speculatiuus est gñabilis ꝛ corruptibilis: potētia rōnalis aię nō est generabilis ꝛ corruptibilis: ergo intell's speculatiu⁹ nō est potētia rōnalis aię. Maior est Auer. in 3° de anima cōmēto magno: ꝛ inquit: sed opinandū est q̄ in anima sunt tres partes intell's: quarū vna est intell's recipiēs: 2ª autē est efficiens: tertia aūt est factū: ꝛ duę istarum sunt ęternę. s. agens ꝛ recipiens: tertia autē est generabilis ꝛ corruptibilis vno modo: ęterna alio modo.

Rursum id qđ est artificiatū ab intellectu agēte: ꝛ intellectu potētię: nō est potētia rōnalis animę: hęc liquet per se. Sꝫ intell's speculatiuus est artificiatum ab illis: ergo nō est potētia animę: minor est Auer. in cōmē. 20. inquit eniꝫ Alexā. aūt opinaẗ q̄ intell's qui est in habitu ꝛ est speculatiuus: est alius ab itellectu agente: ꝛ hoc opꝫ credere: artificiū enim aliud est ab artificiato: ꝛ agens aliud ab acto: modo nisi subintelligaẗ hęc minor. s. sed intellectus speculatiuus est artificiatū nō haberet cōtra Thē. aliquā ꝯnem: ꝛ sic pꝫ ppositum: hęc eadē minor accipiẗ in cōmēto magno: ꝛ inq̄t: ꝛ est ille quē intell's agens ponit in intellectū mālēꝫ: fm q̄ artificiū ponit formas artificiales in mā artis: ꝛ cū post hoc viderūt opinati sūt q̄ iste est tertius intell's: quē ponit intell's agens: in intellectū recipientē mālem: ꝛ est intell's speculatiuus: ecce quo pacto minor illa constat. ¶ Adhuc in cōmēto. 20. circa finem inq̄t: nos autē opinamur q̄ nō mouit ipm ad ponendū intellectum agentē: nisi hoc q̄ itellecta speculatiua sunt gñata: facta fm modū quē diximus: ergo intell's speculatiu⁹ nō est virt⁹ ꝛ facultas aię. ¶ Et cōmē. 36. inq̄t: ꝛ cū ita sit necesse est vt intellectus speculatiuus sit aliqđ generatū ab itellectu agēte: ꝛ in pmis ppōnibus: ecce quo nō ponit ipm esse potentiā aię. ¶ Itē in epistola de felicitate seu beatitudine inquit filr illa tria debēt reperiri in intellectu: intell's materialis recipiens ꝛ hic est mālis: intell's receptus ꝛ est intelligibile: qđ est speculatiuus: ꝛ intellectus motor ꝛ agens: ꝛ hic est abstractus: ecce q̄ꝫ aperte intellectum speculatiuum nō facultatem rationalis sentit.

Preterea filius Auer. in tractatu de humano bono inquit: ꝛ q̄ iaꝫ demonstratū est in libro de aia q̄ sunt intell's tres. s. intellect⁹ potētię: ꝛ hic est intellect⁹ mālis: ali⁹ cū quo pficiẗ ille pmus ꝛ ipse est intell's speculatiuus q est in habitu: ꝛ intell's siue itelligētia operās: ꝛ est ipse q facit res itelligibiles in potētia eē itelligibiles in actu. ¶ Ex his ꝯspicuū est Joā. ꝯdicere dictis Auer. expsse.

¶ Caput 4m. in quo inducuntur argumēta contra Joannē.

Quod vero Joan. ꝯtradicat rationib⁹ faciale est videre: qm̄ nulla subā separata ſm̄ esse agit aut patiē potētia diuersa ſm̄ rem ab eēntia: sed intellꝰ humanus apud Auer. substātia est separata: vt. 19. tertij exposuit: ergo nō agit aut patitur potētia differēte ab eius essentia. Maior ꝓbatur: qm̄ 2° celi cōmen. 34. inqt: sed tn̄ differūt in hoc ꝙ melius in animalib⁹ est posse: sed tn̄ meli⁹ duorū possibiliū est in eternis necessariū: cum nullū posse est in eis vere: t cā huius est: qꝛ nulla potentia est in eterno ad recipiendū eius ꝯtrium: qḋ hꝫ. Ecce ꝙ plane ꝯstat maior.

Rursum nulla subā cuius esse t eēntia sunt idē simpliciter recipit ꝑ potētias reales diuersas ſm̄ rem ab ea: hanc cōcedunt oēs vt pꝫ. Sed rōnalis anima est subā cuius esse t eēntia sunt ideꝫ ſm̄ rē: ergo vt ꝓust hanc minorē acceptat Joan. de mente Auer. t alibi ꝓbauimus eaꝫ de mente Plotini in libro de bono. ¶ Itē nulla substātia cuius q̇dditas t indiuiduū sunt idē: recipit potētia ſm̄ rem diuersa ab essentia: hęc est manifesta cuilibet: qm̄ indiuiduū est id qḋ recipiens distinguitur a re recepta vel modo recipiēdi. Sed intellectus est substātia cui⁹ q̇dditas t indiuiduū idem sunt simplr: vt Auer. vlr dicit cō. 9. tertij de aīa. ergo vt prius. ¶ Adhuc nulla potētia cōprehendens pticularia est virtus rōnalis animę: sed intellect⁹ practicus est potētia cōprehendēs pticularia: ergo non est virtus rōnalis animę: maior est manifesta per se: qm̄ non plus se extēdit potentia ꝙ eius essentia: in qua fundatꝰ: minor est Thē. in suo 3° capite. 59. vbi intellectū practicū ponit pręesse agendis rebus t administrandis: quę non sunt nisi particularia.

Amplius nulla potētia: quę parcit alicitꝫ appetitū sensitiuū: est pars subę separatę: sed vt Thē. inquit capite. 49. intellectus practicus est hꝫ: ergo non est pars rationalis substantię t abstractę.

Preterea nulla potētia: quę terminat speculationē t initiat operationeꝫ: est virtus separatā vel pars virtutis separatę. Hęc pꝫ qꝛ opus est indiuiduuꝫ quidpiā: t nullū indiuiduū incipit a forma separata ſꝫ peripateticos. Sed intellꝰ practicus vt Themi. refert ibideꝫ capite. 61. est finis speculationis t initiū operationis: ergo nō est facultas separata: vel pars facultatis separatę.

Postremo ea quę differūt sicut vlē t particulare nō sunt partes seu facultates subę separatę: hęc eniꝫ est perspicua cuilibet. Sed intellꝰ practicus t speculatiuus differūt sicut vlē t particulare: ergo nō sūt vt supra: minor est Aristo. inqt enim in 3° de anima: t oino in actione. i. intellꝰ practicus: t qḋ sine actione. i. intellꝰ speculatiuus non simplr differūt: sed in eo ꝙ simplr. i. vlē differt a quodā. i. particulari ſm̄ expositionē Themi. t oluꝫ: t tu vide Auer. cōmē. 34. in fine. ¶ His habitis facile constat peccatum Joannis: rationes autem eius sunt peccantes peccato manifesto.

¶ Caput 5m. in quo narratur positio latinorum.

Sunt autem qdam ex latinis opinantes ſm̄ fundamēta Aris. t Auer. esse: qḋ intellꝰ speculatiuus sunt spēs intelligibiles causatę a phātasmatib⁹ in intellectu potētię inhęrentes intellectui: qbus intellectus diuersa vlia intelligit: quę qdem spēs ſm̄ rem sunt singulares: sunt vero vlēs in significādo ac annuēdo repñtādoq;: qm̄ tametsi singulares sint: abstractę sunt a mā: t appendicijs illius: est aūt iste intellꝰ speculatiuus accidens ꝑ accñs intellectui augumētabilis ad augumentū phantasmatū in nobis: t oīm inuisibilis ad decremētū eorumq;: spēs causant effectiue ab intellectu agēte apud quosdā per pñtiam phantasmatū. Apud alios ab ipsis intētionibus imaginatis ꝑ se: ab intellectu auteꝫ causatꝰ intellectio: quę actus est intelligēdi: t tunc verificatꝰ sermo Auer. ꝙ intellectus speculatiuus habet duo subiā: vnuꝫ in quo sunt vnum entium ꝓprij generis: aliḋ per qḋ sunt verę. i. similitudines t multę: per intellectū eniꝫ intellꝰ iste speculatiuus est vnus numero oīum extrinsece: bene eniꝫ sunt plura accidētia numero: quę numerantꝰ per ordines t habitudies ad phātasmata: ratione aūt subiecti sunt vnum entiū: quemadmodū species sensibiles sunt vnū dum sunt in sensu: relatiue aūt t ꝑ habitudines ad obiecta sunt multę ac numeratę: dicuntur autē species iste intellꝰ: qm̄ his legit intus intellectiua aīa: intellectus enim dicitꝰ quasi intus legens: t qm̄ rōnalis aīa spēbus intus legit: ideq; spēs pñt dici intellect⁹: dicuntꝰ aūt speculatiuę: qm̄ his rōnalis aīa speculatꝰ ens speculabile: t iō pñt dici intellꝰ speculatiuus. Et ex hoc seqtur ꝙ vnus t idē intellect⁹ pōt dici practicus t speculatiuus qm̄ vna t eadē spēs sanitatis est vt ens nāle: t vt per artē pōt induci: vt enim est sanitatis nālis est intellect⁹ speculatiuus: vt vero est eius per artē inducibilis est practicus: ꝙ autē spēs istę sint rationali animę accidēs Joan. Jando. ꝑ totū exclamat t oēs expositores dicunt esse intentioneꝫ Aristo. t Auer. t oium peripateticorū: istę pterea species sunt intellectus in actu t intellꝰ in habitu: vt enim in promptu sunt intellectui potētię repręsentātes: dicuntꝰ actu intellꝰ: vt vero firmatę sūt dicuntꝰ intellect⁹ in habitu: intellꝰ ergo speculatiuus non est diuersus ab intellectu in actu: t ab intellectu in habitu: nisi hoc modo. ¶ Alij dixerunt ꝙ intellꝰ speculatiuus est aggregatū ex intellectu potētię t ipsis spēbus: vt repñtāt ens speculabile: aggregatū aūt ex spēbus vt repñtāt ens operabile t intellectu potētię eodē intellectus dicitꝰ practicus t hanc positioneꝫ seqtur nouus expositor in 3° de anima textū illo (t omnino in actione) t tunc verificatꝰ sermo Aristo. ꝙ intellectus speculatiuus t practicus sunt in eodē genere: nō ꝑdicati sed subiecti: sicut Aristo. inqt ꝙ. s. veruꝫ t falsum sunt in eodeꝫ genere cuꝫ bono t malo: quia intellectus speculatiuus t practicus sunt in eodeꝫ genere. i. sunt idem subiecto: ergo intellectus practicus t speculatiuus sunt vna t eadem potētia: t non differunt nisi quia vnus considerat res simpliciter: t alter quasdā: sed isti sermones sunt ꝓpinqui t quasi concordes.

¶ Caput 6m. in quo inducuntꝰ fundamēta huiꝰ positionis.

Positionem hāc firmāt t maxime ꝙ ille spēs sint accīn enī declaratum est spēs esse intellectui inhęrentes: ꝓbatum erit spēs esse t sic ꝓpositum ꝙ intellectus speculatiuus sit modo quo dixerūt. Qḋ autem spēs sint intellectui inhęrētes: qbus intellꝰ intelligat hoc pacto ꝓbant: oīs potētia habituata respectu alicuius operationis potens exire in eā quādo vult: continet aliqd formaliter per qḋ pōt exire: hęc palaꝫ est: sed intellꝰ alicuius pħi respectu alicui speculationis est habituatꝰ potens exire in operationē illaꝫ quādo vult: ergo continet aliqd quo pōt exire: minor clara est: tunc istud nō pōt esse nisi similitudo obiecti: t hęc species est: quare tc̄.

Amplius intellectus ꝓcedit a priuatione ad actum: ergo deuenit ad mediū: sed hoc mediū nō videtꝰ nisi species obiecti: quę mediat inter actū intelligēdi t ignorantiā simpliciter: ergo spēs est necessaria. Et hęc duo sunt argumenta expositoris noui.

Rursum si non dantꝰ spēs: tunc intellꝰ nihil intelligeret: ꝓbatur: qm̄ cognitio fit per similē: nihil autē assimilatꝰ alteri nisi per hoc qḋ recipit similitudinem eius cui assimilatꝰ: ergo si intellꝰ intelligit obiectū aliquod

intellectus recipit similitudinē illius. ¶ Item nisi species darent̄ nulla esset necessitas intell's agētis: q̄ intellectus agens nihil operaret̄: ꝛ sic superflue.

Preterea si non dat̄ species. ergo singularia per se ꝑmo possunt intelligi qđ declaratur: q̄ singulare cognoscit̄ in vli: quia aliqđ representat ipsuz vli modo: sed id non est nisi spēs que representat singulare in vli: vt dicit expositor. Adhuc nisi daret̄ spēs intell's nō pfi ceret̄ ab intelligibili: q̄ nihil ab eo reciperet: ꝛ sic nō esset pura potētia. ¶ Rursuz si nō daret̄ spēs intell's nō posset cōtinuari particulari hoi: q̄ vel per ipsuz vle semꝑ cognituz: vel per ipsuz phantasma: vel per spēm causatā ab ipso phantasmate in intellectu: nō ꝑmo mō: q̄ nō magis tibi q̄ mihi cōtinuat̄ cū sit indifferens mihi ꝛ tibi: nō ꝑ phantasma: q̄ q̄tūcūqz sit qđdā particulare: tñ vle illius est in se indifferens adhuc. ergo ꝛc. nec per species cum nō dent̄. ergo per nihil. His argumētis vtuntur: qui intellectuz speculatiuum hoc modo ponunt.

¶ Caput 7m: in quo inducuntur verba Auerrois ꝛ Aristo. pro istis.

PRo his faciunt multa verba peripateticorū. Aristo. eniz in tertio de aia: inquit impassibilē ğ opz esse susceptiuū autez speciei ꝛ potentia huiꝰ. Ecce q̄ plane Aristo. spēz explicauit. Et ibidē in alio textu inquit: ꝛ bene iaz dicentes sunt aiam esse locuz spērū: nisi q̄ nō tota: sed intellectiua: nec actu sed poᵃ spēs. Et alibi eodem libro inquit: ipsa quidē igit̄ nō sunt: nō enim lapis in aia est sed spēs: quare aia sicut manus est: manus enim organū organorū ꝛ intellectus spēs specierū. ¶ Auerrois etiā videt̄ facere pro his: inquit enim in 3° de aia cōmēto. 4. ex hoc igit̄ declarat̄ q̄ hec dua scilz passionis ꝛ receptionis existūt in virtute rationali: ecce q̄ plane loq̄t̄. ¶ Itē oē subm aliq̄rū recipit illa: sed dicit Auerrois in q̄nto cōmēto: 2m aūt subm est id per qđ intellecta sunt vnū entiū in mūdo: ꝛ istud est intellectus mālis. ergo intell's mālis recipit ipsa intellecta: ꝛ cū nō s̄m rem. ergo recipit spēs eorū. ¶ Itē cuilibet potētie actiue alicuiꝰ motoris noue r̄ndet aliqđ passiuū nouū: sed phantasmatis potētia est actiua noui entis: inquit enim Auerrois eodē cōmēto cōtra Auempa. q̄ preparatio phātasmatis est in motore: vt sit motor. i. actiua: ergo ei correspondet aliqđ passiuū nouū: ꝛ id nō est nisi intellectus mālis: ꝛ nō pro sui substātia. ergo pro sui accidente ꝛ nihil est accidens rōnali anime nisi similitudo rei. ergo ꝛc. ¶ Preterea sicut in rebus nālibus dant̄ tria: agens/patiens/ꝛ factū. ita in intellectu. Auerrois in eodez libro cōmento. 17° sed factū in rebus nālibus est q̄dpiā nouū adueniens materie. ergo ꝛ factū in intellectu est q̄dpiā nouuz intellectui. ¶ Rursum ois pars: que fit oia mō similitudinis ꝛ receptionis recipit si͞litudines ꝛ rerū que fit: sed dicit Auerrois ibidē cōmēto 18° in ꝑncipio: q̄ intell's potentie fit oia mō si͞litudinis ꝛ receptionis. Ergo vt ꝑus. ¶ Rursum ois virtus: que cōparat̄ intelligibilibus sicut sensus sensibilibus recipit ab intelligibilibus: sz dicit Auerrois in eodē cōmēto: q̄ ꝓportio intentionū imaginatarū ad intellectū materialē: est sicut ꝓportio sensibiliū ad sensum: ergo vt prius. ¶ Amplius/que cūqz extrahunt̄ de potētia in actū: respectu intellectus sunt intentiones noue ipsi intellectui: sed intentiones intelligibiles sunt extracte de potētia in actū: vt Auerro. dicit eodez cōmēto. ergo recipiunt̄ nouiter in intellectu potentie. ¶ Adhuc omne cognoscens sciā: que differt a suba cognoscētis: recipit sciam tanq̄ accidēs eius: vt constat: sed dicit Auerrois ibidez in fine cōmenti. 19. ꝛ non est sic in intellectu māli: cuz suū intellectū est res: que non est in se intellectus. Ergo ꝛc.

Preterea omne qđ mouet̄ a rebus querēdo aut fugiendo: q̄ forme imaginū sunt ꝑsentes: quēadmodū sensus querit aut fugit apud presentiā sensibilis: recipit ab illis imaginibus. Sed intell's mouet̄ ab imaginibus querendo aut fugiēdo in presentia phantasmatū: quēadmodū sensus querit aut fugit apud presentiā sensibilis vt Auer. testat̄ in cōmento 33° illius in ꝑncipio. ergo vt prius. ¶ Itē ois virtus cuius ꝓpria ꝛ essentialis operatio est in gn̄e passionis: est recipiens aliqđ ab eo cuius operatio est in gn̄e actionis: sed operatio intellectus potētie est in genere passionis: ꝛ operatio intell's agētis in genere actionis: que est extrahere ꝛ denudare formas a materiis: qđ nihil aliud est nisi facere eas intellectas in actu: postq̄ erant in poᵃ. ğ intell's patit̄ ꝛ recipit nouas formas ab intellectu agente. minor est ad verbū Auerrois. in. 36. cōmēto. ¶ Adhuc illa que fiunt voluntarie in intellectu nostro ab volūtate nr̄a sunt accidētia alicui: q̄ volūtas nostra nō est cā sube intell's sed accidētis: sed intellecta acq̄sita ex ꝑmis ꝓpōnibus fiūt volūtarie in intellectu nostro ab voluntate nostra. ergo vt ꝑus: minor est Auerro. ibidē parū post. ¶ Ex his verbis ꝛ rōnibus peripateticorū pōt q̄s credere q̄ intell's speculatiuus sit species ipse: que sunt accidētes singulares aie rōnali ei inherentes noue augumētabiles ꝛ diminuibiles ad augumentū ꝛ decrementū phantasmatū nostrorū: vel congregatū ex speciebꝰ ꝛ intellectu potētie: sicut diximus.

¶ Caput 8m: in quo improbat̄ positio hec.

SEd positio hec tametsi forte: vt dicā sit vera simplr: non tñ est s̄m Auerro. mentē: imo videt̄ cōtradicere verbis eius ꝛ fundamētis. Et q̄ fundamentis arguit̄ ꝑmo: si iste species inherēt intellectui potentie s̄m rem: vel erunt actu intellecte vel poᵃ intellecte: si potentia intellecte. ergo sunt adhuc reducibiles ab aliquo de potētia ad actū: qđ falsum est: q̄ sunt sūme abstracte: si 2o sint actu intellecte: tūc nō essent recepte in intellectu s̄m rem sed tm̄ vt intelligunt̄: ꝛ hoc est recipi intentionalr ꝛ non inherenter. ¶ Amplius/vel sunt noue vel eterne. si eterne ergo imāles. si imāles ergo intelligentes vel intellecte: vt Auerrois ait in 3° de aia cōmēto. 16. dicit enim id ex intellectis: qđ nō hz mām suū intellectū est intellectus in se: ꝛ ipse semper intelligit. ¶ Itē si eterne. ergo necesse esse: sed nullū accidens est necesse esse: est eniz cōtra rōnes accidētis: vt declaratū est in libro de l. de l. sepe. Si dicat̄ q̄ sunt noue: vel ab intellectu agente: vel phantasmatibus in intellectu potētie ꝓcreant̄: nō a phātasmatibus: nullū eniz agens demōstratū pōt agere effectū separatū ab hic ꝛ nūc in subiecto separato ab hic ꝛ nūc. Si ab intellectu cōtradicis Auerroi. ab eterno eni simplici ꝛ imobili nō ꝓuenit nouū: nec potest a phantasmate vt instr̄m intellectus agētis causari: q̄ agēs eternū nō pōt vti instr̄o nouo: vt Auerro. dicit in 8° phys. cōmē. 15. ¶ Dixerunt quidā: q̄ instr̄m est duplex: qđdā per qđ agēs in agēdo ꝯseruat̄ vt corpus celeste respectu intelligētie: aliud est quo nō motor: sed aliud qđdā cōseruat̄ in esse sicut sperma: respectu oium motorū celestiū: tunc volunt q̄ agens eternū bn̄ pōt vti instr̄o nouo scdo mō vt p3: sed ꝑmo mō nō. Hec responsio nihil est: q̄ quēadmodū intelligentia scd͞aria intentione mouet motu locali ita intellectus agēs mouet ꝓpter nos scd͞aria intentione. Ergo sicut intelligētia cōseruat̄ in sui ꝑfectione: ꝓpterea q̄ mouet scd͞aria intentione ꝓpter nos: ita ꝛ intellectus cōseruat̄ in sui perfectione q̄ mouet ꝓpter nos. ergo sicut intᵃ vtit̄ celo eterno ꝓꝑ nos ita intell's non dz vti phātasmate ad hoc vt moueat ꝓpter nos.

Rursum intellectus eternus est: ꝛ spēs eterne. ergo omnes spēs possibiles recipi ab intellectu

sunt receptę:ergo oino est pfectus ⁊ plenus omnibus speciebꝰ possibilibus:qꝛ phia est ęterna respectu spēi humanę:⁊ semꝑ est pfecta in maiori parte sui subiecti. Tunc sic: infiniti fuerunt hoies quoꝝ quilibet aliqd intellexit:ergo infinitę sunt in hac hora spēs in intellectu:cōsequētiā probo:qꝛ vel sicut ꝯtinue gnanť cōtinue abolenť:vel postq̄ sunt genitę retinenť semꝑ ⁊ nō deperdunť. Non pmū qꝛ species sunt simpliciter imālee:⁊ oē imāle ęternuz:species eniz est imaterialis in essendo rōne subiecti ⁊ rōne obiecti: qđ representat:nec est cōsonum rōni vt cōtinue innouanť: itaqꝫ nūc aliquę generenť ⁊ alię eiusdē obiecti representatiuę corrūpunť ⁊ fiat hoc infinities ac infinities:tunc enim ex intellectu ⁊ intentione intellecta in actu non fiet maxie vnuz:cum hęc vnitas paruo tēpore durat. Et amplius aia esset in tanta trāsmutatione in quāta est materia ⁊ sic esset infelix:⁊ intellectus speculatiuus non esset ęternus nec ex parte subiecti per qđ est ens:nec ex parte subiecti per quod verus est:⁊ multa alia mirabilia sequūť quę tibi relinquo. Si 2o retinenť:vt Joā.tenet tunc erit infinitū in actu qđ Auerro.hꝫ impossibile tam in corporalibus q̄ in spiritalibus:in pma disputatione.des.des.in sol.septimi dubij:inquit.n.maxie qđ sequereť ex hoc ꝙ infinitū reciperet magis ⁊ minus ⁊ totū esset ęquale parti qđ falsuz est:⁊ per hoc fundamentū ostendit ꝙ nō possunt esse aię separatę post mortem:qꝛ tunc esset infinitum in actu qđ est impossibile apud ipsuz:⁊ sic nō minus sequiť ꝙ essent ifinitę spēs:quę sunt res spiritales sicut itellectiuę aię. ¶ Postremo arguo ⁊ sint tres hoies intelligētes aurū. Tūc vel in his esset vna spēs numero auri vel tres sicut hoies tres. Si vna species numero auri vel vna intellectio numero vel tot quot homines.L.tres:nō vna intellectio numero:qꝛ tūc cū desineret vnius intellectio siľ ⁊ oium aboleret:indiuisibile enim cuicūqꝫ cōparať indiuisibilr cōparať:⁊ per ꝯńs si desinet in vno ⁊ ab oibus desinere necesse est. ¶ Pręterea diuersa iudicia non possunt fundari in vna intellectione numero:nō nos tres intelligentes auruz iudicamus diuersa:ego enim ipsuz iudico cōtemnendū:tu aūt apreciandū:ille 2o aliter:ergo opꝫ esse tres intellectiones numero sicut tria iudicia numero. ¶ Nec dici pōt ꝙ sint tres numero intellectiones:⁊ tn̄ vna numero spēs:qꝛ istud discrimen:cuz nō sit ab intellectu nec ab obiecto:solū erit ꝓpter diuꝫ phantasmatis:qđ numerať in te ⁊ in me vt Auerro.videť dicere Joan.interprete. ¶ Qđ falsuz esse declaro:qꝛ si discrimē phantasmatū sufficit apponere discrimen in intellectionibus.ergo multo fortius faciet discrimen in spēbꝰ ipsis:qꝛ spēs imediatiores sunt phātasmatibus q̄ intellectiones:cū spēs imediatę euellenť a phantasmatibꝰ intellectiones ab intellectu agente vel speciebus. ¶ Rursuz ad idē vel spēs vt eadē est pmū pncipiuz intellectionū diuersarum:vel vt differēs phātasmatibus:si vt eadē nō faciet differētias intellectionū:ab vno eniz inquantū vnū nō nisi vnuz prouenit:si vt differēs per phātasmata vel species erunt tres absolutę:⁊ sic habeť cōtra positū:vel vna fm̄ reꝫ ⁊ tres respectus ⁊ habitudines ⁊ hoc nō:qꝛ respectus nō sunt intelligendi pncipiū:vt 5o physicę auscultationis diciť. ¶ Itē ad idē nullū agēs:nec multa agentia per vnū instās in numero pōt plus vno effectu numero parere:sed phātasma vel intellectus agēs sunt vnū vel plura agētia numero:⁊ spēs illa est vnū instāꝫ gnōnis ipsius intelligere.ergo nō possunt causare diuersas intellectiones numero in vno instanti per vnicā illā speciē numero. ¶ Ex his sequiť ꝙ nō pōt poni ꝙ vnica sit spēs numero auri in tribus hoibus qđ erat pꝰm. ¶ Nec poni possunt esse tres species:qꝛ vel erit vnus intelligendi actus in tribus:vel sicut sunt tres spēs ita ⁊ tres actus intelligēdi diuersi vt Joan.sentire vi.q.videtur tertio.

Primum dici est impossibile:qꝛ sicut phātasmatū discrimen sufficit indiscrimen specieꝝ causandū:ita ⁊ melius discrimen specierū ad discrimen intellectionū sufficit. ¶ Itē vel ad ꝓducendū illuz vnū numero actū sufficit vna spēs: vel sunt essentialr ⁊ necessario cōcurrentes illę tres:si quęlibet illarū sufficit.ergo erunt tres intellectiones:si ille tres sunt simplr necessarię ⁊ essentialr:tūc in vna numero auri intellectione semꝑ erit necessaria specieꝝ trinitas qđ fabula est. ¶ Ex his habeť ꝙ impossibile est fingere esse tres spēs triaqꝫ phantasmata:⁊ vnicū numero auri intelligēdi actuz:qđ 2m poniť membrū huius scdę partis. ¶ Deniqꝫ dici minime pōt ꝙ sint tres numero spēs ⁊ tres nūero intellectiones sicut Joan.expressit in multis locis:qꝛ vel ille species differunt seipsis vel subiecto vel aliquo extrinseco:nō se ipsis:qꝛ tunc differētia earū esset specifica:nec ꝑ subiectū est eniz vnū nūero:nec per aliquid extrinseci:qꝛ duo sunt quę esse possunt.L.obiectū ⁊ subiectuz.idest phantasma:ꝯstat aūt ꝙ per obiectū nō:cū vnuz sit numero.Lauruz:erit ergo tn̄ per habitudines ad phantasmata diuersa: quoꝝ vnū est in me ⁊ aliđ in te ⁊ aliud in tertio. ¶ Quod impossibile est. Tum pmo qꝛ ab eis persoluunť species.ergo ad ea nō referunť. Tum qꝛ istę habitudines:cū non specie differant:opꝫ dicere ꝙ differunt speciebus.

Amplius istę habitudies vbi sunt:nō in phantasmatibus:qꝛ tunc species essent vna in re ⁊ diuersa sicut colūna:qꝛ in separatis a mā non est plus vno indiuiduo in tota specie:⁊ sic idez qđ prius. Si in speciebꝰ sunt subiectiuę.ergo istę species erunt indiuiduę.ergo intellectę in potētia ⁊ sic non opꝫ ponere intellectū separatū simpliciter:cum nō recipiat simplr separatū. Auerrois enī per hoc ꝙ intellectus recipit simplr vniuersalr voluit ipsū esse simplr separatum.si igitur nō recipit simpliciter separatum non erit sua ratio firma.

Amplius ab istis speciebus abstrahibilis est quiditas:omne enim intellectū in poᵃ pōt extrahi ad intellectū actu:⁊ quęratur vt supra:sic eniz arguit Auerrois contra Auempa. ¶ Pręterea phantasmata sunt extrinseca a speciebus.ergo nō sunt causę distinctionis specierū:sic enim dicere possumus aias separatas posse indiuiduari per habitudines ad corpora qđ Auerrois destruit in libro.des.des.disputatione pᵃ in sol.septimi. ¶ Amplius accidentia numeranť per subiecta:in qbus sunt:sed vnum est numero subiectū.ergo tres illę species eiusdem obiecti erunt vna numero species:⁊ eo maxime:qꝛ si nō essent tūc plura numero accidentia in eodē numero subiecto. Propositio.d.ꝙ accidentia numeranť magis per subiectum in quo sūt:est manifesta per se attamen pōt sic declarari:qꝛ vnitas numeralis est ita intima indiuiduo sicut vnitas specifica speciei.sed impole est proximū fundamentuz vnitatis specificę esse agens extrinsecus.ergo ipossibile est ꝓximuz fundamentū vnitatis numeralis esse agens extrinsecuz:⁊ per ꝯńs nō pōt esse phantasma. ¶ Amplius nō est plus numero vna forma subalis alicuius cōpositi q̄ vnitas accidentis:sed vnitas numeralis formę subalis est tn̄ ꝓpter materiā fm̄ Auerroim:ergo ⁊ vnitas numeralis accidentis erit tn̄ ꝓpter subiectū. ¶ Rursum subiectuz est interius accidenti q̄ sibi sit agēs:imediatius enim accidēs dependet a subiecto q̄ ab agēte:sed ab illo dꝫ habere magis vnitatez:a quo hꝫ magis esse.ergo potius a subiecto q̄ a phantasmate species intelligibilis dꝫ habere vnitatē numeralē. ¶ Itē quęcūqꝫ sunt multa respectibus tn̄ simplr ⁊ absolute sunt idē:minor enim idētitas nō tollit maiorē: sed species intelligibiles sunt tn̄ diuersę respectibus.ergo absolute erunt vnū simplr ⁊ idē:⁊ per ꝯńs habeť ꝓpositū. ¶ Ex his colligere licet ꝙ spēs illę nō pńt poni nūeratę:

nec vna: et per ꝯñs nullo modo possunt poni accidentia rationalis animę: ei realr et ſm rem inhęrentia.

¶ Caput 9m: in quo formantur rōnes ex verbis Auerrois contra illam positionem.

Aristoteles in pmo diuinoꝝ libro in platonē arguit hoc pacto si datur hō intelligibilis qui idea est hoīum: et hō sensilis qui ideatū est illius: tunc isti vel cōueniunt vel nō: si nō ergo ęquiuoce dicenꝰ: et si conueniunt tunc dabiꝰ tertius hō: qui nec est intelligibilis nec sensilis: qđ derisibile eē nemo est qui nesciat: et hoc pacto formare videꝰ Auerrois rōnē hanc cōmento. 30. illius partis et expositor. Eodem pacto arguo ꝯtra istas spēs: vel phantasma auri qđ species est sensibilis est cōueniēs cum specie intelligibili auri: vel penitꝰ differēs siquidē penitus differens. ergo nihil erit vniuocū illis: et sic nō possunt esse vnius generis: scilȝ qualitatis qđ Joā. et alij tenēt. Nec prīt esse eiusdē obiecti representatiue: nec possunt esse accidēs: et breuiter nulla forꝰ esset eis cōis. Si ꝟo est aliqđ cōe eis illud erit nec intelligibile nec sensibile: sed nā media: qđ est falsuȝ: vt pmo diuinoꝝ testaꝰ Auerrois cōmento. 39. o. sed manifestū est per se: qđ nulla nā est media inter esse abstractū et mãle etc. Si igiꝰ argumētū Aristo. in platonez militat cur et hoc nō. ¶ Amplius Auerrois. 12. meta. cōmē. 25. inquit: et sciendū est ꝙ subę sunt duobꝰ modis: modus vnꝰ: in quo ipole est fugere accidētia: et aliꝰ sine aliquo accidente: pmus est sensibile. scđs aūt est intelligibile. Ex hoc accipiꝰ hęc maior omne recipiens accidēs est suba sensibilis vel hęc: nulla suba intelligibilis recipit accidēs: quibus addanꝰ hę minores: sed rōnalis aīa non est suba sensilis: vel hęc rōnalis aīa est suba intelligibilis: tunc ꝯcludiꝰ hęc vna cōclusio. ḡ rōnalis aīa nō recipit accidēs. ¶ Itē ibidē cōmento. 23. inquit: forꝰ sanitatis nō est in aīa medici in mã: sicut est forma sanitatis: ideo forma sanitatis: quę est in aīa medici nō facit sanitatis actionē: qm̄ si ita esset tūc medicꝰ esset sanus: ex hoc arguo: oīs forma, quę est in aliquo tanq̄ in subiecto, est actiua alicuius rei: sed sanitas cōcepta non est actiua: ergo nō est alicuius subiecti: vel in itellectu tanq̄ in subō videat: qui vult. ¶ Pręterea forme in aīa et forma quę est extra aīam: sunt idē. ergo forma in aīa nō recipitur subiectiuę in aīa: hoc tenet: q2 tunc et forma extra aīam reciperet in eodē: assumptū est Auerrois. 7. meta. cōmē. 23. inquit eniȝ sic: et cū ita sit manifestū est ꝙ forma artis dī duobus modis: quoꝝ vnus est forma: quę est in aīa: et alius est illa: quę est extra aīam: et sunt idē. Ecce assumptū. ¶ Rursuȝ 3o de aīa cōmēto 3o dicit: sed nō hȝ de intentione passionis nisi hoc tm̄: ꝙ recipit formā: quā cōprehēdit. ergo nihil nō formā cōprehensaȝ recipit: sed spēs intelligibilis nō est forma cōprehēsa. ergo intellꝰ nō recipit illā subiectiue minor cōstat: qm̄ spēs nō cōprehēdiꝰ nisi reflexe: ſm Joānē: adhuc dicit in magno cōmēto: intellꝰ mãlis et intētio intellecta in actu maxie sunt vnū. s. q̄ mã et forme: sed intentio intellecta in actu nō est spēs: qm̄ illa nō intelligiꝰ nisi per accidēs in poa. ḡ nō recipiꝰ in intellectu subiectiue. ¶ Ad idē nullę formę entes in intellectu in poa et nō in actu: sunt inhęrentes intellectui: sed dicit Auerrois in eodē 3o cōmēto. 6. in calce: aīa aūt rōnalis mãlis est formę existentes in ea: nō in actu: sed in poa. ḡ vt pus. ¶ Adhuc eo mō intellꝰ recipit quō corpa cęlestia recipiūt formas abstractas: et intelligētię pficiūt se: hęc maior est Auerro. ibideȝ cōmē. 14. sed corpa cęlestia nō recipiūt inhęrenter intellꝰ separatos subiectiue: nec intelligentię pficiunꝰ adinuicē subiectiue et realr. ḡ nec intellꝰ ab intelligibilibꝰ. ¶ Amplius, id qđ recipit vlr tm̄ nō recipit aliqđ accidēs nouū: sed intellꝰ recipit vlr tm̄: vt Auerrois dicit ꝯmēto. 28. illius tertij. ḡ nihil nouū recipit. ¶ Rursuȝ oīs forꝰ: quę est in subō inhęrenter: est in eo actu vel poa: sed dicit Auerrois ibidē cōmento. 30. ꝙ nulla intētio est actu vel poa in intellectu ꝯ Auempacē. ḡ vt pus. ¶ Adhuc illę formę: quę sunt in rebus sensibilibus ſm ꝙ habitus in habēte habitū et res fixa in re recipiente: et in intellectu ſm velocitatē et rem velocis transmutationis: et nō fixę: nō sunt subiectiue in intellectu: sed intentiones intellectę sunt hoc pacto: vt Auerrois testaꝰ in 3o de aīa cōmento. 39. ergo vt pus. ¶ Amplius, si intellectus speculatiuus esset qđ nouū in intellectu: esset causatū ab aliquo agente: vel igiꝰ ex nihilo vel ex ente: si ex nihilo ergo aliq̄ res nãlis posset creare: quę nec est deꝰ nec aliqua intelligentiarū: si ex ente vel in actu vel poa: si in actu. ḡ res esset anteq̄ esset. si in potētia. ergo intellꝰ speculatiuus extraheretꝰ de poa ad actū: et sic esset generatus: sicut calor et frigus vel sensatio: quę oīa sunt cōtra fundamēta Auerro. ¶ Ad idē, si itellectus speculatiuus esset nouus: tūc possibile esset vt scia discipuli sit noua causata a magistro: et vbi esset ita: tunc magister per sciaȝ: quā hȝ crearet scientiā vel generaret in alio sibi silī: et sic scientia magistri esset q̄litas actiua: sicut calor ignis etc. qđ Auerrois floccipendit in magno cōmento. versus finē. ¶ Item si intꝰ esset nouus actꝰ rōnalis aīę: tūc intellectio esset sensatio: pbo cōsequētiā: qm̄ phantasma esset virtus in corpore: sed oīs virtus in corpore agit in misto cū mã: vt dicit Auerrois. 7. meta. cō. 31. ergo phantasma nō pōt agere nisi in virtute corporali: sȝ oīs talis est sensatio: actio eniȝ phātasmatis est sensatio vt scis. ¶ Pręterea, si intellꝰ itelligeret noua itellectione: q̄ est sibi accñs: tunc ex itelligibili et itellectu fieret vnū p accñs: et tūc intꝰ esset p accñs eius: et sic nō per se pficisceretꝰ ab intelligibili: sed sic paries ab albedie. ¶ Deinde id qđ aduenięs alteri ꝯstituit vnū ſȝ reȝ: et verissima vnione: nō accidit illi sicut accidēs subō: vt glibet scit: sed dicit Auerrois in 7o disputatione. des. des. in sol. dubij tertij. simplex aūt itellꝰ et intelligibile vnū et idem sunt realr: plura per accidēs et relatiue vȝ rōne subiecti. Uult dicere ꝙ intellꝰ et itelligibile faciūt vnū per se et simplr: qđ est multū habitudine. ergo vt pus. ¶ Qđ quidē igiꝰ intellꝰ speculatiuus et practicus nō sint aīę facultates: nec accidens animę rationali ſm fundamenta Auerrois his palam.

¶ Caput 10m: in quo narratur positio Themistij Auicennę et Algazelis.

Id autem qđ Auerrois et alij Themistio ascripsere est intellectū speculatiuū esse subam intellꝰ agentis: vt ꝯtinuatur ac tangiꝰ ab intellectu potētię: adeo ꝙ intellectus potētię speculatiuus et agēs vna sunt suba simplex: numeratꝰ aūt mō et diffōne: intellꝰ eniȝ speculatiuus diciꝰ put pnm est speculādi res diuinas et nãles: ac put est obiectū speculatū ab intellectu potētię: et vt tangiꝰ nō gdē realr sed spūalr ab illo. ¶ Intellꝰ aūt agēs vt pnm est sibi intelligēdi res mãles in esse vli: intellꝰ aūt potētię put misceꝰ imaginatiuę ac cōi intellectui deficitq3 a superioribꝰ itellectibꝰ: et hoc The. vī ponere in capite. 25. tertij de aīa. o. porro qđ et superiꝰ dixi idē est intellꝰ et intelligibilis: quęadmodū idē est scia ipsa actu cū eo qđ sciꝰ: nō tm̄ eadē rōne sed quatenus intellectū potestatis amplectiꝰ intelligibilis est: quatenus ꝟo ipsemet agens est: oī intellꝰ esse: ecce quō intellꝰ speculatiuus est vna suba cū agēte et intellectu poe. Qđ aūt intellꝰ speculatiuus sit intellꝰ agēs pbat Themistius capite. 28. o. nūc illud ꝯstare pōt nos intellm agētē putasse: qđ eniȝ aliud ingt cū ita quęrit et soluit: est ḡ intētio, nos sumꝰ intellꝰ agēs: et nō simplr. ḡ vt tāgiꝰ a possibili. ḡ speculatiuus est agēs vt tangiꝰ a poli: et sup B dicit Auer. cōmē. 20. q2 igiꝰ hęc quęstio apud Themi. est circa

intellectũ speculatiuũ: ⁊ initiũ sermonis Aristo. est de intellectu agente: ideo opinatus fuit ꝙ intell's speculatiuus est agẽs apud Aristo. ⁊ hoc fuit motiuũ Themi. ¶ Preterea ꝙ intell's speculatiuus sit intell's agẽs: qꝛ eandẽ qõnem an memoramur post mortẽ mouit Aristo. in ꝑ de aĩa: vbi locutus est de itellectu agẽte: put est speculatiuus. ergo intell's speculatiuus est intell's agẽs vt tãgit intẽtionalr ⁊ spiritalr possibilẽ. ¶ Qð aũt rõnalis aĩa in se intelligat oĩa supiora ⁊ subas ⁊ accidẽtia mãlia hoc cõe est ⁊ Themi. ⁊ Auerroi: vt dicaꝫ sed quo nã pacto rõnalis aĩa intelligat in se: ⁊ quo nã pacto nos ea itelligimus nõ palã est. ¶ Amplius/qũo illi tres intell's nihil simplr sunt aĩç: sunt aũt aĩç attributione ad nos declarabimus. Dõm ergo apud euꝫ tres esse nãs scilꝫ intellectũ ꝑmũ: qui nihil intelligit extra se: sed intelligere suũ est esse suũ: intellectũ nostrũ: ⁊ itelligẽtias medias: ꝑmus nãqꝫ intell's ideo itelligit: qꝛ oiuꝫ est cã: ⁊ qm̃ oĩa est in gradu nobilissimo: deus eniꝫ oĩa intelligit per essentiaꝫ: qm̃ oĩa est per essentiã: est aũt oĩa ꝑ essentiã: qm̃ cã est oiuꝫ per essentiã: sed qꝛ deus est cã per essentiã oium sub gradu entis: effectus.n. ꝓprius dei ens est apud peripateticos: iõ deus intelligit oĩa: qꝛ intelligit esse: quẽadmodũ cognoscẽs calorẽ oĩa intelligit calida. ¶ Intelligẽtia aũt infima: quã siam nostrã Themi. credit ac mundi nõ tm̃ est cã rex sub gradu entis: sed huius entis. s. formç equi: nõ sub gradu entis: sed vt forma est equi: ideo intelligit formã equi per sui essentiã gradu ⁊ intellectione: quç est equi: vt equus: intelligentiç ṽo mediç intelligunt mõ medio: eo eniꝫ pacto intelligũt per essentias rerũ formas: quo ad esse eaꝝ cõcurrũt: ⁊ qꝛ cõcurrunt ad esse earum fm gradus medios inter ens ⁊ hanc speciẽ entis: ideo ⁊ mõ medio intelligunt: ⁊ in intelligentijs adhuc est gradus altior ⁊ inferior in cõcursu rerũ ⁊ ꝑ ꝯñs in cognitione earũ ꝑ essentias eaꝝ. ¶ Ex his seqꝉ ꝙ oẽs intelligẽtiç intelligũt formas mãles eodẽ medio. s. ꝑ essentiã tanq̃ per mediũ cognoscẽdi: lꝫ nõ eodẽ mõ: hçc qdeꝫ .n. altius: illa ṽo depressius depressissime intell's noster intelligit: quç aĩa nostra dicit ac mundi ⁊ forma formarũ. Et hoc totuꝫ reperiri põt ex verbis Ahe. vt in ꝑmo de aĩa capite. 23. ⁊ in 3° capite. 52. cuius verba lege si placet. ¶ Id igiꝉ qð his habemus est: qũo rõnalis aĩa intelligat se ⁊ res mãles: quç sunt ab ea causatç: ⁊ res imãles quç sunt eius causç. Sed difficile est mõ iducere quo pacto nos ꝑ illã rõnalem aĩam intelligimus: si nihil recipit a phãtasmatib⁹ Algaçel ⁊ Auicenna in 5° parte sexti nãliũ vĩr Themistium explanare: cũ Themi. eniꝫ in ꝯto hoc qð diximus cõsentiẽtes in hoc sic dicit Auicẽna: restat ergo vt discere nõ sit nisi acqrere perfectã aptitudinẽ cõiungi se intelligẽtiç agenti: quousqꝫ fiat ex ea intell's: qui est simplex a quo emanẽt formç ordinatç mediãte aĩa in cognitione. Et iõ paucis interpositis ingt: cũ eniꝫ dicꝉ Plato est sciens intelligibilia: hic sensus est: vt cũ voluerit reuocet formã ad mẽtẽ suaꝫ: cuius etiã sensus est: vt cũ voluerit possit cõiungi intelligẽtiç agẽti: ita vt in ea ipsuꝫ formeꝉ intellectũ: nõ ꝙ itellectũ sit pręsens suç mẽti: ⁊ formatũ in suo intellectu: in effectu semper: neqꝫ sicut erat ꝑus q̃ disceret: hic .n. modus intelligendi in po⁹ est ṽtus: quç acqrit aĩç intelligere: cũ voluerit cõiungetur intelligẽtiç agẽti: s qua emanet in eã forma intellecta: q̃ forma est intell's adeptus. ¶ Ex his põt sumi modus ꝯueniens opinioni Themistij sunt eniꝫ duo oĩno semota. s. intellectus: q rõnalis aĩa dr̃: q fm sui essentiã vlis formas oẽs intelligit rerũ mãliũ. Et hõ qui est cõpositus ex intellectu cõi: qui cogitatiua dr̃ (vt Auerroice loquar) vel vita humana: vt alij dicũt: hęc .n. fm esse discõtinua sunt: intell's enim forma est sepata in se ꝯsistẽs: hõ aũt indiuiduũ est ꝑ itellectũ cõeꝫ: q cogitatiua dr̃ ꝯstitutus: sunt aũt hęc duo ꝯtinuabilia tali copulatione ꝙ intell's appropriaꝉ hoi tali mõ q̃li sufficit: vt hõ itelligat ꝑ ipsius essentiã formas quç ꝯtinenꝉ in illa: tũc aũt hꝰ mõ ꝯtinuaꝉ hoi tanq̃ ꝑn̄ itelligẽdi: qñ hõ est aptus ad hoc: vt intell's ille sibi fiat for°. ¶ Est aũt tũc apt⁹ ip se ad hoc: qñ trib⁹ virtutibus sensitiuis. s. phantasia: cogitatiua: ⁊ memoratiua. phantasiaꝉ phantasma ꝯueniẽs alicui vli: sic .n. acqriꝉ talis aptitudo: quç inest hoi vt intellectui vniaꝉ: ac copuletur tanta copulatione: vt sufficiat ad hoc: vt hõ illo intellectu intelligat. s. ꝑ essentiã intell's agentis: q sic est speculatiuus ⁊ intell's potẽtiç: vt dicã. q̃ itelligere nihil aliud est nisi attingere formas rerũ per essentiam intellectus separati: qð nobis inest propter aptitudinẽ: quã per tres virtutes sensitiuas acquisiuimus.

¶ Caput 11m: in quo soluuntur quçstiones in hac positione pro maiori eius declaratione.

Ambiges ṽo ad hęc ⁊ satis rõnabilr: ꝑ qm̃ tũc nulla differentia esset inter intelligere in hora felicitatis ⁊ in ꝑn°: ⁊ sic apud Themistiũ intell's agẽs vnieꝉ intellectui potẽtiç ⁊ nobis in ꝑn°: vt formç: quod est contra omnes peripateticos.

Rursum ambiges ⁊ fortius: tunc eniꝫ quãdo intell's vniꝉ nobis per essentiã tũc oẽ intelligibile intelligeremus: simplex .n. cuicũqꝫ copulaꝉ totuꝫ ⁊ indiuidualr copulaꝉ: ⁊ sic oẽs sciremꝰ çqualr. ¶ Amplius/formidabis: qd sit aptitudo illa: qua hõ itellectui cõiungiꝉ: accidens intellectui vel hoi: vĩ .n. ꝙ supflua: nã hõ fm sui nãm est copulabilis intellectui. ergo nõ eget habitudie vel aptitudine. ¶ Adhuc qd facit volũtas fm Themistiũ ad ipm intelligere in habitu: videꝉ eniꝫ ꝙ nihil faciat. ¶ Postremo qd sit agẽs intell's qd potẽtiç ⁊ qd speculatiuus ⁊ quid adeptus: nullo enim mõ hęc discreta vĩr in eo. ¶ Hęc nõ sunt difficilia solutu: lꝫ multa alia solueꝉ: qñ opio Auer. declarabiꝉ. vbi poneꝉ dĩa ⁊ ꝯueniẽtia positionuꝫ harũ.

Ad primam ergo opꝫ dicere: ꝙ intell's in se intelligit supiores subas: put ꝑficiꝉ ab illis intẽtionalr: iferiores aũt put est cã illaꝝ: iõ duob⁹ modis põt cõtinuari nobis: vno mõ vt est id ꝑ cuius essentiã intelligimus vlia rerũ mãliũ: ⁊ sic cõtinuatur nobis: vt est agẽs: vt declaratũ est: alio mõ vt est id ꝑ cuius essentiã intelligim⁹ supiora: ⁊ sic cõtinuaꝉ nobis: vt forma: qm̃ respectu supioꝝ nõ est causa: sed bene ꝑnm: quo intelligimus: cõtinuaꝉ ergo in ꝑncipio vt agens: in fine vt forma: erit ergo cõtinuationis ad cõtinuationẽ discrimen hoc modo.

Ad secundam dõm: ꝙ lꝫ itell's sit simplex ⁊ vn⁹: acr⁹ tñ est multiplex fm formas: quas ꝯtinet: est .n. intell's tot quot sũt formç: ⁊ qꝛ formç sũt multç: iõ ⁊ intell's multiplex dici põt: ⁊ qm̃ intell's est vnus simplex ⁊ multiplex: saltẽ fm formã: iõ ꝯtinuabilis est nobis fm ptẽ: ⁊ ptẽ: nõ cẽntiç: sꝫ ꝯtẽtoꝝ in ea: imaginabimur ergo ꝙ cũ sit nobis pñs vnũ vel plus vnõ idiuiduo alicui⁹ spẽi: vel alicui⁹ vlis: tunc intell's ꝯtinuabiꝉ nobis fm ptẽ. s. fm id vle qð rñdet illis idiuiduis. V.g. cũ ꝯsiderauero idiuiduũ lapidis vel duo tũc ꝑ essentiã cuis itelligã lapidem vlem: q est essentia ei⁹ fm ptẽ: qñ acqsita est mihi aptitudo ad intellectũ id lapidis poti⁹ q̃ alteri⁹: ⁊ iõ itell's ꝯtinuabitur nobis fm ptẽ: ⁊ sic fm ptẽ post ptẽ: sicut nos ꝑ ptẽ post ptẽ idiuidua reꝝ cogitam⁹: ⁊ iõ intell's speculatiuus est augumẽtabilis nobis ad augumẽtũ phãtasmatũ vt dicã. Extra aiaꝫ q̃ nihil sũt nisi idiuidua apud Themi. vlia .n. nihil sũt nisi ideç: q̃ ideç sũt rõnes reꝝ existẽtes in cẽntia aĩç mũdi: ⁊ iõ dñr sepatç a singularib⁹ fꝫ eẽ: quẽadmodũ ⁊ cẽntia aĩç mũdi separaꝉ fm esse ab indiuiduis reꝝ mãlium.

Ad tertiam dõm: ꝙ si qs quçreret: cur hõ est ꝯtinuabilis itellectui magis q̃ equus: nõ debes dicere: qꝛ aĩatio hoĩs fluat ab intellectu ⁊ nõ illa equi: ⁊

quoniam

quoniam illa aia est hoc pacto hois ꝛ equi ꝛ totius mundi. Sed dõm ꝙ hõ est intellectui ꝯtinuabilis:per hoc ꝙ hõ est hõ:nec põt reddi alia cã aptitudo ꝗ qua hõ possit cõtinuari est nãlis hoi ꝛ hoc pacto oẽs eodẽ mõ hñt eã:tã scientes ꝗ̃ ignorantes. ¶ Alio mõ dr̃ hõ cõtinuabilis intellectui pp voluntatẽ:q̃ꝛ quicũqꝫ vult/copulari põt itellectui:h̃ mõ vt sit sibi ita cõtinuus:vt intelligat per essentiã illius:ꝛ hoc dicit Auicẽna.d.cuius aptitudinis sensus est:vt cũ voluerit possit cõiungi intelligẽtiẹ agẽti:ꝛ hẹc aptitudo est habitus acq̃situs circa phãtasmata aliquoꝝ indiuiduoꝝ:hoc mõ ꝙ hõ possit ꝓuocare ad illã:q̃ñ vult:vt Algaẓel dicit: aptitudo ꝗ hẹc est q̃si mediũ nouũ:quo itell's fit pñs ꝛ idest stans hoi tali mõ:vt hõ possit itelligere p essentiã eius:q̃ñ vult id.s.intelligere:ad qð hꝫ aptitudinẽ ꝯuerti. ¶ Et p h̃ pꝫ q̃d faciat volũtas:volũtas.n.dupl'r potest se habere:vel post acq̃sitionẽ habit⁹ in trib⁹ sensib⁹:vel añ.si añ/volũtas hꝫ introitũ solũ in faciẽdo acq̃ri dispõnẽ:qua intell's cõtinuat̃ hoi ꝛ hõ intellectui. ¶ Si ṽo postq̃ tres illi sensus acq̃sierunt habitũ/volũtas hꝫ introitũ ad actualẽ habitudinẽ:qua intell's fiat pñ⁹ intelligẽdi hoi:ꝛ hõ cõtinuat̃ sibi: voluntas ergo nõ habet introitum in faciendo acquiri intellectionem:sed habitudinẽ ad intellectum.

Ex his patet ad vltimã:vnus est eniꝫ intell's qui agẽs dr̃ speculatiuus ꝛ potẽtiẹ:scilꝫ agẽs:q̃ꝛ aia est mũdi ꝛ hois appropriata apud eũ:hic q̃dẽ intell's dr̃ agẽs: ꝓut cõtinuat̃ hoi respectu formaꝝ mãliũ:quaꝝ agens est motor:ꝛ per ꝯñs:q̃ũo ipse est quo nos intelligimus vl'ia ꝛ abstrahimus illa:est aũt intell's speculatiuus:vt est illa intelligibilia:q̃ꝛ eius essentia est vl'ia reꝝ mãliũ:ꝛ sic est speculatiuus:vt intelligit̃:est aũt intellectus potẽtiẹ:vt tangit ꝛ miscet imaginationẽ ꝛ intellectũ cõem:ꝛ deficit a pfectionibus aliaꝝ intelligẽtiaꝝ:intell's ergo agens:intell's potentiẹ:ꝛ speculatiuus:nõ sunt tres res:sed vna suba lꝫ habeat tres habitudines:prout intell's nobis ꝯtinuat̃:ꝛ ideo Themistius voluit illos intell's esse tres:ꝛ ꝙ aia sit cõposita nõ cõpositione rei ꝛ rei:sed modoꝝ reꝝ:prout aggregat rationes illas tres. Intell's ergo agẽs vt tangit̃ ab intellectu potentiẹ:idest vt intell's potẽtiẹ intelligit illũ:vocat̃ speculatiuus:vt ṽo est quo intell's potẽtiẹ intelligit vl'ia est agẽs: ꝛ sic verificat̃ sermo Auerro.ꝙ intell's speculatiuus apud Themistium est intell's agens:vt tangit possibilẽ idest vt perficit illũ intentional'r ꝛ perfectiue.i.ꝓut intelligitur ab eo. ¶ Ex his sequit̃ ꝙ vna ꝛ eadem aia:vno modo hꝫ tres partes:alio mõ nõ:intellectus eniꝫ:vt aia est tot⁹ mundi: nõ hꝫ agentẽ nec possibilẽ nec speculatiuũ:q̃ꝛ non est aia respectu mundi:nisi ab aiatione:eo q̃ꝛ viuificat oia entia ꝛ format oẽs formas:respectu aũt hominis:apud quẽ hꝫ duplicẽ respectũ vnũ quo animat hoiem ac vitã pr̃ebet:aliũ quo cõtinuat̃ ei:vt pncipiũ intelligẽdi:hꝫ duplicẽ rõnem: scilꝫ aiẹ ꝛ intellectus:ꝛ adhuc ꝓut intell's est cõponit̃ ex tribus intellectibus scilꝫ potẽtiẹ speculatiuo ꝛ agente.

Amplius seq̃t̃ ꝙ intell's speculatiu⁹ est simpl'r ęternus:nõ gñabilis nec corruptibilis:nec simpl'r nec s̃m q̃d:nisi rõne:sicut colũna gñat̃ ꝛ corrũpit̃ in dextreitate ꝛ sinistreitate:rõne aialis extrinsecꝭ:ideo potius nos accedim⁹ ꝛ cõtinuamur intellectui q̃ ipse nobis:vt Theophrastus.d.q̃ꝛ nouitas nõ est ex pte sui:sed aptitudinis nostrẹ:vt Auicẽ.dicit.Et hoc mõ verbum Themi.in 3° de aia intelligit̃ caplo.55.cũ inquit:at notio est act⁹ ꝛ opus animi in subito phãtasmate:vbi nõ ponit intellectionẽ esse in itellectu subiectiue:tanq̃ accñs:ꝫ in phantasmate:ꝛ voluit intelligere ꝙ itellectio noua est:nõ q̃ꝛ noua q̃litas intellectui acquirat̃:sed q̃ꝛ noua habitudo acquirit̃:ppter innouationẽ phantasmatis:ꝛ ideo dicit intellectionẽ esse in phantasmate:ꝛ tu lege id capitulum.

¶ Caput 12m:in quo inducunt̃ argumẽta aliquoꝝ formata ex verbis The.ꝯ hãc põnẽ:quẹ Themistio ascribit̃.

Sunt quidã q dicũt Auerroim depravasse The.quẽadmodũ ꝛ alios:q̃ꝛ sibi fictionẽ hanc ascripsit quã nullus sentit:ꝛ ꝙ ita sit pꝫ ꝙ The.nullibi hoc dicit:ꝛ sõ dicũt Themistiũ nihil aliud sentire ꝙ Auer.tã de intellectu speculatiuo q̃ agẽte q̃ potentiẹ.Sed isti tñ loquunt̃: nec ṽba Themistij viderũt:iõ p eis volo solicite dicere argumẽta q̃ capi pñt ex ṽbis Themistij:arguit̃ ꝗ p illa q̃ sũt duẹ dñiẹ aiẹ rõnalis sunt duẹ ei⁹ ptes:sed dicit The.capite 23.tertij de aia:duas ꝗ dñias eẽ hũani animi:necesse est intellectũ po' ꝛ intell'm agẽtẽ:ꝛ idẽ ꝓbat capite 31.ꝯ eos qui dicunt deũ eẽ itell'm agẽtẽ vel ꝓpõnes:ꝗ intell's agẽs ꝛ intellect⁹ po' sunt duẹ ptes aiẹ diuersẹ. ¶ Amplius/illi intell's ꝗ sepati sũt atq̃ vn⁹ sepabilior altero sũt duo diuersi itell's ꝫ The.capite.36.dicit:sepatus ꝗ impermixtus ꝛ ipatibilis est intell's potẽtiẹ qð nos superi⁹ Aristo.dixisse cõprobauimus:seqꝫ demõstrauimus:nõn tñ eodẽ mõ sepatus quo intell's agẽns:ꝛ hoc idẽ.45.caplo apertius.ergo vt prius.

Rursum illi intell's ex q̃bus sit vna aia cõposita:sicut cõponit̃ cõpositũ ex mã ꝛ for⁹:sunt ptes diuersẹ:sed Themi.capite.29.ꝯcludit rõnalẽ aiam cõponi ex his:sicut cõpositũ ex mã ꝛ for⁹:ꝗ vt prius:ꝛ alia multa his silia:adde tu si placet. ¶ Qð aũt itell's potẽtiẹ recipiat notiones ꝛ nouas formas s̃m The.probat̃ p arg⁹ accepta ex eius verbis. ¶ Et p̃ arguit̃ sic id qð se hꝫ sicut sensus ad genera sensilia cõpellit̃ ac pat it:sed intell's se hꝫ ad intelligibilia:sicut sensus ad sensilia:inq̃t eniꝫ The.in 3° capite.16. quẽadmodũ a sensibilibus q̃lib⁹ sensuꝫ:ita ꝛ intellectũ ab intelligibilib⁹ pelli patiq̃ꝫ decere. ¶ 2° id qð nullã formã cõtinet:sed oium formaꝝ cõpos ac capax recipit formas: sed dicit Themistius ibidẽ eodẽ caplo deinde necesse est vt peculiarẽ q̃dẽ nullã formã obtineat:sed vt oiuꝫ formaꝝ cõpos capaxq̃ꝫ sit:ita vt quãuis potestate oia referat:non tñ simpl'r absoluteq̃ꝫ oia sit. ¶ 3° id cuius descriptio est:vt sit idoneũ cõpos tenerũ:respectu formaꝝ recipiẽdaꝝ:recipit illas nouiter:ꝫ vt dicit The.ibidẽ necessariũ est vt ei⁹ nã hoc solo describat̃ ꝙ idoneus cõpos tenerq̃ꝫ sit recipiẽdis iuxta oĩb⁹ formis.ꝗ vt prius. ¶ 4° id qð sibi cõpat notiones multas q̃si copias ꝛ suppetias ad cõmẽtandũ ꝛ speculandũ q̃b⁹ ꝛ ipsuꝫ q̃nq̃ꝫ fiat intelligibile:ꝛ q̃ñ qꝫ nõ:suscipit illas notiones ꝛc̃.Sed intell's potẽtiẹ est hõ:vt testatur The.ibidẽ capite.22.in calce.ergo vt p̃us. ¶ 5° id qð educit̃ in lucẽ:quasi e tenebris:ꝛ in actu ꝯstituit ac habituꝫ in eo aliud quasi agẽs afformat:ꝛ in quo vl'es notiones reruꝫ ꝛ sciẽtiẹ collocant̃ suscipit nouas formas.Sed hõ est intellectus potẽtiẹ:vt testat̃ The.ibidẽ capite.23.ergo vt prius. ¶ 6° id qð agitat̃ ab intellectu agẽte:sic ꝙ res quẹ po' intellectẹ sunt facit vt in eo intellectẹ sint actu:quẹ sunt formales ꝛ notiones cões de singularib⁹ sensilibus collectẹ: nouas suscipit notiones ꝛ formas:sed hõ est intell's potentiẹ Themistius capite.24.ergo vt p̃us. ¶ 7° id in quo diuisẹ ꝛ sectẹ notiones sunt:ac in eo variẹ tum artes:tum nobilitie ꝛ scientie collocant̃ suscipit nouas formas:intell's potestatis est hõ.vt The.caplo.26.dicit:ergo vt p̃us. ¶ 8° id qð est impatibile vt formas reꝝ ac spẽs possit recipere:nouas suscipit formas ꝛ intẽtiones:sed intell's potẽtiẹ est hõ Themistius caplo.34.ergo ꝛc̃. ¶ 9° id in quo intell's ꝛ intelligibile distincta sunt recipit intelligibile:sed hõ est intellectus potẽtiẹ.Themistius caplo.45.ergo ꝛc̃. ¶ Itẽ postremo id in quo multitudies notionũ dispositas videm⁹ ac fabricatas ab agẽte aliq̃ est suscipiẽs nouas intellectiones:sed intellect⁹ potẽtiẹ est hõ.Themistius ibidẽ.25.ꝗ ꝛc̃. ¶ Ex his ꝛ alijs silib⁹:quẹ ego ex ṽbis Themistij excerpsi

forte quispiaz formidare poterit positionem Themistij in illam Auerrois incidere.

¶ Caput 13m: in quo inducuntur verba Themistij in contrarium: soluunturq; verba hec.

S Ed profecto Themisti⁹ vt dixi opinatur qd tum verbis: tum fundamētis colligimus: ex verbis quidez arguemus pmo id qd nihil aliud est q̄ ipsa intelligibilia ⁊ ipse notiones: nec intelligibilia: nec notiones suscipit. Sed intellectus potētię: vt Themi. dicit. 18. est nihil aliud q̄ ipsa plane intelligibilia ⁊ ipse notiones. ergo nō suscipit illas nouiter.

Amplius id qd abesse videt a passioneq; est intellecta actu: nō suscipit nouas intentiones: sz dicit The. ibidē capite. 21. intells cōtra q potestate omnia intellecta est actu nullū anteq̄ itellectū id sit legisse videt abesse a passione pręsertiz cū nullā formā priuatum sit adeptus. ergo ⁊c. ¶ Rursum id qd est penitus intelligibiles species: ac simplr oia intelligibilia: nō suscipit eas nouiter. Sed dicit Themisti⁹ capite. 22. sed soluit in his quę corētmā idē est intelligēs ⁊ intellectū: q; idē est scia speculatiua: ⁊ id qd in ea spectat ⁊ scit. ergo ⁊c. ¶ Adhuc id qd in phātasmatib⁹ ptinet ac intelligit nō recipit nouas notiones: sz dicit Themistius caplo. 49. denuo repetendū vz: quemadmoduz sensus formas rez in simulacris sensilibus seruat ita intells in phantasiatis cōtinet: ⁊ in phātasiatis idē intelligit. ergo vt prius. ¶ Postremo Themistius in capite. 55. mouit hanc qōnē. d. sed quęro pmę ac simplices notiones a visis ⁊ phātasmatib⁹ distent: ad quā rńdet. d. an notiones phantasmata qdē nō sunt: sed cōsistere tn̄ sine phantasmatibus nequeūt: fieri ēt certe nō pōt: vt idē sit notio Socratis ⁊ spēz eius siue phātasma: sed phantasma est ipręssio ⁊ vestigiū sensus: ⁊ q̄si vibex ex vbere inustus. Impstionez ⁊ passionē in sensu nō pprie accipi volum⁹: sz eo mō: q̄ supra expositū plurimis locis demōstrauimq; est: at notio est act⁹ ⁊ operatio animi in subiecto phantasmate ⁊c. ecce q̄ plane ac luculēte Themistius testat notionē esse opōnē intells: tametsi fundamentū ac subm sit phātasma ipsiuz: vt dicā.

Ideo debes scire q rōnalis aia apud Themistiuz pōt tribus modis cōsiderari: vno profecto modo respectu totius mūdi: ⁊ sic nō intells rōnē pdicat: sed potius rōnē formę formaz: qm vt sic ipse porro forma est: nō quę ipsas mās oēs iformet ac specificat: sic eniz oia essent vnū: sz quę formas oēs ac vultus in rudi mā format: ⁊ ideo forma formaz dī a Themistio sępe sępius. ¶ Alio mō vt cōparat toti mundo viuēti idest oib⁹ viuis ac aiatis: ⁊ sic aia dī: nō quę oium ipsa sit intus aia: sed qm oium aias perficit ac vitas pbet siue aiationes. ¶ Tertio mō respectu hoiuz tm̄: ⁊ sic pfecto intells rōnē suscipit: eo q; hō p eius essentiā intelligit ac sapit: sed qm hō: q̄nq; sapit q̄nq; nō: ideo rōnē intells potētię accepit itez qm q̄nq; hō vlia ptēplat: q̄nq; sensilia indiuidua intuet: atq; ita vt ex sensiliuz agnitione transeat ad vliuz notiones: inde nomē intells agētis accepit. ¶ Sed qm ea arte: qm vult ac speculabilis pmit: inde intells habitus ac speculatiuus dictionē ⁊ rōnē expetit: quę sit: vt hō nihil sint aię: sed respectus ac habitudines: vt dixi a pte nostri potius ei acq̄sitę: intells ergo est quo hō hęc facit. s. quo abstrahit: quo cōtēplat: ac quo speculat: ipse qdez in se nullū horuz tenet: vt dixi. ¶ Ex his iam facile est rńdere ad oia Themistij verba: iddm nāq; est: q intells dī cōpositus ac simplex ex pluribus: attributione dī in po⁹ ⁊ actu: in quo descriptę sunt notiones nouę vel antiquę: ⁊ qm fit potentia ⁊ actu respectu nostri idest quo nobis sunt descriptę notiones ⁊ artes ⁊ formę q̄lq; ⁊ q̄nq; in se sūt nihil amplius nūc q̄ prius. ergo quę Themistius cōgētiones

accepit: hi absolute acceperūt: ⁊ hoc decepit eos. Quę qdez igit Themistij positio: ac quo pacto ex verbis eius capiatur: ⁊ fundamenta sua quot sint: his palam.

¶ Caput 14m: i q̄ narrat dra mēs Aue. de itellu specula⁹.

E T cum tot sint dicta remanēt super me tria: p⁹ quę sit intentio Auerrois Amplius remouere qōnes ptra illā. Et rursuz soluere argumēta modernoz. Dicamus igitur pmo rōnalē aiam posse tribus modis accipi: vno qdē mō: vt est vna intelligētiaz. s. infima: ⁊ intells tm̄: ⁊ hoc pfecto pacto hz qdē partē duplicē: vnā. s. per quā supra māz eleuat: ⁊ dicit actus vel forma vel pfectio. Alterā scilz qua a pma recedit ml⁹ in māmq; accedēs: ⁊ hęc quidē pars puatio ac infinitudo ⁊ mā dicit: nō q res sint diuersę sed modi māę ⁊ formę: vt diximus: ⁊ hoc mō operatio intellectus est intelligere supiores intelligētias tm̄: ac perfici ab illis informariq; intentionalr: sicut mā realr a formis particularib⁹: ⁊ hoc mō ptes illę rōnē perdūt agētis vel patētis: agens eniz ⁊ patiēs non dicunt: nisi respectu opationis nouę p se: vel attributione. ¶ Scdo mō pōt accipi: vt forma ac aia est totius humanę sphęrę: nō dico forma specificans sm pmā perfectionē: sed vicus illa sphęra ex hoibus oibus colligata: sm postremā pfectionē: ⁊ hoc pacto intellectus ille rationē accipit aię: cū aia di forma: quę habitudinē terminat alicuius animati: siue sm pmā: siue sm scdam perfectionē: ⁊ hoc pfecto modo duplicē hz opationē: vnaz per quā semp est pu̇rsa in superiores substātias: alteraz p quā ipsa est perfecta ac plena oibus intētionibus ⁊ formis oium indiuiduoz materialiū: nihil noui intelligēs: nec aliquid antiqui deponēs: ⁊ hoc porro pacto id qd est in ea: vt actus nō habet rōnem agētis mouentis: nec id qd est in ea quasi patiēs: ⁊ mā: hz rōnem intellectus potētię sed qd est in illa: vt actus: hz rōnē agētis pseruantis: ⁊ id qd est in ea: quasi mā: hz rōnē receptiui: ⁊ huius ratio est: qm nulla est in ea nouitas: vt toti sphęrę cōparat: q; vt sic perfectus est intellectus in maiori pte sui subiecti. ¶ Hoc pōt pbari sz pacto: omne vnū numero in tota specie sempiternū ⁊ separatū: cuius mobile est sibi adęquatū: est cōpletū in oi sua pfectione possibili sibi ⁊ illi mobili. Modo intellectus est vnus numero in sua specie sempiternū ac separatuz: cuius mobile. s. sphęra humana est sibi adęquatuz. ergo est perfectus in oi sua operatione sibi possibili ⁊ suo mobili vel instrumēto. ¶ Et hanc demonstrationez dedit Auer. in cōmēto magno: ⁊ pbauit hoc septē rōnib⁹: quas notauim⁹ in expōne nr̄a: postremo psiderari pōt respectu vni⁹ indiuidui. s. respectu tui vel mei. vel illi⁹: ⁊ hoc mō est nouuz pn̄m intelligēdi abstrahēdi ac speculādi: attributione ⁊ habitudine. h. g. id qd hz in ea rōnē act⁹: hz tūc verā rōnē agētis: nō q; causat aliqua noua in reliqua pte quasi mā: sz qm est pn̄m nobis: quo nouiter post sensibiliū cogitationē vlia cōtēplamur. Id ēt qd rōnē hz māę ⁊ puationis hz rōnē intellectus pōtię ac potētię: qm est pn̄m nobis: quo nos vlia illa recipimus q̄si abstracta. Intelle[illegible] speculabilis qd sit declarabit: actio ergo ⁊ passio ⁊ receptio nō sunt in intellectu sed respectu ⁊ habitudine ad eos q intelligūt. ¶ Post hęc accipiamus q aliquid recipi in alio est duobus modis. s. inhęrenter: ⁊ hoc mō accidētia recipiuntur in subiecto: qm inhęrent ei vt coloz parieti. Alio mō intētionalr: ⁊ pfectiue ac informatiue: quo pacto subales formę recipiunt in mā pma: illę. n. insūt ⁊ recipiunt in mā: nō q inhęreāt cū nō sint māę accnā. Sed insunt ac pficiūt ⁊ informant. ¶ Primo⁰ dicimus q int⁹ supioz recipit in inferiori non q inhęreat: accńs subo: sed pficit illā ac informat illam intētionalr: vt vt Auer. dicit 3⁰ de aia: cōmē. 14. ⁊ 12. meta. cōmēto. 44. ⁊ alibi frequēter: est aūt puenientia inter informationē māę a

formis

formis pticularibus: ꝛ intelligẽtię inferioris a superioribꝫ: ꝙ mã pficiẗ ꝛ reddiẗ actuata p eos: sic int° inferiori pficiẗ ꝛ reddiẗ actuata p superiorẽ. Est tñ dĩia: qm̃ receptio mãę respectu formaꝝ est indiuidualis ꝛ realis. Receptio intelligẽtię istiꝰ respectu supioꝝ est vl'is ꝛ intẽtionalis: ꝛ iõ vt dicit Auer. mã nõ cognoscit formas: sꝫ intell's infimus bene: recipi eñi vl'r nõ est aliud nisi intẽtional'r recipere: intẽtional'r recipe est cognoscere. ¶ Amplius seqẗ 3ª dĩia ꝙ vnio mãę ad formã sit minor: qm̃ põt dissolui cũ fiat in tẽpore: vnio aũt intell's cũ intelligibili est maxia: cũ nõ possit absolui cũ abstrahat a tpe ꝛ loco: amplius vnio mãę cũ forma est p mediũ: sꝫ vnio intell's cũ itelligibili supiori est sine medio: vt declarabiẗ. ¶ His habitis dicemus ꝙ si capiẗ intell's humanus p̃ mõ: nec est itell's speculatiuus: nec possib: nec agẽs: si capiẗ 2° mõ vel 3°: dico ꝙ intell's speculatiuus est ꝯgregatũ ex intell'u potẽtię ꝛ qdditatib° ꝛ formis intelligibilib° idiuiduoꝝ mãliũ pficiẽtibus intell'm potẽtię: nõ real'r ꝛ indiuidual'r: sꝫ vl'r ꝛ intẽtional'r: cui° cã ꝯseruãs est intell's agẽs ꝛ phãtasmata ęterna fm̃ successionẽ indiuiduoꝝ hoĩs. Imaginãdũ eñi est ꝙ intell's speculatiuus est qddã cõpositũ: sic cõpositũ nãle: queãdmodũ eñi equ° qdpiã est cõpositũ ex mã ꝛ forma: ita itell's speculatiu° ẽ qddã cõpositũ ex itell'u potẽtię ꝛ intelligibilib° oibus oiũ indiuiduoꝝ: qð ꝯpositũ est veri° vnũ ꝙ̃ cõpositũ nãle: vt dicit Auer. pp cãs dictas: intẽtiones eñi itellectę nõ inhęrẽt itell'ui po°: ꝛ iõ nõ colligãẗ ei p accñs: nec p mediũ aliqð in tpe: ꝛ iõ vnio illa est intẽtionalis ꝛ vl'is ꝛ insolubilis: ꝛ est etiam vnio in forma vna. s. itell'us agẽs: vt dictũ est in cõmẽto nřo libri de aia: ꝛ dicã forte. Dic ãt itell's speculatiu° ꝯtinuaẗ nobis: vt The. dicit ꝛ Auer. Auer. eñi i. 7 phicoꝝ cõmẽto. 20. inqt: cognitio nõ fit in cognoscẽte: ita ꝙ p̃s cognoscẽs sit trãsmutatũ: sed fit qñ aliqd aliud trãsmutaẗ: sicut est dispõ in oibus relatiuis. v. g. in colũna: colũna eniz non trãsmutaẗ in se: qñ de sinistra posita est in dextra: sꝫ aliud. v. g. fortes ꝛ simil'r est dispõ in factione cognitionis: qm̃ hõ nõ fit: ita ꝙ p̃s cognoscẽs trãsmuteẗ: sꝫ ꝙ aliud trãsmutaẗ: ꝛ est id in respectu cui° dĩ illa cognitio: qm̃ cognitio fit in nobis: ꝙ̃ trãsmutaẗ p receptionẽ pticulariũ ꝛ ꝯsiderationes eoꝝ: qm̃ cũ ꝯsideramus pticularia fit ex hoc cognitio vl'is in nobis sꝫ relationẽ ad illa. s. ꝙ cũ apud nos fit ex aliqua spẽ plus ꝙ̃ vnũ particulare: statim fit in nobis species vniuersalis absqꝫ eo ꝙ in ipsa fiat trãsmutatio. Fit ḡ sꝫ Auer. ꝯtinuatio: qm̃ nos operamur in idez circa qð ipse operaẗ: ꝙ igiẗ homo pficiẗ per cogitatiuã ab indiuiduo lapidis: ꝛ intell's a qdditate illius: ꝛ lapis ꝛ qdditas lapidis fm̃ rem idẽ sũt: iõ ex intell'u ꝛ hoĩe: vt sic fit vnũ tãta vnione ꝙ hõ põt intelligere vl'e lapidis per illũ intellectũ.

¶ Caput 15ᵐ: in quo enumerantur omnes quęstiones contra hęc nunc determinata.

Sed circa nunc dicta plurimę oriunẗ q̃stiones dignę pscrutatione: quarum p̃ma est: cur intell's parieti nõ ꝯtinuatur: quo idẽ recipiat particul'r qð intell's vl'r. Amplius tunc posset ꝯtinuari leoni: qm̃ leo põt cogitare indiuiduũ lapidis: ꝛ sic intell's vniri sibi: vt principiũ intelligẽdi lapidẽ vniuersalẽ. ¶ Scða qð ad quid necessarius est intell's agẽs: si intellectio est ęterna: nũqd eni intell's possit intelligere absqꝫ phãtasmatę. ¶ Tertia qð: qd est cã agẽs ꝯtinuationẽ intell's cuz hoĩe. ¶ Quarta qð: tunc nulla erit dĩia inter Platonẽ ꝛ Arist. ¶ Quinta. q. in quo differt Themistius ab Auer. positione. ¶ Sexta qð: quo ordine intell's speculatiuus nobis aggrediẗ vel nos ipsum. ¶ Septima. q. quę virtus facit tertiã operationẽ ꝛ ꝗbꝫ. ¶ Octaua. q. vtrũ intell's speculatiuus sit vnus numero ꝛ ęternus: ꝛ quõ numeratus. ¶ Nona. q. est ꝙ̃ triũ virtutũ intellectiui primo ministrat ꝛ qð ministeriũ pbet intellectui. ¶ Ultima quõ vera est hęc: intell'us intelligit: ꝛ quõ intelligit se p intellectiones alioꝝ. ¶ Hęc sunt quęstiones quę possunt occurrere in positione hac.

¶ Caput 19ᵐ: dissoluẽs primam quęstionẽ: ꝛ in quo narrãtur positiones ꝛ improbantur.

Tota prima qð sustentaẗ de ꝯtinuatione intell's cuz hoĩe: ad quã Joan. in qõnibus tertij: qõne septima respõdet ꝛ imaginaẗ ꝙ hõ isto modo intelligit p intell'm: qz totũ aggregatũ ex intell'u ꝛ hoĩe habẽte virtutẽ cogitatiuã producit in seipso actũ intelligendi: ꝛ hoc est ipsum intell'm nobis ꝯtinuari: ita tñ ꝙ ipsꝫ actũ intelligẽdi elicit ꝛ recipit: rõne alterius ꝛ alteri° principij: nã rõne ipsius intell's mãlis: ꝛ rõne aię ꝛ virtutis cogitatiuę actual'r cogitantis: pñtie intell'u agente: efficit hunc actũ: ꝛ sic intelligit. ḡ sꝫ Joã. iõ ex intell'u ꝛ homine fit vnũ in operatione: qm̃ phãtasma agit intell'm spẽm: ꝛ intell's recipit illam: ꝙ̃ actio qz vna numero est: iõ intell's ꝛ hõ fiunt vnũ qddã numero: tãta vnione vnũ ꝙ homo intelligit intell'u separato. ¶ Sꝫ ego pace huius viri vereor de hac mirabili expõne. ¶ Qm̃ si ita esset, tũc agens operaretur p patiens: ꝛ ca. s. opatione qua patiẽs: qm̃ oẽ agens agit in patiẽs: ꝛ oẽ patiẽs recipiẗ ab agente: ḡ si per hoc ꝙ hõ p phãtasma agit in intell'u potentię hõ operaẗ intell'u potẽtię: ꝯ pari ignis p hoc ꝙ p calorem agit in aquã ignis calefieret operatione ꝛ passione aquę nulla eniz est maior vnio inter intell'm potẽtię ꝛ hoiez cogitantez actũ ꝙ̃ inter ignẽ ꝛ aquã quę ab igne fit calida in hora calefactionis.

Amplius ea ministratione ministrat pspicuũ actuatũ a colore ipsi visorio: ꝙ̃ hõ actu imaginãs ipsi itell'ui: qm̃ sic per Joã. hõ imaginãs generat spẽz intelligibilẽ intell'ui potẽtię ꝯtinę: sic pspicuũ lucidũ actuatũ colore spẽm visorio: vt Auer. 2° de aia: cõmẽ. 54. testaẗ: sed pspicuũ non operaẗ visorio: qm̃ ex visorio ꝛ pspicuo non ꝯstituitur vnũ in operatione vna visus: ergo nec ex intellectu ꝛ homine cogitante.

Rursum tũc hõ magis intelligereẗ ꝙ̃ p intell'm intelligeret: vt recte expositor arguit: qm̃ oẽ actu ꝯtinẽs aliquã formã natã mouere aliquã potẽtiaz cognoscitiuã: dum p̃ns est illi semoto oĩ impedimẽto ab illa cognoscẗ: sꝫ hõ actu cognoscens per cogitatiuã: si p te mouet intell'm causando spẽm: tũc est p̃sens ꝛ ꝯtinẽs formã: ꝙ̃ põt mouere intell'm: ergo magis intelligiẗ: ꝛ hoc argumẽtum est demõstratio ꝯtra Joan. ꝛ alios huius ptis. ¶ Expositor aũt nouus aliũ finxit modũ in opinione Auerr. in tractatu suo de vnitate intell's: accepit enim p̃mo ꝙ vna ꝛ eadẽ forma spiritualis informat subiectiue phãtasiã ꝛ intell'm: declarat eniz hoc p dĩiaz nãę spiritualis formę ꝛ nãlis: forma eniz spiritualis esse põt in diuersis subiectis vna numero: queãdmodũ vna numero intẽtio coloris in aqua ꝛ aere: ꝗ eniz sit soluta a mã quasi redacta est: vt potẽs in pluribus eẽ. ¶ Accepit scðo ꝙ vna nã spiritalis vniri põt pluribus naturis corporalibus: qð multis experiẽtijs testificaẗ: ꝛ vide multa alia accepit: ꝙ̃ sunt supflua. ¶ Ex his vult intell'm tunc nobis ꝯtinuari: qm̃ vna numero spẽs est subiectiue in eo: ꝛ subiectiue in phãtasia nřa: tũc eniz vt in intell'u illa spẽs est p̃n°: quo intelligimus vl'e: qm̃ ab itell'u hꝫ modũ repñtãdi vl'r a sensu pticul'r: qñ ḡ illa eadẽ numero spẽs: ꝙ̃ nobis est p̃nᵐ intelligẽdi intell'ui isti: tũc nos intelligim° itell'u vl'e illi° idiuidui: qð cogitamus ꝛ ibi verificat expositor nouus: ꝙ̃ pacto illa intellectio ẽ vna: ꝛ ꝙ̃ multa ac numerata: illa ḡ spẽs in itell'u po° nõ causaẗ a phãtasmate: vt Joã. dicit: sꝫ actu est informãs intell'm ꝛ phãtasiaz quę vt informat itell'z: spẽs dĩ intelligibilis: vt informat phã

tasiā:phātasma appellaṫ:est aūt apud Egidium sbi spēs ꝗ pn^m intelligēdi:ꝛ agēs intelliones virtute intellꝰ agentis. ❡ Sꝫ pace tāti viri nō possuꝫ nō admirari:quo nā pacto hoc ascripsit Auerro.nō ne scit Auerro.testari in pluribus locis idē accidēs numero nō posse inesse in duobus subiectis differentibus plusq̃ celum a terra.

Amplius tūc oēs vidētes vnū colorē numero essent ꝯtinui hac ꝯtinuatione:qꝛ vna spēs coloris numero in oībus sensoriis visus eoꝝ:ꝛ sic ego viderē p tuā visionē:ꝛ tu p meā:ꝛ cum ego dimitterem visionē:ꝛ tu:ꝛ alia multa ipossia huic positioni. ❡ Rursuꝫ sint tres intelligētes ac phātasiātes vnū numero auri frustū:ꝛ q̄ro vt vna numero spēs auri est in intellꝰ cōieis:vel alia ꝛ alia: siqdē eadē numero:tūc erit ꝛ intꝰ eadē nūero:ꝛ sic iudiciū idē nūero. Et sic:sic ego obliuiscar illiꝰ ꝛ tu:ꝛ idē simul eēt ꝛ nō eēt:ꝛ res esset aū q̄ esset:vt facile deducē tibi relinq̄. ❡ Et si alia atqꝫ alia nulla pōt apponi cā diuīçꝫ:cum nec a parte intellꝰ:nec a parte obiecti:nec a pte phātasmatis:cuꝫ id informare possit varios hoies:ꝛ sic hoc dici minime pt. ❡ Adhuc:tunc ꝓspicuū uetū lucidum ꝛ illuminatū ꝛ sensorium visus ꝯstituerēt vnū vidēs numero:qꝛ vna numero spēs visibilis est in vtroq̄:ꝛ hec ab hoībus:qui dant se phylosophie sunt deridēda. ❡ Locus ꝫ deceptiōis huiꝰ viri fuit verbū Auerrois:dicit eniꝫ in 3º de aīa cōmēto magno:ꝙ formare per intellm ꝯstituiṫ per duo subiecta:quorū vnū est intellꝰ potētie:reliquū phātasia per quā verꝝ ē. ❡ Sed verbū hoc iā interptatum fuit in nro cōmēto:nec id sonat ꝙ hic vir credit:ꝛ iā videbimus post intellm huiꝰ. ❡ Et cū ita sit:vr mihi ꝙ sicut ꝯtinuū nāle est idcircoꝰ motus est vnus numero:vt in 5º diuinoꝝ testaṫ Aristote. ita ꝯtinuatio intellꝰ cum hoie est:quoꝝ opatio est vna numero:adeo ꝙ quēadmodū motꝰ prima pte ꝯtinui mouet totum ꝯtinuū:sic intellm moto vel hoie totū colligatū ex ambobus intelligeṫ:vt dicā:est ergo ꝯtinuatio intellꝰ cū hoie copulatio intellꝰ cū hoie:cū ita ac talis ꝙ ex intellꝰ ꝛ hoie fit vnū opatione vna sic ꝙ hō intellꝰ intelligat:intellꝰq̄ꝫ hoie cōphēdat:totū tū p se p. Ubi debes scire ꝙ nō ex q̄buscūq̄ operātibus circa idē fit vnū:hoc mō vnitatis: sic eniꝫ agētia oia hac ꝯtinuatione eēnt vnū:qꝛ oia circa ens versanṫ. ❡ Oportet ēt:vt nēc circa penitus diuersa:qꝛ vt Arist. dicit in 2º de aīa:ꝛ Auerrois cōmēto.158:ex opinione qdem albi:sensꝰ ꝫ homini non fit ꝯtinuatio in opatione phātasie:ergo illa q̄ debēt hoc pacto continuari sintꝰ circa idez quodā modo:ꝛ duo quodam mō:scꝫ circa enī idē simplr nō fit ꝯtinuatio:vt si oēs vidētes eundē colorē numero:ergo opꝫ:vt sit idem quodā modo:ꝛ duo quodam mō:dico duo ad hoc vt vnū faciāt:ꝛ opꝫ vt sint ꝓpinquissime ac cognatissime se habētia illa duo circa q̄ occurrūt. ❡ Ex his sequiṫ ꝙ ex intellꝰ ꝛ hoie solis fit vnū hac ꝯtinuatiōe:qꝛ in hoie est cogitatiua:q̄ intellꝰui est subordinata: ac illi cognatissima:cogitatiua eniꝫ cōphēdit q̄ddidates particulares decē ꝑdicamētoꝝ:vt Auerrois dicit 3º de aīa:cōmēto 63º:que q̄ddidates particulares sūt diuerse ab vniuersalibus:ꝫ sūt adeo ꝓpinqꝫ vlibus:ꝙ eis nō deficit nisi vnꝰ gradus abstractionis:ꝛ cū hoc vniuersalia nō possunt esse nisi ꝯseruenṫ in phātasmatibus cogitatiue:quare illis corruptis vle nō erit:vt dicā:hoc igiṫ modo pꝫ q̄uo ex itellꝰ ꝛ hoie solis fit vnū ꝯtinuū:sm operationē: vt dixi:ꝛ nō ex visu ꝛ ꝓspicuo.cū color idē penitus recipiaṫ a visu ꝛ ꝓspicuo.opꝫ aūt inter ꝯtinuanda eē in medio ꝯtinuatiuo aliq̄ dualitas:ꝛ alia multa patēt:ꝛ hanc ꝯtinuationē dedit Plato in sophista ꝛ Philebo:dixit eniꝫ nihil aliud esse imaginationē nisi ꝯtinuationē sensus cū opinione:scꝫ q̄ circa idem obiectū occurrunt:vt Simplicius explanat in 3º de aīa suo. ❡ Tunc ad rōnes ꝯtas sol.qꝛ lꝫ idē sm rem sit receptū in pariete:ꝛ in intellꝰu:attñ id nō sufficit adhoc vt ex eis fiat ꝯtinuatio:sꝫ addēde sūt alie ꝯditiōes:itē tametsi idē sit cōphēsū a phātasia leonis ꝛ intellꝰu:tñ cōphensa illa sūt nimis remota:cū leo nō ꝑcipiat q̄dditatē particularē rei:sꝫ corticē:vt dicit Auerrois i libro de sensu:ꝛ sic pꝫ qd sit ꝯtinuatio:ꝛ q̄lr fiat ꝯtinuatio:ꝛ q̄ pacto soluanṫ obe.

❡ Caput 17^m:in quo tractaṫ secunda qō.

Circa 2^am qōnē vi ꝙ qōnē nobis faciat necessitas phātasmatis:pmo qꝛ videmus ꝙ vno hoie nō phātasiāte:nō minus intellꝰ est ꝑfectus simplr:ꝫ ꝯcursus phātasmatis ad intelligere intellꝰ est contingēs.

Rursum oibus dormiēntibus adhuc intellꝰ itelligit vniuersalia:ꝛ ꝙ dormiāt oēs pꝫ in nocte. ❡ Adhuc dato ꝙ nō esset rosa:nō minus esset intellectio rose:ꝫ dato ꝙ oia indiuidua decē ꝑdicamētoꝝ essent corrupta:nō minus esset cōphēsio vlinꝫ. ❡ Postremo:cōtingēter ois hō cogitat ac phātasiaṫ:ergo.ꝯtingit oēm hominē phātasma speculari:ꝯtingit oēꝫ hoiēꝫ phātasma speculari:ergo ꝯtingit nullū hoiem phātasma speculari:ꝑ cōuersionē ad oppositā qualitatē:ꝯtingit nullū hoiem phantasma speculari:ꝫ ꝯtingit ꝙ ita sit ꝙ nullus hō phātasma speculeṫ:ꝑ expositionē eiꝰ quā dat Arist.ꝑ prioꝝ cap.2º:ꝛ ꝯtingit ꝙ ita sit ꝙ nullus hō speculeṫ:vel igiṫ tunc intellꝰ speculatiuus erit aut nō: si non ꝛ est eternus simplr apud Auer.ꝫ ꝯtingit eternū nō esse:ꝛ sic ꝯtingit idē esse ꝛ nō eē: q̄d nō licet:falsum enim impoīe nō dꝫ sequi ex falso possibili:si erit ergo phantasma speculari non est necessariū ad intelligere:ꝛ sic questio est difficilis.

Ex alia parte scis intelligere:aut phātasiari eē:aut nō sine:ꝫ sine phātasmate nō ē speculatio:ꝛ multa alia ex Auer. ❡ Rursus qōnē facit:qꝛ si intellectio est eterna:cur est necessarius intellꝰ agēs ꝛ q̄uo p ipsum phātasmata mouēt intellꝰꝫ potētie:ꝛ qd est extrahere potētia vniuersalia ad actu vlia: ꝛ alia multa. ❡ Circa hec pmo opꝫ videre de necessitate phātasmatis ad intellꝰꝫ speculatiuū:deinde de ꝑcursu intellꝰ agētis:dico ꝫ ꝙ si loquimur de intellectione:qua aīa est vna intelligentiaꝝ in sexe vna numero in sua spē:tunc aīa intelligit p sex nō ꝯcursu phātasmatis:qꝛ illa est eterna:vt docet Auer.in 9º metha.cōmēto.22.ꝛ.12.metha.cōmē.17.ꝛ 3º de aīa cōmē.36.ꝛ dicā q̄liqꝫ. ❡ Si ꝫ accipiaṫ aīa vt respectu sphere humane totius aīa est. Sic dōm ꝙ quēadmodū intꝰ lune nō pōt mouere orbē lune:nisi pp quātitatis ꝛ dimēsionis ꝑsentiā:ꝛ nō quātū caret motu:ita intellꝰ humanus nō pōt ꝑfici intētionalr a formis indiuiduoꝝ:nisi p hꝫ ꝙ hoies actu sunt cogitātes phātasiātes ac memorātes circa idiuidua:ꝛ sicut intꝰ ꝯtinuaṫ orbi p quātitatē:ita intellꝰ p ꝑñciā hoꝝ phantasmatū hoi:itellꝰ ꝫ cognoscit vlia ac formas indiuiduoꝝ: qꝛ indiuidua eoꝝ sūt phātasmata ac ꝯphensa ab hoibus. Propter qd nō opꝫ ꝙ si desinat vna phātasiatio vniꝰ indiuidui:ꝙ cognitio vlis illiꝰ desit intellꝰui:qꝛ forma illa ꝯphēsa ab intellꝰ nō ꝯseruaṫ ab vno hoie tñ cōphēdēte indiuiduū illiꝰ:sicut desinēte boue hoc:nō deest tota spēs bouis:sic desinēte vna cogitatione numero circa vnū indiuiduū:nō opꝫ vt desit tota cognitio vlis:qꝛ illa adeq̄te ꝯseruaṫ i cogitatiue:i nullo tñ cogitato adeq̄te:sic nā bouis ꝯseruaṫ in idiuiduis bouis:i nullo tñ adeq̄te ꝯseruaṫ. ❡ Et iō recte dr ꝙ si vnꝰ solus fit hō:ꝙ actu phātasma lapidis speculeṫ:procul dubio adhuc p itellm in eo eēt vlis lapidis apphēsio:sic desinēte oi hoie vno solo remanēte:adhuc procul dubio erit vlis nā humana. ❡ Si deniq̄ intellectus accipiṫ respectu tñ vel me:concursus phantasmatis non est ad generandam speciē intelligibilem in intellectu:vt sentit Joan.:nec actū intelligendi:vt sentiunt alii:sed ad fundan-

dam habitudinē vel aptitudinē:qua nos sumus nunc continui itellectui:aptitudo eniz vel habitudo relatio est quędaz inter nos ꝛ intellectū:qua intells est pncipiū in nobis quo intelligim⁹ phātasma:ergo cū sit proximū fundamentū illius habitudinis vel aptitudinis:pculdubio cā est nō intellectionis vel spēi:sed cā per modū cuiusdā resultationis:qua intells resultat in nobis:vt per eū intelligamus:ğ est cā intelligere nostri:quasi agens:qm̄ est fundamētū habitudinis qua itelligimus:quemadmodū fundamentū est quasi cā agens respectu relationis:relatio eniz nō fit:sed resultat:sic habitudo illa nō fit:sed resultat:p̄sente ergo phātasmate fit ꝛ resultat in nobis habitudo qua itelligimus p̄ intellectū. ¶ Ex his seqtur verificatio verbi Auer. cū inqt contra Auem. ꝙ p̄paratio in phantasmate est quasi actiua respectu intelligere nostri ꝛ nō passiua:est enim quasi actiua put est fundamentū habitudinis qua continuaṫ intellectus nobis:quo intelligimus vl̄ia sua.

Sed dices nos intelligim⁹ habitudine nos itelligimus itellectione:ergo itellectio est habitudo:dicendū ꝙ nos sanamur corpe ꝛ sanitate:sanitate q̄dez formalr:corpore quasi mālr:sic intelligim⁹ itellectione intells formalr:habitudie aūt dispositiue:ꝛ quasi materialiter. ¶ Ex qb⁹ seqtur dr̄ia inter itellectū in actu ꝛ in habitu:est eniz intells in actu:nō qm̄ actu recipit intellect⁹ actū intelligēdi:sed qm̄ actu intellectu intelligimus. Intellect⁹ ꝟo in habitu est qm̄ possumus vti intellectu tanq̄ pncipio nostro intelligēdi quandocūq̧ volumus:possumus autez vti eo quando volumus:quādo habemus phantasma habituatum in tribus virtutibus.

Amplius apparet qd est extrahere intelligibilia de potētia in actū:est.n.eē pn̄ᵐ:quo nos itellectu agēte:vl̄ia abstracta facim⁹ p̄ habitudinē illā:facim⁹ aūt vl̄ia qm̄ p̄ illā habitudinē itramus formas itellectas ꝛ ꝯtinuamur illis:ꝛ recipere itellecta est nos hitudine illa intellectui pos ꝯtinuari:vt p̄ ipm̄ illa vl̄ia itells speculemur:itells ğ speculatiu⁹ est zᵉ.i.in actu:ꝛ in habitu:vt dictū est.

¶ Capıt 18ᵐ. in quo soluuntur.q.contra hoc.

Ambiges adhuc p̄fecto quo naz pacto homo difficilia diffiniat:cum nō p̄cedat de ignoto ad noti⁹:sꝫ oia eodē mō teneat. ¶ Ampli⁹ quo pacto itells cog̃scit itellectū abstractū:vel itelligētiā aliquā stellarū. cū cogitatiua nō cōprehēdat idiuiduū itelligētię. ¶ Rursuz quo nā pacto entia rōnis intells noscat:quę dicunṫ duo intellecta apud Auer. in 12ᵒ diuinoꝝ Aristo. comē.19.

Prima quidem ambiguitas soluiṫ alr:nā pro nunc dicaz ꝙ cogitatiua apud Auerro. q̄dditates pticulares decē p̄dicamētoꝝ contēplaṫ:ppter qd̄ quādo cogitatiua cognoscit indiuiduū aialis. ꝟ.grā. homo aial:itellectus continuaṫ hoi ꝭm vl̄e aialis:ꝛ sic de rōnali cogitatiua:ergo facit diffōnem pticularez.i.hic homo est hoc aial rōnale:ꝛ sicut successiue facit ꝛ phantasiatur:ita successiue ꝯtinuatur intellectui ſꝫ vl̄ia illius. ꝟ.g.animal rōnale:successio ergo ꝛ p̄cessus non ad intellectū:sed ad cogitatiua ꝫ vel totum colligatum referas.

Secunda etiā soluiṫ:qm̄ intells cognoscit intelligentiā vlr rōne ea qua cōicat cuz rebus mālibus. ꝟ.g. ꝙ sit motor:cogitatiua ēt cognoscit itelligentiam particularē per rōnem pticularē:per quā cū rebus mālib⁹ cōgruit:pp̄ quā cū cogitatiua facit p̄pōnez hanc:hęc itelligentia est hic intells:sic vnitur itellectui ꝭm vl̄ia illorū extremorū:ꝛ nos intellectu itelligimus vlr hāc:itelligētia est intells separatus. ¶ Sꝫ dices intelligētia nō cognoscit a cogitatiua sub esse indiuiduali:ergo nō pōt facere illaz:dicendū ꝙ quēadmodū ꝭm viam cōez cogitatiua nō cognoscit subam hanc per p̄priam spēm:sed per spēz aliorū ꝛ tñ facit hanc p̄positionē:hęc suba est hoc corpus:ita tametsi non ipsaz hanc intelligentiā sentiet per spēm p̄priam:pōt per spēm effectuū cognoscere intelligentiā lunę:ꝛ per ꝯñs pōt facere illam:cā autē quare itelligētia indiuidualr non cōprehēditur a cogitatiua est:qm̄ in abstractis ꝛ separatis idē est indiuiduū ꝛ q̄dditas ꝛ vl̄e:nō nō sic in rebus materialib⁹:vt dicit Auer. sed q: cogitatiua nō pōt cōprehēdere q̄dditatē vl̄em:adeo nec intelligentiā hanc ꝭm suā particularem quidditatem:nisi per species particulares effectuum sensilium ꝛ vegetatiue.

Ad tertiam dicēdū ꝙ entia rōnis nō sunt relationes:vt q̄daz credunt:sed cōparatiōes cogitatiuę quę pticulares sunt cogitatiuę:respectu tamen intells nō sunt:accipiunt tñ vl̄itatez ex rebus intellectis vl̄ibus:ꝛ ideo intells sicut ꝯtinuatur actu ꝭm entia realia:ita ꝭm zᵃ intellecta:quę sunt res me:sed replicata p̄ cogitatiuā:vt dixi ꝛ tu considera:quāta ergo sit phātasmatis necessitas:his pꝫ. Tunc ad opposita in pncipio pꝫ sol. ad primū eniz iam responsuz est:ꝙ vnū numero cogitatū est in adęquatuz fundamentū intellectus vl̄is.

Ad secundum dicendū intellectū esse perfectuz in maiori pte sui subiecti:vt Auerrois inqt:ꝛ ideo tametsi hoies huius p̄uincię dormiāt,pculdubio alij alteri⁹ vigilāt:declaratū est.n.in astronomia:ꝛ in lib. de ptibus elntorū:solē non ęqualr oībus habitātibus oriri. ¶ Ampli⁹ ꝛ si dormiant hi hui⁹ poli vbi nos sumus:declaratū est sub alio polo.i.antarctico esse habitationem:vbi forte philosophia est perfecta:vt dictuz est in cęlo ꝛ mundo ꝛ metheoris.

Ad tertium posito ꝙ rosa nō sit:esse pōt in app̄hēsione cogitatiuę:ꝛ tunc pōt remanere cognitio vl̄is rosę:sed nō est ita in oībus.10.p̄dicamētis:sic eniz destrueṫ ꝛ cogitatiua ipsa:vt palā est. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ hęc vera est ꝯtingit hoiem oēm phātasma speculari ꝭm diuisionē sensus:tum sumptorū:tuz tēporis:ꝛ in hoc sensu cōcedo hanc:ꝯtingit nullū hoiem phātasma speculari:sed tunc non dꝫ poni illo modo in esse:declaratum est.n.quālibet propositionē de possibili debere poni in esse olr ipoīe eēt poīe:ꝛ econtra:sed dꝫ poni in esse:sicut est polis q: nullum hoiem cogitare est poīe:diuisim ergo dꝫ poni in esse hoc pacto:cōtingit ita esse ꝙ hic hō nō cogitet:nec ille:nec ille:ꝛ sic successiue de singulis:ex qbus nō debet sequi:cōtingit nullū hoiem cogitare simul. ¶ Sed dices q̄libet singularis est polis pro vno nūc vt sit.a.id nunc:hęc est vera in.a.cōtingit hunc nō cogitare:ꝛ illū in.a.nō cogitare:ꝛ nullus est vel erit homo qn ille ꝛc̄.ergo cōtingit nullū hoiem cogitare in.a. ¶ Dicendū ꝙ quēadmodū nō tenet hęc cōtingit mām esse sine hac forma in hoc nūc:ꝛ sine illa ꝛ sic de singulis:ergo sine forma:ita nec in p̄posito:qm̄ ad hoc ꝙ a singularib⁹ enumeratis inferaṫ vl̄is pro vno nūc:opꝫ ꝙ nulla alteri sit incōpossibilis:nec sit aliqua innominata oībus vel alicui repugnās:qd̄ declaro:posito ꝙ soz. possit portare nonū lapidē ꝛ decimū nō:tunc non seqtur soz. pōt portare hunc ꝛ hunc:ergo decimū:sed opꝫ addere:sꝫ nulla harū singularis alteri repugnat:nec est aliqd̄ singulare innominatū alteri repugnans:ꝛ tunc seqtur vl̄is pro vno nūc: sunt ergo tres ꝯditiones. ¶ Prima vt oēs singulares sint numeratę. ¶ Scḋa vt nulla singularis determinata alteri determinatę repugnet. ¶ Tertia vt nec vna indeterminata oībus vel aliqbus repugnet:vt dixim⁹ in cōmēto nr̄o libri ꝑorum:ꝛ sic in p̄posito ꝯtingit hūc hoiem nō cogitare ꝛ hunc ꝛc̄.ꝛ nullus est homo determinat⁹ qn illum contingat nō cogitare:tñ est vnus indeterminatus:qui nō dꝫ assignari:quē nō contingit cogitare:ex his pꝫ sol.

¶ Caput 19m. in quo declarat necessitas intell's agentis.

AD declarandum necessitatē intellectus agentis ops primo accipere q formę māles extra animā sunt indiuiduę ⁊ hęc demōstrata spē: extrahunt aūt de potētia in actū per intellectū agentē: est autē extrahi de potētia in actū duobus modis: vno qdem modo de potētia passiua in actū passionis sicut aquę de potētia calefieri in actū calefieri. ¶ Et hoc modo de qd extrahit transmutat in se p actū ab agente: vt ꝯstat: alio modo aliqd extrahit actiue: qm primo agere potuit: ⁊ deducit ad nūc agere: ⁊ hoc modo nulla mutatiōe facta in extracto pōt aliqd transferri de potētia in actū: sicut nulla mutatiōe facta in igne extrahit de posse calefacere in actū calefactionis: sola facta mutatione in passo: imaginandū g intellectū agentē esse sicut lumē: quemadmodū enim lumē extrahit colores 2o modo extractionis: nulla mutatione facta in coloribus: ita intell's agens extrahit itelligibiles formas nulla mutatione facta in eis: qm hoc extrahere est in extracto agēte: vt dicit Auer. in fine magni cōmēti: quemadmodum ergo colores informant mediū sola p̄sentia lucis in eo: sic intelligentia intentionalr insunt ac informant intellectū po: nulla mutatione facta in ipsis formis. ¶ Erūt ergo duo ex parte intellectus. s. vnum quasi subiectū oium formarū materialiū: aliud quasi agens ⁊ dispositio: q2 illa intentionalr mouent intellectū potētię: quemadmodū formę indiuiduę mouent mām indiuisibilr. ¶ Ex his sequit q ex intellectu ⁊ itelligibili fit vnū magis q ex materia ⁊ forma: qm intellect' ⁊ itelligibile sunt vnū in vna forma. s. in intellectu agēte: itellectus enim agens est quasi forma intellectus potētię: ⁊ quasi forma intelligibiliū: ⁊ sic itellect' ⁊ itelligibile vniunt nō rōne tertij: sed rōne vnius formę: quę eadem numero est vtriusq: vt declaraui in lib. de aia: erunt ergo formę respectu intell's potētię: intētionalr receptę: respectu agētis ꝯseruatę in esse intentionali: ⁊ respectu animę totius sphęrę perpetue ac semp: sed ambiges nūc intellectus agens magis haberet rōnem māę: qm dispositio subiecti: reducit ad genus causę mālis: vt dicunt. ¶ Dicēdum q idem intellectus agens a pte intellectus potētię est tanq dispositio passiua: a parte intelligibiliū tanq actiua: ⁊ ideo non solū reducit ad genus cāę mālis: sed agentis vt dixi in libro. d. d. vide. ¶ His habitis dicim' q si intell's capitur: vt infima est intelligētiarū: nulla est necessitas intellectus agētis: sub rōne qua agens qm non est causa intellectiōis eternę simplr. ¶ Si capitur respectu sphęrę humanę: vt sic non est cā agens vlis: nec intellectus potētię causę materialis: sed intellect' agens quasi conseruans: ⁊ intellectus potētię quasi subiectū vt scis. ¶ Si respectu tui vel mei sic habēs rationē agentis ⁊ potētię: homo enim quādo intelligit, quatuor intelligit: phantasmate, habitudine, intellectu agente, ⁊ intellectu potētię: phantasmate qdem tanq dispositione remota: habitudine tanq dispositione ꝓpinqua: intellectu agente quo abstrahit vniuersalia. s. quo continuatur vniuersalib' abstractis: intellectu potētię quo continuatur ⁊ cognoscit vniuersalia illa abstracta. ¶ Ex his sequit quid sit facere de potētia intelligibilibus actu intelligibilia: non est enim nouiter intellectū abstrahere: sed iam antiqua abstracta nouiter intrare: ac illis abstractis diu cōtinuari. ¶ Recipere autem actu intellecta est nouiter cōprehendere per intellectionem eternam intellectus potētię vniuersalia sibi continua vt dixi. ¶ Ex his patet quid dat magister discipulo: dat enim phantasma ⁊ fundamentum habitudinis: qua habita: intellectus qui erat magistri: efficitur discipuli: vt dictum est olim: ⁊ sic patet solutio ad obiecta facta.

¶ Caput 20m. persoluens tertiam quęstionem.

VIdetur autē qōnem facere in tertio qsito: qm quecūq sc ipsis discontinua ac separata sunt: ⁊ aliquādo reducunt ad actū ꝯtinuationis ⁊ vnionis: egent aliquo agēte extrahente eorū potentiā ad actū: qm nihil continuat ⁊ vnitur alteri nisi agente extrinseco vt patet.

Amplius intell's anteq cōtinuet hoi pōt cōtinuari: vel igit h possibilitas est ex pte māę vel agētis vel vtriusq. si vtriusq: g est forma gńabilis ⁊ corruptibilis: si māę: ergo eēt educibilis de potētia māę: si agentis: quęro de agēte ꝓximo ⁊ imediato hui' vnionis: ⁊ non pōt poni aliud nisi ipsemet intell's: vel agēs extrinsecū ⁊c. ¶ Hanc qōnem ꝓsoluit Auer. in lib. d. d. in disputatiōe prima in sol. vltimi dubij: ⁊ sua sol. consistit in hoc: q aia pōt vniri corpori potētia aliqua. quę potētia: nec est agētis: nec māę ꝓprię: sed artis ⁊ motoris ad instrm vel mobile: ex intellectu. n. ⁊ corpe fit vnū: sicut ex arte ⁊ instro vel motore ⁊ moto: quę potētia vnionis nō est vere agētis nec māę: sz reductiue ad hęc: illa. n. aię est potētia reductiue ad agentē: illa hois reductiue ad māz: est ergo ꝯtinuatio intell's cū hoie relatio quędā hois ad intellectū: qua itellectus est homini p̄n'm itelligēdi: cuius funda'm est phātasma actu speculatū. Phātasma aūt habituatū est funda'm habituale: posse phātasma speculari est funda'm potētię vnionis: ⁊ sic pz qd est vniri ⁊ exhi ⁊ de cā vniōis: ⁊ tu vide ea q dixi in illo li.

¶ Caput 21m. in quo persoluit quarta quęstio.

QUerebatur qd nā Platonis Arist. q sit discrimen. ⁊ si Themistius eos discrepare non sentiat: cum Platonis Theophrasti ⁊ Aris. opionem dicat eē vnam: tñ cōiter opinātes aliud Aris. ac aliud Platonem sentire credūt: ideo Auer. 7o physice auscultationis cōmē. 20. narrat eos dissentire. Congruūt g ⁊ differunt: cōgruunt qdē qm sciam neuter aię acqri dicit: cū illa semp sciēs sit in se: differūt aūt: qm Aris. ⁊ Auer. rōnalē aiam esse semotā ac a corpe ꝓrsus separatā dicunt: Plato aūt esse formam corpis ac actū ⁊ vitā itrinsecā opinat: sz cōem sensum veterū: pp qd Plato dic: phātasma nihil facere ad scire: cū nec aggeneret sciam in aia: nec faciat corpi acqrere habitudinē: qua corpus ꝯtinuet aię: cū illa sz eē sit corpi vnita: ⁊ sz primā pfectionē hoi ꝯtinua sit: phātasma g nullo mō itroitū hz in scire: sz sola cōplexio: cū. n. hō tēperatus est cōplone statim vtit scia: ppea puer apud ipm nō scit q2 careat oia vel scia vel defectu phātasmatis: sed qm abundās est hūida superfluitate Aris. aūt cū ponat aiam separatā: ac ꝓrsus seiūctam a mā: phātasma introitū hic ait in scire nō pfecto quo sciam gńet in aia: sed quo nos reddit aptos ac habiles cōtinuari itellectui: vt p ipm itelligam': pp qd dic: ois doctrina ⁊ ois disciplina fit ex p̄existēti cognitiōe: ⁊ in lib. de sensu: q nihil est in itellectu qn pus fuerit in sensu: qd itēdit nos nihil itellectu itelligere qn illi' idiuidui apphensio phātastica nobis nō p̄sit: aia g cū sp hoi sit ꝯtinua sm Platonem nō eget phātasmate: vt ꝯtinuare faciat cū hoi: sed solum vt remoueant ꝓhibētia: ⁊ cū sz Aris. ⁊ Auer. itell's sit discōtinuus iō eget aliq ꝯtinuāte ipm cū hoie: vt nouiter in eo fiat p̄n'm itelligēdi: est aūt id ꝯtinuās phātasma: pp qd dicit sine phātasmate nequaq itelligit aia. ¶ Ex qb' sequunt duo quę Plato dicit. s. q scire est reminisci: ⁊ q sine phātasmate itelligere pōt aia: quoz pmū Aris. nō dicit: qm reminisci est ꝓuocatio oblitoz: mō cū nō fuerint huic hoi iam acqsita nec oblita: ⁊ iō scire reminisci eē nō pōt dici: cum 2o sm Platonē aia sit huic acqsita sz eē: ⁊ scia etiā acqsita erit iō exitus eius ad sciam erit reminisci: nec sm Aris. dicit vt cōstat: his habitis pz discrimē horū sm cōem opinionem.

¶ Caput 22m. in quo q. quinta persoluetur.

SEd quinta q. per iaʒ dicta facile solue
tur. q̄ꝛ ſꝫ Themi. intelle-
ctus nõ pficitur ab itelligibilib⁹: nec realr: nec
intentionalr: cuꝫ intell's speculatiuus ſit intell's
agẽs vt tangit polem. i. vt intelligit̃ a poli: ſꝫ eũ:
anima eniꝫ rõnalis eꝫ tum mãlia: tum separata intelligit per
seipsaꝫ: ac eius essentiaꝫ: vt diximus: Auer. aũt opinatus eſt
intellectũ speculatiuũ eſſe congregatũ ex intellectu poten-
tie ꝛ formis vniuersalibus indiuiduorum materialium.

Amplius apud Themi. nec p se nec p accidẽs cor-
rũpitur: cum ille ſit eẽntia intell's agentis:
nec conseruat̃ in eis: quorum nos phãtasma aliqđ specula-
mur: intell's eniꝫ agẽs quẽ dicit speculatiuũ: nõ dependet a
phãtasmatibus aliquo modo; sed ſm Auer. intell's specula
tiuus cui⁹ vna pars sunt v'lia recepta in itellectu potẽtię lꝫ
in se nũq̄ corrũpit̃: q̄ꝛ eſt p se eternus attamẽ per accñs
corrũpit̃: eo modo: quo v'le corrũpitur: quẽadmodũ homo
semp eſt in sui cõitate g corrũpitur p accñs corrupto hoc
homine: q̄ꝛ erat in hoc hoie: lꝫ in se semp remaneat: ſic de
intellecto lapidis: semp. n. eſt intellectũ lapidis forma itel-
lectus potẽtię: ꝛ in se nũq̄ accipit eẽ: nec desinet eẽ: q̄ꝛ id
ꝯseruat̃ in phãtasmatib⁹ hoium: pp qđ illoꝝ vno corrupto
nõ desinit eſſe in se: cũ semp remaneat aliqđ eoꝝ: q̄ꝛ hoīs
spẽs eſt eterna: ꝛ hoc totũ exposuit Auer. in magno cõmẽ-
to. ¶ Ergo dña Themi. ꝛ Auer. sola vertit̃ in itellectu spe-
culatiuo: q̄ꝛ Themi. euꝫ ponit essentiã agẽtis: ꝛ eſſe subaꝫ.
Auer. aũt ponit ipm eſſe congregatũ ex suba intell's poten-
tię ꝛ formis v'libus indiuiduorum: ꝛ totius dñę cã eſt: q̄ꝛ
Themi. rõnalẽ animã ponit eſſe formã: quę creat oẽs for
mas oium indiuiduorũ: ꝛ ideo dicere hꝫ ꝯſter q oia p ei⁹
essentiã cognoscat. Auer. aũt cũ itellectũ nõ ponat motoreꝫ
formarũ: iõ hꝫ dicere euꝫ pfici a rebus extrinsecis: quo mõ
mã a formis subalibus. ¶ Id ṽo in quo generalr ꝯgruũt
eſt q ambo phãtasma dicũt eſſe nec̃ium: nõ ad sciam in se
vel in aia: sed ad habitudinẽ. s. vt ſit tanq̄ p̄ximum funda
mentũ habitudinis: qua nos continuamur intellectui potẽ
tię: ꝛ intellectis ab eo per ipsum.

Amplius ponunt voluntatẽ nostrã non habere in-
troituꝫ in faciẽdo acqrere scientiã: sed ha-
bitudinẽ illam: qua cõtinuamur intellectui: per quã scim⁹:
ꝛ ſic patet eorum differentia ꝛ conuenientia.

¶ Caput 23m. in quo soluit̃ sexta questio.

POstq̄ solutę sunt hę q̃ones facile eſt per
dicta soluere q̃oneꝫ sextã: rõnalis
eniꝫ aia vt diximus: põt capi in se vt infim⁹ eſt
itellectuũ sepatoꝝ ꝛ h̄ pfecto pacto nihil itelli
git v'lium mãlium: sed soluꝫ intelligit supiores
intelligentias p essentiã earũ. v. g. intelligentiam lunę: per
essentiã illi⁹ intelligẽtię: ꝛ illã Mercurij p essentiã illius ꝛ
ſic vsq̄ in p̄mã: pficitur eniꝫ infima a supioribus ſicut itel-
lectus ab intelligibilib⁹ v'libus: vt dicit Aristo. ꝛ Auer. mo-
uet. n. p̄ma reliquas vt amatũ ꝛ intellectũ mouet appetens
ꝛ intelligẽs: istud aũt mouere eſt pficere intentionalr ꝛ pfe
ctiue per essentiã p̄priam oẽs reliquas: ſicut itellectũ lapi
dis pficit itellectũ nostrũ: ꝛ ideo itelligẽtia superior forma
eſt respectu inferioris p quãto pficit ipsaꝫ: ac intentionalr
informat illã ꝛ recipit̃ in ea: quę receptio vt dicit Auer. eſt
cõprẽhensio recepti: ꝛ ideo dña forma formaꝝ dicit̃: ſi igi-
tur loquamur de itelligere itell's quo ipse eſt infima intel-
ligentiarũ ſic multas formas adhuc itelligit: ꝛ eas intẽtio-
naliter suscipit p essentiã suã: ꝛ q̄ꝛ vbi multitudo ibi ordo:
adhuc queri põt quã p̄us rõnalis aia itelligit quãue poste
rius. ¶ Ad qđ dđm q ibi nõ põt poni ordo tẽporis: erit g̃
ibi duplex ordo. s. nãę ꝛ ordo originis: ſi igit̃ in ordine nãę

summos: id p̄us nã itelligit rõnalis aia: qđ caput ꝛ summum
eſt in dignitate ꝛ nã: ꝛ tunc p̄mo itelliget deuꝫ benedictũ. s.
p̄oritate nãę ꝛ dignitatis: post quẽ intelligentiã Saturni
quę. s. cassiel appellat̃: post quẽ itellectũ Jouis q Sachiel
nominat̃: post quẽ illã Martis: quę Samuel inscribitur:
post quẽ illã Solis: quę Michael nuncupat̃: post quẽ illã
Ueneris: quę Anael dr̃: post quẽ illaꝫ Mercurij: quę Ra-
phaelis sortit̃ nomen: post quẽ illã Lunę: quę Gabriel ex-
colit̃. demũ essentiã p̄priã cõtẽplatur: quę intell's agẽs ac
spũs sanct⁹ ab Auer. appellat̃ in libro de felicitate. ¶ Si
ṽo ordo accipiat̃ ſm originẽ q iperfectiora semp sint p̄o-
ra: vt scis ꝛc̃. diuinoꝝ 9o: pculdubio totus ordo conuertet̃: ꝛ
itaq̄ q terminus relinquit̃ p̄mi ordinis p̄ncipiũ erit: ꝛ qđ
initiũ erat illius finis relinquet̃ cõprẽhensionis: vno ergo
instãti infima oium intelligẽtiarũ ab oibus supiorib⁹ pfi-
citur: ac intentionalr informat̃: lꝫ in illo instãti vno adhuc
ſit ordo duplex: vt visuꝫ eſt. ¶ Si aũt loqmur de ratiõal i
put aia eſt sphęrę humanę: ꝛ in cõparatiõe ad hominẽ vt
homo pculdubio illa nihil p̄us tẽpore alio intelligit: ſꝫ oia
insimul ac in vno instãti: ꝛ hoc semp vt dixim⁹. verũ possu
mus ponere illũ duplicẽ ordinẽ. s. nãę ꝛ originis. Siqdeꝫ
eniꝫ de ordine loquamur originis: pculdubio ſicut mã pri
ma pcedit a forma v'li ad minus v'lem vsq̄ꝫ in specificam
formã: vt Auer. testat̃ p̄mo diuinorũ cõmẽ. 17. ſic itell's p̄m
qđ cõprẽhẽdit hoc ordine erit ens: post qđ cognoscit̃ suba:
post quã corpus: post qđ corpus aiatum: post qđ aial: post
qđ aial rõnale. s. hõ: ꝛ totus ordo v'lium subę eſt posterior
ordine v'lium accidentiũ: ꝛ totus ordo v'liuꝫ quãtitatis erit
posterius gdpieꝫ itellectui q̄ vniuersaliũ qualitatis ordo:
ꝛ ſic suo modo dicat̃ ꝛ v'lr semp pfectius sequet̃ iperfectu⁹:
q̄ꝛ v'lius eſt tanq̄ origo ꝛ causa minus v'lis: vt dicit Auer.
2o meta. cõmẽ. 6. ꝛ iperfectio origo ipsius pfecti: ideo cogni
tio cognitionis vt ita dicaꝫ. ¶ Si ṽo loquimur de ordine
nãę: totus ordo subę eſt p̄or ordine accidẽtiũ: ꝛ in accñib⁹
ille quãtitatis eſt prior itellectui q̄ ille qualitatũ: ꝛ ſic suc-
cessiue suo modo: ꝛ in ordine subę spẽs prior gñe: ꝛ v'lr mi-
nus v'le plus erit dignitate magis v'li: vt dicit Auer. primo
meta. cõmen. 11. ergo his pꝫ quo naꝫ modo ſit ordo v'lium
apud itellectũ vt anima eſt totius sphęrę. ¶ Si autẽ loq-
mur de intellectu vt eſt forma tui vel mei: tunc erit sensus
qđ homo per intellectũ primo itelligat magis v'le prius an
minus v'le: ꝛ tunc opꝫ dicere q cũ intell's non cõtinuetur
nobis niſi p̄pterea: q̄ꝛ phãtasma alicui⁹ v'lis speculamur:
vt diximus ſm id v'le plus nobis ꝯtinuabit̃: cuius indiui-
duum: p̄mo phãtasiamur: ꝛ quoniã accidit nos phãtasiari
q̄lꝫ indiuiduũ generis remoti: vt corporis. verbi grã. in
remota distãtia: deinde indiuiduũ aialis vt in eadeꝫ distã-
tia: lꝫ p̄pinquiori: postremo indiuiduũ hominis vt in p̄xi-
ma distantia: vt dicit Auicen. dico ergo q tunc intell's con
tinuabit̃ nobis p̄mo: ſm v'le corporis: deinde v'le aialis: 3o
ꝛ vltimo ſm v'le hominis. ¶ In p̄xima autẽ distãtia cir-
cunscriptis oibus ipedimentis phantasia phantasiat̃ indi-
uiduuꝫ spẽi: q̄ꝛ eſt actualius ꝛ fortius mouens: deinde in-
diuiduũ generis: post generis remoti: ideo intell's p̄mo cõ-
tinuabit̃ homini ſm v'le speciei: deinde ſm v'le generis: ꝛ
ſic successiue ſm ordinem correspondentẽ ordini phanta-
siandi: ꝛ hoc dedit Auer. in 3o de anima cõmen. 7. cũ inqt: ꝛ
oẽs tres virtutes sensitiuę iuuant se ad p̄sentandum imagi
nem rei sensibilis: vt aspiciat eam virtus rõnalis abstractat: ꝛ
extrahat intentionẽ v'lem ꝛ postea recipiat. i. comp̄hendat
eam: erit ergo ſm hęc verba ordo intelligendi v'le rñdens
ordini phantasiãdi ac imaginãdi ꝛ memorandi: vt dicam:
ꝛ cum ita ſit, constat: quid ſit prius notum ſm Auer. ꝛ quid
posterius in questione de primo cognito ꝛ tu in hoc dicas
plus: ſi tibi hoc non sufficit.

¶ Caput 24m. in quo soluitur septima questio.

ID quod questionē facit in 7o quesitum est: quia Ioā. Philopo. ꝛ Aris. videt̄ sententia: intell's tres operationes. s. simplicium itellectio, cōpositio vel diuisio ꝛ discursus: ꝛ oē agēs aliquā operationē: si fuerit agēs per cognitionē cognoscit illā: ergo intell's intuetur discursus: ꝛ sic videt̄ cōtinue innouari: quia cōtinue variamur in opinionibus: vt dicit Aristo. ꝛ sic anima innouabitur: cuius ꝯtrium dicit Auer. ꝙ intell's separat' nō intelligit falsa: nisi per accidentia: vt. 36. cōmento in fine dicit ꝛ. 27. ꝛ alibi.

Ad solutionem igitur huius qōnis opz supponere esse quatuor virtutes fm Auer. sensitiuas interiores. s. phantasiā: imaginationē: quā greci opinatiuā seu opionē vocant cogitatiuā: ꝛ postremo memoratiuā: verū est ꝙ opio est in eodē organo cū cogitatiua: ꝛ iō ab Auer. nō ponit̄ sepata a cogitatiua: tn̄ due sunt virtutes officio ꝛ opere seiuncte: vt dicaz: ꝛ hanc ptez tenet Ioan. Philoponus ꝛ maxime in pmo priorū: capite de intētione libri ꝛ Themistius in 2o de memoria ꝛ reminiscētia appellat eam dianoeā capite. 14. relinquo sensum cōez cū in pposito nō seruiat. ¶ Tunc opz accipere quot opera hz vnaqueqz harū: ꝛ pmo de phantasia dicem': vbi debes scire ꝙ in vno apphenso sensili reperiunt̄ qnqz modi apphendendi. Ex. grā. in colorato sunt mā: psentia mā: appenditie mā: designatio mā: seu caracter materie: deniqz abstractio ab oibus his. Tunc dico ꝙ nulla virtus apphēdit sensile his qnqz modis vt manifestū pz: paries eniz recipiet colorez cum mā psentia mā appenditye mā designatione eius ꝛ potētia vle illius: verū paries nō apprehēdit: nisi recipere qs vocet apphensionē: pma ergo ꝛ occursoria apphensio est sensibilis. vz. qua sensus exterior apphendit colorē: seclusa eniz mā apphendit colorē cum aliis oibus. ¶ Post hāc occursoria est imaginatiua seu phantasia: ꝛ hec virt' est que apphendit coloratū oibus modis: sic sensus: ꝛ adhuc altius secludendo psentiam mā: sed simul cū ꝯditionibus oibus mā: ꝛ formā illam vestitā illis sensilibus cōditionib' tāgit ac pmit: tacui aūt sensum cōem: cū obm ei' nullo discrimine differat ab obto oiuz sensuū exteriorū: vt docuimus in cōmento nostro de aia. Obm ergo vtutis phantastice est sensile vt abstrahit a psentia mā ac materia ipsa: dico obiectum quo differat ab obiecto sensus exterioris: ista autē potētia ita se hz ꝙ nec cōponit: nec diuidit circa propriū ꝛ naturale obiectū: nec rōne aliqua pticulari: vel vli ratiocinat̄ in eo: vel de eius pprietatib': hoc de virtute phātastica seu imaginatiua dictuz sufficiat. De cogitatiua dicendū post hanc: ꝙ ipsa apphendit sensile vt coloratuz cū psentia mā cuz cōditionibus mā sicut alie priores: sed apphendit sine psentia materie ac sine ꝯditionibus mā: tn̄ cum caractere mā: ꝛ sic obiectū suū est sensile vt abstrahit a mā psentia ꝛ cōditionibus mā: non tn̄ vt abstrahit a caractere illius: cogitatiua ergo anima p hāc virtutē hz triplices opationes: quaruz vna vocat̄ simplex apphensio: 2a compositio ꝛ diuisio: 3a discurrit: ꝛ oēs: circa suū obiectū ꝙ qdem simplicia oia apphendat pbatur verbis Auer. ingt eniz in 2o de anima cōmē. 63. ꝙ ipsa cognoscit intētiones. i. formas indiuiduales. 10. oium pdicamentorū vt formā indiuidualē huius hominis fm ꝙ hic hō: ꝛ hanc lineā hanc albedinē hanc paternitatē ꝛ hanc calefactionē: ꝛ hōi plura ita ꝙ non tm̄ cognoscit accidētia sensilia cōia: aut ppria: sed intentionē nō sensataz: quā expoliat ab eis que fuerūt ei ꝯiuncta de sensilibus cōibus aut ppriis: adeo ꝙ distincte ꝛ diuisiz cognoscit sic ꝙ p vtutē cogitatiuā cognoscimus: ꝙ hec aia nō est hoc corpus: ꝛ ꝙ hec amicitia nō est idē cuz hoc corpe: vel hoc colore: hac magnitudine ꝛc. Et quia virtus cogitatiua cognoscat intentiones ac formas: eodē modo quo diximus: necesse est vt ipsa sit diuisiua ꝛ cōpositiua earū: quia vt Auer. testat̄ in 3o de anima cōmen. 22. opz ꝙ virtus cogitatiua cōprehendēs cōposita ꝛ simplicia sit eadē: imo hec sola cōponit aut diuidit. cum nā nō faciat p plura qō pōt p vnū: hec preterea vt in medio vt Philopo. inquit: quia est infra itellectū: ꝛ supra sensum ꝛ alia: itellectuz. n. pp sui sublimitatē non decebat cōponere vel diuidere: alie vo vtutes aū hāc pp infirmitatē: nō pnt ad hanc dignitatē ascēdere: sola ergo cogitatiua cōponit ac diuidit: pōt aūt hec virtus vel nos hac virtute quatuor cōponere: vel formas cū formis. Ex. g. qū iudicamus hoc dulce esse album: vel intētiones cū intētionibus. Ex. g. qū iudicamus hunc patrē eē amicuz. Uel intētiones cū formis. Ex. grā. qū iudicamus hoc dulce esse delectabile. vel inconueniēs. Uel formas cū intētionibus: vt manifestū est per se. ¶ Et quia eadē est facultas cōponendi ꝛ diuidēdi ꝛ etiam discurrēdi ac syllogiçādi: vt Philopon' testat̄ in pmo posteriorum caplo de intētione libri: ideo hec facultas erit discursiua syllogiçans: ac rōcinans: dico aūt eodē modo: quo cōponit ꝛ diuidit: cōponebat aūt pticulariter ꝛ signate qtuor modis: ꝛ quatuor modis eā ratiocinari ꝯtingit: ꝛ qz Galen' ꝛ Alpharabi' Abdelsarā crediderūt rōcinari esse pprium hoi: dixerūt hanc virtutē esse ppriaz homini ꝛ bene dixerūt: sed qū crediderūt eaz esse intellectū pp ꝯuersionē vlis affirmatiue errarūt: vt Auer. dicit in 3o de anima cōmē. 6. ¶ Et ideo dicit Auer. in 3o de anima cōmē. 20. ꝙ ista virt' est aliqua rō quia quemadmodū rō abstracta rōcinatur de rebus vlr apphensis: ita ꝛ hec rōcinatur de tot pticulariter apphensis: ergo in nullo differt ab itellectu: nisi pticularitate ꝛ vlitate: ꝛ ideo vocat̄ aliqua rō. i. pticularitate differens ab itellectu: ꝛ tn̄ fuit ppria homini: solus. n. hō ratiocinat̄ pp qō saluat spēm hois per hanc ꝛ gnationē ꝛ corruptionē ꝛ alia multa: ꝛ dicaz ꝙ hec est forte intell's practic' quē Aris. 6o ethi. appellat ratiocinatiuū ꝛ ꝯsiliatiuū vt dicaz. ¶ Et tunc verificat̄ sermo Auer. in 3o de anima cō. 33. ingt eniz ꝙ cum ipsa fuerit p memoratiuā ꝛ imaginatiuā: ipsa psentabit aliqū indiuiduū aliqō. i. accipiet aliquā cognitionē indiuidui: qō nō fuit sensatū ab illo homine cogitante: vtpote cognitionē alicui' futuri vel pteriti. Ex. g. cum aliqs bonus medicus p suā virtutē cogitatiuam cognoscit hāc egritudinē hui' hois ꝛ eius cām: ꝛ cōplexionē ꝛ etatez: ꝛ locū: ꝛ tēpora anni ꝛc. ꝛ p virtutē memoratiuā memorat̄ se vidisse ex tali egritudine ꝛ ꝯsimili egrotos mortē occurrisse: ꝛ per virtutē imaginatiuā imaginat̄ mortē istius hominis: tūc vero iudicio iudicabit ipm moriturū: ac si psentialr sentiret ipz mori: ꝛ alia multa: qd vo sit officiū memoratiue iaz ꝯstat: illa. n. expolitā itētionē accipit ac retinet: vt Auer. dic: qd ēt sit opio ꝯstat: est. n. ps hui' vtutis que syllo ei' ꝯcludit̄. ¶ Qō vo h̄ sola syllogiçat̄ Philopo. in p poz loco pdicto sic pbat: intell's qdem ꝛ sensus nō rōcinantur: intell's eniz non: quia dignior existit q̄ rōcinat̄: quare ꝛ diuinus Plotin' inquit de ipso: ꝙ vel attingit vel nō ꝛ oino est infallibilis: vel eniz attingit simplicib' cognitionib' cognoscēs res: vel pncipiū attingit: ꝛ silr fm vtruqz est infallibilis: sensus vo tāqz inferior extis non syllogiçat̄. ¶ Qō aūt phātasia nec syllogiçet pbat etiā: quia oē syllogiçās mouetur: phātasia eniz est stat' eorū que mouent a sensib' fm actū: ergo non syllogiçat. ¶ Qō aūt neqz opinio declarat: quia opinio ꝯclusio est cogitatiue palaz ꝙ neqz ipsa syllogiçatur: ideo ꝯcludit: relinquit̄ igit̄ potentiarū cogitatiuarū atqz pticulariū primā ꝛ solā cogitatiuā syllogiçari. Potest aūt tribus modis syllogiçari: vel demōstratiue: vel dialectice: vel sophistice: oē eniz syllogiçans accipit ex notis ad ignota pgressuz: notuz est pposito: ergo opz vt cogitatiua

accipiat

accipiat ꝓpositiones ex potētijs cogitatiuis: si igitur ex intellectu ꝑncipia accipit: que cōmunes vocantur notiones demonstrat. ¶ Uel ad opinionē conuertit accipiēs ab ea syllogismoꝝ ꝑncipia: ꝛ sic dialecticū facit syllogismum vel dictū topicū: qui nō semꝑ necessariam ꝓducit ꝯclusionem. ¶ Uel ad phantasiaꝫ cōuertit: ab eaqꝫ accipiens ꝑncipia syllo: ꝛ sic syllm facit sophisticū. ¶ His habitis dōm ꝙ quedā est virtus ita infima ꝙ alia cognitione appꝛehēdit mediū ꝛ ꝯclusionē: ac alia pꝛedicatū a subto: ꝛ hec discursiua est virtus: cuiusmodi est cogitatiua: alia est virtꝰ ita alleuiata ac sublimis ꝙ vnico actu attingit eque ꝑmo mediuꝫ ꝛ ꝯclusionē pꝛedicatū ꝛ subm: dñiaꝫ: ꝛ ꝯuenientiā: ꝛ hec nec cōponit nec diuidit nec discurrit: cuiusmodi est ꝑmus intellectus: vt docet. 12. meta. cōmē. 51. Auerrois. ¶ Alia est in medio: que eodē actu attingit mediū ꝛ ꝯclusionē: prius tñ nā: ꝛ ꝑmo mediū ꝙ̄ ꝯclusionē: silr prius subm ꝙ̄ ꝑdicatum vel ecōtra: ꝛ hec virtus est itells noster: ꝛ hec nō discurrit: nec cōponit: nec diuidit ꝫm discursuꝫ quē cogitatiua facit: nisi ꝫm ordinē nature: qꝛ vere nō nisi simplicia cognoscit ac intuet. cōplexa aūt nō per modū cōplexoꝝ: sed vt dictū est in ꝑdicato cognoscit subm vno intuitu: ꝛ in medio ꝯclusionē: ꝛ ideo solū simplicia tangit ac intentionalr ꝯtinet: vt declaratū est. ¶ Et si nō intelligit nisi simplicia: quo nā pacto cōtinuat nobis ꝫm cōplexa: ꝛ si nō nisi vera: quo pacto sumus qñqꝫ falsi in opinione. Dōm: ꝙ vna ꝛ eadē ꝓpositio est vlis ꝛ particularis: vt enim ꝑ intellectū intelligimꝰ eaꝫ per terminos vles est vlis: vt aūt per cogitatiuā cognoscimus illiꝰ termios ꝑticulares est ꝑticularis: ꝛ quēadmꝰ vnū ꝛ idē est vle ꝛ indiuiduū vle respectu intells: ꝑticulare respectu cogitatiue: ita vna ꝓpositio est particularis vt ꝑ cogitatiuā cognoscimus illius terminos: vt aūt per intellectū erit vlis. Modus cōtinuādi ergo est ꝙ cogitatiua componens successiue: successiue ꝯtinuat itellectui: ꝛ tūc videmur nos cōponere: ꝛ qñ successiue diuidit successiue cōtinuat intellectui: similr cū successiue discurrit, successiue ꝫm intellecta vlia ꝯtinuat illi. ergo successio ac motus ex parte cogitatiue nostre est: ꝛ nō intells in se: quēadmoduꝫ colūna fit mihi ꝓpior ac ꝓpior ꝓpter motuꝫ mei: vel distantior ꝑꝑ recessuꝫ mei: sic ꝛ intellectus discurrit ꝓ quāto ꝯtinuatur discurrenti per motū illius: ſꝫ ipse in se nihil discurrit: silr cōponit: qꝛ cōtinuat cōponenti: ꝛ diuidit: qꝛ diuidenti: in se aūt nec componit: nec diuidit. ¶ Et eodē mō per ipsum falsa intelligimus: nō ꝙ ipse falsa in se habeat: sed qꝛ cogitatiue copulat falsuꝫ cōponenti: eo enim ordine intrat nos: quo cogitatiua cōtinuat ei: ꝛ qꝛ ipsa ꝫm ꝑticulares termios cōponēs. s. hanc: hic hō est leo: ꝯtinuat ei intells intrat nos ꝫm illos ois hō est leo que cōpositio est cogitatiue sic componentis ꝛ intellectui vt terminus illius rōnis: ꝛ ideo in se nec falsa nec cōposita intelligit: ſꝫ solū vera ꝛ simplicia: ſꝫ mō quodā alio ab intelligere dei: vt dicaꝫ. ¶ His patet ꝙ̄ male intelligūt has ꝓpōnes latini: ꝫm Auerroim: intellectus cōponit: intells diuidit: intells rōcinat: amplius intelligit facit de poꝰ itelligibilib actu itelligibilia: intells recipit: intells fit in actu: intells est in poꝰ: intells errat: intellectus itelligit: cū difficultate vel facilitate: ꝛ alia talia: hec enim denoiare psit intellectū extrinseca denoiatione: sicut dī deus iratus/gaudens/cōponens/diuidens/misericors/prudens ꝛ huiꝰ: hec enīꝫ sunt in nobis formalr deo autem attribuunt ꝫm rōnes vt Auerrois dicit: sic intellectui in se nullū eoꝝ iest foialr: ſꝫ tñ dnoiatiōe extrīseca ꝛ a pte nrā: est. n. intells terminꝰ rōnis nre ad eū: quēadmꝰ deꝰ rōnis rei pcreate ac foiate ab eo: ꝛ iō hꝫ denoiationes isūt ei put nos relati sumus ad eū rōne ꝯtinuatiōis. i. put nos intrauimus ipsuꝫ ꝛ ꝑ ipsuꝫ intelligimus tanq̄ per ꝑnm operādi. ¶ Et oia hec declarata eruntꝫ cum ad argumenta in ꝑncipio tractatus respondebimus: tunc enīꝫ singulā verificabimus. Quo quidem modo intellectus componat diuidat ac ratiocinetur dictum sit in tantū.

¶ Caput 25m: in quo soluitur octaua questio.

IOannes in questionibꝰ tertij. q. 10. dedit solutionē ꝛ sustentatur in duobus ꝓpositionibus: quaꝝ ꝑma est ꝙ nulla intꝰ vna numero rei gñabilis intellectui est eterna: ꝛ hanc conat ꝓbare argumento Auer. aduersus Themi. si intells ingt speculatiuus esset eternus idest si intells actu intelligēs esset eternus: forme sensiles essent intellecte actu extra aiam ac imāles: quod hoc pacto astruit: si intells lapidis vna numero est eterna simplr: lapis aut fiet intells ab intellectu agente: vna cū eius phantasmate: aut solū ab intellectu agente: dici enim solū ab intellectu agēte: est euasio: declaratū est enīꝫ sine phantasmate nequaq̄ aiam itelligere: quo fit vt si dicat id fieri cooperante phantasmate: tunc ꝓculdubio si intellectiones essent eterne: ꝛ eedem numero intentiones imaginate essent eterne: causato enīꝫ ente eterno ꝛ causaꝫ a qua depēdet in fieri cōseruariqꝫ necesse est esse eternaꝫ. ergo sensationes essent eterne. qꝛ phantasmata dependent a sensationibus: quemadmodū intellectiones ab intentionibus imaginatis: ꝛ cuꝫ sensationes sint eterne forme sensiles erunt eterne: cuꝫ sensatio dependeat a forma sensili vt scis: ꝛ cuꝫ nullū eternum sit cōpositū ex mā ꝛ foia: relinquit formas sensiles esse solutas a mā: ꝛ omne solutū a mā est actu intellectū: ꝛ sic forme sensiles erunt actu intellecte: qḋ erat cōducenduꝫ: verificata est igit ꝓpositio. d. ꝙ nulla intellectio vna nūero rei gñabilis intellectui est eterna. ¶ Et tunc dedit scdam. s. ꝙ hō nō debet dici actu intelligens nisi actualr ꝓducat actū intelligendi ac eum nouiter suscipiat: quemadmodū ingt nec ignis dī actu ignire nisi actū ignitionis mox ꝓducat.

AMplius Auerrois testat ꝙ hō non est actu intelligens nisi ꝑ ꝯtinuationē intells: cū eo actu: ꝛ hoc est dicere nisi dependeat ipsius actus in hoie a phātasmate: vt per destructionē alioꝝ mēbroꝝ hoc construit Joā. qbus Joan. ꝯcludit qḋ cum vna numero intꝰ nō possit esse eterna intellectui: ac hō intelligat per nouū actū intelligendi: ꝛ cū nō possit fingi vnicū numero esse actū itelligendi: erit enim vnū numero dependens a diuersis causis: eo fit vt intellectiones sint tot nūero ac diuerse ꝛ noue quot hoies: intells ergo speculatiuus erit numeratꝰ tametsi intellectus est vnus numero apud Joannem.

¶ Caput 26m: in quo destruit hec positio per fundamenta Auerrois: que ipse conseruat.

SEd positio hec ꝯdicit rōni Auerrois: arguit enī in calce magni cōmēti si posuerimꝰ intellectū speculatiuū eē numeratū ac multū, cōtingit vt res intellecta apud me ꝛ apud te sit vnū in spē ꝛ due in indiuiduo: ꝛ sic res itellecta habebit rē itellectā ꝛ sic ꝓcedet in infinitū. ¶ Joā. dedit responsuꝫ ꝙ hec qdē rō ab Auerroi tanq̄ ꝓbabilis ꝛ disputatiue est īducta: cū ibidē arguat ꝑ vtraqꝫ pte ꝓblematis: iō soluit ꝙ nō a qbuscūqꝫ nūero diuersis pōt abstrahi vna forma cōis: nisi sint loco ac subto diuisa q̄les nō sunt due intellectiones vel due res intellecte: quaruꝫ vna sit in te ꝛ altera in me. Uel aliter inquit ꝙ nō incōuenit in his iter sine fine vt fingit. ¶ Sꝫ ꝓculdubio hic aberrare vī in fundamētis Auer. ꝛ accipio duas intellectiones eiusdē auri: quaꝝ vna sit in te: altera quoqꝫ in me: ꝛ quero: vel differūt numero sic ꝙ in nullo cōi ꝯgruūt: vel differūt numero: sed in quodā cōmuni cōueniunt. Et si quidē primū fingat. ergo differūt plus discrimine generis ꝛ sic hꝫ intellectiones erunt equiuoce: ꝛ sic nō numero tm:

⁊ est dictũ derisibile. si ꝯo in quadã cõi forma congruũt: sꝫ q̃diu est q̃dditas in aliquibus intellectus põt abstrahere: quẽadmodũ Auempa. dicit ⁊ Auerrois cõmendat eum: ⁊ est manifestũ per se: ergo ab his potest abstrahi quidditas cõmunis: ⁊ tunc sermo Joan. nihil est.

Amplius hę intellectiones numero solum differũt: ergo dr̃ia accidẽtali: qḋ Joã. asseuerat: sed quęcũqꝫ accidẽtali dr̃ia discrepant cõcurrũt essentiali q̃dditate. ergo hꝰ intellectiones essentiali q̃dditate cõueniũt: sꝫ itell's põt abstrahere oẽ p̃us a suo posteriori q̃vt p̃us ⁊c̃.

Rursum istę duę intellectiones auri si differũt nũero: vel differunt ꝓpter subiecta vel ꝓpter obiecta vel ꝓpter habitudines ad diuersa phantasmata: nõ ꝓpter subiecta: cũ apud eũ vnus numero est intell's potentię oibꝰ: nõ apud obiecta: cũ idẽ sit intellectũ vtriusqꝫ. ergo habitudinibus ad phãtasmata: quoꝝ vnuꝫ est in te: ⁊ reliquum in me: apud Joan. sed quęcũqꝫ differunt relõnibus cõueniunt in absoluto: nulla. n. relatio destruit rõnẽ absoluti. ergo huiꝰ intellectiones ꝯgruũt in rõne absoluta: ⁊ sic ab eis põt abstrahi q̃dditas absoluta ⁊c̃. ℭ Adhuc intº: q̃ ẽgo intelligo aurũ: est qḋdã idiuiduũ vel in eo idẽ est idiuiduũ ⁊ q̃dditas oibꝰ modis: vel quidditas quoquo mõ alia ab indiuiduo nõ pᵐ: q̃ꝛ tũc erit essentiał'r abstractũ ⁊ intellectus separatus: vt Auerrois testaẽ cõmen. 9º. tertij de aia. ℭ Si q̃dditas est diuersa ab indiuiduo. ergo põt abstrahi ab illo. ⁊ sic tolliẽ Joannis sol.

Postremo arguo: quęcũqꝫ differunt numero ⁊ cõgruunt specie: hñt q̃dditatẽ diuersam ab indiuiduis: vt scis: sed hę intellectiões differũt nũo tñ: ⁊ cõgruũt spe. ergo vt p̃us: minorẽ ꝓbo: quęcũqꝫ ab eisdeꝫ caussis eiusdẽ spẽi generanẽ ⁊ cõseruanẽ ⁊ corrumpunẽ sũt vnius spẽi: mõ q̃ ita sit pꝫ: q̃ꝛ phantasmata sunt eiusdem spẽi: intellectus agens in me ⁊ in te sunt eiusdẽ spẽi ⁊ idem numero apud Auer. obm est idẽ. ergo simpl'r erit sola dr̃ia numeralis: ⁊ specifica cõuenientia.

ℭ Caput 27ᵐ: in quo refellitur secunda sol.

Secunda quoqꝫ sol. eius error est purus s̃m fundamenta Auerrois: declaratũ est enim in posteriorib' vl'ia in quodã esse nũero: ꝓp qḋ a generalissimis vsqꝫ in specialissima iussit Plato gescere. ℭ Itẽ nihil est humano itellectui ignotum: vt libello de g̃n̄atione cõmen. 19º dixit Auerro. ergo illa vl'ia tot sunt vel p̃nt esse erũt nota: ⁊ sic infinitũ erit intellectum qḋ falsuꝫ est. ℭ Adhuc in essentialr̃ ordinatis est status: vt Aristo. ostẽdit in 2º meta. sed ordo vniuersalium est essentialis: quemadmodũ testaẽ Aristo. in posterioribus. ergo vt prius.

Amplius cognitio diffinitiua pfecte nõ põt haberi: nisi fiat resolutio vsqꝫ i simpl'r simplicia: sicut docet Aristo. in. 7. meta. ergo vna nã põt infinitis intellectionibus intelligi vel nihil ꝯtingeret definiri.

Rursum videẽ q̃ nihil possit abstrahi ab intellecta re actu: q̃ꝛ si intellectus abstrahit formam ab illa. Uel cogitatiua cognoscit indiuiduuꝫ illiꝰ abstracti: vel non: si non: tunc intellectus potest fingere aliquod vniuersale: cuius indiuiduũ nõ cadit sub sensu: ⁊ posset operari sine phantasmate qḋ Joã. negat: si detur q̃ cogitatiua cogitat indiuiduum illius. ergo erit indiuiduum id actu sensatum: qḋ est mirabile. Et hęc sunt quę ex 36º cõmento accipiuntur tertij de anima.

Postremo tunc scientia esset qualitas actiua: vt Auerrois arguit: q̃ꝛ quãdo magister docet discipulum vel generat scientiam vel non: si non argumentum Auerrois nullam habet necessitatem: si sic habetur quod erit qualitas actiua ⁊c̃.

ℭ Caput 28ᵐ: in quo inducitur sc̃da rõ p̃ncipalis ꝯ Joan.

Si intellectus speculatiuꝰ est numeratus ac generabilis ⁊ corruptibilis simpl'r vt Jo. dedit: tunc erũt intellecta in potẽtia actu intellecta: ⁊ sigꝰ poterit euadere ab hac rõne: argᵐ: quo ꝓbat Auer. intellectũ esse separatũ ⁊ vnũ nũo nihil erit: dicaꝫ. n. intell'm esse numeratuꝫ p corpa ac intellecta numerari: ⁊ q̃ꝛ intell's est s̃m se abstractꝰ: ⁊ nõ eductꝰ de poª mãę ⁊ ab organo solutus: p̃culdubio nulla erit necessitas ꝓbãdi intellectũ eẽ solutũ simpl'r: ⁊ vnũ numero: ⁊ iam multa argumẽta iduximus ꝯ Joãnẽ superioribus capitibꝰ: quibus ostẽdimus positionẽ hãc repugnare verbis ⁊ fundamẽtis Auerrois.

Ex his pꝫ p̃mã ꝓpõnẽ Jo. nihil esse: cã aũt sui erroris fuit: q̃ꝛ credit argᵐ Auerrois contra Themi. ⁊ Theophrastũ: esse inductũ tanq̃ demõstratiuũ: ⁊ decipiẽ: arguit. n. ꝓ vtraqꝫ pte: cuiꝰ signũ est: q̃ꝛ cũ Auerrois dedit argᵐ id pte illa (hoc est igiẽ vnũ ipossibiliũ: quę vr̃r ꝯdicere opioni ⁊c̃.) inducit argumẽta ꝓ Themi. ⁊ ꝯ se: argᵐ g̃id est disputatiuũ: qḋ g̃ Auerrois reputat ꝓbabile Joã. demõstratiuum credit. ℭ Qḋ aũt nõ cõcludat cõtra Themi. pꝫ q̃ꝛ apud Themi. intell's intelligit p eiꝰ essentiaꝫ: ⁊ nos per essentiã intell's: phãtasma. n. apud Themi. nõ hꝫ introituꝫ in generãdo sciam sꝫ habitudinẽ: qua ꝯiunguẽ nobis itell's: quẽadmodũ ⁊ ẽt Auerrois sentire vr̃. ℭ Propter qḋ argᵐ Joã. nihil est: cũ ingt phãtasma corrũpiẽ. g̃ q̃dditas intellecta mãdẽs illi indiuiduo p̃ntato p phãtasma corrũpiẽ intellectui: declaratũ est. n. cãm illiꝰ inadęquatã sicut nõ sequiẽ sor. desinit esse. g̃ hõ totus sortes cã est hois inadęq̃ta: p̃rimuꝫ enĩꝫ fundamẽtũ q̃dditatis: vt intellectę est indiuiduũ ⁊ cogitatũ: p̃rimũ aũt fũdamẽtũ habitudis est phãtasma: s̃m Themistiũ ⁊ Auerroiꝫ. Sꝫ dices saltẽ apud Auerroiꝫ hoc indiuiduũ cogitatũ desinit esse. g̃ intº huius hois desinit esse: si intellectio huius hois desinit esse ⁊ hęc est eadeꝫ numero cum illa Platonis. ergo illa desinit.

Amplius quidditas ꝯcepta dependet ab indiuiduo cogitato in sorte ⁊ illa met ab indiuiduo cogitato in Platone. ergo vnũ numero depẽdet a duobus caussis totalibus diuersis vt Joã. arguit vide. ℭ Sꝫ miro mõ deceptus fuit hic hõ: nõ eniꝫ per hoc q̃ hoc cogitatuꝫ desinet: intellectio lapidis desinet: sꝫ bñ desinet esse intellectio huius hois: q̃ꝛ id cogitatũ nõ est cã totalis ⁊ sola q̃dditas ꝯceptę ab intellectu simpl'r: sꝫ est membrũ qḋdaꝫ: p qḋ intell's nobis copulaẽ: s̃m illaꝫ q̃dditatẽ: erat aũt cã inadęquata: cũ nõ tñ ab hoc cogitato ꝯseruęẽ ac cõstituaẽ q̃dditas ꝯcepta intellectui: sed a diuersis: sicut nã humana non tñ ab hoc hoie ꝯseruaẽ: sed in quouis hoie. ℭ Ex his seqẽ q̃ intellectio huius hois desinet esse q̃ñ intellectio eadem numero remanebit: q̃ꝛ vna nũero est simpl'r: sꝫ plures relatiue: sicut igiẽ p speculationẽ alicuius phãtasmatis nihil noui suscipit intellectus: sed tñ efficiẽ nouus terminꝰ nr̃ę habitudis: sic ⁊ in corruptione phãtasmatis desinit esse terminus rõnis ⁊ relõnis s̃ꝫ rõnẽ. ℭ Ad 2ᵐ dõm q̃ q̃dditas cõcepta depẽdet ab idiuiduis cogitatis: nõ depẽdẽtię effectus acti ad cãm agentẽ: sed fundamẽti ad fundamẽtũ: indiuidua. n. sunt fundamẽtũ vl'is: vl'ę nãqꝫ cõseruaẽ in suis indiuiduis: p nullũ tñ adęquatũ: vt dictũ fuit: ⁊ iõ si oia destruerẽ nihil remanebit: q̃ꝛ destructio p̃mis substãtijs impossibile est aliqḋ alioꝝ remanere: ⁊ iõ habitudo idiuidui cogitati ad vl'e nõ est cãę ad causatũ vt pꝫ. ℭ Dia ꝯstat: q̃ q̃ntũcũqꝫ intº lapidis sit sempiterna: nõ seqẽ formas sensibiles esse ęternas: s̃m determinatũ idiuiduũ: sed bñ sempiternę s̃m successionẽ. Lꝫ si intº mea: vt mea esset ęterna: p̃cul dubio formę sensibiles eędẽ numero: essent ęternę. Et quã maxie vltima ꝯñtia claudicat: q̃ꝛ nõ seqẽ hoc est ęternuꝫ.

ergo

ergo intellectū in actu:corpus.n.celeste apud Auerroiz est eternum:et tū nō est actu intellectū.ergo intentio Auerrois nō fuit nisi disputare.Quo vero pacto scda ppositio refellēda sit superiorib⁹ capitibus luculēte expressimus ac disputauimus:opinio ergo Joā.recessit a fundamētis Auerrois.

¶ Caput 28^m:in quo apponet vera mens Auerrois.

Id autem qd questionē facit in doctrina Auerroi est:vtrū intellectiones qbus diuersi hoies intelligunt idē intellectū.v.g.aurū diuersę numero an vna nūo tm̄.¶ Scdo qōnē facit vtruz intellectio:qua ego intelligo aurū tu vo lapidē sint diuerse nūero:an eadē numero.¶ Ad intellectionem pmę debes scire q duplex est vnū numero:vnū.s.positiue per cōgregationē causarū facientiū indiuiduū in actu:sicut fortes dr vnum numero:qr amplectit mām et quātitatē:et alias causas vnitatis numeralis.¶ Aliud est vnū numero puatione causaz facientiū distinctionē numeralē:et hoc pōt esse dupl'r:vnō modo cui nihil ridet nisi sola puatio:qualis vnitas est māę:vnitas eniz pmę māę est per priuationē oium formaz:nec ei ridet aliud nisi sola priuatio.¶ Scdo mō cui ridet aliq̄d:huiusmodi est vnū numero res vlis:et hoc iterū duplr vno mō per se:et sic quelibet intelligentia in sua specie est vna numero in illa per priuationē causaz facientiū numerū:et ei ridet quędā nā essentialr et positiua:et sic intellect⁹ est vnus numero apud Auerroim.¶ Alio mō cui ridet vna nā:sed nō essentialr separata:sed per accidēs:qui mēs separat illā a mā et cōditionib⁹ māę:et de hoc īquit Auerrois pmo metaphy.cōmē.40.intellectū enim aialis nō inuenit magis vno numero in specie illius intellectū:qr vnū qd est imale nō iterat fm indiuiduū.¶ Ex his sequit q mā est vna numero:sed nō ita vna numero qd distinguat ptra vnuz specie:est enim vna numero mā in sua spe:qr priuata est causis multitudinis.Silr intelligētia tunc est vna numero in sua specie:sed nō vna numero q ptra vnū specie discrepet:sed est vnū gdpm numero in tota spe itaq̄ qdditas et indiuiduū idē est:silr intellectū lapidis:idest qdditas lapidis vel auri vel aialis est vna numero:sed nō ita vna numero:vt cōtra vnā speciē diuidat:sed simul est indiuiduū et qdditas:sicut est de intellectu nostro apud Auerroim.¶ His habitis facile est soluere qōnē supra motā intellectu:cum enim intellectio auri nihil aliud sit nisi qdditas auri cōcepta ac intentionalr informans intellectum:et qua et intellectu fit ita vnum intentionalr:sicut ex mā et forma vnū realr:dōm q intellectio illa auri est vna numero oib⁹ intelligētib⁹ aurum:nō vnitate positiua:sicut ymago fortis et Platonis:nec vnitate puatiua simplr:sicut vnitas māę:sed vnitate priuatiua:cuius fundamentū est vnū numero non diuersum cōtra vnā speciē:sed hoc pacto q indiuiduū et species seu qdditas nullo modo sint diuersa.

Ex his sequit q quēadmoduz collina vna numero in se simplr:pōt dici multa ac numerata extrinsece:et quēadmodū intelligētia est vna numero simplr respectu totius celi:et tū respectu dextri vel sinistri illius dicitur multa:sic intellectū auri in se simplr est indiuiduum:a quo qdditas nō est diuersa:sz extrinsece ac attributione ad multa dr multa ac numerata.¶ Sed dices ergo tu intelligeres per intelligere meū:et ego per tuū:et alia multa:dōm ergo q quēadmodū nā humana:cōtracta per principia indiuidua mea:est vna numero in spe tū prout est in me ptrahit alijs ac alijs pncipijs indiuiduoz:sic intellectus auri in se est vnū numero prout vnū numero est in tota spe:est tū diuersuz in me qui per aliud indiuiduū speculatū cōtinuat mihi:et per aliud tibi.ergo vna intellectio est numero auri in te et in me:prout vnū numero coincidit cū vno specie.s. prout in eo idē est indiuiduū et quidditas:et lz sit alia mihi et alia tibi:et prout intellectū auri est cōmunicatū mihi per indiuiduū auri nūc phantasiatū a me:ergo nō a te:et inde seqē q intelligere meū pōt remanere tuo corrupto:quēadmodū humanitas pōt remanere in me:et si in te sit corrupta:et si humanitas sit vna nūero in spe humanitatis:qr istō vnū numero nō est positiuū:et per pncipiū indiuiduationis:sed est indiuiduū:cuius qdditas est idē oibus modis:tibi tū et mihi cōmunicabile gdpm.¶ Ex his pz qd dat preceptor discipulo:qr enim mouet phantasiaz et cogitatiuā et memoratiuā:cogitatiua speculabit indiuiduū auri:cuius qdditatem speculatur preceptor:et cū ille intrat speculari indiuiduū auri:statim intellectū auri:qd erat qddā cōicabile:vnit discipulo:et sic idē nūo est intellm auri preceptoris et discipuli tū.

¶ Caput 30^m:in quo declaratur quomodo totus intellectus speculatiuus est vnus et eternus.

Cum declarauimus quo pacto intellectū auri est vnū numero:et qr in quo indiuiduū et qdditas idē:et quo multa numero:et qr cōmunicabile pluribus ppter diuersa indiuidua actu speculata:et quo est eternū simplr:vt est vnū indiuiduo in specie:et gnabile:vt est numeratū:opus est videre vtrū intellectio qua ego aurū tu vo lapidē sunt diuerse numero.¶ Ad qd pōt dupl'r respondere:vno modo cōsequēter ad dicta imaginabimur q intellectum auri est simplex qddā:cuius qdditas et ipse est idē cū indiuiduo et priuatiuū vt dictū est.Silr intellectū lapidis qddā est indiuiduum cuius qdditas est oibus modis idē:vt dicit Auer.7.meta.cōmēto.41.sed tū qr intelle abstrahit ea a subiectis:tunc ita hz esse qdditatē:sicut pmę subę:et ea haberent qdditatem:intellectio per pmā subez id qd nō dr in subiecto:ista sunt plia substātia:p:vt dictū est in pdicamētis:vult ergo Auer.illa duo intellecta differre numero:sicut indiuidua quę dicunt prime subę:et lz modo diuerso:qr indiuidua subę differūt nūo et ptrahūt spe:hęc aūt duo.v.g.intellectū auri et intellm lapidis differūt nūo et specie:qr vnū nūero est idē q vnū spe:est ergo diuersuz nūo idē q diuersuz spe:in separatis enim substātijs dū segt differūt nūo q spe vniuoce dictaz:possūt esse cōuenientia in spe analoga dicta p prius et posterius:vt docet Auer.in 2.celi cōmēto.49.¶ Sed dices differūt ne genere:pōt dici q quēadmodū hō et equus differūt specie et cōueniunt gnēe:sic intellectū equi et intellectū hois differunt spe et ptrahūt genere:pplicatā in intellecto aialis:et sic nihil phibet:ne intellm hoīs intellm abstractū:vt.v.Auerp.q intellm aialis est sibi vnū nūo spe et gnēe:iō est diuersuz nūo spe et genere ab intellectu lapidis:et cū cōueniant in intellectu entis:qd est pm intellm:ibi stat⁹:istud.n.est vnū nūo oib⁹ intelligentib⁹ et vnū spe et vnū gnēe:et vnū trāscēdēter:et iō nō pōt esse aliud in me et in te cū intelligit.¶ His habitis ad formas qōnis dōm q intellm lapidis in me:et intellectū auri in te sunt duo nūero intellecta:quę differūt nūo et spe in similibus:qr qlibz illoz est idē cū sua qdditate:et pquō nō est pcessus in infinitū in istis:n.est ad ens:qd nō est aliud in te et me:sz idē numero in te et in me simpliciter:lz in me cōtractū per phantasma meū:tibi per tuū:sicut ego sū aliud ens a te per humanitatem meam:et tu per tuam.

¶ Caput 31^m:in quo dat scdo modus intelligendi.

Et si hic modus sit verus:pōt tū subtili⁹ dici:ergo quēadmodū cōpositū ex mā et vltimo actu:oibus alijs formis intermedijs:est vnū nūo.v.g.cōpositū ex corpe equi et forma eq:oib⁹ alijs intermedijs ibi inclusis.s.forma subę corpis aialis et c.vt docet Auer.p.meta.sic ꝯgregatū ex intellectu potētię et intelligibilib⁹ ordinatis illo mō

erit vnus numero intellectus speculatiuus:dico vnus nu-
mero:sicut est in formis abstractis:scilz cuius indiuiduum
& esse idē est. Non tñ est vnū numero cōpositione phyca &
hac demfata:sed cōpōne intētionali & vli:& iō firmior ac fi
xior & maior q̄ ex mā & for^a:& hoc videt̄ intelligere Auer.
in libro.des.des.disputatione sexta in solone tertij:inqt q̄re
rez intelligibilia eadē sunt q̄ rez veritates:& intellē non
est aliud nisi cōpzehensio intelligibiliū:quę est in nobis in
tellectū & intellē & intelligere vnū & idē sunt inquātū est in
telligere & nulla est ibi diffa:nisi inquātū intelligibilia sunt
rez quę de eaz nā nō sunt intellē:imo sunt intellē sepatio
ne itellē a materie. Idē disputatione.7^a in sol.tertij:& in di
sputatione.3^a.in sol.18.inquit.intellē.n.nō est aliud nisi cō-
pzehensio entiuz formaz put imāles sunt:vult q̄ sic q̄ in-
telligibilia & intellē sunt idē:nō idētitate essentiali:sicut in
pma intelligētia:sed idētitate cōpositionis:sicut mā & for^a
sūt idē idētitate cōpositionis:lz sint diuersa in se:ergo sicut
mā & for^a sūt vnū cpo^m:ita intellē potētię & itelligibilia sūt
vnus intellē speculatiuus:lz hęc vnio nō requirat tertiam
entitatez:sicut vnio māę & formę:ppter qd est essentialior
& interior:vt dicit Auerrois. ¶ Et hoc declarari pōt in in-
telligētijs separatis:ibi.n.intellē & intellecta sunt vnuz nu-
mero:adeo q̄ ex intellectis & intellectu fit vna intelligētia
numero:sicut ex intellectu potētię & intellectis fit vnus in-
tellectus speculatiuus numero ęternus:& vnus in sua spē:q̄
intelligētia humana dēmō entiz differūt:nisi q̄ ibi intellē &
intellecta sunt vnū in dispōne essentiali:in intellectu aūt
nostro intellē & intellecta vnū in dispōne intentionali vel
accidentali. ¶ Si igit̄ ita est ad mentē eius:cōsiter dici opz
q̄ quēadmodū intellē lunę vbi esset aīa hoīs:intellectio q̄
sortes lapidē & Plato aurū esset vna numero essentialir:p-
pterea q̄ vna est intelligētia nūo:& hoc Themi.opinat̄:sic
mō in intellectu nostro:cū ibi intellē & intellecta sunt vnuz
vnione intētionali:erit idē nūo oīb^9 absolute:lz respectiue
ac habitudinibus diuersis erit alius in te alius in me. Qui
cōtinuabit̄ mihi p intellectū auri:tibi aūt per intellectum
lapidis:cōtinuat̄ aūt mihi per intellectum auri:qm cogito
indiuiduū auri:& tibi per intellectū lapidis:qm cogitas in-
diuiduū lapidis.ergo intellē speculatiuus est vnus nūero:
cuius qdditas & indiuiduū idē:& sic vnuz numero:sicut re-
perit̄ vnū numero in formis abstractis:est aūt multus nūo
put ei diuersa nūo cōtinuant̄ per diuersa cōtrahētia:vt di-
ctum est. ¶ Et hoc forte voluit dicere Auerrois in magno
cōmēto cū inquit:q̄ intellecta rerū respectu intellē per qd
sunt vnū entiū sunt vnū nūo & ęterna:respectu Aduentiuz p
quę sunt vera sunt multa:qm respectu indiuiduoz imagi-
natoz numerant̄:lz in se vnuz tñ sint. ¶ Ex his sequit̄ q̄
lz qñ sortes intelligit lapidē totus intellē speculatiuus sibi
cōtinuat̄:nō tñ totus totalr:qm lz ille sit vnus simplr respe
ctu intellē:est tñ multus & enumeratus respectu nostri & no-
stroz phantasmatū:appropriabit̄ ergo totus:sed nō sz to-
talē potestatē nisi in fine & augumētat̄ in nobis & diminui
tur p augumētū & diminutionē phantasmatū speculatoz:
tūc aūt erit totus & totalr nobis cōtinuus:cū cūsīz vlis ali
qd idiuiduū cogitamus & in memoratiua reseruamus:hęc
enim dispositio est adeptio:vt als dicet̄. ¶ Quo gdē mō
intellectus speculatiuus sit vnus nūo & numeret̄:amplius
quomodo non sit accidens animę:& quomodo post mortez
remaneat his perspicuum est.

¶ Caput 32^m:in quo soluitur questio nona.

Quod omnes tres virtutes.s.phātasiā cogi-
tatiua & memoratiua intellectui de-
seruiant pspicuū est in dictis Auerrois.cōmē.
7° tertij de aīa:sed qd sit iste cōcursus difficile
est. ¶ Amplius cū hę nō cōgruāt eodē mō:du-

bium est quę harū magis & pmo vī imaginatiua seu phan-
tasia:qm intelligere aut est phantasiari:aut nō sine phāta-
sia:& alibi frequēter Aristoteles & Auerrois cōcursuz phan-
tasię ad intelligere explicāt & nō aliaz. ¶ Ex alio videtur
q̄ memoratiua:qm magis est spūalis & intellectui vicinior:
vt dicit Auerrois in libro.d.d.disputatione 3^a in solone de-
cimioctaui dubij:& in libello de memoria & reminiscentia.
Et in 3° de aīa cōmē.6. ¶ Postremo vī q̄ cogitatiua cum
sit nobilissima:& ideo particularis sm Auerroim ac cogno-
scitiua & intellectui cognatior.

Respondet ad hanc qōnē Jo.Jandonus in.3.q.15.
q̄ oēs tres deseruiunt intellectui lz pn-
cipalis est cogitatiua:quę pncipalis est:quoniam imediate
per pręsentiam phantasmatis:a quo actuatur creat seu ge-
nerat in intellectu speciez itelligibilem mediante qua in-
telligimus:imediatū q̄ deseruiēs itellectui sm hoc erit co-
gitatiua put actuata est spē rez sensibiliū. ¶ Sed istud fri-
uolū est:qm si cogitatiua actuata phātasmate gnat spēm in
intellectu:tūc intellē potentię cōcurreret ad nrm intelligere
viliori mō:ipsa aūt cogitatiua digniori & pstabiliori forte:&
qm intellē vt patiēs:& cogitatiua vt agēs:& p cōns poti^9 intel
lectus seruiret cogitatiuę q̄ ecōuerso:& iam vedim^9 ipossia enume
rata in hac positione. ¶ Ideo alr opz dicere:q̄ vt dixim^9
als:fundamentū primū habitudis & aptitudinis & actua-
lis relonis:qua intellē cōtinuat̄ nobis:vt pn^m intelligēdi:est
cogitatiua actu speculās vel cōponēs vel rōcinās specula-
bile:hoc.n.ente in nobis statim innascit̄ quędā relo:cuius
terminus est intellē:subz sum^9 nos:fundamētū cogitatiua
actuata phātasmate aliquo quę gdē relo est actualis vnio:
qua intellē cōtinuat̄ nobis vt eo speculamur:& intellē iste
sic format^9 & pfect^9 itelligibilib^9:dū per ipsuz speculamur
dī speculatiuus:vt scie:vt Aro actu speculamur dī in actu:
vt aūt iam eo speculati sumus & possum^9 speculari qñ vo-
lumus:dī in habitu q̄ vn^9 & idē sm rē intellē sortit̄ tres rō-
nes respectu nři:& q̄ quęlz harz rōnum est vna relo rōnis
ex pte intellē:realis ex pte nři:iō ptingit esse tria fundamē
ta:ex pte nři vnū.s.fundās actualr itellm speculatiuū.s.ha-
bitudinē actualē qua actu intellē cōtinuat̄ nūc nobis:& id
est cogitatiua actu speculās phantasma aliqd:& sic cogitati
ua pcurrit:& deseruit ad intellectū in actu:fundamētū intel
lectus in habitu.s.habitualis cōtinuationis intellē in nobis
est phātasma retētū ac firmatū in memoratiua pōle exire
in actu qñ volum^9:& sic memoratiua deseruit:vt fundamē
tuz intellē in habitu.s.vt primū fundamētū hitualis vnio
nis intellē in nobis:& qm cōtingit istū itellm fieri in nobis
actu:postq̄ fuit in hitu:& nō fit in actu:nisi reuocet̄ l actua
lē cogitationē:& nihil reuocat nisi phātasia:ppterea q̄ co-
gnoscit formas vestitas sensibilib^9:iō pn^m reuocādi phan-
tasmatū in cogitationē est phantasia:est & pn^m acgsitionis
illoz phātasmatū:& sic phātasia cōcurrit:tuz ad hitū formā
dū phātasmatū:tum ad acgrēdū q̄ deseruit nřo intelligere
magis extēsiue:q̄ pluribus modis:memoratiua vno mō:&
cogitatiua vno^9 lz extēsiue:& pfectiori mō cogitatiua:tanq̄
primū fūdamētū actualis relonis:q̄ itellē est pn^m itelligē-
di in nobis. ¶ Ex his seqt̄ q̄ oēs deseruiūt:lz mō diuerso:
nec deseruiūt ad cāndū itelligibilē spēz:vel itētionē:sed ad
cāndū hitudinē vel ad eē fūdamētū actualis vnionis vel
hitualis vel actualis mō acgsitię vel mō pvocatę. Declara
tū est.n.relonē nō effici:lz resultare ex fūdamēto & termino
& subo:hitudo q̄ hęc vel vnio q̄ pn^m est itelligēdi in nobis
est cōns fūdamētū.s.cogitatiuā phātasiātē:& terminū.s.itel-
lectū:& hoiez tanq̄ subz:q̄ si cōsiderat̄ actuale phātasma dī
hitudo actualis:q̄ actu speculamur:si hituale erit fūdamē-
tū hitualis vnionis & intellectui in habitu deseruit:si Aro re
uocatiue vel acgsitiue procul dubio phātasia est primū de-
seruiens.

sensatiũs. Hũc modũ dedit Auerrois intelligere in 3° de aĩa cõmẽto. 7. ⁊. 33. ⁊ aperte nos in cõmẽto nr̃o declarauimus. Tũc ad argᵘ opposita dõm ꝙ Aris. ⁊ Auer. expresserũt cõcursũ phãtasię ad intelligere nr̃m: tamẽ plus nec̃iç: qm̃ in oĩ mõ ꝯcurrit: vt diximᵘ: memoratiua aũt ⁊ cogitatiua non nisi vnoᵒ tñ: ȝ cogitatiua excellẽtiori mõ cõcurrat. ¶ Ad 2ᵐ nos diximus in expõne cõmenti sexti tertij de aĩa: quõ memoratiua vno mõ est spiritualr: ⁊ quõ nõ: ⁊ tu vide ibi. ¶ Ultimũ v̄o argᵐ ꝯcludit ppositũ vt scis.

¶ Capui 33ᵐ: in quo soluit̃ vltima quęstio.

IN vltima qõne duo sũt quę ꝯclõnẽ faciant: quõ. s. hęc vera sit: intellectus intelligit. Et quo pacto ip̃e seipsuȝ intelligat. ¶ Ad pmã ĝ dõm: ꝙ quẽadmoduȝ hęc: est falsa: intells intelligit in oĩbᵘ separatis substãtijs: ita ꝙ hoc nomẽ ꝯcretũ intelligẽs dicat̃ de his: sic ⁊ hęc falsa erit intells itelligit: qᵐ aũt declarauit Auer. in. 12. meta. cõmẽ. 39. qm̃ inqt sumptũ. i. cõcretũ nõ dr̃ nisi in relatione ad mãm. v. g. viuẽs dr̃ de forma respectu illã habentis: ⁊ ideo solũ in cõpositis pprie sumptũ. i. ꝯcretũ reperit̃. ¶ Sed qm̃ in eis est distinctio in mõ saltẽ: ideo ꝯcedunt̃ ⁊ hoc subdit ibidẽ: in simplicibᵘ aũt dispositio. i. pncipale ⁊ dispositũ. i. cõcretũ illã hñs reducunt̃ in vnũ in esse: ⁊ duo in mõ: pro quãto intells sumit illa ex trãslatione eoꝝ quę sunt hic: vt qm̃ intelligimus istã hõ viuit: ex hac sumimus hanc: deus viuit: nõ ꝙ vita ⁊ hñs vitã sint diuersa: sicut in aĩali: sed sunt vnũ in subiecto: ⁊ duo in mõ: ideo nõ sunt sic sinonyma: ita vera pdicatione nõ dicimᵘ intells intelligit sic ꝙ intells ⁊ intelligẽs sint duo: tñ cõcedit̃: qm̃ sunt vnũ in esse ⁊ duo in modo. ¶ Sed dices nõ vr̃ sic in intelligentijs ⁊ intellectu nr̃o: in illis. n. itellm̃ ⁊ intells sunt vnum in esse essentiali: in intellectu nr̃o non ⁊ p ꝯñs põt intelligi forma ⁊ habẽs formã: forma eniȝ erũt intellecta: hñs formaȝ cõpositũ ex intellectis: ⁊ intellectuꝫ intells dr̃ speculatiuᵘ. ¶ Et sol. est ꝙ in oĩbᵘ abstractis idẽ est intelligẽs ⁊ intellectũ: ȝ in q̃busdã idẽ per se: ac essentialr: in q̃busdã idẽ quasi per accñs: intellecta ergo actu erũt eadẽ intellectui potẽtię in dispõne vnionis maioris q̃ sit mãę ⁊ formę: ⁊ qꝛ vt sic sunt idẽ: ideo nõ põt per se sumi rõ formę ⁊ habẽtis formã: ⁊ ideo hęc erit falsa absolute: intells intelligit: attributione autẽ ⁊ translatione ex vere compositus est vera.

¶ Capui 34ᵐ: in quo declaratur quo pacto intells intelligit se: ⁊ pmo narrat̃: ⁊ improbatur positio Alpharaby.

ALpharabius in libro de intellectu ⁊ intellecto opinatur ꝙ intells in sui nã est pura poᵃ: ⁊ p ꝯñs nõ est potẽs ĝnare suipsius spẽȝ: cũ v̄o intells fuerit in actu p spẽȝ rei mãlis: tũc erit vnũ entium: ⁊ reddit̃ ita potẽs ꝙ ĝñabit spẽȝ sui: p quã intelliget se intellectione ppria ei. ¶ Latini aũt interp̃tant̃ Alpharabium dicẽtes ꝙ itells duobus actibus diuersis attingit se ⁊ alia. actus. n. quo attingit alia ꝓculdubio rectus est: actus v̄o q̃ se attingit reflexus ac circularis est: hoc aũt eadeȝ spe fieri dicunt: qua cognoscit q̃dditates vles rerũ alio actu p eãdẽ spẽȝ se intuet̃: hũc itaqȝ modũ Alpharabiũ sentire credũt. ¶ Alij p̃terea dixerũt intellectũ se itelligere: quẽadmodũ existimatiua eligit spẽs insensatas ex spẽbᵘ sensatis: ⁊ cogitatiua ꝯceptũ subę ex ꝯceptibᵘ accidẽtiũ: tũc dicũt Alpharabiũ velle intellm̃ humanuȝ ex spẽbᵘ intelligibilibᵘ nãlr eligere spẽȝ sui ⁊ imãliũ: ita ꝙ q̃ pmo intells rerũ mãlium spẽbᵘ fuerit actuatᵘ: tam̃ p̃ reddit̃ potẽs eligere spẽȝ sui: quã extrahit ab eiᵘ cẽntia: oẽs ĝ ꝯgruũt ꝙ intells alio actu itelligat se: ⁊ alio intelligat alia: ȝ hi dicant alio actu ⁊ alia spe: alij alio actu: sed eadẽ numero spe. ¶ Uident̃ aũt sustẽtari in hoc: qm̃ distictio actuũ ex distõne oboꝝ ꝯsurgit: iȝ intells ⁊ formę itellectę sunt diuersa obiecta. ĝ diuersis actibᵘ sunt attingẽda. ¶ Amplᵘ illi actᵘ sũt diuersi: quoꝝ vnus est rectus alter reflexus. ¶ Adhuc illi sunt diuersi: quoꝝ vnus est p̃manẽs altero nõ ente. ¶ Postremo illi actus diuersi sunt: q̃ fũdãt ꝯ̃ria indicia. ¶ Ex his accidit totũ hoc. ĝ hi sũt diuersi. Auer. obijcit his. d. ⁊ sic itellm̃ habebit itellm̃ idest abstractũ essentialr habebit abstractuᵐ: vt intulit cõmẽ. 8. tertij de aĩa: ⁊ ꝯ̃tria tȝ: nã si intells intelligit̃ p ppriã spẽȝ: vel ppriũ actũ: cũ actus vel spẽs abstrahant̃ ab eis quorũ sunt: erũt abstractiones eis. ĝ si intells intelligit̃ per pprias spẽȝ: vel ppriũ actũ: spẽs illa vel ille actus erit abstractio intellectus: qõ est derisibile. ¶ Adhuc tũc idẽ esset forᵃ sui p se: qm̃ oẽ intelligibile p se est forma intelligẽtis: imo veriᵘ faciẽs vnũ cũ intellectu q̃ forᵃ physica: cũ mã physica: vt Auerrois dicit: ȝ p te intells est intelligibile q̃dpiã pprio actu distincto ⁊ p se. ĝ forᵃ sui. ¶ Et ẽt hęc sol. est diminuta: cũ nõ declarauit: quo genere ꝓblematis intellectus intelligat se intelligendo alia.

¶ Capui 35ᵐ: in quo declaratur ſm Auerroem: quõ intells intelligit se intelligendo alia.

CUm de quolibȝ vere scibili q̃tuor quęri cõtingant: si sit: quid qȝ sit: quale vero: ⁊ pp q̃d talis sit: vt Aris. docet in posteriori busque intells sit vnũ vere scibiliũ ꝓculdubio: ⁊ de eo quęrendũ erit: an sit: qõ terminabimᵘ: qm̃ est vnũ entiũ: ac ẽt q̃d sit: ad qõ respõdebimus: qm̃ oĩa fieri receptiũe. ¶ Preterea q̃lis sit: cui dicemᵘ: qm̃ abstractus a mã ⁊ organo. ¶ Deniqȝ pp q̃d abstractᵘ: ⁊ qm̃ formas mãles oẽs recipit asseremᵘ. ¶ Adhuc post hęc accipiẽduȝ ꝙ potẽtiaꝝ q̃dã sunt ita debiles ꝙ diuersis cognitionibus attingũt mediũ seu rõnẽ cognoscẽdi ⁊ ꝯ̃nẽ seu cognitũ: ⁊ dico diuersis: tum re: tum tẽporibᵘ diuersis: qualis est virtus cogitatiua: hęc. n. alia cognitione ac tpe alio cognoscit subiectũ alia ac alio tpe pdicatũ: ⁊ inde sit: vt ppõnẽ ex eis cõponat vel diuidat: p̃terea alio intuitu intuet̃ mediũ: ac alio ꝯ̃nẽ: ⁊ ideo fuit nec̃iuȝ ratiocinari ex noto ad ignotũ. Quędaȝ v̄o sunt ita fortes ac sublimes ꝙ vno intuitu numero subm̃ ac pdicatũ mediũ ac ꝯclõnẽ ꝯspiciũt: ⁊ eodẽ instãti nãę cuiꝰ est intells pmi entis: ille. n. nõ alio actu mediũ ꝯ̃nis ⁊ ꝯ̃neȝ ipsaȝ inspicit. Nec pdicatũ alia cognitione ab illa subiecti: ⁊ hac ꝑfecto de re intells pmi nec cõponit nec diuidit nec rõcinat̃ ſm peripateticos: cũ ibi nõ sit hoc prius id posteriᵘ noti: sicut sit: tum in ppõnibᵘ: tum in syllo. ¶ Amplius post hęc dõm ꝙ q̃daȝ sunt entia quę p essentiã ac eoꝝ nãs sunt abstracta: ⁊ hęc sunt intells: quales sunt subę mouẽtes stellas: ⁊ intells noster. Quędã v̄o sunt: quę in suis naturis sunt ꝯcreta in mã ac indiuidua: ⁊ hic sed sunt abstracta p accidẽs: ppterea qꝛ mens remouet ab eis mãm ⁊ illaꝝ caracteres: ⁊ hę sunt intells p accidẽs: ⁊ ideo intelligunt̃ tñ ⁊ nõ intelligũt: vt docet Auer. in 3° cõmẽto. 16. ¶ Postremo opȝ accipere ꝙ q̃dã intelligũt: qꝛ pficiunt̃ ab intelligibilibᵘ tñ: ⁊ hoc pacto intells noster itelligit: q̃dã itelligũt: qꝛ causant ac pficiũt itelligibilia: ⁊ hoc mõ deᵘ itelligit oĩa: eo qꝛ causa est oĩuȝ: ⁊ q̃si oĩa ipse est. Quędã aũt intelligũt vtroqȝ mõ: vt medię itelligẽtię itelligũt iferiora: vt cãę sũt: supiora: vt causata ⁊ pfecta: vt diximus sępe. ¶ His itaqȝ acceptis dicimᵘ ꝙ cũ intells fuerit reᵘ tui vel mei actuatᵘ intelligibilibᵘ: tũc ipse itelligit se: put ipse nihil aliõ est nisi forᵉ reꝝ inq̃ñi cõpręhẽdit eas ꝓcul ac solutas a mãȝ: q̃si igit̃ se intelligit mõ accñtali: vt dicit Alexã. i. ſm ꝙ accidit intells ꝙ fuerint ipse. i. eiᵘ cẽntia: itells ĝ pp tria itelligit se p accñs: tum p̃: qꝛ nõ p eiᵘ essentiã cũ hoc solũ sit in intellu supiori: tum 2°: qm̃ intelligit se p vles formas: q̃ ⁊ si nõ sint accñs itellectui: sũt tñ extrinsecę: ⁊ nõ essentia intells p se: ȝ p accidẽs: tum tertio qꝛ itelligit se p illa: quoꝝ nãę sunt nõ

intellectus:sed fiunt intellectus per accidens: vt dictum est. ¶ Sz qm intell's est po⁹ sublimior cogitatiua:inferior intellectu p̄:ideo supra cogitatiuā retinet φ vno ac eodem actu quo intelligit rōnē terminādi ꝓblema itelligit se. v.g. eo actu quo itelligit vnū entiū:intelligit se eē:ꝛ eo actu quo intuet̄ suā diffōnē intuet̄ se. Eodē actu quo intuet̄ mediū in ꝓblemate q̄lis est intuet̄ se:ꝛ sic in ꝓblemate ꝓp quid:ꝛ ideo nō opꝫ vt intell's intelligēdo vel habendo se respectu alicuius ꝓblematis cōponat vel diuidat vel rōcinet̄:sicut nec p̄⁹ mens. ¶ Sed cōpōnē facit cogitatiua vel rōcinat̄ vt ꝯtinuat̄ nobis sub for⁹ illoꝝ ꝓblematū:ꝛ hoc mō patet quō intell's intelligit se. ¶ Ex his pꝫ dr̃ia inter modū quo intell's se intelligat ꝛ p̄mus se. Intell's.n. p̄mus intelligit se ꝑ se trib⁹ modis:p̄/qm se ꝑ essentiā ꝓpriaꝫ. Scdo qm nō ꝑ alia extra essentiā eius cū ipse sit oia ꝛ totum ꝛ vniuersum. Tertio qm intelligit se ꝑ id qd in sui nā est intell's.g̃ ipse se ipsuꝫ itelligit ꝑ se oib⁹ modis ꝑ se:intelligētię aūt medię respectu inferioꝝ se intelligūt:vt p̄mus intell's.s.ꝑ essentiam: ꝛ nō ꝑ alia:ꝛ ꝑ id qd in sui nā est:intell's respectu supioruꝫ intelligūt se q̄si ꝑ accńs:qm ꝑ essentiā superioris:quę nō est suba intelligētię vel eēntia ei⁹ lꝫ in se sit intell'm ac intell's. ¶ His pꝫ sol. ad obiecta alioꝝ:qm tametsi obiecta sint diuersa transeūt in rōnē vni⁹ intellecti:ꝓp perfectionē cognoscētis. ¶ Ad 2ᵐ ibi nō est actus ꝛ actus:intell's.n.ꝑficit̄ ab intelligibilib⁹:ꝛ qꝛ accidit illis esse intell'a:iō itelligit se per accńs itelligēdo intell'a illos sepatos ꝑ accńs a mēte:res.n. intellectę sunt intell's saltē ꝑ accńs:ꝛ iō intell's vnica perfectione ꝑficit̄ ab illis ꝛ a se:ꝓut est qd vnū illoꝝ. Quia enim intell'm auri est sepatū:ꝑcipit se sepatū:qꝛ vnuꝫ nūo se esse vnū nūo:qꝛ tale vel hō talē vel hō se ꝑcipit:qm intellectuꝫ auri est intell's sepat⁹:ꝓut mens remouet ipsuꝫ a materia. Propter qd pꝫ φ illi act⁹ sunt semper:ꝛ nō vnus nūc alter cras. ¶ Itē iudicia diuersa sunt rōne diuersi modi apprehendendi:nō ꝓpter diuersos actus:vt patet:qm deus vno actu indicat se:ꝛ ideas:diuersis tamen indicijs.

¶ Caput 36ᵐ:in quo tractamus de intellectu practico:cuius p̄ncipium est volūtas:ꝛ ideo p̄mo de voluntate.

QUia intendimus loq de itellectu practico s̄m Auer.ꝛ volūtas facit ad illius declarationē:iō p̄ de volūtate dōm.s.qd sit:cuius sit:ꝛ quō distinguit̄ ab intell'u. Dōm itaqꝫ p̄ φ in nobis tres expimur act⁹:quoꝝ vnus est po⁹ vegetatiuę:vt nutriri/augeri/ꝛ gn̄are. Ali⁹ est potētię sensitiuę tm̄:vt tangere ꝛ alq act⁹ sensuū. Alius est rōcinari:ꝛ hoc quoqꝫ est vl'r ꝛ ꝑticulariter:ꝑticulariter respectu cogitatiuę vl'r ꝓp ꝯtinuationē vl'iuꝫ ꝑ intell'm vnitū ac ad nos cōuersuꝫ:ꝛ qꝛ vt.d. Auer.12.meta.appetit⁹ seq̄t̄ cōprehēsionē: sicut vmbra corp⁹:iō erit triplex in nobis appetit⁹:vnus g est sequēs formā:vt vegetatiua:q̄lis est in plātis ad suū nutrimētū:vt Auer.d.in p̄ physicę auscultationis cōmēto.81. Alius sensitiuus g ꝯseqt̄ vtutē sensitiuā respectu actuū sensus ꝛ hic est cōis hoib⁹ ꝛ brutis. Terti⁹ rōnalis g ꝯsequit̄ rōnē:ꝛ est appetit⁹ ꝓpri⁹ hoi:ꝛ dr̃ volūtas:ꝛ qm rōcinamur vl'r ꝛ ꝑticulariter.ideo est voluntas ꝛ vl'is ꝛ ꝑticularis. volūtas nāqꝫ vl'is est intell'e:intell's.n.dr̃ ꝓut ꝑficit̄ ac format̄ intentionał'r ab itell'is indiuiduoꝝ:ꝛ ꝓut per ipsuꝫ intelligim⁹ dr̃ intell's noster. Volūtas aūt inq̄tū ad actū cōseqt̄ fuga vel ꝓsequela:ꝛ volūtas nr̃a ꝓut p̄nᵐ est vl'e ꝓsecutionis vel fuge. Voluntas aūt ꝑticularis est virtus cogitatiua: virtus enim cogitatiua dr̃ intell's ꝑticularis:ꝛ aliqua rō s̄m Auer. vt diximus:cogitatiua g̃ vt mouet̄ a formis indiuiduis libere ꝛ rōcinat̄ circa illas dr̃ rō ꝑticularis ac intellectus aliquis:vt ꝯo per actū eius accidit nobis fuga vel ꝓsequela electio vel amor dicit̄ voluntas ꝑticularis:voluntas ergo quid sit:ꝛ quot modis sit patet.

¶ Caput 37ᵐ:in quo soluuntur q̄ōnes circa hoc.

AMbigunt an volūtas nostra sit vni⁹ rōnis cū voluntate motoris. ¶ 2° an intell's in se possit aliqd velle cōtingenter. ¶ 3° quo nā pacto volūtate abstracta nos volum⁹. ¶ 4° q nā pacto volūtas ꝑticularis se habeat ad voluntatē vl'em. ¶ Ad p̄mā dōm φ q̄ diu intell's ita recidit̄ indicat aliqd:cui⁹ oppoᵐ nō pōt intelligere ac ei assentire:volūtas est nec̄ia:ꝛ inde tollit̄ cōtingētia volūtatis:ꝯtingētia.n.volūtatis ꝓuenit ex indicio intell's ad opposita:ꝛ qꝛ volūtas intell's motoris subordinat̄ intellectui:ꝗ cognoscit tm̄ vnū ꝛ oppoᵐ:nō iō illa ordinat̄ ad vnū tm̄:volūtas aūt hoīs:qm indicat ꝑ intellectū opposita:iō ꝛ ipsa pōt:ꝛ opposita perseq vel fugere.ergo voluntas motoris est alteri⁹ rōnis a volūtate nr̃a. ¶ Ex his seq̄t̄ φ cū intell's in se ꝯsideraf̄:vt infim⁹ est abstractoꝝ:sit vna for⁹ oino liberata a mā ac tm̄ itelligens vnū itelligibile.s. genus substantiaꝝ separatarum:ideo tm̄ vno modo vult:ꝛ inde tollitur contingentia voluntatis:eo quia tollitur indicium intellectus ad opposita.

Et hoc mō volūtas intell's est eiusdē rōnis cuꝫ voluntate motoris sepati:ꝛ sic iam manifesta est sol. scdę q̄ōnis. ¶ Tūc ꝑ hęc sol. pꝫ ad tertiā:φ lꝫ intell's in se velit simpl'r nec̄ia:nec possit appetere oppoᵐ ei⁹ qd intelligit in se:qꝛ tn̄ ꝯuertit̄ ad nos ꝯtingēter indicia opposita capiētes ꝓp cogitatiuā:q̄ rō est ꝑticularis:iō p̄nᵐ est exequendi vel fugę ꝯtingēter:erit g̃ iste ordo φ intellecta nobis cōtinuant̄ per imaginatas formas:voluntas aūt ꝑ intellecta. ergo eodē medio volūtas ꝛ intell's ꝯtinuant̄ nobis:lꝫ ordine quodā. ¶ Et ꝑ hęc ad quartā:sicut enim cogitatiua est quędā rō ꝑticularis:intell's ꝯo rō vl'is:ex q̄bus constituit̄ vnū intelligēs:ita voluntas cogitatiuę est appetitus ꝑticularis:volūtas autem intellectus vniuersalis:ex quibus fit vnum principium electionis ꝛ fuge odij amoris ꝛ alioruꝫ actuum:hęc de voluntate dicta sint nunc.

¶ Caput 38ᵐ:in quo tractatur de intellectu practico.

FAcile ex his manifestū est qd sit practic⁹ intellectus:oia enim entia speculabilia:vt speculabilia: constituunt intellectum speculatiuū:vt diximus. Opabilia aūt vt operabilia ꝯstituunt practicuꝫ:ꝛ qꝛ operabilia:vt operabilia:nō sunt nisi singularia:ꝛ intell's ꝑticularis:scilꝫ cogitatiua sola:cognoscit singularia vt singularia:ergo intellectus practicus nihil aliud est nisi cōstitutū ex cogitatiua ꝛ operabilib⁹ cognitis:vt cadūt sub opere nostrę volūtatis:ꝛ hoc Themistius sentire videt̄ in 3° de aīa caplo.59. vbi intellectū practicū ponit p̄eesse agēdis rebus ꝛ administrādis:quę nō sunt nisi ꝑticularia. Et ibidē caplo 61° ait φ intellectus practicus est finis speculationis:sed initium operationis:nihil aūt est initiū opationis nisi virtus ac facultas mālis. ¶ Et hoc sentire videt̄ Aristo.cū inqt ꝛ oino in actione:idest intell's practicus:ꝛ qd sine actione:idest intellectus speculatiuus:s̄m expōnē Auerrois cōmento.34. nō simpl'r differunt:sed in eo φ simpl'r:idest vl'e differt a quodā:idest particulari:mō intell's est quid vl'e:cogitatiua intell's est particularis.ergo nihil voluit dicere nisi cogitatiuā esse intellectū practicū:ꝛ Auerrois 3° de aīa cōmē.20. in calce dicit:intell's qdē speculatiuus differt ab opatiuo ꝑ diuersitatē p̄eparationis extrīs in hoc intellectu:ꝛ loquit̄ de cogitatiua. ¶ Sed dices medicia est scia practica.ergo subiecta ei⁹ sūt opabilia:ꝛ tn̄ illa sunt vl'ia:quę nō p̄nt esse in cogitatiua. Sil'r moralia sunt vl'ia:quę nō p̄nt fundari in cogitatiua. ¶ Dōm φ subiecta medicinę ꝛ moralis p̄nt dupl'r cōsiderari:vt speculabilia sunt:ꝛ sic est scia:alio mō vt operabilia:ꝛ sic sunt singularia ꝛ relicta ad opus nostrū:

primo mõ ꝑncipiũ eoꝝ est intellectus speculatiuus. scdo
mõ intellectus practicus. s. cogitatiua: volui aũt hec pauca
colligere de intellectu practico: qm̃ ex intellectu speculati-
uo multa põt scire de eo: ⁊ qm̃ nõ est intentio mea ꝑncipa-
lis de ipso: qm̃ in cõmento nostro de aĩa diximus multa.
¶ Ex his pꝫ quid intell's speculatiuus sit: gd volũtas: gd
intell's corruptibilis: qui dr̃ cogitatiua apud Auerroim: de
qua multa diximus: ⁊ gd intellectus practicus.

¶ Capitm̃ 39m̃: in quo soluunt̃ argª aliaꝝ positionum.

His itaqꝫ ꝑfecte sic expositis facile soluere possum⁹ alioꝝ argumẽta: q̃ tacta sunt.
¶ Ad p̃m̃ capitis sexti dõꝫ / ꝙ habit⁹ nõ est ali-
qd itell's: sꝫ ex pte phãtasmatũ: q̃ cũ habitua-
ta sũt reuocare nobis faciũt actualẽ ꝯtinua-
tionẽ itell's: qñ volum⁹: ⁊ iõ dr̃ intell's in habitu: ⁊ h̃ iã quī-
totiẽs dixim⁹. ¶ Et ꝙ̃t habit⁹ nihil sit itellus pꝫ: qm̃ sũme
iclinatiõ ac sũme ꝯꝯiũm alicui opi nũc habituat̃: nullus. n.
habituaret mãꝫ in receptione formaꝝ: cũ foꝛ̃ sint ꝑfectio-
nes mãẽ: mõ intell's ẽ mã intelligibiliũ: ⁊ sũme iclinat⁹ ad
ea: tanq̃ ad ei⁹ ꝑfectionẽ facietia. Nec sũme ꝯꝯiũ: si. n. deci-
es milies ꝓiecerís lapidẽ sursuꝫ: nõ habituabit̃ in motum
sursuꝫ lapis: vt Ari. dicit: ⁊ sic itell's: vt itell's nõ ẽ habitua-
ri: erit g̃ habit⁹ ex pte triũ virtutũ manifeste: ⁊ h̃ idẽ Auer.
dic̃ in 3º. cõmẽ. 20. i fine: ⁊ ego declaraui id ĩ cõmẽto nr̃o.
¶ Ad 2m̃ dõm / ꝙ argm̃ supponit falsum: itell'ꝫ. s. ꝓcedẽ ex
ignorãtia in sciaꝫ: ꝓcessus. n. ẽ a pte nr̃i g instrum⁹ intellm̃:
scire. n. nihil aliud ẽ nisi itellm̃ accipe: accipim⁹ ãt intellm̃
ꝑ h̃ ꝙ phãtasma aliqd speculamur: vt sepe dixim⁹. ¶ Ad
tertiũ dõm / ꝙ si maior itelligit̃ ꝙ cognitio fiat ꝑ silẽ. i. per
similitudinẽ cãtã ab obiecto: q̃ itell's tẽdit in oĩꝫ ẽ mẽdaciũ:
qm̃ tũc itellectio eẽt ꝑ mediũ: ⁊ nõ vere vniret̃ itelligibiliꝫ:
sꝫ itelligẽdũ ꝑ silẽ ĩ gradu: qm̃ itelligibilia nunq̃ itelligũt
nisi fiãt intell's: vt dcm̃ ẽ in vltima qõne hui⁹. ¶ Ad 4m̃ /
iã declarauimus necẽitatẽ intell's agẽtis: ⁊ dixim⁹ ꝙ nõ ẽ i
creãdo itellectiones vel spẽs intelligibiles diuersas a reb⁹
itellectis: sꝫ est sicut lumẽ itell's potẽtię: mediãte q̃ ꝑficit̃ ab
intelligibilib⁹: sicut ꝑspicuũ a colorib⁹: ⁊ tu vide loco eius.
¶ Ad 5m̃ dõm / ꝙ singulare ⁊ vl'e pñt accipi dupl'r: vno⁹
vt hñt rõnes diuersoꝝ intellectoꝝ. s. put apphendunt̃ di-
uersis ⁊ ꝑcisis cogõnib⁹: ⁊ h̃ pacto singulare sensu: ⁊ vl'e in-
tellu apphẽdit̃: vt docet Aris. ⁊ Auer. in 3º ĩ cõmẽ. 9º. Alio⁹
vt reducunt̃ in foĩaꝫ vni⁹ itellecti. s. put cognoscit̃ sub alie-
tate vel ꝯueniẽtia: isto. n. mõ hñt formã ⁊ rõnẽ vni⁹ itelle-
cti nũero: est eni totũ id vnũ itellm̃ nũero aliud ab auro: ⁊
sic intell's cognoscit h̃ itellectione eterna: nec opꝫ ꝙ oẽ po-
nens diĩaꝫ aliq̃ꝫ cognoscat illa diuersis ⁊ ꝑcisis cogõni-
bus: methafi. n. ponit diĩaꝫ inter ens ⁊ hoiẽꝫ vel ꝯueniẽtiã:
⁊ tñ nihil cognoscit nisi ens distincta cognitione: hõ ãt co-
gnoscit̃ a phico: sꝫ sufficit ꝙ distincta cognitione hõ cogno-
scat̃ ab habitu sibi ꝓximo ac subordinato: sic itell's mediã-
te sensu cognoscit distincta cognitione: singulare ãt vt tran-
sit in rõnẽ vni⁹ itellecti nũero: cognoscit̃ ab intellu: vt me-
diãte sensu fuit ꝯceptũ singulare ꝑ se. ¶ Ad 6m̃ imo dico /
ꝙ si daret̃ spẽs itell's nõ ꝑficeret̃ ab itelligibili: ⁊ qꝛ nõ da-
tur: iõ ꝑficit̃ ꝑ se ac imediate ab intelligibili: quẽadmodũ
foĩa ꝑficit mãꝫ ꝓficit dico sine medio qõ sit foĩę silitudo:
sꝫ ipsa imediate attingit essentiã mãę receptiõe physica ⁊
corporali: ita itellecta imediate attingũt essentiã itell's ꝑ se:
ac imediate intẽtionalr ⁊ vl'r: vt dictũ est: est eni itell's po-
tẽtię mã intelligibiliũ: sicut mã p̃ª mã sensibiliũ: nõ differẽs ni-
si penes ꝑticularẽ modũ recipiẽdi ⁊ vl'em: vt dicit Auer.
¶ Ad 7m̃ / iã diximus sepe sepius de mõ q̃ itell's ꝯtinuat̃
nobis: intell's eni s̃m sui nãm foĩa nobis nata ꝯtinuari s̃m
positionẽ ac postremã ꝑfectionẽ: ⁊ hui⁹ nulla alia est cã: ni-
si qꝛ est itell's: ⁊ nos hoies sumus hoies. Sꝫ ꝙ nũc sibi cõ-
tinuat̃ est per nouũ indiuiduũ: ꝙ lꝫ sit particulare: iõ s̃m
partẽ reddit intellm̃ sibi ꝯtinuũ: nec est inconueniens: qm̃
illa ꝯtractio fit per minus cõmune vt diximus.

¶ Capitm̃ 40m̃: in q̃ soluunt̃ argũta ex dictis Auer. accepta.

His itaqꝫ solutis argumẽta ex verbis phy-
losophoꝝ soluẽtur: ⁊ p̃ debes scire ꝙ
spẽs apud ꝑipateticos nõ est specificatũ ac si-
militudo rei ⁊ q̃litas illi⁹: sꝫ est foĩa intellecta
seu ꝯcepta ꝑficiẽs intellm̃ intẽtionalr: ⁊ ideo
vbi Arist. in trãslatione nr̃a hꝫ spẽꝫ: Auer. in trãslatione ei⁹
hꝫ formã: erit g̃ sensus ꝙ intell's est ipassibilis corruptiua
receptione tñ est susceptiu⁹ formę intẽtionalr ⁊ vl'r ⁊ nõ in-
herẽter: tanq̃ sibi accñs: vt male exponũt latini: ⁊ potẽtia
hꝫ: sꝫ ꝑfectiua ac vl'is existens mã vt diximus. Alia au-
ctoritas est in opposituꝫ: locus eni nõ est subm cui inheret
locatũ: vt Simplicius tãgit: sꝫ est ꝯtinẽs locatuꝫ: ⁊ qꝛ itell's
nõ recipit formas intelligibiles inherẽter. tanq̃ accidẽtia
ei: sed intẽtionalr ⁊ vl'r: tanq̃ ꝑfectiones ⁊ intẽtiones: iõ cõ-
tinet illas: ⁊ hoc pacto est tanq̃ locus: est eni locus vltimũ
ꝯtinens imobile primũ. Modo intell's est vltimũ ꝯtinẽs
formas intẽtionalr ⁊ vl'r ac ꝑfectiue imobile: qm̃ vnio in-
tellecti cũ itellecto est maxia: cũ sit idissolubilis: est. n. vnio
vl'is q̃ abstrahit a tpe ⁊ loco ⁊ c. p̃m̃ qm̃ adeq̃te itell's ꝑficit̃
ab oĩbus intelligibilib⁹: quot eni sũt possibilia intelligi: tot
ꝯtinet: ⁊ quot ꝯtinet: tot pñt intelligi: ⁊ iõ bñ dicentes sunt
aiaꝫ eẽ locũ formaꝝ. Ubi Simplicius sic loqt̃ (cõmẽdat
locũ formaꝝ aiaꝫ enunciãtes: ac simul qdẽ manifestãs ꝙ
nõ de participato ab aia intellu erat ipsi sermo ille nanqꝫ
nõ aia: sꝫ ꝑstantior suba simul dõ ꝙ formas nõ accñtia vo-
cat: hoꝝ eni sensitiua susceptibilis) hec Simplici⁹ ad ver-
bũ: ecce q̃ apte Simplicius vult intellm̃ accñtia nõ reci-
pere: cũ accidentiũ receptiuã sit sensitiua pars: intellectus
aũt bene locus est formarũ: que nõ sunt accidentia ei: ⁊ ꝑ
idem pꝫ in 3º verbo species enim Aristo. formas accepit:
vt Simplicius ⁊ omnes cõmentantur.

Ad primam auctoritatẽ Auerrois sol. pꝫ: nos eni
bene ponimus itellectũ recipere ac
pati: sed nõ realr ⁊ inherẽter: tanq̃ receptũ eẽt ei accidẽs:
sed intẽtionalr ⁊ vl'r: vt sepe diximus: quali mõ intelligen-
tia inferior recipit ⁊ perficit̃ a superiori: vt dicit Auerrois.
¶ Ad scdam dicẽdum / ꝙ subiectũ aliquoꝝ esse põt duo-
bus modis: scilꝫ inhesionis: ⁊ sic suba est subiectũ acciden-
tiũ: vt Simplicius tãgit de mẽte Platonis in gorgia ⁊ in
theeteto: alio mõ subiectũ intentionũ ac potius informa-
tionũ: ⁊ hoc est intell's respectu itelligibiliũ formaꝝ: ⁊ hoc
mõ intelligit Auerrois. ¶ Ad tertiũ / phãtasma põt cõpa-
rari ad intellm̃ dupliciter vnomõ respectu itelligere: alio
mõ vt acquirit̃ nobis: respectu intelligere phantasma est
subiectũ. i. fundamẽtũ intellecti: qd intelligit̃ ab itellectu:
qm̃ intellectũ ipsius est forma vniuersalis cuius esse ẽ in
phãtasmate imaginato: ⁊ sic nõ habet rõnem mãę nec for-
mę nec agẽtis: sed potius fundamẽti ⁊ ꝯseruãtis esse vl'e.
¶ Aliomõ cõparat̃: vt nobis acquirit̃: ⁊ sic phãtasma est
fundamẽtũ habitudinis ⁊ relationis: que intell's efficit̃ no-
bis forma ⁊ ꝑncipiũ intelligẽdi: ⁊ cum fundamentũ sit cã
relationis: ꝑ modũ cuiusdã resultationis: ⁊ nõ ꝓprie effi-
ciens: ideo potẽtia phãtasmatis: est quasi potẽtia motoris:
vt sit motor ⁊ sic intelligit Auerrois ꝯtra Auemp. ¶ Ad
quartũ dõm / ꝙ factũ est intellectus speculatiuus ꝗ est con-
gregatum ex intellectis: ⁊ intellectu: hoc eniꝫ cõpositũ est
eternũ: nec repugnat eterno esse factũ: ⁊ habere causaꝫ: ap-
pellat̃ tñ nouũ respectu nostri: ac vt destruat opinionem
Themistij qui intellm̃ speculatiuũ ponit substãtiam eter-
nam intell's agẽtis: vt diximus. ¶ Ad quintũ / intellect⁹ fit
diuis mõ similitudinis: nõ ꝙ recipiat intellecta mediante si-

militudine:sed hoc pacto fit oia: quoniā nō intelligit nisi res fiāt intelle ꝑpter separationē a mēte:ꝛ sic recipit eas. ¶ Ad sextam/dupl'r cōparatꝰ sensile sensui in rōne motoris:effectiue.s.put causa est agens cuiusdam effectus:q spe cies ꝛ similitudo eius dicit. ¶ Alio mō in rōne formę intentional'r perficiētis ipsum sensuz:hę ergo cōparationes inter sensum ꝛ intellectū sunt intelligēdę non de sensili in pmo mō:sed in scdo mō.s.put sensile perficit sensum intē tional'r ꝛ imāl'r:nō vt agit effectum: qui similitudo dicit. ¶ Fuit aūt necessaria illa similitudo intermedia in sensu ꝛ sensili:ꝑpter imperfectionē sensus qua nō pōt perfici a sensili nisi mediāte medio:intell's aūt cum sit nā superior ac sublimior:iō potuit perfici ab intellectis absqꝫ medio. ¶ Ad septimā/intell's speculatiuus pōt dupl'r ꝯsiderari vno mō in se:ꝛ sic semper est extractus:nec repugnat eterno fuisse extractū extractione eterna:alio mō respectu tui vel mei:ꝛ sic ꝯtinue extrahit:intellectus eniz agēs est principiū:quo in nobis fit ista noua extractio:intellus potētię pncipium quo fit in nobis noua receptio intellectoꝝ:lꝫ in se:nec hoc:nec id fiat. ¶ Ad octauā/maior est falsa:sciētia enim ꝛ res scitę nō differunt ꝛ qꝛ res scitę sunt diuersę ab intellu:nō ꝙ sint accidēs intellectui:sed intentiones spirituales perficiētes ipsum:iō possunt dici alię ab aia e contrario intellectui agēti:qui nihil intelligit extra se. ¶ Ad nonā dico/ꝙ moueri ē duobus modis: vno mō perfici ac intentional'r recipere:ꝛ sic intell's mouet ac pficit ab intentionibus imaginatis motu ꝛ pfectione eterna. ¶ Alio mō respectu nostri:ꝛ sic intellm moueri non est aliud nisi nobis ꝯtinuari per pñtiam phantasmatum:vt diximus. ¶ Ad decimā dōm/ꝙ operatio intellectus est in genere passionis vniuersalis ꝛ intētionalis ꝛ nō particularis ꝛ indiuiduę:ꝛ iō nō recipit nouitꝫ si denominat nouiter recipere ex pte nostri:vt dictū est. ¶ Ad vltimū/pꝫ sol. voluntas enim nō habet ortū ac introitū in faciēdo acquirere accidētia intellectui:sed habitudines intellectoꝝ:vt sępe diximus:h sunt q̄ mihi vident esse dicēda in positione Auerrois:stantibus eni principijs eius nō pōt aliter dici: vt pꝫ considerāti ea quę nos tetigimus.

¶ Caput 41m:in quo veritas narrat oium dictoꝝ.

Hec sunt principia in toto libro de intellectu:hęc sunt. Intell's est virtus passiua:2m vero/intell's est virtus separata a corpe sm primā pfectionē:hęc eni:vt Auerr. testat sunt pncipia:qꝛ his verificatis sequūtur oia quę dicta sūt de intellu:si eni intell's est virtus passiua:tunc sequit intelligere esse virtutis passiuę opus:ꝛ p ꝯns esse in genere passionis:ꝛ tunc seqꝛ esse alteruz genus intell's.s.qui dicit intell's agens q sit oia facere sicut intell's potētię est oia fieri. ¶ Si pterea intell's est virtus separata sm primā pfectionē:tunc sequit ipsum esse intellm in actu:ꝛ qꝛ est intellm in actu:tūc est virtus separata p essentiā:ꝛ cū in separatis per essentiā nō possit esse nisi vnū indiuiduū in tota spē:q° simul est idiuiduū ꝛ qdditas:ꝛ indiuiduū est vnū numero cuiꝰ qdditas est eius essentia:tūc intellm esse vnū numero:ac nō aliuꝫ in me ꝛ in te sequit: sed vnum oibus ꝓculdubio:ꝛ qꝛ intellus fuerit essential'r separatus:ac purus ꝛ vnus:tūc sequit ꝙ ipse nō substernit accidētibus realibus:ꝛ ꝙ intelligere est pati pfectiue ac intētional'r subijci formis intellectis ꝓut mens aufert eas a mā:ꝛ sequit ꝙ spēs intelligibiles:q̄s Jo. ꝛ alij ad Auer. mentē dederūt accidēta aię:sint fictiones. Et sequit intellectū speculatiuū esse qdpiaꝫ cōpositū ex intellectis ꝛ intellectu potētię cōpōne intētionali:ac tanta vnione vt nunq̄ separet:ꝛ tunc seqꝛ intellm speculatiuū esse eternū:ac formas vniri nobis p pñtiā intentionū imaginataꝝ:sicut dictū est. ¶ Et ipꝫ vnū numero idē cū sua qdditate:lꝫ sit multū:sicut vle cōicabile per diuersa idiuidua:ꝛ sequunt tot ex illis duobus principijs:quot dicta sunt de intellu:ac possibilia dici:ꝛ iō videmꝰ Themistiū:Theofrastū:Auicēnaꝫ ꝛ alios:qui ponūt intellm separatū ꝛ vnum dicere ipsuꝫ nullū accidētiū recipere:lꝫ Simplicius dicit accñtia recipi in sensitiua parte. Themi. in intellu cōi. Auicēna in rōnali aīa ponit spēs:qbus acquirit aptitudo:qua ꝯtinuat nobis intell's separatꝰ:quo intelligimus. ¶ Et qꝛ illa duo sunt pncipia oium coꝝ:quę dicunt de intellu: iussit Auer. fieri magnā ꝯsiderationē in eis:vt Plato dicit ꝛ Aristo.ꝛ ꝓpterea nos ꝯtradiximus illis:ꝛ declarauimus intellectiuaꝫ aiam esse virtutē in corpe:ac formā attingētē nudam essentiā māę:ꝛ diximus ipsaꝫ numerari sm corpora:ac nouam ex dei luce cē in mā procreatā.diximus pterea intellectū esse facultatē essentie aię:ꝛ iō nec organicus:nec mistus est:nec virtus in corpore:ipm tñ numerari per essentiaꝫ aiaꝫ numerū asseuerauimus ꝛ alia multa: in quibus errasse Auerro. putauimus:ꝛ qꝛ nos ꝯcedimus totū oppositū illoꝝ principioꝝ:iō vt expositores dicunt ꝯcedimus totū oppositū ꝯclusionū:ꝯclusiones eni sequunt ex principijs:ꝛ iō dicimus aliud esse intellm:aliud quo intellm intelligit:itellm eni est qdditas:quā mens remouet a mā:ac ē ꝯditionibus māę:quo intelligimus: est spēs intelligibilis:quę est accñs real'r inhęrens aię mediate:qua aīa trāsit in intelligibile:ꝛ fit id:ꝛ tūc habemus dicere intell'z speculatiuū esse ꝯgregatū ex speciebꝰ intelligibilibus: ꝛ intellm potētię:ꝛ qꝛ intell's potentię est numeratus: iō ꝛ intellus speculatiuus erit numeratus:ꝛ qꝛ intell's potētię ē nouus:ꝛ intell's speculatiuus est nouus:ꝛ tunc habemus dicere intelligibile cōparari intellectui:duobus modis.s.in ratione agentis ꝛ in rōne formę:agentis qdem ꝓut creat vel extrahit spēs intelligibiles de potētia in actu:ꝛ ponit illas i intellm potētię:vt declarabit. ¶ Formę aūt:qꝛ mediāte spē perficit intentional'r intellm quēadmodū forma mediante dispōne qualitatiua ꝛ quātitatiua perficit māꝫ:ꝛ huiꝰ rō erit:qꝛ sm nos intell's nō est per essentiā separatus:sꝫ virtus est in essentia aię:quę est in corpore. ¶ Et tūc seqꝛ intellm practicū esse aggregatū ex intellu potētię:ꝛ intelligibilibus practicis:ꝛ vnā facultatez esse vtriusqꝫ:lꝫ mō vt est sub vno mō:vt est sub alio. accipiat diuersas rōnes:vt scis. Et qꝛ ita fuerit sequit totū oppositū coꝝ:quę Auer. dixit:ꝛ qꝛ nos ꝯtradiximus pncipijs nō opꝫ ꝯtradicere cōclusionibus qꝛ vna est ꝯtradictio pncipioꝝ ꝛ ꝯclusionū: qꝛ ꝯclusiones sequunt ex principijs. ¶ Et miruꝫ est:quo Joan. Jand. vir famosus in doctrina Auerroica sic cespitauerit:cū Auer. eni principia ꝯcessit:sed in ꝯclonibus deuiauit:q̄ sequunt oino ex illis pncipijs: ꝛ sic ipse reperit medius semp inter latinos ꝛ arabes:sic pfecto nec est arabs: nec latinus:ꝛ cām huius totius diximus in hoc libro.

¶ Caput 42m:in quo enumerant qōnes in hac positione ꝛ soluit pma qō sm positionem Joannis.

Secd his accidunt duę questiones difficiles:quaꝝ prima est an intꝰ quę actus est intellectus potētię: ꝛ species intelligendi:quę ratio est intelligēdi sint res diuersę:an vero vna res in subiecto:sed diuersę modo. ¶ Secūda vero qstio est: quo nam pacto phātasma ꝯcurrit ad ipsam speciē ac intelligendi actū.s.si vt causa:an vt dispositio:ꝛ si vt causa: verū in genere agentis:an alio modo:hę eni sunt qstiones quę pcipue nobis accidunt. ¶ Primā qdem qstionē Joan. in questionibus tertij q.14.conatus est soluere:opinat nanqꝫ intellectionem vno tñ diuersam esse mō ꝛ rōne a spē intelligibili:sed re: adeo ꝙ opinatur in eis distinctionē realē:ꝛ inducunt eum

ad hoc plurimę rōnes: quarū prima est: quę sunt in diuersis generibus differunt ſm rem: intellectio ꝛ species sunt hm̄: quoniā species qualitatis est species: intellectio autē in capitulo est passionis: ergo ꝛc.

Amplius cessante intellectus actu ꝓculdubio remanet species: ergo erunt diuersę res.

Rursum species causat intellectus actū: ꝛ omnis cā differt re a causato: ergo vt prius. ℭ Adhuc si nō: tunc phātasma esset imediatū principiū actiuū intellectionis. Itē actus primus ſm rem differt ab actu scdo: ꝛ spēs actus est primus: intelligere actus secundus.

Preterea species est vna cōtrarioꝝ: ꝛ intelligendi actus multiplicantur: his ꝛ aliis Joan. ꝛ multi alioꝝ opinati sunt actū itelligēdi q̄ itellectio dī esse ſm rem diuersaꝫ ab itellu ꝛ a spē itelligibili: vt dictū est.

ℭ Caput 43m: in quo enumerant̄ argumenta contra Joā. ꝛ ponitur positio noua.

Et cum homo cōsiderabit inueniet argumenta aduersus Joan: forte (ꝛ si nō demōstratiua) ꝓbabiliora argumētis Joā. ꝛ ideo ꝑmo argūemus. Si esset vt dicit: tunc intellectus esset in actu anteq̄ intelligeret: ꝯsequētiam reputant omnes peripatetici extraneam: ꝛ probamus eam: quoniā ex intellectu ꝛ specie fit verius vnum ſm Joan. q̄ ex mā ꝛ forma: ꝛ qḋ verius est vnum verius est ens: ergo intellectus ꝛ species sunt verius ens: sꝫ qḋ vere est, actus est: ergo intellectus per spēꝫ informatus est actus vel in actu: ꝛ intelligere est post speciē saltem natura vt Joā. voluit: ꝛ est manifestum per se: ergo intellect9 erit in actu anteq̄ intelligat.

Amplius si species distinguit̄ ſm reꝫ ab intellectu ꝛ pręcedit actum intelligendi: tunc in itellectu duo erunt recepta ordine quodā. s. species intelligibilis: ꝛ actus intelligēdi: ꝛ sic: vel erunt ambo qualitates: vel species erit qualitas: ꝛ actus intelligēdi passio ꝛ nō potest dici qḋ actus intelligēdi est passio: quoniā verius perficit intellectuꝫ q̄ species: cum species pręsupponat̄ ab intelligendi actu: tanq̄ dispositio: erunt ergo ambo qualitates vt omnes ꝯcedunt: tūc vel eiusdē speciei: vel diuersarū: ꝛ nō possunt poni in diuersis speciebus qualitatis: ergo in eadē specie: ꝛ tūc arguo: q: intellectus nō esset denudatus a specie recepti: tanq̄ a medio recipiēdi: qḋ est ꝯtra Auerroim in multis locis. ℭ Adhuc difficile esset dare illius speciei necessitatem: cum nō sit necessaria tanq̄ dispositio: nec tanq̄ medium inter puram ignorātiam ꝛ scientiā: nec vt causa actus intelligēdi: omnia eni argumenta: quę alteram harum partium probant: sunt debilia ꝛ nō excedunt naturā sermonis dialectici. ℭ Facilius ergo dicendum puto intellectionē esse speciem ſm rem: sed differre solum in modo ꝛ ratione: potest enim effectus cōparari ad intellectuꝫ potētię: ꝛ ad formā intellectus abstractam a materia quę vocat̄ obiectum intelligibile: si eniꝫ intellectui cōparetur sic passionis ꝛ intellectionis nomē sibi vendicat. ℭ Si āt obiectum respiciat intelligibile: cuius est similitudo: sic rationē speciei retinet: erit ergo vna res absolute, lꝫ modi intelligēdi illaꝫ sint diuersi. ℭ Et tunc ad primū argumētū Joānis pꝫ qualiter intellectio non est sola passio ſm nos: nec ſꝫ eum: sed est qualitas spiritalis: vt dixi.

Ad secundam pꝫ solꝰ: lꝫ eniꝫ illa res quę est intellectio maneat: non tñ sub illa ratione: sicut cum remaneat albedo quę fuit fundamētum similitudinis: eadē res remanet: quę fuit similitudo: nō tamen remanet sub ea ratione. ℭ Et sic cessante intellectione nō cessat species: quoniā non cessat intellectio nisi ſm rationem: non simpliciter.

Ad tertiam constat solꝰ: quoniā nec intellectio est causa speciei: nec spēs intellectionis: cum sint idem numero ꝛ re differunt rōne.

Ad quartam forte q̄ nō est incōueniens q̄ obiectum in phantasia sit causa partialis intellectionis: vt declarabitur post.

Ad quintam iaꝫ scisti solꝰ in libro de anima. 2° cō mento. 5. vbi docuimus actum primuꝫ ꝛ scdm nō nisi modo differre.

Ad vltimam solꝰ pꝫ: illa eni multiplicitas est ſm modum: ꝛ nō ſm rem sicut sępe declaraui. ℭ Intellectio ergo ꝛ species intelligendi sunt vnū re ac ſm fundamentum: differunt tñ ratione ꝛ mō intelligēdi: semꝑ eni vitanda est superfluitas quātū est posse.

ℭ Caput 44m: in quo tractatur scunda quęstio.

Questionem quoqꝫ scdaꝫ Joan. in q̄stionibus tertij quęstione. 15. persoluit: cum enim inuenit inter speciē intelligibilem ꝛ phātasma: habitudinē necessariam ac essentialē: ꝛ inspexit q̄ omnis habitudo essentialis ꝛ necessaria est causę ꝛ causati: opinatus ē q̄ vel phātasma causa sit speciei vel ecōtra: ꝛ cum inspexit speciem nō posse esse causam agētem ipsius speciei: dedit phātasma esse causam ꝛ agētem ipsius speciei intelligibilis: ꝛ q̄ intellectus agēs sit causa actus intelligēdi: vt prolixe loquit̄: ꝛ sic opinatur phātasma esse tanq̄ agēs in virtute intellectus agentis: ipsius speciei intelligibis: quę est intellectui potētię: vt dispositio ꝓ actu intelligēdi. ℭ Sꝫ hęc positio pōt multipliciter intelligi: vel enim Joan. opinatur intellectū agentem ꝛ phātasma esse causas agentes: ſm diuersos ordines: vel ſm eundeꝫ: si ſm diuersos: vel q̄ intellectus agens sit tanq̄ causa vniuersalis sicut sol: ꝛ phātasma tanq̄ causa particularis: sicut homo respectu generationis hominis: vel q̄ phātasma sit tanq̄ instrumentū: ꝛ intellectus agens sicut principale ꝛ ars. v. g. sicut semen respectu patris: vel securis respectu incisionis: si autꝫ ſm eundem ordinem: vel equę principaliter sicut duo trahentes nauim: vel vnum eoꝝ principalius altero: vt semē patris ꝛ matris in generatione fetus apud medicos. ℭ Nō potest fingi primus modus: quoniā tunc totale agens proximuꝫ speciei intelligibilis esset phātasma: qḋ est impossibile: quoniā tunc effectus pręstabilis causaret̄ ab agente viliꝰ: ꝛ natura corporalis ageret tanq̄ cā totalis: in naturaꝫ spiritalem: qḋ est manifeste falsum: ꝛ alia multa. Nec pōt fingi scdm: quoniā nullꝰ agens eternum vtitur instrumēto nouo tanq̄ moto ab eo: in cuius motione cōsistit tota ꝑfectio secunda illius: vt declarauimus alā. Si dicat̄ q̄ ęque principaliter ꝯcurrunt: tunc essent ęqualr̄ digna ac neutro neutrum esset pręstabilius.

Amplius si intenderet̄ virtus vnius: alterius virt9 superfluit: vt si intenderet̄ virtus vnius trahētis nauim: alter superfluit. ℭ Et ideo videt̄ mihi q̄ phantasma in rōne naturę particularis ac ꝓpria virtute: ꝛ intellectus agēs propria virtute ꝯcurrunt: sicut duę causę partiales facientes vnaꝫ totalē: itaqꝫ nec intellectus agēs habet virtutē suam a phātasmate: nec ecōtra: sed tantum est ibi differētia penes pricipaliter ꝛ minus principaliter intellectus eniꝫ agens principalius ꝯcurrit: q̄ phātasma: quoniā pstabiliori modo. Nec est semotū imateriale causari a materiali: tanq̄ a causa partiali. Et vniuersaliter nobile ab ignobili hoc mō: ꝛ hoc profecto pacto dicendū est apud nos: quicquid dicat Joā. q in hoc errauit multis modis. Quę quidem de intellectu practico ꝛ speculatiuo dicenda erant hęc ꝛ tot sūt. Et sic finis sit Quinti libri de intellectu, domino concedente.

¶ Augustini Niphi de intellectu: Liber. VI. Qui est de statu anime.

¶ Caput pᵐ: in quo narrat̄ intētio libri: ⁊ ordo dicendoꝝ.

Que dicta sūt in his de intellectu suppōnantur vt de origine aīe, im̄oꝛtalitate, sepabilitate, ⁊ multitudine. ¶ Rursus ⁊ q̄ in cōmento nostro d̄ aīa: ⁊ in libro de beatitudine dīa confesse subycienda. ¶ Consequēs ē de statu aīe pertractare: est autē status eius terminus vltimus vel oīum actuū gesta ac pmāsio: vel beatitudo oīum bonoꝝ ꝯgregatione pfecta: vt pbi dicunt: inuenimus aūt hic diuersas positiones: qm̄ quidā statum eius in corpore ponūt: quidā ꝙ post corporis solutionē: ⁊ qꝛ ipsa in corpe prior est seipsa extra corpus: ꝯsequens est: vt p̄ positiones de statu aīe tractemus q̄ ipsam in corpore tm̄ stare ꝯstituūt. ¶ Deinde positiones eoꝝ: qui eam post corpis solutionē stare ac pmanere sentiunt. Est aūt p̄ tractatio hec honorabilis appetibilis ac difficilis: honorabilis qm̄ sicut Arist. dicit in 8ᵒ topicoꝝ capite. 4. dimidere aūt hoc est; vt qm̄ disciplina a disciplina melior aut in eo ꝙ certior est: aut eo ꝙ melioꝝ: qm̄ optimū oīum nālium animus est: ⁊ quāto erit optimus qn̄ in eo perfectionē ⁊ statū ac quietē intelligimus: ergo ꝑtractatio nostra honorabilis est: cū de re honorabili ac optima sit. ¶ Appetibilis vero qm̄ desideriū humanū est velut via, status aūt terminus: ergo cū hec tractatio est de termino nr̄i desiderij: erit ⁊ sūmopere desiderabilis. ¶ Ex hoc difficilis ac ardua res pfecto quilibet credat: sūt enī tot viri: q hac in re cespitarunt: ꝙ secū cespitare facerēt multos: ⁊ maxie cū in Aristo. qōnē hanc solutā nō inuenimus in libro de aīa: vbi debebat eā soluere: ⁊ sic pꝫ intētio: ordo dicēdoꝝ: ⁊ vtilitas tractatus.

¶ Caput 2ᵐ: in quo narratur prima positio in generali.

Statum rōnalis aīe ⁊ ꝑīr hominis felicitatē beatitudinē ac finē vltimuꝫ volumus intelligere: ⁊ sicut dixi: quidam aiaꝫ stare dicunt in corpe: q̄daꝫ extra corpus: q̄dam ⁊ in corpore ⁊ extra corpus. Eoꝝ g̃ dicunt eā stare in corpe: sunt oēs qui rōnalē aīam mortalez ac simul cū corpore interimi autumāt. Qui aūt eam stare extra corpus dicunt solū hi sunt: qui animā prius creataꝫ ac productā esse cū reliquis intelligētijs: deinde ad corpora venisse: vt anima ex cuius p̄sentia animatio ꝯficit̄ hois. ¶ Qui deniqꝫ eā ⁊ in corpe stare ⁊ extra corpus sunt pipatetici: qui rōnalem animā credunt eodē instanti esse ꝑcreatā quo corpori vnitā: ergo positiones de statu aīe variant̄ varietate ⁊ discrimine positionū circa essentiam aīe vt dicit Auer. in lib. de felicitate: ⁊ iō scimus ꝙ tractantes de statu aīe opꝫ vt ꝑtractēt de esse aīe. quecūqꝫ g̃ dicta sūt de aīa tanq̄ fundamenta sint accepta a nobis: reliquū erit tractare statū illius iuxta fundamēta accepta. ¶ Eoꝝ ergo qui animā mortalē dicunt differūt in positione status. Carneades enī academicus nāe tantū bona statū aīe ⁊ hominis animati p̄dicat: qualia sūt robur, sanitas, pulchritudo, ⁊ alia corporis bona. ¶ Alij aūt in virtute ac fortune bonis vt mixtē: quē mistice tradūt: vt Aristo. inquit politicoꝝ p̄mo: alij quoqꝫ statū hois in eo ꝙ hō in anime virtutib᷒ tm̄ determinarūt: vt Diogenes cinicus ⁊ forte Socrates. ¶ Academicoꝝ q̄dem felicitatē ac hois statū cōgregatione hoꝝ trium bonoꝝ. s. corpis aīe ⁊ fortune.

Rursum eoꝝ qui in nāe bonis stare aiaꝫ dicunt: ad huc partiti sunt: q̄dā enim statuꝫ pfectissimuꝫ hois voluptati dicūt: vt epicurei. Quidā in gloria: vt stoycoꝝ multi qui hoieꝫ felicē existimāt: q bonore gloria ⁊ fama polleat: cuꝫ quibus forte Dinomachus: ⁊ Calipho ꝯgruunt. Reges aūt ⁊ dn̄i statum hois in eo qḋ homo potentiā in omni genere esse autumant. ¶ Quecūqꝫ igit̄ de felicitate ⁊ statu hois perfectissimo dici possunt hec ⁊ tot sunt: sꝫ nō licet aliquē absentē cōdēnare: nisi visa cā dicendi: vt dicit Arist. ideo pōnes hoꝝ singulis capitulis enarrabunt̄: ꝓprijsqꝫ fundamētis ꝯfirmare conabor.

¶ Caput 3ᵐ: in quo narrat̄ positio dicentium voluptatē eē statum hominis: ⁊ argumenta eoꝝ.

Bona quidē corporis sūt cōia ad voluptates, glorias, ⁊ potētias: iō non opꝫ facere capl'm separatiꝫ de bonis corpis ⁊ aīe: incipiendū ergo est ab eis qui voluptatē statum perfectissimū hois opinati sunt. Aristippus igit̄ Cyrenaice secte ꝯditor: Eudoxus Platonis familiaris: Philoxenus: Sardanapalus Assyrioꝝ rex: Xerxes pfaꝝ rex: ac infiniti fere hoies: ⁊ ciuitates innumerabiles: quoꝝ oīum quasi princeps fuit Epicurus: opinati sunt voluptatē esse sūmum hominis statum ac bonū. Syllogizatur autē Eudoxus: hoc omnes appetūt statum vt manifestum est ⁊ viuentibus ⁊ nō viuentibus: rationabilia ⁊ irrationabilia: omnia appetūt voluptatē: ergo in tertia figura voluptas est status vltimus. Aristippus aūt arguit per regulā tertij topicoꝝ: si enī inquit, contrarioꝝ ꝯtraria sint ꝯtraria: si dolor est per se fugiēdus tanq̄ sūmum malum: e ꝯtra voluptas itaqꝫ omnib᷒ erit expetēda: tanq̄ sūmum bonū: Amplius Eudoxus arguit ⁊ rursum: qḋ eligit̄ gratia sui ē status vltimus: sꝫ delectari gratia sui eligit̄ ac expetit̄: status ergo delectari. Minor pꝫ nullus enī querit alteri cuius gr̄a velit delectari ac voluptari: nisi qꝛ voluptas finis est.

Rursum arguit qḋ appositum cuicūqꝫ auget bonitatē illius status est vltimus: sed voluptas addita cuicūqꝫ est augens bonitatē illius. vt pꝫ: voluptas ergo status. Philoxenus vero ratiocinatur: ⁊ qḋ meliori inquit ⁊ honorabiliori inest magis eligēduꝫ: vt qḋ deo q̄ homini: sed voluptas est dei eligibile ⁊ expetēdum vt Aristo. 12. metha. etiāꝫ testatur: ergo ⁊ homo voluptatem eligere tanq̄ sūmuꝫ debet. ¶ Epicurus autē vt Tullius narrat in libro de finibus bonorum ⁊ malorum ratiocinatur ⁊ sic: id cuius oppositum oditur refelliturqꝫ ipsum in se amabile ac summe expetēdum: sed dolor oppositum voluptatis sūme oditur refelliturqꝫ: ergo voluptas eius opposita sūmopere eligibilis: beatuꝫ igitur hominem dicūt: qui voluptari videnē existimāt: qꝫ ob quod Xerxes repertori noue voluptatis stipēdium instituit: ⁊ vt feliciteretur credebat. ¶ Hec igit̄ de voluptate veteres senserāt: ac his argumentis moti sunt.

¶ Caput 4ᵐ: in quo refellitur hec positio.

Critolaus pipateticus voluptatē eē malis multaqꝫ alia pere ex sese. vꝫ. iniurias, desidias, obliuiones, ignauias testat̄: ob qḋ arguit voluptatē nō esse sūmuꝫ bonuꝫ: nullū inquit sūmuꝫ bonū impedit prudētiā: sꝫ voluptas impedit prudētiā: nō ergo voluptas sūmuꝫ bonuꝫ. ¶ Immo vt Tullius ostēdit in libro de finibus ⁊c. voluptas destruit tēperantiā, fortitudinē, ac iustitiā: tēperantiā quidē qm̄ vt inqt Cicero in libro offi. tēperātia libidinū inimica: libidinū aūt amica ē voluptas: voluptas ergo

destruit tẽperantiã. Fortitudinẽ ꝗ̃oq̃: qꝛ vt Cicero testaꝛ: ⁊ ibidẽ: iam qui dolorẽ sũmuz malũ dicat apud eum quez habet locũ fortitudo: que est dolorũ laborũq̃ ꝯtemptio. Justitiã deniq̃: quoniã vt Cicero ⁊ Aristo. ostendunt: qui voluptuosus est iustus minime esse põt.

Amplius nullũ cõe hoibus ⁊ pecoribus ac bestijs sũmuz est bonũ: voluptari ⁊ hoibus ⁊ bestijs esse cõe nemo est qui formidet: maior ꝑspicua: ad maiora eni genuit nos nã: vt Cicero inquit: q̃ ad voluptatem nobis ⁊ bestijs cõez: ⁊ vt Seneca testaꝛ i q̃õnibꝰ ob aliud ꝑfecto nati sumus: q̃ vt cibuz potũq̃ ꝑcoleremus: ⁊ hoc Auicẽna in 9° sue metha. caplo 7°: ꝯtra suã legez testaꝛ. d. sapiẽtibus ꝗ̃o Theologis multo maior cupiditas sunt ad ꝯsequẽduz hanc felicitatẽ: q̃ felicitatẽ corpoꝝ: que q̃uuis dareꝛ eis: tñ nõ attenderunt eã: nec appciati sunt eã: cõparatione huius felicitatis: que est ꝯiunctio prime veritatis. Ex hoc Arist. 7° ethy. testimonio alioꝝ inquit: nihil qð querit a pueris ⁊ bestijs est bonum.

Rursum nullum sũmuz bonũ mala sequunꝛ: sꝫ voluptatẽ mala fere infinita seq ondunt pħi: inquit eniz Plautꝰ: ita dis placitum voluptati vt meror comes subsequaꝛ. Hipocrates q̃q̃ docet crassa ⁊ obesa corpora in paralysim ⁊ pessima morboꝝ genera erũpere: nisi cita missione sanguinis minuanꝛ vñ ⁊ athlete: quoꝝ vita ⁊ ars sagina est: vt Galenus dicit: diu viuere nõ possũt nec diutina ꝑfrui valitudine: quoꝝ mẽtes adipibus inuolute: nihil sublime tenueue psit cogitare: pp qð pinguis vẽter nõ gignit sensuz tenuẽ: vt Hyero. ait. ❡ Propter qð Antisthenes socraticus pħs ait, insanirez potius q̃ oblectarer: vñ ⁊ Oratius: sperne voluptates nocet empta dolore voluptas: ob qð Socrates arguit nullũ sũmũ bonũ occultaꝛ: sed sũt voluptates q̃s ob turpitudinez occultamus. ❡ Ex his ⁊ alijs: q̃ ex Aristo. tum pmo: tum 3°: tum 7°: tum 10°: ethycoꝝ excipiunꝛ volumus voluptatẽ sũmuz bonuz: ac hois vel ipsius aie statum vltimum nõ esse.

❡ Caput 5m: in quo soluunꝛ argumenta opposita.

ARistoteles in 10° ethyco. aliquos negãtes maiorẽ Eudoxi inducit: ⁊ expositores illiꝰ libri dixerũt esse Platonẽ. Plato eni vt dicunt abnegat hãc, bonuz est: qð oia appetũt: sed mentiunꝛ: qꝛ Plato i Hipparcho: sic syllogizaꝛ ea: lucrũ ab oibus appetiꝛ: bonũ ẽ lucrũ: ergo ⁊ bonũ ab oibus appetiꝛ: inducit aũt ibi Socratẽ: ⁊ Hipparchũ disputãtes de maiori ⁊ minori huiustandẽ ꝯclõnẽ dedit q̃ bonũ est qð oia appetunt: ⁊ sic pꝫ eos mentiri. Propter qð Arist. 10° illo subdiuidit voluptatẽ esse sũmuz bonũ vno mõ: ⁊ alio mõ nõ: sed vt Epicurei loquunꝛ de voluptate: minor falsa ẽ. Quomodo aũt voluptas pꝫ sit felicitatis: ⁊ q̃uo nõ: posterius dicemus.

Amplius scða rõ etiã verificanda est vno mõ: alio mõ nõ: sed sic absolute: nõ semꝑ dolor ꝑ se fugiendus: vt pꝫ apud fortes: iustos: tẽperatos: ⁊ prudentes: sed q̃uo sit posterius dicemus. ❡ Rursum quo pacto voluptari gr̃a sui vel alterius aligaꝛ dicemus: nũc aũt minor habeaꝛ tanq̃ falsa simplr̃ multi enim sunt ⁊ adhuc fines vlteriores voluptatis: vt dicã. ❡ Adhuc Plato argumentũ quartũ ꝯtorquet: qꝛ addito inquit alio bonũ sit expetibilior: q̃ sit sola: sũmum aũt bonũ nullo additamento cumulari põt: id eni sũmuz est cui nihil adijci põt: ⁊ sic pꝫ ꝑpositionũ ipolitas. ❡ Jtez qð q̃nto arguiꝛ nihil est: qꝛ voluptas vno mõ deo cõpetit: alio mõ in famoso sensu a deo remoueꝛ: ⁊ sic minor est ad maioris intellm̃ equocat. Et hoc pacto illud qð 6° loco ꝯstabat nihil est: quis eni dolor est fugiẽdus ⁊ q̃s nõ posterius diceꝛ: sed iã hic manifeste liquet: nõ oẽm eni dolorẽ pħi fugiendũ esse reputant.

❡ Caput 6m: in quo inducitꝛ positio eoꝝ: qui gloriam statuz anime extimant ⁊ improbatur.

ROmani greci ac barbari imperatores voluptates oẽs ꝯtẽnentes noctes diesq̃ in laboribus militaribꝰ vigilantes vt gloriosi viuerẽt: gloriosiores morerenꝛ solam gloriã extimarunt extremũ hois statum. ❡ Fuit huius positionis Themistocles Atheniẽsis: de q̃ narraꝛ q̃ nocty ambulabat in publico: qꝛ sõnuz oculis capere nõ posset: querẽtibusq̃ huius vigilie cãm respondebat, Milciadis Trophens ⁊ gloria se ex somno suscitari.

Amplius Demostenes valde letatus est glorie susurro: qñ anus attica aquã ferẽs: ita alteri insusurrauit: hic ẽ ille Demosthenes: ⁊ ꝑfecto vt Siliꝰ inquit: mortales ad gloriã geniti sũt: hoc carmine loquẽs: ad laudes genitũ capiãt si munera diuuz. Felix ad laudes holum genus. ❡ Syllogizanꝛ aũt gloriaz esse statũ vltimuz: vt Arist. ingt hoc mõ: id qð reddiꝛ his qui bene operanꝛ in vita tanq̃ pꝛemiũ videꝛ esse vltimus hois status: q̃ aũt honor exhibeaꝛ his pꝫ in infinitis: inquit enim Cicero, nullã ꝑfecto virtus aliã mercedẽ laborum periculorũq̃ desiderat: preter hanc laudis ⁊ glorie.

Amplius idẽ Silius ondit: cũ Annibalẽ alloquẽtẽ milites laboꝝ suoꝝ solã gloriaz esse proponentẽ inducit. d. mihi magna satis sat vera superq̃ Bellidi merces sit gloria: cetera vobis Uincanꝛ. Qð gdẽ glia sit vltimus finis testanꝛ poete ⁊ viri fere ifiniti: ingt enim Ualeriꝰ Flaccꝰ. Tu sola aios mẽtẽq̃ peruris glia. Jtẽ Siliꝰ italicꝰ igt: arripuit traxitq̃ vir sax mẽtis honeste glia.

Preterea Oratius ait. Sed fulgẽte trahit constrictos gloria curru. Nõ minus ignotos generosis. ❡ Huius ꝑfecto gr̃a pugne, ire, actus, deniq̃ oia nr̃a opera facimus: hanc eni cuncta coitus gr̃a: hoies ꝑp honorẽ cuncta faciunt. Sed ꝑfecto viri hi aberrãt: vt Aristo. ostẽdit ethyco. pꝛ: qꝛ ois felicitas actus est ⁊ forma felicis: vt declarabimus. Sed honor nõ est actus felicis: sꝫ honorantis: nõ eni in potestate honorati est vt sibi exhibeaꝛ honor: est eni honor vt Eustracius ingt exhibitio reuerẽtie in testimoniũ excellẽtis boni. ❡ Scðo arguit Aristo. qð appetiꝛ alterius gr̃a nõ est supremus hois status: sꝫ honor nõ sui gr̃a: sꝫ alterius appetiꝛ: vꝫ. s. firma habeaꝛ de eo opinio: ergo honor nõ est felicitas. Unde Tragicus poeta exclamat, o doxa doxa o gloria gloria quid aliud es q̃ aurium inflatio magna. ❡ Hanc ꝯtẽpsit Democritus abderites: cũ letatus erat q̃ Athenis multos annos vixerit ignotus illi vrbi: veni ingt Athenas ⁊ nemo me nouit. Jtẽ Seneca: q̃ vixit notus oibꝰ ignotꝰ moriꝛ sibi cũ quo Oratius ꝯcordat: nec vixit male q̃ natꝰ moriẽsq̃ fefellit. ❡ Ex his pꝫ q̃d de glia rõ. argumentũ ꝗ̃o hoꝝ nihil est: id enim nõ exhibeꝛ vt pmiũ: sꝫ vt signũ felicitatis: vt declarabiꝛ.

❡ Caput 7m: in quo narraꝛ positio. d. felicitatẽ ac hois statum esse in potẽtia: vel in diuitijs: vel corporis bonis.

POst hos inuenimus quosdã ꝑstantissimos viros: qui statũ hois ponunt in potẽtatu: alij in diuitijs: alij aũt voluere statũ optimũ esse in corꝑis bonis: q̃lia sunt viuacitas, pulchritudo, robur, ⁊ sanitas: dicentes hois statũ esse potẽtatum: mouenꝛ qꝛ regnũ (vt Liuius ingt) res est inter deos ⁊ hoies pulcherrima: quo fit vt reges dij dicanꝛ terreni: arguiꝛ ergo id quo poniꝛ hõ i gradu ꝑximo deo est felicitas: sed potentatus hoiem ponit in hõ gradu. ergo potentatus felicitas est.

Amplius arguit Anaxarcus: qð sufficit sibi ⁊ alijs ẽ felicitas: sꝫ potẽtia sibi ⁊ alijs sufficit: poꝰ eni regis est regi ⁊ subditis sufficiẽs: ꝰ potẽtia ẽ statꝰ hois.

¶ Rursus arguit ex his Politicis: quo ipse hō honorat est felicitas: quēadmodū ⁊ Arist. ēt secum tradit in pmo ethycoꝝ: sed potētia homo honorat maxie: vt docet series politica ⁊ ordo experiētię: ergo vt prius. ¶ Postremo: qđ est finis laboꝝ vigiliaꝝ ac oīuz actuū felicitas est hoīs ac status: sz potētia hōꝭ ē vt ligdissime ondit experiētia. ¶ Qui ꝟo diuitias extremū bonū autumāt his mouent argumētis: pmo qm felicitas est status oium bonoꝝ aggregatione pfectus: vt testat Boeti. 3° de ꝯsolatione: sz diuitię sūt hōꝭ: vt ex gnto accipit ethy. numisma enim ingt est inuētuz: vt sit fideiussor habēdi ꝑ eo quodcūqz hō voluerit.

Amplius id circa qđ tēdit desideriū hoīs est felicitas: mō: vt dicit Aristo. p Politicę desideriū circa pecunias ⁊ diuitias est infinitū. ¶ Rursuz Arist. in de bona fortuna i vltimo videt dicere beatitudinē esse bonaz fortunā: modo fortuna est dña bonoꝝ exterioꝝ: ergo ⁊c. ¶ Quod aūt status ꝯsistat in diuitijs vates oēs sensere: vnde ⁊ Oratius ingt: oīs eniz res virtus: fama: decus: diuina: humanaqz pulchris. Diuitijs parent: quas q ꝯstruxerit ille. Clarus erit fortis iustus sapiēs ēt rex: ⁊ qcqd volet. Hinc id verris verificat: nihil esse tā sanctū: qđ nō violari: nihil tam munituz: qđ non expugnari pecunia possit. ¶ Solebat ⁊ Euripides dictitare/pecunia ingēs generis humani bonū estimat: ꝑpter qđ Seneca dicit cui diuitię supersunt: huic nihil prorsus deesse credit. Et sic verificō verbū Apulei in apologia: tāti ingt re vera estis quātū habetis: quo fit vt respōsum Biantis sapiētis atheniēsis sit recētū: interrogatus eni qdnam faciēs homo delectat lucrās respōdit: cuius sententię Pithius Bichinticus esse fertur. Qui dicunt bonū hoīs ꝯsistere in his quę corpis sunt Carneadis sectatores e vident apud me his moueri argumētis: infirmitas est homini pessima: qm tollit esse: ergo sanitas homini optima: qz ꝯseruat esse. ¶ Amplius/quo remoto remouet oē bonū vī esse supremū bonū: sed sanitas est qua remota remouet oē hominis optimū: ergo ⁊c.

Rursum oium terribilissimū est mors/ergo sūmum appetibiliū est viuere morti oppositū: p locum a ꝯtrarijs: sed sanitas est magis vite saluatiua ꝙ quęcūqz virtutis opatio: iđ magis appetibilis: ⁊ sic magis felicitas. ¶ Ex his ꝯstat qd de felicitate dixerūt veteres: ⁊ qbus argumentis moti sunt: ⁊ qūo sustentant.

¶ Caput 8m: in quo refelluntur hę positiones.

Quod qdem i potētiatu nō ꝯsistat felicitas facile ondit Aristo: qm in potētiis regni ē miseria admista: sz nulla beatitudo ē hōꝭ. ¶ Amplius vt dion prusensis ingt: regnū est res ardua laboriosa plena curaꝝ: ac negotioꝝ: quę semꝑ principes ipsos pturbāt: sz in felicitate nulla cadit perturbatio: ergo ⁊c. ¶ Et hinc verificat id Senecę: simul ista posuit ꝯditor mundi deus: odiū atqz regnum: alia multa pñt induci de quo nō curo. ¶ Qđ nō i diuitijs: excludit Arist. tuz ꝑ hoc: qz eas acqrere ꝯtingit maxime per fraudes ⁊ violētias: tuz ꝑ hoc qz nō ꝑpter se acqrunt: sed qz vtiles ad aliud: tuz ēt qm sępe nocumentū inferūt hntibus: multi nāqz perierūt diuitijs: sicut p ethyco. traditur. ¶ Et iđ 7° Politicę dī: oē qđ vtile ē eoꝝ excessuz aut nocere necēīum: aut nihil esse proficuū habentibus.

Amplius arguit Seneca: nihil bonuz sūme vī: quo qs bene ⁊ male vti pōt: qđ aūt qs vti possit diuitijs in malū ⁊ bonū ꝯstat: ꝑpter qđ ħ auaris Anaxagoras interrogat⁹: an essent felices dixit nemo ex his ꝙs tu felices existimas. ¶ Hic Socrates dubitauit: an Archela⁹ Macedonię rex sit felix: ⁊ negauit ꝯlaꝝ regē eē felicē.

Rursum qđ impedit philosophari est pot⁹ miseria: sz dixit zeno: audito rex suaruz naufragio: iubet fortuna me expeditī⁹ philosophari. ¶ Etiā democritus: vt qeto aīo litteris incūberet bona ei⁹ patrię renuit. Et Anaxagoras Clazomenius: cū donasset bona ingt: non essem ego saluus nisi iste possessiones perissent: idē ⁊ Tales milesius oēs possessiones reliquit: vt p Politicę tradit Aristo. ꝑpter qđ probe ait facile est pħis ditari sz in hoc nō intendāt. i. nō sit suus finis vltim⁹. ¶ Qđ nō in bonis corporis arguo: quoniā felicitas ad nulluz aliud ordinat: sed bona corporis ordinant ad alia: quoniā sicut corp⁹ ad animā: ita bona corporis ad bona animę.

Amplius sanum/pulchrū/viuacē/⁊ robustū/contingit esse fatuū: sed felicē fatuū eē est ipole: ergo ⁊c. qbus pz qūo positiones hę remotę sint. ¶ Ad rōnes pro illis non oportet respōdere: qm exposita nā ⁊ essentia felicitatis iam declarabit qualr procedunt ab insufficienti: hinc respondebitur ad illa.

¶ Caput 9m: in quo narrat positio academicorum.

Videtur Aristo. 7° Politicoꝝ velle ꝙ cū tria sint bonoꝝ genera. s. animi i corpis ⁊ fortunę felicitas est status boꝝ trium bonoꝝ ꝯgregatione pfectus vt testis est Boeti. sunt aūt animi bona virtutes: q̄les sunt vt dicit Eustraci⁹ prudētia: tēperantia: fortitudo: ⁊ iustitia: ⁊ alię multę: bona corporis his ꝑportionalia sunt: viuacitas sensuū quę prudētię est ꝑportionale: pulchritudo ꝙ tēperantię est analoga: robur qđ est assequēs fortitudinē. Sanitas deniqz ꝙ iustitię est ad simile. Sunt ꝟo fortunę bona diuitię: vt Aristo. tractat in politica: erit ergo felicitas status boꝝ ꝯgregatione perfect⁹. huius sententię Plato visus est in gorgia: vbi optimū bene valere dicit: scđo loco formosū esse: 3° hīe diuitias bono mō ptas: ⁊ eiusdē videt ꝑculdubio esse Theophrastus in Calisthene: vbi hāc sententiam cōmēdauit: in hoꝝ feliciū numero plures esse narrat hystoria: q̄les fuere Lucius metellus: sz infortuniū habuerit tandē. Nepos huius ⁊ felix ꝑculdubio ponit. ¶ Itē Augustus diu⁹ ꝑculdubio canit. ¶ Pręterea Metellus postitus est beatissimus. Enumerauit solon. Cleobē: ⁊ Bithonem: in numero beatissimoꝝ: ⁊ alij fere infiniti narrantur. ¶ Huius positionis rō esse pōt: qm ꝯtrarioꝝ ꝯtraria sūt ꝯñia: sz vitia infortuniū ⁊ corpis turpitudines efficiūt vitā miserā: ergo ṽtutes/fortunę bona ⁊ corpis faciūt vitā beataz: alijs ēt rōnibus Arist. p ethy. vī idem ꝯfirmare.

¶ Caput 10m: in quo refellitur hęc positio.

Refellit Seneca positionez hanc hoc mō arguens: id magis felicitati expedit quo virtus magis icitat experit ac magis roborat: sed id sūt aduersitates ⁊ nō ꝓsperitates: minorē declarat Seneca epl'a (multum tibi) ⁊ in epl'a (subinde:) ⁊ in libro de diuina prouidētia per totū narrat hāc qōnis difficultatē. ¶ Ampli⁹ ex pn° Aris. felicitas sine ṽtutib⁹ ē cassa: sz ṽtutes ⁊ maxie fortitudo sine aduersis nō acqrunt: sz Aris. ꝙ felix dz eē in aduersis.

Rursum alio argumēto Senecę arguo: ꝑ exteriorez euidentiā virtuosoꝝ operuz felicitas magis decorat: ꝙ per ꝯfluentiaz diuitiaꝝ ⁊ honoꝝ: sed experitus fiunt euidētiora opera virtutū in aduersitatib⁹: ꝙ in ꝓsperitatibus: qđ Seneca declarat in libro suo de diuina ꝓuidētia: ⁊ vī esse verbū Arist. in pmo ethy. d. ꝙ in olimpiadibus nō optimi coronāt ⁊ fortissimi: sz agonizātes: ꝑpter qđ ꝯcludit Seneca: auctoritate Democriti ibidem: nihil mihi videt infelicius eo cui nihil vnꝙ euenit aduersi nō licuit eni illi seipsum experiri. ¶ Itē ꝯtinue ꝯtingeret felicē sępe mutari in miseriā: cuius oppositū tentat Aristo. declarare felicitatē esse firmā ⁊ stabilē. d. pmo ethy. capite 9° vna. n. hyrūdo ver nō facit: neqz vna dies: ita vtiqz neqz

beatum ⁊ felicē: vna dies nec paucum tempus antecedens: pꝫ de infortunio metelli ⁊ eius nepotis: Cleobis ⁊ Bithonis ⁊ Priami. Quibus visis Solon coram Creso lidiorum rege dixit: nemo ante obitum appellandus est beatus. Argumentum eorum patet per se.

Capitulum 11ᵐ: in quo narratur positio peripateticorum de conditione felicitatis.

ET cum consideraveris librum ethicorum totum: procul dubio has felicitatis conditiones invenies: quod sit quid optimum: quod ultimus finis: quod propter seipsam ipsa eligibilis: quod ad nullum aliud eligatur: quod omnia eius gratia eligantur: quod bonum ⁊ perfectum: quod quid pulcherrimum: quod quid delectabilissimum ⁊ quod quid sufficientissimum per se. Quod quidem felicitas debeat esse quid optimum testatur Aristo. ethicorum primo capite 9ᵒ (c. ⁊ forte felicitatem quidem ⁊ optimum dicere confessum quid videtur) ⁊ probat hoc vide: quod sit ultimus finis testatur ipse ⁊ 10ᵒ ethicorum capite 7ᵒ c. (finem ipsam ponimus humanorum) quod propter seipsam ipsa eligibilis testatur ⁊ ipse ibidem in. 10. capite 9ᵒ c. (videtur autem utique ipsa sola propter seipsam diligi) quod ad nullum aliud eligatur Aristo. testatur etiam ibidem in primo capite 8. c. (tale utique felicitas maxime videtur: hanc enim eligimus propter seipsam: ⁊ nunquam propter aliud) quod omnia eius gratia eligantur: in. 10. ethicorum probat Aristo. capite 7ᵒ in exemplo de ludo: quod bonum ⁊ perfectum testatur Arist. in primo capite 5ᵒ c. nos autem dicamus unde discessimus bonum enim ⁊ felicitatem non irrationabiliter videntur ex his que huius vite sunt existimare. Quod quid pulcherrimum ⁊ delectabilissimum testatur Aristo. ibidem capite. 11. c. optimum ergo ⁊ pulcherrimum ⁊ delectabilissimum felicitas. Quod denique per se sufficientissimum ostendit ibidem capite. 8. c. perfectum utique videtur ⁊ per se sufficiens felicitas operatorum existens finis. Addunt aliqui quod felicitas debeat esse principium bonorum ⁊ res divina: ut capite. 16. ac summe honorabile: ut capite. 16. ergo felicitas est finis ultimus optimus propter se eligibilis ad nullum aliud ordinabilis cuius gratia omnia eligantur bonus ⁊ perfectus pulcherrimus delectabilissimus ⁊ per se sufficiens honorabilis principium omnium bonorum denique existens: ⁊ hoc modo in toto libro ethicorum Aristo. eam declarat.

Capitulum 12ᵐ. in quo concluduntur positiones ex hac descriptione: ⁊ primo positio Subgeri.

EX his Subgerus vir gravis ac maximus peripateticus: ⁊ in secta averroica familiaris: in libro de felicitate: dedit felicitatem esse deum: quia assumpta diffinitione illa pro maiori per te: addetur ⁊ hec minor: sed deus est ultimus finis optimus propter se eligibilis ad nullum aliud ordinabilis: cuius gratia omnia eligantur bonus ⁊ perfectus pulcherrimus delectabilissimus per se sufficiens honorabilis principium ⁊ causa omnium bonorum: ergo deus est felicitas. Amplius arguit fortius: id quo felicitantur omnes est suprema hominis ⁊ omnium felicitas: sed deus est quo omnes felicitantur: quia omnes intellectus felicitantur intelligendo deum: sed intellectio qua deus intelligitur est ipse deus: ergo deo omnia felicitantur: ⁊ hanc rationem ad verbum videtur ponere Aristo. 10. ethicorum capite. 10. ergo deus formaliter est felicitas. Rursum: quo felicitatur deus felicitantur alii intellectus ⁊ omnia: ut declarat Arist. 12. meta. maxime: ⁊ Aver. commen. 38. sed deus non felicitatur nisi deo: 7ᵒ politice. c. deus felix quidem est ⁊ beatus: propter nullum autem extrinsecorum bonorum sed propter seipsum ipse: ergo deo omnia felicitantur: sed nihil felicitatur nisi felicitate: deus ergo felicitas. Adhuc id in quo reperitur ratio totius boni ⁊ totius entis est formaliter felicitas: felicitas enim quia rationem totius boni continet quietat voluntatem: quia totius entis rationem habet: satiat intellectum: ergo hec propositio perspicua: sed in nullo nisi in deo reperiuntur ratio totius boni ⁊ totius entis: ergo ut prius. Et quia deus est summus amor ut in Symposio tradit Plato: ⁊ auctor totius universi: ut in timeo Plato: ⁊ in libro de mundo Aristo. ostendit: ac melius omni bono: ideo attendentes ad ipsum inquantum amor est forte voluptatem crediderunt esse felicitatem: attendentes ad ipsius potentiam ⁊ auctoritatem potentiam balbuciunt felicitatem esse: attendentes denique ad illius dignitatem honorem ponunt felicitatem: ergo deus cum sit vera felicitas: ⁊ sit ipse vere voluptas: vere potentia: vere honor: procul dubio felicitas erit voluptas potentia ⁊ honor: ⁊ hoc modo verificari possunt dicta veterum.

Capitulum 13ᵐ: in quo obiicitur illi positioni: ⁊ ponitur 2ᵃ positio.

SEd quod hec positio sit erronea: his argumentis ostenditur: quia Arist. contra Platonem primo ethicorum capite 7ᵒ ostendit felicitatem non consistere in bono separato arguit enim sic: felicitas est qua homo dicitur formaliter felix: sed deo homo non dicitur formaliter felix: sicut neque paries albedine separata diceretur formaliter albus. Rursum cui inest per se potentia ⁊ aptitudo ad aliquid: ei inest ab intrinseco id: ut patet omnibus: sed felicitabilitas inest homini per se: hoc enim est per se: homo est felicitabilis: ergo inest eius felicitas ab intrinseco: ergo non deo felicitabitur homo. Adhuc felicitas: ut dicit ibidem Aristo. est id quod potest acquiri ex opere nostro: ⁊ possideri a nobis: sed deus: nec acquiri: nec possideri potest: ergo deus non est felicitas. Amplius felicitas bonum est proprium hominis: ut Aristo. probat primo ethicorum capitulo 9ᵒ sed deus non est proprius hominis: cum sit quid commune omnibus: ut dicit Plato: ergo deus non est hominis felicitas. Item id quod tribuit alteri felicitatem non est felicitas: sed Aristo. primo ethicorum capitulo. 13. voluit quod felicitas sit bonum tributum nobis a deo: ⁊ in libro de bona fortuna circa finem dicit: manifestum itaque quia due sunt species bone fortune: hec quidem divina propter quod ⁊ videntur bene fortunati propter deum dirigere ⁊c. ecce quod deus dirigit eorum hoc est dare ei fortunam ⁊ felicitatem. Postremo quilibet orbis felicitatur per conversionem ad suum motorem adequatum: ut dicit Averrois: sed deus non est adequatus motor hominis sed excedens eum: ergo non potest nec debet esse beatitudo hominis. His ⁊ aliis argumentis expositores libri ethicorum dixerunt apud Aristo. esse duplicem modum felicitatis. s. politicum ⁊ contemplativum. Si capitur primo modo sic felicitas est status congregatus ex bonis corporis animi ⁊ fortune: quemadmodum enim in exercitu: ut inquit Eustracius sunt partes integrantes ipsum differentes: tamen quia est una prima: ut princeps ⁊ alie ordinate secundum illius ordinem: ita bona anime corporis fortune integrant totam felicitatem: in quibus datur una prior ⁊ una posterior: ac una principalior: ⁊ altera minus principalis: ⁊ hic est status perfectus ac aggregatus: his prioribus procul dubio dicitur felicitas: ⁊ de hac felicitate possunt omnes ille conditiones aptari: contracte tamen homini: ut constat: ⁊ hanc felicitatem sepe Aris. tractat in libro ethicorum: ut patet in multis verbis eius: si vero accipitur pro felicitate contemplativa: sic procul dubio hec felicitas est deus formaliter: ut dicit Eustracius. 10. ethicorum ⁊ omnes expositores: ⁊ tunc opus est declarari quo pacto possit acquiri hec felicitas 2ᵒ modo: ⁊ an in vita an post mortem: de prima enim non loquimur amplius cum satis sit dictum in ethicis.

Capitulum 14ᵐ. in quo queritur questio an deus possit intelligi a nobis: vel aliquod abstractorum.

QUestio valde ambigua fuit an intellectus noster possit intelligere deum vel aliquod abstractorum: potest autem hec questio: ut dicit Averro. 36. commen. tertii de anima: intelligi

vel utrum intellect⁹ hominis in se possit intelligere aliqđ abstractorū: vel aliter utrum possit intellectus hominis: vt ei continuus: intelligere aliquod abstractorum: sed vt dicit Auerrois hi sensus non differūt re: qꝛ quicquid est possibile intellectui: vt intellect⁹ est possibile homini: vt homo: mediante intellectu: qꝛ quicquid est possibile motori: vt motor est possibile instrumēto: vt instrumentū adequatū illi. Et etiam quicquid est possibile perfectioni: vt perfectio est possibile perfecto: vt perfectū illa pfectione: ergo idem est querere utrum intellectus: vt intellectus: possit intelligere substantias separatas: ⁊ vt corpori continuus: cum illa corpori continuitas non impediat possibilitatē apprehensionis. ¶ Hāc questionē mouit Aristoteles in libro de anima: tamen: vt dicit Auerrois nullibi soluit in libris qui peruenerunt ad eum: ⁊ forte fuit ob latentiam huius questionis: ⁊ forte quia soluit eam in libro qui non peruenit ad eum: causas autem quibus tacuit Aristo. solutionem huius questionis posui in commento nostro libri de felicitate.

Quod autem intellectus potētie nō possit continuari substātijs separatis videtur ambigere Themistius 3° de anima hoc argumēto: sicut intellectus agens ad intellectum potētie: ita sub͠a materialis ad sub͠am immaterialem: ergo sicut primū ad 3ᵐ: ita 2ᵐ ad 4ᵐ: sed intellectus agens nihil intelligit mālium: ergo nec intellectus potētie aliqđ immaterialiū. ¶ Amplius plus distat pmum intelligibile ab intellectu potētie q̄ intellectus potētie a cogitatiua; sed cogitatiua nō potest apprehendere intellectū potētie: ergo nec intellectus potētie intellectū pmū. ¶ Rursus vnius facultatis naturalis: vnus est modus operandi: natura enim vna vno tātūmodo operat: vt dicit Arist. in de celo ⁊ mūdo: sed intellectus potētie est vna natura: ⁊ intelligit per modū abstractionis a phantasmatib⁹: ergo nihil intelliget nisi hoc mō abstrahēdo. s. a phantasmatib⁹: ⁊ per ꝯñs non intelligit formas separatas. ¶ Adhuc si intellectus potētie cognoscit sub͠as separatas: aut per eēntias earū: aut per species causatas ab eis: non per essentias earū: qꝛ ille non sunt vnum cū intellectu potentie: non etiam per species: qꝛ tunc intellectum haberet intellectū: vt arguit Auerrois contra Alpharabiū 3° de anima cōmen. 8°. Adhuc intellectus non pōt cognoscere se per essentiā propriā: sed intellectione aliorū: ergo nec a fortiori alia multo separatiora.

Postremo Aristoteles ⁊ Auerrois in vltimo. 9. diuinorum: ignorantia substātiarū separatarum est in nobis qualis cecitas: sed cecus non pōt aliquod visibiliū videre: ergo nec intellectus noster aliqđ abstractorum: ⁊ idē 2° metaphysice prope pncipiū dicit: q intellectus noster est sicut oculus noctue respectu illorum ⁊c̄.

¶ Caput 15ᵐ. in quo inducuntur argumenta probantia intellectuз posse continuari illis: s̄m comprehensionē Themistij ⁊ Alexandri.

Quod quidē intellectus potentie possit copulari substātijs abstractis ⁊ intelligere illas Simpli. Themi. ⁊ Alexan. phant: ⁊ pmo ratiocinat Themi. in 3° sue paraphrasis de anima capite. 51. d. q naturas mālēs intelligit in cernendo ⁊ a moliendo māni longe facilius intelligat necesse est que per se abstracta dispendium huius opere nobis remittunt: est ergo vis rōnis intellectus potētie intelligit mālia abstrahēdo ea a mā. ergo maxie intelligit naturas in se abstractas: ⁊ hanc rōnē tetigit Simplicius in cōmento tertij de aīa. ¶ Scđa rō fuit Alexandri in tractatu de intellectu: que pōt sic cōponi: oē qđ hз in po͠a aliquid indubitāter accedit in actu in aliq̄ tpe in aliq̄ īdiuiduoꝝ sue speī: sed intellectus materialis habet in se in potētia receptionem intellectus abstracti: vt iam declaratum est in epistola felicitatis. ergo aliquando reducitur ad actuз in aliquo indiuiduo speciei hominis. ¶ Amplius arguit Alexā. cuiuscunqз sunt possibilia omnia media alicuius finis: est possibilis finis ille: aliter semp esset in esse imperfecto ⁊ nunq̄ in esse perfecto. Sed intellectui potētie possunt accedere omnia media ad intellectū separatuз adiscendum: qꝛ potest acquirere intellectū in habitu: qui est via ⁊ mediū ad illum abstractū. ergo possibile est vt aliquādo attingat finē. ¶ Declarauit aūt has tres demonstrōnes filius Auerro. in tractatu de intellectu: qui est sūmū humanū bonum.

¶ Caput 16ᵐ: in quo enumerant̄ ꝯōnes ꝯtra has vias.

Auerrois in epistola de felicitate obijcit Themi. sic vel loquit̄ de intellectu: vt intellectus: vel ꝓut corpori vnitur: si pmo mō: tūc Themi. fuit insufficiens: qꝛ nō sequit̄ oculus: vt oculus: pōt cōprehēdere solem. ergo oculus noctue: ⁊ sic nō sequet̄ intellectus: vt intellectus: pōt cōprehendere sub͠as separatas. ergo corpori ꝯtinuus vt pз. ¶ Si intelligit per intellectū: vt corpori cōtinuus: tūc petit qđ est in pncipio: qꝛ vt corporibus cōtinuus nō intelligit nisi abstrahendo: ⁊ ideo vī q sermo Themistij sit dubitabilis: vt dicit Auerrois lз in 3° de aīa asseueret eū tanq̄ necessariū. ¶ Scđo formidat Auerrois: qꝛ si intellectus: vt intellectus: semp intelligit sub͠as separatas: cur nō in pncipio per ipsius intelligimus: sed in fine: ⁊ hꝫ rō latuit Themistiuз. Nō ꝓo dedit Joā. q si cōpetit intellectui: vt intellectus cōpetit ipsi: vt corpori cōtinuus: nihil est: dicit enim: nulla forma nālis impedit̄ a sua perfectissima operatione per vnionē ad suū ꝓpriū perfectibile. Hoc pfecto remouet expositor: qꝛ nō īpedit̄ ab operatione: que sibi debet̄ per vnionē ad idē: nō q hec operatio debeat̄ illi nō est ꝓbatū. ¶ Ad Alexā. item obijcit Auer. 36. ꝯclō. ⁊ vī mihi q duplex sit intellectio que haberi pōt de substātijs separatis: vna per essentias eaꝝ que a theologis dī intellectio intuitiua seu matutina: alia p essentias effectuū: q cognoscuntur abstractiōe: ⁊ hec dī abstractiua vł r. itē vespertina mō: int⁹ pmo mō est equiuoce dicta ab intellectione scđo mō: tunc vī q pmū arg͠m hз maiorē verā: sed minor petit: nō n. ꝓbatuз est intellectū potētie esse in po͠a ad intellectū separatū cognoscēdū pmo mō intellectionis: sed bñ scđo mō: ⁊ maxime cum apud Alexā. intellectus mālis sit corruptibilis: qui nō pōt perfici ab aliquo eterno. Et per idē obijcit̄ scđe rōni cōcedendo maiorē: de fine eiusdē rōnis cū medio ad finem: vt dicit Auerrois. 5. physi. cōmē. 9. mō intelligere pmo modo est finis equiuoce dictus intellectus speculatiui: ⁊ sic ratio illa equiuocationem cōmittit.

¶ Caput 17ᵐ: in quo defendunt̄ he tres rationes.

Et si he instantie accusant eos de remissa declaratione: tñ si suppleant̄ rōnes ille videnṫ esse quasi demonstratiue: vī ergo p̄ q Themistius supponat vnū esse cōfessū ab Auerroi. s. q quicquid est possibile intellectui: vt intellectus: est possibile hoi mediāte intellectu ⁊ hoc pmo: qꝛ ad quā operationē capax est forma ⁊ oino perfectibile per illā est capax: nō enim minus se extendit perfectibile q̄ eius adequata pfectio. ¶ Scđo ois pfectio vniuoca alicui s̄m essentiā ⁊ actū pmū vnibilis est ei s̄m postremaз pfectionē: qꝛ operatio ⁊ essentia sunt adequata: sed intellectus est pma pfectio hois. ergo ⁊ intelligere qđcūqз eius erit postrema pfectio ei. ¶ Aliud aūt ꝓbat Themistius. s. q intellectus: vt intellectus: possit intelligere sub͠as sepatas ⁊ ratio sua pōt sic hr̄e vim: ois facultas intelligens aliqđ ꝓp aliquā rationē intelligendi: potest intelligere omne id in quo illa ratio perfectissime saluatur: sed intellectus materialis intelligit vniuersalia propter rationē abstractionis. ergo magis

illas

illas subas in qbus magis saluaẽ rõ abstractiõis: ⁊ hoc pacto Auerro. in epistola de felicitate exponit duob⁹ exẽplis maiorẽ: si. n. inquit oculus videt colores pp rõnẽ visibilitatis. s. lucem: lucem videre magis erit aptus in eo ꝙ oculus. ¶ Idẽ ꝓbat scdo exẽplo. d. qz res que hꝫ recipere ignẽ particulare magis de necessitate ignẽ absolute: ⁊ sic pꝫ vis rõnis Themistij. ¶ Tũc ad arg^m dõm ꝙ intellectus: vt intellectus: põt intelligere subas separatas: ⁊ tũc bñ seqẽ. ergo possibile est ipsuꝫ intelligere eas: vt cõtinuus: qꝛ exemplum de oculo nihil est: lꝫ. n. sol sit occultus oculis alicuius spẽi aialis: nõ tñ toti spẽi aialis: sic lꝫ intellectus: vt mihi vel tibi cõtinuus: sit occultus intell's separatus: tñ alicui cõtinu⁹ põt itelligere illũ: vt dixi: ex his pꝫ efficacia rõnis Themistij. ¶ Circa rõnes Alexandri dõm puto eas esse demonstratiuas vno mõ: alio mõ esse sophisticas. Si eniꝫ ponaẽ ꝙ intellectus mãlis sit gñabilis ⁊ corruptibilis: ꝓculdubio nõ possunt rõnes reduci in bonũ: si eniꝫ vt dicit Auerro. intellectus mãlis gñabilis ⁊ corruptibilis existens intelligeret subas separatas: tũc nã cõtingẽs mutareẽ in esse necessariuꝫ: ⁊ hanc ꝯñtiã breuiter ꝓbamus: lꝫ in 3° de aĩa prolixe locutus sim: supponẽdo qd dicit Auerrois ꝙ vnio intell's cũ intellecto est fortior fixior ac ꝑmanẽtior vnione mãe cũ forma: ⁊ hoc ꝓbaui in cõmẽto 5°: qꝛ illa vnio est abstracta a loco tẽpore ⁊ dispõnib⁹ mãe: ⁊ vlis: ideo simplr eterna: z° accipimus ꝙ ois mã que recipit formã eternã corporalr ⁊ indiuidualr: recipit eã semp sic ꝙ nunꝗ̃ expoliaẽ ab illa: ⁊ est coeterna ei: ⁊ nunꝗ̃ recipit aliaꝫ nisi illã vt Auerrois demonstrat in libro de suba orbis cõtra Auicennã: ex his cõpono rõnẽ sic: ois vnio mãe cũ forma eterna: siue corporalis: siue spũalis est eterna vt cõstat. Sed vnio intell's materialis cum intellecto abstracto: est vnio materie cum forma eterna: ⁊ spiritualis ⁊ fortior omni vnione cuiuscunq; forme. ergo erit plus ꝙ̃ eterna.

Ex his deducamus impossibile: intell's potẽtie vnitur forme eterne. ergo vnione eterna: vnione eterna. ergo est eternus: relo. n. eterna reqrit fundamentũ ⁊ terminos eterna: eternus ĝ necesse esse: ⁊ est gñabilis ⁊ corruptibilis. ergo contingens. ergo natura cõtingẽs mutatur in eternaꝫ: ⁊ ideo accepit Auerrois: ꝙ Alpharabius Auemp. ⁊ Alexan. ⁊ vniuersalr oẽs dicentes intellectũ materialem esse generabileꝫ: non possunt saluare potestatẽ cõtinuationis eius cum abstractis: ⁊ hoc pacto rõnes Alexandri sunt sophistice: qꝛ intelligere non erit nisi sentire: virtus enim materialis ⁊ generabilis nõ potest formare: sed tñ sentire: mõ sensatio nõ est medium vnius rationis cum intelligere substantias separatas: ⁊ sic rõnes peccãt in minoribus. Sed quomodo ſm Auerro. valeant debes scire ꝙ Auerrois accipit vnum ꝙ intellect⁹ speculatiuus sit mediũ dispositiuũ ⁊ sufficiens pro acqsitione intellectionis intellectus abstracti: ⁊ huius ratio est: qꝛ intellectui: vt intellectus competũt due operationes. s. intelligere abstracta per essentias eorũ: ⁊ generabilia per quidditates separatas ab idiuiduis: ⁊ cũ operatio prima non sit gratia scde: qꝛ esset cõtra naturaꝫ: deterius eniꝫ potius est gratia melioris ꝙ̃ ecõtra: nisi scdaria intentione. ergo intelligere res materiales per quidditates earum est gratia intelligere substantias separatas: accepto ergo ꝙ mediũ adequatum perueniendi ad intelligere substãtias separatarũ sit intellectus speculatiuus: vt declarabiẽ post: ratio Alexandri est demonstratiua: cuicũq; enim est potentia ad aliqd mediũ totale respectu alicuius finis: ei est finis po⁹: est. n. eadẽ potẽtia medij totalis ⁊ finis: ⁊ sic pꝫ maior pme rõnis. Silr amoueẽ calũnia scda: qꝛ siue finis sit eiusdẽ rõnis cũ medio: siue alterius: ei sit acqsibilis merito illius medij: ⁊ maior ⁊ minor sũt necessarie: ex his declarantur rõnes Alexandri ambe.

¶ Capit 18^m: in quo narratur argumentum Auempa. ⁊ calumnia Auerrois ⁊ defensio.

Auempace hyspanus induxit vnã viã in epistola de cõtinuatione ⁊ in lib. de aĩa: cuius ꝓpõnes diuersimode declarauit: ꝓpter qd Auer. dicit illas fuisse duas vias: ⁊ cõponiẽ sic: omnis intellectus: qui nat⁹ est intelligere intelligibile: cuius qdditas est vna numero apud oẽs: natus est intelligere substãtiã abstractaꝫ a mã ⁊ motu: sed intellectus humanus corpi cõtinuus est natus intelligere intelligibile: cuius qdditas est vna numero apud oẽs. ergo in pma figura: intellectus humanus corpori cõtinuus est natus intelligere substãtiã separatam a motu ⁊ mã: ꝓpõnes huius in cõmento nostro de aĩa exposuimus ad longũ. Auerrois Auemp. discipulus in cõmẽto. 36. tertij de aĩa ꝯdicit ei pmo: qꝛ qdditas dicitur equoce fere de suba sepata per essentiã: ⁊ qdditate rei mãlis: ⁊ sic ꝓpositio probans maiorẽ. s. ꝙ intellectus innatus est abstrahere qdditates: ⁊ in eo ꝙ sunt qdditates: erit falsa. ¶ Amplius arguit: vl cuilibet abstracte qdditati rñdet phantasma: vel non: si sic cũ suba separata per essentiã nullũ habeat phantasma: ꝓculdubio maior erit falsa. Si nõ, tunc intell's põt abstrahere qdditatẽ a qdditate abstrahẽdo semp: ⁊ in phantasia nulla erit abstractio indiuidui ab indiuiduo: hoc aũt est ꝯ Arist. nihil. n. intelligit intell's: nisi phantasia illius indiuiduum phantasieẽ: vt diximus in libro ꝑcedẽti. ¶ Rursum si ita est ꝙ intell's intelligit subas separatas in sequitur nõ magis in pncipio ꝙ̃ in fine: ⁊ seqẽ illa met questio que facta fuit ꝯtra Themistiuꝫ. ¶ Postremo si intell's intelligit illas: vel intelligit abstrahẽdo vel nõ: si dicas ꝙ nõ, ergo intellect⁹ nõ intelligit ꝑ abstractionẽ: ⁊ sic maior falsa est ⁊ minor: si intelligit abstrahẽdo: tunc intel⁹ illartiꝫ est pars partius scientie speculatiue. s. abstractiue: ⁊ nõ per essentias earũ intuitiua. ¶ Debes scire ꝙ vnũ ꝓbat simplr rõ hec: aliud ꝓbat a signo: simplr qdẽ ꝓbat ꝙ intell's intelligit subam separatã nõ per essentialẽ exclusionẽ a mã: sed nõ ꝑ iclusionẽ: est ĝ ꝯcto absolute: ꝙ intell's itelligit abstractũ vltimata abstractione qd qdẽ nõ ꝑ essentiã est abstractũ: sed ꝑ nõ inclusionem mãe: qd abstractũ est vniꝫ numero ꝑuatione ad oẽs intelligẽtes: ⁊ ꝯ hoc calũnie Auerrois nihil sunt. ¶ Sꝫ dicẽs tunc nõ cõcludũt ꝓpositũ: dõm ꝙ directe nõ: sed bene sunt signũ ꝓpositi: videmus. n. intell'm intelligere qdditatem abstractã: ⁊ eã abstrahere: ⁊ si in infinitũ esset abstrahibilis: adhuc intell's eã abstraheret: ergo põt sciri ꝙ intell's et abstractas qdditates ꝑ essentias eaꝝ potest intelligere: ⁊ tunc hec ratio est in vi vna cum illa Themistij: ⁊ sic patet quo pacto rõ Auempa. sit vna: ⁊ qũo non.

¶ Capit 19^m: in quo declaranẽ tres alie rõnes Auerro.

Etiam sint inducte vie hoꝛuꝫ inducẽde sunt tres alie Auerro. quaꝝ prima cõponiẽ sic id qd est maxie a nobis appetibile: ⁊ sũmo opere quesitũ: est nobis possibile ſm nos vel genꝰ nostri: desideriũ. n. nãle nõ est ad ipossibile: nullus. n. vt inqt Aristo. conaẽ ad terminũ nõ futurũ peruenire: sed intelligere subas sepatas est a nobis maxime appetitũ: ac sũmo opere quesitũ: est. n. regula topica: si vnũ ꝯtrariũ sũmo opere odiẽ, reliquũ sũme amatur: mõ ignorãtia earũ ⁊ scientia sunt opposita. ergo si ignorantia earũ odiẽ scia amabiẽ. Ergo sacerdotes egyptij dimissis oibus bonis eaꝝ scientiã sũmo opere inuestigarũt: quod si esset hoibus ipossibile nõ esset ab hoibus quesitum: ⁊ hec est rõ Auerrois: que excipiẽ ex z° metaphy. cõmẽ. p. ¶ Induxit Auerrois aliã rõnẽ in epistola de felicitate: ⁊ põt sic cõponi: hois facultas liberata a mã: ⁊ conditionibus mãe: põt indifferenter cognoscere omne cognoscibile cuiuscũq; generis

ris: cum enim liberata sit a mā liberabitur a determinato modo cognoscendi: sed intellectus est liberatus a materia: ergo potest indifferenter omne intelligibile cognoscere. ¶ Et sic proculdubio poterit elevari in cōprehensionē intellectorꝫ separatorꝫ: ꝛ cōtinuari eis. ¶ Tertia rō tangitur ab Auerroi 2° meta. cōmen. p̄: ꝛ in epistola de felicitate. s. si intell's humanus non posset cōprehendere subas separatas: tūc ociose egisset: qꝛ fecisset id qd est in se nāle intellectum: nō cōprehēsuꝫ ab alio: sicut si fecisset solē nō cōprehensuꝫ ab aliquo visu. hę sunt tres rōnes Auerrois efficaces: quę ponuntur ab eo sępe sępius.

¶ Caput 20m: in quo enumerant̄ qōnes 3 has rōnes.

Alpharabius taliꝫ voluere humanū desideriū non esse ad intellectionē earū per essentias eaꝝ: qm̄ id est impoīe: sed ad cōprehensionē eaꝝ abstractiuā: ꝛ hoc est poīe: rō ergo petit qd oꝫ pbare. ¶ Scdam debilitat expositor: qm̄ facultas liberata a mā pōt intelligere subas separatas: sꝫ nō ſm oēꝫ modū sui eē: qꝛ nō vt corpi ꝯtinu° itelligit illas: sꝫ vt hꝫ eē liberatū a mā.

Preterea Alpharabius diceret q intell's pōt intelligere illas: nō tñ ſm oēm moduꝫ intelligendi: sed tātū cognitione per essentias effectuū posterius ꝛ cognitione speculatiua nō per essentias earum.

Contra tertiā rōnē sunt multa argumēta: inquit eniꝫ expositor ꝯñtiā illā esse verisibilē: qm̄ falliꝫ in ꝯñtia: qd declarat: qm̄ ociosuꝫ est qd est ꝑpter aliquem finē quē nō attingit: dicit mō ipse q Auerrois supponit intellecta separata esse intellecta ꝛ intelligibilia ab intellectu nostro: ꝛ ideo si nō intelligeretur essent ociose: qui videt q sunt intelligibiles per se non tñ ab intellectu nr̄o nec sunt ociose: qm̄ non sunt intelligibiles gratia intellectus nostri. ¶ Amplius Auerroes cōmittere vi fallaciā ꝯñtie: qm̄ cōcedā eas posse intelligi: sed nō seq̄ nō intelligunt̄ ab intellectu nostro. ergo a nullo intellectu: ex negatiua eniꝫ particulari nō seq̄ negatiua vlis: vt scdo topicoꝝ dicit Aristoteles. ¶ Rursꝫ dicunt q vbi intellectus: nec quid: nec qꝫ illarū intelligeret esset ociosum: vbi aūt quicꝗ earum intelligit̄ saluatur possibilitas naturę.

¶ Caput 21m: in quo soluuntur quęstiones hę.

Filius Auerrois in tractatu de intellectu exposuit p̄mā rōnem subtilr apud me: ꝛ qꝛ tota calūnia cōtra p̄mā rōnē est cōtra minorē illius: ideo declarat minorē. s. q intelligere substātias separatas per essentias eaꝝ sit a nobis desiderabile maxime argūt. illud inqt maxime appetit̄ ac desiderat̄: quo habito cessat totus appetitus: ꝛ tota potentia intellectiua ad vlterius intelligendū: hęc pꝫ cuiliꝫ hoi: sed intelligere substantias separatas per essentias earū est id quo habito cessat desideriū ꝛ potentia intellectiua ad intelligendū: ꝛ ꝑpter hoc inquit in hora oī: qua renouata fuerit in intellectu forma: renouat̄ po° sup aliā formam: quousqꝫ ascendit ad cōplementū de forma in formā nobiliorē ꝛ propinquiorē ad actū: ita tñ q in fine perueniat ad actū. s. cū quo nullatenus sit admissa po° ꝛ ibi cessat po° supra aliā formā ꝛ desideriū ad aliud nobilius sciendum: ex his ꝯcludit̄ q scia intuitiua p essentias eaꝝ maxime nobis sit desiderata: ac optata: ea eniꝫ sola habita cessat po° ad vlteriorē formā: ꝛ desideriū ad nobilius intelligibile: ꝛ sic nō tñ desiderat̄ scientia earū per effectus ꝛ abstractiua: sed supra illā desiderat̄ scia altissima: vbi cessat po° ꝛ desideriuꝫ nr̄m: ꝛ hęc rō hoc mō exposita apud me est mirabilis.

Scdam rationē declarat Auerrois in cōmēto 36° tertij .d. Si vo posuerimus q intell's mālis nō est admistus māę: tūc iste sermo erit verus. s. q id qd est magis visibile magis cōprehendit̄: qm̄ q cōprehēdit minus perfectū ex eis cōprehendentib°: quę sunt nō admissa māę: necesse est vt cōprehendat perfectius ꝛ nō ecōtrario. Est ḡ vis ꝯfirmationis: nulla virtus debilitabilis ab obiecto: quāto excellentius est obiectū: tāto excellētiori mō apprehendit id: ſm oēm modū possibilē: sed intell's si est liberat° a mā est virtus nō debilitabilis: ergo apprehēsiua obiecti ſm oēm modū possibilē apprehēdit: ꝛ sic cognitione p eēntias earū ꝛ per effect°: ꝛ hęc rō si cōsideret̄ est demonstratiua. ¶ Vnde pꝫ sol. ad calūnias: intell's enim vt intell's pōt apprehendere illas: ꝛ p ꝯñs: vt corpori continuus: qm̄ per iam declarata qcqd pōt intell's humanus: vt intell's humanus: pōt intell's humanus: vt hic intell's tibi vel mihi cōtinuus: vt diximus. ¶ Et per idem pꝫ sol. ad id Alpharabij: intellectus eniꝫ pōt ascēdere nō tñ ad cognitionē speculatiuaꝫ illarū sed per essentias eaꝝ: qm̄ cū sit virtus liberata a mā: est natꝰ perfici ab illis ſm oēm modum ꝑfectionis. ¶ Circa tertiā rōnē laborāt multi. Joan. tñ in qōnib° tertij q. 37° sustentat̄ p̄ncipalr in vno: q subę sepatę cōparantur ad intellectū nostrum: vt formę natę intelligi: intell's noster cōparat̄ eis: vt subiectū natū recipere illas spūalr ꝛ comprehensiue. ¶ Et multis modis ꝓbari pōt ex verbis Auerrois: p̄mo, qm̄ intell's potētię est infimus abstractoꝝ: sed semꝑ infimus intell's est mā superioris: vt dicunt phi: infima eniꝫ intelligētia perficit̄ a superiori: sicut mā perficit̄ a forma. ¶ Amplius scdo qm̄ vilius est po° respectu nobilis: ꝛ nobile est tanꝗ actus respectu vilis. ergo sicut substātię separatę sunt natę intelligi ſm eaꝝ naturam: ita intellectus noster est natus perfici ab eis ſm suā nām.

Rursum tertio intellectus potentię est mā oium abstractoꝝ ꝛ oium intelligibiliū: sed mā non corruptibilis: ab ipsis formis est potēs ꝛ apta suscipe oēs formas: ergo intellectus pōt suscipere oia intelligibilia: accipiat̄ ergo q intelligētię sunt potentes intelligi ab intellectu nostro potētia nāli: ꝛ intellectus noster pōt intelligere illas po° nāli: sicut mā potētia nāli pōt suscipere oēs formas argūt mō: intell's noster corpori cōiunctus est receptiuus ꝛ passiuus intellectionis earū. ergo hꝫ nālem potētiā recipiēdi intellectiones eaꝝ per essentias eaꝝ: ergo si aliqñ non attingeret eas nā egisset ociose: qꝛ fecisset illā potētiā nālē intellectus nostri ad illas: quę nunꝗ in actū deduceret̄: ꝛ q hęc sit intētio Auerrois ostēdit exēplo eius: ecce quō Joā. exponit id ex pte intell's nostri: ꝛ nō ex parte eaꝝ: verū vo hęc declaratio sit sufficiēs post declarabit̄. ¶ Alij vt Subgerius ꝛ multi sui sequaces deducunt cōsequētiā ex pte earū: ꝛ accipiunt p̄mo: q si intellectus potētię nō pōt intelligere superiores intelligētias illę nō possunt itelligere deū: qm̄ forma nō apta suscipi in maximo receptiuo alicui° generis: illa nō est receptibilis in minus receptiuo illius generis: sed intell's potētię est maxime receptiuus in genere abstractoꝝ. ergo si p̄mus intellectus nō est natus suscipi in intellectu potētię: nec in aliqua eaꝝ erit susceptibilis: mō habet̄ hęc. q cū de facto intell's potētię nō intelliget p̄mū intellectum nulla intelligentia intermedia intelliget eum. ¶ Scdo accepit Subgerius q nulla intelligentia media pōt intelligere mediā: nec aliquā infra p̄mā: si non pōt intelligere p̄mā: arguit̄ ergo: nulla int° quę nō pōt intelligere supremā pōt intelligere aliquā mediarū vel infimā ſm Auer. sed ex p̄mo accepto nulla intelligētiaꝝ pōt intelligere superiorē. ergo nec mediā vel aliquā infra p̄maꝫ. ¶ Ex his arguit intell's potētię nō pōt intelligere deū: ergo nulla mediaꝝ pōt intelligere deū: nulla mediaꝝ pōt intelligere deum. ergo nulla mediaꝝ pōt intelligere mediā: nulla mediaꝝ pōt intelligere mediam. ergo nulla potest intelligere se: nulla potest intelligere se. ergo sunt simplr ignorātes: qꝛ

nulla

nulla pôt intelligi ab aliquo intellectu:quia vel a pmo:vel ab infimo:vel a seipsis:nô a pmo:qm nihil intelligit extra se:nec ab infimo:qz non intelligit illas:nec a seipsis.ergo a nullo intellectu côpręhendent:z sic nã egisset ociose:hoc dicit Subgerius in tractatu suo de itellectu:tertio loco inscripto:qui fuit missus Thomę:pro responsione ad tractatum suum côtra Auerroim.

Sed mihi videt φ hęc deductio claudicat aperte côtra fundamêta Auer.pmo,qm accipit:φ pma intelligêtia nihil intelligit extra se:z φ non intelligit infimã:z vlr nullũ ens infra deũ:z hoc pfecto fundamentis Auer.obsistit z arguit:ois intellis purus q est oia entia in gradu nobiliori φ̃ ipsa sunt in seipsis:itelligit omnia entia meliori mô φ̃ sint:sed dicit Auerrois in libro de l.de l.disputatione 3ª in fol.15 z 18.sic(sed ipse est apud phos oia entia in gradu nobiliori φ̃ ipsa sint in seipsis zc̃.)ergo de⁹ intelligit oia melius φ̃ sint in seipsis.¶ Amplius quę côtinent in mente dei:sicut formę artificiales in mête artificis:sunt côpręhensę ab illius mente:sed oia entia ptinentur in mête pmi entis illo mô vt declarat Auerro.12.meta.cômento.18.in fine:z in.36.in medio.ergo vt pus.¶ Rursus ois purus intellis q est cã intelligêtiaʒ in tribus generib⁹ causaʒ intelligit illas per essentiã suã:sed declarat Auer.in libro de l.de l.disputatione tertia in fol.decimioctaui circa finẽ φ deus est cã agês,finis,z forma intelligentiaʒ.ergo vt pus.¶ Adhuc ibidê disputatione.12ª in fol.pmi z scdi dubij voluit φ duplex est scia:qdã quę causat a reb⁹:z hęc variat variatione rerũ alia quę est cã rerũ:z hęc pmanet z nô variat nisi relatiue:sicut columna de dextro in sinistrũ z ecôtrã.ergo deus intelligit oia scia quę est cã rerũ:z sic pz qño intellis pmus intelligit oia z intellis inferiores:nô prout perficit ab illis:sed vt est cã eoʒ:z per essentiam eius:z sic pz pmus defectus.¶ Ex his pôt impedirі pñia Auer.pmo,qm posito φ intelligentię medię nô intelligantur ab infima:nec a se:adhuc intelligunt a pma:eo qz pma est causa earũ:z sic nô sunt ociose intelligibiles.¶ Scdo peccat hęc deductio:qm hęc pñia nulla est:intelligêtię medię nô intelligunt ab infima.ergo nô a se:nô enim reputãt latini intellectũ potêtię esse maxime receptiuũ oium intellectionũ:nulla eniʒ intelligêtia intelligit pmã sicut illa intelligit se:z qñ accipit:q q d nô pôt recipi in maximo receptiuo nô pôt recipi in minus receptiuo:hoc vz intelligi de receptiuo pportionato:nô dico φ intelligêtia pxima deo: est maius receptiuũ intellectionis dei φ̃ infima:licz infima sit maius receptiuũ sm extensionẽ:z sic pz scdo huius deductionẽ peccare.¶ Adhuc tertio peccat:qm z si sit intẽtio Auerrois φ nullus intellis intelligês nobilius pôt intelligere:volens tñ hęc nô est rônibus pbata:deus.n.apud eos intelligit se:z tñ nô pôt intelligere aliquã rez extra se.Et sic concedi pôt φ intellis noster intelligit se:z entia infra se:z nô aliqđ abstractoʒ:z deductio hęc peccat his tribus modis:vt vides.¶ His ĝ sic expositis vĩ mihi tandez Auerroim aliter sentire:supponit enim ipse subas separatas esse aptas intelligi simplr ab oi intellectu:vt intellis est:vt in diuersis locis nãlis phię declarauit.¶ Scdo accepit ibidẽ φ intellis noster sit natus eas intelligere:z sic voluit duplicez esse aptitudinẽ intelligẽdi.s.ex pte eaʒ:z ex pte intellis nostri:z qz ipse dicit in pncipio epistolę de felicitate aptitudinẽ a pte vtriusqz extremi esse potẽtiã reducibilem ad actũ:vt declarauimus in cômẽto nostro illi⁹ epistolę:ideo po⁹ intelligẽdi illas est mutua a pte eaʒ.s.z nostra.¶ His acceptis p pstantibus declarat Auerrois eas qñqz intelligi a nobis:z inquit:sed hoc nô demõst res abstractas intelligere esse impossibile nobis:sicut inspicere solẽ est ipossibile vespertilioni.Et pbat illas qñqz itelligi a nobis.s.qm si ita esset.s.φ nunφ̃ intelligerent a nobis:tũc ociose egisse qz fecisset id qđ est in se nãlr intellectũ:idest natũ intelligi aptitudine mutua:nô intellm ab alio.¶ Ex his pz φ intẽtio Auer.nô est pbare intellis illos eẽ poẽ a nobis itelligi:z nos posse illos intelligere:sed nos qñqz eos intelligere:φ enim sit potis intellectio eaʒ po⁹ reciproca declaratuz est in multis libris Aris.z Auer.z sic pz Joãnis defect⁹:q totã potẽtiã intelligẽdi psiderauit ex pte nostri:z defect⁹ Subgerij:q totã pueritt ad eas subas:est.n.po⁹ intelligẽdi mutua pręsupposita z probat reductio ad actum:vt pz.¶ Et hunc modũ dedit in epistola de felicitate:z nos in cômẽto nostro declarauimus totum hoc.

¶ Caput 22ᵐ:in quo inducuntur omnes rônes possibiles induci pro hoc.

POstremo qđ intellis sit apt⁹ intelligere subas sepatas arguit,quęcũqz sunt eiusdẽ nãę q q d est poẽ vni erit alteri poẽ:mô dicit Auerrois in epistola de felicitate:receptio quę est in itellectu mãli est spẽi receptionis nãę intellectuũ abstractoʒ:z idẽ cômẽto.14.° tertij de aia.ĝ vt dicit debituz est vt vniat cum abstracto.¶ Adhuc arguit ibidẽ:id qđ pprũ est oibus abstractis côpetit oibus illis:sed intellectuũ abstractoʒ pprietas est vt se côpręhendant:z per pñs vt pus.¶ Ex his rônibus pôt accipi φ intellectus noster potest cõtinuari illis:z hę duę rônes sint acceptę tanφ̃ pbabiles.

Quod autẽ hoc sit etiã de mente phoʒ z auctoritatib⁹ declarat multis:z pmo ad hoc sunt verba Alex.quę ponunt in tractatu de itellectu q incipit(intellis auctorẽ Aristotele trifariam dicit zc̃.)vbi in caplo de intellectu adepto ponit hęc verba(z intellis qui est in po⁹ cum fuerit côpletus z augumentatus:tunc intelliget agentez:qm quẽadmodũ po⁹ ambulandi:quã hô hz in natiuitate:venit ad actũ post têpus:qñ perficit id per qđ fit ambulatio:ita intellectus cũ fuerit pfectus intelliget ea quę sunt p suã nãm intellecta zc̃.)Amplius Themistius idẽ ponit in tertio suę paraphrasis de aia:in caplo.52°:vbi arguit intellm potentię côpręhendere subas sepatas inquit(vĩ eniʒ intellis materialis de facultate hac pręditus pculdubio:vt res penit⁹ abiunctas a materia possit côpręhendere zc̃.)

Rursum Simplicius 3° de aia in cômẽto illius text⁹(verũ ẜo ptingit zc̃.)auctoritate Alexãdri inquit(verũ Alexãder z insepabilẽ ingt pungere insepabiliuz esse cognitionẽ:qm z ab insepabilibus insepabilia ipsi relõ:sed nô erat relõ eadẽ intellectioni:hęc eniʒ velut ictus qlẽ est z excitatio:illa ẜo itellectio finis:incipit ergo hinc z ex isepabilib⁹ aiaʒ p multã ad extrinsecus inclinationẽ:vt ẜo imaginib⁹ illi⁹ adiciẽs velut ab imaginib⁹ in pma exẽplaria seipsz reducit zc̃.)ecce φ̃ plane Simplicius cum Alexãdro qñrũ ad hoc sentire vĩ.¶ Idez sentit Alpharabius in libro de intellu z intellecto:vbi vba Alexãdri iducit:z motiuũ eius:z tu vide.¶ Idez Auẽpace hyspanus in libro de aia:z in epistola pinuationis:idẽ Auic.in 9° meta.z in 6° nãlrũ pte 5ª:z Algazel z Auer.z oẽs fere gręci z arabes intellm nrm posse pinuari illis nô formidarũt.¶ Ex his psolui pôt qđ.s.qrẽs an itellis possit pinuari vel côpręhẽdere illas sbas separatas:oẽs.n.φ itellis:vt itellis pôt intelligere sbas sepatas z illis pinuari pculdubio:z h̃ pcedũt oẽs nri theologi:z phi oẽs:pter eos q ponũt intellm mortalẽ.

¶ Caput 23ᵐ:in quo mouent qõnes in doctrina Auerrois.

HAbemus hactenus:φ itellis noster inquãtũ intellis pôt illis copulari:z hoc accepimus ab oibus fere veteribus.¶ Sed in hoc adsunt ambiguitates nô pucę:quoʒ pma est q d sit vera felicitas apud phos.

¶ 2ᵃ est q̄uo intellectus copulet̃ ei: an imediate: an ꝑ mediuȝ aliqđ. ¶ 3ᵃ/an in hoc statu an post morte᷑ apud Auerroim. ¶ 4ᵃ/qđ sit copulatio hoīs in qua felicitatur. ¶ 5ᵃ/ vtruȝ hō in statu felicitatis sit tanq̄ȝ deus: vt dicit Themi. ¶ 6ᵃ/vtrū intell'ᶜ agēs ꝓua cōtinuet̃ nobis q̄ȝ intelligat̃ a nobis: vel ꝑ ipsuȝ intelligamus. ¶ 7ᵃ/vtrū intellectio felicis sit noua vel ęterna. ¶ 8ᵃ/vtrū illa ītellectio sit intuitiua an abstractiua apud eum. ¶ 9ᵃ/vtrū magister possit eā cōmunicare discipulo. ¶ 10ᵃ/si per intellecta falsa possit hō copulari illis. ¶ 11ᵃ/vtrū cū hō incipit esse felix incipit intelligere ītellectū agentē. ¶ 12ᵃ/quo ordine fiat hęc copulatio: ꝛ an oēs subāᵃˢ simul intelligat intell'ᶜ noster tunc an ordine quodā: vt dicit Auerrois. ¶ 13ᵃ/vtrū plures pñt eē felices eadē numero felicitate. ¶ Quibus solutis iam erit doctrina Auerrois in hoc quęsito quasi manifesta.

¶ Caput 24ᵐ: in quo adducitur sol. quorundam ad p̄mam quęstionem.

Acceptis omnibus his quę ad huius ꝓpositū seruiunt: superest p̄maȝ ambiguitatē ꝓsoluere: circa quā diuersę dictę sunt positiones: sed vt strictius loquamur qđā viri sapientissimi dicūt q̄ beatitudo/seu felicitas/seu status/pōt capi duobus modis: vno mō. s. ꝓ cōiunctione: qua aīa rōnalis copulat̃ supremo appetibili ꝛ intelligibili: ꝛ sic beatitudo formalr̃ est relō aię ad obiectū felicitans: quēadmodū vnio cōpositi est relō qua copulat̃ mā ipsi formę: sic beatitudo hoc mō est relō qua aīa copulat̃ deo ꝛ intelligētijs. ¶ Alio mō accipit̃ pro fundamēto proximo illius relōnis: quę dr̃ copulatio seu vnio seu ꝯiunctio mediante quo tanq̄ȝ ꝓximo fundamento copulat̃ aīa ipsi vltimo appetibili ꝛ intelligibili: ꝛ sic beatitudo essentialr̃: ꝛ ꝑ se: est ipsa operatio aīę: qua ipsa amat ꝛ intelligit deum: quę operatio est ſm rem distincta ab obiecto felici ꝛ aīa felicitata: sicut alr̃ᵒ distinguitur ſm rem a mā ꝛ forma: quę recipitur mediāte ea. ¶ Mouent̃ aūt hi argumēto hoc: id quo beata aīa ꝑ se ꝛ p̄mo copulat̃ vltimo ꝛ supremo appetibili ꝛ intelligibili est formalr̃ beatitudo: vt oēs phī existimant. Sed aīa beata p̄mo ꝛ per se copulat̃ supremo appetibili ꝛ intelligibili formalr̃ copulatione ꝓxime ꝛ fundamentalr̃ operatione. ergo beatitudo est formalr̃ copulatio vno mō: ꝛ formalr̃ operatio alio mō: ꝛ sic pȝ totū hoc.

Quod aūt hęc sit mens Aristo. arguit̃: q̄ꝛ Aristo. in 9ᵒ metaphy. dedit hāc ꝯclonē. d. quare ꝛ felicitatem vita: ꝛ Auer. in cōmēto. 16. in calce dat rōnē. d. q̄ꝛ qualitas alicuius viui: cōponet̃ ergo syll's ſm Aristo. ꝛ Auerroiȝ sic: ois qualitas viui est vita: felicitas qualitas est viui: ergo felicitas est vita. ¶ Ex hoc syllō arguit̃ ꝓpositū: ois qualitas viui est opatio viui: sed felicitas est qualitas viui: ergo operatio: ꝛ tu lege totū textū ꝛ cōmētū q̄ꝛ clariꝰ patefacit istud. ¶ Amplius id quo felicitat̃ deus est vera felicitas: sed dicit Aristo. 12. meta. si nō intelligat qđ vtiqȝ erit insigne: sed se habebit quēadmodū: vt si dormiens sine intelligētia: ꝑ q̄ paucis interpositis ꝯcludit: nō vtiqȝ erit optima subāa intelligere. n. honorabile inest. ¶ Et tu vide Auerroim in cōmēto. 51. illiꝰ: q̄ꝛ apertius legit̃. ꝙ felicitas est opatio prestantissima aię: ꝛ per ꝯns felicitas formalr̃ in opatione cōsistit. ¶ Adhuc id qđ est actꝰ intell's. s. optimus ꝛ sempiternus est opatio formalr̃: sed dicit Aristo. ꝛ Auer. 12. meta. cōmēto. 39. q̄ felicitas est vita sempiterna ꝛ optima quę actꝰ est intell's. ꝙ vt prius. ¶ Rursuȝ id cuius grā est subā ꝛ finis est felicitas: sed dicit Arist. 2ᵒ celi: vnūqđqȝ cuiꝰ quorū est opus est gratia operis: dei aūt operatio imortalitas: hęc aūt est vita sempiterna: ꝛ sic minor cōstat. s. q̄ operatio est id cuius grā est subā: ꝛ tunc ꝯclō erit vt prius. ¶ Possunt pro hac parte induci plures rōnes: quę ex verbis Arist. accipiunt̃ p̄mo ꝛ 10ᵒ ethicoꝝ: quaꝝ p̄ma est: cuiꝰ reliqua operata sunt est felicitas: sed ostēdit in p̄mo ethicoꝝ caplō. 8. ois operari gratia opationis. ergo ꝛc. ¶ Amplius id cuius priuatione ociosus est homo est finis hoīs: sed ostendit ibi Aristo. caplo 9ᵒ inductione: q̄ ꝓuatione opationis hō dicit̃ ociosꝰ. ergo vt prius ꝛc. ¶ Rursuȝ id ſm qđ ꝯtingit semper optimū esse est formalr̃ finis: sed ſm opus id est ꝛ non ſm habitū: vt ostendit Aristo. ibidē capite. 10. in calce: ꝛ capitulo. 18. ꝙ vt p̄us. ¶ Adhuc id in quo est maxīa delectatio est felicitas: sed docet Aristoteles ibidē caplō. 11. q̄ delectatio est in opōne ꝯsistens. ꝙ vt p̄us. Has ēt rōnes ꝛ alias multas inuenies. 10. ethi. caplis multis: ꝛ tu lege si placet.

¶ Caput 25ᵐ. in quo specialr̃ declarat̃ positio horum.

Vt intelligatur ergo positio horuȝ ꝓculdubio distinguenda est: cum enim hō multiplices habeat regiones suprema ꝛ regalis est cōtemplatiua: cuius partes sunt intell's cōtēplatiuus: ꝛ volūtas cōtēplatiua: quę qđē volūtas nō eo cōtēplatiua dicit̃: q̄ꝛ eius actus cōtemplatio sit: sed q̄ꝛ eius actus: vt sic: speculationē sequit̃: declaratū est igit̃ hactenus ſm hos felicitatē cōsistere in opere supremę regionis: sed q̄ꝛ adhuc illius regionis duę sunt partes: intell's. s. ꝛ volūtas declarandum restat: vtrū ſm eos felicitas sit vtriusqȝ partis actus: an p̄ncipalius: ꝛ magis actus intell's vel voluntatis: hoc quidem enim est occultū ꝛ laboriosuȝ: ꝛ parū: aut nihil habemus ab Aristo. de hoc: ꝛ ideo paucitas verboꝝ Aristotelis in hoc fuit cā magnę dīię in posteriorībꝰ. Propter qđ qđā sapiētes dixerūt actū felicē posse cōparari ad nām aię rōnalis absolutā: ꝛ ad potentias illius. s. voluntatē vel intellectū: si ad nām absolutā: sic felicitas est vnus actus simplex respectu illius nāę: q̄ꝛ ille actus est circa simplex obiectū: ꝛ in vna nā receptus. ¶ Si cōparet̃ ad potētias illius naturę vel cōparabit̃ ad potētias simplr̃: vel vt ordinant̃ in obiectū felix. ¶ Si ad potentias absolute: sic felicitas est aggregatū ex illis actibus formalr̃: ita q̄ felicitas erit consistens in ambobus illis formalr̃ ꝛ totalr̃. ¶ Si vt cōparantur ad obiectū: cuȝ volūtas p̄ncipalius ꝛ excellentius per amorē ꝛ velle vniat̃ ac copuletur deo: ꝓculdubio felicitas p̄ncipalr̃ cōsistet in actu volūtatis: circa vltimuȝ finē: ꝛ hi multa dicunt circa hoc. sed sūma eoꝝ hęc est: nō enim intēdo hic inducere ois verba eoꝝ quos hic recito: sed sūmatiȝ inducere sensus eorum: ꝛ qui approbandi sunt approbabūtur: ꝛ reprobandi reprobabunt̃. ¶ Mouent̃ aūt hi fortissimis argumētis: ois actus: quo aīa vnit̃ ac copulat̃ maxie obiecto felici: est maxime ꝛ ꝓprie felicitas. Sed actus voluntatis. s. amare deum: est huiusmodi: q̄ꝛ per intelligere intelligēs non ita intime copulat̃ intellecto sicut per amare: quemadmodū Aristo. in 9ᵒ ethicoꝝ ꝓbat. d. q̄ amor sic vnit amās amato: q̄ amicus est alter ipse. ¶ Amplius felicitas dȝ cōsistere in actu animę optimo: sȝ actus supremę regionis hominis est optimus reliquaꝝ: ꝛ adhuc actus voluntatis pręstabilior actu intellectus: q̄ꝛ ipse voluntatis actus semper determinatus est in bonū: intellectus aūt indifferēs est ad bonū ꝛ ad malū: ꝓꝑ qđ multi theologi dicūt q̄ stat aliquē intellectū per intelligere vniri deo: ꝛ tamen cum illa intellectione potest stare summū odium in eum.

Rursum beatitudo est quid delectabilissimū vt dixi: nummodo velle magis est delectabile voluntati q̄ȝ intelligere: cū velle sit actus ꝓprius ei ꝛ intelligere sit actus alterius potētię. s. intell's. ¶ Adhuc id cuius oppositū est peius id est melius vt ex regula tertij topicoꝝ: ꝛ 9ᵒ ethicoꝝ accipit̃. Modo odire supremū obiectū est pessimus actꝰ: ergo amare est optimus ꝛc. ¶ Postremo tunc mulier nō posset esse felix: quę tñ deū amat ꝛ ipsuȝ nō intelligit

telligit vt dicet. ¶ Et hec videt intentio phi in 10° ethyco. caplo. 10. vbi in calce probat sapientē eē felicissimū: qz dei amantissimus: est aūt amantissimus deo: qz diligēs & honorans maxime intellm: qui deo cognatus est: ergo beatitudo formalr & pcipue consistit in amando deum: & amari a deo: & vt dicunt nō in amore sequēte intellectionē abstractiuā: sed intuitiuā: vt dicunt isti: amor eni sequēs cōphēsionē dei intuitiuā est vera & perfecta felicitas.

¶ Caput 26m: in quo repellit positio hec.

Videtur mihi q positio hoz peccat primo: qz ponit felicitatē formalr esse actum seu operationē diuersam ab essentia intellcs: & ab essentia supmi intelligibilis & summi appetibilis. Scdo maius pctm est: dum extimat actum felicē esse amorē intuitiuū pmo & per se: & nō cōprehēsionē: q aūt in pmo delinquat ostēdit: intells eni mā est intelligibiliū: sicut pma mā est subiectū sensibiliū formaz: sed prima mā nō gescit in actu realiter diuerso a forma: & ab essentia eius: sed in essentia formę vt dicit Aristo. mā eni imediate attingit essentiam formę sine oi medio: ergo intells imediate attingit essentiā pmi appetibilis ac intelligibilis sine oi operatione media. sm rem diuersa ab essentia vtriusqz. ¶ Amplius vel supmuz intelligibile est melius operatione ad ipsum: vel deterius: si deterius hoc est derisibile vt constat: erit ergo melius: sz meli9 est finis deterioris 7° Politice: ergo vltimus finis adhuc habet vlteriorē: quod est falsum.

Rursum omne tale p essentiā est id quo alia participatiue sint talia: vt pz in oibus: sz de9 felix est & beatus ppter seipsum: ipse ergo est id quo alia sunt felicia: ergo intellus est felix deo & nō operatione: q est circa deū. ¶ Adhuc nullum accns pōt esse felicitas vltima satians totalē capacitatē rōnalis aię: sz operatio siue supmi siue infimi intelligibilis est accns: quoniā qlitas: ergo non decet eam eē felicitatē: vt pz: & multa tetigimus argumēta superioribus capitulis. ¶ Qd at peccet in scdo ē: dato q felicitas sit operatio aię sm rem diuersa ab vltimo intelligibili & appetibili & ipsa aia: & arguit argumēto suo: in eo actu consistit felicitas qui est pfectior: sz int9 intuitiua est pfectior amore intuitiuo: ergo argumētum contra eos minor declarat: quoniā ille actus est pfectior ad quē ēntialr sequit delectatio: sz ad intelligere sequit delectatio: & non ad delectationem delectatio: ergo intellectio est pfectior. ¶ Amplius intellectio tangit deū imediatius illo amore: cū amor tāgat mediāte intellectione. ¶ Rursuz de9 est cā imediata intellectionis felicis: sz respectu amoris ē cā mediata: qz mediāte apphensione: g intells est pfectior amore.

Postremo Arist. 10 ethycoz caplo 10°: mouit q. & determinat in fine qōnis. d. quare vtiqz erit felicitas speculatio qdaz: & inquit Seneca: q in hoie optimū quid rō est: quoniā sola rō pfecta beatum facit: vide ipsum epla: (inimicitias &c.)

¶ Caput 27m: in quo ponunt positiones alię.

His acceptis ac perfecte expositis sententia oium peripateticoz est vt Alex. Themi. Simplicij/Auerrois/Auicēnę/Algaçelis/Alpharabij/Auempace/& omniū antiquoz: q felicitas formalr est intells agens ita q sicut intellectus agēs est formalr felicitas: ita felicitas formalr intellectus agēs: sunt eni nomina diuersa idē significatū sm rem habētia. ¶ Uerum hoz qdam dicētes intellectum agētem esse itellectuū separatoz infimum: vt Auicēna Algaçel. Alphara. Temi. Auempa. & multi alij dixerunt: felicitatē rōnalis aię esse infimā intelligētiaz separatarū: scz finis tois rōnalis animę qrcia fuerit ad intellectū agentē: tunc cōprehēsio illius aię erit per eēntiā intellect9 agētis: ita q intellectus agēs erit simul cōprehēsio sibi & rōnali aię: sicut color simul est forma parieti & cōprehēsio oculoz: in abstractis eni nō differt cōprehēsio & res apprehēsa: & iō int9 infima erit tunc aię comprehēsio: & sibi & hanc pōnē Joan. Jando. in qōnibus tertij de aia ascripsit Auer. cum eniz intells agēs nō sit deus: nec aliqua intelligētiarum mouētiuz stellas: pculdubio erit infima: ergo felicitas consistit in apprehēsione vltimi intells: cuius sententię Albertus in 3° de anima: tractatu 3° caplo. 11. & i 11° sue sapiētię tractatu p caplo 9°: visus est esse aperte: vt declarabit post: & tunc extimauit Auicenna q felicitas rōnalis aię sit proxima intelligētia. s. intellectus agēs: felicitas intellectus agētis est intelligētia lunę: & felicitas intells lunę est intelligētia Mercurij: ita q semp intellus postremus felicitat in sibi proximo: solus ergo deus ē felix seipso: ita q deus simul est felicitas sibi & cōprehensio simul intelligens & intellus: felicitas & felix: nullo superiori intellu vel bono beatus: vt dicūt: & recte quātum ad hoc. ¶ Dicētes autē intellm agētem esse deū dixerunt felicitatē formalr esse deū ac deum ipsum esse felicitatē: hoc pacto syllogiçātes: intells agēs est de9: felicitas est intells agēs: ergo felicitas est deus: & econtra. ¶ Ex his sequit q vna numero felicitate deus & oēs intellectus separati sunt felices: quoniā deo oēs intellectus felicitant: deus est vna numero felicitas: ergo omnes intellect9 felicitant vna numero felicitate: deus ergo deo p essentiā beatificatur: proxima int9 essentia dei: vt forma felicitat: iterum intells Jouis deo felicitat. Iterum intells Martis deo felicitatur: quēadmodū deus deo felicitatur. Iterū intells Ueneris deo eodem modo felicitatur. Et consequēter omnes residui intellect9: adeo q intellectus hominis essentia dei felicitatur: quēadmodum deus essentia dei: ergo vna numero felicitate de9 est felix: qua omnes alij: est enim ipse felicitas sibi & alijs. ¶ Ex his amplius liquet accipere q qlibet int9 felicitat per copulationē intellectus agētis cum intellectu potētię: excepta pma: quę felix est & beata p seipsam ipsa: 7° Politicę capite primo: & 10° ethycorum caplo 10°: omnes autē reliquę felicitant per copulationē dei: qui est agēs intellectus cum earū essentijs q cōparatione dei sunt intellectus potētię receptiui ac pfectibiles p illum sm esse intētionale. Differt autē copulatio intellectus potētię lunę & alioz cum intellectu agēte. s. diuino: a copulatione intellus agētis cum intellectu potētię nostro: quoniā illa est simpliciter eterna: sm se absolute & simplr & in respectu: copulatio intellectus agētis cuz rōnali anima est eterna vno modo & sm aliam modum noua: vt declarabitur. ¶ Ex his rursum sequit forte verificatio verboz Aristo. in toto libro ethycoz: & alibi vbi de felicitate voluit ipsam esse actum optimum: actum nobilissimuz: actum perfectissimum: dignissimum: excellētissimum: honorabilissimū: amabilissimum: finalissimum: liberrimum: delectabilissimum: hęc enim omnia de deo sm hos verificanda esse credit: est eni deus actus optimus: qz deus bonus est seipso: nobilissim9: pfectissimus: & reliq: vt intelligēti facile est inducere. Hęc sunt q ex libello Subgerij viri grauissimi excipiunt: vel quędam hoz: & nos labore nostro hoc mō declarauimus.

¶ Caput 28m: in quo ponitur veritas Auerrois.

Ut igitur positio huius phi intelligat: opz accipere q sicut vnum pcise est intellm & volitū sub diuersis rōnibus: intellm qdem: vt pficiēs intellm ipsuz absolute: volitū: vt pficiens illū: sub indifferētia fugę vel 2sensus: ita vna numero est int9 & volitio: sed differt: qz intellectio est intellm absolute: volitio est intellm vt acce-

ptatũ vel fugiẽdũ: sic vnamet res est voluntas ꝛ intell'ꝰ: intꝰ qdem vt perficit ac formatur ab intelligibili sub rõne forę absolutę voluntas ãt vt pficit cũ rõne fugę: vel psequelę: vt superiori libro diximus. Ergo intell's ꝛ volũtas sũt vnamet res simplr absolute: lz sint diuersę rõnes: ꝛ inde videmus Arist. ꝛ Auer. nullã facere dñiaz inter ea: nec tractatꝰ diuersos: nec caplo diuersa: vt in libro de aia visum est.

Ex his sequitur ꝙ vnamet felicitas est itellectio ꝛ volitio: ac vnamet essentia est intellm ꝛ volitum: est eni in abstractis intꝰ rei idem ꝙ ipsa res: ac volitio rei idẽ ẽt cum re volita: ergo si deus erit felicitas deus erit intellectio ꝛ volitio insimul: ꝛ ẽt simul est volitio ꝙ felicitas ꝛ intellectio ꝙ volitio ꝛ felicitas ꝛc.

Amplius sequitur ꝙ ociosũ est qõ q̃rẽs vtrũ felicitas ṗncipalius sit intellectio q̃ volitio an eõ: cũ volitio ꝛ intꝰ nõ diffe nisi noie vel rõne: nisi qõ fiet sub rõne respectiua hoc mõ. s. vtrũ felicitas sit deꝰ sub rõne q̃ itellectio: an deꝰ sub rõne q̃ volitio vel amor: ꝛ tunc quẽadmodũ hõ sub rõne q̃ aial nec dr rõnalis nec irrõnalis positiue: sic deꝰ sub rõne q̃ intꝰ: nec dr bonus nec malus positiue: ꝛ sicut ṗncipalis rõ hois ꝯsistit in aiali tanq̃ in potissimo tali: q̃ habito stat hũi hoiez: ꝛ quo remoto remouetur hõ: ꝛ l rõnali ꝯsistit tanq̃ in ꝯtētiuo illiꝰ: sic felicitas ṗ ꝛ ṗncipalius est intꝰ: tñ volitio est ꝯtēns illam: g̃ felicitas non est deꝰ tñ sub rõne q̃ est itellectio: nec deus sub rõne q̃ volitus volũtate intuitiua. Sicut nec hõ ẽ aial tñ nec rõnale tñ: sed vtrũqz: sic felicitas est vtrũqz. s. deus sub ratione intellecti ꝛ amati: intellecti ṗncipalius ꝛ potissime: amati sub rõne ꝯtēntis illã. ¶ Et hoc dicit Aris. 12. metha. hbo illo (mouet aũt sic appetibile ꝛ itelligibile: hęc eni sola mouẽt: nõ mota) vult dicere ꝙ est finis ꝛ felicitas sub rõne itellecti ꝛ voliti: ꝛ nõ alterius tñ. ¶ Et debes scire ꝙ lz itellio: vt intellio: stet absqz amore rei intellectę: sic aial inquãtũ aial absqz rõnabili: tñ intellio talis rei itellectę. v. g. dei: vt optimi entis: nõ stat absqz amoi illiꝰ rei: quẽadmodũ aial: qõ est hõ: nõ stat absqz rõnali: nõ g̃ põt eẽ intellio dei sine amore dei: sic aial qõ ẽ hõ nõ põt eẽ sine rõnali: tñ itellio: vt intellio: põt esse sine amore rei intellectę: declararũt eni sapiẽtes ꝓpõnez aliq̃ esse verã ꝑ se: ꝛ falsaz ꝑ accñs: vt dicit Auer. felicitas g̃ est intꝰ dei vt intelligibilis ꝛ optimi vt visum est: ꝛ cũ intꝰ ꝛ res itellecta in abstractis idẽ sit: res ãt intellecta: cũ sit deus: vt eẽ hz intẽtionale: deus ãt est optimuz: ꝛ in se amor ꝛ volitio ꝑ essentiã intuitiuã: ꝓculdubio felicitas: vt intꝰ dei: oino est volitio: deus g̃ est felicitas: vt intꝰ ꝛ volitio: ꝛ sic hr totũ hoc. ¶ Accipio ꝛ rursum: ꝙ deꝰ cõparatur ad quẽlibet intellm inferiorẽ fm esse intẽtionale: ꝛ sic est finis ꝛ forma oium inferiorꝝ intellectuũ: ꝛ fm esse in se. s. reale ꝛ extra aiaz ꝛ sic ẽ agẽs diuꝰ illoꝝ: vt declarauil ꝯmẽto libri destructio destructio. ꝛ in ꝯmẽto libri de aia.

Ex his sequi dz ꝙ intell's inferioris sibĩ põt intelligẽ deũ duobus modis: vnoꝰ ꝑ essentiã dei: vt qñ intelligit ipm inquãtũ formã: ꝛ sic oẽs intell's inferiores sũt mã respectu ṗmi entis: sicut eni mã ꝑ essentiã forme recipit formã fm esse reale: ita glibet intell's iferior ꝑ essentiã ṗmi recipit ṗm intẽtionalr: ꝛ sic ꝑ hoc mõ intell's inferior intelligit semꝑ superiorẽ: ꝑ illiꝰ supioris eẽntiã. ¶ Scdo mõ intell's inferior intelligit superiorẽ ꝑ essentiã iferioris v. g. intell's lunę intelligit deũ ꝑ essentiã intell's lunę: ꝛ hoc mõ intelligit ipm deũ ꝓut deus cõparatur intellm lunę vt agens: ꝛ sic intell's iferiorꝝ respectu dei est q̃si forma ꝛ finis scdaria intẽtione: ꝛ hoc decepit Subgerũ, ꝛ eius sequaces: deus eni vno mõ est finis ꝛ forma oium intellectuũ inferiorꝝ. s. fm eẽ intẽtionale: alio mõ est agẽs ꝛ q̃si motꝰ scdaria intẽtione: ꝛ sic intell's inferior intelligit deũ ꝑ essentiaz sui: vt intell's lunę ꝑ essentiã intell's lunę intelligit deum: ꝛ hoc totũ scripsimus in cõmẽto nr̃o libri de aia. ¶ Accipio postremo ꝙ duplex est intꝰ agẽs: rõnalis aię vnus. s. tanq̃ sol: vt deus bñdictus: g est intell's agens: in virtute cuiꝰ oẽs intell's intelligunt. Alius tanq̃ lumẽ: vt ille q est gradus ꝑfectionis aię rõnalis: quo eleuatur supra mãm ꝛ appropinquat deo: vt in libro hiis dictũ est: ṗmus intellus est vlis ꝛ cõis oibus: quẽ oẽs intelligũt: vt forma est ꝑfecta ꝑficiens eos oẽs. ¶ Scdo est ꝓprius ꝛ ẽ eẽntia inferioris itell's: ꝑ quẽ itelligit ṗm vt agẽs est: g̃ intell's agẽs est deꝰ ꝛ lumẽ rõnalis aię: deꝰ. n. vt illuminãs: ille ãt: vt q̃ sit illuminatio.

Ex quibus sequitur ꝙ intell's humanus ꝛ ꝯñr homo duobꝰ modis põt intelligere deũ vnoꝰ ꝑ essentiã dei: vt qñ deus cõparatur hoi vel intellectui eius vt forma. Alio mõ ꝑ essentiã ꝓprij intell's: vt qñ intelligit ipm vt agens: ita. n. intell's humanus itelligit deũ: sicut intell's lunę: sicut. n. intꝰ lunę ꝑ eẽntiã intꝰ lunę intelligit deũ: vt agẽs est: q̃ eẽntia est gradus: quo eleuatur intꝰ lunę ab oi ente infra eũ ꝛ appropinquat supmo. Sic intꝰ humanus itelligit deũ ꝑ essentiã humani intꝰ. i. ꝑ essentiã agẽtis: q est gradus quo eleuatur a mã vt accedit ad deum.

Amplius sicut intell's lunę ꝑ essentiaz dei intelligit deũ vt forma: sic intell's humanus intelligit deũ ꝑ essentiam dei: vt forma est. Cũ igitur hõ duobꝰ modis depẽdet a deo. s. vt formatũ a forma: ꝛ vt factũ ab agente: si reditus eius ad suũ ṗnm dz esse ꝑfectus: decet hoiem itelligere deũ duobus modis. s. vt forã seu finis ꝛ vt agẽs: ꝛ qdem vt formã intelliget deũ ꝑ essentiã dei: vt hbo agens intelliget euz ꝑ essentiam agẽtis: ꝛ eo fit vt vno ictu hõ se: hr copuletur deo vt formę ꝛ lumini suę aię tanq̃ rõni: per quã itelliget ṗmum: ꝛ hęc vocatur ꝑfecta copulatio. ¶ His acceptis ac verificatis ꝓculdubio appz ꝙ deꝰ tñ nõ est felicitas cuilibet intellectui: sz tñ sibi neqz intell's agẽs: qui est aliqd aię nr̃ę: est felicitas. ṗma eni est nimis cõis vt cõstat nec redit ad eũ felix reditione cõpleta: q̃rimus. n. felicitatẽ ꝓpriã ꝑ ethycoꝝ caplo 9ꝰ: g̃ felicitas ꝓpria ẽ cõprehẽsio dei ꝛ intell's agẽtis: ꝛ cũ cõprehẽsio ꝛ cõprehensum sint idẽ: ꝓculdubio felicitas est adeq̃te intꝰ agens. i. lumen aię nr̃ę: ꝛ deus: ꝛ sic erunt tot felices quot felicitates ꝛ eõ. Alia. s. lunę: alia Mercurij: alia Veneris ꝛc. ꝓut alia ẽ essentia lunę: alia Mercurij alia Veneris ꝛc. ¶ Sz ambiges cũ intell's lunę intelligit deũ: vt formã, nõne intelligit totũ eẽ: ꝛ g̃ ibi felicitatur. ¶ Rñdetur ꝙ bene intelligit totum eẽ: nõ tñ fm oẽm moduz essendi: ꝛ ideo si felicitas dz esse completa: debet esse in completo ente fm omnẽ modum possibilem. Quid quidez igitur sit vera felicitas fm Auerroim ꝛ Aristo. his ꝑz.

¶ Caput 10m. in quo soluuntur oia argumenta contra hoc a ṗncipio ꝛ in processu inducta.

Superest mõ ꝯsoluere argumẽta aliorum aliis enĩz solutis ꝑfecte: magis videbitur positio hęc ꝯsona hbis sapiẽtũ. Ad argumẽta posita capite scdo: ad ṗmuz dõm: ꝙ bene ꝯcludit deũ eẽ felicitatẽ simplr: qr maior dz addi hoc vt sit hoi ita ꝙ maior sit hoc mõ: ois vltimus finis hoi, vltimus hoi, optimꝰ hoi ꝛc. semper addẽdo ly hoi, ꝓculdubio est felicitas hoi: mõ deus nõ est hõ: sed deus ꝛ lumẽ aię rõnalis: vt visum est. ¶ Eodẽ pacto opz vt maiores oium aliorꝝ dearticulentur: ꝛ sic ꝯcludũt nõ deũ tantũ esse felicitatẽ: sed eo addito. Quo fit vt nõ pateat felicitatẽ esse optimũ simplr: neqz vltimũ simplr: sinẽ simplr: sed hoi: optimũ finẽ ꝛ vltimũ hoi vt diximꝰ. ¶ Argumẽta hbo facta caplo 3ꝰ minime vrgent: qr Aris. vult ꝙ felicitas totius hois: quantũ ad potentias tres. s. vegetatiuas, sensitiuã, ꝛ intellectiuã, nõ ꝯsistat in bono separato: at tamẽ Plato ꝛ Aristo. vt Eustraciꝰ refert: cognouit ꝙ sapiẽ

do felicitatē ꝑ bono simplici suꝑīnq̄ hoīs portionis: ꝓcul dubio id fit deˀ mō pręexposito. Nec tñ cogit hō eni dī felix deo nō formalr ꝑ essentiā: sz solus ipse deus deo essentialr felicitaš: sz bn̄ denominatiue: q̄z deus est forma felicis intētionalis ꝑficiēs eius intellm vnione maiori q̄ sit vnio albedinis ad parietē: albedo aūt separata non denominat parietē: cum nō sit forma eius nec realis nec intentionalis: ⁊ sic exēplum non est ad propositū.

Ad secundum maior ōz intelligi de eo cui inest aptitudo ⁊ potētia passiua ⁊ actiua: parieti enī inest ꝑ se potentia passiua ad albedinē: ⁊ tñ nō est ꝑ se albus: q̄z potentia actiua est ei ab extrinseco: ⁊ hinc fit q̄ hō sit ꝑ se felicitabilis: felix aūt nō fit ab intrinseco: sz ab extrinseco. ¶ Ad tertiā dōm q̄ deˀ possideri ⁊ acquiri pōt nostro ope: vt dicunt sapiētes nō acq̄sitione ⁊ possessione seruili: sed eo mō q̄ habitus hīeq̄ suū ad finē ꝑt aegri finis ⁊ possiderit: hoc mō itelligēdo minor falsa est. ¶ Ad q̄rtū iā diximus q̄ deus nō est felicitas ꝓpria hoīs: sz cōis sibi ⁊ alijs: sz deˀ vt forma ⁊ lumē vt essentia aīe nrē est felicitas ꝓpria vt sat ex dictis ꝑspicuū hēs. ¶ Ad q̄ntū maior ē falsa: deˀ enī ē felicitas ⁊ ipsemet tribuit se felicibus: nullū enī donū excellētius esse pōt vt Aristo. dicit in libro magnoꝝ moraliū: q̄ donatio fuimet ⁊ q̄ maxime erit si donatū est oīum entium ꝑstabilissimū.

Ad vltimum dōm q̄ maior est vera de felicitate sm̄ quid: sed de felicitate simplr ōz ꝯuerti ad totū id qđ est oībus modis cā eiˀ sm̄ oēs modos intelligēdi: qbˀ est cā. ¶ Argumēta āt facta capite 14° nulla sunt: ꝯcedens enī maiorē dicet q̄ felix copulat̄ ꝑmo ⁊ ꝑ se operatione: sed operatio ē ipse deˀ: est enī deˀ itellectio sibi ⁊ alijs: ⁊ iō sicut paries copulat̄ albedini ꝑ albedinē: sic felix deo ꝯiūgit̄ deo ⁊ ēē dei: q̄z itellectione copulat̄: q̄ intellectio est essentia dei: ⁊ in hoc deceptus est ille bonˀ vir: nō enī ad hoc q̄ intells hoīs intelligat deū reqrit̄ actˀ causatus ab obiecto beatifico: mediāte quo intelligat deū: q̄z intellectio ⁊ intellm idē sunt: nec intells noster intelliget aliter deū q̄ ipse intelligat se: mō ipse itelligit se ꝑ eēntiā suā: ⁊ sic intells nr̄ intelliget deū essentia dei ⁊ itellectione: q̄ est deus formalr: ⁊ sic aīa felix copulat̄ deo ꝑ ipz deū tanq̄ ꝑ fundamētū copulationis simplr. ¶ Ad 2m Auer. 12. metha. cōmē. 17° inquit: id qđ agit fuit subā: ⁊ est alij ⁊ nō sibi: vult dicere q̄ stat esse actū subalez in se: accidētalr aūt esse alteri: deus enī est formalr notitia ac intellectio alterius: ⁊ tñ nec est ꝑs eiˀ neq̄z ipse: nō tñ est accñs vel qualitas simplr: sz bn̄ qualitas. i. habēs modū q̄litatis vel accidētis: hīs ꝑz qualr deus est q̄litas itells vita illi ac operatio illius: est enī qualitas q̄z modū hz qualitatis: est vita q̄z intells eo ꝑficit̄ sicut m̄a format̄ forma ⁊ viuit illa: est demū operatio: q̄z est itellectio sibi ꝑ essentiā ⁊ alteri participatiue vel denominatiue. ¶ Ad 3m ꝯcedam deum esse opōnez sibi ꝑ essentiā: ⁊ alteri denominatiue: ⁊ inde est q̄ felix operat̄ in statu operatione dei: q̄z intellectione: q̄ vita est dei. ¶ Ad 4m ꝯstat nihil esse actū intells sempiternū nisi deū: est enī deus actus intelligēdi sempiternus sibi ⁊ alijs: ꝯtinuus tñ sibi. ¶ Oīa alia argumēta per idē debilitant̄: deus enī est operatio felicis: felicia. s. gr̄a: ac operatio ⁊ operatiō: q̄z intellectio ⁊ intellm. Et id cuiˀ priuatione hō dī ociosus ⁊ vanus: ⁊ id sz qđ ꝯtingit hoīez optimū esse: ac id in quo maxie delectat̄ intells ⁊ maxie quiescit: ⁊ sic potius ꝯcludūt deū eē felicitatē: vt diximus. ¶ Ad argumēta capitis. 15. dōz ad ꝑm q̄ itells magis copulat̄ deo ꝑ intelligere: q̄ ꝑ amare: q̄z copulatio ꝑ amare est ꝑ copulationē ꝑ intelligere: iō amamus deū: q̄z ipm intelligimus ⁊ nō intelligimus q̄z amamus. ¶ Ad 2m dōm q̄ actus voluntatis pōt esse in bonū: vt volitio: vel in malū vt nolitio: intells ergo nō determinat̄ in bonū nec in malū: inq̄ntum intells: sed in nō bonū: dico tñ q̄ itellectio vt obiecti talis semp determinat̄ ꝑ volitionē: tanq̄ per dītaz essentialez: vt visum fuit. ¶ Ad 3m velle est delectabile voluntati: q̄z ab intellu acceptatū ⁊ inde fit volūtati delectabile. ¶ Ad 4m illa cōparatio ōz intelligi in eodem mō oppositiōis: mō odire ⁊ amare sunt opposita ꝯtrarie: scire ⁊ ignorare ꝑuatiue opponunt̄: ꝓpter qđ dico q̄ si iudicare deū esse optimuz ⁊ semp amandū: sit melius q̄ amare deum tunc ēt iudicare pessimū esse: ⁊ semꝑ odiendū esset ē peius q̄ odire deū: reliq̄ ēt argumēta eodē mō solui ꝑnt. Dīa ꝑz qđ sit felicitas: ⁊ quo ⁊ q̄r hoī cōparet̄: ⁊ quo pacto argumēta nō vrgent: ⁊ sic qđ ꝑma soluta enucleataq̄z sit.

¶ Caput 20m: in quo narrat̄ positio ꝑma in solutione secūdę questionis.

Declaratum est hactenus: qđ sit beatitudo: seu felicitas cōis ⁊ vl̄is oībus beatificabilibus ⁊ ꝓpria. ¶ Amplius q̄ hō sit capax beatitudinis ⁊ felicitatis ꝑdictę: ꝓpter argumēta q̄ probant deum posse ꝑ essentiā apphendi ab eo: ⁊ q̄ qđlibet supra hoiem ea beatificatione beatificari pōt. Qđ opz accipere in solutione scdę q̄ōnis est: q̄ hō sit minimū capaciuz felicitatis: q̄z hō pōt beatificari vt iaz declaratū est: ⁊ ꝯcedūt Theologi ⁊ qđlibet maius ⁊ excellentius hoīe pōt beatificari: ⁊ nullū minus ⁊ inferius hoīe: ergo hō est minimū sm̄ expositionē de minimo: qđ aūt nullū minus hoīe possit beatificari Theologi ꝓbant ⁊ ꝑhi nr̄i loquēdo de beatitudine sz qđ: q̄ posterius explicabit̄. Infimū ergo in felicitabilibus est aīa hoīs: ⁊ ꝯsr̄ hō per aīam: sūmuz aūt ⁊ maximū ꝑ essentiā est deus: q̄ est felicitas ⁊ felix: q̄rit ergo qđ vtrū infimuz beatificabiliū ad hoc vt beatificet̄. i. copulet̄ deo: quo felicitet̄: egeat medio quo ꝯtinet̄. ¶ Possumus aūt loqui de medio duobus modis. s. intrinseco. s. qđ sit pars aīe: vel quicquā illius. Vel extrinseco: ⁊ inde ꝓfluxere positiones varię in hoc q̄sito. ¶ Quidā enī opinati sunt beatitudinē ꝑncipalius ⁊ imediatius ꝑficere potentias rōnalis aīe: q̄ essentiā ita q̄ ꝑmo ⁊ ꝑncipalr ⁊ imediate illa vna beatitudo ꝑficit potētias: deinde mediantibus illis perficit essentiam aīe ⁊ sic inter felicitatem ⁊ essentiam felicem mediat aliqđ mediū intrinsecū. s. potētia intellectiua vel positiua: q̄ ꝑmo ꝑficit̄ primitate imediationis ⁊ ꝑncipalitatis.

Quod quidem felicitas principalius potētiam perficiat: q̄ essentiā: arguunt qdā: q̄z id est principalius respectu felicitatis: qđ quocūqz alio circūscripto per pōe vel impossibile eodez mō se hz ad eaz nihil aūt aliud ipso circūscripto sic se haberet ad felicitatē: hęc propositio ꝯstat ex descriptiōe ꝑncipalitatis: sz eēntia circūscripta potētia nō reciperet felicitatem: ⁊ potentia circūscripta essentia ꝑ pōe vel impōe adhuc reciperet felicitatē: ergo potētia ꝑncipalius recipit eaz: q̄ essentia rōnalis aīe. ¶ Quid aūt imediatius potentia perficiat̄ ꝓbant ꝑ duas ꝓpositiones: ꝑma beatitudo est actus nouus causatus ipsi aīe. Scđa oīs actus nouus causatus aīe est imediatius perficiēs potētias: q̄z actus ꝑmus ꝑficit essentiā: sed actus scđs potētiam: ergo in ꝑma figura: beatitudo imediatius ꝑficit potētias: q̄ essentiā. Qđ āt beatitudo sit actus nouˀ ⁊c. arguit̄ ꝑmo: oīs relatio noua eget nouo fundamēto: vel ex parte extremoꝝ amboꝝ: vel extrinseci: cuz igit̄ beatitudo sit relatio: vel non sine relatione: eget nouo fundamēto: vel ex pte dei ⁊ hoc nō: vel aīe: vel extrinseci: non extrinseci: ergo ex parte animę: ⁊ hoc non est nisi nouˀ actus intelligendi vt visum est.

Amplius scđo: si essentia aīe imediate perficitur ab essentia ꝑmi entis: ⁊ tūc felix esset: sicut doz

miens ꝛ non operans: ꝫtra Aristo. 12. metha. ¶ Rursum aia felicitať sicut deus vt dicit Auer. sed deus operatione voluntatis ꝛ intell's beatus est: ergo ꝛ aia: his pꝫ ꝓpositus: quo. s. inter felicitatē ꝛ essentiā felicē mediat actus beatificus tanꝗ fundamentū copulationis: inter actū ꝟo ꝛ essentiā mediat potētia: ğ ordo hic est apud hos: ꝙ actus p̊ attingit deū potētia mediāte actu: ꝛ eēntiā mediāte actu ꝛ potētia: ꝛ sic intercipi mediū intrinsecū necīum est.

¶ Caput 31m: in quo refellitur hec positio: ꝛ ponitur alia: quantum ad id.

Videtur autē positio hec Erronea pluribus rōnibus: p̊mo ois perfectio pura actus essentialis ꝛ substantia imediatius tangit essentiā receptiuā: ꝙ potētias: sed felicitas est ꝑfectio pura actus essentialis ꝛ substātia: qꝛ deus: ergo imediate tangit ꝛ ꝑficit essentiā aiç: ꝛ nō potentiā. ¶ Amplius cuicūqꝫ ꝑfectioni simpliciter rndet ꝑfectibile simpl'r: sed felicitas. s. deus est perfectio simpliciter: ergo ei rndet perfectibile simpl'r: cuiusmodi est essentia aiç: est eni essentia ꝑfectibile simpl'r potētia ꝫ quid: vt ꝯstat. ¶ Rursuꝫ qꝺ imediatius copulať perfectioni plus delectať in ea: sed in felicitate est ois voluptas possibilis: ergo essentia aiç imediate suscipit felicitatē: ꝛ nō per potētias medias. ¶ Adhuc oē beatuꝫ per potētias diuersas ab essentia: est per accñs tale: ꝛ nō per essentiā: ergo aia felicitareť nō per essentiā aiç: sed per accñs, sicut lignuꝫ calefacit per calorē sibi impressuꝫ ab igne. respōsiones quç hic inducunť sunt nugç merç: ꝓꝑ qꝺ dōm quātum ad hanc partem: ex ꝑte aiç nullum esse mediū: ꝫ extimare opꝫ ꝙ sicut mā prima ꝑ essentiam eius recipit realiter essentiā formç: ꝛ nō per potētiam diuersaꝫ ab essentia: qꝛ actus ꝛ potētia sunt vnius generis: ita ꝛ essentia aiç ꝑ essentiaꝫ recipit deū intētionaliter ꝛ spiritual'r: ergo sicut potētia māç respectu formç subalis est eēntia: ita potētia aiç respectu beatitudinis est essentia aiç: ğ ergo dicunt felicitatē eē actū suū realem: real'r diuersum ab essentia aiç: ꝛ ipsius dei: habent dicere deū non cōparari ad essentiā vt formā: nec essentiam deo: vt mā: sed deus vt agens actū illū cōparabiť: essentia aūt vt passiuū: ꝛ tunc cū actus sic accñs nouū: dicere hīti potētiam esse accñs (si ꝓpositio. s. potētia est eiusdē generis cū actu est simpl'r vera.) Dicētes ꝟo felicitatē eē deū vt illabentē ꝛ ꝑficiētē eēntiā aiç: vt forma: ꝓculdubio erit deus vere forma intentionalis ꝛ spiritualis respectu aiç: ꝛ essentia erit vera mā spiritualis: ğ imediate seipsa ꝑficieť ab ipso deo: vt illabente: sicut p̊ma mā ab essentia formç: ꝛ sic reiicietur essentiale mediū. s. potētia: imo essentia seipsa perficiť deo: vt sçpe sçpius diximus: diuersitas ergo positionum est ex differentia principiorum.

Argumenta aūt p̊mç positionis nihil sūt: qꝛ maior est vera ꝑ se: sed potētia est essentia nō diuersa: potētia eni ꝛ eēntia idē sunt oibus modis: ꝛ iō minor est falsa pro scḋa ꝑte: potētia eni sine eēntia non ꝑfici pōt: nec ecōtra: qꝛ idēꝫ sunt oibus modis. ¶ Ad secundam minor. s. p̊ma ꝓpositio falsa est. Ad p̊mā rōnēꝫ ꝑ ea pꝫ sol. ꝑ se: est eniꝫ relatio noua: ꝛ ideo exigit nouū fundamētuꝫ. s. intell'm speculatiuū ſm Auerroim: vt dicā: vel depurationē sensitiuç portionis ꝫ Arił. vt dicā. ꝫ hec nō sunt actus vt declarabiť: mō quo isti fingunt. ¶ Ad scḋm nego ꝯsequētiam: qꝛ felix operať ꝑ essentiā dei tunc ꝛ nō oꝑatione diuersa ab essentia: ꝛ iō nō est aliquo mō vt dormiens: ꝛ hoc dicā Latiis. ¶ Ad postremā pꝫ fere sol. felicitať eni aia sicut deus: ꝫ deus oꝑatione ꝑ essentiaꝫ dei: sic aia felicitať ꝑ oꝑationē: q̄ est essentia dei: ꝛ non ꝑ oꝑōnem causatā ab essentia in aia: vt isti fingunt: ꝛ sic pꝫ ex his ex parte intrinseca aiç nullum esse medium.

¶ Caput 32m: in quo inducitur alia positio.

Et quia felix aliter se habet i hora beatitudinis: ꝙ se habebat p̊us: vt ꝯstat: ꝛ ois mutatio eget nouo fundamento: opꝫ inuestigare de nouo hoc medio: ꝛ cuꝫ nō possit esse intrinsecū: relinquiť ipsum esse extrinsecū. Quidā eni dixerunt mediū id esse intelligētiā ꝑximā: qꝛ in quibus est ordo eēntialis: id qꝺ est imediatiꝰ vltimo: imediatius attingit ipsum ꝛ alia mediāte illo: sed intelligētia imediatius se hꝫ ad finē: ꝙ homo vel aia eius: ergo hō vel eius aia mediante intª attingit finē: hoc ergo mediū est intª vel omnes intellectus medii: ꝛ hunc ordinē dedit Auerrois in epistola de felicitate. Sꝫ illud petit qꝺ in ꝑncipio totū enim genus abstractoꝝ credimus esse felicitatē: licꝫ in illo genere sit hoc p̊us illud posteriꝰ vt dicā: qꝺ nostra erat an ꝑ mediū aliqꝺ forinsecū essentia aiç hominis ꝯiunǵ illi generi toti: vel alicui illius.

Amplius intelligentia est eterna per se ꝛ simpl'r: ergo nō pōt esse mediū inouationis: forma eni eterna ꝑ mediuꝫ eternū nō vniť māç: nisi copulatione eterna: nos aūt quçrimus mediū inouationis. ¶ Rursuꝫ intelligētia media vel semper copulata est aiç: vel qñqꝫ ꝛ qñqꝫ: si semꝑ ē: semꝑ copulabitur extremo. s. deo: si qñqꝫ ꝛ qñqꝫ: quçriť vt p̊ius cur aia nunc copulať huic medio: ꝛ nō p̊ius: ꝛ hoc nōdum apparet hac solutione. ¶ Argumētum aūt hoꝝ nihil est: qꝛ felicitas est totuꝫ genus abstractoꝝ: vsqꝫ ad intell'm agentē inclusiue: in quo genere ē vnū p̊ª: ad qꝺ ꝯuenit aia ordine quodā: nō de medio in mediū: sed de vno in aliud tanꝗ ordinatis ad idē: vt dicam.

¶ Caput 33m: in quo narrať positio alia ꝛ cōis.

Alij autem viri sublimes opinati sūt deuꝫ cōparari aiç nostre duobus modis in statu felicitatis. s. vt agens: ꝛ vt ꝑficiēs forma p̊mo mō est vt sol: quēadmodū eni sol cōparať medio: vt agens lumē: quo ꝯfortať mediū: ad hoc vt recipiat colores: sic deus cōparať aiç: vt sol causans lumē quoddā spirituale: quo cōforteť aia ꝛ eleueť i gradu tāto: vt possit copulari deo. Secundo mō aūt vt actus: quēadmodū eni actus ꝑficit essentiā imediate ꝛ ꝑ se: sic deus vt actus ꝛ forma ꝑficit essentiam aiç p̊mo vt dixeris ğ lumē nō mediuꝫ receptiuū felicitatis: ꝫ dispositiuū ad eaꝫ: sicut lumē solis est mediū dispositiuū ad receptionē coloꝝ nō receptiuū: ꝛ qꝛ hoc lumē nō inest cuilꝫ: iō nō ǵlibet est beatus: ꝛ qꝛ ē non semꝑ: iō feliciťať aia: qñqꝫ ꝛ qñqꝫ. Mouenť aūt hi pluribus rōnibus: tū p̊mo: qꝛ modus essendi dei excedit modū essendi aiç hominis: ergo cognitio dei est supranālis ꝛ egēs medio ꝯcesso a deo. Tum qꝛ deus nō est in aia ꝑ moduꝫ qui cōpetit illi: ꝛ cui ꝑspicuuꝫ est oibus. Tum qꝛ deus est infinitus: ꝛ aia finita: quare ꝛ requiriť confortans animaꝫ: ꝛ reddens eam proportionatam deo.

¶ Caput 34m: in quo refellitur hec positio.

Et si positio illa sit subtilis ꝛ multū verisimili ꝯsona: solent Theologi eam refellere multis argumētis: ꝛ ego arguo p̊mo: omne ordinatū ad recipiēdum plures perfectiones maxiē est receptiuuꝫ maxiç ꝑfectionis: sed essentia aiç est ordinata ad receptioneꝫ luminis ꝛ dei: ꝛ deus est maxiē perfectio: ꝛ anima sūme ꝑfectibilis a deo: ergo aia pōt perfici sūme a deo: ꝛ ꝑ ꝯñs superfluū mediū. ¶ Amplius essentia aiç ē receptiua luminis ꝛ dei: ergo per lumē non plus recipit: ꝙ sine lumine. ¶ Adhuc sicut in mā corruptibili datur mā imediate receptiua formaꝝ ꝛ supremç formç: sic in mā intellectuali ꝺꝫ dari vna materia oium intelligibilium: quç sit receptiua ꝑ essentiaꝫ

proprijs omnium eorum: et hec est intellectus potentie.

Rursum illud lumen cum sit accidens: est limitatum: et omne mediū limitatū non eleuat subiectū nisi pro limitato: ergo superfluit: vel nō sufficit. ¶ Itē id lumē vel est abstractius deo: vel minus abstractum: vel equalr abstractū. Si abstractius ꝗ abstractissimo dicetur abstractius. Si minus abstractū: ergo mālius: et sic nō pōt esse ꝯfortans: ideo debilitans potētiam receptiuam aiꝗ: aūt non sic eque abstractum pꝫ: qꝛ tunc eque esset ineptū suscipi in anima sicut et ipse deus.

Preterea ois forma sm suam nām perfectiuā habet aliqd subm sm suam nām perfectibile: sm regulam ꝑipatenticoꝝ: et maxime declaraꝶ primo celi cōmento. 124. sed deus est forma maxime et nālr perfectiua: ergo erit mā receptiua nālr illius: ergo supfluit lumē. ¶ Adhuc quicqd nālr pōt recipere oia media: potest nālr suscipe finē: finis eni medioꝝ gratia suscipitur: et iō eadē nālitate finis et media recipiunꝶ. Sed id lumē nālr recipiꝶ in essentia aiꝗ: ergo et finis receptibilis illo lumine.

Postremo omne nālr tendens in aliqꝗ perfectionē: pōt illam suscipere: sm nām eius: ōi supernaturali ꝯscriptoꝗꝗ vt Aristo. inquit: si nā dedisset stellis motū ꝓgressiuū dedisset organa mot᷒: vt pedes vel similia: sꝫ rōnalis aia nālr ordinaꝶ in deum tanꝗ in finē vltimum: ꝗ etc. ¶ Dis habitis pꝫ qlr argumēta eoꝝ nihil sunt: et Theologoꝝ qdā refellunt eaꝗ quos vide si placet.

¶ Caput 35m in quo persoluiꝶ qō: sm fundamenta Auer.

Consueuit Auerrois et oēs peripatetici in huiꝰ qōnis solutione hoc modo ꝓcedere dicēdo ꝙ aliud est intellus vt intellus: aliud intellus vt aia: si eni cōsideraꝶ intellectus vt intellus: vt sic est infima intelligentiaꝝ: et in ꝯfinio separatoꝝ ac maximū subiectū oiuꝫ eoꝝ: et hoc mō medio nō eget: nec intrinsecō: cuꝫ per essentiam eius sit mā intellectualis: et ꝑ essentiā eius sit subm: iō non eget potētia diuersa ab essentia per quā suscipiat deū vel alios superiores intellus: sꝫ imediate ꝑficiꝶ ab eis. ¶ Nec eget medio extrinseco. s. lumine vel intellu in habitu: qꝛ vt sic est in se ꝯsistens: et nō ad tēpus ꝯuersus: et ideo est summe receptiuus: et maxime oium superioꝝ intellectuū: et iō superfluit lumē: vt sic: et habitus vel intellus speculatiuus: et vltr oē medium extrinsecū resecaꝶ in rōne mediꝗ. ¶ Dis sequiꝶ ꝙ nō debet poni mediū: nec inouationis nec copulationis: inouationis qdē nō: qꝛ semper est: vt sic ꝯsistens et in se permanēs: copulationis vero minime: qꝛ imediate copulaꝶ abstractis et maxime supremo: vt diximus. ¶ Si aūt ꝯsideraꝶ intellus: vt anima: sic erit ꝯuersus tēpori et magnitudini aliquo mō: et sic quodāmodo erit ad extremum mālē cadens: et cū mālē sit quasi oino remotū ab intellectu puro: ꝓculdubio vt intellus conuersus copuleꝶ abstractis eget medio. ¶ Dis verificaꝶ verbū Simplicij in tertio de aia ꝙ vno mō intellus cōtinuaꝶ abstractis sine medio: alio mō per mediū: vt in se ꝯsistēs inquit: imediate ꝑ priuationem cuiuscūꝗ mediꝗ copulaꝶ vt illabens ac cōuersus ad caducū: ad hoc vt ascendat: vt sic ꝯuersus ꝓculdubio eget medio extrinseco: et sic idem cōparatū eidē copulaꝶ vnꝗ ꝑ mediū et sine medio diuersimode se habēs: vt sępe sępiꝰ superiori libro diximus per ꝯsis intellus tuus: vt intellus abstractis ꝯtinuaꝶ simplr sine medio et semꝑ: vt tuus est recessit a seipso et in caducū ꝯuersus ad hoc vt sic ꝯuersus ad deū redeat: opus est mediū copulationis et inouationis: vt dicā post: sed vtrū intellus ꝯuersus ad totam spēm humanam egeat medio optima est difficultas.

An facile solutu est qꝛ vt conuersa ad speciē tm intelligit hodie: ꝗ eterno tempore: vt in cōmento libri de aia explicauimus: et per ꝯsequens semꝑ intelligit ergo nō eget medio inouationis. i. per qd nunc copuletur: et nō prius: qꝛ semper vt sic: est copulata. ¶ Eget autē medio vnionis: qꝛ siue sit ꝯuersa ad speciem: siue ad indiuiduū: proculdubio est in extremo ꝓposito: ergo summe egens medio: per qd copuleꝶ primo intellectuali. i. medio eleuationis eius vt sic: et hoc Latinis declarabiꝶ caplo sequēti quō qdem eget medio: et quō nō: his perspicuū.

¶ Caput 36m quo explicaꝶ pō hec sꝫ fundamēta huiꝰ pbl.

Quid oportet accipere in declaratione ꝑdictoꝝ est: ꝙ intelligibiliū qdam sunt talia per accns: qdam vero per se. Per accns qdē sunt negationes: ꝗ per affirmationes intellm perficiunt: priuationes ꝗ ꝑ habitus intelliguntꝶ: potētię ꝗ per actus capiuntꝶ: singularia ꝗ per vlia habentꝶ: respectiua ꝗ per absoluta tenenꝶ. ¶ Dis sequiꝶ ꝙ intellus pmo et per se perficiꝶ ab intellectis affirmatis positiuis actibus vniuersalibꝰ et absolutis: et sic intelligibilia per se sunt intellecta affirmatiua positiua actus vniuersalia absoluta: vt liqꝫ. ¶ Intelligibiliū vero per se: qdam sunt actu intellecta sm eoꝝ nām: et hec sunt intellectus separati: qbus duplex esse ꝯcediꝶ. s. intētionale et reale: sm esse reale perficiūt orbes: vt in cōmento nro de aia diximus. Scdm esse intētionale perficiūt mām intelligibiliū: que est intellus mālis vt dicit Auer. et oia hec intellecta vlia ꝯstituunt totā felicitatē: de qua est qō. s. quo medio intellectus ꝯuertaꝶ vel eleueꝶ in hec. Alia vero sunt sm eoꝝ nām intellecta in potētia: et nō intellus: vt dicit Auer. et hec ꝓculdubio sunt duobus modis. s. composita seu cōplexa: et simplicia seu incōplexa: pmo mō intellecꝰ nō recipit illa nisi rōne extremoꝝ: vt superiori libro docuimus: scdo mō vt formę substātiales vel accidētales habent duplex esse: vnū reale et aliud intētionale: pmo mō sunt perficientes mām physicā: scdo modo adhuc hnt esse vel vltimatē abstractū: et sic sunt formę intellectus perficiētes eum sm hoc eē. Uel medio mō abstractū: et sic sunt formę Diaphani sensus et viriū intrinsecaꝝ vt liquet. Esse autem abstractuꝫ habet latitudinē: vt docuimus in loco ꝑdicto: quoniā aliqd est infimum: vt quidditas speciei aliquod supremū: vt simplicissima forma vt ens: vt dicit Auerro. in 3o de anima cōmento. 10. ¶ Erit ergo intētio declarationis explicare modū quō intellectus ꝯuersus ad hec resultet in illa intelligibilia per se pmo mō: Joānes ergo Jando. qui aliqn in Auerroica familia habitus est ꝑcipuus: in qōnibus tertij de aie dedit duos modos: et primus est ꝙ cōpleta generatione intellectus speculatiui: intellus agens causat speciē intelligibilē suiꝗ qdem species est noua qlitas intellectus potētię: qua ipse ꝯuertiꝶ in cōprehensionē intellus agentis: intellectus ergo speculatiuus est qdam dispositio intellectus potētię: qua eleuaꝶ ad suscipiendū illā spēm: qua intelligiꝶ ille intellecꝰ: quēadmodū lumē dispositio est Diaphani ad hoc vt ꝑficiaꝶ a colore: hinc pꝫ qliter intellectus speculatiuus est mediū inouationis et copulationis: est mediū inouationis ꝓ quāto nō semper nobis habitꝰ est. Copulationis vero ꝓ quāto nos ꝯtinuamur illis per hunc.

Amplius opinaꝶ hic alium modū: inquit eni ꝙ qdlibet intellm est effectus intellus agētis: ergo quot sunt intellecta tot sunt gradus virtutis existentes in intellu agente: qñ ergo intellus potētię recipit vnū actuꝫ: cognoscit intellm agentē sm vnum gradū virtutis qñ plures tunc sm plures: et qñ oēs tunc ꝯuertiꝶ ad eum sm oēs: ergo intellus potētię intelligendo illos effectus ꝑ se: cognoscit essentiā intellus agentis quasi a posteriori. ¶ Albertus aūt in multis locis ꝙ lumē intellus agentis ꝑ intellecta fundaꝶ: quēadmodū solis lumē per colores: cuꝫ igiꝶ lumē co-

poris luminosi est quodammodo totū luminosū corpus: sit ꝙ si oculus aliqs esset cōprehēdēs luminis partē: partē ēt illi⁹ corpis apprehēderet: ⁊ si totū: pculdubio ⁊ totū corp⁹ luminosū: ⁊ cū ita sit relinquit ꝙ cū per intellm potentię aliqđ intellectoꝝ intelligimus: ēt tunc partē agētis illuminātis capiemus quare si oīa itellecta adepti erimus: pculdubio ⁊ totū intellm agentē adepti erimus: ⁊ cū totū hoc est post fieri: ergo ⁊ post factū. intellīs ergo speculatiuus ē mediū copulationis ⁊ inouationis: hoc mōd̄ sm̄ hos.

¶ Caput 37ᵐ: in quo refellitur positio hec.

Et si Alberti positio differēs videat ab illa scđa Joānis re congruūt. Albertus eni per lumē agentis nihil aliud vult nisi ei⁹ virtutē faciēdi intellecta potētia esse actu intellecta: ⁊ p lumē diffusū in illis: nihil aliud nisi gradus abstractionis: lumen ergo erit gradus abstractionis: ergo quātū ad hoc nō differunt nisi forte aliomō de quo nō curo: sed quomodocūqȝ sit primus modus Joānis plures implecit calūnias: pmo: qꝛ tunc hō nō intelligeret substātias separatas intellectione quę est substātia eaꝝ. i. per essentias eaꝝ: sed per aliqđ accidēs causatum in nobis: ⁊ hoc refellit Auer. 17 cōmen. 12 metha. ⁊ nos scripsimus ꝯtra hoc in epla de felicitate. ¶ Amplius tūc nos nō intelligeremus illas intellectione eterna: qꝛ itellectio vel ē spēs vel causata a specie: ⁊ cū illa species sit noua: ⁊ itellectio erit noua. ¶ Adhuc tunc hec intellectio seu copulatio eēt sm̄ agens: ⁊ nō sm̄ formā: qꝛ cōparat nobis: ⁊ tūc vt agens itellectionis: ⁊ nō vt essentia q̄ intelligim⁹. ¶ Rursū tunc intellm hēret itellm: vt arguit Auer. 3 Alfarabiū cōmē. 8ᵒ: ⁊ sic daret abstract⁹ abstractissimo. ¶ Amplius tunc intellīs agens nō primo esset ꝯiunct⁹ q̄ per illius essentiā intelligeremus: vt dicit Auer. ⁊ ꝯña tenet per se. ¶ Itē nullum est accidēs nouū: neqȝ antiquū in substantijs separatis: nisi dependeat a re mātli: vt cōmē. 17. 12. metha. colligit. ¶ Pręterea tunc a substantijs separatis proueniret nouū immediate: ꝯtra fundamēta Auer. ¶ Deinde scđs modus est pessimus: nā intellīs agens intelligeret aliqđ extra se, qꝛ intelligeret se: qꝛ tūc itelligeret gradus suę virtutis: q̄ itellecta: quoꝝ ꝯtinet gradus. ¶ Adhuc illa cognitio esset abstractiua: esset eni ab illis cōprehēsis: vt effectu: ad illū apprehēsum: vt causa. ¶ Rursum illa intellectio esset per essentias inferioꝝ cuius oppositū dicit Auer. 12. metha. cōmē. 17. d. relinquit igit: cū iste intellectus fuerit denudatus a potentia: vt intelligamus per ipsum sm̄ ꝙ actio est sua substantia. ¶ Dicam autē argumenta alia contra hos alibi: nunc autē sit dictum in tm̄.

¶ Caput 38ᵐ: in quo replicantur q̄ōnes super hoc.

Questiones autē quę accidūt in opinione Auer. hę sunt: qꝛ si intellectus agens copulat nobis per intellm speculatiuū: tanq̄ per mediū: inter eos erit habitudo aliqua: vel igit indiuidui ad vle: vel effectus ad causam agentē: nō intellectus speculatiu⁹ ad agētem nō hꝫ habitudinē indiuidui ad vle: intellīs eni speculatiuus nō est indiuiduū agentis: nec hꝫ habitudinē effectus ⁊c. qꝛ tunc illa intellectio esset discursiua: qđ Auer. destruit ꝯtra Auempace. ¶ Amplius vel intellectus potētię est felix in tota specie humana: aut nō: si nō: ergo intellectus speculatiuus nō esset perfectus in maiori parte sui subiecti: si sic: ergo intellectus potētię esset felix in hoc tpe: in quo nullus hō esset felix: qđ est ꝯtra Auer. qꝛ quicquid cōpetit intellectui in scopꝫ vt cōpetat alicui certo homini: aliter cā copulationis nihil esset. ¶ Rursum sequeret ꝙ vno vel duobus intellectis amissis: hō felix nō amplius esset felix: qꝛ vt dicit Auer. intellīs speculatiuus est nobis successiue acquisibilis: ⁊ sic agens ergo sicut ille deperdibilis: ita agens. ¶ Adhuc tūc hō vno instāti intelligeret oīa intellecta: qꝛ ille non acquirit nobis nisi oībus illis: q̄ nō est in actu nobis: nisi oībus illis: ergo actu plura: imo oīa intelligeret: qđ admiratione dignū est. ¶ Item qꝛ felix tūc nō intelliget speculatiua qꝛ per regulam Auer. quicquid intelligit inferius intelligit superius: ⁊ nō ecōtra: ⁊ sic opꝫ dare modum: quō intellectus speculatiuus sit mediū: quo copulemur illis substantijs abstractis.

¶ Caput 39ᵐ: in quo explicatur mens Auerrois.

Tandem mihi apparet: ꝙ sicut intellectus lunę dependet a deo tribus modis causę. s. efficiētis formę ⁊ finis: sic intellectus speculatiuus depēdet tribus modis cāe a substātijs separatis: ⁊ pcipue a deo: scilꝫ in genere efficientis formę ⁊ finis: dicaꝫ ergo ꝙ quēadmodū intellectus lunę intelligit deū per essentiam dei in rōne formę ⁊ finis: ⁊ per essentiā ppriam in rōne agentis: ⁊ quasi a posteriori: ita nos adepti ac formati itellectu speculatiuo: dependemus ab abstractis: ⁊ primo intellu. s. deo: tribus modis depēdentię. s. finis formę ⁊ agētis: ⁊ hoc vt Auer. dicit. 12ᵒ metha. cōmē. 38. s. quō cęlum dependet ab illo: semper tribus generibus causarū: sic nos quādoqȝ: vult dicere qꝛ intellectū speculatiuū acquisiuimus: ⁊ tūc illis tribus modis depēdemus: ergo quēadmodū intelligētia inferior intelligit primā per duplicē essentiā declaratam: ita tunc nos per essentiā nostrā formalem. i. essentiā intellīs speculatiui: oēs motores separatos: ita ꝙ per essentiam intellīs speculatiui intelligit hō: tunc eos vt agentes: ⁊ per essentias eoꝝ: eos vt formę ⁊ fines. ¶ Ex his concludit pmo: ꝙ maiori vnione copulemur intellectis separatis in hac dispōne: q̄ vli copulet indiuiduo: qꝛ vle nō copulat indiuiduo: nisi in genere formę: nō agētis: neqȝ finis: ille aūt copulant nobis tribus modis cāę: ergo sumus tūc pportiōes intelligere eas mediāte itellu speculatiuo adepto: q̄ per indiuiduū vle. ¶ Adhuc ꝯducit scđo: ꝙ cū forma ꝯsistat in indiuisibili: ⁊ agēs successionē sumat ab effectu: quē successiue pducit: relinquit ꝙ deus vt agēs successiue intelligit: put nos successiue depēdem⁹ ab eo: magis ac magis ab eo: eū aūt punq̄ intelligimus: vt forma: nisi in fine: qꝛ. s. p essentiā eius intelligimus: ⁊ sic verificat verbū Auer. in 3ᵒ de aīa in calce cōmē. 36. cū successionē videat ꝯcedere: ex pte vtriusqȝ intellīs. s. speculatiui ⁊ agētis: logt eni de eo: vt agēs est: qꝛ vt forma ac finis: est tanq̄ terminus totius successionis: ⁊ per consequēs in indiuisibili cōsistens: ac subito acquisitus.

Rursum ⁊ tertio ꝯducit q̄ intellīs speculatiuus nō est dispositio ꝯseruās intellm agētē in nobis: vt forma est: eo mō quo dispō acqsitionis: ⁊ ǵ. quēadmodū in cōposito nāli: qꝛ acquirit forma aliud est dispō in fieri: aliud in facto: ita ꝙ in fieri requirit calor: vt. 8. ⁊ humidū: vt. 8. attamē respectu formę ꝯseruādę minor dispositio requirit: vt pꝫ in senibus: sic in acqsitione itellīs vt forma reqrit totus intellīs speculatiuus: vt aūt ꝯseruet nobis forma: sufficit vnū vel duo itellecta: interminata tn̄: ⁊ hinc sequitur: vt non liq̄at admisso vno vel duobus itellectis admitti intellm agentē: vt forma: donec ergo aliqđ speculatiui intellīs nobis aderit: ⁊ copulatio illa: vt forma nobis aderit: minor eni est dispositio in ꝯseruādo q̄ in generando: pro generatione itaqȝ intellīs agētis: vt forma requirit totus speculatiuus: pro ꝯseruatione vero sufficit aliquid illius quicquid sit id: quoniā quēadmodū acquisitio fuit in diuisibilis ⁊ in fine sūmę dispositionis: ita deperditio fiet idiuisibilis: ⁊ in fine dispōnis corruptiuę. ¶ His itaqȝ acceptis sol. ad quęstiones propositas constat.

Ad primam

Ad primam dōm: q habitudo intellectus speculatiui ad agentē est maior q̄ effectus ad agens: z q̄ formę ad mām: vt manifestū est: q̄a aggregat vtraqʒ: z eo fit: vt intelle agens continueť nobis: vt forma in fine intellectorum speculatiuorum.

Ad secundam Subgenus credit q nunq̄ intellect⁹ est in se felix: quin aliqd̄ indiuiduum hoīs sit felix in aliqua regione: quicqd̄ enim inest intellectui: vt intellectus: inest alicui hoī. ¶ Sed iste ꝯtradicit Auerroi in multis locis: dixit enim Auerrois in tertio maxime cōmēto 20° q intelle in se semper est continuus substātys separatis: nobis aūt nō semper: nisi post adeptionem intelle speculatiui: z cōtra hoc possem inducere multas rōnes: sed nō curo: ideo dico q nō opʒ: vt qcqd̄ inest intellectui in se actu: insit alicui indiuiduo hoīs actu: sed sufficit q possit inesse quādo acquisierit medium dependētię in tribus illis generibus causaꝝ ab intellu agente.

Ad tertiam sol. est perspicua: declaratum est enim aliā esse dispositionem acquisitionis aliā ꝯseruationis: totus eniʒ intelle speculatiuus est dispositio acqsitionis: sʒ modicū illi⁹ est dispō ꝯseruationis.

Ad quartam dōm: q felix in instanti copulationis intelligit oīa abstracta: z forte oīa vel quedā intellecta materialiū: nec vna hāꝝ alteram ꝓhibet: cum sint diuersarū rōnū: z iō cōmēto 5° inqt q cognitio subaꝝ separataꝝ nō impedit cognitionē rerū materialiū: felix ergo intelliget separata per essentias eoꝝ z materialia per intellecta eoꝝ. Quō qdem igitur intelle agens cōpareť nobis duobus modis: vt agens: z vt forma: z qualiter in fine copulať: vt forma: z non in ꝑncipio. Et quō intelligimus substantias separatas: z qd̄ est totū fundamentum copulationis: z medium: hīs perspicuum est.

¶ Caput 40m: in quo inducuntur argumenta cōtra tertiaʒ questionem.

Erat autem questio 3ª difficilis multum: z ideo in ea ꝓcedaʒ sm̄ fundamenta philosophoꝝ: q̄a in fine declarabo mentem Aristotelis quantū ad hoc arguit ergo Alpharabius in nicomachiis: si felix esset aliquis in statu mortali: tunc viuere nō posset per tres vel quattuor dies: cōsequētiā declaro: q̄a iste nō dormiret: nec comederet: nec biberet: nec act⁹ nāles exerceret: quod ꝓbo: quoniam vel in somno intelliget per essentiaʒ agentis: vel nō: si sic. ergo sine actuali speculatione alicuius posset homo intelligere: z si no: ergo nunq̄ dormiret: q̄a nunq̄ auerteret intellectū ab ea. ergo nec sensus a phantasmatibus pluribus vel oībus zc. z sic argui potest in alys. ¶ Amplius arguit ꝑnceps theologoꝝ: oīs felix est imortalis: nullus existens in hac vita imortalis: ergo nullus existens hic felix: maior ꝓbať: q̄a si amitti potest: aut ergo beatus amittit eam volens: tunc non est beatus: quia non hʒ qcqd̄ vult: aut nolens: aut neqʒ nolens: neqʒ volens: z ad vtrūqʒ illoꝝ sequiť: q felix nō sit felix: q̄a nō amat beatitudineʒ: imo si volens amittit odit eam: si neutraliter: tunc nō existimat eam: nō ergo est status vere felix. Uel sub hac forma felix in hoc statu vel amittit vitam volens: aut nolens: aut neutralr: z quocūqʒ dicatur: ꝓculdubio felix erit nō felix: z hoc potro arg᷑ fuit Augustini theologoꝝ ꝑncipis.

Secundo ꝓbať maior: forma quę tollit a sua materia oēm priuationē ꝯstituit cōpositū incorruptibile: pʒ de cęlo: sed felicitas tollit a nā felici omnē priuationē: q̄ imperfectionē z potentiā: cum sit actus vltim⁹ in suo ordine: magis q̄ forma cęli in ordine formaꝝ substātialiū. ¶ Tertio tūc beat⁹ z felix posset fieri miser. ¶ Ad ꝑncipale arguitur: omne repugnans alicui virtualr prohibet id ne sit: q̄a ipsuʒ est. sed corpus mortale repugnat virtualr beatitudini: ergo repugnat aīam copulatam corpori felicitari: minor declarať: cum eniʒ appetitus sensitiuus in hoīe mortali inclineť ad delectabile: z appetitus sensitiuus natus est appetitū intellectiuum deordinare: felicitas autē nō cōpatiť in appetitu intellectiuo aliquā deordinationē: nec in sensitiuo: q̄ summa delectatio amouet oēm tristitiā: nō solū oppositā: sed cōtingentē: z per ꝯ̄ns nō sinitur appetitus sensitiuus habere tristitiā passionē z sic mortalitas impediť ab effectu: qui natus est consequi: z per ꝯ̄ns repugnat mortalitati felicitas rōne repugnantię effectuū nālr cōsequentiū: quę repugnantia est virtualis qualis inter solem z aquā. ¶ Adhuc ad aīę felicitatem requiriť felicitas corporis: sm̄ q corpori debeť: sed felicitas corpori nō pōt inesse dū est in vita mortali. ergo repugnat aīę corpori vnitę felicitari. ¶ Rursum felicitas est compręhensio abstractorum per essentias eorum: scilʒ intuitiua: vt videbiť: sed animę corpori vnitę non competit intelligere nisi abstractiue. ergo repugnat ei felicitari.

Postremo tunc oporteret felicez acqrere omnes virtutes morales: cōtra Auerroim: qui vult vt illę cōsequanť hanc dispositionem: z non q pręcedant: vt perspicuum est. argumenta ergo quę faciūt aduersus positionem hanc hęc z tot sunt.

¶ Caput 41m: in quo explicatur positio Auerrois.

Solutio quidem Auerrois ꝓculdubio in ꝓhęmio primi z octaui physicę auscultationis est q intelle corpori cōtinuus: vel hō intellectu cōiunctus: potest copulari abstractis: ꝓpterea inquit: z declaratū est in sciētia morali q esse hoīs in sua vltima ꝑfectione est ipsuʒ esse perfectū per scientias speculatiuas: vult dicere: tam abstractoꝝ per essentias eoꝝ: q̄ māliū per intellecta abstracta in se. Et declaratuʒ est q ista dispositio est fortunitas vltima: idest felicitas hoīs sm̄ q hō: z sm̄ fatuos vita ęterna: nam esse vitā ęternam hoī illi fatuū est apud ꝓhos: erit q̄ felicitas vltima in rei veritate: sʒ falso sic dicere eam esse vitam ęternā: ecce q̄ aperte z luculente soluit qōnē hanc: felicitas ergo stat cū mortalitate apud Auerroim: z per ꝯ̄ns intellectū copulari abstractis: vt continuus corpori mortali: nō est remotū apud eum. Propter qd̄ Anaxagoras qui totius vniuersi genitorē z patrē dixit esset intellectū purū z īmixtū: dicebat omnes formas esse ex hoc q intelle ille lumine suo aduniat similia in natura: z cōponit ea irradiādo supra ea: z ideo cessante hoc supra quo fit irradiatio nō relinquiť: nisi vnicū z simplex lumen purū z nīphum in se: z in hunc sermonē Abubacher maurus venit: ponens rōnalem aīam vnicū z separatum lumen esse intelle primi. z iō esse vbiqʒ z semper: z cōtinuari per modum irradiationis cum purioribus animabus corporuʒ organicoꝝ: in potentys spiritualioribus: quę sunt imaginatio z phantasia: z q̄ separatū est vbiqʒ z semꝑ ideo nō potest dici huius vel illius: eo q̄ forma nō pōt dici huius vel illius: nisi per puntuationē ad mām: ꝓpter qd̄ deficiente eo: ꝓpter qd̄ irradiat vnicum z idem ex oībus irradiať: z sic pʒ qs status est animi in corpe mortali sm̄ hoc: z qs post mortē: z qualiter corpus mortale nō prohibet copulationem illam.

¶ Caput 42m: in quo inducuntur arg᷑ pro hac positione.

Declaratum est capitulis habitis intellectū: vt intelle est: posse copulari abstractis: z q aliquando copuletur multis rationibus cōfirmauimus: aliter enim potentia ociosa esset: vel igitur copulabitur illis dum corpori continuus est: aut post mortem. Non post mortem: q̄ tunc rationalis anima naturali desiderio appe-

teret mortem ⁊ solutionē eius a corpore:cōtra Aristoteleꝫ ⁊ oēs peripateticos ⁊ theologos:etiam probatur cōsequentia:omne enim appetens nālıter finem aliquē:appetit oia media ad illum appetitu nāli:⁊ remotionē impedimētoꝝ eodē desiderio:sed aia rōnalis appetit naturalr copulari illis.ergo ⁊ oia media:⁊ remotionē ipedimentoꝝ:quorum vnuꝫ est vnio animę ad corpus:⁊ sic appetet remotionem vnionis.ꝗ dissolōnē.Ergo copulať illis dū corpi vniť.

Amplius ad qd̄ sequiť obliuio totius sciētię habitę nō pōt esse dispositio ad copulationē illā. Sed ad separationē aię a corpore seqť obliuio totius scię: vt Alexāder ostēdit:qm̄ ad egritudinē aliquā seqť obliuio: ergo ad terribilissimū oium simplr ablatio totius sciētię.

Rursus omnis perfectio adęquata alicui pfectibili pōt habere oēm operationē possibilē dū est in illo:hęc enim est perspicua ex declaratione terminoꝝ: sed aia rōnalis est adęquata perfectio corporis humani.ꝗ pōt habere oēm opōnē possibilē:⁊ sic felicitari. ⁋ Adhuc cuicūqꝫ nō repugnat maius:nec minus repugnabit:sꝫ corpori apud oēs nō repugnat aia:vt actus primus:nec repugnabit aia sub actu scdo:qm̄ actus scds est infra primuꝫ:est enim operatio sequens essentiam.

Item si copulatio illa repugnat aię corpori coniunctę: vel erit ex pte agentis:vel passi:non agentis:qm̄ deus:siue forma sit aię felicis:siue agens actus felicis:proculdubio sicut post mortē potest esse forma:vel actū agere: ita ⁊ dum corpori est vnita. Nec ex parte passi:qm̄ vel simpliciter:sicut lapidi repugnat sapiētia:vel sꝫ qd̄:sicut subo existenti sub vno ꝯtrario repugnat esse sub alio pro tunc. ⁋ Nō simplr:qꝛ tunc nūq̄ posset felicitari:sicut nec lapis scire:nec sꝫ qd̄:qꝛ illō nō eēt nisi qꝛ eēt aliqd in passo.s.aia. rōne cuiꝰ nō pōt ipsa copulari illis:vel illud ꝗ erit mortalitas corporis:vel inclinatio appetitus sensitiui ad oppositū rōnis:vel modus intelligēdi abstractiuꝰ aię:vt sic:nō mortalitas:qꝛ tunc in vita hac nullus fuisset felix:cōtra theologos ⁊ phos:theologos qdē:vt de Paulo Stephano:⁊ aliis affirmant. Philosophos āo:qm̄ Socrates felix poniť in phedone. Mercurius in pimandro hoc de se narrat in principio libri:⁊ maxime cū mortalitas nō sit formalr opposita copulationi aię vt sic nec virtualr:vt per 2ᵐ mēbrū dicam. Nec inclinatio appetitus sensitiui ad corpalia contra rōnē:qm̄ sicut vsus appetitus circa deordinatos actus relinquit habitus in parte aię rōnali:vt ipsa oino recedat a speculatione:sic cōuersio appetitus ad intellectū:p frequētes acꝰ virtutis pōt relinquere habitū appetitui:quo oino obedit rōni:⁊ nō retrahit ad oppositū:vt patuit in Socrate:qui accipiēs venenū nullā cōmotionē passus est in sensitiua parte:circa vltimū terribilissimū.s.mortē:vt de eo scribit Plato in phedone:ergo pōt remoueri ab appetitu sensitiuo ois inclinatio ad oppositū rōnis:⁊ relinqui habitus obedientię simplr ad rōnē:⁊ sic merito huius corpus non repugnat felicitati aię:nec formalr:nec virtualr.

Amplius idem cōfirmať:vel ista inclinatio ad acꝰ oppositos rōni remanet post mortem:vel nō:si nō:ergo nō remanebit post mortem nisi intellꝰ:⁊ sic nō esset eadē res aia rōnalis sensitiua ⁊ vegetatiua:⁊ ita si remanebit regio sensitiua:opꝫ vt remaneat inclinatio quę fundať in ea:vt in subiecto:si igitur remanet talis inclinatio aię post mortē.ergo eadē ratione post mortē aia erit impedita ab hac inclinatione.⁊ ergo opꝫ vt in vita hęc inclinatio:vt dicā:penitus amoueať adhoc vt post solōnē penitus libera perficiať a p̄mo lumine:⁊ sic possibile est:vt acquirať habitus obediētię hic oino ⁊ penitus:⁊ per ꝯñs animę rationali:vt sic non repugnabit copulatio illa. ⁋ Nec postremo potest repugnare ꝓpter modū essendi eius:qm̄ hic modus essendi nō variat nām speciei:⁊ per ꝯñs si possibile est aię tunc:⁊ nunc est possibile oino. ⁋ His argumentis acceptis dicerēt Auerroici deū posse esse formā itellectui: vt intellꝰ:⁊ vt corpori cōtinuus est:intellectui aūt vt intellectus:prout sic oino semotus est a ꝓhibentibus copulationeꝫ:⁊ prout est mā vera oium seperatoꝝ spiritualis ⁊ intelligibilis. ⁋ Ut corpori ꝯtinuus:qm̄ corpus non repugnat illi copulationi:nec formalr cū nō sit cōtrariū deo:vt foīa formę:nec ꝓpter virtualē ꝯtinētiā declaratam:hoc est:nec ꝓpter mortalitatē:nec ꝓpter inclinationeꝫ ad oppositum rōni nec ꝓpter modū essendi:qm̄ ergo erit remota inclinatio penitus ab appetitu sensitiuo:⁊ et iductus modus:quo possit eleuari ad illa:scilꝫ intellꝰ speculatiuus:tunc fiet copulatio aię hois:vt mā:ad eū.s.deū:vt foꝛᵃ:⁊ hęc copulatio.

⁋ Capit 43ᵐ:in quo declarantur duę quęstiones cōfirmatione pręedictorum.

Et cum hęc ⁊ tot sint visa:opꝫ:vt ad planiorē intellectū horuꝫ quęramꝰ p̄mo:qd sit mediū positiuuꝫ copulationis aię corpori cōtinuę ad illa. ⁋ Scdo vtrū sint necessaria doctrina ⁊ virtutes morales ꝓ copulatione illa ⁊ quō. ⁋ Prima qdē questio dissoluiť per hoc qm̄ aia corpori cōtinua feliciťaŕ solū ꝓut est mā actu p̄m ę intellꝰ ⁊ alioꝝ:est aūt mā primi intellꝰ qn̄ est totalr pręparata ad illū:est aūt totalis pręparatio:vt dicit Auerrois in libro de intellectu duplex remota ⁊ ꝓpinqua:ꝓpinqua est pfectio p scias speculatiuas.s.nālē ⁊ metaphysicam:mathematicę enim nō sunt dispōnes ad illā copulationē:cum careāt fine 3ᵒ metaphysicę ⁊ sint enumeratę pp exercitiū:vt dicit Alexā.in ꝓhemio physicę auscultationis:a quo accepit Auer.ꝓhemium.Dispositio aūt remota est dialectica: nullus eniꝫ ingt Auer.2ᵒ metaphy.pōt solus inuenire has duas scias:nō eniꝫ cōplenť artes nisi per iuuamentū prioris ad sequētē:si eniꝫ nō fuisset phrynis nō talis timotheus euasisset in arte cantādi.ergo necessaria est dialectica ⁊ inuentiua ⁊ doctrinalis:sed doctrinalis ⁊ inuentiua nō perficiunť nisi per expositioneꝫ terminoꝝ inuenimus enim:vt plurimū:ex scriptis:scripta aūt sunt voces potētia:disciplinamur aūt per voces:ergo ars terminoꝝ necessaria est:quę ꝓculdubio grāmatica est:erit ergo dispositio remotissima grāmaticę:quę est grā dialecticę:dialectica est ꝓprior grā speculandi:vt organū existens ꝓxima dispositio est intellꝰ speculatiuus:⁊ maxime metaphysicus:cū igitur aia his artibus ꝑparata fuerit.ꝓculdubio intellꝰ p̄mus copulabiť ei:vt forma:⁊ hęc vocať adeptio ⁊ fortunitas vltima apud Auerroim:dispositio ergo ꝓpria ⁊ sufficiens pro copulatione est:pfectio per scias speculatiuas.Et hinc liquet q̄ pꝫ felicitatis grāmatici pticipēt:⁊ plus dialectici:⁊ q̄ plus phināles:⁊ q̄ maxime metaphysici:⁊ inde pꝫ ꝙ supfluit pro fine isto ars orandi rhetorica poesis:⁊ hm̄ nisi pro quanto quis scriptis relinquit mō aliquo hoꝝ.Superfluit ⁊ sophistica modernoꝝ:quę totā mentē occupans:ꝓculdubio felicitatem remouet:vt dicit Auerrois:ꝙ hęc indispositio accidit pluries dialecticis:⁊ alię artes multę inuentę ab abūdantia intellꝰ:penitus sūt supfluę ꝓ hac felicitate.Qd̄ qdē igiť mediū positiuū sit ꝓ hac copulatione his patet.

⁋ Capit 44ᵐ:in quo soluitur scda quęstio.

Et quia nō tm̄ pro copulatione illa regritur medium positiuū:sed ꝓuatiuū:nō enim tm̄ ignis ponit mediū positiuuꝫ in tabula:pro forma tabulę:sed remouet contrarias dispositiones:mediuꝫ ergo positiuum felicitatis est adęptio intellꝰ speculatiui:mediū aūt priuatiuum est ꝓuatio inclinationis in parte sensitiua ⁊ vegetatiua.ergo opꝫ vt hęc inclinatio remoueať:modus aūt remouendi

uendi est per habitus virtutis: qui fundanť in pte sensitiua: ad hoc enim vt intell's feliciteť nullo mõ requiriť corpis felicitas: nec simplr: cũ illa sit impossibilis: nec fm qd: qm intell's: vt intell's pmo est ppter se: scdo ppter nos. Ad hoc ergo vt feliciteť hõ: requiriť vt pncipale eius feliciteť: est aũt hois pncipale regio intellectiua: quę caput est ꝛ pnceps oium eoꝝ quę cõstituunt hoiem: ad hoc aũt vt illa regio feliciteť reqriť ꝙ regiones infimę .s. sensitiuus appetitus feliciteť ꝛ vegetatiuus: regio ergo infima .s. vegetalis diuiditur in singula mẽbra: quoꝝ qdlibet est cõpositũ ex aia ꝛ corpore: habẽtia cõplexionẽ ppriã: ꝛ vegetationẽ ppriã: ꝛ forte pro felicitate huius regionis reqriť dispositio membroꝝ in cõpositione ꝛ figura ꝛ qualitate: ꝛ hęc est sanitas in cõpositione: ꝛ dispositio ptinuitatis: ꝛ hęc est sanitas in quantitate: ꝛ dispositio humoꝝ: ꝛ hęc est sanitas in cõplexione: vt dicunt medici: felicitas ergo extrinseca huius regionis est sanitas hęc triplex: est aũt felicitas appetit⁹ vegetatiui moderate vti actib⁹ per obedientiã ad rõnalẽ: quãtũ est possibile: ꝛ ideo in felici requirunť bona corpis: vel tanq̃ pars felicitatis: vel vt dispositio ad illũ: vt forte dicam. ¶ Portio aũt media .s. sensualis sequatur: hęc quidẽ eniz sensus est: illa xo ps appetitiua est sensitiuus: felicitas sensus pculdubio est finis habitus ad quẽ ordinatur: ordinať aũt ad clare ꝛ distincte sentiendũ. felicitas ergo sensus erit hęc. Sensitiui autẽ appetitus ordo est ad obediendũ intellectui: ꝛ pncipiis eius. ergo felicitas sensitiui appetitus est obedire intellectui: fm habitũ fixum obedientię: per ablationẽ penitus inclinationis ad oppositũ. ergo virtus infimę regionis est sanitas: felicitas: operatio sana. Uirtus medię regionis est habitus assuefactionis: felicitas virtus obedientię. Qd' sit xo felicitas supremę regionis declarauimus: est enim felicitas intellectus cõprehẽsio intuitiua abstractoꝝ: vt intellecta per essentias coꝝ: ꝛ amata amore intuitiuo: sed qꝛ Auerrois ponit intellectũ practicũ ordinari ad speculatiuũ: est aũt intell's practicus cogitatiua pars: quę intell's dĩ mãlis: ꝛ corruptibilis apud Auerroiz Themistiũ ꝛ Theophrastũ ideo volunt habitũ istius esse habitũ prudentię: ꝛ ꝯsequenter eius felicitas erit actus prudẽtię: ꝛ qm cogitatiuę rñdet appetitus ppriꝰ: virtus appetitus cogitatiui erit cõnexio virtutũ moraliũ cuz prudentia: ꝛ felicitas eius est actualis inclinatio fm illas virtutes ad iudiciũ prudentię. Qd' ergo sit felicitas infimę regionis: quidue medię: ꝛ qd intell's ꝛ appetitus mãlis: iã dictũ est: dispositio ergo puatiua est habit⁹ virtutũ oium regionũ: qm ergo hic habitus fuerint: tunc tolletur ois inclinatio partis sensitiuę ad oppositũ rõnis: ꝛ tũc tota regio sensitiua ꝛ vegetatiua incentranť ad intellectũ: adeo ꝙ hoc corpus sub tali dispositione operabiť oia: fm rõnẽ ꝛ sic operatione equiuoca ad hoies alios: ꝛ sic intellectiuus gradus erit purus fm affectus: adeo ꝙ nõ dici dz sensitiu⁹: nec vegetatiuus: nisi equiuoce: erit ergo oino ablata dispositio ꝯtra fm virtutẽ ad felicitatem: ꝛ sic his duobus mediis positis dabitur copulatio illa ad intellectus separatos: ꝛ hęc est fortunitas vltima hois i eo ꝙ hõ. Qd' si sensitiua regio ꝛ vegetatiua erunt penitus habituatę ad actus viciosos: pculdubio cõuertent regionẽ intell's ad eas: ꝛ sic iste homo diceť penitus brutalis: ꝛ ideo hõ pmo mõ diciť equiuoce ab hoie scdo mõ: vt dicit Auerrois. Quis ergo sit modus perueniendi ad statum illum hic est.

¶ Caput 45ᵐ: in quo soluunť argumẽta ꝯtra Auerroim.

HIs itaq3 examinatis pculdubio facile est absoluere argumẽta cõtra Auerroicos. ¶ Ad pmũ negamus ꝯsequẽtiã: qm cũ hõ peruenerit ad statũ felicitatis: totaz facultatẽ sensibilẽ habet ad regionem intell's: tanq̃ in centrũ: ꝛ ideo tantũ operabiť per sensibilẽ partez ꝛ vegetabilẽ: quantũ ratio dictabit: dictat aũt ratio: vt comedat qñ opz: vbi opz: ꝛ quantũ opz: ꝛ cum qbus: vt dormiat his eisdẽ cõditionibus seruatis: vt seruet amicos ꝓximos ꝛ alios actus ꝓfluentes a pte sensibili exequať eodẽ mõ nõ per lapsuz sensitiui appetitus: sed per rõnẽ penitus mouentẽ: ꝛ ideo iste hõ non mouebiť sed se mouebit: nõ vinceť: sed erit dominus suorũ actuum: adeo ꝙ sicut in frigido: vt octauo: nõ est calor nisi potentia: sic in felici nõ est lapsus nisi potentia: ꝛ ideo penitus tantũ operabiť quantũ vult rõne pręsumpta: vult aũt rõ: vt corpus corruptibile ꝛ resolubile opereť operationibus ppriis sibi: ꝛ hoc mõ operatur: ꝛ sic qñ dormiet erit felix in habitu.

Ad secundam tota quęstio reduciť in hanc viam: an felix moriendo amitteret felicitatem volens aut nolens aut neutralr. ¶ Rñdet Aristo. 5° ethicoꝝ dicẽs multa eniz ꝛ nõ existentiũ scientes ꝛ operamur ꝛ patimur: quoꝝ nullũ: neq3 voluntariũ: neq3 inuoluntariũ est: puta senescere vel mori. Felix ergo nõ vult mortem: qm ipsa mors: neq3 finis est: neq3 bonũ: ꝛ qm dispositio suę naturę quã scit esse mortalẽ: nõ patiť nolle rõnali q̃ appetitu sapiens mortem nõ volet: neq3 naturali appetet fm indiuiduum permanentiã sempiternam: qm id est impossibile: vt narrant sapientes.

Sed dices possibile est hominẽ perpetuari per naturã. ergo est appetibile appetitu naturali: ꝛ hoc ꝓbatur auctoritate: qm Alaph in tractatu de elementis capitulo de ptibus Asię inqt. In iudea versus solẽ occidentẽ sunt essenienses: qui ob suã maximã sapientiã secesserunt a gentibus: causa vitandi delectationes: qm inter eos nulla est mulier: neq3 ab eis agnosciť pecunia: ipsi viuunt moderatim: ꝛ parce: ꝛ lz illic nullus oriať: tñ nõ deficiunt: ꝛ si multa gens vadit illuc nullus põt illic esse diu nisi fidẽ ꝛ castitatẽ offerat ꝛ pmittat: hęc ille. ¶ Adhuc Lynconiẽsis grossatesta in libello de reflexionib⁹ radioꝝ narrat ꝙ circa vnũ poluz sunt quidã montes: super qbus fit sic vniformis ꝛ regularis reflexio radioꝝ solis: ꝙ est ibi tanta tẽperies: ꝙ hoies morantes ibidẽ in tantũ viuunt ꝙ vita eoruz eis displicet: ob qd' saltant in flumen qdpiam sub illis montibus fluens ꝛ submerguntur ꝛc̃. Ex hoc sequiť ꝙ hĩ homines si nõ se submergerent: oino essent ęterni: ergo felix põt appetere ꝑpetuitatẽ: cũ illa sit possibilis indiuiduo humano: inq̃tũ indiuiduum: vt per verba horum constat. ¶ Poetę etiã ꝛ nõ nulli theologoꝝ antiquoꝝ: existimant ꝙ hoies qui potant aquã quandã: quę forte potus est Ambrosinus deoꝝ scilz. Et gustãt cibuz qui nectar appellatur: reddunť dii ęterni: q̃ xo nõ / mõ: vt perspicuũ est apud eos.

Sed Aristoteles ꝛ Auerrois 3° metaphy. cõmẽ. 15° deridet oẽs hos: inqt eniz Auerrois. Et si accipiunt potum ab illo loco: ꝛ cibum ab alio: vt nõ morianť: mirũ est qñõ q̃ indiget cibo ꝛ potu remaneat in ęternũ. cibus eniz ꝛ potus nõ sunt necessarii nisi vt restaurent corruptum: quo igiť remanet: ęternũ id qd' est innatũ corrumpi. ¶ Dicerẽt ergo peripatetici ꝙ hĩ hoies imortales non sunt hoies: nisi forte equiuoce: sicut pictus ꝛ verus: ꝛ ideo cõsonum est: vt ois hõ mortalis sit: ꝛ cũ mors insit per nãm: ideo nõ est in potestate felicis: ꝛ ideo nec est nolibile ꝛ volibile: sed neutrum ab eo: volitũ enim est in potestate nostra: ꝛ qñ infertur. ergo felix nõ esset felix. negať ꝯñtia: qm nõ est in potestate hois mori vel permanere: ꝛ ideo nec mors nec ꝑmanentia sunt de rõne vel cõditione felicis. ¶ Et per idẽ ad cõfirmationẽ cõcedimus maiorem: sed minor falsa est: felicitas enim nõ tollit omnez priuationẽ nisi possibilem hoi in eo ꝙ hõ: modo imortalitas apd philosophos repugnat homini fm esse indiuiduum: hoc enim est fide perspicuum tñ: non ratione naturali demonstratum.

Ad tertiam principalem pōt apud Aristotelez capi pro potētia facilitatis: ꝛ sic felix nō pōt fieri miser: idest cū facilitate: q̄ꝛ postq̄ꝫ regio vegetatiua ꝛ sensitiua incentratę sunt ad regionē intellectiuā: ꝓculdubio: ita reguntur ratione: ꝙ amplius deordinare nō possunt facile. Sꝫ ꝙ possit esse deordinatio stante vita Aristoteles in ethicis sępe autumat.

Ad quartam sol. patet pōt enim appetitus sensitiuus in tm̄ assuefieri rōni: vt ab eo tollatur omnis inclinatio ad oppositum rōnis: ꝛ sic intell's liberrimus erit: ac purus intell's in eo ꝙ intellectus.

Ad quintam pꝫ qual'r felicitas corpis pōt inesse corpori in vita mortali: vt est operatio oīum regionū scḋm obedientiā habitualē ad rōnē. ¶ Ad septiū dōm ꝙ in statu isto posse est cōpręhensio intuitiua: imo de facto adest: positis medys. s. intellectu speculatiuo: ꝛ obedientia regionū ad rōnē: vt diximus: tunc enim deus pōt esse forma intell's copulati hoi. ¶ Ad vltimū iam apparuit quō felix nō fit aliqs: nisi pręcesserint habitus virtutum oīum coꝝ: quę capacia esse pñt virtutis. declarabat aūt Auerrois ꝙ nō solū antecedūt virtutes hanc dispōnē: imo cōsequuntur: hō eniꝫ cū peruenerit in hunc statū confirmabit in castitate, iustitia, cōtinētia, sublimitate, liberalitate ꝛ oībus alys virtutibus: quę antecesserunt hanc dispositionē. ¶ His habitis luculente verificabit verbū Aristotelis. 12. diuinoꝝ. c. alqui: vt nos optime perbreui tēpore degimus: sic id ꝑpetuo degit. sicut id est semꝑ nos quidem ita semper degamus fieri nequit. Vult ḡ ꝙ felicitas hois sit qualis illoꝝ abstractoꝝ: quēadmodū enim oia corpora cęlestia sunt felicia deo: sic ꝛ hoies deo felices esse opꝫ. Differunt aūt a nobis: q̄ꝛ eoꝝ felicitas semꝑ est: nobis autem paruo tēpore: semꝑ qdem illis: q̄ꝛ intell's cęloꝝ ad hoc vt deo feliciteñ nō egent adeptione intell's speculatiui: tāq̄ꝫ medio positiuo: nec adeptione virtutū tanq̄ꝫ medio priuatiuo: corpus. n. cęleste cū nō vegetet nec sentiat: ꝓculdubio nō diuertit intellectū eius a cōpręhensione sui ꝛ alioꝝ: ꝛ iō illis semper est felicitas hęc. Nobis aūt paruo tēpore: q̄ꝛ adeptio intell's speculatiui fit in tēpore ꝛ maximo. ¶ Amplius acqsitio virtutū nō fit nisi lōga experiētia: sicut dicit Aristo. status ergo noster est modicus: ꝛ maxime cuꝫ vita nostra cōꝑatione ad illā illoꝝ sit: sicut puncti ad lineā: ꝛ finiti ad infinitū: vt dicit Auerro. ergo deductio qualis optima paruo tēpore inerit nobis: sic enim semper id est nobis ipole: ꝛ tu vide cōmēto. 38. ibidē. ¶ Rursum ꝛ verbū Aristo. in ṗncipio libri de mundo verificari pōt: inqt eniꝫ nec fecit se optimoꝝ indignā: imo ꝛ cognatissimam ꝛ pręcipue cōgruā putauit esse disciplinā eoꝝ: cū enim non esset pole corpal'r ꝓficisci in illū cęlestē locū: ꝛ derelicta terra videre quęcūqꝫ illū cęlestē locum: velut insipientes aloades qñqꝫ putauere. Anima q̄ppe assumens per phiaꝫ intell'm ducez eleuata est: ꝛ abyt: illaboriosaꝫ quādā viam excogitās: quę nimiū locis distabāt abinuicē sūme sapuit facile reor noscens cognata: ꝛ diuino lumine aia appręhendēs diuina ꝛ ꝓphetiçans mortalibus: hęc autē passa est: q̄ꝛ pole fuerat volēs cōmunicare largiter oib⁹ pręciosa quę penes se: hęc ille: in q̄bus verbis dedit intelligere copulationē illā: ꝛ mediuꝫ copulationis ꝛ perfectionē aię copulatę: cū dicit assumens aia ducē intellectum eleuata est ꝛ abyt: dedit copulationē aię cū intellectu agente: qui deus est sublimis: cum dicit: per phiaꝫ: mediū intelligit positiuū ꝛ ṗuatiuū: est eniꝫ phia cōtinēs partē speculatiuā ꝛ moralē: assumens ergo ꝑ phiaꝫ intell'm ducē. idest cū fuerit copulata intellectui abstracto ꝑ phiaꝫ: tanq̄ꝫ ꝑ mediū: sūme sapuit: q̄ꝛ cōpręhendet tunc deū ꝑ essentiā eius ꝛ alia abstracta: ꝛ aia appręhēdens diuino lumine. i. ꝑ essentias abstractoꝝ cognoscēs abstracta diuina ꝓphetiçat mortalib⁹: ꝛ cōicat largiter illis sciētiaꝫ eoꝝ: ꝛ hęc est aię perfectio. ḡ his verbis pꝫ copulatio: mediū copulādi: ꝛ ꝑfectio copulatę aię. Hinc id Trismegisti in pimādro in ṗn⁹ verificat: cū de rerū nā inqt excogitarem ac mentis aciez ad suprema erigerē: sopitis iam corporis sensibus: quēadmodū accidere solet his qui ob saturitatē vel defatigationē somno grauati sūt: subito mihi visus sum cernere quēdā immēsa magnitudine corpis: q me nomine vocās in hunc modū clamaret: qd est. o. mercuri qḋ ꝛ audire ꝛ intueri desideras: qd est qḋ discere ac intelligere cupis. ¶ Tum ego qs nam es inquā: sum inqt ille pimander mens diuinę potētię: at tu vide quid velis: ipse rō tibi vbiqꝫ adero: cupio inquā rex: nām discere deumqꝫ cognoscere: ad hęc ille: tu me mente cōplectere: ꝛ ego te in cunctis quę operaris erudiā: cū hęc dixisset mutauit formam: ꝛ vniuersa subito reuelauit: cernebaꝫ enim ꝛc. ¶ Quibus verbis oia quę diximⁿ hic notauit ṗmo qd sit felicitas cuꝫ dixit (cupio inquā rerū nām discere.) Est aūt rerū nā subę seꝑatę oēs: vt ibidē explicat (deūqꝫ cognoscere) ḡ vult felicitatē esse oia abstracta ꝛ deū: vt pręd iximⁿ: q̄ꝛ hęc cupit scire tantū. ¶ Dedit intelligere mediū id duplex: cū. n. dixit (sopitis iam corpis sensib⁹) mediū ṗuatiuū signat: quo aia ꝯtrabit tota in intell'm. Cū pręposuit id verbū. s. (cū de reꝝ nā cogitarez ac mentis aciez ad superna erigerē) mediū innuit positiuū. s. ꝑfectionē intell's potētię ꝑ intell'm speculatiuū: cū apposuit (mutauit formā: ꝛ vniuersa subito reuelauit) ostēdit copulationē illā: ꝑ eniꝫ copulat nobis intell's agens vt efficiēs: cū ergo mutat formā. i. copulat in fine vt forma: tunc ꝑ essentiā eius oia nobis patent: ꝑ pimandruꝫ ergo intelligit intell'm agentē more Auerroico. Dedit autē intelligere hāc felicitatē esse in vita mortali per suā metaphorā: ecce ꝙ plane positionē auerroicā his verbis mistice acceptis signare pōt qspiam. ¶ Hinc ꝛ id Platonis in Symposio tendit: inqt eniꝫ animū diuinę pulchritudinis amatorē: q̄n diuinas rōnes attingit: tūc nō amplius simulachra rerū: sed res veras parere in seipso: pręsqꝫ nutrire: familiarē dō fieri ac ꝑ cęteris imortalē. ¶ Hinc ꝛ id phedri diuinoꝝ inqt cōtēplatorē a reliqs segregari purgari prosus hęrere deo, impleri deo: idē in Epinomide ad verbū fere dicit. ¶ Hinc ꝛ id septimi de republica legit: inquit enim theologū idoneis demōstationis fundamētis ꝛ gradib⁹ ascēdere vsqꝫ ad ṗn^m vniuersi: tangere ipsuꝫ ac tenere adhęrētem semꝑ his q̄ adhęrēt ṗn^o: q̄ppe q nullis sensibiliū rerū corpeis gradib⁹ ad id cōtēdat: sed ipsis spēbus ꝑ ipsas ad ipsas poti⁹ innitat: quousqꝫ ad spēm finē vniuersi perueniat ꝛc. In q̄b⁹ v̄bis mistice Plato pōnē datā signat: cum eniꝫ inqt (theologū idoneis fundamētis demōstonis ꝛ gradibus ascendere) mediū tetigit positiuū: quo aia copulat deo: ꝑ theologū. n. ꝑfectū scias speculatiuas: ꝛ maxie diuinā intelligi: qḋ signat ꝑ id qḋ subdit (idoneis fundamētis demōstrationis ꝛ gradib⁹) ꝑ id qḋ subdit (ascēdere vsqꝫ ad ṗn^m vniuersi) dedit itelligere copulationē aię cū deo: cū subdit post (tangere ipsuꝫ atqꝫ tenere) exposuit modū illius copulationis: aia eniꝫ recipit deū: vt for⁹ est: forma aūt tangit ꝑ essentiā a mā ꝛ tenet fixe: ꝛ ideo de⁹ tangit spūal'r ꝑ essentiā ei⁹ ꝛ tenet fixe: qḋ signat ꝑ id qḋ subdit (adhęrētē semꝑ his q̄ adhęrēt ṗn^o) est ḡ illa rō: tam diu ꝙ diu durāt illa: q̄b⁹ de⁹ natus est copulari. s. intellecta speculatiua: cum rō subdit (q̄ppe q nullis sensibiliū rerū corpeis gradib⁹ ad id ꝯtendat) mediū signat ṗuatiuū: opꝫ. n. vt nō sensibiliū formis ꝯtēdat ꝛ insistat: atqꝫ in eis submergat: sꝫ vt inqt (ipsis spēb⁹ ꝑ ipsas spēs ad ipsas poti⁹ innitat) idest ꝑ intellecta ad intellecta ꝯtinue ꝓcedat (quousqꝫ ad spēꝫ finē vniuersi ꝑueniat) idest deū in quo pabulet aia atqꝫ letet: ꝛ hoc pacto arcanū trismegisti pꝫ: cū inquit (ex mēte pura ꝛ diuini

tate

tate quodāmō vnū spūm coalescere(est enim spūs intellꝰ
potētię coalescit aūt mēte pura:idest deo ꝛ diuinitate.idest
oībꝰ alijs intellectibꝰ diuinis. Hęc ergo quę veteres misti
ce tradūt forte ad hūc intellectū trahere potes:lz extranee
ꝛ forte ficte. ¶ Quo gdē mō in h statu poss est felicitas:
ꝛ quō argumēta nō cogant ɔtra Auerroicos his pz:lz post
vtrum sit mens Aristo.ꝛ veritas disputabitur.

¶ Caput 46m.in quo persoluetur quęstio quarta.

Consueuit Auerroes in pluribus libro rū dicere intellectum mālē ɔtinuari agenti:vniri agenti:misceri agenti:ac frequētꝰ ipz copulari agēti:quę oīa Synony ma sunt:ob qđ licz declare:gd sit copulatio in tellectiua.Est ğ copulatio intellectiua ꝑexistētiū discōtinua torꝝ:vt discōtinuata sunt:vnio ipsis nec remissis nec inten sis.Dixi(pręexistētiū)ad diuz gnōnis:gnō.n.vnio est non ꝑexistētiū:sed eductio formę entis in poꝰ in mā ad actū:di xi(nec intēsis nec remissis)ad diuz mistionis:in mistione eniz est prius diuisio:vt in ea:quę sensu fit:vel priū altera tio:vt in mistiōe ꝓprie:vt dicit Arist.in perigeneseos:dixi: vt discōtinuata:qm ꝛ si equus in sui ortu ɔtinuā hz formaz fm rem:nō tñ discōtinuata:qm non exercet opa equi:hinc Plato voluit aīam cōgenerari hoī:nō tñ ei continuaꝫ:nisi sedatis supfluitatibus ꝛc. Huius aūt copulationis plures sunt modi fz Auerroim:vnus intellꝰ potētię cū intellectu agente. ¶ Scōs intellꝰ agentis cū intellectu speculatiuo: ¶ Tertius intellectus potētię cuz hoīe. ¶ Quartus intel lectus agentis cū hoīe. ¶ Quintus est intētionis imagina tę cū intellectu potētię. ¶ Si igiꝫ loquamur de pmo copu lationis mō:dicimus ꝙ intellectus agens:per sui naturam semꝑ est copulatus intellectui potētię:capiēdo eos absolu tę:vt sunt ꝑtes vel gradus intellꝰ:vt intellꝰ est infima intel ligentiarꝝ:ꝛ hoc pacto hęc infima intelligētia duobꝰ modis intelligit abstracta supra se.s.ꝑ essentias eorꝝ:ꝛ ꝑ essentiā ꝓ priā:vt sępius prędiximus:ꝛ iaz diximꝰ ꝙ hoc mō intellꝰ potētię nō eget medio positiuo.s.ꝑfectione ꝑ itellꝫm specu latiuum:nec priuatiuo.s.perfectione per morales virtutes:ꝛ hanc copulationē dedit Auerrois pluribus locis ꝛ libris. ¶ Si giꝫ loqmur de his ꝓut sunt ɔtinui nobis:tunc agēs copulari pōt intellectui mālī vno modo:vt agens passo:vt qñ intellectus agēs incipit creare intellecta:ꝛ intellꝰ poten tię incipit recipere illa:ꝛ hęc est pma copulatio. Alio mō copulaꝫ ei vt forma:ꝛ hęc est qñ intellꝰ agens incipit esse intellectio essentialis intellectui potētię:qualis vnio est co loris visui:color.n.fm sui essentiaz est forma parietis ꝛ vi sio oculorum.Et qz hac copulatione intellꝰ agēs:est opera tio intellꝰ potentię:ꝛ intellectio illius:ideo intellꝰ agēs est forma tunc illius:ꝛ hęc est vltima ꝑperitas:vt diximus.

¶ Caput 47m.in quo verificanꝫ Theoremata ex his.

His possunt quatuor Theoremata cō duci:quorꝫ pmum est:ꝙ vnū ꝛ idē in subiecto pōt esse respectu eiusdez agens ꝛ forma:tēporibus ꝛ modis diuersis:in tellectus.n.agens pma copulatione est agens: scđa xo est forma.ğ vnum et res erit forma respectu alicuꝰ ꝛ agens respectu eiusdē:cuius oppositū accidit in rebꝰ ma terialibꝰ cōpositis ex mā ꝛ forma:in separatis.n.a mā solū idē est agens forma ꝛ finis vt dicit Auerro.ꝙ gdē igiꝫ idē fm rem sit agens ꝛ forꝰ ad idē his cōstat. ¶ Scōm Theo rema est ꝙ idē sit agens sui aliquo mō pz:qm intellꝰ agēs est efficiens respectu intellꝰ speculatiui:ꝛ itellꝰ speculatiuꝰ est quasi cā quare acgriꝫ intellꝰ agens:vt forꝰ intellectui potētię:ꝛ gegd est cā medij in finē:est cā illꝰ formę ꝛ finis: quę est illius medij:terminꝰ ergo intellꝰ agēs est cā agens sui ipsius diuersimode. ¶ Tertiū est ꝙ intellꝰ agēs est cā

efficiēs oīum intellectorꝝ.declaraꝫ:est.n.causa agēs intelle ctorꝝ speculatiuorꝝ:ꝛ cā agens vt oīa abstracta copulentur: ꝛ fiant formę intellꝰ mālis:ꝛ cā agens suimet.ergo oīuz in tellectorꝝ. ¶ Quartū est ꝙ intellectio nō est cā copulatio nis:sed magis copulatio intellectionis:qm copulatio est cā quare fit ei forma:ꝛ qz est ei forma,est ei intꝰ.ergo copula tio est quasi cā itellectionis:ꝛ sic verificaꝫ verbū Auerrois in fine.36.cōmenti cōtra Ioā. Quomodo quidē igiꝫ qua tuor hęc theoremata pateant,his pz.

¶ Caput 48m.in quo declaratur scōs modus copulationis cum suis corollarijs.

Et cum explicatus est his modus copu lationis:scōs ꝓfecto erit quo in tellectus agens copulatur intellectui specula tiuo.copulaꝫ.n.ei duobꝰ modis:scilz vt agēs, ꝛ hoc inquātū creat ipsuz ꝛ ponit eum in intel lectu potētię:sicut ars ponit formā artis in ligno. ¶ Et vt forma medio dispositiuo:sicut.n.forma ignis copulaꝫ cali do ꝛ sicco:non tanꝗ̄ subto sed medio dispositiuo:est enim calidū ꝛ siccū mediū:quo forma ignis inest māę:sic intel lectus agēs copulaꝫ itellectui speculatiuo:vt medio dispo sitiuo:est eniz intellꝰ speculatiuus mediū:quo intellꝰ agēs copulaꝫ intellectui potētię:vt forma. ¶ Sed differunt hę ab illis duobꝰ gbꝰ copulaꝫ intellꝰ agens intellectui potē tię:qm copulatio intellectus agentis ad intellectū potētię pma est agentis ad patiens:hęc pma agentis ad intellectū speculatiuum est agentis ad effectum.

Amplius scđa copulatio agentis ad possibilem fuit formę ad verā mām spiritualē.Sed scđa copulatio agētis ad intellectū speculatiuū est formę ad me diū dispositiuū. ¶ Ex his pñt conduci veritates duorum Theorematū:pmū est:ꝙ copulatio intellꝰ agētis cū intel lectu speculatiuo:est prior copulatione agētis cū intellectu mālī:ꝛ hoc fm vtrūqꝫ:qm agens imediatius tangit effectū ꝗ̄ materiam illius.ergo copulatio agentis cum speculati uo:vt effectus:est prior copulatione agentis cuz intellectu potentię:vt patiens.

Amplius prius intellꝰ speculatiuus copulaꝫ intelle ctui potētię:ꝗ̄ sibi copuleꝫ agens:ergo in tellectus agens vnitur speculatiuo pus vtraqz copulatiōe. ¶ Scōm est ꝙ intellꝰ speculatiuus nō est vera mā intel lectus agentis:sed intellꝰ potētię ꝓpter qđ intellꝰ specula tiuus nō intelligit agētē:sed intellꝰ potētię itelligit vtrūqꝫ: ideo si intellꝰ speculatiuus est generabilis fm gdā:nō seqꝫ nām corrupabilē fieri ęternā:sicut qñ intellꝰ potētię esset corrupabilis:vt sequiꝫ in positione Alexan.ꝛ in hoc patēt multa:quę exponere dimisimus in cōmēto.36.tertij đ aīa. Quid sit igitur scđs copulationis:ꝛ quō verificenꝫ hęc duo theoremata his patet.

¶ Caput 49m.in quo explicaꝫ tertius modus copulationis.

Adest explicare tertiū modū:est ergo ter tius modus copulationis:qua copu laꝫ intellꝰ mālis cū homine ꝛ apud Auerroiz est duplex.s.fm nām:ꝛ acquisita ex placito.Et sensere gdā:vt Subgerius in tractatu de intel lectu:ꝙ copulatio intellꝰ mālis cū homine est fm esse:qm intellꝰ ɔstituit hoiez in esse hoīs apud eos fm Auerro.vt declaratū est in libro prędicto:dicit.n.Auerrois in 3o de aīa cōmēto.20.in pncipio:ꝙ intellꝰ mālis copulaꝫ pus nobis ꝗ̄ intellectus agens:ꝛ nō pōt loqui de copulatione fz ope rationē:qm tertio de aīa cōmēto.36.dicit ꝙ copulatio agē tis cū hoīe prior est copulatione intellectus potētię cū ho mine. ¶ Amplius ibidē dicit ꝙ copulatio est cā itellectio nis ꝛ nō econtra.ergo prius intelligitur copulatus fm esse anteꝗ̄ copuletur fm operationem.Sed hoc diximus esse

cōtra intentionē Auerrois fortissimis argumētis: ideo nūc dicimus q̄ copulatio nālis duplex est: vna qua intell's est ita aptus esse huius hoīs: q̄ nō equi: ꝛ hic hō aptus est esse intellectui tali mobile vel organū: q̄ non intellectui lunę: ꝛ hęc copulatio est nālis: qm̄ nulla pōt reddi causa: nisi nāq̄ hoīs: ꝛ hanc cōsueuit Auerrois appellare copulationē in potētia: vt in qnto cōmēto: vbi distiguit: quot modis puer intelligere pōt ꝛ hoc qdē modo int° nō est cā copulatiōis. Altera est copulatio nālis: quę fit ꝓpter ꝓpōnes: qm̄ q̄ cito homo incipit esse: incipit particulariter habere ꝓpōnes ꝑmas. ergo incipit sibi continuari intell's ſm illa: ꝛ hęc dī nālis ſm Auerroim: qm̄ volūtas nō hꝫ introitū in acquisitione earū: nescimus. n. vñ ꝛ quo ꝛ ex qbus oriant̄ nobis: ꝛ hoc Auerrois inquit in ꝑmo auscultationis physicę: cōmēto. 5° in calce. d. signū eius q̄ cōmune est notius apud nos naturalr̄ q̄ ꝓpriū est: qꝛ videmus cōprehensionē cōmunē pręcedere tēpore in infantibus ꝓpriā cōprehensionē cui° exemplū ponit vide: sicut ergo termini simplices ꝑmi simpliciter pręcōcipiunt̄: ita ꝛ ꝓpositiones ꝑmę: ꝛ ideo vnio ꝑ has dicit̄ ꝑ nām: ꝛ 2° physicoꝝ cōmē. 59. dicit Auerrois q̄ infantes nō hñt cognitionē: ꝛ loquit̄ de cognitione rerum habita ab eis per volūtatē: qm̄ loqt̄ de ꝓposito: vt patet in textu. ❡ Copulatio aūt acqsita est illa qua acquirit̄ intell's nobis per intellecta speculatiua acqsita volūtate: cuiusmodi sunt ꝯclusiones quę dicunt̄ intell's speculatiuus: quę copulatio est ꝓpterea: qꝛ idē intellectū est forma intell's materialis: ꝛ cogitatiuę humanę: illius qdē ſm esse vltimo abstractū: huius aūt ſm esse medium. Hinc verificat̄ qualr̄ prior est cognitio q̄ copulatio intell's potētię: prior enim est cognitio indiuidui per cogitatiuā: q̄ copulatio: illa enī cogitatio aliqua est cognitio: nō tñ prior est copulatio intellectus: q̄ cognitio vl'ium: imo sil': ꝛ sic sermo Auerrois non est ꝯ hoc. Quid igit̄ sit tertius modus copulationis his pꝫ.

❡ Caput 50m: in quo declarat̄ q̄rtus modus copulationis.

Quartus vo modus copulationis est intellectus agentis nobiscū: ꝛ hoc fit vel qꝛ cōtinuat̄ nobis ꝑ naturā: vel per voluntatē: sicut diximus in copulatiōe possibilis nobiscum: est aūt copulatio intellectus mālis prior in nobis: q̄ illa agentis vt Simplicius Themistius Alexā. ꝛ Auerrois senserūt: lꝫ copulatio agentis nobiscuꝫ sit prior ſm nām. ❡ Sed ambiges volūtas est cā copulationis: volūtas nō est cā copulatiōis: nisi sit in nobis. ergo voluntas ꝑus est in nobis q̄ intell's illi sint copulati: sed volūtas est vel intell's vel illius virtus. ergo intell's prius inerit nobis q̄ copulatus nobis. Dicimus q̄ volūtas sequit̄ comprehensionē: sicut vmbra corpus: vt dicit Auerrois. 12. metaphy. cōmēto. 39. ꝛ qꝛ cōprehensio duplex est: sciꝫ vl'is ꝛ particularis: ꝛ ideo nos appetere possumus duobus appetitibus. s. vl'i: qui est forte intell's: vt ad ipsum sequit̄ electio vel ꝯsultatio: ꝛ appetitu particulari: qui est cogitatiua: vt ad ipsam sequit̄ fuga vel ꝓsecutio: ꝛ qꝛ cognitio particularis in nobis est ꝑma: ideo ꝛ volūtas particularis ꝑma volūtas ergo particularis est cā acquisitionis vl'is: ꝛ per consequēs intellectorum vniuersalium: ꝛ sic patet sol. Quid igitur sit quartus modus copulādi patet.

❡ Caput 51m: in quo declarat̄ vltim° modus copulationis.

Tandem ad copulationis modū qntū ꝛ vltimū descēdēs dico q̄ copulatio intētionis imaginatę cū itellectu est sicut copulatio coloris cū visu: sicut. n. color comparat̄ visui duobus modis in rōne agētis visionem: ꝛ in rōne formę intētionalr̄ ꝑficientis visum: sic intētio imaginata vno mō tñ cōparat̄ intellectui. s. vt for° vl'r ꝛ abstracte perficiens intellectum: vna enīꝫ met forma est mātę organoꝝ ꝛ intell's: mō diuerso. V. g. color ſm esse penitus nāle est forma parietis: ſm esse simpl'r abstractum est forma intell's: ſm esse mediū forma est sensitiuoꝝ organorūꝫ. Sicut ergo in copulatione coloris cū visu color fit visus ꝛ nō videns: ita in copulatione intentionis imaginatę cuꝫ intellectu reddit̄ illa intentio intellecta ꝛ nō intelligēs: ecōtra intell's fit intelligēs ꝛ non intell's ab illa: sicut visus videns: ꝛ non visus ab illo. ❡ Hinc ꝯducit q̄ vna met res est esse: intellectio sensatioq̄ꝫ diuersorum. V. g. color parieti est esse: visui visio: intellectio vo intellectui in se.

Amplius verificat̄ qūo intellectio vna numero est oīum intellectuū: deus enīꝫ est intellectio oīum intellectuū: qꝛ forma oīum intellectuū: int° qdeꝫ sibi per sui essentiā aliꝫs vo per essentiā ei°. ergo deus est vna numero int° oībus intellectibus: quēadmodū vna numero visio oīum videntiū hunc coloreꝫ numero: iste. n. color est visio oībus hic pręsentib°: ſm esse spirituale: lꝫ ſm esse reale sit forma parietis: ꝛ tñ stat sortē desinere videre: Platone adhuc vidente: ita stat deū semper intelligere se ꝑ essentiaꝫ ꝓpriā: me desinente felicitari. ❡ His pōt ꝯcludi modus ascensionis in felicitatē: ſm Auerro. in epistola de felicitate: puer ergo ꝑmo copulat̄ intellectus ꝑmis per cogitationē particularē ꝑmoꝝ indiuiduoꝝ. ❡ Uigorato intellectu vt dicit Auerrois vel exiccata humiditate acqrit intellecta speculatiua. s. cōclōnes: ꝛ sic acqrit agentē intellectuꝫ ꝛ mālē illū: vt efficiens est intellectoꝝ: hunc vt mā eorum: ꝛ cū indiuidua sint in numero quodā actu posse est: vt acqrat totū intellectū speculatiuū: ergo totū intellectū potētię: ꝛ cū intell's agens sit forma intell's potentię: ergo acqret intellectū agentē tanq̄ formā: erunt ergo duo subiecta apud Auerroim: quoꝝ qōlibet a felicitate denominat̄ formalr̄: vnū ꝓpinquū. s. intellectus potētię: aliud remotū: ꝛ est dō. ergo erit vna numero felicitas: quę vno instanti erit duoꝝ forma: ꝛ sic duo denominata ꝛ vna denolatio: duo itelligētia forte: vna numero tñ intellectio: duo felicia vna numero tñ felicitas. Quę ergo de copulatione dici possunt hęc ꝛ tot sunt: qbus patet sol. quartę quęstionis.

❡ Caput 52m: in quo inducunt̄ arg° ꝯtra qntā qōnem.

Sapientes omnes existimarunt: q̄ hō in hoc statu sicut deus sit: vt Themistius asseuerauit: sed quę cōtradicunt huic ꝓuerbialr̄ dictū hęc sunt. ꝑmo: qm̄ deus est simpl'r independens hō in statu dependet tribus modis ab ipso deo: vt dictuꝫ est. ergo non est tanq̄ deus. ❡ Ampli° deo tota nā obedit: ꝓpter qd̄ administratione sua oīa regunt̄ ordine ꝛ cura: vt dicit̄ in libro de mūdo: sed felici natura non obedit: nec administratione sua mūdus conseruat̄. ergo felix nō est tanq̄ deus. ❡ Adhuc deus nō est nexus: in quo vniunt̄ spūalia cuꝫ corporalib°: sed hic homo nexus est spūaliū substāciaꝝ: cum materialibus entibus: materialia enim entia ſm eorū esse reale: nō sunt abstractis nec deo copulabilia: sed ſm eorū esse spirituale: quod est esse intellectū speculatiuū: vt est mediū hominis: quo dependet ab illis tribus modis causę. Et iō nūc vniuntur materialia immaterialibus. Ergo ꝛc̄.

❡ Caput 53m: in quo persoluit̄ quęstio ſm quosdam.

Dixerunt quidā sapientissimi viri: q̄ qꝛ multę sunt intelligentię separatę: ideo multę possunt esse copulationes. erit ergo vna copulatio: qua intell's agens copulatur tātū: alia in qua agens copulat̄: ꝛ intelligētia lunę alia in qua copulatur intellectus agēs intellectus lunę: ꝛ intellectus Mercurij itaq̄ꝫ vsq̄ꝫ in deum, adeo q̄ erit vna copulatio: in qua erit copulatus ꝑmo intellectus agens: ꝛ deus: ꝛ omnes intellectus medij: tunc volunt q̄.

potentia

potētia huius hois copulari sit tanta quāta est intelligētie sibi copulate: vt si fuerit sibi copulatus intellectus agens: potentia huius hois erit tanta quāta intellcs agētis: et si fuerit copulatus intellcs lune vltra illū: potētia huius hois erit equalis eis in tm ꝙ si vni felici copulata sūt oia abstracta: potētia eius erit tanta quanta oium abstractoꝝ. Et sic iste hō erit potens cōmouere montes: generare aīalia: corrūpere illa: comburere castra: edificare turres: transire ꝑ maria: et hec et alia multa: que enumerant: sunt aūt hi sumentes ab Auicenna in 6° nālui parte quarta: caplo de dispōnib9 virtuti motiuarū et prophetia: que sit virtutibus sensibilibus. ℭ Mouerunt aūt Auicennā hec ꝑmo: qm plus obedit nā huic ꝙ suo cōtrario: sed oē suū ꝯtrariū pōt in reliquū. ergo iste hō pōt in qōlz. ℭ Adhuc tanta est potētia subiecti formati: quāta est forme: vnūqōqz enim operaꝶ sua forma: sed forma huius est oīpotens. ergo et iste erit omnipotens.

Postremo quecūqz cōstituunt vnuz sunt equalis virtutis in eo: sed forme superiores et iste hō cōstituunt beatū. ergo tanta erit potētia beati quāta cōstituentiū: et hoc sentire vī verbū Auerrois in 3° cōmē. 36. qn inqt: et cū ita sit necesse est vt hō intelligat per intellectū sibi ꝓpriū oia entia: et vt agat actione sibi ꝓpria in omnib9 entibus: ecce ꝓpositum.

ℭ Caput 54m: in quo poniꝶ vera mens Aristo. et Auerrois.

Sed proculdubio positio hec risibilis est: nō. n. per hoc ꝙ oculus formatus est colore operaꝶ opatione ꝓpria coloris: nec per hoc ꝙ intellcs nālis formaꝶ ab intellcis auri vel alioꝝ: operatur opōne eoꝝ. ergo per hoc ꝙ itellectus ille formaꝶ a formis abstractis: nō vz agere per potētias earuz. ℭ Iste ergo hō in duob9 tantū deo assimilaꝶ: ꝑmo/qm est oia quoquo mō: iste. n. formatus est a superiorib9: et ab inferiorib9: et omne formatum cōstituiꝶ aliquo mō in actu a suis formis. ergo iste quoquo mō est oia: et hoc pacto deus se hz: est enim deus oia ſm esse abstractū: vt dicit Auerrois. 12. meta. cōmento. 18. in fine et trigesimosexto.

Amplius scit oia quoquo mō: qm nō sunt entia alia ꝙ scientia eius idest istius hois: qm nihil aliud est qn sit scia huius hois: nec cause entiū aliud sunt. s. subē ꝑme ꝙ scia huius hois: ergo scia huius est oium: et scia et scitū idē: iste ergo hō oia est duobus modis. s. ſm sciaz: et ſm esse: et hoc pacto operaꝶ opatione ꝓpria illis: nō realr: sed spiritualr. ℭ His cōstat huc hoiem esse tanꝙ vniuersum: qm sicut mūdus nihil aliud est nisi nexus eterno ꝯ cū mālibus: vt dicit Aristo. in libro de mundo: ita est iste hō: nexus rerū mālīū cū separatis in esse spirituali et intētionali: vt dicit Auerrois in epistola felicitatis: et hoc pacto entia mālia possunt copulari deo et abstractis: in hoc eniz homine mālia copulaꝶ abstractis: tanꝙ suo fini et optimo: et sic iste hō est vniuersuz totū: lz alio mō: o admirabilē dispositionē o admirandū ordinē. ℭ His habitis: ad ꝑmuz dōm ꝙ ꝗnū ad hunc modū ꝓculdubio iste hō differt a deo: argumentū ergo ꝯcludit vnū moduz diē. ℭ Sic et 2m arg9 ꝯcludit ſm locū diē. Et etiā tertiū idem designāt: declarat enim tertiū locū differentie: his ergo tribus modis: iste hō differt a deo: in aliqs duobus cōuenit vt diximus.

Argumenta quoqz Auicenne nihil sunt: qm vnū ꝯtrariū habet esse reale: superiora in hoie isto habēt esse spirituale: et ideo nō operaꝶ ſm potentias illoꝝ. ℭ Vn̄ subē sepate habent duplex esse. s. reale et sic sunt forme corpoꝝ celestiū: et esse intentionale: et sic sunt forme huius felicis: et qz intelligētia lune: ſm esse reale ꝑficit lunā: ideo tātū pōt luna ꝗtū eius intellcs: non sic in isto hoie. Et per hoc pz ad 2m: maior est vera de forma ꝫ forma to ſm esse reale: et nō intentionale. ℭ Et sic ad 3m: illa eniz sunt ꝯstituentia idē ſm esse spirituale: et nō reale: ideo non militat. ℭ Ecce ꝙ celū est hoie felicius: est enim celū felicius: cū intellectus celestis ſm esse reale sit forma eius: et iō nō tātū corpus celeste intelligit per essentiaz intellcs ꝓprij et superioꝝ: sed operaꝶ per essentiā ꝓprij intellcs et tantum ꝗtum pōt suus intellectus: nō sic aūt hō. Quō quidē igiꝶ hō felix similis sit deo his patet.

Et per hec pōt cōduci Theorema quō. s. felix dicatur equiuoce hō ab ignaro: vt dicit Alexan. iste. n. hō est silis deo et mundo: ignarus aūt penitus diuersus: iō hō diciꝶ fere equiuoce: de isto hoie et ignaro nō equocatione accepta ab essentia et actu ꝑmo: sed ab operatione et postrema perfectione: sicut manus abscisa forte dī equiuoca ſm postremā ꝑfectionē: lz ſm ꝑmā forte nō dicaꝶ equiuoca: sed vnius rōnis: vt nos notauimus alibi.

ℭ Caput 55m: in quo persoluitur questio. 6.

Vlt questio nō modica vtrū intellcs agens prius nobis copuleꝶ ꝙ intelligaꝶ: et vī ꝓculdubio ipsuz ꝑus intelligi: copulatio enim illa relatio est: ois aūt noua relatio exigit nouū fundamentū vel igiꝶ id fundamētū est in nobis vel in intellectu: nō in itellectu. ergo in nobis: tūc istud erit vel cognitio illi9: vel sensatio: vel aliqua dispositio ignota: non est aliqua dispositio: qz sic posset copulari equo vel bruto: nec sensatio per idē: bruta. n. sentiunt. ergo posset per sensationē copulari brutis: ergo id fundamētum est intellectio: sed ois dispositio refertur in dispositū tanꝙ in terminuz. ergo illa intellectio referꝶ in intellectū agentem. ergo anteꝙ copuletur intelligitur: qđ est propositum.

Amplius intellectio eius est esse eius. ergo nō prius adest nobis ꝙ intelligaꝶ a nobis: antecedens est Auerrois ꝯtria ꝑspicua: nō enim copulaꝶ nobis nisi qm est nobis cōprehensio. ergo etc. Auerrois autem in cōmēto. 36. dedit oppositū: cum Alexā. enim cōsentit intellectū agentē prius nobis copulari: vt formā: ꝙ per essentiā eius cōprehendamus: dico prius ſm nām: sed ſm tempus eodem instanti: quo nobis copulaꝶ vt forma intelligamus ipsuz: et per essentiā eius. dubitatio autē predicta fuit Auerrois: vt pz in cōmento. 36. vt ergo soluatur debes scire ꝙ quādo erimus perfecti per intellectū speculatiuū: et pbiam moralem modo exposito: tunc sumus dependētes ab intellectu agente tribus modis. s. in genere forme et finis et efficientis: vt superius explicauimus: et inde fuit ꝙ nos sic dependentes possumus intelligere ipsum duobus modis. s. ꝑ essentiā nostram. i. intellectū speculatiuū: et hec intellectio erit illius in rōne agentis: et sic simul intelligimus ipsum et cōtinuamur ei. ergo eodē signo: quo intelligiꝶ/cōtinuatur nobis: qm ita sicut copulatur nobis vt agens: intelligitur a nobis vt sic. ℭ Alio modo possumus intelligere ipsuz per essentiā eius: et sic intelligiꝶ a nobis in rōne forme: et hoc ꝑfecto pacto prius nobis cōtinuaꝶ: ꝙ intelligatur ſm nām: qm prius forma sit in formato: ꝙ formatum operetur per essentiā forme: operatio eniz sequiꝶ esse. ergo nos prius copulabimur illi: vt forme: et in secundo signo nature ꝑ essentiam eius intelligemus.

Quibus habitis facilis est sol. ad obiecta: illa eniz dispositio est ex parte nostri: et est cognitio illi9 vt agens est: que ꝑma est: qua cōpleta complectur intellect9 speculatiuus: et sic agens copulabitur in fine ſm essentiaz: et vt forma: et sic post intelligemus per illi9 essentiā: in scōo signo: vt diximus. ℭ Sic ad 2m: intelligere. n. ei9 et esse ei9 idem sunt in subiecto: differūt aūt modo: et inde est ꝙ ꝑus aderit nobis forma ꝙ cōprehensio per illius essentiam: lz nō prius aderit nobis quā comprehendaꝶ aliquo modo.

Quomodo quidē igiť intellectus copuletur prius an intelligať: ꝛ quō saluať verbū Auerrois his constat.

Capitulum 56^m: in quo soluiť questio septima.

Auerrois voluit intellectionem felicis esse ęternā: ꝛ hoc sensere oēs qui felicitatē hō mō figurāt: videť aūt ꝙ sit noua ꝑpter quatuor. ꝑmo qꝛ est operatio nouuz subiectū denominans: ꝛ ois opatio nouū subz denominās est noua. Scdo qꝛ est operatio causata ab intellectu agēte: ꝛ ois opatio causata est quid nouum: vt dicit Auerrois. 12. meta. comē. 39. ꝛ in libro. d. d. disputatione 3ª: in solone deciminoni dubij. Tertio si esset ęterna: tunc nos intelligentes illa intellectione essemus ęterni: omne enim intelligens intellectione ęterna est ęternū: vt arguit Auerrois cōtra Alexan. cōmēto. 36.

Postremo nullū simplr ęternū dependet a corruptibili: sed illa intellectio dependet ab intellectu speculatiuo: qui est corruptibilis. ğ nō est simplr ęterna. Auerrois aūt in cōmēto. 22. 9. meta. 17. 12. meta. in. 36. tertij de aīa: ꝛ in epistola felicitatis oppositū opinať: voluit eniz ꝙ illa scientia qua sapiens deū cōprehendit sit deus: deus enim est sibi ꝛ felicib⁹ cōprehensio: ꝛ qꝛ de⁹ est ęternus simplr: ideo dicit sciam felicis esse ęternā: ꝛ hō nūc supponendū: qꝛ superius sat diximus: verū aliqđ innouari accidit duplr. vno mō simplr ꝛ absolute: vt qꝛ fm se totum intrinsece se hz: alr nunc ꝙ prius: vel fm aliqđ sui saltē: ꝛ hoc mō cōpositū nālr in termino generationis innouatū esse dicimus: vel alteratū: fm aliquid sui: ꝛ sic cōprehensio qua deus cōprehendiť a felici nō est noua: cū illa cōprehēsio sit essentia dei quę nec fm se: nec fm aliqđ sui innouari possit. Alio mō aliqđ dī innouari relatiue: vt qꝛ nec fm se: nec fz aliquid sui innouať: sed hō aliud innouať ad id: quō colūna innouať in relone dextri vel sinistri: nulla eniz mutatiōe facta in ea fit nouus terminus ad hoc: vel id aial nouitate: nō sibi: sed accidente aiali ꝛ hoc pacto scia dei innouari pōt: deus eniz in felici dī noua cōprehensio: nō ꝙ deus fm se vel aliqđ sui permuteť: sed qꝛ aliud mutať ad eū: ob qđ fit illi noua comprehēsio ꝛ noua scia. ğ nulla mutatione accidente in deo ipse est scia noua alicui: noua dico nouitate ex parte illius accepta: ꝛ sic felix intelligit in statu intellectione ęterna: qꝛ felix intelligit per essentiaz dei: essentia dei est itellectio ęterna sibi ꝛ felici: ergo felix intelligit intellectione ęterna absolute ꝛ simplr: lz dicať noua relatione: pro quāto aliud innouať ad illam.

Et ex his verificať ꝙ intells vt intells intelligit deū per itellectionē ęternā simplr ꝛ relone: qꝛ intells: vt intellect⁹ est ęternus ab vtroqz latere. ꝛ deus est ęternus simplr: ergo a nullo potest accidere nouum: ꝛ sic diuo ꝛ simpliciter intells itellectione ęterna intelligit deū: scilz absolute ꝛ relatione: felix autē cū intelligat per acquisitionem intellectus speculatiui: qui fit nouus sibi per copulatione intentionum imaginatarum: intelligit intellectione ęterna simplr: lz relatione sit noua.

Tunc ad argumēta facile respondeť. Ad ꝑmū maior est vera quādo denominaret subiectū nouū absolute vt diximus. Ad 2^m dōm ꝙ illa est causata quō noua est: ꝛ qꝛ est noua relatione: ideo illa causatio est relatiua: vt superius diximus. Ad 3^m ꝯsequentia fallit: sed bñ sequiť ꝙ aliqđ noster est ęternū: ꝛ ideo bene arguit Auerrois cōtra Alexā. qui nihil nostri ponit ęternū: intulit enim ꝙ tunc natura corruptibilis efficeretur ęterna.

Ad vltimum illa intellectio nō dependet: cum sit esse dei: qđ est esse deo: ꝛ felici scientie: sed nos dependemus ab illa intellectione per aliquid nouū: scilz intellectū speculatiuū. vt sat pz. Quō quidem igitur intellectio noua: ꝛ quō ęterna est his patet.

Capitulum 57^m: in quo soluitur octaua questio.

Antiqui expositores vt Alpharabius, Albefaraach Babylonēsis, Auempace Hispanus, Maurus Auemaser. Et noui vt Thomas, Egidius, ꝛ oēs alij: opinati sunt: ꝙ nos hic nō possumus scire subas separatas scia intuitiua: quę est apprehēsio ꝑ essentias earū: ita ꝙ scia sit earū essentia: ꝛ ideo voluit ꝙ scia possibilis haberi de eis est abstractiua. s. ꝑ essentias aliorū: vt effect⁹ ꝑ quorū essentias scimus de illis aliqua ꝑdicata vlia: per cōceptus aggregatos sz quosdā: qui sunt qdditatiui ꝛ qualitatiui. Apud alios per effectus scimus ipsas esse: ꝛ quid nō sunt: sed qđ sint scire nō possumus: ꝛ breuiter tota scia: quę habetur de eis erit attributione per alia: ꝛ sic abstractiua ꝛ hanc tradit Aristo. in 8° physicę auscultatōis ꝛ in libro de aīa: ꝛ in celo ꝛ mundo: ꝛ in. 12. diuinorū: nec potuit aliud scire ipse. Auemasar aūt cū expectauit felicitatē in fine suorū dierū: ꝛ non venit: dixit illā esse fabulā vetularū iuxta ignē sedentium. Et Alpharabius rōcinať pro his: ꝛ vis sui argumenti est: si aliqs habuerit sciam earū per essentias earū: vel fuit Arist. vel excellentior: vel minor Aristo: nō maior. Aristo. n. vt dicit fuit maximū in qđ potuit nā: sed nō dať maius maximo: nec minor Aristo. qꝛ si maius nō potuit in id: nec minus: nec Aris. qꝛ (vt dclarabiť) ipse de se in lib⁰ magnorū moraliū expectat eā post mortē: ꝛ totū hō pz. ğ fictio est hō positio.

Amplius rōcinanť latini: ꝑmo qꝛ rōnalis aīa dum corpi copulať nihil intelligit nisi abstrahendo. ergo sua scia est abstractiua: ꝛ ꝑ ꝯns nihil intuitiue intelligere pōt. Adhuc nullus est effectus repręsentans illas: vel aliquā illarū. ergo nullū pōt esse mediū dispositiuum ꝑ copulatione cū illis: vel aliqua illarū. Rursus suū obm adequatū est qdditas rei sensibilis: mō illę nō cōtineňť sub illo obiecto: nec sunt id obm: vt perspicuū est: ğ nō possunt intelligi ab intellectu copulato corpori.

Postremo arguit Alpharabius: nulla opatio cōuenit formę cui nō inseruiat formatū illa forma: sed in scia illā ꝑ intuitiua nō deseruit corpus: qđ formať ab intellectu: ğ illa operatio nō ꝯuenit intellectui. Hinc id Democriti alludit scire oia deo: nulla brutorū: q̄dā aūt sic: ꝛ q̄dam nō: hoi ꝯgruit. Id aūt qđ supponere opz hic est ꝙ intells noster in se possit apphēdere subas illas per essentias earū: qꝛ obm intells est ens. ğ in qōlz ens pōt: ꝛ sic in illo vbi saluať rō totius entis: mō in nullo quietatur intells nisi vbi per essentiā illius id attingit: cognoscere. n. deū in vli: sicut cognouit Aris. nō quietat intellm. opz ergo: si nō sit ꝓcessus in ifinitū: vt intells in habitu veniat in finem: qui finis est apphēsio dei ꝑ essentiā dei. Amplius, qđ est ꝑfectionis simplr iu po⁹ inferiori: dz quāqz cōpetere supiori potētię: mō sensus cognoscet suū obm intuitiua ꝛ abstractiua cognitiōe. ğ intells dz cogscē deū vtraqz.

Alia argumenta tetigimus alibi: est ergo accipiendū cōsetie intellectus: vt intells: posse copulari illis: ꝛ quando intellectus: vt intellectus: potest copulari illis: proculdubio intellectus: vt corpori copulatus: qꝛ vt scis corpus non impedit perfectionem postremam intellectus: nec ꝑpter mortalitatem: nec ꝑpter deordinationez: nec propter modū essendi. His habitis, oportet dicere intellectum humanū per essentias earum semper copulari illis: ꝛ hoc est intelligere intuitiue: ꝛ hoc semper in se: ꝛ fm sui naturaz: tali scientia comprehēdit illas: verum nobis: quādoqz. s. facta acquisitione intellectus speculatiui: ꝛ temperamēto oium eorū: quę possunt intellectū deordinare: ꝛ hoc totuz declarauit Auerrois in cōmento. 36. ꝛ nos in cōmento nostro illius.

Tunc od argumēta dōm/ꝙ aliqͥs maior Arist. habuit: vt Socrates: vt Plato inuit in phedone: Mercuri⁹ Egyptius i deos pp hoc resūpt⁹ ēē. ⁊ qn̄ dicit ꝙ Arist. ē maximū in qd potuit nā: vt dicit Alphara. a quo accepit Auer. cōmē. 14. tertij de aīa: h̄ est mistice dictū more poetico: nec verū in se. ¶ Ad scdm hoc est verū circa qdditates abstrahibiles: intell's eni illas intelligit tm̄ abstrahendo: sꝫ abstracta simplr intelligit p essentias eoꝝ: in fine intell's speculatiui: vt sat pꝫ. ¶ Ad tertiū dōm/ꝙ tot⁹ intell's speculatiuus: in rōne effectus: repn̄tat ea in rōne agētiū: ⁊ illę intell's speculatiu⁹ tot⁹ erit mediū dispositiuū ad copulationē eoꝝ fm formā. ¶ Ad q̄rtū dōm/ꝙ verū est de obiecto adeq̄to in scia abstractionis: sꝫ in scia simplr ē ens inquātuꝫ ens: lꝫ obm geratiuū sit deus tm̄. ¶ Ad qntuꝫ iā ꝯstat: formatū eni seruit dispositiue pp ꝯcursuꝫ intentionū imaginatarū: vt dictum est in declaratione copulationis. ¶ Qd quidē igit scietia felicis est per essentias īntellectoꝝ abstractoꝝ intuitiua. s. ⁊ per se: his perspicuū est.

¶ Caput 58m: in quo absoluit questio nona.

Facile persoluit nona qd ex his: qm̄ cū discipulus fuerit ꝑfectus in mēbris: ⁊ in regione vegetatiua sensitiua ⁊ itellectiua ⁊ aliꝭ: q̄ requirunt ad felicē vitā: ꝓculdubio magister pōt cōicare illā: tradēdo oīa media in finē: oē eniꝫ agens potēs inducere dispōnes oēs facientes p fine aliquo: pōt illū finē inducere: saltē remote: sunt āt duę dispōnes ꝑcipuę: q̄ vltra nāę debitū exigunt. s. vna dispō p copulatione: vt intell's speculatiuus. Altera p remotione īpedimētoꝝ. s. tēperantia in toto appetitu sensitiuo ⁊ vegetatiuo: vt diximus: ⁊ ꝙ magister possit cōicare p̄mus manifestū est p se: disciplinamur eni p auditū a didascbalo: vt dicit Arist. ꝙ aūt possit nobis ꝓbere tēperantiā ꝯstat: īngt eniꝫ Arist. x° ethy. ꝙ nō paruꝫ differt sic vel alr assuescere iuuenes: pōt ģ esse ꝙ vnus magistroꝝ nos ꝑficiat i scia vocū. s. grāmatica: alius in scia inueniēdi ⁊ resolutoria. s. dialectica. Alius in scia nāli de rebus nālibus inscriptas: alius in metha. demū ꝯtinue in tēperātia actuū nroꝝ recipiendo exercitiū: ꝙ cū hęc fuerint: tūc erit intell's speculatiuus adeptus in nobis: ⁊ tēperātia appetit⁹ sensitiui: ⁊ sic copulabimur substantijs seperatis ex nobis: apphendēdo eas p eēntias eaꝝ: ⁊ qm̄ ita est pꝫ qualr magister nō generat felicitatē in nobis: imo nec intellm speculatiuū: sꝫ mouet tres potētias intimas. s. phātasiam/cogitatiuā/⁊ memoratiuā: q̄ cū fuerint inatę inuicē: faciēt copulationeꝫ intell's speculatiui: ⁊ hęc toties fiet ꝙ tandē totus speculatiu⁹ intell's cōplebit: ⁊ sic fiet adeptio remote a magro. ¶ Hic pꝫ qualr religiones/⁊ leges/⁊ sectę/nō supfluūt apud Auerroicos: aliq̄ eniꝫ religio docet ⁊ regulat sequaces suos vno mō: alia alio mō: sic̄ aliter monaci/alr religiosi: oēs eniꝫ tēperātiā appetitus sensitiui intēdant: q̄ tēperātia acqsita ꝓculdubio erit hęc felicitas: quā habuerūt patres religionū sunt enim illi patres tanq̄ magistri ordinis perueniendi in hac felicitatē: ⁊ quātum ad hoc Auerroici non aberrāt: sꝫ in aliꝭ errant: vt dicam post: ⁊ diximus.

¶ Caput 59m: in quo persoluitur. q. decima.

Auerrois in calce ꝯmēti. 36. īngt: intellecta eni falsa ipole est vt habeant ꝯtinuationē: qm̄ nō sūt aliqd currēs cursu nāli: sꝫ sunt aliqd qd nō intēdebat: sicut digitus sextus ⁊ mōstrū in creatura. In qbus verbis pōt capi sol. dicit eni Auer. p̊ celi cōmen. 138. ꝓpe p̊n̄m: ꝙ eternū manifestū est ꝙ ipole est ꝙ sit casuenaꝫ sicut qd fit casu raro sit: ita ēt existit parū: ⁊ iō cito ꝯsumit: nullū ģ casu factū est inatuꝫ esse eternū: tūc sub hac maiori accipio hanc: sꝫ intellecta falsa sunt casu: eū nō currant cursu nāli: cum nō intendant a nā: ergo impole est vt habeant continuationē. i. sint semp ꝯtinua ⁊ eterna: sola ergo itellecta vera sunt eterna vel habētia continuationē semper.

Amplius vt rōcinat Auer. in libro de intell'u: ois dispositio alicui⁹ copulationis dꝫ esse ens: sꝫ falsa nō sūt entia: vt in posteriorib⁹ dr̄: ģ nō psit esse dispōnes copulationis. ¶ Adhuc oēs dispōnes debēt ꝯtineri i ꝑfectione formę ad quā disponūt aliter nō magis illā: q̄ alterā inducerent: sed falsa nō ꝯtinent in intellu agēte: nec in illi⁹ ꝑfectione: nō ģ disponunt ad illius copulationē.

Postremo ois dispositio reddit māꝫ similē in toto agēti ⁊ formę inducēdę: sꝫ falsa reddunt intellm potētię ⁊ nos dissimiles intellectui agēti: nō ergo p falsa fiet copulatio: tanq̄ p mediū. ¶ His pꝫ p̊mo qualr p falsa copulat nobis intell's potētię: nō agens: qm̄ falsa cōponunt ex terminis: termini aūt nō possunt nobis copulari nisi copulet intell's potētię: nō sic agens. ¶ Adhuc pꝫ scdo q̄ accurate volēs venire in hūc statū dꝫ eligere bonos doctores: ⁊ ꝑfectos: ne deordinent in falsis ꝓpōnib⁹: ⁊ q̄ bene dꝫ eligere ⁊ īuenire bonos libros q̄ꝝ auctores ⁊ famosi ⁊ morales vixerunt: ne. s. deordinent. ¶ Qd qdem igit p falsa nō fiat copulatio his ꝑspicuū est oibus.

¶ Caput 60m: in quo soluitur qd vndecima.

Erat autem vndecima qd vtrum cū qs incipit esse felix: moꝫ incipit intelligere intellectū agētem. s. deuꝫ p nunc: ⁊ ꝓculdubio ad ꝓpositioneꝫ equiuocā debemus respōdere: per distinctionē: quēadmodū enim hęc ꝓpositio/sortes incipit generari/est multiplex: quoniā intelligit vno modo: sortes incipit disponi ad generationē: quę est inductio formę sortis in mā: vel īcipit generari: q̄ incipit forma sortis esse in mā: sic quis ītelligit in proposito ꝙ incipiat felicitari: vel ꝙ disponatur in felicitatē. i. copulationē dei: vt forma ad ipsum vt materia remota vel ꝓxima. Vel ꝙ incipiat habere illaꝫ copulationē: hac ergo ꝓpositione distincta facile est soluere ad questionē dicēdo ꝙ si intelligit scdo modo/q̄ primo aliquis incipit felicitari est felix: in eis eni quę subito fiunt simul est fieri ⁊ factū esse: ideo simul incipit felicitari ⁊ esse felix: ⁊ sic vno instanti tēporis quo incipit eodem ille homo est felix: ⁊ q̄ esse felicē nō est aliud nisi intelligere agētem per essentiā eius: ergo hoc modo intelligēdo q̄ p̊mo quis incipit felicitari: incipit intelligere deū per essentiam dei: ⁊ vt forma est. ¶ Si autē loquimur in p̊mo sensu sic dicimus ꝙ puer cū incipit addiscere sciētiam vocum incipit felicitari quoniā incipit disponi in felicitatē ⁊ ad copulationē illā dei cuꝫ intellectu materiali: ⁊ sic q̄ primo incipit felicitari forte incipit intelligere agentē intellectuꝫ in ratione agētis: sicut eniꝫ quis intrat in effectū alicuius agētis: quodāmodo intrat in apprehēsionem illius agentis p illum effectū: (nisi dicatur ꝙ grāmatica nō sit effectus intellectus agētis: sed virtutis cogitatiuę:) ergo sicut incipit addiscere partē intellectus speculatiui: sic incipit cognoscere partem agentis: i ratione agētis: ⁊ sicut plus intrat in speculatiuū plus intrat in cōprehēsionem agentis in rōne agētis: ⁊ sicut magis ita magis: ⁊ sicut in totū: ita in totū: vt dicit Auer. i calce. 36. cōmēti. 3. ergo successiua intellio speculatiui est cum successiua intellectione agētis: quādo ergo erimus in fine: tūc intelligemus illū tribus modis. s. vt est forma nostri: vt finis: ⁊ vt agens: p̊mis duobus modis intelligemus ipsuꝫ per essentiaꝫ eius ita ꝙ intellectio qua intelligimus eum erit esse eius. ¶ Scdo modo intelligemus p essentiā nostrā/hoc est intelligēdo intellm speculatiuū: sicut sępe diximus. ¶ Quo qdē mō intell's agens intelligit a nobis in fine: qūoqꝫ in principio: his constat.

¶ Caput 61^{m}: in quo soluitur .q.12.

Tota sol.q. pendet. Ex hoc .s. quomodo intellectus speculatiuus est medius copulationis: accipiedum ergo p̄mo q̄ omnes substātię separatę virtute p̄mę non continent totum intellectum speculatiuū continētia virtuali: sed ordine quodā: quoniā deus ɔtinet p̄mo .s. virtute propria: intellectus Saturni continet illum virtute dei tantū: intellectus Jouis continet illum virtute dei p̄mo: ꝛ virtute Saturni scd̄o: ꝛ sic successiue vsqȝ in intellm̄ agentem: qui est aliquid animę nostrę. ille eni continet intellectum speculatiuū p̄mo virtute dei: scd̄o virtute propria intellectus Saturni: ꝛ sic consequēter eo ordine quo sūt stellę positę: ergo in continētia virtuali est ordo duplex .s. naturę: ꝛ originis. ordine naturę deus ɔtinet a se: ꝛ p̄mo intellectus Saturni scd̄o ꝛ posterius: ꝛ sic consequēter ordine originis id continet p̄us: qd̄ est propius intellectui speculatiuo: ꝛ sic intellectus agens: qui est quid animę nostrę p̄us: ꝛ scd̄o intellectus lunę: ꝛ sic consequēter. ¶ Scd̄o accipiendum q̄ intellectus speculatiu⁹ cōtinet omnes substātias separatas: continētia instrumētali: ꝛ a posteriori: quomodo effectus continet causā: ꝛ sic intellectus speculatiu⁹ primo p̄mitate naturę continet deū: scd̄o intellectum Saturni: tertio intellectū Jouis: ꝛ sic suo modo vsqȝ in intellectum agentem: ecōtra ordine originis: primo continet intellectum agentē: scd̄o intellectum lunę: tertio intellectum Mercurij vsqȝ in deuȝ: eo ordine qui dictus est in continentia p̄ma. ¶ His duob⁹ acceptis facilis est questionis solutio. cum eni queritur vtrum copulatio illa sit simul ad oia abstracta: an ordine quodā. Dicenduȝ q̄ vno ꝛ eodem instanti quo intellectus potētię copulaȝ deo: vt formę: ꝛ suo lumini: vt perfectioni primę: copulaȝ omnibus intelligentijs intermedijs: quoniā vt dicit Auer. in calce epistolę de felicitate: nō pōt vnū ꝛ idē reddi ꝛ copulari extremis: nisi oibus medijs copuleȝ: ḡ eodē instāti tēporis ɔiungeȝ deo ꝑ intellm̄ infimo: ꝛ oib⁹ intermedijs: ꝛ q2 i vno instāti tēporis p̄nt ꝺsignari ordines originis: ꝛ naȝ: ꝺ̄s q̄ ꝛ si vno instanti tēporis intellꝰ potētię copuleȝ sup̄mo ꝛ infimo ꝛ medijs: tamē ordine naturę prius sup̄mo: scd̄o intellectui Saturni: tertio intellectui Jouis: quarto intellectui Martis: quinto intellectui Solis: sexto intellectui Veneris: septimo intellectui Mercurij: octauo intellectui Lunę: decimo intellectui agenti: qui est propria essentia intellectus: vt intellectus. Ordine autē originis ecōtra: primo intellectui agenti: scd̄o intellectui lunę: ꝛ sic consequēter omnib⁹ alijs: vsqȝ in primū intellectum. intellectus ergo humanus copulaȝ primo per essentiaȝ propriam intellectui lunę in ratione agentis: ꝛ illic: ꝛ copulatur vt forma per essentiam illius: ꝛ sic ascendit ad copulationem intellectus Mercurij duplicem per essentiā propriam: ꝛ illius mediante prima copulatione: ꝛ sic vsqȝ in deum semper per inferiorē tanq̄ per medium ascendēdo in superiorem. Quibus habitis possunt multa verificari: primū q̄ ita intellectus lunę est mediū dispositiuū in copulationem cum intellectu Mercurij: sicut intellectus speculatiu⁹ in intellectū agentem. Amplius ita intellectus lunę ꝛ intellectus Mercurij insimul: sunt dispositio in copulationē intellectus Veneris: sicut intellectus speculatiuus in copulationē agentis: ꝛ sic consequēter vsqȝ in deum: adeo q̄ adhoc vt copuletur nobis deus requiriȝ tota adeptio omniuȝ intellectuū inferiorum. ¶ Amplius verificatur q̄ parum felicitatis habeat intellectus noster cōparatione ad primuȝ dicit enim Auer. 2° celi: cōmento .62. ꝛ .64. q̄ intellectus q̄ habet suā operationē pluribus medijs imperfectius operatur: ergo q2 deus sua essentia ꝛ nullo medio intelligit se: ideo perfectissime felicitaȝ: ꝛ q2 intellectus Saturni vno medio .s. essentia dei: ideo plus felicitaȝ alijs ꝛ minus deo: ergo felicitas intellectus nostri cū sit omnibus medijs: procul dubio erit minoris voluptatis: vt dicit Auerro. 12. metha. cōmento .39. ¶ Rursum verificaȝ dictum Auer. in libro de intellectu qualiter in felicitate sūt .10. gradus in ascēsione: p̄mo eni felix ascendit ad intellectum speculatiuū: scd̄o mediante speculatiuo copulaȝ agēti: qui est lumē animę: tertio mediantibus intellectu speculatiuo: ꝛ suę aię lumine copulatur intellectui lunę: quarto mediātibus illis tribus antecedentibus copulatur intellectui Mercurij: quinto mediātibus illis quatuor copulaȝ intellectui Veneris: sexto mediātibus illis quinqȝ copulabiȝ intellectui Solis: septimo mediātibus illis sex intellectui Martis: octauo mediantibus illis septeȝ intellectui Jouis: nono mediātibus illis octo intellectui Saturni: decimo mediātibus noueȝ intellectui Dei: ꝛ ibi terminaȝ felicitas: perfectissimus ergo gradus felicitatis est deus: in quo sistit intellectus noster: minimus tamē gradus qui potius est quasi nō gradus felicitatis est intellectus speculatiuus. ¶ Et si ascensionis gradus felicitatis sint .10. tamē gradus felicitatis sunt .11. primus ꝛ sup̄mus est deus qui felix est ꝛ beatus ipse seipso. ¶ Scd̄s est in intellectu Saturni: qui felix est ꝛ beat⁹ copulatione cuȝ p̄mo intellectu. ¶ Tertius est in intellectu Jouis: qui felicitaȝ per copulationem ad intellectum primum ꝛ illum Saturni: ꝛ sic successiue computādo vsqȝ in intellectum nostrum: qui felix est per copulationē cū deo ꝛ intellectu speculatiuo: ꝛ omnib⁹ intermedijs itellectib⁹: modo predicto erunt gradus .11. vt cōputanti p3. ¶ Postremo perspicuū est qualiter intellectus noster in intellectu speculatiuo tantū felicitari nō potest: nec in agēte: qui pars est animę: nec in intellectu lunę tantū: nec Veneris: nec Solis: nec Martis: nec Jouis: nec Saturni: quoniaȝ felicitas coniungit vltimū p̄mo: ꝛ cum nullum illorum sit primū: sed solus deus: ergo felicitas vltimo erit in reditu intellꝰ potētię ad deū: qui reditus fit ꝑ copulationē itellꝰ potētię cū deo: oibus alijs intermedijs: ꝛ hoc Auer. īngt in cōmē .44. 12° metha. ꝛ iō videm⁹ inquit q̄ hō ꝑ suā acquisitionē istꝰ sciē inuenit in sua ꝑfectione essendi: est eni maximus gradus in quo hō per sciam esse pōt: q2 in hoc pōt ꝛ in nullo maiori: ꝛ iste est ꝑfectio maxia in qua eē potest. ¶ Et scd̄o phicę auscultatiōis ait .v̄.g. q2 finis hois in generatione est inuenire suā p̄mā ꝑfectionē: ꝛ finis ei⁹ sm̄ q̄ est ens .s. ꝑfect⁹ ꝑ gnōnē: est ipm esse in sua vltima ꝑfectione .s. in copulatiōe sui ad p̄mū a quo depēdet tīn. ¶ Et cū hō puenerit in hanc ꝑfectionē nullo est minor: nisi vno solo Joue: vt poeta igt: ꝛ nō timebit mortē: vt de Socrate introducit Auer. Cōtēnet pecuniā: ꝛ fiet liberalis. cū desideriū in ea sit vnū de desiderijs innālib⁹: fiet castus: q2 voluptas detrahit intellm̄ ab hac sublimi fortuna: vt p̄bi dicunt: ꝛ experiētia docet: fiet verus in actione ꝛ sermone: cū deus sit ipsa veritas: cui appetit vicinari: ꝛ iustus ꝑ: ꝛ sic hāc dispōnem ɔsequētur omnes virtutes morales: ꝛ nō tantū antecedent: sed confirmabuntur. o excellentem statum. o perfectissimaȝ vitam. o sublimem fortunam. o admirabile opus: gaudeat iste felix: q2 tantū ē quantū reperiri pōt.

¶ Caput 62^{m}: in quo pertractatur vltima questio.

Maxima erat qōnis in vno tempore possūt esse plures felices vna ꝛ eadem numero felicitate. Et si qō intelligitur de pluribus essentialiꝛ ordinatis: procul dubio manifestū est per se plures eē felices vna numero felicitate: declarauimus eni deuȝ felicē esse per essentiam propriā: ꝛ alios intellect⁹ felicitari deo vsqȝ ad intellectum nostrū: ꝛ sic esse plures felices vna felicitate nume-

ro ordine quodã manifestũ est per se. ¶ Sed an sint vel
possint esse plures felices eque pmo eiusdez ordinis ꝛ spe-
ciei: vt plures homines: esset q̃stio nõ parua: quoniã vnus
motor ac vna forma numero in vna hora nõ põt vti plu-
ribus instrumẽtis adequatis: pro q̃libet sua opatione: mo-
do intellectus est vnus motor numero: ergo nõ põt vti in
vna hora numero plurib⁹ instrumẽtis adequatis: vt dixi-
mus alibi. ¶ Amplius si vnus hõ est felix in hoc tẽpore
v.g. Socrates tunc totũ genus abstractoꝝ: ꝛ totus intelle-
ctus speculatiuus est in eo: alr enĩ nõ esset felix: nisi ſʒ q̃d:
sed totũ est extra qd nihil est: vt in physice auscultatione
dictũ est: ergo extra Socratẽ nihil ẽ nature felicitatis: ꝛ sic
Plato nõ est nec põt esse felix illo pmanẽte. ¶ In oppo-
situm est ratio: si vnum bonũ nõ repugnat esse aliud me-
lius bonum eiusdẽ nature repugnare nõ debet: si ergo vn⁹
hõ felix esse põt procuidubio ꝛ plures esse nihil phibere
debet: ops ergo dicere plures felices nõ repugnare: vbi p̃-
mo accipiẽdũ q̃ sicut vnus vere numero ſm priuationẽ
põt esse intellectus speculatiuus in plurib⁹: vt libro p̃cedẽ-
ti diximus: ita vna numero forma indiuisibilis illo est pos-
sibilis in plurib⁹: ꝛ q2 vnũ numero intellm auri p̃t esse in
plurib⁹: itez vnũ nũero intellm aialis: itez vnũ numero
intellm lapidis: totũ aggregatũ vnũ nũero poterit eẽ in plu-
rib⁹: ꝛ sic vna numero felicitas: ꝛ tñ plures erũt felices nu-
mero: sicut vna nũero humanitas p̃uatiue est in plurib⁹ ho-
minibus: ꝛ tamẽ plures sũt humani: sic vna numero felici-
tas esse põt in pluribus: ꝛ tamẽ plures erunt felices: quo-
niã sicut humanitas contrahit per alia ꝛ alia p̃ncipia in-
diuiduantia in me ꝛ in te: ꝛ tamẽ est vna numero p̃uatio-
ne: sic intellectũ animalis est vnum numero in se: attamẽ
cõtrahitur per diuersa indiuidua imaginata: ꝛ sic diuersi
fiunt felices: ꝛ hinc stat esse vnaz numero felicitatẽ: ꝛ plu-
res felices: ꝛ ideo vn⁹ põt pmanere alio corrupto. ¶ His
habitis ad argumẽta facilis est sol. ad primũ dicẽdum q̃
sicut nature humana: dũ est in vno homine est adequata
illi adeq̃tione positiua: quoniã nihil est illius nature quin
sit actu cõueniens illi homini: ita intellect⁹ speculatiuus: ꝛ
genus abstractoꝝ .i. ita tota felicitas est adequata vni feli-
ci positiue: quoniã nihil est de rõne felicitatis quin sit cõ-
ueniens illi homini: attamẽ sicut nã humana nõ est ade-
quata p̃uatiue vni homini: quoniã dum est in te nõ repu-
gnat esse in me ꝛ ecõtra: sic felicitas dũ est in vno nõ repu-
gnat eẽ in altero. ¶ Ad formã ergo: maior ẽ vera de mo-
tore: cuius instrumẽtum est adequatũ positiue ꝛ p̃uatiue:
cuiusmodi est celũ respectu intelligentie proprie: modo mi-
nor est falsa nisi in adequatione positiua. ¶ Et per idẽ ad
ſm: diffinitio eniʒ totius est intelligẽda sic: cuius nihil est
extra .i. cui nihil deest requisitũ ad ipsum: sic nãq felicita-
tis in vno nihil deest de rõne felicitatis: nõ tamẽ est preci-
se illa natura felicitatis in homine: quin sit in alio: his p3
quo quidẽ modo possunt esse plures felices: ꝛ quo quidez
modo nõ: ꝛ tunc cõpleta est positio Auer. in qua nihil dixi
assertiue: sed tantũ ea dixi: que cõsequunt fundamẽta ei⁹:
tractatus enĩ de felicitate sequit tractatum de intellectu:
ideo concessis p̃ncipijs suis: que diximus in libro de intel-
lectu: sequunt omnia hec: ꝛ q2 destruximus omnia princi-
pia eius ibidez: ideo per totũ hoc nõ plus volumus habe-
re: n̄ q̃ hec sit mens Auerrois: que sequitur ex p̃ncipijs
eius: cum quo tamẽ stat esse errorẽ purum: sicut in sequen-
tibus ostẽdemus. ¶ Amplius ex veteribus sũt qui animã
feliciari dicũt ante ingressum in corpus: ꝛ post recessum:
in corpore autẽ tantum tristari: vt sunt plures platonici: ꝛ
alij: que positio requirit longaz declarationẽ: ideo p nunc
recaleſ: volo enĩ tantũ de felicitate dicere sufficiẽter quã-
tum peripatetici tractauere. Que q̃dem igit de statu aie
extranee dicta sint, hec sũt: reliquũ est veritatẽ ptractare.

¶ Caput 63m: in quo teneẽ Aristotelice põnis difficultas.

QUod opʒ accipere in positione peripateti-
corũ est q̃ rationalis anime sit nu-
merata per humana corpa: tot numero .s. quot
corpa hominis. ¶ Amplius q̃ ipsa simul cor-
pori concreatẽ: ꝛ nõ ante corpus in stellis exi-
stens post per accomodationes in corpus descẽdat: vt pla-
tonici dicũt. ¶ Adhuc q̃ ipsa in se ptineat intellectum po-
tẽtie: qui natus est perfici ab intelligibilib⁹: tã materiali-
bus q̃ abstractis sicut perspicuũ a luminibus: ꝛ omnibus
coloribus: sicut in p̃cedentib⁹ diximus. ¶ Rursum q̃ ipsa
sit vna natura: que simul sit vegetatiua sensitiua ꝛ intelle-
ctiua ſm peripateticos: adeo q̃ ſm vegetatiuũ gradum p-
ficiat corpus ſm organa vegetatiua: ſm sensitiuũ perficiat
organa sensus: ſʒ intellectiuũ nullius corporis vel partis
corporis actus sit: ꝛ q2 sic est: ideo tres erunt in rõnali ani-
ma appetitus: vnus ꝛ infimus: qui naturalis dicẽ sequens
potẽtiam vegetabilez: qualem habẽt plante tantum: alius
ꝛ supmus intellectiuus qui dicẽ voluntas: qui pprius est
intellectiue: vt intellectus: qualẽ habẽt intellectus celoꝝ
ſm peripateticos. ¶ Medius quoqz qui dicẽ appetitus
animalis seu sensitiuus: qualẽ habent bruta qui sequẽ par-
tem sensitiuã. ¶ Differunt autẽ hi appetitus in homine
ab his in brutis: quoniã in homine: appetit⁹ sensitiuus est
rationalis participatione .s. assuefactibilis obediẽtie ratio-
nis: in brutis penitus irrõnabilis: ꝛ similr aliquomodo ve-
getatiuus. His sequẽ q̃ rationalis aia potest plures habi-
tus acquirere: dũ est in corpore .s. quosdã ſm appetitũ sen-
sualem: q̃bus inclinaẽ ad operationes ſm virtutem: si sint
habitus virtutis: sicut lapis inclinaẽ in cẽtrũ: vel ad ope-
ra viciorũ: si sint habitus oppositi: quosdam ſm appetitũ
vegetatiuũ eodem: quosdam habitus intellectiuos: vt sunt
sciẽtie practice ꝛ speculatiue: qui habitus cũ radicenẽ in
rõnali anima tota: tam diu remanẽt cum ea: q̃ diu anima
remanet. Que quidẽ sunt accipiẽda hec sunt ꝛ tot. ¶ Pri-
mo ergo opʒ loqui de pfectione aie: dũ est in corpore: ſm
gradum primũ .s. intellect⁹. ¶ Scdo ſm alios duos .s. me-
dium ꝛ infimũ: ꝛ anteq̃ ad questionis solutionem descẽ-
damus: opʒ difficultates mouere in dictis Arist. sic enim be-
ne dubitantes bene apparebit nos verũ inuenire in fine.
¶ Primo ergo apparet q̃ felicitas nulla sit ſm rez post
mortẽ: quoniã eo modo est felicitas post mortez: quo mo-
do mortui sunt: sed dicit Aristo. in pmo ethicoꝝ caplo. 15.
q̃ mortui sũt felices post mortẽ: sicut contingunt mala in
tragedijs .i. ſm famam tñ: ergo ꝛc. ¶ Amplius eo modo
accidit felicitas mortuis: quo modo redundat in eos malũ
aut bonum: sed dicit Aristo. ibidez: videẽ enim ex his: ꝛ si
redundat ad ipsos quodcũqz: siue bonum: siue contrariuꝫ:
fragile quoddã vel paruum: ꝛ nõ tantũ: vel tale: vt faciat fe-
lices eos qui nõ sunt: vel infelices: q̃ñ vt ibidem notatur
esse eoꝝ est tantũ ſm intentionale: ꝛ opinionem nostram.
¶ Adhuc in quibus nõ est bonũ: neqz malum nõ inest fe-
licitas vel miseria: ſʒ dicit Aris. 3° ethicoꝝ caplo 9°: ꝛ nihil
adhuc mortuis videẽ: neqz bonum: neqz malum esse: er-
go ꝛc. ¶ Rursum Aristo. 3° de anima inquit: intellectiue
autẽ anime phãtasmata: vt sensibilia sunt: vbi Auer. com-
mẽ. 30° supplet: ita q̃ proportio istarum imaginũ ad intel-
lectum mãlez est: sicut proportio sensibiliũ ad sensus: sed
post mortẽ nõ remanent phãtasmata: ergo nec intellectio:
ergo nec felicitas. ¶ Et idem 2° de anima inquit: scientia
autẽ est vniuersaliũ: hec eniʒ in ipsa quodãmodo sunt aie:
dicit Auer. cõmẽ. 60. .s. illius q̃ intẽtiones imaginate sũt ille
que mouẽt: ꝛ iste sunt vles in potẽtia: ſʒ nõ actu: ꝛ ideo di-
xit: iste quasi sunt in aia: ꝛ nõ dixit sunt ꝛc.

Item in pmo de anima: mouit qōnez an post mortem remaneat sciētia ⁊ persoluit ꝙ nō: qꝛ lz intellʹs sit quid diuinū: tñ intelligere corrūpit̃ quodā interius corrupto: vbi Auer. cōmē. 66. dicit: ⁊ nos posuimus ꝙ post mortē: neqꝫ diligimus: neqꝫ odim⁹: neqꝫ distinguim⁹. ¶ Propterea: vt dixit Aristo. pauloante: dicere aiaꝫ irasci aut gaudere simile ē: ⁊ si aliquis dicat eā texere vel edificare: qꝛ vt Auer. in. 64. cōmē. illi: vꝫ isti motus nō attribuunt̃ anime nisi accidētalr. Et inquit in 3° de aia: nō reminiscimur aūt: qꝛ hoc quidē impassibile: passiuus aūt intellʹs corruptibilis: ⁊ sine hoc nihil intelligit aia ⁊c̃. vbi Auerro. ostendit verbū illud esse verū: ſm expositionez oium. s. Themistij / Alexandri / ⁊ suam: vide. ¶ Preterea Aristo. rōcinat̃ oēs passiones aię esse cuꝫ corpore in pmo de anima. & si aliqđ operū est propriū aię maxime erit intelligere: sed hoc non ē ppriū: quoniā vel ex phantasia: vel nō sine phātasia: ergo nullū remanet post mortē intelligere: vbi Auer. cōmē. 12° in calce inquit: ⁊ hęc est sententia eius in intellectu māli. s. ꝙ est abstractus a corpore: ⁊ ꝙ impossibile est: vt intelligat aliquid sine imaginatione. Inde paulopost intulit: si aūt sic se habet manifestū quoniaꝫ passionū rōnes in mā sunt: quare termini tales: ecce ꝙ̄ plane eligit̃ ſm ipsum intelligere ⁊ vniuersalr omne opus aię rōnalis esse cum corpore. ¶ Amplius si anima post mortē remanet: ergo ipsa erit alicubi vbi pōt operari: ⁊ cum nō possit fieri psens ibi nisi moueat̃: ergo mouebit̃ de loco in locum: ⁊ sic erit corpus: sicut arguit contra Pithagoraꝫ. ¶ Item quis erit cōueniens locus suę permanentię: aut corpus eternū: aut generabile: nō generabile: qꝛ tunc non melioraret̃: nec eternum: quoniā tunc appropriaret̃ cęlo: vel alicui stellę: ⁊ sic moueret: aliter esset ociosa: nullus enī intellectus est sine motu. ¶ Adhuc operatio aię separatę: s. eiꝫ quę est intelligere: vel est vnius rōnis cum operatione illius vnitę: vel alterius: nō alterius: alr illa aia differret specie a semet vt vnita. ¶ Si autē illa operatio est vnius rōnis ab ea: quādo erat vnita: ergo sicut repugnat illi intellectioni esse sine phantasmate: dū erat in corpore: ita ⁊ post. ¶ Rursuꝫ ois forma operās operatione sibi ppria sine dependentia ad corpus est cōpleta in ppria specie: sed rōnalis anima post mortē est operans operatione hꝰ: ergo cōpleta in specie: cōclusio est falsa: quoniā tunc nullus fuisset parens: nec apta nata esset: ergo aliqua propositionū: ⁊ nō maior: ergo minor: ⁊ sic ⁊c̃. ¶ Amplꝰ rōnalis anima remanet post mortem: cum illa sit indistans a corporibus hominū loco ⁊ subiecto: ⁊ ab eoꝝ phātasmatibus: cur nō imutatur ab his cum pcipue phātasmata hominuꝫ remanētiuꝫ sint vnius rationis cum phātasmatibus illius ⁊c̃. Hęc ⁊ tot sunt: quę qōnem faciunt in doctrina Aristo.

¶ Caput 64m: in quo concluditur ꝙ anima separata post mortem intelligit.

Cum in libro pcędenti demōstratione sit ꝯclusum rōnalem animā remanere post hominis interitū: vt oia verba Arist. vbiqꝫ exclamant: pculdubio est necessariū ipsa habere aliquā operationem: nisi sit natura ocio'a ⁊ vana: ⁊ cum nō possit hęc esse operatio nisi aię: inqꝫ ātum anima: ⁊ opatio animę inquātuꝫ anima est intelligere: ois alia operatio quę nō est aię: vt anima: est cōmunicans cum corpore: his ergo relinquit̃ rōnalem animā post mortem intelligere. ¶ Adhuc pmo ethicorum ostēdit Aristo. caplo 15°: mortuis ꝯferre bonas operationes amicoꝝ: similr autē infortunia nocēt: ergo habēt esse plus: ꝙ̄ intētionale. Et plus inquit variatione boꝝ mortuos nō variari de felicitate in miserias: ergo supponit eos esse in altero boꝝ. Amplius Aristo. in libro de pomo discipulis suis instituit futurā felicitatē: arguit hanc pmo: quoniā finis phylosophię est cognoscere creatorē pmum simpliciter: vel igit̃ hoc erit in hoc statu vel in alio: nō in hoc: quoniā maxime esset i fine vitę: modo experiētia docet senes laborare in senectute: ob qđ impediunt̃: ⁊ maxie propter corporis fragilitatē: vt dicit: ergo post mortē.

Rursum arguit Arist. inconueniens videt̃ illos q̄ felicitatē humanaꝫ adepti sunt: minus habere de suo labore pmiuꝫ: ꝙ̄ qui sunt ab ea remoti: sed cōstat ꝙ de bonis ⁊ voluptatibus huius mūdi: ⁊ honoribus: magis gaudēt ⁊ pmiant̃ diuites ꝙ̄ phylosophi: nam phylosophus purus mortificauit oia desideria huius mūdi: in vestitu / comestiōe / potu / thesauro / auro / ⁊ argēto / coitu / ⁊ aliqs delectationibus: ergo si phylosophus sui laboris nullā expectauit remunerationē post mortē esse valde parum potere felicitatez in tanta ardua miseria. ¶ Postremo arguit ibidē Arist. sūma virtus expectat sūmuꝫ pmium: vel id pmiū erit in hoc statu vel in alio: nō in hoc: qꝛ nulluꝫ pōt esse pmiū maius hic ꝙ̄ honor 4° ethi. mō honor: vt ibidē dicit: nō fiet dignus. i. honor nō est pmiuꝫ cōdignū virtuti: ergo virtuti nullū erit pmium hic: sed alibi ⁊c̃.

Amplius nō ne mulier est capax felicitatis: ergo aliquādo aliqua earū peruenire debent: nō in hoc statu: quoniā multa requirunt̃ ad felicitatē: q̄ mulier nō debet hic exequi: vt docet Aristote. in echonomia. ¶ Ad idem Aristo. in epla ad Alexādrum voluit phylosophiaꝫ esse ducem vitę: ⁊ ꝯseruatiuā animę: modo nō est ꝯseruatiua animę in corpore: conseruat̃ eniꝫ anima dispositionibus in mā tantū: ergo post mortem phylosophia cōseruat eam: ⁊ ducit eaꝫ in statū. ¶ Hāc profecto sententiā sensere pipatetici: quales fuere Anaxagoras / Auicēna / Algazel. Stoici q̄les Plato / Socrates / Pithagoras / Speusippus / ⁊ oēs academici: ⁊ hasgmantici phi. ꝙ̄ ēt epicuri: vt Isaac / Concinna / Archelaus / ⁊ Nouelli: vt Democritus ⁊ Orpheus: ⁊ alij multi: quos pcedenti libro scripsimus.

¶ Caput 65m: in quo explicant̃ fundamēta pōnis Aristo.

Accipiendum igit̃ pmo: tum ex pmo caplo 19°: tuꝫ ex pmo magnoꝝ moraliū: ꝙ anima triplex est: pma qdem vegetatiua: q̄ terminus est oium formaꝝ pcędentiū: vt corporis: ⁊ elemētoꝝ: ⁊ cęteraꝝ: ppter qđ adueniente vegetatiua in plantis oēs alię formę cessant: ⁊ terminat̃ motus in eā quę lz sit terminus in quo oēs formę pcędētes terminant̃: plures cōtinet spēs: alia enī est forma herbę: alia vlmi: alia piri: alia ficus ⁊c̃. quę oēs sub vno continent̃ gradu: nō enim exeunt terminū vegetatiui. Posterior ⁊ scđa est aia sensitiua: quę qdem in bruto terminus est formę corporis vegetatiuę ⁊ aliaꝝ: si essentiā vna est in substātia ꝯtinens gradus diuersos: scꝫ quos est pncipiū vegetandi ⁊ sentiēdi seu mouendi ⁊ hęc amplius: vt dicit Aris in 2° de aia plures hꝫ gradus: est enī sensitiua quorūdaꝫ quo nō mouent̃ q̄dam quę mouent̃ de loco in locū: q̄daꝫ perfectiora ⁊c̃. q̄ omnia: ⁊ si variant̃ in tali gradu: nulla eoꝝ exeūt terminū talis gradus. ¶ Tertia ⁊ postrema in qua terminant̃ oēs alię est rōnalis: quę est minima: ad quā pgressu pōt nā: in qua cum puenerit sterit: ⁊ hęc ē anima vt dicit Arist. qꝛ nō est diuisibilis in plures habētes diuersaꝫ latitudinē: ⁊ hęc vna tantū est vegetatiua / sensitiua / ⁊ rōnalis: prout enī pncipiū est nutriendi / augēdi / ⁊ generandi: est vegetatiua vegetatiuū cōtinens gradū: prout est pncipiū sentiendi ⁊ mouēdi in loco est ꝯtinens sensitiuū gradū: ⁊ sensitiua dicit̃ anima: prout deniqꝫ est pncipiū rōnis ⁊ intellectus vt sic rōnalis dicit̃: hꝰ ergo aię in diuersis sūt formę diuersę: in eodē sūt partes seu gradus diuersi: horū partiū q̄dam est rōnalis p

essentiā: vt intellectus: alis rōnalis per participationē: quī est rōnibus obediens ac assuefactibilis intellectui: vt sensitiua pars: irrōnalis aūt penitus est vegetatiua pars: & hec vt dicit Aristo. ad felicitatē capescendā nihil condiuuat: & sic de hoc nulla fiat narratio: loquimur eniȝ tantū de eis q̄ felicitatis sūt capacia vt patebit: rōnalis ergo ex ea parte: qua habet rōneȝ exoritur: prudentia: solertia: sapiētia: ingenitū: memoria: & id genus alia: at ex ea parte: qua rōnalis ē per obedientiā exoriunᷣ virtutes: vt tēperantia: fortitudo: iustitia: mā'suetudo: liberalitas: magnanimitas: magnificētia: grauitas: verecūdia: vrbanitas: amicitia: veritas: ꝗtas: modestia: ꝯtinentia: & alia hm̄oi. ❡ Post hoc accipiendū ea que in anima: sunt aūt ea q̄ in aīa procreanᷣ vt dicit Arist. in libro p̄mo magnoꝝ moraliū affectus: potentie: & habitus: affectus igitᷣ sūt ira metus: odiū: cupido: liuor: miseratio: talia comitari ꝯsueuere egritudo & voluptas: potentie aūt sunt facultates ꝑprie aīe: qbus affici dicimur: nempe vnde possumus excādescere: egrescere: misereſcere: & alia hm̄oi potentie dicunᷣ. At habitus sunt: vnde erga hec habemus bene vel male: sicut ad excandescēdum si autē supra moduȝ iracunde male in ira habemus mediocriter itaqȝ habēdo: vt neqȝ supra modū cōmoueamur: neqȝ prorsus simus incōmouibiles: tum si ita habemus recte affecti sumus: & sic in aliqs dicaᷣ. Differunt aūt hec: quoniā potētie sunt facultates ꝯsequētes nām aīe a principijs procreationis: neqȝ nobis acquirunᷣ: affectus aūt sunt in ꝯiuncto appetitu .i. cōposito corporali: habitus aūt sunt dispositiones fundate in appetitu sensitiuo vt est aīe tantū: erit ergo iste ordo. ex essentia pullulāt potētie: ex potentijs fluctuant in appetitu sensitiuo ꝯiuncto affectus: ita ꝙ nec erunt appetitus tantū: vt in essentia aīe fundatur: nec corporis tm̄: sed ꝯiuncti: ex affectibus effluūt habitus: quoꝝ subiectū est appetitꝰ: vt in essentia aīe eradicaᷣ: ꝑpter qđ liquet post mortem remanere habitus nō affectus: qm̄ post morteȝ remanent potentie: ergo appetitus sensitiuus & habitus sunt in eo: ergo habitus nō aūt affectus cum sint ꝯiuncti: vt dicit Arist. ❡ Post hoc rursum accipienduȝ ꝙ & si rōnalis aīa possit exercere tres opationes specie diuersas: sm̄ tres partes seu gradus: quos ꝯtinet: hic est ordo ꝙ cū anima rōnalis operaᷣ operatione ꝑpria vni gradui. v. g. circa sensualia: nō pōt operari opatione ꝑpria alteri gradui. s. circa intelligibilia: ꝑpter qđ cum rōnalis aīa intendiᷣ in operatione sensuali est necessariū eam remitti in operatione intelligibili: & sic si habilitanᷣ in operationibus sensualibus inhabilitabiᷣ in opationibus intellc̄s: ita ꝙ ita indisponeᷣ dispōne ꝯtra sciētie ꝙ īpedieᷣ a speculatione: & hec vocaᷣ ab Aristo. decordinatio intellc̄us: & casus eius ad sensitiuam partem: & hanc dispōneȝ habent nimis sensuales: isti eniȝ ꝑpter maximos male habitus in appetitu sensitiuo acquisitos acquisierunt in parte rōnali inhabilitatē talem: qua nō possunt speculari: & sic intellc̄s factus est affectu sensus: & impurificatus est ac totus ꝯuersus ad appetituȝ adeo ꝙ iste nō eliget id qđ sequiᷣ ex syllogismo practico: sed id ad qđ inclinat appetitus sensualis: & sic ꝯuersa est aīa rōnalis huius in nām anime bruti: adeo ꝙ iste homo nō amplius hō: sed brutū dici mereᷣ & hoc voluere dicere veteres: vt Pithagoras & Plato & Socrates: qn̄ dixere aīam migrare de corpore in corpus: istud eni migrare nō ē nisi mistice dictū: intelligunt eni eā labi in appetitū sensualē ac conuerti in nāȝ sensitiue aīe: vt inde nō hō: sed brutū fiat ille: cuius lapsus est huius aīe. Qđ si appetitꝰ sensualis assuefiat tantū ꝯsequi: qntū dictat ꝯclusio syllogismi practici: & acqrat habitū fixum assuefactionis ad id: qui vocaᷣ habitus obedientie: tūc appetitus ille erit penitus remissus in operatione ꝑpria: & totalr̄ in rōnali parte acquiritur di-

spositio q̄ vocatur solertia seu ingeniū: & sic iste appetitus erit factus totalr̄ rōnalis: & amplius nō distrahet rōnaleȝ partem: imo ꝯficiet ei magis: & sic hec aīa erit penitus rōnalis: & pure rōnalis: & hō formatus hac aīa diceᷣ pure hō: & simplr̄ hō: & hoc modo pȝ quid sit rōnalis partis ꝯturbatio seu casus: & qd rectificatio. Et hunc moduȝ dedit intelligere Socrates in suis verbis misticis: qn̄ dicit hoīeȝ quēlibet duos habere demones. s. bonum & malū: per bonum eni rōnaleȝ partē subaudit: que semꝑ deprecaᷣ ad optima sm̄ sui nām: vt dicit Aristo. p̄ ethi. cap. 18. per malū aūt intelligit partē sensitiuā: que sm̄ se magis inclinaᷣ ad malū: tn̄ pōt rectificari illa inclinatio: & totalr̄ amoueri ꝑ vsum ꝯtrarioꝝ: vt diximus. ❡ Amplius verificaᷣ id qđ trismegistus vaticinaᷣ: cū dicit animā rōnaleȝ periculari a septē demonibus: forte eni per septē demones intelligit septem vitia mortalia: vitiū eniȝ superbie demonē figurat superbie: vitium auaritie/demonē auaritie/vitiū luxurie/demonem luxurie: & sic de alijs q̄ vitia sunt corruptiones appetitus sensualis: quibus ꝯtrariaᷣ rationi: quibusqȝ tantū ꝑsequiᷣ quātum appetit: & nō quātuȝ colligit ex syllogismo practico: & hec vitia sunt que post mortē animā tristeȝ reddunt: sm̄ modum dicendum.

❡ Caput 66m: in quo explicaᷣ p̄mo perfectio partis rōnalis apud Aristo. vt rōnalis est in corpore vel in se.

Ab hoc ergo vt intelligaᷣ perfectio partis rōnalis: p̄ma opȝ accipere ꝙ triplex est intelligibile: qđdam cū tempore: qđdam cum continuo: qđdaȝ sm̄ sui nām: intelligibile p̄mū est duplr̄ vnum est ratio forme sensilis in se accepte: q̄ intelligiᷣ abstractione facta ab intellectu: sicut est intellc̄ȝ albi vel calidi: vel dulcis & aliorū: q̄ sunt hm̄oi: & hoc diciᷣ intelligibile cū tempore per se. ❡ Scđo mō sicut ratio canis/equi/lapidis: & hm̄oi q̄ intelliguntᷣ per se: tamē qr concernūt mām mobilē: ideo dicunᷣ intellecta cum tēpore per accidens: quoꝝ nulluȝ est sensilem nisi per accidēs: & hoc genus intelligibiliū diciᷣ cū tempore qm̄ ratio diffinibilis concernit tēpus: vt pȝ & sciētia que est de hoc genere est pħica & nālis: & p̄ma simpliciter: quoniā accepta est cū sensu. ❡ Amplius intelligibile cum cōtinuo est duobus modis: vno mō: vt ratio continui: aut id q̄ accipiᷣ cū continuo: exemplū p̄mi: vt quātitas/figura/numerus/motus/quies &c. acceptū cū cōtinuo est id qđ per accidens est imaginabile: vt hō: vel aīal: vel filius: vel pater: vel aliud hm̄oi: qđ accipiᷣ per intellectū ad imaginationem reflexū: & hoc genus mathematicū intelligit: & mathematicaȝ cōstituit scientiā: & hec est cū imaginatione accepta: & sequēs primā sicut imaginatio sensum: vt dicit Alpharabiꝰ. ❡ Rursum intelligibile sm̄ se est duobus modis: vno mō per accidens: & est id cuius p̄ncipia sūt per se intelligibilia: ipsuȝ tamē sȝ se est in sensibilibus positū: vt est substātia nālis: vt hō animal &c. ꝑpria eni & essentialia p̄ncipia hoꝝ sūt tantū intelligibilia: esse tn̄ habent in sensibilibus & imaginabilibus: & sic cū tēpore & cōtinuo. Aliud diciᷣ intelligibile per se: qđ tam sm̄ sue quidditatis p̄ncipia: q̄ sm̄ esse est intelligibile: sicut deus & intellc̄s: siue intelligētia celestis &c. Et hoc genus cōstituit methaphysicā & diuinā: & est post sensuū imaginationem: & pure in intelligibilibus cōsistens. ❡ His habitis dōm est de perfectione aīe rationalis: vt rationalis: hoc est sm̄ graduȝ intellectiuū: anima igiᷣ cū per sensus perficitur in intelligibilibꝰ cū tēpore: tunc acquirit intellm̄ nālis sciencie: & eleuaᷣ ad intelligibile cū cōtinuo: & cū per imaginationē perficiᷣ in intelligibilibus cū continuo: tūc acquirit intellm̄ mathematicū: & eleuatur ad intelligibile metaphysicū: & cuȝ per intellectū perficitur ab intelligibilibus per se: inquātū intel-

ligibilia:tūc acquirit intellm metaphysicū:⁊ sic cōpletur intellectus speculatiuus:⁊ intellus potētię per adeptionem huius totius adeo eleuabiť ac disponeť:vt fiat capax pfici ab infimo intellu. s.lunę:⁊ tūc sicut mediāte intellectu speculatiuo eleuabitur in intellm lunę:sic mediantib⁹ vtrisq3 eleuať in intellz Mercurij:⁊ pficiť ab illo:vt forma:adeo ꝙ in tantū eleuabiť: ꝙ per oēs intellus medios perficiatur a pmo ⁊ supmo intellectu:⁊ ibi satiabitur appetit⁹ intellectiuus:⁊ intellus in se:⁊ hęc erit eleuatio intellus seu rationalis aię:⁊ raptus ⁊ supma eius ascensio felicitas ⁊ fortuna: vt dicit Aristo.in libro magnoꝝ moralium vltimo:⁊ nūc gradū apud Aristo.oino acquirit in hoc statu:⁊ q nō acqrit eū hic:impossibile est vt acquirat eū post mortē:⁊ cum hō acquisierit eū hic proculdubio post mortem retinebit eū:⁊ cōfirmabiť oino:⁊ hęc est beatitudo animę:⁊ munus phylosophię. ℭ Et si quis obijciat ꝙ in anima rationali post mortem manent potentię vegetatiuę ⁊ sensitiuę: ergo per illas potest accipi hō fortuna.

Dicendum ꝙ nō sic remanent ꝙ possint reduci ad actū:sunt enim potētię organicę:⁊ ideo nō veniunt in actum:nisi per organa: ⁊ qꝛ tūc nō pōt esse resumptio organi sm nām:ideo remanent in vmbris ⁊ tenebris ppetuis sm nām:qui ğ nō acquisierit felicitatē in hoc statu apud peripateticos:nō acquiret eā post mortem:⁊ hoc docuit Aristo.in libro pmo ethicę.

Ex his licet cōducere quid sit beatitudo aię post mortem:ea enim beatitudo q̄ fuit aię dum corpori aderat remanet post mortē:ergo sicut in corpore felicitas erat deus:vt comprehensio rōnalis partis:per media expositas spe:ita post mortē felicitas erit deus:vt cōprehensio aię:hoc differens:qꝛ post mortem superaddit securitatē:in statu aūt nemo est ita firmus quin labi possit:ergo felicitas animę post mortē est deus:vt apphensio firma ⁊ necessaria:impossibilis aliter se habere:⁊ iō pprie ibi anima stare dicit:quia firmatur: hic aūt viatrix appellatur: quoniā labilis adhuc est:propter eius copulationē cū corpore. ℭ Quid qdem igitur sit fortuna rōnalis aię:inquātum anima rationalis sm partem intellectiuam:vt in corpore:⁊ post corpus his pꝫ.

ℭ Caput 5m:in quo declaratur felicitas rationalis aię sm partem sensibilem.

Et cum diximus de felicitate partis rationalis:dicendū pmo nunc de felicitate partis sensitiuę:sensitiua igitur pars diuidiť per appetitū ⁊ sensum:differunt autē hęc rōne solum: vt alibi diximus: iō insimul de eis dicimus ꝙ cū appetitus sensitiu⁹ rectificabitur per habitus virtutū oium pdictoꝝ:tūc acquiret dispositiones similes formis:adeo ꝙ sicut formę imerguntur in eētia mãę:sic illę dispositiones tangūt essentiam partis sensitiuę:hoc est appetitus sensitiui p se: ⁊ ob eas in tantū appetitus ille rectificabiť ꝙ erit vis eius vis rōnis:quoniaz tantū operabitur quātū cōcludit syllogism⁹ practicus demōstratiuus:⁊ sic ex affectibus generabunť habit⁹:ex habitibus perficienť potētię appetitiuę:qbus perfectis:tota pars sensualis conuerteť ad intellm:⁊ sic vis totius aię rationalis erit vis intellectiua:ergo felicitas sensitiuę partis erit operatio eius circa affectus:sm dictamē rationis practicę:per dispositionē virtutū detentarū:ita ꝙ formalr felicitas nō erit virtus:nec affectus:nec potētia:sz actus potentię:ita ꝙ sicut in felicitate intellus pexigebatur intellus speculatiuus:ita in felicitate sensitiuę partis exigitur habitus virtutis:⁊ sicut rōnalis pars per intellectū speculatiuū decenter copulabitur deo: ita sensitiua pars per habitum virtutis copulabitur intellectui:⁊ illius operatio:⁊ hęc copulatio est vera felicitas appetitus:sic eniz cōparatur intellectiua pars sensitiuę:sicut deus rōnali parti: ergo sicut deus:vt cōprehensio:est felicitas rōnalis:sic intellus:vt regula:est felicitas appetitus sensitiui.

Ex his cōducitur mediū totale ad copulationem felicem:cū enim in parte appetitus sensitiui habitus virtutū figunť:sensitiuus appetitus copulabiť intellectui:⁊ sic ex eis fiet vna facultas adeo ꝙ illa copulatio reddet eas vnā vim:⁊ hęc est pma copulatio. ℭ Scđa copulatio est:qua tota hęc pars copulabiť intellectui speculatiuo:⁊ hęc est scđs ascensus. ℭ Tertia copulatio est in q̄ illamet pars mediante intellu speculatiuo copulať intellui lunę:⁊ hęc erit terti⁹ ascensus. ℭ Quarta copulatio ē in q̄ illamet pars copulať intellui Mercurij:mediātibus illis duobus:⁊ est q̄rtus gradus ⁊c̄.⁊ sic successiue vsq3 in deū.

Amplius cōducitur ꝙ qui nō acquirit totuz hoc in statu p̄senti:nō acquiret id in statu alio:p rationes dictas:⁊ qui acquisierit hanc fortunā hic:proculdubio detinebit eaz post mortē:⁊ hęc est totalis animę rationalis quies:⁊ felicitas: differens tamē ab illa dum erat in corpore per superadditionē securitatis. Quid igitur sit totalis aię rationalis felicitas pꝫ.

ℭ Caput 6m:in quo declaratur miseria vtriusq3 partis.

Racile est modo ex his declarare aię rationalis miseriaz post mortē:quā vulgus appellat aię rationalis dānationem:cum enim pars sensitiua intensa fuerit in affectib⁹ sibi propriis:rōnalis pars remitteť in operatione ppria:⁊ cum pars sensitiua habituabiť in eis,rationalis pars habituabiť in actu opposito scientię:hęc est in ignorantia:⁊ cum pars sensitiua:tm operať quātuz appetit: rationalis aia tota erit ꝯuersa ad gradū sensitiuū:⁊ cū tota erit ꝯuersa ad gradū sensitiuū tota anima rōnalis erit pure sensualis: ita ꝙ vis intellus erit facta vis sensus:⁊ sic erit ita i affectu sensualis:sicut anima bruti:⁊ cū aia rationalis erit penitus ad brutalitatez ꝯuersa amplius nō erit capax recipere deū:vt cōprehēsio ⁊ forma:sicut nec brutalis aia pōt copulari deo: ⁊ sic remanebit aia in ignorantia dei:⁊ hęc est tenebra ⁊ obscuritas perpetua: ⁊ qꝛ anima retinet post mortem omnes habitus qui radicanť in eius eētia: radicantur aūt habitus sequētes affectus malos:ideo post mortem anima remanebit ita brutalis: sicut pmo:ergo sicut dum erat in corpore:intellus erat conuersus ad sensum: ⁊ tota erat penitus brutalis:sic post mortē anima erit pure brutalis habens intellm ꝯuersum ad sensum: sicut in corpore erat priuata intellectione felici:ita post mortē:⁊ hęc priuatio vocať orbis tenebrosus. ℭ Amplius post mortē anima patiť incēdium maximū:cum enim in ea remaneant passionū ac affectuū habitus:proculdubio illi in ea intendunt desiderijs ad delectabilia:⁊ cuz sit a delectabilib⁹ separata:proculdubio incidit in tristitiā maximaz:hoc modo:quo etiā causa tristitię magnę causa est incontinēti ꝙ a delectabilibus separeť:ita ꝙ tales quasi vri videnť ex delectabilium subtractione:⁊ hoc vocať incēdium animarū: ⁊ quia hō anima intellectum ꝯuersum habet ad sensu:gnō accipit vera lumina intellectualiū:sed potius vmbras corporalium ⁊ imaginabiliū:quę ppter sui permistionē cum potentia,materia,⁊ priuatione,non cognoscunť: nisi hic ⁊ nunc:⁊ ideo post mortē non sunt in anima:nisi vmbre horum cognoscibiliū:in quibus vmbris remanēt post tenebrę intellectualis naturę. Dubitabit aūt fortasse aliquis.d. ꝙ animę exutę a corporibus hō desiderijs nō subiacēt:eo ꝙ ad corpus hō referuntur delectabilia:quibus tūc carēt.

ℭ Respondēt antiqui:vt Archelaus,Concina,⁊ Isaac,ꝙ non corpoꝝ delectationes manēt:sed potius illis similes:

hoc est non manēt affectus:sꝫ habitus affectuū:sicut in artifice carēte materia ⁊ instrumentis manēt habitus:⁊ formę similes his quę per instrumēta exercuerunt:cum igit̃ anima sit vniuersaliter perfectio corporis:vt motor:⁊ per potētias substantiales ⁊ naturales moueat corpus:remanebunt in ea ⁊ in potētijs eius habitus ⁊ passiones inclināntes ad motus corporis:sicut manet i nauta imaginatio nauis:etiā postꝙ a naui separat̃:⁊ hoc pacto post mortē desiderat consimilia mouere:⁊ hoc desiderio tenetur adeo ꝙ in tristitiam perpetuā submergitur:cū hęc dispositio deleri non possit post mortē:cum careat corpore:in quo possit exercere contrariū:⁊ remoueri ab hac dispositione:erit ergo infelicitas animę tristis ſm partem rationalē:priuatio intelligibilium luminū:vmbratio temporalium. Miseria vo eius ſm partem sensitiuam erit desideriū in voluptates interminabile ⁊ prohibitio a speculatione perpetua:⁊ irremouibilis. Et hoc Aristoteles in libro de natura deorum dixit:sic loquēs ꝙ Socrates:cui inter omnes mortales maxima cum dijs imortalibus fuisset cōmunio factus est diuinus diuina in singulis colligēdi imortalibus adeptus mediū:qđ sapiens per sapiētię rationem determinauit:hoc enim diuinum ⁊ perpetuū:intellectiuam autē rationem rectam etiā stabilibus ⁊ intelligibilibus ⁊ sapiētię subiectis ⁊ factibilibus per artē ⁊ eligibilibus per voluntatem ⁊ sapiētiam in heroycis:⁊ mensuraꝫ omnē adeptus est mētis:quę omnia diuina sunt ⁊ ppetuas ⁊ inconcussas habentia rationes,⁊ virtutes,⁊ essentias:in diuinis autem sibi quātum possibile fuit adeptus est lucē ⁊ delectationē diuinaꝫ:ex quibus diuinus effectus: vt tradit Plato:felix viuit ſm intellectum:eo ꝙ mortale fuit in ipso depositū:⁊ sic pꝫ per hęc apud Aristo. quid sit felicitas: quid miseria declarat:ecōtra autem his quib⁹ nulla est cura pulchritudinis:id qđ diuinum est in ipsis conuertunt ad sensum:⁊ rationem ⁊ lumē mentis extingunt in nota brutalitatis:⁊ tota brutalitate in eis per passionum excellētia corrupta:cū animę ipsorum resoluunt̃ a corpore remanent in eis desideria passionuꝫ ⁊ tristitię:quę a passionū insecutione sunt pręcisę:⁊ in hac tristitia ⁊ desiderio destitutę tristes manēt in eternum:eo ꝙ intellectuale ipsoruꝫ nō illuminatū:neqꝫ vigoratū in corpore post morteꝫ nullius bonitatis est susceptiuū. Et hoc Plotinus affirmat in libello suo de differentijs virtutū:ecce igitur quid sit felicitas animę:⁊ quid miseria apud peripateticos. ¶ Huius procul dubio sententię Plato videtur:lꝫ differat aliqualiter in phedone ⁊ gorgia asseuerat in anima separata habitus morū:tā bonos ꝙ malos remanere:ratiocinatur autē: eo quia dicitur habitum in naturam ita cōuerti:vt talis ab illo qualis a natura proueniat inclinatio: qđ maxie implet̃ in animis ab hac mutabilitate seiunctis. ¶ Amplius in phedro. inquit animas quę ex lactea emerserint aqua alti⁹ euolare:ibiqꝫ primo cęlestē vna cum alijs cęlestibus: deinde supercęlestem cum supercęlestibus circuitū agere:scilicet ordine:vt alię cum alijs ibi numinibus circumagentur circuitusqꝫ hos alternis vicibus repetāt. In quibus verbis tria tangit: primo ascensum animę post mortē in proprias stellas:cū quibus vel natura vel habitu magis familiares sūt: ⁊ hoc tangit cum dicit (cęlestē vna cum alijs cęlestibus.) ¶ Secundo tāgit copulationem eius in qua felicitat̃ cum dicit (deinde supercęlestē cum supercęlestibus) id est intelligētijs. ¶ Tertio tangit proprium modū quē retinebit post cum dicit (circuitum agere) remanebit enī ipsa sub dispositione circulari:⁊ hoc pacto anima felix erit. ¶ Hoc idem tradit in libro de regno: sensit in suis verbis figuratis qđ planius in symposio dicit purgatas animas inquit:quę diuinam prę ceteris pulchritudinē amauerunt:tādem in ipsuꝫ diuinę pulchritudinis pelagus se se prorsus immergere diuinosqꝫ illi liquores non tantū bibere:sed etiam in alios iam ex seipsis effundere. ¶ Et in Epinomide inquit,animuꝫ purgatissimū:omni iā mutabilitate firmata:tum multiplicitate collecta:se se si in ꝓpriā vnitatē in vnitatem intellectu superiorē omnino conferre: per quę hāc in vnitatem diuinam intelligibili mūdo superiorē iam transferre: deoqꝫ potius viuere ꝙ seipso:cui certe mira quadaꝫ super intelligentiā ratione sit cōiunctus:⁊ hinc id poetarū dicētium animas ambrosia ⁊ nectare vesci: per ambrosiaꝫ intelligentes sūt diuinę veritatis intuitū:per nectar excellētem ⁊ facilem illius prouidētiam:vel forte per ambrosiaꝫ amorem intelligunt:per nectar intellm: vt patuit. ¶ Quę quidem igit̃ sit felicitas animę post mortē:⁊ quę tristitia:⁊ quid sentiat Aristo. ⁊ quid Plato his perspicuū.

¶ Capitulum 68m: in quo mouentur duę quęstiones ⁊ persoluitur prima.

Due emergunt quęstiones difficiles: prima si ꝓ actu felici requiritur adeptio intellectus speculatiui:⁊ habituū moralium:tunc mulieres non possunt felicitari:vel sola perfectio per habitus virtutum prodesset. ¶ Et qđ auget quęstionē est:quoniam animę pueroꝝ:qui in pueritia moriuntur: vel ante exitum ab vtero:vel post paruꝫ nec essent felices:quoniā nec intellectum speculatiuū:nec perfectioneꝫ moralē adepti sunt. ¶ Secūda quęstio est: quoniaꝫ cum anima post mortē:diffinitiue vel ſm operationeꝫ debeat in aliquo loco assistere: quis est locus suę habitationis post mortem. ¶ Ad primam quidē quęstioneꝫ non puto esse respōdendum:ſm veritatem fidei:quoniā in ea nulla est ambiguitas:tantū enim quid peripatetici sensere hic scribimus:qđ enī fide credimus non disputamus:dicerent ergo peripatetici ꝙ sicut colores non fiūt colores a pręsentia luminis: ita nec intellectus potētię: redditur capax appręhēsionis dei:per lumē intellectus speculatiui:est enim intellꝯ non minus intellectus absqꝫ intellectu speculatiuo: verū sicut colores per lumē reddunt̃ prōptiores in mouendo Diaphanū ⁊ visum sic rationalis anima redditur prōptior ad copulationē cum prima substantia:per intellectuꝫ speculatiuū. ¶ Et ex his sequitur ꝙ medium simpliciter necessariū in copulatione est copulatio sensitiuę partis cum intellectu:hac enim pręcedēte rationalis anima est sicut tabula rasa respectu copulationis:cum abstractis: quoniaꝫ erit disposita per remotionem contrariorum:sed si intellectus speculatiuus pręcesserit erit dispositio duplex priuatiua ⁊ positiua:⁊ sic copulatio erit maior ⁊ pręstabilior. Et hinc pꝫ qualiter mulieres apud peripateticos min⁹ felicitatis participant:ꝙ viri sicut enim dispositio viri erit maior:ita ⁊ copulatio:⁊ sicut copulatio maior sic ⁊ compręhensio:ergo ⁊ felicitas. ¶ Qđ additur de pueris Arist. persoluit in ethicis nullus enim potest dici felix post mortē:qui in vita non fuerit:modo dicit ꝙ puer ⁊ brutum non sunt capacia felicitatis:dicerent ergo ꝙ cum puer non acquisierit in modico vitę conuersionem sensitiuę partis ad intellectuꝫ: quę est felicitas sensitiui appetitus:nec conuersionē intellectus ad sensum:quę est miseria rationalis partis:procul dubio non potest felicitari:nec infelicitari:sed erit in medio orbis miserie ⁊ felicitatis:quē orbē religio nostra christiana tetigit nō pręcedente baptismate. Anima ergo pueri cum sensuum appetitum conuersum non habeat ad rationalem gradum capax non est felicitatis:cum nec habeat intellectum conuersum ad sensum:a superabundantib⁹ desiderijs affectuū non tenet̃:⁊ sic nec capax fiet tristitię: erit ergo in dispositione media vtriusqꝫ ⁊c.

¶ Caput 69m: in quo persoluitur scda questio.

Huiusmodi scda questio non multum absoluta inuenitur in verbis Aristote. possumus tamē respondere sm Platonem, Speusippum, & Socratem: accipiendo primo q motores orbium quos deos vocat Plato sint in stellis potius q̄ alia parte orbis: eo q ipse stellas & non orbes moueri opinatus est: sicut dixerūt omnes illius temporis & Egiptij & Chaldei phi. ¶ Secūdo accipiendum stellam posse dici animę hominum comparem dupliciter: naturaliter & ex acquisitione. dicitur quidem illa stella compar a cuius motore semen primi intellectus in animam hominis transmissum est (q̄uis plures stellę vnam faciant constellationem: & omnes stellę fixę & erraticę ad qualibet respiciāt natiuitatē: eo q cuilibet natiuitati circulus. 12. domorum contineat circulos: in quibus omnes cęli partes stellarum sunt) tamē vna tantū pn cipatur in eis: & illius motor per influentiam luminis intellectualis in animā spargit intelligibilia semina sibi proportionata: propter qd vnus filius dicit Iouis: alius Saturni: alius Martis sicut Paris dicebat esse Veneris: & Hector Martis: Priamus Iouis proles dicit etiaz. Ergo paritas stellę cum anima hominis bis pz: est eni ea stella compar cuius motor in nato semina dat vite & intellectus in circulo natiuitatis: qui conficit ex. 12. circulis. 12. signorum. ¶ Ex acquisitione 2o stella dicitur compar animę: quę in habitu operationis eius mouendi, cogitandi, & operandi par reperitur: quēadmoduz assuetus in operationibus Mercurij sit habituatus habitu cōsimili ad dispositiones Mercurij: & hinc stella fit par illi per hō habitus: possunt ergo iste paritates pbari quatuor pręcipuis rationibus quas dimittimus breuitatis cā pro nunc.

His habitis dicendum est, q anima post mortem redit ad stellam parem: hac duplici paritate, naturali. s. & acquisita. Sicut ergo in resolutiōe misti elementa grauia & leuia ad suas reuertuntur origines: sic & ipsum lenus: qd creditum est: idus deorum reducitur in suam originez stellę paris: erit ergo animus habitu motus in suam parē stellam sicut natura mouetur formis: qd quidem pz in his: qui postq̄ artis habitum contraxerunt sine consilio & attētione: vt natura solet: quasi naturaliter operant. Locus ergo appropriatus animę beatę erit stella par ei paritatę naturali: & illi ex arte acquisita: sicut enī corpus fuit subiectum illius ex paritate armonię & meriti (adeo q ita erat vnius corporis q nō alteri) sic locus cōueniens suę substantię post mortez erit stella ei par: & hoc Plato inquit: aīa ad illud confugit astrū atq3 numē: cui viuendo se similē reddidit: & sic pz sol. scdę questionis.

¶ Caput 70m: in q̄ soluuntur argumenta ad oppositum.

His habitis facile est soluere argumēta in caplo pmo inducta. ¶ Ad primū dici pōt, q mortui possunt considerari dupl'r apud Arist. Monastice: & Politice: pmo modo homo mortuus est anima tantū: & sic nihil est nobis s3 sibi tantū. Politice est continuus sm esse qd habet in ordine ad nos: pmo modo nō potest mutari felicitas: sed bene scd̄o modo: & sic loquitur Aristo. & maxime: cum Arist. ibi nō affirmet mortuos nullum esse habere reale: nec ipsis solum inesse fragile quoddam bonum aut malum: sed solum affirmauit opera viuorū parum eis conferre: intelligēdo parum q non possunt de nō felici facere felicē: vel ecōtra: hęc autē dicta non tollant: imo potius iuuant eternam felicitatē: & sic soluuntur alia duo argumenta ex alijs verbis accepta.

Ad quartum loquitur Aristo. de scientia in fieri: & non in acquisito esse: phantasmata eni respectu intellectus sunt similia sensibilibus: quoniaz sicut nō possunt fieri sensus sine sensibilibus: sic nec scientię sine phantasmatibus: sed in facto non sunt necessaria.

Ad quintum sumptum ex alijs verbis soluitur p hoc q post mortem non reminiscimur memoria sensitiua: cum corrumpat organum illius: sed q non retineatur habitus scientię non dicit Arist. Qd autem dicit Aristo. animam nihil intelligere sine intellectu passiuo: concedi pōt per modū reminiscentię: quin tū aliter intelligat nō opz ex dictis Arist. inferre.

Ad sextum omnes passiones animę esse cum corpore vult Aristo. donec non sint habitus: sed postq̄ ex affectibus fiunt habitus: tūc omnes operationes possunt fieri imediate ab anima pp̄ter perfectionem illius: pter passiones organicas vt diximus.

Ad septimum dicendum q locus conueniens animę est stelle par ad quā non mouetur motu processiuo: sed motu discreto. modo Arist. arguit contra Pithagoram de motu continuo: & maxime cum Pithagoras velit animas esse corpus. Item pz quis est locus ɔgruēs suę substātię post mortē: est eni stella par locus suę operationis: sicut corpus suę acquisitionis &c.

Ad octauum dicendum: esse illam post mortem vnius speciei cū operatione in vita: & dico q illa operatio in vita est per conuersionem ad phantasmata per accidens: & donec conuersa fuerit in habitum: sed post erit & in ipso corpore: & post possibilis sine phantasmate.

Ad nonum dicendum, q complementum animę fuit perfectio accidentalis in phia morali & intellectu speculatiuo: tū substantialiter est ita post mortem: sicut ante: & ideo post mortez non appetit ampli9 vniri corpori: cum complementum acceperit. ¶ Ad 10m iam pz sol. sicut enim corpus ita fuit huius animę: & nō alterius per accōmodationes ex stellis paribus: sic phantasmata huius corporis possunt mouere partem sensitiuam huius & non alterius: & hinc possunt esse perficientia hunc intellectum & non alium: & de hoc satis. Quęcūq3 de felicitate sensere peripatetici hęc & tot sunt. ¶ Id ergo qd accepimus a philosophis est animam rationalem perpetuam esse ac post mortem felicitari & tristari felicitate & tristitia eternis: & hoc potuerūt vaticinari phi. Sed christiana nostra religio multa addit in hō phorum sententiā quę nos credimus ex testimonio prophetaꝝ: & ideo tantus volum9 esse assertū in hoc & in alijs nostris libris quantū christiana pręcipit religio: tantūq3 asseueramus quātū verba prophetarum enuntiant: ego enim credo hic aliquid boni fecisse: declaraui eniz multa: quę prius occulta fuerant.

¶ Augustini Nyphi Suessani Medices de demonibus. Liber primus.

¶ Caput pri^m: in quo narratur intentio libri: & genus demonstrationis: quo procedetur in eo: & utilitas intentionis.

Dubitatum quidem est: maxime in schola philosophorum circa demones: primo an sint: secundo quid sint: tertio quales sint: quarto propter quid sint: maxime enim hec ambigua sunt: tum propter philosophorum fundamenta: quorum quidam eos negare coguntur: & salvant apparentias alio modo. Aliq eos salvare enituntur ac ponere eos coguntur: tum propter differentias auctorum in eis: tum propter eorum naturas occultas: & propter alias causas. Est autem pertractatio hec & appetibilis / & honorabilis: & admirabilis: appetibilis quidem: quoniam tanta est scire animarum nostrarum cupiditas: ut quales sint post mortem: cum quibus habitent: ut quasi nihil ulterius expetibilius sit: honorabilis Hoc quoniam pertractatio sumit originem ac honorem ex materia: circa quam versatur: ut sapientes dicunt: & quoniam demon (utcumque sit) substantia est divina: ac summe nobilis: proculdubio & pertractatio hec honorabilis habetur: est & preterea admirabilis: admirabile namque id esse philosophi enarrant: cuius cause sunt occulte: ac nos latent: modo cuius nam cause latentiores sint horum causis: pertractantes autem de his: tantum secundum naturales rationes & causas physicas dicemus: quoniam quid theologi sentiant perspicuum est: nec in illo est ambiguitas: solum ergo per causas naturales & demonstrationes signi de eis dicemus: demonstratio autem propter quid vel simpliciter hic pretermittuntur: sed quemadmodum Astrologi per apparentias procedunt in pertractatu de eccentricis: & epiciclis: primo an sint: secundo quid sint: tertio qualia sint: quarto propter quid sint. Sic & nos per confessa & apparentia communia hec declarabimus. Que quidem sit intentio: quodque genus demonstrationis in hoc tractatu: & utilitas intentionis perspicuum.

¶ Caput II^m: in quo declaratur convenientia & differentia inter methodum Astrologorum: & nostram: qua utemur in hoc libro.

Differunt autem methodus astrologorum circa inventionem epiciclorum: & eccentricorum: & methodus nostra circa hos: primo quoniam medium in methodo astrologorum est signum commune omnibus: astrologus namque considerans elevationem astri: ac depressionem eiusdem concludit epiciclum esse: aut eccentricum: est autem elevatio & depressio apparentia & signum commune omnibus perscrutatoribus: quicunque enim artem habet astrolabicam facile eos invenire potest. ¶ Amplius astrologus considerans motum octavi orbis in .100 annis gradu uno fieri: secundum Ptolemeum: vel plus secundum Thebit: conclusit nonum orbem: & secundum Thebit .10. motus autem iste est omnibus communis: ac ab omnibus considerabilis: methodus autem nostra esse non potest talis: quoniam apparentia qua concludimus demonem esse non potest esse omnibus communis: si enim quis viderit per magicam artem effectum quendam: quem ad causam naturalem reducere non potest: hic concludit demonem esse quemadmodum monachus ille: qui vidit se in una hora adesse in duabus civitatibus remotissimis: hic enim effectus reducitur in operationem demonis: & tamen hec apparentia vel signum non est omnibus commune: non enim quilibet potest perscrutari istud: quoniam non accidit omnibus hominibus: non enim quilibet est aptus ad tales operationes habendas: sed ex principio generationis quilibet ducitur ad capacitatem talis scientie: erit ergo harum methodorum convenientia: & differentia: convenientia quidem: quoniam utreque sunt per signa & apparentias: que sunt operationes & effectus subiectorum: que concluduntur esse: astrologus enim per operationem seu effectum stelle concludit illam esse ac eius orbes: nos autem per effectum seu operationem demonis dabimus illos esse: differunt Hoc quoniam signum astrologi est omnibus commune: ac ab omnibus possibile attingi: nostrum Hoc est proprium uni generi hominum: & de uno genere: uni modo illius generis: & de modo illo: uni individuo illius modi: ut dicemus. Et cum hec sint proculdubio perspicuum primo est methodum astronomorum esse doctrinalem: quoniam methodus doctrinalis non tamen est: que aliqua regula dialectica procedit: sed que per confessa omnibus: vel actu: vel possibilia concedi ab omnibus: nostra autem methodus erit quidem necessaria ex hipothesi: non tamen doctrinalis: quoniam non per medium commune omnibus: non enim potest medium illud esse omnibus commune (ut dictum est: & dicetur) sed uni generi hominum: imo uni modo: & uni individuo illius modi. Secundo perspicuum methodum nostram non esse simpliciter demonstrativam: quoniam est mista credulitati: quod enim perspicuum est videnti: ceco est credibile: & sic est partim demonstrabile partim credibile: demonstrabile quidem: videnti: credibile Hoc ceco: qui non percipit colores: quos percipit videns: qui ergo videt effectum aliquem: quem reducere non potest nisi ad demonem: hic syllogizans ex tali effectu demonstrat sibi esse demonem demonstratione: quia. Alius autem qui hec non videt demonstrat demonstratione quia / ex hipothesi accepta ab experto, ergo una demonstratio met potest esse ex hipothesi & ex natura sua absoluta: non quidem in se: sed respectu diverso. Ad hunc quidem erit demonstratio absoluta: ad alterum Hoc ex hipothesi. ¶ Amplius unamet methodus potest uni esse demonstratio: alteri fides: quemadmodum theologi dicunt: deum esse trinum & unum: beato forte est demonstrabile quoddam: imo actu demonstratum: viatori autem est fides. Quomodo quidem igitur differunt methodi he & quales sint perspicuum.

¶ Caput tertium: in quo inducuntur ea que dant demones non esse.

Plurima argumenta dant demones non esse: primo quoniam vel essent accidentia: vel substantia: & quod non sint accidentia perspicuum est: & si substantia: vel materia, vel forma, vel compositum: materia quidem non: ut omnibus palam est: forma autem minime: quoniam omnis forma actus est materie eductus de potentia illius: quales forte non sunt demones: & per idem nec compositum. omne enim compositum est generabile & corruptibile ut Averrois dicit .12. prime philosophie commento .39. ¶ Amplius si substantia: vel eterna vel generabilis: si eterna: vel corpus: vel virtus extra corpus: & si corpus: ergo est celum: vel celestes erunt. Demonstratum est enim in naturali

philosophie: solum celum esse corpus eternum: et si virtus extra corpus. ergo est aliqua intelligentiarum: et sic mouebunt stellas: dictum est in duodecimo prime philosophie et in libro de celo: nullam esse formam extra corpus: que non moueat aliquam stellam: et quod numerus talium est secundum numerum orbium. ¶ Adhuc si sunt: vel viuent vel non: si quidem viuent: vel intellectu: vel sensu: vel nutritione: si intellectu: omnis intellectus apud peripateticos est actus et perfectio alicuius: modo cuius corporis demon est actus reliqua dici non possunt.

Rursum si sunt frustra sunt: quoniam nec ad decorem vniuersi: satis enim erunt intellectus stellarum pro decore tali: nec pro operationibus rerum perficiendis: quoniam satis sunt cause secunde et corpus celeste: sol enim et homo generant hominem: vt Aristo. dicit. Preterea si sunt vel mali vel boni: et mali quidem esse non possunt in natura enim separata non est peccatum vt Aristo. tradit in 9° philosophie prime: et huius causas tradit in libro ethicorum: quoniam peccatum est ex victoria sensitiui appetitus supra rationalem partem: modo in demone non est sensitiuus appetitus. ¶ Adhuc demon est rationalis per essentiam: ergo in eo non potest accidere peccatum: et procul dubio a philosophis non creditur eos esse malos: de quo postea dicetur: si autem sunt boni: ergo erunt intellectus separati: et mouebunt stellas: iterum si sunt/ vel operabuntur operatione eterna vel noua: si eterna: nulla est operatio eterna nisi motus celi: vt dicunt sapientes: et si noua. ergo et essentia eorum erit noua. Item dubitatio est de loco eorum: et habitatione eorum: similiter de motu eorum: quomodo mouentur: et an quiescant: et de consortio et amicitia eorum inter se: et nobiscum: et multa alia: que suo loco dicentur. Que quidem igitur dant demones non esse: hec sunt.

¶ Caput 4m: in quo declaratur positio attributa peripateticis.

PRopter hec (vt mihi videtur) omnes: qui iuxta fundamenta peripateticorum locuti sunt: sensere tales spiritus (quos vulgus demones nuncupat) Teratismata esse quedam: ac figmenta: que sapientes finxere primitus: ob populorum et rudium hominum gubernationem: quoniam (vt Auerro. narrat in epistola quadam de resurrectione) rudes non possunt regi ratione: nec persuasione: ideo per timorem reguntur: cum enim animas cruciari a demonibus audiunt timendo: vt Auerroes inquit, virtutes assequi enituntur. hec peripatetici.

¶ Caput 5m: exponit quomodo intelligitur positio predicta: et narrat primam positionem.

ET vt altius repetam peripateticorum opiniones secari solent: quoniam vel dabitur animarum multitudo secundum corpora: et earum immortalitas: (vt est rei veritas) vel dabitur multitudo animarum: et vnitas intellectus: et corruptio animarum et interitus ac perpetuitas intellectus: quemadmodum magna pars peripateticorum consentit: cuius fautor maximus est Auerrois. hinc emergunt due hereses in schola peripateticorum: que conueniunt: et differunt: conueniunt quidem: quoniam preter motores celorum: et rationales animas nullam ponunt naturam mediam: vt Platonici sensere: de quibus post dicendum. ¶ Rursum secundo conueniunt: quoniam spiritus: quos tota grecia demones / latini scios nuncupant: aliquid veritatis describunt. Differunt ideo: quoniam ponentes animarum multitudinem: et earum perpetuitatem: aiunt nostras animas hac vita iam functas in aliamque translatas: demones esse: non quidem quaslibet: sed eas tantum: que vitiorum affectibus sunt plene: que vero virtutibus habitibusque perfectis sunt imbute intellectus (qui vulgari nomine angeli dicuntur:) fieri dicunt post corporis separationem: et hoc pacto anime he demones nuncupantur: non quidem a scientia earum: sed a dimenin quod latine terrere significat: sunt enim ita vitiorum affectibus ad materiam: et turpitudinem conuerse vt quasi larue siue lemures nos perterrefaciunt. hec autem Aristoteles in libro de mirabilibus mundi habitare dicit in orbe tristi (In fornacibus inquit flagrantibus: quedam propria animalia pinnulis apta volitare: totumque eorum euum in igne diuersari: cum eo exoriri: cum eo extingui) hec refert Apuleius Aristote. dixisse: quod si Aristotelem velimus reducere ne sibi ipsi contrarius sit: dicemus ignem talem animarum esse affectum vitiorum: quos post mortem retinentia quibusque expoliari non possunt, cum in contrarium exerceri non valeant: vt nos longo sermone diximus in libro de intellectu. Quomodo quidem igitur secundum primam opinionem demones sint apud peripateticos: per hec patet. Rursum quomodo aliquam veritatem contineat diuulgata grecorum sententia: rursum patet: et quomodo differunt he positiones.

¶ Caput 6m: in quo declaratur secunda positio Auerrois: et causa illius positionis: et discrimen a prima positione.

QUe secundo Auerrois sentit in ea epistola quam de resurrectione scribit hec sunt primum accipit rationalem animam duas habere essentiales partes: vnam: que intellectus impatibilis et indiuisibilis et impermistus existit: alteram que sensitiua portio nuncupatur. Cui intellectus vnitur in principio generationis: animam rationalem constituit: que forma est hominis prima et propria: a qua homo speciem sortitur: in alio atque alio indiuiduo hominis: alia atque alia: licet omnibus intellectus vnus numero sit: quod quomodo intelligatur: in libro nostro de intellectu intelligitur: accipit secundo partem sensitiuam conuerti ad intellectum interdum: et interdum econuerso intellectum conuerti ad partem sensitiuam: fit autem hec conuersio: non quidem essentia: semper enim pars sensitiua dum viuit homo secundum essentiam conuersa est intellectui: sed fit secundum affectum: est enim sensitiua pars: (et si natura rudis: et) potentia tamen rationalis: vt Aristote. tradit in fine primi ethicorum: reducitur autem potentia illa ad actum rationis per habitus virtutis: per quos refugit materiam et prauationem: quam Plato turpe nuncupat: et Pythagoras malum: cum enim sensitiua pars heroycam adepta est virtutem (que nihil aliud est quam nunc quedam plenaria habitualis obedientia sensitiui appetitus ad rationem) tunc ad rationem et intellectum conuersa est: et hoc pacto effecta est anima rationalis intellectus: qui vulgari nomine angelus nuncupatur: et hec est anime rationalis beatitudo et hec secundum fatuos immortalitas: quam diogenes hyrus/ Socrates/ Plato/ Seneca/ et alii stoici suis laboribus credunt adipisci: quod si econuerso intellectus ad sensitiuam partem conuertitur: hec conuersio translatio anime est in demonicam naturam: fit autem hec conuersio modo opposito: cum enim rationalis pars assuescit sensitiuo appetitui: acquirit brutalitatem: que vitium est oppositum (vt ita loquar) heroice virtuti: et huius acquisitio rationalis partis conuersio seu casus nuncupatur: et tunc rationalis anima demon effecta est: eo quia ad turpe: et priuationem conuersa est: erunt ergo demones

apud

apud eum species brutalitatis: quas anima rationalis acquirit ex casu ad appetitum sensitiuum: q si ad iram assueścit: in demonem ire vertetur: quod si ad gulam: in demonem gule: & eodem modo in alijs dicendum: ecce igitur differentia huius ad illam positionem: prima quidem animam fieri laruas & demones dicit: easq3 similiter prauas effici: secunda dicit species brutalitatis demones fieri: prima rursum in corporibus animas fieri demones inquit: post translatione a corporibus eas exerceri officio demonum: secunda 2o: & in corpore effici: & in eo exerceri officia demonum dicit: quoniam extra corpus nihil ponunt: nisi intellectum impassibilem substantia sua bonum & perfectum: hec sunt que peripatetici sentire videntur. Ex his apparet quid mistici veteres intellexerunt per demones: & cur tot eis attribuūt: huius enim magni inuenti est bonum: hoc autem bonum est rudium regimen: atq3 felicitatis adeptio & bonorum nō destructio: si enim praui natura aliquam suspitionem non haberent ex demonibus: vtiq3 bonos riderent: & sic totus mundus confunderetur: tale ergo inuentum aliquam h3 veritatem & rationem: nullum enim probabile omnino & ex toto falsum est: vt tradunt sapientes: sunt autem argumēta harum positionum ea que diximus capite 3.

¶ Caput 7m: in quo per argumēta Proculi destruuntur, positiones peripateticorum.

PRoculus vir magne auctoritatis in Platonis alcibiadis commento has hereses refellit: que etiā ante eum fuerunt quandoq3 credite: & primo quidem primam: quoniam vna natura diuersa genere ab altera nō potest conuerti per habitudinem aliquam in illam: modo rationalis anima est natura diuersa valde a demonica ergo non potest conuerti in illā. ¶ Amplius auctoritate Socratis in republica demon semper eodem pacto vniuersa custodit: atq3 immutabilis existit: nec vno tempore vitam vnam: alio aliam vitā eligit: rationalis autem anima est valde in motu atq3 variabilis. ergo rationalis anima non potest effici demon: & per hec fere argumenta refellit secundam positionem: & auctoritate Socratis in republica: & argumento tali: quoniam scilicet acciderat sepe sepius in vna & eadem anima rationali fieri demonem nunc: & 2o aboleri: quoniam mutari potest anima a vicio in virtutem & econuerso: & sic sepius atq3 sepius: nunc demon: nunc angelus: in eodem subiecto fierent: propter quod Socrates in Phedone inquit eundem esse demonem ex ipsa genitura vsq3 ad indicia vite presentiam nos gubernans: ad hec difficile autem est maxime primam positionem saluare: cur anime ille permanieant post mortem: erant enim sine operatione: & sic ociose: & erunt absq3 proprio perfectibili: & proprio instrumento: & per consequens superflue: & principijs Peripateticorum dissonum.

¶ Caput 8m: in quo peripateticorum positio defenditur per auctoritatem Pythagore.

HEc argumenta procul dubio partiam ac debilem calumniam pariunt contra peripateticos: vnū Pythagoras Chrotoniates: vir magne auctoritatis: hec finxit ad populorum regimen: ait enim animam rationalem hoc corpus exire illud intrare: & sic que rationalis olim erat: postea irrationalis & brutalis efficitur: & que hominis: postea porci: quod Origenes intelligit ad verbum: & (vt mihi videtur) male: Simplicius enim in peripatetica familia peritus in cōmentarijs: quos scribit de anima Pythagoram mistice hec tradidisse, fert animam quidem rationalem conuerti ad brutalem: & eam exire atq3 aliud intrare ſm effectum dicit: que enim brutalitatem porci consecuta est: eam ipso hinc exire a corpore hominis: & in porcum intrare dicit: pro quanto amplius rationem obmisit & brutalitatem porcinam consecuta est: q si hec Pythagoras sentit (vt probabile est apud plures grecorum) non sunt accusandi peripatetici: vt Proculus inquit: primum ergo argumentum deletur: quoniam conuersio illa non est ſm substantiam: sed ſm affectum: & habitudinem. Sed quid de auctoritate Socratis (vt mihi videt) non potest glossari: sentit enim oppositum sine dubio: l3 interdum nos eum reduximus ad peripateticorum positionem: per auctoritatem Alexandri Rhodij: sed nūc eū3 sentire diuersum sentimus: & per consequens in schola peripateticorum non est audiēdus. ¶ Amplius quid erroris est: in vno & eodem subiecto varias fieri formas: ſm affectum non ſm substantiam: potest enim in vnamet anima rationali: nunc demonem fieri: nunc intellectum seu angelum: non quidem ſm substantiam: sed ſm affectum: vt satis expressimus: & sic remotum est argumentum Proculi: vltimū autem satis difficile est saluare: & forte propter illud labitur Auerrois ad errorem. Mirabile enim est ponere substantiam aliquam ociosam perpetuam & violentam (vt ita dicam) ſm peripateticos: nisi forte illud sit ſm indiuiduum: nihil enim forte prohibet aliquod ociosum esse ſm indiuiduum apud peripateticos: sed totam speciem frustrari vetant: satis ergo erit vt in tota specie animarum aliqua sit: que consecuta sit finem suum. v3. felicitatem: quā post mortem retinet in stella compari: vt diximus in libro de intellectu: hec quidem in transitu sint dicta: quoniam latius loco suo sunt pertractata. Quomodo quidē argumenta Proculi nihil concludant: per hec perspicuum. ¶ Ex his ergo ſm peripateticos erit palam: an sint demones: quidq3 sint: quales etiam sint: & propter quid sint: vt in principio querebatur.

¶ Caput 9m: in quo narrantur auctoritates p opinione peripateticorum.

SUnt autem prime opionis auctores. Empedocles: Pythagoras chrotoniates: & in multis locis Plato. Empedocles namq3 longeuos demones fieri has animas putat: a corporeo animas munere liberatas: laudabilium quoq3 virorum Ethereos demonas: improborum 2o nocentes. Pythagoras etiam in suis aureis versibus idem sentit dicens. Corpore deposito cum liber ad Ethera perges/Euadens hominem factus deus Etheris almi. plerique preterea ex Platonis magisterio idem sentiunt: adijcientes easdē animas anno demum millesimo terrenum corpus resumere: licet Plato in policia tyranni animas facit excruciari post mortem ab vltoribus. ¶ Ex quo apparet aliam esse aiam aliū demonem: siquidem quod cruciatur: & item quod cruciat: diuersa esse necesse est: q̄ōq3 opifex deus ante demones instituit: sed in quo differunt a peripateticis alis diximus in libro nostro de intellectu: nunc adit qui sint primam opinionem sentientes: satis sit dictum.

¶ Augustini Nyphi de demonibus liber primus finit.

¶ Augustini Nyphi de demonibus. Liber. II.

¶ Caput p^m^: in quo narratur argumentum Platonicorum probans demones esse.

Quod quidē demonum natura sit alia quidem atqȝ alia a causarum naturis ⁊ corporib⁹ celestibus: quasi interstitio diuinorum corporuȝ ⁊ terrenoruȝ testis est tota grecia: omne latium: omnisqȝ barbaria: gratulationesqȝ populoꝝ libris editis ad memoriam perpetuitatis: ⁊ hoc tota fere schola Platonicoruȝ conatur approbare: ⁊ arguere: ⁊ argumentum sic ordiri pōt: si extrema sunt in rerum natura opus est medium illorum esse vt Aristo. ostendit in libro de celo: vbi probat numerum elementorum esse quaternarium: sed extrema sunt. vȝ corpus diuinum ⁊ impatibile: vt celestia corpora: ⁊ corpus caducum patibile: vt animalium ⁊ hominum ⁊ plantarum ergo ⁊ medium horum erit ſm quidē patibile: ſm alteruȝ vero eternum: ⁊ impatibile. syllogismus est hipotheticus cōtinuus a positione antecedentis ad positionem cōsequentis: ⁊ eo vtitur Aristo. in libro de celo ad probanduȝ numerum elementorum: tale medium tenere naturam demonū declarat magnus Calcidius in cōmento Timei Platonis: habet enim horum natura cum diuinitate consortium propter immortalitatem: habet etiam cum occiduis cognationem: quia patibilis est: nec immunis a passionibus: cuius affectus nobis quoqȝ essolit: syllogismum preterea talem dedit Lucius Apuleius madaurēsis in lib⁹ de deo Socratis: idē Proculus in Alcibiade longis verbis astruxit: Jamblicus quoqȝ in eo libro quem edidit de misteriis egyptioꝝ / chaldeorum. Assyrioruȝ, idem motiuum induxit Porphyrius in libro de occasionibus. Psellus etiam in libro de demonibus idem argumentum susceperunt tanqȝ demonstrationem: hi autem ⁊ alij vtentes argumento tali acceperunt a Platone horū principe in multis locis: precipue in Symposio: vbi ad verbuȝ argumentū id tradit: quo ergo Platonici demonum naturam ponant / patet.

¶ Caput 2^m^: in quo narratur persuasio Lucij Apulei.

Lucius Apuleius in familia Platonica magnus: in libro de deo Socratis conatur horum naturam testari esse alteram: atqȝ reperiri bona persuasione: que (vt mihi videtur) potest hac forma colorari: quodlibet elementū licet esse plenum aliquo genere animalium: vt aqua quideȝ piscibus: terra animalibus terrenis. Ether stellis: que sūt animalia diuina eterna simpliciter atqȝ impatibilia. ergo elementum medium debet plenum esse aliquo genere talium: nulluȝ potest esse tale: nisi genus demonum: ergo erunt demones: ⁊ in aere positi: ſm modum declarandum: quod forte Orpheus ingt his verbis: mundus hic inferior est plenus dijs: vt Aris. refert in lib⁹ de mūdo.

¶ Caput 3^m^: in quo soluitur ⁊ impugnatur hec psuasio.

Dupliciter quidem reprehenditur hec persuasio. Primo quidem quoniam Ether non est locus stellaruȝ: declaratum est enim celum vbi site sunt stelle esse alterius nature a quattuor elementis: ⁊ imo esse nature tertie: ⁊ per consequens non est nature ignee: vt sentit Lucius. Secundo vero quoniam aues aeri tribuuntur ab omnibus: cuius persuasio est: quoniam elemento caduco atqȝ occiduo: debētur animalia caduca: atqȝ occidua: talia auteȝ animalia sunt potius aues: qȝ demones. erit ergo aer plenus auibus: propter que deliramentum videtur persuasio Lucij Apulei.

¶ Caput 4^m^: in quo defenditur persuasio hec ſm posse.

Et prima quidem calumnia refellitur quoniam Platonis est sententia corpora celestia esse nature ignee: ⁊ sic esse quattuor elementa tantuȝ: ⁊ non quintum corpus vt schola sentit peripateticorum: vȝ. terrā / aquam / aerem / ⁊ etherem: nec aliud vltra hec datur. Sed an elementum quintum detur: non ex postulat persuasio Lucij: nec forte argumenta Aristo. in metheoris: ⁊ in libro de celo: multum valent aduersus Platonem: vt quandoqȝ dicemus. Lucius ergo Apuleius persuadet ex hipothesi. vȝ stante positione Platonis: ⁊ propterea hec persuasio est tantū: 2^m^ autem confutat Lucius ipsemet in suo libro: tribus forte suspitionibus. Primo quoniam nulla auis vltra mediam regionem: ac olympi verticem sublimatur. ergo erit plusqȝ dimidium vacuum. Secundo quoniam volatile genus semper victus suos in terra sumit: ibidemqȝ pabulum ⁊ cubile. Tertio cum fesse sunt aues terram petunt: ergo eis locus est conueniens. ergo nō aer. erit ergo aer vel vacuus vel aliquo genere animalium plenus: ⁊ si detur licentia fingendi nullum nisi demonicum erit.

¶ Caput 5^m^: in quo inducitur tertia persuasio Platonicoꝝ fere omnium.

Supponunt fere omnes Platonici: vt Porphyrius in libro de responsorum philosophia conscripto: ⁊ Calcidius in cōmēto Timei: ⁊ alij fere omnes Platonici: qui in hac re loquuntur: deos non esse sacrificium: vel elemosynam: vel terrenum aliquod offerendum: Secundo accipiunt esse necessarium sacrificium aliquod terrenumqȝ offerendum esse alicui mediante quo deus nos regat ⁊ custodiat. ¶ Ex his dant demones esse: quibus elemosyne / sacrificia: terrena munera sunt offerenda: ⁊ orationes vt ipsi deo proximi / deum orent atqȝ tradant ad nostri nostrorumqȝ curam: persuadet autem Porphyrius primam hipothesim: primo / quoniam nihil materiale inueniri potest quod immateriali deo nō sit obscenū. ¶ Amplius bonorum nostrorum deus nō eget. ergo superfluit hec deo offerre. vtitur postea Theophrasti auctoritate: cui placuisse ostendit: non dijs: sed demonibus dūtaxat esse sacrificandū: ⁊ in tantum in hoc errore creuit Porphyrius qȝ neqȝ defunctis voluit elemosynam esse exhibendā: non enim inquit aliorum iniuria deus placaſ. Que quideȝ igitur mouerunt Platonicos hec sunt.

¶ Caput 6^m^: in quo soluuntur persuasiones he ſm fundamenta peripateticorum.

Quid autem sit de opinione in se dicemus inferius: nunc vero quantum valeāt he rationes dicamus: ⁊ primo Auerrois in lib. de celo primo apud commentuȝ vigesimūsecūdū: ⁊ alibi frequēter: dedit respōsuȝ ad primā: sunt enim due nature extreme. vȝ. simpliciter eternum impatibile atqȝ incorruptibile: vt totum genus separatorum: ⁊ est alterum extremum. vȝ. caducoruȝ omnium corporalium: vt animalium / plantaꝝ / elementoꝝ: ⁊ reliquorum:

ni:quę sub luna habitant:botum mediū dedit corpus cęlestę:natura quidē ęternū:potentia autez variabile:ꝛ mobile sm motū cum caducis coit:sm motorē ꝟo cum abstractis:nec datur aliud qddaz mediuz vt Platonici fingunt: imo vt Aristo.tradit in.8.physicę auscultationis:cęlum est quasi ligamentū ęternorum ꝛ temporuz. Decipit pręterea Lucius pace sua in sua persuasione:credit enim elementū debere esse plenum animalibus oino ꝛ necessario:ac si animalia sint ꝓpter elementa:vt ea vz implerent:atqz decorarent:ꝛ est totū oppositū:sunt eniz animalia fines elemētorum:ꝛ nos quodāmodo finis omnium vt tradit Aristo.in physica auscultatione:ꝓpter quod dōm elementum aeris esse vacuuz ab animaliuz genere:nec ꝓpter hęc ociosum est:subseruit enim reliquis elementis ꝛ mistioni animaliū:ꝛ pro parte auibus saltez:ꝛ lz terra ꝛ aqua sint decorata aialibus:hoc nō est ex merito elementoꝝ:sed necessitate animalium:vt declarat Aristo.in lib.de causa motuuz animalium:ꝛ quāto deterius decipit Porphyrius in sua vltima persuasione:ꝛ cōtradicit philosophię ꝛ theologię:ꝛ omnibus vere sentientibus:docuit eniz Aristo.cultum esse exhibendū dijs in suo lib.Polyticoruz:docuit etiam dona ꝛ templa magna deo edenda esse:ꝛ hęc pertinere ad magnanimum in quarto libro ethicoꝝ:qntū quoqz cōtradicat theologie Eusebius Pamphylus in eo lib.quem scripsit de pręparatione euangelica declarauit:rōnes autem Porphyrij (vt mihi videt)sunt derisibiles:pmo/qm dona non exhibentur dijs:vt eis per necessaria vel vtilia:sed dona sūt nobis collata:deo ꝟo vt ei cuius gratia:ꝛ ꝓpterea deus non eget his:sed nos illis egemus:dei tanqz eius cuius grā hęc ꝛ alia fiant vt.Aristo.declarauit:hęc ergo argumēta Platonicoꝝ non dant dęmones esse:nec dialectice:nec demonstratiue:ꝛ ideo opus est vt alia via incedamus:ad horū ꝓbationē:ac ad peripateticoꝝ cōfutationem.

Caput 7m:in quo ēnumerantur gradus viuoꝝ ꝛ eligitur via conueniens ad ꝓpositum.

Enumerandi sunt gradus viuentiū: vt per eos demonstremus dęmones esse:sunt aūt opera tria.vz nutrire:sentire:ꝛ intelligere:gradus aūt qnqz.vz intellectiuū/sensitiuū/appetitiuū/motiuū/ꝛ vegetatiuū/potētię aūt quattuor:vt diximus in libro nostro de anima:est aūt iste ordo:vt Arist.dicit in lib.de aia:vbicūqz est alter istoꝝ graduuz:id viuere dicimus:ꝛ qm in plantis est vltimus tm:ideo eas paruz viuere dicimus:ꝛ de reliqs cōsequenter dicat:est aūt iste hoꝝ ordo:vbi est itellectiuꝰ sunt omnes reliqui ꝛ nō conuertit exceptis ęternis vbi est intellectiuus appetitiuus:ꝛ forte apud Platonē sensitiuus ꝛ nō vegetatiuus. Ex his facile est syllogizare dęmones esse:ꝛ hoc qdē medio cōi ꝛ ꝓbabili.vz.per opera magoꝝ: nulla enim est via potior.pmo:qꝛ opera illa nō possunt reduci nisi in nām talē qualē dicemus esse dęmonicā:2o qm erit vera demōstratio:qꝛ ꝛ ideo talia opa sūt ꝯuenientissima demonstratio ad ꝓpositum. Quot quidem sint viuentium gradus:ꝛ quę via sit ꝯueniens ad ꝓpositum nostrum:per hęc vtiqz perspicuum nobis sit.

Caput 8m:in quo narrantur:quot sunt opera magorum ad intellectum pertinentia.

Enumeranda sunt opera magorum quę vt fertur sūt per statuas/circulos/imagines/incantationes:ꝛ reliqua. Ex quibus erigetur demōstratio:narrāt itaqz apud hystoricos:vt Porphyrius dicit: statuas factas:quę vulgari nomine idola dicuntur deifica ta:dedisse plurima responsa hominibus:in quibus cognitio futuroꝛuz nobis pręsit:testimoniuz huius effectus qꝛ qꝫ extitisse nō adduco:est enim valde ꝓbabile quasi ab omnibus. Amplius videmus omnes leges hęc prohibere valde:ꝛ perspicuum est prohibitionem debere esse de entibꝰ. Rursum tot ac tantę hystorię romanoruz hęc narrant: vt superfluum sit eas enumerare:ac ꝓculdubio nisi hystoricus viderer potius qꝫ philosophus memorarem plurimas hystorias vetustoꝛuz in huius operis apparentia:malo enim mancus videri qꝫ philosophi metam transgredi. Scōm opus qꝺ magicis artibus perspicuuz est:ac recensetur cōmuniter est loquela:tradunt enim magi non tm per statuas verum per circulos:quasdam apparere imagines: quę eis loquunt:ꝛ ad ꝓpositum:nec hoc est tantū magorū inuentuz sed cōmune:ꝛ per multas veteruz hystorias comprobatum. Tertiuz magoruz opus est occultorū manifestatio:tradunt enim per tales imagines in circulis loquentes multos esse reuelatos thesauros ꝛ multos pauperes euasisse diuites:ꝛ ne longe petam nostra mater(qua veracior nō est inuenta)audiuit vocem senis:qui copiam tantam bonorum pollicebatur:vt quasi locus illius nō inueniretur capax:quod cum reuelasset euanuit copia bonorum:ꝛ relicta sunt vestigia eorum:ꝛ ego ꝛ nostri testes sunt qui locum viderunt:ꝛ vasa:ꝛ res cōuersas in externas naturas:nec hoc est fabula:est enim approbatum in alijs per infinitas fere hystorias. Quartum est documentum nobis collatum ab huiusmodi statuis seu imaginibus:tradunt eniz factas esse imagines:ꝛ huiusmodi a quibus homines discunt/mores/doctrinas/artes/itinera/interpretationes somnioꝝ/auguriorum:ꝛ alia multa documēta:in quibus nullus homo ex puris naturalibus ascendere posset:vt Auerroes inquit in libro destructio destructionum ꝛ pro parte in libro de somno:legimus enim multos nostros philosophos dęmonē habuisse domesticum:a quo hęc ꝛ alia didicerunt:vt forte de Socrate ferunt Platonici:hęc quattuor opera per magicos comprobata ad opus animę spectant rationalis:vt perspicuum est omnibus:possunt autez induci multa alia opera magorum ad intellectiuum graduū pertinentia:quę breuitatis causa relinquo. Quot quidē opera fiant per magicos perspicuum sit in tantum.

Caput 9m:in quo narrantur opera alia pertinētia ad partem motiuam:quę fiunt per magos.

Querenda sunt nunc rursuz alia opera viuę quę ꝑ magos fiunt:quorum primū est translatio corporis visibilis ad inuisibile:tradunt enim magi multos homines pręsentes nobis:ꝛ sensibiles subito esse factos inuisibiles:vt sunt strigę:de quibus est fama:retulit nobis hereticę prauitatis inquisitor patauinę prouincię:se multos ꝛ multas harum habuisse:a quibus hęc ꝛ multa profana audiuit:ꝛ hoc proculdubio comprobatum est multis vetustis hystorijs. Scōs est motus imaginis:ꝛ statuę:tradūt enim ipsi magi fecisse imagines:quę non tantuz se mouent de loco ad locum:sed nos mouent ita velociter:vt nullus equus posset nos ita ferre:ꝛ diuulgatum est virum quendā extitisse coram duobus iudicibus in ciuitatibus remotissimis in medietate horę:ꝛ hoc testantur ꝛ theologi ꝛ philosophi plurimi:ꝛ hystorici. Tertio promittunt magi se posse facere formas conuenientes egritudinibus quas nullus medicus faceret:conuenientes pręlio:ꝛ alijs nobis occurrentibus:ꝛ qui legit horum libros inueniet plurima taliū: quę non sunt enarranda:neqz exaranda ne libros nostros impleamus alienis inuentis:ꝛ hęc quidem opera sunt quę spectant ad partem motiuaz:ꝛ per ꝯsequens ad appetitū ꝛ

forte sentiũ sm Platonem. Que quidẽ igit͛ opa fiant magicis artibus ad partem motiuã ptinẽtia hec sunt.

¶ Caput 10m: in quo erigitur demonstratio ad ppositũ.

Quod si actus hi esse nõ possunt a virtutibus celestium corpoꝝ: nec a virtutibus rerũ generabiliũ: nec a virtutibus imaginationũ magoꝝ: nec ab alio quo vis: et sint veri nõ ficti: opus est vt sint forme alterius nature a substãtia celi et reb⁹ materialibus: et imaginatiue magoꝝ: et he sunt que vulgari nomine dicunt͛ demones: et verbo greco dimones: hac enim cõsimili via Arist. incessit ad pbandũ quintũ corpus esse alterius nature ab elementis: qꝛ operatio est alterius nature ab operationibus eoꝝ. Si enim operatio dat formas esse, et talis operatio talẽ formã: erit nobis methodus cõueniens hec ex magicis artibus: et earũ operibus et actibus: concludens demones esse: et tales habere naturas diuersas. s. ab aialibus terrenis et celestib⁹ et formis rerũ mãliũ: q si dices actus hos per magos promissos esse delirамenta: et fabulas: erit hec responsio caluinia quedã: negare tanta: et tot diuulgata ac pbabilia: et hystorias has. Aristo. n. approbat mundi eternitatẽ ex memoria inuicem tradita patrũ. et somnia esse vera interdũ p cõiter dicta: negatis. n. hystoriis rueret tota policia: et omne decus ciuile: nec peripateticos credimus esse ita fatuos: vt hystorias negent: cum Aristo. eorum pnceps eas maxime secetur: qualis ergo methodus est ad demonũ inuentionem pꝫ. Adhuc pspicuũ: qꝛ hec demõstratio nõ est simplr: sed ex hipothesi et certa et firma absolute ipsi mago: cui act⁹ hi sensu vident͛: nobis autẽ erit ex suppõne: vt si illi actus sint: et non possunt aliunde pduxisse: nec ab alio agente effici: et sic vnamet demõstratio alicui erit certa ac absoluta: alteri autem ex hipothesi.

¶ Caput 11m: in quo narratur positio hermetis per quã saluat effectus magorum.

Hermes Mercurius Trismegistus egyptius: opinatos est opera magorũ fieri a statuis seu imaginibus: hoc autẽ sit p quãto statue ille seu imagines tales a corporibus celestibus sortiuntur gradũ vitalem: duplicem. s. rationalem seu intellectiuum et motiuum: inquit enim hermes: quemadmodũ deus effector est deorum celestium: ita homo fictor est deoꝝ qui in templis sunt: humana pximitate contenti: statuas dico aiatas sensu et spiritu plenas tantaqꝫ facientes et talia statuas futuroꝝ pscias: easdem de somniis et multis aliis rebus pscientes: et imbecillitatem hominũ facientes: eosqꝫ curantes tristitiã letitiamqꝫ dantes pro meritis: hec hermes: in qbus pꝫ primo operationes rõnalis partis prouenire ab imaginibus: statuis: idolis: et talibus imediate quidẽ a pncipio vite qd sortiti sunt virtute animarũ celestium: et stellarũ a corporibus celestib⁹ nõ tanq̃ a causis vniuersalibus: et pmis: ab ipsis magis quoqꝫ tanq̃ a disponentibus: et preparantibus statuas: et res materiales ad opera hec: que capitibus pximis enumerauimus: et tunc perspicuũ est hec opera non ducere ad naturã mediam demonicam sed ad pncipium id vite qd continet͛ in statuis, idolis, figuris, et reliquis per magos administratis a quibus quidem igit͛ pueniãt opera magorũ pꝫ.

¶ Caput 12m: in quo refellitur positio hec hermetis.

Refellitur quidẽ hec positio multiplr: pmo, qꝛ multa opera magorum eorũ que diximus: fiunt. ad que nulla statua, nulla imago, et nullum signũ sensile occurrit: licet enim forte verbũ hermetis posset euitare demones ab idolis et statuis: in aliis tñ: in qbus hec non sunt, euitare non põt: multiplex est enim pars magice: vna quidẽ de imaginibus: alia de figuris et circulis: alia de precantationibus: et aliis fere infinitis modis: quos magi testant͛: nisi forte dicat͛ (vt peripatetici fingunt) q in oĩ opere magico ↄcurrit mã aliqua: in qua fit opatio: que mã est res sensilis: vt vel statua: vel imago: vel figura: vel aliqd taliuꝫ: et q talis res sensilis sortit͛ gradũ vite a corporibus celestibus pro opationib⁹ talibus: ad quas pparant magi. sꝫ hec euasio nulla est: et peripateticoꝝ quidã valde recentiores obiciunt pmo: statua et talia nõ possunt recipe a corporib⁹ celestibus formã substãtialẽ: pn͞m vite est forma subalis. g statua nõ põt sortiri pncipiũ vite: minor apparet: qꝛ viuere viuentibus est esse: maior pbat͛: qꝛ impossibile est aliqd recipere formã subalẽ: nisi amittat priorem: qualis non perditur in pposito. Scdo tunc statua ista haberet sensuꝫ qd falsuꝫ est: qꝛ tunc haberet tactũ. Tertio tunc statue tales essent ignobilissime: quia nõ genite ex semine: sed viliores aialibus ex putri mã ortis: et alia multa adducunt. Adhuc hec positio defendi põt ab his: pmo, quoniã cõcesso q pncipiũ vite in talibus sit forma substãtialis: non opꝫ semper ad generationẽ forme substãtialis corrumpi priorẽ: sꝫ hermetis sniam: cum talis forma nõ fit per extractionẽ et eductum a mã: sed p inductionẽ eius in materia. ¶ Amplius forte diceret hanc statuã habere sensuꝫ nõ qdẽ vniuocum cum sensibus animaliũ generabiliũ: sed alterius rõnis: vel forte diceret eas nõ habere sensuꝫ aliquẽ: sed de principiis vite intellectiuum: et appetitiuum: lꝫ hermes videtur sentire primã partẽ in verbis predictis. Postremo diceret hermes statuas tales esse nobiliores simplr animalibus generabilibus: qꝛ eorũ forma est perfectior: et nobilioris operationis sm quid: non ignobilioris: sed vtcunqꝫ sit aliter opꝫ refellere talem positionem.

¶ Caput 13m: in quo refellitur positio predicta sm rei veritatem.

Subtilius vt mihi videtur sm peripateticorum fundamenta refelli potest hec positio hermetis: et primo petam quid sit tale vite pncipiuꝫ in statuis et talibus: forte acquisituꝫ a celestibus: vel substantia vel accidens: accidens dici non potest: pmo, quoniam operationes talium sunt nobiliores operationibus omniuꝫ accidentiuꝫ: non enim aliquod accidens potest exercere opus tale: quale exercẽt statue: vt loqui, disputare, docere, occultoꝝ reuelatio, et alia talia: et si accidens posset esse pncipiũ talium operationum et similiuꝫ: tunc potest teneri omnem formaꝫ cuiuscũqꝫ rei naturalis esse accidens: quoniã nulla via est nisi operatio ad ostendendũ formã compositi nullã esse subãm et nõ accidẽs: et ego credo q nullus nisi stultus ad hermetis mentẽ hec somniaret. Si aũt dicat͛ tale pncipium esse substãtiã (vt est necessariũ dici) Tunc petemus cũ nõ possit esse mã: nec cõpositũ: sed forma: qualis forma: vel eterna vel generabilis: inter eternuꝫ et generabile non dederunt philosophi mediũ: si generabilis: tunc ad hec sequunt͛ fere infinita impossibilia: et hoc pmo: cum talis forma sit anima: ex quo est pncipium vite: erit hec aia: vel rationalis: vel sensitiua: vel vegetatiua: phi enim nõ dederũt alias species animarũ: nisi quis dederit aliã phantastice: et si quidem aia talis erit vegetatiua: erit statua in genere plãtaruꝫ: et si sensitiua erit in genere brutorum: et si rõnalis: erit homo: et valde risibile erit totum hoc dicere. ¶ Amplius si hec forma erit generabilis: erit deducta de potentia materie: omnis enim forma generabilis (vt dicũt phi) est educta de potẽtia materie. ¶ Adhuc si generabilis. ergo recepta in mã mediantibus dispõnibus qualitatiuis et quãtitatiuis. ¶ Rursum si generabilis: erit inducta vel ex semine: vel per putrefactionẽ: iterum si generabilis augmentabilis

fabilis ꝛ diminuibilis:ꝛ tot potest enumerare incōmoda quot vis:ꝛ si dekꝭ φ sit forma eterna:tūc erit demon:cū nō sit intelligentia celestis:nec deus:ꝛ singas si potes:hec igiẗ sunt que mihi videnẗ dicēda ad improbationē positionis hermetis:que alias perscrutati sumus alibi. Quō quidez igitur hermetis positio refellaẗ perspicuum modo est.

℄ Capit 14ᵐ:in quo narraẗ positio Alexā. aphrodisiq.

Legimus his diebus librū Alex. peripatetici quē de magicis scripsit: vbi reperimus modū satis ꝑ peripateticis cōuenientē ad hec:ꝛ reducaz eū ad formam:accipiēdū ergo ꝑmō in tota sphera actiuoꝝ ꝛ passiuorū esse celorū virtutē in rebus diffusaz:vbi cōtinenẗ oīa opera possibilia fieri a rebus nālibꝰ:est.n.hec virtus potētia oīa opera nālia:vñ quēadmodū in sensitiuo cōtineẗ vegetatiuū:ꝛ in intellectiuo sensitiuū:nō qdē actu:sed potentia ꝛ virtute:sic in virtute celestiū his diffusa cōtinenẗ operationes elementoꝝ mixtoꝝ:ꝛ ōium aĩalium:ꝛ virtus illa:sicut ars:ꝛ eiꝰ scdꝭ:sicut artifices. ℄ Scdo accipit aliqd posse fieri ꝯcursu reꝝ nāliū qđ non pōt fieri ab vna tm̄ re nāli:qđ ēt accipit in lib. suo de aīa:aliqđ enim potest fieri a duobus elītis:qđ forte nō pōt fieri ab vno eliato:ꝛ aliqđ a tribus qđ nō a duobꝰ:ꝛ sic ꝯſr aliqđ pōt fieri cōcursu oium rerū:qđ nō pōt fieri cōcursu duaꝝ vel triū reꝝ. ℄ Tertio accipiendū multa opa silia vnū fiunt a rebus nālibus seorsum acceptis:ꝛ hoc declaraẗ ꝑ ea que dicit Arist. in lib. quē scripsit de mirabilibꝰ auditionibus:vbi ostēdit in qbusdā lapidibus esse virtutes tales ꝛ tātas:aliqui.n. lapides virtutez hñt talē:vt q eos portauerit nō iniustificabiẗ a feris:vt lapis ille medain nuncupatusq reperiẗ in tygride:vt Arist. dicit. Silr fert ibidē herbā que charisia nūcupaẗ inueniri in monte bygero:quā si mulier portauerit trahet hoies ad carū amorē:ait ibidē capras in crete(postq̄ sagittanẗ)recipere ditbamū:que ibi nasciẗ ꝛ ꝯfestiz eijciūt sagittas:ꝛ alia multa fere infinita narrat q̄ supfluit dicere. ℄ Ex his apparet in rebus seorsuz inueniri virtutes mirabiles:ꝛ si tātū pōt vna res nālis sola q̄tū ergo poterit cōgregatio multarū rerū nāliuz:his igiẗ tribus suppositionibꝰ acceptis fm Alex. sniam pōt inueniri modus quo saluenẗ opa magorū siue demonibꝰ:cōm itaqz φ cū aliqua res sensilis:vel multe res sensiles:habētes vtutes certas ac determinatas:ꝯgregant in quadā vna forma atqz ptāte:seruatis horis celestibus ꝛ aspectibus ꝛ alijs ex pte celestiū motuū:ꝛ seruatis ēt alijs ex pte locoꝝ ꝯdictionū ꝛ circūstantiaꝝ a magicis dictis:tunc virtus corpoꝝ celestiū in rebꝰ oibus disseminata actuaẗ:ꝛ quasi reduciẗ de poꝰ ad actū:ꝛ operaẗ fm meritū māe:quā magus ꝑparauit:opera ergo magoꝝ nō sunt imediate a demonibꝰ:sed imediate a virtute celestiū corporū:tanq̄ a cā per se ab ipsis rebus nālibus ordinatis ad vnū meritū:tanq̄ ab organis:ab ipso mago:tanq̄ a cā remouente ꝓhibens:huius aũt signū dedit Alex. qm̄ magi certū stellarū sitū cōsiderāt:adhibenẗ ēt quedā herbaꝝ ꝛ aliaꝝ corporaliū rerū auxilia:quasi ad ꝑparandā inferiorē māꝫ ꝑ susceptione virtutis celestis:quēadmodū ergo radius solis latus sup semine plante actuaẗ:ꝛ facit plantā:ꝛ supra carnem vacce putrefactā facit vespam:ꝛ latus supra alia:atqz alia mā:alr atqz alr disposita:facit aliaz:atqz aliā formam. sic virtus celestis:cū sit poꝰ oīa:lata super alia atqz alia mā disposita a magis:facit aliā:atqz aliā opationē:ꝛ vt Alexā. inquit q cōsiderasset quāta sit reꝝ potētia ꝛ celestis vigoꝛ hec ꝛ plura ꝛ maiora opera posse ꝑ magicas artes fieri nō ambigeret:sed qm̄ occultus est modus:quo virtus illa possit actuari vel(vt rectius loquar)cōtrahi a rebꝰ nālibꝰ:ꝛ occulta potētia reꝝ:ꝛ mensura cōgregationis earum ēt latens hinc nos latet opera talia posse fieri per hec sic ordinata: mihi autē inquit multo latentius erit:quō a virtute separata eterna(qualis est potentia demonica)possit effici opus huiꝰ:ꝛ maxime cū sit quasi ꝑncipiū apud sapientes:nullū nouū posse effluere ab antiquo eterno ꝛ separato. Quo mō qdē igiẗ saluanẗ opa magoꝝ apud Alex. perspicuum.

℄ Capit 15ᵐ:in quo narraẗ defensio:ꝛ qđ Alexā.

Accidit autē Alexā. questio magna,quid sit. vz. virtus hec celestis i sphera actiuoꝝ ꝛ passiuoꝝ diffusa que est potētia oēs res:vel substātia:vel accidens:quēadmodum aduersus mercuriū insteimus ad quā qōnem nō vidimus Alexā. rñdere:pōt aũt forte responsio ꝑ Alex. colligi cōsequēter ex dictis ab eo:ꝛ dicerē ꝑmo talē virtutē nō esse accñs:vt per argumēta aduersus Mercuriū dedimus. erit ergo substātia:ꝛ cū diuersas sortiaẗ operationes vendicabit euā sibi diuersa noīa ꝛ rōnes,in qbusdaz enim sortietur rōnem ꝛ nomen nature:vt si per ipsa operantur opera nālia:in quibusdā rōnē ꝛ nomen aie sensitiue:vt si ꝑ ipsa operabunẗ magi opera cōuenientia sensitiue partis:in qbusdam quoqz sortieẗ nomen ꝛ rōnem intellectus:vt si exercebit opera intellectus:ꝛ hanc Alexā. in lib. suo de aīa dicit esse intellectū agentē:quem Auicē. colcodeam nuncupat:ꝛ The. mūdi aiaz in pluribus locis:quā Alex. rhodius in libro quē fecit Antobolo filio de opinione Platonis de anima:reducit ad intellectū:quē ponit Aristo. videẗ enim hec positio cōsona rōni:qm̄ pluralitas est vitanda quantū est pole:ad qđ enīz multiplicare tot demones:ꝛ tot formas:cū sit pole ꝑ vnā formā numero:hec ꝛ plures perfici.

℄ Capit 16ᵐ:in quo narrantur questiones cōtra Alexan. ꝛ qualiter nō possunt solui.

Ea autem que cōtra Alexā. qōnē faciūt sūt:ꝑmū est quomodo ab hac forma imutabili possit nouū imediate effici:vt cōtra alios ducit ipse. ℄ Scdo quō hec virtꝰ cōtinuari potest statuis:imaginibus:formis:ꝛ alijs rebꝰ naturalibus:ꝛ a magis dispositis ad ꝑdicta opa. ℄ Tertio quō tot diuersi demoniaci possunt per hanc tot diuersa facere. ℄ Quarto an tali intellectui accidit nouū:ꝛ quō est variabilis:ꝛ an sciat futura:sicut preterita vel presentia ꝛ an de nouo discat:ꝛ qs est modus doctrine eius:ꝛ quō mouet imaginez nostrā ad scientiā:quā ex sensibꝰ nō discimus:nec ex memoria recipimus. ℄ Rursuz quō mouere pōt linguā materialē ad actum locutionis:ꝛ proferre sermonem cōuenientē nobis ꝛ alijs. Adhuc quomodo pōt occulta reuelare:ꝛ secreta manifestare:quomō deniqz nobis documenta prebeat ꝛ alia multa de nouo faciat:nisi dicas talem formā variari fm accidentia:vt dicit Auicē. ꝛ facere hec inquātū est media natura inter nos:ꝛ corpora celestia:ꝛ tunc multo plura acciderent īpossibilia:que tu si vis enumera:qđ si tu aut alius vir moduz habet saluandi hec:nolo amplius disputare:sed consentire Alexan. ꝛ alijs peripateticis:qui demones negāt. Ego autē longo tempore cōsideraui:ꝛ nec possum:nec potui inuenire alios modos cōuenientes in defensione peripateticorum:nisi hos duos:quorum primus fuit Mercurij:scdꝭ autem est Alexan. vt mihi videẗ:nisi forte ꝑcrudendo dices magoꝝ opera esse verba:sed neqz facta:neqz verificata:ab aliquo viro literato qui rerum principia ꝛ naturas considerat:ꝛ si hec dicas: non poteris negare,que sacri viri asserūt de operibus demonū. Nos enim supponimus opera Magoꝝ esse saltez probabilia:opera ꝯo demonuz:que asserunt sacri viri esse verissima:quare hac hipothesi concessa:demonstratio saltem erit hipothetica.

¶ Augustini Nyphi de dęmonib⁹. Liber. III.

¶ Caput p^m. in quo accipitur per communem consensum dęmones esse.

MErcurius (vt mihi vi) in pimandro de potestate ꝛ sapia dei li^o apertissimis verbis dęmones eē testaṫ: ꝛ hoc nō semel aut bis: sꝫ pluries. ¶ Ampli⁹ vir magne auctoritatis apō vetustos Hesiodus describens finem dęmonem ita tradit: hi quidem dęmones sunt Jouis magni: ꝓpter voluptatem boni terrestris: custodes mortaliū hoiuꝫ: ꝛ reliq̄. Orpheus etiā scripsit eundē ꝛ amorē ꝛ magnū dęmonē: qō quodam hymno tangit: merito igiṫ doctrinę magnū dęmonē appellat amorē. Socrates ēt finxit circa se assiduū dęmonē loqui in re publica dęmonē alterū esse ab aīa ostendit. Plato etiā in Symposio nāꝫ dęmonis dedit declarauitq̄ꝫ dęmones tenere mediū iter aīas ꝛ hoīes ꝛ deos. ¶ Adhuc Plotinus in libro de ꝓprio cuiusq̄ꝫ dęmones multos tradit: ꝛ per rōnes: ꝛ per verba: ꝛ experientias: in q̄bus perspicuūꝫ est dęmones esse: ꝛ quales: ꝛ quid ꝛ ꝓpter q̄d sint Xenocrates Platonis discipulus in lib. de morte planissima auctoritate testaṫ dęmones esse qualiꝭ ꝛ ꝓpter q̄d: ꝛ tu lege euꝫ. Ad hęc faciunt oēs Platonici vt Jamblicus: Porphyrius: Psellus: Calcidius Apuleius: relinquo testimonia vatum: oēs. n. vates dęmones eē testanṫ. relinquo testimonia theologoꝝ: ꝛ veteꝝ nostroꝝ: relinquo indos: chaldeos: ęgyptios. Ad hęc p̄terea facit fama: est. n. vt calcidius dicit in timęo: quasi per totā gręciā hoc diuulgatū: nō pōt aūt cōsensuꝫ ab oībus: ac diuulgatū: esse in toto falsuꝫ. ¶ Ad hęc faciunt hystorię: ꝛ hęc magi: ꝛ pro his magnus peripatetic⁹ Theophrastus quē Porphy. sibi testē iducit aperte sentit dęmones esse: ꝛ inter Arabes Auic. vir magnus in. 10. suę sapientię: videṫ ꝛ cū his Auerro. q̄q̄ꝫ cōsentire in lib. de somno: ꝛ in lib. d. d. disputatione tertia: lꝫ non asserat valde firmē: cōtradicit. n. p̄ncipijs eius. Algazel Auic. collega manifeste eos cōcedit in sua meta. ꝛ in lib. de aīa: inter peripateticos etiā Ammonius / Phyloponus / Simplici⁹: ꝛ alij plurimi dęmones esse dant: ꝙ igitur dęmones sint per cōmunem oium consensum sumptum sit in tantum.

¶ Caput 2^m: in quo enumerantur q̄ōnes circa dęmones.

CUm habitum sit iāꝫ testimonio cōmuni: iāꝫ per rōnes aduersus peripateticos dęmones esse: ꝛ hoc sit acceptū tanq̄ꝫ cōmunis cōsensus oium sapiētum: reliquū est expetere de his quę antiquitus sunt dubitata: quoꝝ p^m est: an sit corpus: vel in corpore virtu⁹: ꝛ si corpus: quale corpus: ꝛ si tale corpus: cuius figurę: ꝛ q̄ītatis: 2^m est: vtrū sint decem vel quatuor: vel quot: ꝛ si plures sint: qualis eoꝝ ordo inter se: tertiū erit de eoruꝫ loco: vtrū vnū aut plura: ꝛ vbi sint: quartuꝫ erit de eoꝝ fine an sint meliores ꝛ pręstabiliores hoībus: an peiores: ꝛ an habeant aliquā operationē ꝓpriā: ꝛ quę sit illa: q̄ūo Ꝥo inter se loquantur: ꝛ q̄ūo cōgregenṫ ad vnuꝫ ꝛ qualiter vnus alteri obediat: relinquo theologis. Amplius an agnoscant futura contingentia: ꝛ q̄ūo erit valde perscrutabile: declarabiṫ pręterea: an mali an boni: ꝛ q̄ūo possint induci a magis: ꝛ quę sint cerimonię magoꝝ: hęc ꝛ multa alia suo loco dicentur: in q̄bus ea dicam: quę pōt asserere rō naturalis: saltem hipothetica: quę enim theologi dicūt verissima sūt. Ego. n. tanq̄ꝫ phs hęc disputo. Ex q̄bus solutis patebit an sint: q̄d sint: quales sint: ꝛ ꝓpter quid sint.

¶ Caput 3^m: in quo narraṫ positio platonicorum circa primam quęstionem.

DIsputauerunt Platonici ꝛ venerādi patres nostri: vtrū dęmones sint substātię corporeę cōpositę ex mā ꝛ forma: sunt enī: vt Apuleius inq̄t genere aīalia: ingenio rōnalia: ꝛ alia quę post dicemus: in hoc ꝯueniunt Calcidius / Porphyrius / Proculus / Jamblicus / Plotinus: ꝛ vt vno verbo perstringaꝫ oēs Platonici eos dicunt aīalia corporea: ꝛ ingenio rōnabilia: acceperunt aūt hoc ex cōmuni oium opiōe: q̄ꝛ patiunṫ: ꝛ ab igne corporeo: ꝛ animo passiua sunt: quęcūq̄ꝫ. n. patiunṫ ab igne corporeo ꝛ animo passiua sūt: corporea sunt: nec in aliquo hoꝝ ꝓpositionū habēt ambiguitatem. ¶ Amplius siunt ꝙ dęmones cū corporibus pręsentes apparuerunt: ꝛ nihil apparet: nisi vt est. Adhuc Basilius arguit: angeli corpora habēt celestia. ergo ꝛ dęmones. Sunt enim naturę inferiores. ergo inferiora corpora habere debēt. ¶ Rursum ois forma: cuius operatio est cū corpore: est in corpore: sed dęmon est forma: cuius operationes plurimę sunt in corpore: vt venerandi patres: ꝛ omnes magi fingunt. ergo dęmones erunt in corpore. Jtem ea quę sunt finaliꝭ ad opera rerum habentiū corpora: sunt corpora: medium enim in finē est corporalius fine: sed dęmones sunt ꝓpter nos. vt dicūt magi ꝛ Patres ꝛ Platonici. ergo dęmones sunt corpora. ¶ Ex his ꝛ alijs multis collegerunt gręci omnes vt Platonici ꝛ theologi dęmones esse corporea: ꝛ esse cōposita ex corpore ꝛ anima rationali alterius rationis ab anima hominis: ꝛ excellentiori forma.

¶ Caput 4^m: in quo colligitur id quod pertingit ratio naturalis.

STante hypothesi a principio inducta ꝙ scilꝫ dęmon nobis pateat ex operatione eius nobis sensibili: vt motus localis: locuela: ꝛ alię operationes partim sine materia partim cum materia: ꝛ accepta alia hypothesi ꝓbabili ab omnibus philosophis. vꝫ ꝙ si aliquod operuꝫ est in materia cōtingit ꝛ formā: quę est p̄ncipiū illius operationis esse in materia. ¶ Amplius addita tertia. vꝫ ꝙ in substantijs ęternis esse ꝛ posse esse nō differunt: nec in eis est variatio de materia in materiā: nec trāsmutatio aliqua corruptiua: vt oēs Peripatetici ac Platonici pariter sentiunt. Adhuc procul dubio cōsequenter dicemus dęmones habere corpus: ꝛ hęc dat ratio naturalis: nō quidē absoluta: sed hipothetica: videlꝫ positis his tribus: ex eo enim q̄a nobis patent eorum opera: scimus eos habere formas: ꝛ q̄ apparent operationes animales scimus eos habere aīas. ¶ Amplius ex eo q̄a scimus eos habere opationes communicantes cum corporibus: scimus eos habere nō tantū animas: sed corpus. Adhuc ex eo q̄ sunt ęterni habemus eos: non relinquere mō corpora: modo resumere corpora: sed habere corpora perpetua: atq̄ꝫ imutabilia: quemadmodū: ꝛ eoruꝫ substantię: hęc (vt mihi videtur) dat methodus naturalis: non quidē absolute: sed ex hipothesi propterea bene dicit Apuleius dęmones sunt genere animalia: ingenio rationabilia: tempore ęterna: non enim sumunt ꝛ relinquunt corpora: quod enim corpus sumpserunt semel amplius non relinquunt.

¶ Caput

¶ Caput 5m: in quo inducuntur obiecta aduersus hec.

Obiciunt aūt contra hos peripatetici: et theologi nostri latini: primo omne compositum ex materia et forma: vel ex anima et corpore est nouū: vt docuit Auer. in 12. prime philosophie cōmento. 39. Sed demones nō sunt noui: nō ergo ex anima et corpore componuntur. Adhuc vel tale corpus est simplex elementū: vel mistum: vt arguit Aristo. in. 3. lib. de anima. Si simplex elementū: ergo generabile: omne enī elementum vel habens elementum est generabile: et confirmant qr si aliqua pars elementi habet aiam: ergo totum: est enī totum elementū: et pars eius vnius rōnis: et per consequēs si aliqua pars est animata: et totum erit aiatum et qd nō sit mistum relinquitur perspicuū. ¶ Rursum forme eterne debetur corpus eternum: vt oēs sapientes peripatetici dederunt: sed demones sūt forme eterne: ergo habēt corpus eternū: sed declaratū est in prima philosophia: et in 8. physice auscultationis solum celum esse eternū: ergo demones haberēt celeste corpus. Itē corpora hec sunt passiua vel impassibilia. Siquidem passiua erunt generabilia et corruptibilia. Si aūt impassibilia erūt magis eterna celis: preterea si sunt aialia rōnabilia: ergo sensitiua: hoc est falsum: vt declarat Arist. in lib. de aia. primus enī sensuū est tactus: ergo si ibi esset tactus erit mistio et sequunt infinita inconuenientia: et maxie qd tunc nutrirent et aliaqz relinquo: multa alia inducunt: proculdubio q̄ possunt per hec solui.

¶ Caput 6m: in quo defenditur positio predicta.

Quemadmodum diximus rō naturalis dat demones corporeos esse: sed nō apparet ex methodo naturali quale corpus habeāt: si enī apparet nobis eorum operatio esse eterna: sicut operatio celestis corporis: proculdubio et corpora talium essent eterna: quō sunt corpora celestia. Ex alia nō apparet eorum corpora esse corruptibilia: qr scimus eorum animas eē eternas: et vt diximus aia eterna non copulatur nisi corpori eterno: videtur igitur mihi: sine preiudicio: primo aspectu demones habere corpora vt diximus: eo qr operationes eorum sensibus magorum subiacent: que expleri nō possunt: nisi per corporis adminiculū. Apparet scdo tale eorum corpus nō esse nature celestis: qr moueretur motu circulari: et sic essent corpora celestia: oportz ergo vel fingere aliud corpus: qd nec est terra: nec aqua: nec ignis: nec aer: vel aliqd horum eis attribuere: vel mistum ex eis. Psellus Platonicus videns hec dixit eorum corpora esse mista: verū a dominio esse aerea: quēadmodū enī gressile animal hz corpus terrenū a dominio: et ideo in terra habitat: et corpus aquatilis aialis aqueum hz: et ideo in aqua degit: sic demon corpus hz mistū: sz a dominio sic aer: et ideo in aere habitat: adducit quēadmodū gressile aial cibis nutritur terrenis: et pisces aquei nutriunt aqueis cibis: sic demones nutriunt aereis cibis: et multa alia verisibilia narrat: que forte esse possunt vera: sz ad ea nō producit ratio naturalis: qz oē enī nutribile est resolubile: et omne resolubile est corruptibile: et cū hec et alia cōsideraximus: tandē visum est nobis dicere aliter qd demones habēt corpora simplicia penitus: et oīno carentia mistione: et qr remotū est fingere qntū elementū: (debemus enī euitare inopinabile quātum est possibile) dicerem corpus demonicum cōponi ex elemento aereo et igneo: vbi debes scire qd semper posterius claudit primū et qr terra et aqua sunt quasi equalia et postrema: omne aial aqueum est ex quatuor elemētis: similiter et omne aial terreū: ex quatuor elemētis: qr sunt postrema elementa: et qr aer ē prior terra: et aqua et posterior igne puro: ideo corpus aialis aerei cōponi debet ex duobus tm̄. s. aere a dominio: et igne a subdominio: et hinc pz eos nō nutriri: eo qr hec elementa purissima nō egent exteriori alteratione: q̄ per ambos sit: melius tamē intelligit nā talium corporum.

Respondēdo ad argumenta. ¶ Ad primum ergo Platonici fingunt corpora demoniaca sortiri perpetuitatē ex voluptate dei: vt dicit Timeus: sunt enim dii et demones naturis eorum solubiles: voluptate aūt dei eterni et insolubiles: et hec respōsio est Calcidii in Timeo: melius aūt dicerē corpora diuersari per aias: et qr anime demonū sunt scdm oēm modum eterne: ideo egent perpetuis corporibus: et qr corpora aialium terrenorum aquaticorum sunt aliarum nō egentium talibus corporibus: ideo nō sunt corpora taliū eterna: vel forte sortiti sunt demones perpetuitatem eorum corporum a simplicitate cōpositionis: sunt enī corpora demonū pura et simplicissima: modo elementa pura corrumpi nō possunt: nec alterari: vt dicunt peripatetici: et si dicas habent contrarium ab extrinseco: ergo corruptibilia: vt docet Auer. primo de celo: dicerē p̄sequenter ad dicta: hec corpora esse corruptibilia ab extrinseco: nō tn̄ aliquādo fore corrūpenda: primo propter dei voluptatem: scdo propter mistionis simplicitatē: tertio propter p̄seruationem corruptionis eorum: ab eorum aiabus: propterea pati possunt nō tn̄ corrūpi propter eorum animas: natura talis: vt possunt p̄seruare eorum corpora: hoc modo hec qdem peripateticis videntur esse delirementa ac lusiones: Platonicis aūt sunt principia et cōmunes animi conceptiones: tantā eniz vim habet consuetudo: vt interdum venenū faciat esse cibum: sicut namqz diu in doctrinis peripateticorum hec esse: risibilia enarrabitur: aūt in doctrina Platonicorum nutritum est: hec recipit manifeste: 2m etiā resoluitur: est eniz corpus demonicū simplex cōparatione ad crassa corpora: est aūt aliquo pacto mistū saltez ex duobus disparibus elemētis: cōparatione ad qdlibet illorum seorsum et ad celum: ideo nō valet: si vna pars elemēti puri est animata: ergo totū: qr nulla pars elementi puri est simpliciter animata: sed semper in animatione talium est ad minus mistio duorum disparium: dico disparium: qr alterum elementorum: vt aer est ibi scdm plus: ignis vero scdm parum: et hinc sumunt Platonici aliqd corpus mistum posse esse eternū: nō quidem sua nā: sed sortiri eternitatem a forma illius: qd ēt Auicen. philosophus dicit. hinc preterea soluitur tertiū argumētum: qr corpus demonicū proculdubio est eternū: non suapte nā quō corpus celeste: sed sortitur eternitatem ab forma p̄seruante ipsum a corruptione: solum ergo celum est eternum sua natura: vt dicūt philosophi: multa tamē alia sunt eterna ab extrinseco: sed obicies et subdit: cur anima rōnalis humana nō habuit corpus eternum: et huic facilis est solutio: qr talis aia cum sit potētia vegetabilis et sensibilis sortita est corpus crassum / et mistū / et caducum: cum aūt anima demonica sit nā intellectus: participatione aūt imaginatiua: et quasi participans nās anime humane potētia: ideo sortita est corpus simplex: vt diximus: et id vt Calcidius / Apuleius: et alii Platonici dixerunt: demones sunt media aialia inter crassa corpora: et purissima celestia: habentia cōmune cum superis imortalitate: mecum inferis passionem: patiunt namqz fere: vt nos: interdum quidem animi placamētum: interdum aūt animi incitamētum: vt in ira incitent: et in misericordia flectant: et donis imutentur: et precibus leniant: et contumeliis exasperent et honoribus mulceant: aliisqz omnibus ad similē nobis modum varient: cum enim sensus sequat mistionē: vt dicunt peripatetici: qbus parum mistionis aderit: eis parum sensus: et quoniā demonibus parua adest mistio: iō paruus sensus erit autē sensus demonicus talis atqz tātus: vt satis supqz sit reddere eos animo passibiles: nobiscum cōmunes: et per hec tollitur vltimū: nō eniz proprie erit sensus tactus: qr tactus sensus est alimenti: cuiusmodi nō est sensus demo-

nicus:sed similis tactui inquātum est ꝓncipium affectus ⁊ passionis:demones ergo in tribus nobiscum sunt ydem: animalitate quidem inquātum ipsi ⁊ nos sumus genere animalia.rationalitate ꝟo:inquātū nos ⁊ ipsi ingenio sumus rationales:affectus deniq;:quoniā nos ⁊ ipsi animo passiui sumus . in duobus ꝟo differunt : corporeitate quidem: quoniā demones corpora sunt aerea : tēpore vero:quoniā tempore eterna:nos autē corpore sumus crassi ⁊ misti:tempore etiam solubiles ac finiti:quo quidem tamē pacto differant corporibus celestibus satis ꝑz:erunt ergo demones (vt vno verbo perstringam)genere animalia:ingenio rationabilia:animo passiua:corpore aerea:tempore eterna:h̄ sunt ad q̄ ratio nālis nō impedita a superflua ꝯsuetudine: ab amore opinionū:⁊ ab alijs impedimentis ꝑducit.

Caput 7m:in quo adijciuntur quedam ad expositionum predictorum.

Est autem ad dicta addēdum ꝑmo ꝙ demon cum sit animal habebit de potētijs animę gradus quosdam nō tamē omnes:habent quidē enim intellectiuū gradum in quo cum dijs ⁊ hominib⁹ cōmunicant:⁊ ꝓpter hoc cōprehendunt vniuersalia:⁊ intelligibilia omnia:tanto quidē perfectius hominibus quāto sunt perfectiores hominibus:tanto vero deterius dijs:quāto deteriores sunt illis:habent p̄terea gradum sensitiuū:non quidem crassum quēadmodū nos:sed eo spiritualiorē:quēadmodū corpus eorum purius est nostro:⁊ quoniā gradus sensitiuus exigit appetitum ⁊ motum:ideo appetunt ⁊ mouentur:⁊ per ꝯsequens habēt duos alios gradus:⁊ q̄r non possunt se mouere motibus nouis:nisi p̄concipiāt situs: ⁊ discernāt loca particularia ⁊ vniuersalia:habebūt de sensibus interioribus imaginatiuā:⁊ hęc satis erit:nec Auicē. negat hanc in corporibus celestibus:quāto magis in talibus non est neganda:gradus autē sensitiuus nō est in eis per organa diffusus:sicut in animalibus terreis:sed vnica potentia totū:quę enim sunt dispersa in inferioribus naturis erunt vnita in superioribus:habebunt ergo vnam potentiam quę simul est tactus visus ⁊ alij:nō quidē crassis sicut nostri:sed puri ꝓpter perfectionē eorū:⁊ propterea p̄sciunt aliquādo futura ⁊ cognoscunt particularia : ⁊ indiuidua tēporalia:⁊ ea quę sensibus subiacent:carent autē gradu vegetatiuo:quoniā nō egent nutritione cum sint tēpore eterni:nec per ꝯsequens egent organis nutrimēti : vt sunt os ⁊ radices:vel aliqd̄ his ꝓportionabile ⁊ sic de potentijs ⁊ gradibus animę habebunt fere quatuor : intellectiuū.i.sensitiuum/appetitiuum/motiuū ꝺm locum : ⁊ de sensibus non habent eos distinctos:sed sunt vnius potentię fundamenta:nec tibi o peripatetice videatur remotū h̄:quoniā maior pars horum ratione naturali:scio tamē te esse impeditum ex cōsuetudine:quā tenes in fundamentis peripateticoꝝ:sed procul dubio ꝓpter cōsuetudinē nō debemus negare ea quę ꝑducit methodus naturalis.

Caput 8m:in quo inducuntur difficultates contra hęc ad maiorem declarationem.

Ad dicta occurrunt multę questiones: ⁊ prima quidem erit . Si demones corporei sunt:quomodo possunt clausis ianuis cameras ingredi : vt ferunt magi. Amplius qualis figurę erunt:omne enim corpus limitat sibi certam figuram. Adhuc cur sensib⁹ nostris non apparent semper:sed ad tempus:interdum quidem sic:interdum autē nō. Itē quomodo se transformēt: quomodo adhuc occupēt hominē : atq; nobis se insinuāt: p̄terea quoꝝ coloꝝ:an alter femininus alter mas. Iterū an dent̄ alia genera demonum p̄ter aerea.

Caput 9m:in quo soluitur prima questio.

Referunt magoꝝ quidam demones nō posse intrare per omnem modum ⁊ omnē parietē:sed tantū per poros ⁊ fixuras ⁊ quasdā vacuitates minutas:q̄ quoniā nō apparent multū nobis, videntur quasi intrare ⁊ penetrare:s; hęc an vera sint:nō curam⁹ : id vnū nō obmitto:vt demones posse itrare clausis hostijs:⁊ per loca queuis vbi debes scire ꝙ animal est duplex:quoddā vbi plus est de corpore:⁊ de materia q̄ de spiritu ⁊ anima: vt animalia terrena ⁊ aquatica ⁊ talia:⁊ hęc vocant̄ crassa corpora atq; materialia. Alia sunt aialia in quibus est multum de spiritu atq; paruū de mā ⁊ de corpore:⁊ quēadmodum ꝑma corpora sunt illa ad quę spiritus sequunt̄:adeo vt quasi ꝺm exigentiā corporis spiritus operet̄:sic econuerso : corpora scd̄a sequunt̄ naturā spiritus : ⁊ ob hoc habent quādā spiritualitatē:quā posteriores theologi nuncupant dotem subtilitatis:quā etiā p̄bent corporibus beatis : ꝑ quā talia corpora sequunt̄ qualitatē ⁊ modū spiritus:⁊ sic quēadmodū spiritus transire potest vndecūq;:⁊ qualitercūq;:sic corpus eius.⁊ hoc pacto se habēt corpora angelica ⁊ demonica : ꝺm sniam oium Platonicoꝝ : quare igit̄ possint intrare clausis ianuis:⁊ quō perspicuū ex his est.

Caput 10m:in quo soluitur secunda q̄stio.

Circa scd̄am q̄stionē inter platonicos est quędam differentia:quidam enim nullam dant eis figurā : vt Psellus/Porphyrius/Jamblicus/Proculus/Apuleius/⁊ Calcidius:⁊ habēt rationē:quoniā varijs figuris ⁊ signis magis apparuerunt:⁊ quęcūq; varijs figuris apparēt videntur nō habere determinatā figurā. Alij vt videt̄ sententia Amelij ⁊ Plotini dant eis figurā determinatam:nō tamē essentialem atq; necessariā:omne enim corpus limitat sibi figurā:⁊ maxime animatū corpus:nā vt declarant phi:omne animatū corpus limitat sibi certā figuram:vt declarat Aristo.in 3° de celo:est autē hęc figura eoꝝ sphęrica:nō tamē ita perfecta:sicut angeloꝝ corpora sunt:vt celestia corpora:sed quoniā eoꝝ figura potest variari:ac multis modis nobis apparere:cum enim corpora demonica sint ductu flexuq; facilia:ad omnēq; constitutionē apta:dicēdum corpora eorum variari quēadmodū nubium corpora:nubes enim suscipiunt:nunc hoium : nunc vrsoꝝ:nunc draconum:nunc aliorū figuras:sic ⁊ corpora demonū:sed differunt:quoniā nubes merito continentis: ac agitatione ventoꝝ varias suscipiunt figuras:demones ꝟo propria electione atq; consilio prout ipsi volunt corporum formas in se variant:⁊ modo in breuiorem molē contrahunt̄:modo rursus in longiorē se extendunt. Ex his constat corpora demonū certam ac naturalē figuram limitare:nō tamē per se ⁊ necessario ac essentialiter : quoniam illā variāt ab imperio suę voluntatis:⁊ propter hęc patres venerādi nostri dixerunt demones nō habere corpora:q̄a nō persistunt sub certa figura:⁊ dixerunt eos sumere corpora ad libitū voluntatis:ac propositum suę electionis. Platonici aūt phi ꝺm partem rationis naturalis coguntur dare eis corpora:vt rationes habitę dederūt:nō tamē essentiales figuras.

Caput 11m:in quo soluitur tertia questio.

Est autem facillima solutio ad tertiā questionē:quoniā vt declarant peripatetici elemētum purum sentiri nō potest:⁊ hoc inquit Aristo. in eo lib. quem de sensu ⁊ sensato conscripsit.⁊ Auer.in cōmento libri de anima : ⁊ quoniā demonica corpora sunt ex puritate elementoꝝ maxima:imo ad spiritualitatem conuersa

multos:hinc oculos & reliquos nostros sensus subterfugiunt:& sic nec oculis videri:nec tactu tāgi:nec alijs sensibus sentiri possunt:efficiunt autem nobis:visilia:auditilia:odoratilia:tactilia:& forte gustatilia a cōsilio:& a voluntate eorum libera:visilia quidem:quoniā varios colores atqz apparentias suscipiunt cū enī corpus demonicū aereū sit diversos aeris instar colores subit:sed aer quidem ab extrinseco coloratur:& a lumine:vt Aristote. dicit in libro de anima:est enim lumen color aeris:demonicum vero corpus ab imperio eius volūtatis:ac intima phātasie actione species colorum sumit:inquit enim Aristote. in pdicamentis:animę affectus corpus mutant:cum enim patit timorem pallescit corpus eius:cum autem verecundiam rubescit:& sic in alijs affectibus:eadē ratione:quasi in demonibus dicēdum:nā in his corpora sua colorū species sumunt ab imperio voluntatis:ac intrinseco phātasie affectu:auditilia vero effici possunt:ac alijs sensibus sensilia eo mō ab intrinseco ac electione:& imperio voluntatis:inquātum.s.ab intrinseco formant affectus:quos explicant:si volunt insensibilr & sensibilr & varijs modis: vt iubet.hinc perspicuū quomodo se transforment ac in varias figuras se ostendāt:perspicuū etiā quales habeant colores:& quibus modis nobis videantur:potest rursuz perspicuū esse:an eorū alter mas an femina sit:nō enim sua natura aliquis eorū vel mas vel femina est:cum hęc ex crassa mā sortiantur animalia:vt dicit Aristo.in.10.pmę pħię libro:sed nunc quidē demon femineam pfert formā:nunc vero maris:nunc canis:nunc lupi:nunc corui:nullus tamē sua natura aliquid horum est: hęc quidem sunt quę de demonibus quandoqz sunt sensu perspecta:& procuIdubio magis hęc sunt perspicua pluribus per syllogismum:nobis autem valde parum patēt:ac tantum hipothetice nota.

Caput 12m:in quo declarat penultima qō.

ERunt ad hęc rursus declaranda quędaz quorū pmū est:quomodo possunt nos docere:scdō quomodo occupare possunt nos: omittamus plures modos; quibus nos docere possunt: sed id Pselli explicare volo: quē etiaz Porphyrius tradit:vbi debes scire qꝫ in doctrinationibus actuq; quā discipulus recipit a doctore:phantasia discipuli mouetur a verbis doctoris: in quibus verbis: vt in signo continent conceptus:vt dicit Aristo.qui mouent phātasias nostram & spiritū phantasticū subseruienteȝ intentioni:sunt autem necessaria verba:quoniā eoruz pncipia.s.anima discipuli:& anima doctoris occupata sūt corporibus:qō si aliquis doctor non occuparet corpore:posset conceptus tradere phātasie discipuli absqz sonis & vocibus:& sic facit demon:cum ipse enim sit potius spirit⁹ q̄ corpus:pōt mouere phantasiam ad similes conceptus ad quos doctor mouisset mediantibus vocibus & sonis:qō ergo potest doctor mediātibus vocibus potest demon sine vocib⁹:& huius differētia est ratione corporū : eo qꝛ doctor corpore occupat:demon vero non:imo corpore adiuuatur: hinc verificant quędā magorum exposita qꝫ quidam didicerunt multas artes:quas nec a pceptore:nec ab aliquo didicerant:quidā somniarunt thesauros : qdam viderunt in somnijs ciuitates & loca quę nec in vigilia existimarunt: nec viderunt:qdam futura pretulerant:& alia multa q̄ quidem esse nō possunt:nisi per hunc modū:scdm declaratur facile:quoniā vel demones mouent phātasiam nostram: quēadmodum doctor vocibus & sonis & cōmentationibus mouet discipuli mentē:& sic docēt nos:& nos sic docti multa mirabilia facimus in sciētijs & artibus: & hęc nō vocat occupatio hominis:imo hominis salus & pfectio:alio modo possunt vti organis phātasię nostrę:eo modo quo nauta vtitur naui non mouendo phātasiam:sed mouendo organa subdita phātasię:& hoc modo mulieres occupantur demonibus:& sic visę sūt varijs linguis mulieres loqui:ac varijs sciētijs vti:& pueri miras artes discere vel enarrare: & bruta loq:pueri in fascijs reuelare futura:nō enī ipsa hęc agūt pncipalr sed demon mouens & vtens organis phātasię horum:eo modo quo ars vtitur instrumētis eius:& hęc procuIdubio vocatur occupatio demonica:& per hanc dicuntur mulieres demoniacę:vt cōmuniter videntur:quicquid dicat Aristote.30.particula problematum:cum inquit hęc esse ex humoris melancholici abundātia:quę actu dominatur in talibus:hęc enim nō satis est nec sufficit ad tāta mirabilia quot enarrantur continue.lꝫ ego nōdum viderim:per hanc etiam modum augures dicūt aues & animalia:& alia talia portare nobis auguria:& hanc sententiaȝ non tantū tradunt Theologi sed Astrologi:& omnes Platonici:& adeo hęc diuulgata sunt:vt procuIdubio tanq̄ prima principia habeantur.Quomodo quideȝ igitur demones nos doceant ac nobis insinuent : & quomodo nos occupant:per hęc perspicuum est.

Caput 13m:in quo soluitur vltima quęstio.

PLatonici dicunt quędaȝ quę mihi nō sonant: aiunt enim multas esse demonum species : vt igneos:aereos:terrenos: aquatiles:subterraneos:& lucifugos : & ponunt eorum operationes,& officia,& locos:sed procuIdubio : semper euitanda est superfluitas. Si enim potest mundus gubernari paucis aut minimis : cur tot & tantis gubernari ipsum deceat. Amplius decoratur terra animalibus crassis:aqua piscibus & similibus : non ergo sunt necessarij ad elementorum pulchritudinem:nec ad mundi operationes perficiendas:nec ad alia officia perficienda:quo fit:vt cęlestes dij & aerei demones satis sint ac sufficientes:nec dictat eos esse ratio naturalis : nisi quis ponat eos phantastice : & per puras credulitates . Ex his perspicua sunt quę in principio petebamus : hęc sunt quę Platonicorum sententia dat.

Caput 14m:in quo soluitur quęstio scda principalis de numero demonum.

MVltos porro esse demones etiam Hesiodo placet : ait enim ter esse eorum deceȝ milia:eosqz tam in obsequio dei q̄ in tutela mortalium non certam summam conficiens numeri eorum:sed iuxta vim pleni numeri triū multiplicare deceȝ milia:hunc igitur numerum tradit Hesiodus:nec illius rationeȝ assignat:nisi forte ipse ex reuelatione hęc didicerit.Arist.nāqz numerum intelligentiarū venatus fuit in.12.pmę pħię:ex numero motuū:& operationum sensibilium earum:sed quoniam nobis nō patent omnes operationes demonum,sit vt nec numerus demonuȝ haberi possit:nisi a reuelatione facta ab eis:ergo ad demones esse ducit ratio naturalis:similiter ad multos demones esse:sed ad certum numerum non ducit:nec adhuc videmus alium modum sciendi numerum formarum:nisi ex numero operationum sensibiliū: sed qualis eorum ordo procuIdubio facile habet ex eorū differentia:quoniam vel differunt numero tantū : vt Socrates & Plato:vel specie:vt Socrates & falco : canis:vel aliud tale:siquidem differunt specie erit inter eos ordo essentialis:quēadmodū in cęlestibus angelis : & forte qꝫ hęc pars est vera:in eternis enim omnis differentia est specifica & essentialis:si autem differunt solo numero : erit ibi ordo per accidens:qualis est inter regem & populum:& hunc tradunt Platonici:ponunt enim vnum demoniarchū:quē aliorum principeȝ tradit Mercurius:qui alijs pręcipit &

imperat: sed hec an vera sint perquire: sunt eni potius cō-iecturis accepta: q̄ per rationem naturalem.

Caput 15m: in quo soluitur tertia questio principalis de eorum locis.

Diuulgata sententia Xenocratis in eo libro quē de morte scripsit est demonum habitationes esse diuersas: prout diuerse sunt eorum nature: illi enim quorum nā ignea est: habitant in regione ignis: atque ibi pabulantur & conseruantur: qui vero sunt natura aerei: vagantur in aere: & qui aquatici degunt in aquis: ibi commouent fluctus tempestates: & alia que apparent fieri per aquas: qui vero sunt natura terrei in terra habitant: & hi sūt custodes thesaurorum bonorum terrenorum & talium: & hos fatas nuncupant mulieres nostre: & plurimum apparent in formis serpentum: & multa alia narrantur de his: hi vero quorum natura est effuga: habitant in locis subterraneis: & effugiunt facies hominum: & sunt horribiles: & hi sūt: vt Xenocrates ait: qui animas maleficorum cruciant ac tormentantur: sic igitur eorum habitatio perspicua. Ego autem sectando methodum naturalē: quā supra tradidi: assero demones proprie habitare in aere: per alia tamē elementa euagari per sepe sepius ad obsequia nostra & cōmoda: mouentur enim per regionem aeris: quēadmodum animalia terrea per regionem terre: verum solent etiam vagari per alia elementa: vtrum autem sit: vt dico: vel aliter: nescio: illud tamē asserendum qd̄ ratio prebet nālis: constat autem nullum horum dari per methodum naturalem: sed consequenter ad dicta loquēdo differendum est: vt dixi.

Caput 16m: in quo soluitur quarta questio p̄ncipalis de horum fine.

Semper quidem ambiguū fuit: propter quid demones sint: & in hoc diuerse opiniones inuente sunt: quidam enim dixerunt eos esse: vt animas Tyrānorum ac maleficorum excruciarent: habens autem signum: quoniam intentio eorum solum est cogere ac compellere homines ad perditionē: & per consequēs tantum animarū maleficorum excruciatio erit finis eorum: sed pace horum hec positio nec est theologica: nec naturalis: theologica quidem non: quoniam prius fuerunt demones q̄ hominum lapsus. Similiter apud catholicos prius fuit demonum casus q̄ hominum lapsus: ergo demones non sunt propter hominum excruciatum: an vero hominum animas excruciant: forte erit ita: sed nos disputamus s̄m naturales. Amplius nobilioris essentie erit nobilior finis: sed demon est nobilioris essentie: ergo & finis eius erit prestabilior fine hominis: & licet possint induci plures hereses in tali que stio: dicam illud qd̄ prebet ratio naturalis. Ad cuius euidentiā debes primo scire q̄ operatio cuiuslibet substantie eterne est duplex: quedam prima & finaliter propter se: alia est secunda & finaliter propter nos: & hoc dixerūt peripatetici: non tantū in demonibus: sed in corporibus celestibus: vt Aristote. inquit in libro de celo: & in. 12. prime phie: vnde Auerro. scdo celi cōmentis. 17. & 21. & 12. prime phylosophie cōmento. 36. & alibi scripsit corpora celestia primaria intentione moueri propter se: secundaria vero propter nos: sumus enim & nos omnium quodāmodo fines: vt primo politice tradit Arist. & in scdo phice auscultationis. Amplius scdo debes scire q̄ demon hz duplicē opōnē: alterā quidem sensibilem: non quidem omnibus: sed magicis: & illa est multiplex: vna quidem enim spectat ad gradum rationalis potentie: q̄dam āt ad graduz animalis: vt visū sūt in precedentibus libris: sunt autem tales operationes differentes ab operationibus corporum celestium: operatio enim corporum celestium est continua & sempiterna & vniformis: sed operatio demonum est varia ac multiplex: nec continua: nec simpliciter vniformis: causa autē huius differentie est ex principiis motiuis eorum: que principia quomodo differunt: iam ex libris habitis perspicuum est. Alterā autem operationem habent occultam & primam que quidem sensibus nostris non subiacent: & illa forte est felicitas eis: vt cognitio dei sublimis s̄m vltimum gradum sue facultatis: est enim felicitas demonum tanto prestabilior felicitate hominum: quanto essentia demonis est essentia hominum altior: & quanto intellectus eorum est capacior intellectu humano: tanto eorum felicitas maior est felicitate humana: ratio enim naturalis: que sumit ex sensibus memoriis & experientiis: vt Aristo. inquit scdo posteriorum non dictat aliter: nulla enim substātia perpetua qualis demonica perfectior substantia humana potest esse ignobilioris finis: quoniam vt Aristo. tradit in tertio libro de anima: substantia cuius prima operatio est nobilior: p̄ma operatione alterius: est nobilior substātia alterius: & ecōuerso quo fit q̄ si substantia demonica s̄m rationem naturalem sit prestabilior substantia hominū: erit proculdubio & nobilioris operationis. Amplius ratio nālis non dictat substantiam perpetuam capacem operationis perfectissime remanere perpetuo sine illa: aliter: vt peripatetici tradūt: ociose esset. Adhuc si homo est capax beatitudinis: vt sapientes ponunt: & Auerrois in libro de beatitudine probauit: demonis substantia in superiori gradu ad homines erit capacior eadem beatitudine: & cum in perpetuis non differt esse a posse esse: vt ratio naturalis physica testatur: erit consentaneum rationi naturali demones felices esse s̄m eorum potentiam ac facultatem. Rursum si extrema sunt felicitabilia: vt deus & corpora celestia: & homines: ergo & media: sed demones sūt medii inter homines & corpora celestia: sunt eniz (vt Numenius inquit) dii erratici: ergo sunt felicitabiles: & per consequens actu felices: nullum enim videmus impedimentum quo eorum felicitas tolli potest: q̄ si dicas eos amisisse felicitatē ex casu eorum & lapsu: p̄culdubio credere debemus hoc: quoniam oppositum non habemus demōstratione: nec auctoritate irrefragabili: & cum hoc id omnes prophete testantur: verum id nō dictat ratio naturalis: intelligendo per rationē naturalem: intellectum coniunctū memoriis, sensibus, & experientiis: est autem intentio nostra tantū perscrutari: quid ratio naturalis expostulet: dictat ergo rō naturalis demones habere felicitatem prestabiliorem felicitate hominū: & per ɔsequens finem eorum esse nobiliorem fine humano: & hec quidez felicitas est operatio prima nobis occulta: que quanta sit mensurari nō potest: dictat amplius eos habere secundā operationem sensibilem animalem s. & rationalē: quā ex hipothesi magorum habemus: que operatio est vilior operatione corporum celestium ex toto genere: altior tamē operatione hominis ex parte: & p̄ma quidez operatio est eorum finis primus: scda vero est eorum finis secundus. Qui quidem igitur sit finis demonum: & quāto demones sint perfectiores hominibus: ex his perspicuū.

Caput 17m: in quo soluuntur questiones tres de locutione ordine & obedientia.

Quomodo demones loquantur nobis & inter se amplius quo ordine habeantur inuicem: & quo pacto sibi obedientes sint: fuerunt valde ambigua theologis. de locutione igitur dicam quēadmoduz Psellus inquit in libro de demonibus: & Porphyrius etiā q. s. demon potest loqui dupliciter: vno modo sensibiliter: vt per loquelam audibilem magicis: alio modo insensibiliter: primo

modo loquuntur cum excantantur. eas enim voces formant: quas imperio voluntatis formant: ac eo idiomate quo loquitur magus: quemadmodum enim eam figuram: eosque colores sumit: quos vult: sic eam loquelam format quam vult: loquitur enim quandoque per organa propria corporis: quandoque per organa fascinati vel demoniaci: quemadmodum enim nauta vtitur remis, themone, ⁊ alijs organis nauis: sic demon vtitur lingua ⁊ organis demoniaci ad idioma sibi placitum: nec demon habet linguam propriam: vt hebraicam: vt quidam fingunt: sed loquuntur Grece: aut Latine: aut barbare: vt sibi videtur. Si autem loquitur insensibiliter: vel nobis: vel alteri sui generis: proculdubio sibi conceptus erigit per imperium voluntatis: ⁊ per imperium voluntatis illi relinquit eos intelligere quem expetit: sunt enim in loquela voluntas explicationis intentionis vnius ad alium: est ⁊ sonus quo explicatur: ⁊ est intentio in qua audiens contingit proferentem: quando ergo demon loquitur insensibiliter: loquitur intentionaliter: ⁊ quando loquitur intentionaliter duo seruat, voluntatis imperium ⁊ intentionem: ergo loquitur intentionaliter per imperium voluntatis formando. s. conceptus: quos sinit recipere alium sui generis: vel sue speciei: subtilius autem de hoc dixerunt Theologi: ⁊ nos non possumus dicere de eorum locutione: nisi sensibili: de insensibili autem dicimus coniecturis quibusdam quas habemus per nos metipsos: considera ergo te ipsum ⁊ intelliges qualiter vnus alteri loquitur. De ordine vero videtur mihi quod quemadmodum in corporibus celestibus est ordo qui determinatur per eorum operationes: sic ⁊ in demonibus: ⁊ hoc dictat ratio naturalis: omnis enim multitudo dictat ordinem: ⁊ maxime in perpetuis substantijs: ergo ratio naturalis dictabit quendam demonem esse altioris gradus: quemadmodum leo est altioris perfectionis formica: ⁊ symia altioris operationis quam leo: ⁊ pygmeus quam symia: ⁊ homo ipso pygmeo: sic dictat quendam demonem esse proximum homini: ⁊ infimum eorum: ⁊ quendam remotiorem: ⁊ sic ordine quodam: sed quis primus: ⁊ quis infimus: ⁊ quis medius: ⁊ quot: ⁊ quales: ratio naturalis non prebet: quoniam non sunt operationes eorum omnes sensiles. De obedientia etiam (quicquid dicat Mercurius qui ponit demoniarcham principem cui omnes obediunt) nos hec videre non possumus: sed cum videatur perspicue eorum ordo: dabitur proculdubio quidam proximus infimo angelo celesti: qui princeps dici potest: ⁊ cui obediunt forte inquantum prima intentione omnes intendunt perfectionem vniuersi ad exemplar primi: ⁊ hoc pacto in eis dictat ratio naturalis obedientiam: primus enim eorum qui proximus est infimo angelo celesti: ⁊ summus reliquorum intendit prima intentione vniuersi conseruationem: consequens est etiam vt omnes reliqui id met intendant: ⁊ sic ille erit princeps reliquorum: huius autem signum est: quoniam magi cum excantant eos solent in virtute principis eorum excantare. Hec sint que de locutione, ordine, ⁊ obedientia, ratio expostulat naturalis: non quidem cathegorica: sed hipothetica.

Capitulum 18m: in quo declaratur: quo cognoscant futura.

An demones cognoscant futura est valde ambiguum: ⁊ proculdubio a phylosophis non multum concessum: quod quidem enim aliqua futura precognoscant negare non possumus si fidem dabimus oraculis: que narrat Porphyrius. Amplius multas somniorum interpretationes dederunt quas habere non possunt nisi aliquo modo futura cognoscant. ex alio videmus eos tot falsa predicere: ⁊ respondere per ambigua: ergo simpliciter non habent futurorum cognitionem: ⁊ maxime contingentia: sunt enim incognoscibilia ab intellectu: quia vt Aristoteles tradit in libro de interpretatione: in futuris contingentibus neutra pars est determinate vera: est ergo duplex futurum: vno quidem modo secundum quid: quo modo est id quod mihi est futurum: in se tamen est habitum ⁊ actu: vt aduentus principis in ciuitatem vel aliud tale: aliud est futurum simpliciter: quod. s. actu non continetur in re ⁊ in effectu: sed solum in potentijs causarum: quo modo prelia nondum entia: ⁊ alia talia. Tunc dicerem quod omnia futura: primo modo actu cognoscunt: quoniam licet sint nobis futura: eis sunt actu: cum sint illimitati per totum orbem inferiorem: que curantur. s. Secundo loquimur de futuris. secundo modo dicerem quod ea cognoscunt non quidem simpliciter: sed quomodo cognitionem futurorum tradunt artes prognostice: demon enim cum omnes scientias habeat practicas ⁊ speculatiuas prognosticas: ⁊ perfectas: tali modo iudicabit qualiter per artes sciri potest: ⁊ maxime cum ipse habeat artes perfectas: per prognosticam medicine iudicabit futura in egritudine ⁊ sanitate: similiter per prognosticam astronomie: ⁊ per physiognomiam: ⁊ alias omnes artes vaticinantes: quas enumerauit in libro de prestigijs: ergo possunt scire futura vt in pluribus: quo modo artes prebent. prognosticant ergo vt in pluribus: ⁊ errant vt in paucioribus: vtrum autem habeant alium modum precognoscendi futura: theologis relinquo. Quomodo quidem igitur demones precognoscant futura: perspicuum.

Capitulum 19m: in quo de malitia eorum pertractatur.

De bonitate ⁊ malitia demonum fuit apud phylosophos magna questio: quidam enim phylosophorum dixerunt demones omnes esse bonos: nullosque esse malos: cuius opinionis Numenius videtur esse: qui posuit demones esse solum deos erraticos: ⁊ cum in dijs nec malitia: nec peccatum ponitur: erit ⁊ in demonibus bonitas tantum: nec vitium: neque malitia. Alij ex toto genere oppositi: dixerunt demones omnes esse malos quidem ⁊ nullo pacto bonos nisi secundum bonitatem entis: cuius positionis Porphyrius in ea epistola quam scribit ad Anebrionem esse videtur aperte. Tertij vero inter hos medij sunt: ponentes quosdam eorum bonos: quosdam vero malos: boni quidem sunt calodemones: mali vero cacodemones: cuius sententie Calcidius, Plotinus, Lucius Apuleius, Psellus, Jamblicus, Proculus: ⁊ omnes alij Platonici esse videntur: imo ⁊ ipsemet Porphyrius in libro: quem de responsis phylosophorum conscripsit idem sentire visus est: ⁊ hec est omnium theologorum communis positio: ⁊ asserta sententia: quam Mercurius trismegistus in libro pymandri scribit. Dicentes quidem igitur eos esse malos: vtuntur ratione potissima tali: quoniam exercent operationes prauas: vt adulteria, furta, homicidia, ⁊ alia talia: ⁊ cum hec transeant in vsum prauorum hominum ad imperium quorum subijciuntur: est enim hec potissima ratio talis: et si sint plures alie: que ad hanc reducuntur: dicentes eos esse bonos simpliciter: vtuntur tribus rationibus: prima quidem quoniam cause: nulla enim causa est per se principium mali: ⁊ cum demones sint cause rerum: non ergo principia malorum erunt per se: secunda ex parte effectus: cum enim demones sint per se effectus dei: ⁊ deus immediate nullum per se malum agat: erit consequens demones non esse malos per se: ⁊ maxime cum esse habeant perfectum in eorum genere: ⁊ cum hoc participent esse diuino: ergo non possunt esse simpliciter mali: tertia via est ex parte intellectus: ⁊ voluntatis: intellectus quidem: quoniam cum intellectus sit naturali ordine dispositus nec ab aliquo contrario flexibilis: erit consequens: vt nihil intelligat nisi bonum. similiter ⁊ cum voluntas sequatur intellectum: sicut vmbra corpus: erit consequens vt voluntas nihil expectat nisi bonum.

¶ Ex his tribus dederunt tales demones esse per se et sim
pliciter bonos: vt Numenius sentit: et propterea dixit Ari-
sto. in 9° metha. in substantijs separatis non est vitiũ neqz
peccatum: adducunt Theologi multa argumenta: quibus
probant demones non posse peccare: et quia ad ea respon-
dent omitto. Que quidem igitur de malitia demonum di
cuntur hec sunt.

¶ Caput 20m: in quo narratur positio quorũdam peripate
ticorum et fundamenta eorum.

Theophrastus quem Porphyrius sibi testem inducit,
visus est sentire in demonibus non esse pec-
catum neqz malitiam aliquo pacto: nisi forte.
per accidens huius autem expositio est quo-
niam quẽadmodum corpora celestia sunt per se bona et su-
apte natura prestabilia: attamẽ per accidens figure eorũ:
vt triplicitas aspectus casus et alia que tradunt astronomi
sunt mala: sic demones sunt sua natura boni: inquãtũ vo
a magicis trahuntur ad vsum malorũ et componuntur in
quibusdam virtutibus: efficiunt mali: hoc autẽ est per ac-
cidens: quẽadmodũ corpora celestia. Adhuc quẽadmodũ
virtutes celorũ sunt bone: vt radius motus: et potẽtie occul
te: et tamẽ efficiuntur male ab vtentibus illis: inquãtum. s.
contrahunt eas ad operationes prauas: sic potentie demo
num sunt natura et per se bone: redduntur male ab vsu ma-
gorum. ¶ Amplius herbe et lapides: et alia talia: sunt natu
ra bona: attamẽ praui medici vtuntur eis praue: et inde effi
ciuntur mala: nõ quidem per se: sed ratione vtentium: sic et
demones sunt per se boni: sed ratione vtentium praui effi-
ciuntur per accidens tantũ. ¶ Et quod nõ sint mali per se per-
spicuum est per omnes causas malitie: sunt enim cause ma-
litie atqz peccati sex: vt phylosophi enumerant: prima est
simpliciter ignorantia: vt Aristo. tradit 2° ethy. scda est co-
gnitio rei confusa in vniuersali et nõ distincta et particula-
ris. tertia est quãdo potentia nõ fertur circa propriũ obie-
ctum: vt tradit phylosophus 2° libro de anima. quarta est;
quo actus intellectus componit vel diuidit: vbi accidit er-
ror: quoniã intellectus nõ cognoscit terminos secundum propriã
rationem. quinta est pluralitas bonorũ. quãdo enim intel-
lectus fertur in plura bona: si eligit bonum deterius peccat.
sexta causa est: superabundantia et defectus circa actiones:
vt Aristo. inquit: virtus enim cõsistit in medio: hec enim sũt
cause vitij atqz peccati: quas in libris ethycorum et phie na-
turalis Aristo. inuenimus. Nunc ad propositũ in demoni-
bus prima nõ est: quoniã tanta fuit in eis scientia: quanta
fuit in eis possibilis: quoniam in natura separata nõ differt
esse a posse esse: per idem nec scda causa in eis potuit esse.
quoniã impeditur intellectus a speculatione distincta propter
effectũ ac passionem: quorum nihil fuit in eis: tertia mini-
me: quoniã intellectus demonis per se latus fuit circa pro-
priũ obiectũ et omne itelligibile: ergo deceptio cadere nõ
potest in eo: et per idem nec quarta accidit: quoniã demon:
si cõponit vel diuidit: ex quo cognoscit terminus per pro-
prias rationes: nõ potest falso componere: quinta etiã tol-
litur per hoc: quoniã carent corpore atqz appetitu sensitiuo
dictante contrariũ bonũ: et ideo in eorum intellectu nõ est
nisi vnum bonũ. s. rationis tantũ et intellectus: et econtrario
in nobis sunt duo bona. s. rationis: et bonũ sensile propter ap
petitum sensitiuũ: quo fit vt in nobis sit casus: et nõ in ipsis:
vbi est bonũ rationis tantũ: nec sexta esse potest: quoniam
non possunt assuescere in contrariũ: nec exerceri circa me-
dium: quoniã sunt eterni: et eternũ determinatur ad vnum
modũ agendi. Ex his ergo principijs phie naturalis colli-
gunt Theophrastei in demonibus nõ esse peccata nec vi-
tia per se: et quoniã videmus per eos multa praua fieri: vt

magici asserunt: est consentaneũ eos esse malos: saltẽ per ac-
cidens: quẽadmodum aqua fontis bona est per se: attamen
accidit vt ex potu eius sequatur mors hominis: et sic mala per
accidens vt medici continue vtuntur. Quomodo quidẽ igitur
demones boni: et quõ mali ex his perspicuũ.

¶ Caput 21m: in quo determinatur veritas christiane fidei.

Veritas christiane fidei est demones
quidem nõ esse natura malos:
et forte cũ Theophrasto sentimus: sed malos
voluntate et obstinatione: quẽadmodũ vene-
randi patres nostri tradunt: et licet per rationes
naturalẽ hoc est cõiunctũ sensibus: memorie: et experientia
haberi hec nõ possunt: nõ tamẽ sunt contra rationem nãa-
lem: sed supra rõnem naturalem: motus enim ignis in pro-
pria sphera circularis et eternus nõ est per naturam ignis:
quia tũc ignis esset celum: sed nec cõtra naturam: quoniã esset
violentũ: est ergo nõ naturalis: sed supra nãm eius: et ideo
perpetuus: licet ergo secundum rõnem naturalem veritas fidei habe
ri nõ possit: quoniã destrueretur premiũ: ac meritum: nõ est
contra rõnem naturalem: sed supra naturalẽ: propterea satis
est pro veritate fidei: vt Theologi sustineant possibilia et
reuelata: quod quidem hec sint reuelata patres nostri venerãdi
testantur: vt Joãnes inquit, qui mẽdax est: et pater est mẽda-
cij: dixit etiã demonem ab initio peccasse: similiter et sapiens
testatur: quod inuidia demonis mors introiuit in orbem terra-
rum: et sexcenta talia: quod autẽ eos peccasse sit possibile apud
intellectũ: et nõ repugnãs: declarari potest ex nobis ipsis:
videmus enim seruũ dupliciter posse peccare: vno mõ in-
quãtum voluntas eius etiam circa finem eius nõ ordinatur
ad bonũ domini: vt si quid ageret quod sibi bonũ videtur con
tra voluntatem domini et hoc vocatur peccatum subordinatio-
nis. Alio mõ potest peccare inquãtum bonũ inferioris ap
petitus serui nõ subditur altiori rationi et regule: sic et homo
peccare põt dupliciter: vno modo inquãtum voluntatem
eius nõ ordinat in deũ: et hic modus peccandi cõmunis est
sibi et substãtijs separatis: scdo modo inquãtum bonũ infe-
rioris appetitus non subditur bono rõnis: et hic modus pec-
candi fuit proprius ipsi homini tantũ: ergo in substãtijs se
paratis fuit possibilitas peccati inquãtum nõ ordinarunt
voluntatem eorum in deũ: sed scdo modo nõ: hec dicunt pa-
tres nostri et per rõnem nãlem nõ habetur oppositum: ideo
sunt tenẽda omnia: sed quoniã promisi de his dicere tantũ
secundum phiam naturalem excuso me a digressione: amor enim
dicendi veritatem fecit me digredi a proposito. Que quidem
igitur sit veritas nostre fidei perspicuum.

¶ Caput 22m: in quo enarrantur cerimonie magorum: et sol-
uitur questio vltima.

De cerimonijs et superstitionibus ma-
gorum nunc disserẽ-
dum: sunt autẽ cerimoniarum quedam necessarie
ex parte demonis: quedam ex parte operationis
et effectus qui fit: et quedam ex parte magorum
excantantiũ demones: ex parte demonis quidem sunt sup-
plicatio seu adiuratio: figure: vt circuli quos faciũt ipsi ma
gi: characteres seu littere: sacrificiũ: prostratio: et alie cerimo-
nie quas tradunt magi. Ex parte effectus autẽ est influẽtia
celestis: et virtus rerũ naturaliũ concurrentiũ ad opus ex-
cantationis: ex parte incantantis deniqz sunt fides magi ad
opus magicum: dispositio excepta ex principijs generatio-
nis tam celestibus quam terrestribus: sunt quidem cerimonie
ex parte demonis: quoniã demon est intellectus: vel ratio-
nale animal multo excellentius hoie: ideo antequam ad opus
magici occurrat: requirit supplicationẽ seu adiurationẽ: et
figuram tanquam signũ intellectualis conceptus. et characteres
tanquam litteras explicantes conceptus magici: et prostractio-

nem: vt signū debitę reuerentię: si enim tantis cerimonijs regi loquimur ipsumq; allicimus ad votum: multo pluribus egebimus ad dęmonem capiendū: requiritur etiā influentia cęlestis ex parte effectus & operationis: quia cęlum est causa vniuersalis: & ideo requirit vt influentia eius cōtrahat per causas secūdas: ad certū opus: requiritur etiam tertio dispositio excantatoris: quoniā quēadmodū presbyter auctoritate pontificis habet vt sacrificiū perficiat: sic homo auctoritate corpoꝝ cęlestium: & dispositionū occultarū habet potestatē excantandi atq; dęmonem alliciēdi.

¶ Ex his soluit quęstio vltima: vtrū dęmones de necessitate veniant in operationē magorum: si enim sectemur rationē nālem (quā pollicitus sum) opꝫ dicere omnino eos occurrere operationibus magoꝝ debite administratis: cū enim ipsi saltem scda intentione sint propter nos: & operationes nobis debitas: erit ꝯsentaneū eos venire ad nostra obsequia: quēadmodū corpora cęlestia: sicut ḡ corpa cęlestia dispositionibus inductis per causas scdas necessario veniunt in actiones eaꝝ: vt videmus omni die: sic dęmones cerimonijs omnibus dispositis tam ex parte dęmonis q̄ ex parte excantatoris q̄ ex parte effectus qui fit: omnino occurrent quoniā finis secūdus eoꝝ est iste: quēadmodū finis secūdus corpoꝝ cęlestium est bonū gubernatio: & quēadmodū deficiente dispositione vna vel minima in materia virt⁹ cęli nō occurrit sic deficiente vna cerimonia quātumcūq; minima dęmon nō occurrit. Dęmon ergo nō cogitur: quia inuito nō occurrit magicis operationib⁹: occurrit enim per rōnem naturalē eorum: nec libere & ꝯtingenter occurrunt: quoniā nō possūt nō occurrere: hinc perspicuū: quomodo dęmones subdunt corporibus cęlestibus: nō enim subdunt quo ad eorum intellectum: ac operationem primam: sed bene quo ad operationem ac finem scdm: ꝓpterea quidam sunt mercuriales: vt quoꝝ finis secūdus perficit sub vigore Mercurij: alij Saturnini propter idē de quo alibi diximus: hęc dictant ꝑncipia phię naturalis: christiana tamē religio & veritas dat oppositū: cum enim sint animalia rōnalia libera occurrent cōtingenter ad oē opus magorum: sed in hoc disputant phi & theologi multum & in multis alijs. Ego autē (vt a ꝑncipio proposui) de his tantū recollegi quę dat ratio nālis: per rationē ergo naturalem videt mihi primo haberi eos esse: & eos tales esse quales per hos tres libros diximus: & eos quid esse: & eos propter quid esse: sed theologi multa adduciunt: quę supernaturali lumine acceperūt: quę nunc omittamus. Uerum in ijs oībus illud est testandum: qḋ in omnibus libris testamur: nos esse locutos: vt phos: qui ex memorijs & sensib⁹ loquunt: vt theologi aūt ea sentimus quę romana sentit ecclesia: quęq; in nostris theologicis dilucide explicabimus: nō enīꝫ quę theologi de dęmonibus tradunt: sūt contra rationes naturales: sed supra rōnes nāles.

FINIS.

¶ Hoc opus Augustini Niphi Suessani de intellectu cōsūmatum est Patauij. 1492. Uenetijs autem bis impressum. Semel. 1503. Iterum 2o longe emendatius opera & impensa Heredum quondam domini Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis: ac Sociorum. 1527. Die. 10. Aprilis.

Registrum.

✠ A B C D E F G H I K L M

Omnes sunt terni: preter ✠ duernus: & L M quaterni.

[illegible]

FINIS.

Hoc opus Augustini Niphi Suessani [illegible] finitum est [illegible] impensis heredum quondam domini Octaviani Scoti [illegible] civis Modoetiensis ac sociorum [illegible]

Registrum.

✠ a b c d e f g h i k l m

Omnes sunt terni preter ✠ duernos. L. XV quaterni.

